

องค์กรคุณธรรม สร้างคนดี สังคมดี

องค์กรคุณธรรม

สร้างคนดี สังคมดี

แนะนำองค์กร

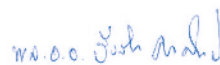
ศูนย์คุณธรรม เป็นองค์การมหาชนในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2554 และเป็นองค์การมหาชนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 3 บริการสาธารณะทั่วไป มีวิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรกลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสู่สังคมสันติสุข” มีเป้าหมายให้ประชาชนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและประเทศชาติ โดยมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งเพื่อขับเคลื่อนการปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมไทย สนับสนุนการรวมพลังของเครือข่ายทางสังคมและประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งจัดประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติที่สอดคล้องกับแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เพื่อพัฒนาคุณธรรมความดีที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย รวมถึงดำเนินการและสนับสนุนการศึกษาวิจัย ค้นคว้า พัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมความดีในสังคมไทยและนานาชาติ เผยแพร่องค์ความรู้ ธุรรงค์ปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับเครือข่ายทางสังคม และเป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมความดี ตลอดจนส่งเสริมการสร้างและพัฒนามาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งพัฒนากระบวนการรับรองการเป็นองค์กรคุณธรรมให้กับเครือข่ายทางสังคม

คำนิยม

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและหัวใจของการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564) โดยใช้กระบวนการ “ระเบิดจากข้างใน” เพื่อให้ทุกภาคส่วนเกิดการรับรู้และตระหนักในการร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมจากมุมมองใหม่ ด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีที่เกิดจากตนเอง อันเป็นการสร้าง “ความเชื่อ” ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่ความดีที่หน่วยงาน องค์กร และชุมชนปรารถนาาร่วมกัน ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมผ่านกลไกประชารัฐให้ครอบคลุมทุกมิติ โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งจากภายในและใช้คุณธรรมนำการพัฒนาที่จะสร้างคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ

ในฐานะประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ขอขอบคุณศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ที่ได้ดำเนินการจัดทำหนังสือเล่มนี้ เพื่อสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมให้เต็มพื้นที่ ครอบคลุมทุกภูมิภาคตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โดยได้คัดเลือกและถอดองค์ความรู้ 70 ชุมชน/องค์กรคุณธรรมที่ใช้กระบวนการระเบิดจากข้างในและนำหลักคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา มาประยุกต์ใช้จนได้รับการยอมรับว่า เป็นชุมชน/องค์กรคุณธรรมที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวความคิดและหลักปฏิบัติในการทำงานที่ก่อให้เกิดคุณธรรมทั้งกับตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ จากหนังสือ **องค์ความรู้ชุด องค์กรคุณธรรม สร้างคนดี สังคมดี** เล่มนี้

70 ชุมชน/องค์กรคุณธรรมที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้ในหนังสือเล่มนี้ สามารถพัฒนาและขยายผลสู่การเป็นต้นแบบชุมชน/องค์กรส่งเสริมคุณธรรมของสังคมไทยได้อย่างมีพลังและเกิดความเปลี่ยนแปลงสู่สังคมคุณภาพและสังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืนจนถึงทุกวันนี้ เกิดจากความร่วมใจกันสร้างความคิดให้กับสังคมของสมาชิก ภายใต้การนำที่มีคุณภาพและความมุ่งมั่นผูกพันของผู้นำหน่วยงาน องค์กร และชุมชน หนังสือ **องค์ความรู้ชุด องค์กรคุณธรรม สร้างคนดี สังคมดี** จึงเป็นประโยชน์สำหรับหัวหน้าหน่วยงานและองค์กรในการนำตัวอย่างการสร้างองค์กรคุณธรรมแบบ “ระเบิดจากข้างใน” ด้วยหลักคุณธรรม 4 ประการ ไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กร อันจักส่งผลให้เกิดความตระหนักด้านคุณธรรม และสร้างการรับรู้ให้สังคมได้เกิดแรงบันดาลใจ ตลอดจนส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมและดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตลอดไป

พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

คำนำ

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญของการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564) ที่ใช้กระบวนการ “ระเบิดจากข้างใน” เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม สร้างค่านิยม และจิตสำนึกที่ดี นำไปสู่สังคมคุณธรรมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน อันส่งผลให้ประเทศชาติ และประชาชน มีความมั่นคง สงบสุขด้วยมิติทางศาสนา มั่งคั่ง เข้มแข็งด้วยวิถีวัฒนธรรมไทย และยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) ที่เน้นการวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย โดยเฉพาะสถาบันที่สำคัญ เช่น ครอบครัว การศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สื่อ และกลุ่มวิชาชีพต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ซึ่งการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ให้ได้ผลดี จำเป็นต้องมีหลักคิด แนวทาง เครื่องมือ ที่ถูกต้อง และการมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม จะช่วยให้การดำเนินการรวดเร็วและเกิด “ความเชื่อ” เพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เนื่องจากได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ที่ดี มีบทเรียนที่ชัดเจน

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) มีบทบาทพันธกิจที่สำคัญคือ การพัฒนาความรู้และนวัตกรรม การส่งเสริมคุณธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย และส่งเสริมการรวมพลังเครือข่ายทางสังคมในการขับเคลื่อนคุณธรรมสังคมไทย ซึ่งกว่าสิบปีที่ผ่านมา ศูนย์คุณธรรมได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายคุณธรรม สร้างรูปแบบ และองค์ความรู้การส่งเสริมคุณธรรมขององค์กรและชุมชนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการส่งเสริมคุณธรรมที่เน้นหลักการ “ระเบิดจากข้างใน” ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

เพื่อให้หน่วยงาน องค์กร และชุมชน สามารถขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม ฉบับที่ 1 ให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว ศูนย์คุณธรรม ได้รับคำแนะนำจากพลอากาศเอก วีรวิทย์ คงศักดิ์ ประธานอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ให้นำความรู้ของศูนย์คุณธรรมมาสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรม ดังนั้น ศูนย์คุณธรรม จึงได้คัดเลือกและถอดองค์ความรู้ 70 ชุมชน/องค์กร ส่งเสริมคุณธรรมที่เน้นการใช้กระบวนการระเบิดจากข้างใน และนำคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ซึ่งศูนย์คุณธรรม ได้สังเคราะห์มาจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาส่งเสริมและจัดพิมพ์เป็นหนังสือ องค์ความรู้ชุด องค์กรคุณธรรม สร้างคนดี สังคมดี 70 ประสบการณ์ส่งเสริมคุณธรรม “ระเบิดจากข้างใน” ขึ้น

ศูนย์คุณธรรม หวังว่า หนังสือเล่มนี้จะได้สร้างแรงบันดาลใจ และเป็นความรู้สำหรับบุคคลและองค์กรที่มีบทบาทหรือสนใจในการสร้างเสริมคุณธรรมในสังคมไทย และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมที่คนไทยอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

นายสิน สื่อสวน

ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

..... องค์การคุณธรรมด้านความพอเพียง

กองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตัน	12
เรียนรู้ตลอดชีวิต พึ่งตนเอง เพื่อชุมชนเป็นสุข	
กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน	16
ปลูกความสุข ด้วยพอเพียงและจิตอาสา	
เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม	20
ปลูกข้าวบนแผ่นดิน ปลูกคุณธรรมในใจคน	
ชุมชนคลองลัดมะยม	24
ฟื้นวิถีชุมชนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง	
ชุมชนหัวนา	28
สังคมในอุดมคติที่มีอยู่จริง	
ตำบลแสงภา	32
ชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรม	
ชุมชนตำบลหนองสาหร่าย	36
ชุมชนแห่งความดีและความสุข	
บ้านควนกุฎ	40
ความสุขที่ร่วมกันออกแบบ	
บ้านนาฮีसान	44
หัวใจรักมัธยธรรมชาติ นำสู่ความพอเพียง	
บ้านบุงเข้	48
ต้นแบบความสุขบนความพอเพียง	
บ้านหนองกลางดง	52
ชุมชนพึ่งตนเองและการสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก	
โรงเรียนปุ่ทะเลียมทาวิชชาลัยมาบเอื้อง	56
(ศูนย์การเรียนรู้เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง)	
โรงเรียนวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการเรียนรู้เพื่อความเป็นไท	

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย	60
“งอกงามด้วยปัญญาบนฐานคิดชุมชน”	
ศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติบ้านจำรุง	64
สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อ	
ยั่งยืนบนความพอเพียง	
ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้	68
ภูมิปัญญาสร้างจิตอาสาสู่ความพอเพียง	
ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง	72
“วัดพระบรมธาตุคอยพาสัม”	
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อคำเตื่อง ภาษี	76
วิถีเกษตรกรรมธรรมชาติสู่ชีวิตพอเพียง	
ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมน	80
หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยเท้าพ่อหลวง	
ศูนย์เรียนรู้ชุมชนคุณธรรมบ้านคอยดิน	84
แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังคมเป็นสุข	
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา	88
ปัญหาที่มาจากความพอเพียง	

..... องค์กรคุณธรรมด้านวินัย

ชุมชนบ้านดอนโพ	94
บทเรียนชีวิต : การจัดการหนี้สินชุมชนบ้านดอนโพ	
บุรีรัมย์	98
สังคมสันติสุข...ดอกผลจากธรรมนูญ 9 ตี	
บ้านโนนศิลา จังหวัดบุรีรัมย์	102
ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ตี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน	
โรงพยาบาลบางแก้ว	106
คนบางแก้วสุขภาพดี ชันชีพปลอดภัย	

โรงเรียนกันตังพิทยากร	110
คุณธรรมกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา	114
ครอบครัวกันตังรัชฎาศึกษา พัฒนาคุณธรรมบนฐานครอบครัวในโรงเรียน	
โรงเรียนต้นบากราชภัฏน้ำรุ้ง	118
โรงเรียนต้นแบบเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย	
โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี	122
มีวินัย ใฝ่อาสา เพาะต้นกล้าคุณธรรม	
โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา	126
พัฒนาคุณธรรมความดี ตามรอยวิถีเศรษฐกิจพอเพียง	
โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม	130
บางมูลนากโมเดล : โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม	
โรงเรียนบ้านตะโกล่าง	134
คุณธรรม...จุดเริ่มต้นของความสำเร็จ	
โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม	138
สถานศึกษากับความรับผิดชอบต่อสังคม	
โรงเรียนพีจิตรอินเตอร์	142
เก่งบวกดี สร้างพลังไทยพัฒนาชาติ	
โรงเรียนวัดธรรมาราม	146
วินัยนำสู่วิถีคุณธรรม	
โรงเรียนวัดสามหลัง	150
ศูนย์เรียนรู้ยุทธศาสตร์และธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม	
โรงเรียนวิเชียรมาตุ	154
พัฒนาคุณธรรมความดี คงศักดิ์ศรี “ลูกแม่แก้ว”	
สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก	158
ฟื้นวิถีชุมชนลาวเวียงด้วยทุนความดี	
องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง	162
ชะมวงน่าอยู่ ผู้คนปลอดภัย จากวินัยใกล้ตัว	

องค์กรคุณธรรมด้านสุจริต

ชุมชนบ้านแม่กำปอง	168
บนเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	
เทศบาลตำบลบ้านกลาง	172
เทศบาลธรรมาภิบาล ชื่อตรงไปรังไร ตรวจสอบได้	
เทศบาลตำบลหนองบัว	176
มุ่งสู่องค์กรคุณธรรม	
องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว	180
“ดอนแก้ว” ตำบลแห่งความชื่อตรง ไปรังไร และมีสุขภาวะดี	
องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง	184
เมื่อสุจริตนำ ชุมชนก็เป็นสุข	
องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข	188
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านการป้องกันการทุจริต	
องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้	192
ต้นแบบ อบต.สุจริต ไปรังไร	

องค์กรคุณธรรมด้านจิตอาสา

กลุ่มบริษัทเอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย	198
ร่วมพัฒนาบ้านเกิด...จิตอาสาเพื่อสังคมไทยเป็นสุขอย่างยั่งยืน	
กลุ่มประติมากรรมดินยืมบ้านป่าตาล	202
หมู่บ้านดินยืม...คุณธรรมจากก้อนดิน	
กลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง	206
สุทุกข์เราไม่ทิ้งกัน	
กองทุนเวลาเพื่อสังคม(Time Bank Society)	210
สะสมเวลาแห่งความดี ด้วยจิตอาสา	

ชุมชนชะตองแถม	214
ปลูกจิตอาสาจากการแก้ปัญหาด้วยกัน	
ชุมชนบางบัว	218
ชื่อตรง จิตอาสา เพื่อชุมชนมั่นคง	
ชุมชนราษฎร์พิชัย	222
ต้นแบบชุมชนเมืองसानสามัคคี	
ธนาคารความดีตำบลห้วยงิ้ว	226
ธนาคารสะสมคุณความดีของชุมชน	
บริษัท ริกิ การ์เมนต์ จำกัด	230
บริษัทที่ใช้วัฒนธรรม “ความสุข” ในการบริหารงาน	
บริษัทไลอัน (ประเทศไทย) จำกัด	234
อนุภาพแห่งความดีสร้างสังคมเป็นสุข	
บริษัท สหวิริยาสติลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)	238
จิตอาสา...เชื่อมโยงสู่ชุมชน	
บ้านนาท่อม	242
ปั่นจักรยานฝึกจิตอาสา	
มูลนิธิพุทธธิดาจิตต์หวันในประเทศไทย	246
“มูลนิธิพุทธธิดาจิตต์” องค์กรจิตอาสาต้นแบบ	
มูลนิธิหัวใจอาสา	250
ทุนสร้างการมีหัวใจอาสาและการแบ่งปันในสังคม	
โรงพยาบาลบางมูลนาก	254
โรงพยาบาลคุณภาพสู่โรงพยาบาลคุณธรรม	
โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง	258
ต้นแบบการพัฒนา “จิตอาสาเพื่อสังคม”	
โรงเรียนศรีสังวาลย์	262
เด็กดีมีจริยธรรม โรงเรียนสร้างได้	
โรงเรียนหนองแวงวิทยาคม	266
สร้างสรรค์สังคมจิตอาสา “หนองแวง LOVE MODEL”	

วัดลานชะ	270
จิตอาสาจากสายใยศรัทธา	
วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม	274
ต้นแบบอาชีพะเพื่อสังคม	
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค)	278
ต้นแบบสุภาพชนคนอาชีพะ	
ศูนย์ธรรมชาตินำบัดวิถีธรรม โรงพยาบาลโพธาราม	282
จิตอาสาอกรั้วโรงพยาบาล	
ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกั้ง	286
เปิดพื้นที่สร้างสรรค์เยาวชน...สร้างความสุขให้ชุมชน	
ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ)	290
เสียสละ พอเพียง นำสุขสู่ชุมชน	
องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา	294
จากตำบลบริหารจัดการตนเอง สู่อำเภอคุณธรรม	
สถานที่ติดต่อองค์กรคุณธรรมด้านพอเพียง	298
สถานที่ติดต่อองค์กรคุณธรรมด้านวินัย	299
สถานที่ติดต่อองค์กรคุณธรรมด้านสุจริต	301
สถานที่ติดต่อองค์กรคุณธรรมด้านจิตอาสา	301
ข้อมูลหนังสือ	304

บ้าน

๒๒ ความพอเพียงในการดำเนินชีวิต แบบทางสายกลาง
มีเหตุมีผล ใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ
มีความพอประมาณ พอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม
ไม่ประมาท สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ๒๓

กองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตัน

เรียนรู้ตลอดชีวิต พึ่งตนเอง เพื่อชุมชนเป็นสุข

ตำบลคลองตัน เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร เดิมเป็นตำบลที่ขึ้นกับ อำเภอบ้านบ่อ ต่อมาใน พ.ศ. 2488 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าราษฎรของคลองตันดำเนินสะดวกหนาแน่นมาก จึงยุบอำเภอบ้านบ่อบางส่วน อำเภอสามพรานบางส่วน มารวมตั้งอำเภอขึ้นใหม่ ชื่ออำเภอบ้านแพ้ว ขึ้นกับจังหวัดสมุทรสาคร

งานเป้าหมายตัวชี้วัดความสุข ณ เมืองทองธานี

เดิมตำบลคลองตัน มีลำคลองที่ไม่สามารถไหลผ่านทะเลติดต่อกับตำบลใดได้นอกจากคลองดำเนินสะดวก จึงเป็นที่มาของคำว่า “คลองตัน”

คลองดำเนินสะดวก เป็นคลองสายหลักสำคัญ เชื่อมต่อกับคลองสาขาจำนวนมากของอำเภอบ้านแพ้ว และเชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำแม่กลองกับแม่น้ำท่าจีน มีประตูน้ำชลประทานกันเปิดปิด เพื่อกันน้ำเค็มจากแม่น้ำท่าจีนในบางฤดู ไม่ให้ไหลบ่าเข้ามาในเรือกสวนไร่นา ทำให้การเกษตรเสียหาย การทำประตูน้ำกันคลอง จึงทำให้คลองตันและเป็นที่มาของชื่อตำบลนี้

คุณสรนุช บุญจันทร์ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองตัน เล่าว่า ชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ทำสวนผลไม้ทำไร่ ทำนา กุ้ง

ในอดีตชุมชนคลองตันก็เหมือนชุมชนเกษตรอื่นๆ ที่ประสบปัญหาการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชากรร้อยละ 90 มีสารเคมีตกค้างในกระแสเลือด ระบบนิเวศสูญเสียสมดุลทางธรรมชาติ รวมถึงจากการเก็บข้อมูลของชาวบ้านในตำบลคลองตันเพียงร้อยละ 60 ของจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดพบว่ามีหนี้สินรวมกันถึง 123 ล้านบาท ส่วนเด็กเยาวชนคนรุ่นใหม่มีปัญหาติดเกม ติดสื่อออนไลน์

จนกระทั่ง 11 ปีที่แล้วเมื่อเกิดกองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตันขึ้น จึงเกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบ โดยยืนอยู่บนเป้าหมายเดียวกันคือ เพื่อสร้างความสงบสุขที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในชุมชนและสร้างกระบวนการการเรียนรู้ตลอดชีวิตการพัฒนาตนเองของสมาชิกและคนในชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง เพื่อสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

มอบเงินสมาชิกสวัสดิการ เจ็บ

กองทุน...จัดระบบบนฐานคุณธรรม

แรกเริ่มเดิมทีชุมชนคลองตันมีการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนไปอย่างขาดเป้าหมาย จนวันหนึ่งเมื่อผู้นำชุมชนและแกนนำได้เรียนรู้ว่าหากจะสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ นี่จึงเป็นที่มาให้เกิดการเรียนรู้การจัดทำกองทุนสวัสดิการ ที่สนับสนุนโดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ด้วยเหตุนี้วันที่ 1 มีนาคม 2549 คือ จึงเห็นพ้องต้องกันที่จะนำพาชุมชนไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนในทุกด้านให้มีความอยู่เย็นเป็นสุขด้วยการจัดตั้ง **กองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตัน** ที่ไม่ได้ดูแลแค่ในด้านการเกิด แก่ เจ็บ ตาย การศึกษา วัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึง สิ่งแวดล้อม และการสร้างรายได้ให้คนในชุมชนอีกด้วย นี่จึงเป็นที่มาที่ทำให้ชุมชนแห่งนี้ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาปรับใช้ ไปพร้อมๆกัน

ข้อดีอย่างชัดเจนของที่นี่คือ ผู้นำชุมชนที่สนใจใฝ่หาความรู้ และพาแกนนำไปอบรมเพื่อมาปรับปรุงการทำงานของกลุ่ม ช่วงแรกของการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการฯ **คุณสุรณช บุญจันทร์ และคุณวีรวรรณ เกรียท่าทราย**

ประธานกองทุนฯ ใช้ความสามารถในการเป็นนักจัดรายการวิทยุชุมชนชักชวนชาวบ้านทั้งในตำบลคลองตันและตำบลอื่นๆให้เข้าร่วม ทำให้จำนวนสมาชิกที่เริ่มต้นมีเพียง 20 คน เพิ่มเป็น 100 คน ภายในระยะเวลาเพียง 2 เดือน

เมื่อสมาชิกเพิ่มมากขึ้นการบริหารจัดการอย่างมีคุณธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นทางผู้นำกลุ่มจึงไปศึกษาแนวทางจากศูนย์คุณธรรมเพื่อนำมาปรับใช้ นอกจากนี้ยังได้ไปศึกษาดูงานที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลคลองนกระทุง ตำบลคลองนกระทุง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีจุดเด่น เรื่องการทำงานเป็นทีม เน้นการดูแลสุขภาพของสมาชิกมากกว่าตอนตาย เช่น การจัดสวัสดิการด้านการศึกษา การพัฒนาอาชีพของสมาชิก รวมถึงได้ไปฝึกฝนเรื่องการพัฒนาชุมชนที่สถาบันอาศรมศิลป์ เกิดเป็นแรงบันดาลใจที่สำคัญให้ชุมชนทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานการรับรองอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems :PGS)

ในด้านการจัดการและการบริหารองค์กร คุณสุรณชเล่าว่า ทางกองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตัน ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการทำความเข้าใจโครงการต่างๆร่วมกัน เช่น การจัดทำเป้าหมายตัวชี้วัดความสุข ซึ่งเป็นแนวทางของท่าน **อาจารย์ไพฑูย์ วัฒนศิริธรรม** การประสานผ่านกลุ่มแกนนำต่างๆ ทั้งแกนนำที่เป็นผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางธรรมชาติ ชี้แจงผ่านหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ผ่านเวทีประชาคม

อบรมเด็กและเยาวชนเรื่องการเงิน

ส่วนการบริหารจัดการ กองทุนสวัสดิการฯ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน โดยประชุมสรุปงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือตามความจำเป็นรวมทั้งมีการจัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เช่น การจัดทำบัญชีแยกประเภท สรุปรายรับ-รายจ่ายประจำเดือน และชี้แจงให้สมาชิกรับทราบอย่างโปร่งใส

มุ่งส่งเสริมดูแลผู้สูงอายุ และเยาวชน

กล่าวได้ว่า จุดเด่นของกองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตัน ซึ่งช่วยสร้างความสำเร็จในการทำงาน คือความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน และการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีต่างๆ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองตัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ วัด โรงเรียน ฯลฯ โดยกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนแห่งนี้เข้มแข็งและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน เช่น

การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน จากงบประมาณของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและความสำคัญของการดูแลผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง ผู้พิการ ผู้ด้อย

โอกาส จนทำให้เกิดเครือข่ายผู้ดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน จำนวนหมู่บ้านละ 3 คน รวม 5 หมู่บ้าน จำนวน 15 คน

การจัดตั้งชมรมสภาเด็กและเยาวชนตำบลคลองตัน โดยเริ่มจากการจัดทำเวทีเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนกับกลุ่มพี่เลี้ยง เน้นกระบวนการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กๆ ทุกคน สร้างความรู้ความเข้าใจ "การเป็นพลเมือง" สร้างทักษะการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชนในเรื่องต่างๆ เช่น การเรียนรู้เรื่องภัยจากสื่อออนไลน์ การพนัน รวมถึงการสร้างสภาะผู้นำให้กับเยาวชน เพื่อช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนต่อไป

เกษตรอินทรีย์เข้มแข็ง สร้างเครือข่ายสุขภาพดี

ที่สำคัญ ที่นี่ยังส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์คลองตันให้เกิดการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของการทำการเกษตรแบบลดละเลิกสารเคมี ด้วยการลงมือทำให้เห็นเป็นตัวอย่างที่แปลงนาสาธิตของ**คุณสุรพล ฉลภิญโญ** ต่อมาจึงมีการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์คลองตัน และจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลคลองตัน ตามมา

รวมถึงมีการบูรณาการทำงานร่วมกับเกษตรจังหวัดโดยกลุ่มอารักขาพืชจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรอินทรีย์ ด้วยการอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตเชื้อสดไช้ขยาย (เช่น เชื้อสดไตรโคเดอร์มา ปีที บีเวอร์เรีย) เพื่อให้ตำบลแห่งนี้ เป็นจุดเรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ร่วมกับเครือข่ายอีก 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลสวนส้ม ตำบลหนองบัว และตำบลสวนหลวงอีกด้วย

อบรมการทำปุ๋ยไส้เดือน

หลังจากมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่ายต่างๆ เพิ่มเติมทำให้สมาชิกเริ่มมีพลังในการเดินหน้าเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานการรับรองอย่างมีส่วนร่วม (PGS) เกิดกระบวนการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกับภาคีเครือข่าย ปรับปรุงระบบการดำเนินงานกติการ่วม มีการทดลองลงแปลง ฝึกให้ลงความเห็นในเอกสาร ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจากสวนเงินมีมาอีกทั้งมีการจัดเวทีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองตันและงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยแม่ข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแวดวงเสวนาเรื่องการทำระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (We Organic PGS) กับเครือข่ายต่างๆ ในห่วงโซ่เกษตรอินทรีย์ เช่น สามพรานโมเดล เลมอนฟาร์ม เครือข่ายเกษตรทางเลือก มูลนิธิเกษตรอินทรีย์ไทย และกลุ่มผูกปิ่นโตข้าว รวมถึงการเรียนรู้ประสบการณ์กับคุณแม่ทิพ จอห์น จากเครือข่ายคีย์สโตน จากประเทศอินเดีย

ปัจจุบันคลองตันมีชาวบ้านทำเกษตรอินทรีย์ในชุมชน 12 ราย พื้นที่รวม 70 กว่าไร่ โดยเกษตรกรแต่ละรายจะปลูกพืชแบบผสมผสานแตกต่างกันไป เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ชะอม สะเดา กล้าย ตะไคร้ ฝรั่ง บวบ เหลี่ยม บวบหอม ดอกขจร ฯลฯ นอกจากนั้นเกษตรกรอินทรีย์ที่นี่ยังเห็นร่วมกันว่าตลาดอินทรีย์ที่มีความยั่งยืน ควรให้ผู้บริโภคสามารถเยี่ยมชมแปลงปลูกพืชผัก เพื่อจะได้เข้าใจเรื่องวิธีการผลิต และเกิดความมั่นใจในการซื้อผลผลิตอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ระหว่างการทำงานอุปสรรคปัญหาที่กลุ่มแกนนำประสบคือปัญหาการเมืองท้องถิ่น ที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง ทางแกนนำแก้ปัญหาด้วยการไม่ตอบโต้โดยตรง แต่จะชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริงให้ชาวบ้านรับทราบ รวมถึงที่ผ่านมามีบางช่วงสมาชิกของกลุ่มลดลงด้วยเหตุผลหลายอย่าง โดยเฉพาะการขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการฯ ทางแกนนำจึงได้แก้ไขด้วยการอธิบาย พูดคุยชี้แจง ทำให้ปัจจุบันจำนวนสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนชาวบ้านตำบลคลองตันอยู่ที่ 500 กว่าคน

ในอนาคตกองทุนสวัสดิการฯ มีแผนงานที่จะพัฒนาพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาระบบการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ด้วยการทบทวนการทำงานเป็นระยะ และยกระดับการดำเนินงานสู่การเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ร่วมกับเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลอื่นๆ ต่อไป

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน

ปรุงความสุข ด้วยพอเพียงและจิตอาสา

ว่ากันว่า ความสุขในการใช้ชีวิตของคนเรา ไม่มีสูตรสำเร็จ แต่มีสูตรหนึ่งที่บ้านในตำบลพญาขัน อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ได้ลองปรุงแล้วพบว่าทำให้ชีวิตมีความสุขทุกขยับออยลง และทำให้เข้าอกเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น และชาวพญาขันยินดีแบ่งปันสูตรปรุงความสุขนี้แก่ทุกคน

เคล็ดลับความสุข ที่อยากแบ่งปัน

แม้เราจะทราบกันดีว่าปลายทางของชีวิตคือความตาย แต่ในระหว่างที่มีชีวิตอยู่นั้น การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ไม่ประมาท พอเพียง และมีน้ำใจต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันกลับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า

ตำบลพญาขัน มีทั้งหมด 10 หมู่บ้าน มีประชากรราว 1,700 กว่าครัวเรือน รวม 5,791 คน ส่วนใหญ่ทำการเกษตรทำนา ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ โดยมีวัดเขาแดงตก และวัดเขาแดง ออกเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน

การรวมกลุ่มในการทำมาค้าขายร่วมกันของคนที่นี่ เริ่มต้นมาจากการที่ **คุณสกล ภาสสุวรรณ** ประธานคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลพญาขัน เล็งเห็นว่า

คนในชุมชนน่าจะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงตั้ง “กองทุนบุญ” ซึ่งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขันขึ้น เริ่มแรกมีเงินในกองทุน เป็นจำนวน 35,965 บาท โดยไม่ได้ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการแต่อย่างใด เป็นแต่เพียงการออมเงินร่วมกันของชาวบ้าน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในยามลำบาก เจ็บป่วย หรือตอนสิ้นชีวิต

จากจุดเล็กๆ จุดนี้ แต่กลับก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด เกิดความรักสามัคคี การมีส่วนช่วยกันคิดช่วยกันทำของคนในชุมชน หลังจากนั้นชาวบ้านตำบลพญาขัน ก็ได้ร่วมกันตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นในหมู่บ้านควนถบ ตำบลพญาขัน

เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล และทำกิจกรรมร่วมกัน
ของผู้สูงวัยขึ้น

ภายหลังสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ
ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก “กองทุนสวัสดิการ
ชุมชนตำบลพญาขัน” ที่มีการขับเคลื่อน
โดยคุณไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม รัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์ในขณะนั้น ส่งผลให้ชุมชน
มีเงินหมุนเวียนในการทำกิจกรรม โดยมี
ยอดเงินกองทุนสวัสดิการสะสมเป็นเงิน
จำนวน 3,931,646.93 บาท ซึ่งส่วนใหญ่
เน้นสนับสนุนด้านสวัสดิการในการประกอบ
อาชีพเป็นหลัก ต่อมา มีการปรับปรุงระเบียบ
ข้อบังคับ และการบริหารจัดการกองทุนใหม่
และเปิดรับสมาชิกใหม่อย่างกว้างขวาง โดย
สมาชิกทุกคนต้องออมเงินวันละ 1 บาท หรือ
ต้องจ่ายเงินสมทบกองทุนปีละ 365 บาทต่อปี
เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกที่เป็นผู้ยากไร้
ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ในตำบลพญาขัน
ตามอุดมการณ์ “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่าง
มีศักดิ์ศรี”

กระบวนการที่เกิดขึ้นนี้ เป็นรากฐาน
สำคัญที่ทำให้ชาวบ้านที่นี่เห็นคุณค่าของ
การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีน้ำใจเอื้อเพื่อ

ต่อกัน และนำมาสู่การเข้าร่วมโครงการกับ
ศูนย์คุณธรรม โดยยึดหลักด้านความพอเพียง
และจิตอาสาตามมา จนได้รับโล่รางวัลของ
ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ด้านการจัดการดูแลเด็ก
และเยาวชน ผู้สูงอายุ

เรียนรู้ความพอเพียง จิตอาสาด้วย “กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน”

แรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้คุณสกล
ภาพสุวรรณ ผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่ม
ของชาวบ้าน ก็เพราะอยากเห็นสังคมไทย
อยู่อาศัยร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข พึ่งพา
อาศัยซึ่งกันและกัน รู้จักแบ่งปันในสิ่งที่ตัวเองมี
และสิ่งที่คนอื่นขาด

เมื่อพบว่าคนในชุมชนเริ่มเรียนรู้เรื่อง
การออมมากขึ้น คำว่าความพอเพียงก็ตามมา
เพราะเมื่อคนในชุมชนตระหนักและมีความ
เข้าใจ ทำให้รู้จักสร้างหลักประกันความมั่นคง
และหนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน
ครอบครัวได้เป็นอย่างดี เช่น เรียนรู้ว่าตนเอง
ต้องมีเงินไว้รักษาตัวยามเจ็บป่วย จึงต้อง
เก็บหอมรอมริบเงินส่วนหนึ่งไว้ และเรียนรู้
ว่าสิ่งสำคัญในชีวิตไม่ใช่เงินเพียงอย่างเดียว
แต่เป็นความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว
และชุมชน

การรวมกลุ่มทำให้สมาชิกในชุมชนได้มาพบปะพูดคุยกัน การบริหารงานที่ทำด้วยความบริสุทธิ์ โปร่งใส มีการทำสมุดควบคุมบัญชีสมาชิก ทำบัญชีรายรับรายจ่าย จัดทำเอกสารทุกอย่างให้เป็นปัจจุบัน และแยกออกเป็นหมวดหมู่ โดยวิธีการจ่ายเบี้ยสวัสดิการให้กับสมาชิกเป็นในรูปแบบของการให้กรรมการตัวแทนประจำหมู่บ้าน ยืมเงินจากเหรียญกษาปณ์จำนวน 3,000 บาทต่อหมู่บ้าน เพื่อนำไปจ่ายให้สมาชิกก่อน หลังจากนั้นจึงนำไปสำคัญการจ่ายมาหักลบกลบหนี้กับกองทุนฯ

ส่วนเงินสวัสดิการที่นำมาจ่ายนั้นครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนถึงเสียชีวิต เช่น คลอดบุตร ทุนการศึกษา ทุนรักษาพยาบาล กรณีประสบอุบัติเหตุ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย พัฒนาอาชีพ เงินลงทุนเพื่อจัดงานทำประเพณีต่างๆ รวมทั้งเงินค่าทำศพสมาชิกที่เสียชีวิต และเพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนของกองทุนฯ ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงระเบียบการจ่ายเงินในกรณีเสียชีวิตของ

สมาชิกให้ลดลง เพราะต้องการ “ดูแลคนมีชีวิตอยู่ ให้มากกว่าการดูแลคนตาย” ด้วยตระหนักกว่าช่วงที่คนเราใช้ชีวิตนั้น มีภาระค่าใช้จ่ายและความจำเป็นมากกว่า

ทุกวันนี้ เป้าหมายของกองทุนฯ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี สามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจกันของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนตำบลพญาขัน กลายเป็นชุมชนที่สงบสุข ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่ชาวบ้านเข้าใจและเห็นความสำคัญของกองทุนฯ ทำให้เมื่อมีการไต่สวนขอแรง หรือขอความร่วมมือเรื่องใด ก็จะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เช่น การทำบุญประจำปี “ผีโหมม” ซึ่งเป็นการทำบุญให้กับสมาชิกที่เสียชีวิตไปแล้ว ที่สำคัญสมาชิกมีความสนิทแนบแน่นมากขึ้น จากการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ออกกำลังกาย สวดมนต์ไหว้พระ ฯลฯ

ส่วนอุปสรรคในการทำงาน เกิดขึ้นมาจากคนส่วนน้อยที่อาจมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่พอเพียงในสิ่งที่จะได้รับจากกองทุนฯ

แต่เมื่อมีการชี้แจง และแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ปัญหานี้ก็หมดไป รวมถึงการที่ประชาชนบางส่วนในตำบลพญาขันยังไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกทุกครัวเรือน ซึ่งต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องต่อไป

ปลูกฝังการออม นำภูมิปัญญาสู่ความพอเพียง

นอกจากนี้ยังมีการขยายผลนำเงินในกองทุนฯ จำนวน 20,000 บาทไปต่อยอด โดยทำโครงการธนาคารขยะร่วมกับโรงเรียนวัดควนถบ ให้นักเรียนนำขยะรีไซเคิลมาขาย และนำเงินที่ได้ฝากไว้ที่โรงเรียน เมื่อสิ้นปีกองทุนฯ จะเติมเงินในบัญชีให้เด็กแต่ละราย เป็นการให้กำลังใจในการออม ซึ่งโครงการนี้จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจะขยายให้ครอบคลุมทุกโรงเรียนในตำบลพญาขันต่อไป

อย่างไรก็ตาม หากจะนับถึงความพอเพียงและงานจิตอาสาอีกอย่างที่บ้านที่นี้ร่วมกันทำ คือการร่วมกันส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชน โดยคณะกรรมการกองทุนฯ ได้ร่วมพูดคุยวิเคราะห์พบว่า ชาวบ้านในชุมชนต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากในการรักษาความเจ็บป่วย ทั้งที่พื้นที่ตำบลพญาขันมีจุดเด่นในเรื่องพืชสมุนไพร โดย

วัดเขาแดงตก มีภูมิปัญญาความเชี่ยวชาญ เรื่องการดูแลความเจ็บป่วยทางกาย เช่น แผลพุพอง หรืออุบัติเหตุจากการบาดเจ็บ ส่วนวัดเขาแดงออก เชี่ยวชาญการรักษาโรคทางจิตใจ

เมื่อเห็นร่วมกันที่จะใช้สมุนไพรรักษาโรค ชาวบ้านก็ช่วยกันทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรไว้ใช้เองในครัวเรือน เมื่อได้รับผลดีก็นำไปเสนอในงานสมัชชาคุณธรรม ที่วัดลานชะชะ ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เพื่อขยายความรู้สู่เครือข่ายอื่นๆ อีกด้วย ทั้งนี้กองทุนได้รับเงินรางวัล จำนวน 50,000 บาท จากการเสนอโครงการปรงยาสมุนไพรใช้ในครัวเรือนอีกด้วย

ทุกวันนี้ หากถามว่าเคล็ดลับความสุขของคนตำบลพญาขันคืออะไร สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ความมีคุณธรรม พอเพียง มีจิตอาสาร่วมแรงร่วมใจกัน ซึ่งเป็นพลังสำคัญที่ขับเคลื่อนชุมชนแห่งนี้ให้กลายเป็นชุมชนตัวอย่าง ทั้งในแง่ของการทำอย่างโปร่งใส โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบการเงินปีละ 2 ครั้ง และมีการรายงานสถานะการเงินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายประจำจังหวัดรายไตรมาส รวมถึงมีการสร้างความยั่งยืน และการเห็นความสำคัญของการทำความเข้าใจ รับรู้ของคนในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม

ปลูกข้าวบนแผ่นดิน ปลูกคุณธรรมในใจคน

“ดินดีมีกลิ่นหอม หอมแบบนวลๆ ไม่เตะจมูก” พ่อวิจิตร บุญสูง ประชาชนชาวบ้านของจังหวัดยโสธรกล่าว ขณะใช้มือไถดินใต้ต้นไม้ใหญ่ท่ามกลางต้นข้าวที่เพิ่งขึ้นมาจาก พร้อมอธิบายว่าดินของภาคอีสานจะเป็นดินปนทราย ถ้าเป็นดินดี ดินอุดมสมบูรณ์จะมีสีน้ำตาลเข้ม

เดิมพ่อวิจิตร ปลูกข้าวโดยใช้สารเคมี แต่ได้เปลี่ยนเป็นเกษตรอินทรีย์เมื่อ 25 ปีที่แล้ว ด้วยเชื่อมั่นว่าถ้าบำรุงดินให้ดี ปราศจากสารเคมีดินจะมีความอุดมสมบูรณ์สูง เพราะหัวใจของเกษตรอินทรีย์คือดินและสภาพแวดล้อม ปัจจุบันพ่อวิจิตรทำเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่ราว 100 ไร่ มีทั้งพื้นที่ป่าธรรมชาติ นาข้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชสมุนไพร ผัก รวมถึงเลี้ยงสัตว์ อย่างไก่ไข่ที่นำน้ำบอระเพ็ดมาผสมให้ไก่กินจนได้รับผลผลิตดี

แม้จะเรียนจบแค่มัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ด้วยความเป็นผู้เฒ่าที่มีอยู่ในตัว และเคยใช้ชีวิตเป็นครูตอຍในพื้นที่ภาคเหนือ ทำให้พ่อวิจิตรกลายเป็นที่ปรึกษาของคนในชุมชน ในหลายๆเรื่อง รวมทั้งเป็นผู้ผลักดันให้เกิด “เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม” ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน

เมื่อปัญหา... ก่อเกิดเป็นปัญญา

เส้นทางการทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชนแห่งนี้มีต้นตอมาจากปัญหา ความพอเพียงที่ได้เรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แต่ผ่านความผิดพลาด และการเริ่มต้นเพื่อรับมือปัญหาด้วยปัญญา

เมื่อ 30 ปีก่อน ทางราชการได้จัดทำโครงการอีสานเขียว ด้วยการแนะนำให้เกษตรกรใช้สารเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตของพืชผลทางเกษตรในภาคอีสาน ผลการดำเนินการตามโครงการนี้ในระยะแรกสามารถเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกรได้จริง แต่ต่อมาเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรและระบบนิเวศของพื้นที่อีสานดินเริ่มแข็งกระด้าง สัตว์น้ำในพื้นที่ที่เคยมีสูญหายไปหมด ยาฆ่าแมลงที่ใช้ปราบศัตรูพืชได้ทำลายสัตว์ชนิดอื่นที่เคยช่วยปราบศัตรูพืชตามธรรมชาติด้วย

ระบบนิเวศจึงเริ่มถูกทำลาย และผลที่ตามมาคือ ชาวบ้านเริ่มเจ็บป่วยโดยไม่รู้สาเหตุบ่อยขึ้น แม้สารเคมีจะช่วยเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร แต่ขณะเดียวกันก็เพิ่มค่าใช้จ่าย และมีสารตกค้างที่มีผลต่อสุขภาพของผู้บริโภค

ในปี 2533 มาซาโนบุ ฟูกูโอกะ นักเกษตรกรรมธรรมชาติชาวญี่ปุ่น ได้มาเยือนประเทศไทยและให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรธรรมชาติที่อำเภออุดรฯ จังหวัดยโสธร การบรรยายครั้งนี้ ส่งผลให้เกษตรกรมีการรวมตัวกันเป็น “เครือข่ายเพื่อนธรรมชาติ” เพื่อส่งเสริมและจัดจำหน่ายข้าวปลอดสารพิษให้กับผู้บริโภค ต่อมาในปี 2537 ได้จัดตั้งเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรจังหวัดยโสธร เพื่อทำเกษตรปลอดสารพิษทางเคมี และได้ยกระดับจากข้าวปลอดสารพิษเป็น “ข้าวอินทรีย์” แบบรับรองมาตรฐานในปี 2542

จากนั้น กว่า 10 ปีที่ผ่านมา “เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม” โดยการนำของพ่อวิจิตร ในนามเครือข่ายของมูลนิธิธรรมะร่วมใจ วัดป่าสวนธรรมร่วมใจ ตำบลกระเจา อำเภอบ้านดุง จังหวัดยโสธร ได้เกิดขึ้น โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สนับสนุนสร้างเอกลักษณ์ให้กับข้าวหอมมะลิที่ผลิต ด้วยการชูโลแกนเรื่องคุณธรรมของชาวนาผู้ผลิตข้าวเข้ามาเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาคน และผลผลิตควบคู่กันไป

ศีล 5...ต้นทางสู่ความพอเพียง

พ่อวิจิตรได้เล่าให้ฟังว่า แรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้อยากขับเคลื่อนเรื่องคุณธรรมด้านความพอเพียงไปกับการทำเกษตรอินทรีย์นี้ มาจากการที่โรงสีข้าวปฏิเสธการรับซื้อข้าวหอมมะลิของชาวนาเพราะไม่มีคุณภาพ ตอนนั้นแม้การทำเกษตรอินทรีย์จะเริ่มแพร่เข้ามาแล้ว ตัวพ่อวิจิตรก็ทำเกษตรอินทรีย์ แต่ชาวนาทั่วไปที่นั่นก็ยังทำนาข้าวแบบใช้สารเคมี ใช้ต้นทุนสูง รวมถึงข้าวที่ได้ไม่มีคุณภาพ มีความชื้นและสิ่งปลอมปนมาก ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่ทางแก้ด้วยวิธีการปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้ชาวนาโดยมีเป้าหมายเล็กที่อยากเห็นคือ คนในชุมชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีสุขภาพที่ดี ส่วนเป้าหมายใหญ่คือ อยากเห็นสังคมไทยเป็นสังคมของความเอื้อเพื่อแบ่งปัน

รู้จักความพอเพียง ซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน เพราะเมื่อทุกอาชีพประกอบอาชีพด้วยศีลด้วยธรรม ปัญหาในสังคมก็จะได้ลดลง

ด้วยเหตุนี้ พ่อวิจิตรจึงร่วมกับ**พระคุณเจ้าพรหมมา สุภโท** รองเจ้าอาวาส วัดป่าสวนธรรม ในนามเครือข่ายของมูลนิธิธรรมะร่วมใจ จัดตั้ง “เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม” ในปี 2549 โดยได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากชุดโครงการวิจัยการพัฒนา ขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยนำจุดแข็งด้านคุณธรรมมาใช้ ภายใต้คำขวัญ “ศีลเด่น เป็นงานชาวนิวชา” ชูสโลแกนเรื่องคุณธรรมของชาวนาผู้ผลิตข้าว เข้ามาเป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาคนและผลผลิตควบคู่กันไป ภายใต้กรอบความคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อนำผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากชาวนาไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้ายอย่างมีคุณภาพ

ตามแนวคิดนี้ เกษตรกรสมาชิกเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรมต้องพัฒนาตนเองให้มี “คุณธรรม” ด้วยการตั้งปณิธานว่า “จะถือศีล 5 และลดอบายมุข 3 ประการ คือ ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ และไม่เล่นการพนัน” พ่อวิจิตรบอกว่า หากปฏิบัติได้ทั้ง 3 อย่าง

ที่ว่านี้ ชีวิตความเป็นอยู่ก็จะพออยู่พอกิน มีความพอเพียง เรียกว่าเป็นการเรียนรู้ความพอเพียงด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และเห็นผลชัดเจนอีกด้วย อย่างที่พระคุณเจ้าพรหมมาบอกว่า “*ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นๆ คือ ฐานะดีขึ้น ไม่มีหนี้ แม่หาเงินไม่ได้มาก แต่มีกินโดยไม่ต้องซื้อ เราไม่เน้นว่ามีเงินมาก แต่ให้มีกินในแปลงนา ไม่ต้องเสียเงินซื้ออาหาร*”

กระบวนการของการเข้าสู่การรักษา ศีล 5 ของชาวนากลุ่มนี้ เริ่มต้นจากชาวบ้านที่ตัดสินใจเข้าร่วมเครือข่าย ต้องเข้ารับการอบรมปฐมนิเทศที่วัดป่าสวนธรรมร่วมใจเป็นเวลา 5 วัน เพื่อเรียนรู้การครองตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีและศึกษาวิธีการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีคุณภาพ พระคุณเจ้าพรหมมาอธิบายว่า การรักษาศีลและลดอบายมุขเป็นการ “ลดค่าใช้จ่าย” ที่ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งถ้าเลิกอบายมุขและการเที่ยวกลางคืนก็จะยิ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายมากขึ้น

การบริหารจัดการ

แต่คำถามสำคัญ คือ เราจะทราบได้อย่างไรว่าชาวนาเกษตรอินทรีย์กลุ่มนี้จะมีคุณธรรมอย่างแท้จริง คำตอบคือที่นี้มีการตรวจสอบอย่างเข้มข้นโดยแกนนำคนสำคัญได้แก่ ผู้นำกลุ่มชาวนาและพระสงฆ์ในชุมชน

เป็นผู้สอนหลักธรรมให้กับสมาชิกในกลุ่ม นักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ประเมินผลผลิตอินทรีย์ตามมาตรฐานของโครงการ โดยมี “การตรวจที่แปลงนาระดับเพื่อนบ้าน และการตรวจที่วัด” การตรวจที่วัด พระคุณเจ้าได้ประยุกต์การปลงอาบัติของพระมาใช้ ด้วยการให้เกษตรกรที่ผิดพลาดในการรักษาศีล มาสารภาพความผิดที่กระทำกับพระและสัญญาว่าจะไม่ทำเช่นนั้นอีก

สำหรับการรับรองคุณภาพนั้น จะทำในแต่ละปี หากไม่ผ่านการตรวจสอบในเรื่องความเป็นข้าวอินทรีย์บริสุทธิ์และการรักษาศีล ปรากฏจากอบายมุข จะไม่ได้รับการรับรองและรับผลผลิตเข้าขายในโครงการ หากปีต่อไปปรับปรุงคุณภาพก็จะได้รับการรับรองและสามารถส่งผลผลิตเข้าโครงการได้

ในด้านการบริหารโครงการ พ่อวิจิตรเล่าว่า ได้นำระบบสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรในกลุ่มด้วยการนำหลักความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกันมาใช้ อุปสรรคปัญหาที่ผ่านมา เช่น สมาชิกบางรายไม่ปฏิบัติตามสัญญาก็ใช้วิธีการพูดคุยไกลเกลี่ย ใช้ระบบสังคมที่อยู่ร่วมกันแบบพี่น้องในการพูดคุยตักเตือน นอกจากนี้ การใช้ราคาข้าวอินทรีย์ที่สูงจูงใจให้ชาว

บ้านมาร่วมเป็นสมาชิกในตอนแรก ก็ต้องประสบปัญหาเมื่อมีการรับจำนำข้าวของรัฐบาล แล้วในท้ายที่สุดข้าวราคาตกต่ำทำให้สมาชิกบางส่วนลดหายไป ทุกวันนี้จึงเหลือเฉพาะสมาชิกที่เข้มแข็งจริงๆ ซึ่งมากเพียงพอที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลดีของการทำเกษตรอินทรีย์

ความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรมเกิดขึ้นได้ด้วยการเชื่อมโยงทั้งผู้คนและความรู้ในหลายๆ ส่วน ทั้งผู้นำชุมชนชาวบ้านและพระภิกษุที่น้อมนำคำสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นหลักยึดเหนี่ยวในการสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนั้น การนำความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์มาปฏิบัติจนเห็นผลจริง จนเกิดแบบอย่างที่ดีก็ทำให้เครือข่ายฯนี้สามารถขยายผลไปสู่สังคมในวงกว้างอีกด้วย

สุดท้าย การสร้างความยั่งยืนของเครือข่ายฯ มาจากความพยายามในการถ่ายทอดวิถีเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ ด้วยการให้ความรู้ผ่านต้นแบบของเครือข่ายฯ ที่แม้ตอนนี้จะไม่ได้มีมากอย่างที่คิด แต่ก็เป็นแสงสว่างแห่งความหวังให้ชุมชนแห่งนี้ก้าวเดินต่อไปอย่างมั่นคง

ชุมชนคลองลัดมะยม

ฟื้นวิถีชุมชนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

ในกรุงเทพมหานคร ชุมชนคลองลัดมะยมซึ่งเป็นที่รู้จักในนาม “ตลาดน้ำคลองลัดมะยม” ถือได้ว่าเป็นชุมชนริมน้ำต้นแบบการจัดการตนเองโดยคนในชุมชน จนเกิดความยั่งยืนทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชน พลังงานทางเลือก รวมถึงด้านอื่นๆ ในแต่ละปีมีคนทั้งในประเทศและต่างประเทศมาศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนแห่งนี้เป็นจำนวนมาก

คลองลัดมะยมนี้ด้านทิศเหนือติดคลองบางระมาด ด้านใต้ติดกับคลองบางพรหม เป็นคลองลัดเหมือนทางลัด มะยมก็คือต้นมะยมซึ่งปลูกกันมากในอดีต (สมัยสุนทรภู่ ใช้คำว่าบางพรหม) น้ำในคลองลึกประมาณเมตรกว่า ส่วนตลาดน้ำคลองลัดมะยมมีอาณาบริเวณกว้างขวาง โดยแบ่งเป็นสองฝั่งถนน (มีถนนตัดผ่าน) มีร้านของกินมากมายหลากหลายประเภททั้งของคาวของหวาน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้นับพันๆ คน

หากไม่รื้อฟื้น...ก็ล้มสลาย

หากจะบอกว่าตลาดน้ำคลองลัดมะยมและการพัฒนาชุมชนแห่งนี้มีจุดเริ่มต้นมาจาก “ความเสื่อม” ก็คงไม่ผิดนัก ตอนนั้น

ความเป็นชุมชนริมน้ำใกล้ล่มสลาย ชยะและสระลอยริมคลองเต็มไปหมด

ลุงชวน ชูจันทร์ ประธานประชาคมตลาดน้ำคลองลัดมะยม และปราชญ์ด้านเศรษฐกิจพอเพียง ลูกชานาชาวสวนในพื้นที่นี้ ที่ศึกษาเล่าเรียนจบจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เล่าย้อนให้ฟังถึงอดีตราวปี 2515 ว่ายุคนั้นชาวบ้านแขวงบางระมาด ยังมีคลองใสชาวบ้านทำนา ต่อมาจากนั้นก็เปลี่ยนเป็นสวนปลูกพืชสมุนไพรเครื่องต้มยา ทั้งขิง ข่า ตะไคร้ มะกรูด มะนาว ฯลฯ

ต่อมาราวปี 2535 เศรษฐกิจไทยเข้าสู่ยุคฟองสบู่ พื้นที่สวนถูกขายกลายเป็นหมู่บ้านจัดสรร วิถีชีวิตของคนที่นี่เริ่มเปลี่ยน

สิ่งแวดล้อมแย่งอย่างเห็นได้ชัด น้ำในคลอง
เน่า ขยะก็เพิ่มมากขึ้น

ลุงชวนซึ่งเป็นคนในพื้นที่ แต่ไม่ได้เป็น
ชาวสวน เพราะหลังเรียนจบก็ทำงานเป็น
พนักงานรัฐวิสาหกิจอยู่ต่างจังหวัดเฝ้ามอง
ปรากฏการณ์นี้ด้วยความเป็นห่วง จนปี 2538
ลุงชวนลาออกจากงานกลับมาเป็นชาวสวน
อีกครั้ง เพราะคิดว่าคงต้องลงมือทำอะไร
บางอย่าง เพื่อฟื้นฟูชีวิตที่มั่นคงดีงามของชุมชน
คืนกลับมา แต่เมื่อความเป็นชุมชนกำลังจะ
ล่มสลาย สิ่งที่ลุงชวนทำได้คือ ต้องเสียสละ
ให้คนอื่นเห็น มุ่งมั่นทำอย่างจริงจัง โดยไม่
คิดว่าตนเองจะได้ผลประโยชน์อะไร

เปลี่ยนชุมชน...ด้วยสิ่งเล็กๆ ที่เรากำทำได้

เมื่อมองย้อนกลับ เราพบว่าสิ่งที่ลุงชวน
ทำเป็นสิ่งเล็กๆ แต่สามารถเปลี่ยนชุมชนได้
มากกว่าที่ท่านคิด

*“ตอนที่กลับมาทำสวนพบว่า ชุมชน
ริมน้ำกำลังย่ำแย่ จึงเริ่มจากการเก็บขยะ
เท่าที่จะทำได้ เริ่มทำมาเรื่อยๆ โดยชวนเด็ก
นักเรียนมาพายเรือเก็บขยะ ทำเอกสารแจก
ชาวบ้าน และขอความร่วมมือจากชุมชน เพื่อ
รณรงค์รักษาน้ำริมคลองให้สะอาดและคงอยู่
นานๆ แม้จะมีข้อจำกัดเรื่องเงิน และชุมชนที่
หายไปมาก ทำให้การฟื้นฟูนั้นยากลำบากขึ้น
แต่เราก็รวบรวมเท่าที่ได้”*

แรกๆ สิ่งที่ลุงชวนทำมีอุปสรรค เพราะ
ชาวบ้านไม่ได้เข้าใจมากนักว่า “ทำไปเพื่อ
อะไร” แต่เมื่อสิ่งดีๆ เกิดขึ้น น้ำในคลองเริ่ม
สะอาด ชาวบ้านเห็น “สวนเจียมตน” ของ
ลุงชวนเป็นต้นแบบและเป็นแหล่งเรียนรู้
เศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเวลาผ่านไปชุมชนเริ่ม
ฟื้นฟูตัวเองแบบเจียมๆ ชาวบ้านเริ่มหันมาทำ
เกษตรแบบผสมผสาน มีผลไม้ พืชผักสมุนไพร

ที่ปลูกได้มากขึ้น แต่ยังขาดแหล่งที่จะขาย
ลุงชวนจึงเริ่มชักชวนพี่ๆ น้องๆ ก่อตั้งตลาดน้ำ
คลองลัดมะยม โดยใช้ที่ดินของตัวเองแค่ 2
งาน เป็นที่ตั้งของตลาดในปี 2547 โดยมี
จุดประสงค์เพื่ออนุรักษ์วิถีชีวิตริมคลองและ
ธรรมชาติ เป็นตลาดของชาวสวนในละแวก
นั้น ตลอดจนเรือพื้นกิจกรรมภายในชุมชนให้
กลับมาอีกครั้ง ภายหลังจากชาวบ้านเห็นถึง
ผลดีที่เกิดขึ้นก็ร่วมกันนำที่ดินของตนมาทำ
เป็นตลาดเพิ่มกว่า 30 ไร่

ปี 2550 นับได้ว่าเป็นปีที่ผู้คนรู้จักตลาด
แห่งนี้อย่างกว้างขวาง จากจุดเล็กๆ ที่ตั้งใจจะ
รักษาคลอง ชุมชนริมน้ำ ขยายวงกว้างออกไป
องค์กรต่างๆ ให้ความสนใจ และเข้ามาทำ
กิจกรรมต่างๆ กับคนในท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้
ตลาดน้ำคลองลัดมะยมมีทิศทางในการเติบโต
ที่ดีขึ้น ลุงชวนเล่าถึงตลาดน้ำคลองลัดมะยม
ในช่วงต้นว่า เมื่อก่อตั้งตลาดแรกๆ ใช้ไม้ไผ่มาทำ
สะพาน ทำเป็นตลาดเล็กๆ ให้คนในชุมชน
นำของที่มีในสวนมาขายในวันเสาร์ อาทิตย์
ส่วนวันธรรมดาทำสวน แต่ทำไปสัก 2 ปี
ตลาดเริ่มชบเซา สิ่งก่อสร้างที่ทำขึ้นก็ผุพัง จน
มหาวิทยาลัยศิลปากรเข้ามาให้คำแนะนำ จึง
ทำให้ขยายตลาด เพิ่มกิจกรรมระหว่างชุมชน
กับลูกค้า และปรับปรุงภูมิทัศน์ ชีวิตชีวาจึง
เริ่มกลับมาสู่ตลาดน้ำคลองลัดมะยมอีกครั้ง

*“ตอนเปิดใหม่ๆ มีชาวบ้านมาร่วม
ประมาณ 20 คน ติดป้ายตามข้างถนนบ้าง*

แจกเอกสารตามงานต่างๆ บ้าง โดยไม่ได้ใช้งบประมาณในการประชาสัมพันธ์ ใช้ระบบปากต่อปาก บางอาทิตย์แม่ค้ามาเยอะนักท่องเที่ยวก็ไม่มี บางอาทิตย์นักท่องเที่ยวมาเยอะแม่ค้าก็ไม่มา ร่อแร่จะเกิดไม่เกิดอยู่หลายปี แต่เนื่องจากพื้นที่ขายของของตลาดน้ำค่อนข้างโปร่ง ไม่แออัด มีความเป็นธรรมชาติร่มรื่น และเงียบสงบ นักท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

จนกระทั่งปี 2550 ได้รับรางวัลชุมชนท่องเที่ยวดีเด่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป ในปี 2554 ก็ได้รางวัลชมเชยการบริหารจัดการน้ำโดยชุมชนตามแนวพระราชดำริ จากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์”

ชุมชนแห่งนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำ เพราะวิถีชีวิตผูกพันกับน้ำ หากน้ำสะอาด ก็เท่ากับว่าชีวิตของคนที่นี่มีความปลอดภัย ล่าสุดได้รับงบประมาณจากธนาคารออมสินและทิพยประกันชีวิต 2 ล้านบาท เพื่อซื้อเรือขุดสำหรับขุดลอกคลองเก็บขยะที่อยู่กันคลอง มูลนิธิอุทกพัฒน์ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้ให้เงินมาซื้อเรือเก็บขยะ 3 ลำ ถึงดักไขมัน 100 ชุด เพื่อบำบัดน้ำใช้ก่อนที่จะทิ้งลงคลอง

เปลี่ยนวิถีคิด...พัฒนาคน จุดเริ่มต้นความสำเร็จ

ลุงชวนเล่าว่า หลักสำคัญของการพัฒนาตลาดน้ำคลองลัดมะยมแบบเศรษฐกิจพอเพียง คือ ได้นำพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ว่า ต้องยอมขาดทุนเพื่อกำไร ตั้งแต่นั้นก็ได้ตั้งมั่นเรื่อยมาว่า แม้จะขาดทุนเป็นจำนวนเงิน แต่ได้รอยยิ้มกลับมาทุกครั้งก็สุขใจแล้ว

หากจะว่าไปแล้ว หลายชุมชนในประเทศไทยมีวิถีชีวิตริมน้ำที่นาอนุรักษ์ แต่ก็ต้องล่มสลายไป สำหรับชุมชนคลองลัดมะยม ลุงชวนบอกว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการรื้อฟื้นชุมชนแห่งนี้มาจากการทำให้คนในชุมชนเห็นความเปลี่ยนแปลง โดยผู้นำต้องเสียสละก่อน ขาดทุนก่อน ไม่ใช่หวังจะทำเพื่อกำไรตั้งแต่ต้น ต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่าง และต้องทำให้คนในชุมชนเห็นว่าทำเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ที่สำคัญต้องเปลี่ยน

ที่วิธีคิดของคนให้ทำงานร่วมกันเพื่อส่วนรวมให้ได้ นอกจากการอบรมดูงาน พูดคุยทำความเข้าใจ ผู้นำทำให้เห็น คนในชุมชนต้องเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน

“คนเราทำงานร่วมกันได้ ต้องอาศัยความซื่อสัตย์ที่มีต่อกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม เมื่อไหร่ ก็แสดงว่าคุณธรรมเกิดขึ้นแล้ว ชุมชนก็มีความสงบสุข ความยั่งยืนเกิดขึ้นเพราะชาวบ้านทำงานร่วมกันได้ ไม่ได้เกิดเพราะใครคนใดคนหนึ่ง ตอนนี้เราสามารถรวมตัวเป็น**วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรตลาดน้ำคลองลัดมะยม** เกิดการทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อไปก็จะมีสหกรณ์ของชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านทำงานร่วมกันอย่างมีคุณภาพ เมืองคักร์ที่เป็นสากลที่จะมีการสืบทอดการทำงานอย่างต่อเนื่องได้”

ตลาดน้ำในวันที่เปิดตลาดจะไม่อนุญาตให้พ่อค้าแม่ค้าขายบุหรี และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่อนุญาตให้ลูกค้านำมา

ดื่มด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการประหยัดเงิน และเพื่อลดการทะเลาะวิวาทอีกทางหนึ่งในระยะแรกก็ถูกต่อต้านมาก แต่วันนี้ทุกคนเข้าใจให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

อีกทั้งยังเน้นการปลูกฝังในเด็กให้เรียนรู้ถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะทำให้เด็กๆ เห็นถึงอีกด้านหนึ่งของการทำงานที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร และยังกระจายงานสู่กลุ่มเด็กๆ ให้มีรายได้เสริม ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น ช่วยพ่อแม่ขายของ พายเรือพานักท่องเที่ยวชมกิจกรรมใกล้ตลาด อีกทั้งที่นี่ยังเพิ่มการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนที่มาท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การทำของเล่นจากทวงมะพร้าวให้เป็นดาบ การทำวาว ต่อเรือจิ๋ว ฝึกทำอาหารคาว และขนมหวาน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้คู่ชุมชน พร้อมด้วยพิพิธภัณฑ์ตลาดน้ำคลองลัดมะยม รวบรวมของเก่าเครื่องมือทำมาหากินของคนริมน้ำไว้ให้คนรุ่นหลังเข้ามาศึกษาหาความรู้

ทั้งหมดนี้ คือ ต้นแบบของตลาดน้ำวิถีไทย ที่ก่อเกิดมาจากความพร้อมเพียงของคนในชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างจากตลาดน้ำแบบ “จัดตั้ง” อย่างเห็นได้ชัด นอกจากความมั่นคงยั่งยืนแล้ว นี่ยังเป็นวิถีชีวิตที่พิสูจน์ให้เห็นว่า แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำความสุขสงบมาสู่ชุมชนได้อย่างแท้จริง

ชุมชนหัวนา

สังคมในอุดมคติที่มีอยู่จริง

หากจะมีชุมชนไหนในประเทศไทย สามารถทำให้เราพอจะมองเห็นภาพสังคมในฝันได้อย่างชัดเจนมากที่สุด หนึ่งในนั้นน่าจะเป็น ชุมชนหัวนา ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

วัด...แหล่งเรียนรู้และทดลอง

ถ้านับกันที่เงิน ชาวบ้านหัวนาไม่ใช่กลุ่มคนที่รวยที่สุด หรือหากจะนับกันที่การครอบครองที่ดินก็ไม่ได้มีมากที่สุด

แต่สิ่งที่มีคุณค่ากว่านั้น คือความสงบสุขของคนในชุมชน ที่กินอิ่มนอนอุ่น ไม่มีเงินสักบาทก็ยังอยู่ได้ เพราะชีวิตแวดล้อมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ในน้ำมูลมีปลาในป่าเขาอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณหลากชนิด จิตใจมีความสงบด้วยพระธรรมคำสอนของ**พระครูบวร สังฆรัตน์** เจ้าอาวาสวัดจำปา พระนักพัฒนาที่น่าหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาสู่ชุมชนแห่งนี้

คำสอนที่พระที่นี้เทศน์ไม่ใช่เรื่องบุญบาปแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้นำหลักคิดตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาปูเป็นพื้นฐานให้ชาวบ้าน หลังจากนั้นใครสนใจใคร่เรียนรู้ลงมือปฏิบัติเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็มาเรียนรู้ได้ที่วัด ซึ่งกลายเป็นห้องทดลองขนาดใหญ่ มีทั้งการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ มีการฝึกอาชีพให้ชาวบ้านตามบริบทของชุมชน รวมทั้งมีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านศูนย์การเรียนรู้วัดจำปา ที่รวบรวมข้าวของของผู้คนในอดีตไว้ที่นี่

นอกจากวัดจะกลายเป็นศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังทำหน้าที่กล่อมเกลาคจิตใจของผู้คนให้อยู่ในศีลในธรรม ไม่ว่าจะมามีกิจการงานใดที่จัดขึ้นที่วัด ก็จะไม่มามีเรื่องอบายมุขหรือสิ่งของมีนเมา ทุกวันพระชาวบ้านร้านค้าก็ไม่ขายสิ่งเหล่านี้ ชาวบ้านที่นี้ถือศีลไว้ประจำใจกันมาอย่างยาวนาน คำว่า “คุณธรรม” จึงเป็นเรื่องที่แทบไม่ต้องบอกกล่าว จนมารู้นลูกรุ่นหลาน ด้วยความที่ชาวบ้านที่นี้มีเชื้อสายลาวที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมอันดีงาม จึงมีการสืบทอดเรื่องการแต่งกาย การรำยรำ การทำอาหาร รวมไปถึงจิตใจที่ใฝ่ในพระธรรมไปยังคงรุ่นใหม่อีกด้วย

ชุมชนเข้มแข็ง...ตั้งต้นจากศีลจากธรรม

พระสมุห์เอกนรินทร์ นรินโท แห่งวัดจำปา เล่าว่า หากจะนับว่าสิ่งใดคืออุปสรรคปัญหาของชุมชนแห่งนี้ ก็น่าจะเป็นเรื่องความห่างไกลความเจริญ เพราะอยู่ห่างจากตัวอำเภอราว 25 กิโลเมตร ถือได้ว่าเป็นหมู่บ้านปิด เพราะเป็นหมู่บ้านที่เข้าทิศทางใต้ได้ทางเดียว ส่วนทิศเหนือเป็นป่าถาวรที่ติดกับแม่น้ำมูล มองไปอีกฝั่งก็เป็นจังหวัดอุบลราชธานี

แม้ความห่างไกลความเจริญดูเหมือนจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาของหมู่บ้าน แต่ในขณะเดียวกันการที่ยังเป็นสังคมแบบปิด ก็มี

ข้อดีที่ทำให้ชาวบ้านยังไม่ได้รับเอาความเป็นวัตถุนิยมมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตมากนัก ถึงขนาดที่พูดได้ว่า แม้ชาวบ้านที่นี้จะไม่มีเงินติดตัวสักบาท แต่ก็ไม่อดตายอย่างแน่นอน

ชาวบ้านที่นี้ใช้หลักธรรมชาติในการทำงาน เมื่อจะทำกิจกรรมใดก็จะนัดประชุมวางแผนกันที่วัดจำปาพูดคุยปรึกษาหารือกันอย่างพี่น้อง โดยมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกมาทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขร่วมกันในเรื่องต่างๆ เช่น

การรักษาป่าชุมชน จากที่ทางเข้าหมู่บ้านด้านทิศใต้เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ราว 100 ไร่ ชาวบ้านจึงได้ช่วยกันทำรั้วให้เห็นเด่นชัดยาวกว่า 1 กิโลเมตร เพื่อลดการบุกรุกส่วนป่าชุมชนด้านทิศใต้ อีก 22 ไร่ เป็นที่ตั้งของวัดจำปา ในอดีตเป็นป่าไผ่ไม่ใช่ป่าถาวร จนเมื่อ 6 ปีที่ผ่านมาท่านเจ้าอาวาสได้ร่วมกับชาวบ้านตัดป่าไผ่แล้วพลิกฟื้นกลายเป็นป่าชุมชนด้วยการช่วยกันปลูกไม้เนื้อแข็งหลากหลายชนิด ทั้งต้นพะยุง ตะเคียน มะค่า ประดู่ สักทอง ส่วนยางนากว่า 100 ต้นที่มีอยู่ในป่าแต่เดิมนั้นมีอายุไม่ต่ำกว่า 300 ปี เลยทีเดียว ทุกวันนี้ป่าผืนนี้กำลังอุดมสมบูรณ์ ต้นไม้เริ่มเติบโตใหญ่สูงกว่า 7 เมตร ส่วนป่าชุมชนด้านทิศเหนือก็กลายเป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์มีทั้งเห็ด หน่อไม้แมลง และผักป่า ให้ชาวบ้านได้เก็บกินทั้งปี

พระสมุห์เอกนรินทร์เล่าว่า ข้อดีอย่างหนึ่งของการมีต้นไม้ใหญ่แวดล้อม ทำให้ช่วยเป็นเกราะกำบังลมฝนได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียง สังก่อความรู้ด้วย การเกษตรธรรม

หากเดินเข้าไปในวัด นอกจากความร่มรื่นสงบเย็นแล้ว เราจะพบว่าที่นี่ยังเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นต้นแบบได้เป็นอย่างดีในแต่ละปีมีทั้งชาวบ้านในหมู่บ้านและคนภายนอกมาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ความดีข้อนี้ส่วนหนึ่งต้องยกให้ท่านเจ้าอาวาส ผู้นำเรื่องการเป็นอยู่ที่พอเพียงนี้มาเผยแพร่ให้ชาวบ้านผ่านการเกษตรธรรมกว่า 40 ปี จนราว 5 ปีให้หลังมานี้ ที่นี่จึงเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างเต็มรูปแบบ

“สิ่งสำคัญคือ เราต้องทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง ชาวบ้านจึงจะเกิดความรู้สึกศรัทธาเชื่อมั่น มีความมุ่งมั่นในการลงมือทำ ทำอะไรทำจริง ทำเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะเรื่องของความเสียสละ เราต้องมองออกไปนอกรั้วกำแพงวัด เมื่อเห็นความลำบากของญาติโยมต้องออกไปช่วยเหลือ 3 เสาหลัก คือ บ้าน วัด โรงเรียนต้องร่วมมือกัน” พระสมุห์เอกนรินทร์กล่าวถึงปัจจัยของความสำเร็จที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านห้วยนา

ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจจริงของชาวบ้าน ทำให้ชุมชนแห่งนี้กลายเป็นชุมชนต้นแบบในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะเป็นชุมชนคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม

ชาวบ้านห้วยนานอกจากทำนาบัว ปลูกถั่วลิสง เลี้ยงปลานิล ปลาทูปทิมในกระชังริมน้ำแล้ว ก็นำความรู้จากแปลงสาธิตการปลูกผัก เพาะเห็ด เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ จากวัดจำปาไปทำต่อที่บ้าน

แต่ที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ ที่วัดแห่งนี้ยังได้ปลูกมันป่า ทั้งมันนก มันน้ำ มันแสง ที่แม้ไม่เป็นที่นิยมของตลาด แต่ก็อ่อนนุ่มรักชิวให้คนรุ่นหลังได้รู้จักต่อไป รวมถึงปลูกเผือกกลอยซึ่งมีอยู่มากในแถบนี้ไว้โนโครงการเพื่อเป็นศูนย์เพาะพันธุ์แจกจ่ายให้ชาวบ้านอีกด้วย ด้วยพลังของชาวบ้านทำให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนมากมาย เช่น พัฒนาชุมชน อำเภอ จังหวัด อยางโครงการ 365 วันศรีสะเกษพัฒนา ที่ได้งบประมาณมาจากจังหวัดในการพัฒนาฝักอาชีพให้ชาวบ้านเพิ่มเติม เช่น การรื้อฟื้นการทอผ้า การทำขนมโบราณ ล่าสุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มาให้การสนับสนุนเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้วยการอบรมความรู้ให้กับมัคคุเทศน์น้อย ซึ่งเป็นเยาวชนในหมู่บ้านเพื่อสื่อสารเรื่องราววิถีชีวิตวัฒนธรรมให้คนภายนอกได้รับรู้

งานโฮมบุญ สืบวัฒนธรรม สานความดี

จุดเด่นที่สำคัญอีกอย่างของที่นี่ คือ การที่สามารถรักษาวินิตดั้งเดิมของตนเองไว้ ได้อย่างเหนียวผ่านงานโฮมบุญข้าวใหม่ ปลาหมัก วัฒนธรรมลุ่มน้ำมูล-ชี หรือเรียกอีกอย่างว่า ตลาดโบราณนาจำปา ที่จัดขึ้น 2 วัน ในช่วงศุกร์ เสาร์ ราวสัปดาห์แรกหรือ สัปดาห์ที่สองของเดือนพฤศจิกายน โดยทำติดต่อกันมา 4 ปีแล้ว

เหตุที่เป็นเดือนนี้ เพราะเป็นช่วง น้ำหลากมีปลาสารพัดชนิด แถมเป็นช่วงที่ ปลาแม่น้ำมีอร่อยมากที่สุด ส่วนข้าวก็เป็น ข้าวใหม่ที่เพิ่งเก็บเกี่ยวมีความหอม

งานนี้จัดขึ้นที่วัดจำปาอย่างยิ่งใหญ่ มีการแสดงของชาติพันธุ์ชนเผ่าอื่นๆ ที่อาศัย อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งส่วย เขมร ลาว เยอ วันแรกเป็นการแสดงศิลปวัฒนธรรมกว่า 20 ชุด เช่น การฟ้อนกลองตุ้ม การรำผีแฉน การรำดำตะ การเป่าสะโน ฯลฯ มีนิทรรศการ การออกบูธ แสดงสินค้าของอำเภอต่างๆ ทั้ง จังหวัดศรีสะเกษ และมีการถวายสังฆทาน ข้าวใหม่ปลาหมักแด่พระสงฆ์ ส่วนอีกวันเป็น วัฒนธรรมแห่งสายน้ำการแข่งขันเรือยาว โบราณ ที่มีอายุกว่า 100 ปี ด้วยคนจำนวน 40 ฝีพาย นับเป็นการละเล่นช่วงน้ำหลากที่ สืบทอดมาอย่างยาวนาน

หากจะถามหาความยั่งยืนถึงสิ่งดีงาม ที่เกิดขึ้นที่นี่ เราพบว่า การสร้างความเข้าใจ

ให้กับชาวบ้านแบบใกล้ชิดของพระ ทั้งใน กิจกรรมงานวัด การเทศนาธรรม การร่วมกัน ตักบาตรทุกวันพระ รวมถึงการสืบทอดสิ่งดี งามให้เยาวชนรุ่นหลัง น่าจะเป็นคำตอบของ คำถามนี้ได้ดีที่สุด

สุดท้ายพระสมุห์เอกนรินทร์สรุพบว่า

“คุณธรรมที่สำคัญที่จะนำพาชีวิตไปสู่ ความสุข คือการที่คนมีศีล มีธรรม มีความ สามัคคี จะนำไปสู่การประกอบสัมมาชีพ รวมทั้งหากพระสงฆ์เข้าใจในสุขทุกข์ของญาติโยม เป็นที่พึ่งให้ได้ เมื่อนั้นพระพุทธศาสนาก็จะ สามารถเป็นที่พึ่งทางใจให้กับผู้คนในสังคม ได้ต่อไป”

ตำบลแสงภา

ชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรม

“การแห่ต้นดอกไม้” เป็นงานประเพณีของชาวจังหวัดเลย ที่จัดขึ้นทุกปีในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ชาวบ้านมีความเชื่อว่าการทำต้นดอกไม้มาเป็นพุทธบูชาจะทำให้เกิดสิริมงคลแก่ชีวิต ชุมชนอยู่ดีมีสุข เรือกสวนไร่นาอุดมสมบูรณ์ บ้านเมืองมีความร่มเย็น และเป็น การแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่สืบทอดกันมายาวนานกว่า 400 ปี

ตั้งแต่เช้าตรู่ ชาวบ้านแต่ละชุมชนจะนำไม้ไผ่มาประกอบเป็นโครงของต้นดอกไม้ แล้วนำดอกไม้สดชนิดต่างๆ มาประดับตกแต่งอย่างสวยงาม จากนั้นจึงนำต้นดอกไม้ไปแห่รอบพระอุโบสถในช่วงค่ำ ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้องทำให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งวัน ดังนั้นการแห่ต้นดอกไม้จึงเป็นประเพณีที่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ตำบลแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย มีการจัดงานแห่ต้นดอกไม้ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพราะต้นดอกไม้ของที่นี่จะมีขนาดใหญ่กว่าที่ใด ต้นที่ใหญ่ที่สุดมีความกว้างถึง 3 เมตร สูงถึง 15 เมตร ใช้ไม้ไผ่ประกอบเป็นโครงสร้างตั้งแต่ 10 - 40 ลำ และใช้ดอกไม้สดประดับตกแต่งเป็นจำนวนมาก ต้นดอกไม้ยังมีขนาดใหญ่

มากเท่าไร ยิ่งต้องอาศัยความสามัคคี ความเสียสละ และการมีส่วนร่วมของชาวตำบลแสงภามากขึ้นเท่านั้น ซึ่งพวกเขาก็สามารถทำออกมาได้อย่างดีในทุกๆ ปี จนกลายเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาสัมผัสวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า พร้อมกันนั้นยังได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวตำบลแสงภา ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น “ชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม” อีกด้วย

ตำบลแสงภา...ชุมชนต้นแบบด้าน คุณธรรม จริยธรรม

นอกจากความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชนแล้ว นายสมบัติ ชิดทิต กำนันตำบลแสงภา และประธานสภาวัฒนธรรม อ.นาแห้ว จ.เลย เล่าว่า ตั้งแต่รับตำแหน่งกำนันของตำบลแสงภา มาเป็นเวลาร่วม 30 ปี ยังไม่เคยมีการก่อคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีที่มีความรุนแรงถึงกับต้องขึ้นโรงขึ้นศาลเกิดขึ้นในพื้นที่เลย “ต้นทุนที่สำคัญของชุมชนเราก็คือ ชาวบ้านมีความเคารพ

ศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความเชื่อในเรื่องบุญ ศีล ทาน ทุกวันโกนและวันพระ ชาวบ้านจะถือศีลอย่างเคร่งครัด ไม่ฆ่าสัตว์ทุกชนิดแล้วยังหยุดงานส่วนตัว มาช่วยกันทำงานส่วนรวม เช่น พัฒนาชุมชนหรือวัดวาอารามให้สะอาดเรียบร้อย

นอกจากนี้เวลามีงานบวช งานศพ หรืองานประเพณี ชาวบ้านจะให้ความร่วมมือในการรดเกล้า งดอบายมุขต่างๆ ผลดีที่

ตามมาก็คือ ไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน
เกิดขึ้น โดยเฉพาะเวลาจัดงานบุญประเพณีที่มี
วงดนตรีหมอลำมาเล่น ก็ไม่มีการชกต่อยกัน
ของพวกเด็กหนุ่มๆ เพราะเราจะปลูกฝังเสมอว่า
ไม่ว่างานอะไรก็ตามแต่ ทุกคนถือเป็นเจ้าภาพ
ร่วมกัน เพราะฉะนั้นต้องช่วยกันดูแล”

ความร่วมมือร่วมใจของชาวชุมชน
ทำให้ตำบลแสงภาได้รับคัดเลือกให้เป็นชุมชน
เข้มแข็งปลอดภัยดี เป็นหมู่บ้านศีล 5
ตัวอย่างระดับภาค และเป็นหมู่บ้านคุณธรรม
ต้นแบบ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชาว
ตำบลแสงภาเป็นอย่างมาก

สร้างความเข้มแข็งของชุมชน จากบทเรียนในอดีต...

ย้อนกลับไปในปี 2528 พื้นที่ป่าใน
ตำบลแสงภาได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่
สัมปทานเพื่อตัดไม้ สร้างความกังวลให้กับ
ชาวบ้านจะเดือดร้อน หากแหล่งน้ำและ
แหล่งอาหารจากธรรมชาติจะถูกทำลายไป
ชาวบ้านจึงรวมตัวกันคิดค้นทุกวิถีทางเพื่อ
เรียกร้องให้มีการยกเลิกสัมปทาน ใช้เวลา

ดำเนินการถึง 2 ปี ก็มีคำสั่งยกเลิกในที่สุด
และจากเหตุการณ์นี้เองทำให้ชาวบ้านแสงภา
หันมาให้ความสำคัญในการดูแลรักษาป่ามาก
ขึ้น พวกเขาพร้อมใจการเลิกตัดไม้ เลิกทำไร่
เลื่อนลอย หันมาปลูกป่าเพิ่มมากขึ้น และออก
กฎระเบียบของชุมชนในการใช้ประโยชน์จาก
ป่าโดยไม่สร้างความเสียหายให้กับธรรมชาติ

ในเวลาต่อมา พื้นที่ป่าเหล่านั้นได้
กลายเป็นอุทยานแห่งชาติภูสันทายที่อุดม
สมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ที่ชาวบ้าน
ได้พึ่งพาอาศัย โดยเฉพาะแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้ซึ่ง
ได้จากประปาภูเขาที่มีตลอดทั้งปี ไม่เคยขาด
และยังมีอาหารธรรมชาติจากป่าที่ชาวบ้าน
สามารถหาอยู่หากินได้ทุกฤดูกาล นอกจากนี้
ชาวบ้านส่วนหนึ่งยังสามารถสร้างรายได้จาก
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทเรียนในอดีตได้หล่อหลอมให้
ชาวบ้านเห็นคุณค่าของการร่วมมือร่วมใจ
กัน เสียสละกำลังและเวลาส่วนตัวเพื่อสร้าง
ประโยชน์ส่วนรวม เพราะเห็นผลแล้วว่าจะ
นำมาซึ่งประโยชน์แก่ตนเองและครอบครัว
ในที่สุด กำนันสมบัติเล่าว่า “เป้าหมายที่

สำคัญก็คือความสุขของคนในชุมชน ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม เราจะไม่เอาวัตถุสิ่งของหรือเงินทองเป็นตัวตั้ง แต่จะมุ่งเน้นไปที่ความร่มเย็นเป็นสุข ชาวบ้านมีความปลอดภัยไม่ขัดแย้งกัน อยู่กันอย่างพอเพียง ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคีกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราจะต้องปลูกฝังให้กับลูกหลานได้สืบทอดต่อไป ทั้งวัฒนธรรม ประเพณี และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน”

ความภูมิใจอีกด้านหนึ่งของตำบลแสงภานั่นก็คือการได้เข้าร่วม “โครงการสร้างป่าสร้างรายได้” ซึ่งเป็นโครงการตามแนวพระราชดำรินในสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีเป้าหมายในการเปลี่ยนแนวความคิดของชาวบ้านให้หันมาร่วมกันปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ทดแทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว โดยเน้นการทำเกษตรแบบผสมผสานเพื่อให้มีผลผลิตเพียงพอจำหน่าย สร้างรายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งปัจจุบันมีชาวบ้านร้อยละ 80 ของตำบลแสงภามีครใจเข้าร่วมโครงการ ทำให้หลายครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากการปลูกพืชเศรษฐกิจส่งให้กับโครงการ มีหนี้สินลดลง อีกทั้งยังมีสุขภาพที่ดีขึ้นจากการเลิกใช้สารเคมีในการทำการเกษตร

“ทุกวันนี้ชาวบ้านมีความพึงพอใจในชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขา แต่ละครอบครัวมีที่ทำกินไม่เกิน 50 ไร่ แต่ก็เพียงพอสามารถส่งลูกหลานเรียนหนังสือได้ตามสมควร แม้จะไม่ถึงกับร่ำรวย แต่ก็ไม่มีโรคร้ายไข้เจ็บจากการใช้ยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง ซึ่งสารเคมีเหล่านี้นอกจากจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพแล้ว ยังทำให้ดินเสื่อมส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม” กำนันสมบัติกล่าว

แม้จะเป็นชุมชนเล็กๆ ในชนบทที่อยู่ตามแนวชายแดน แต่ชาวตำบลแสงภาก็สามารถใช้ชีวิตได้อย่างสงบสุข ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม สามารถรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในชุมชน ส่วนหนึ่งมาจากการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ โดยไม่แบ่งแยก ทั้งภาคส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแสงภา ภาคส่วนท้องถิ่น คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งหน่วยงานราชการต่างๆ และภาคประชาชนที่มีจิตสาธารณะพร้อมเสียสละแรงกายแรงใจในการทำงานร่วมกันเพื่อส่วนรวม ทำให้ตำบลแสงภากลายเป็นชุมชนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างเช่นทุกวันนี้...

ชุมชนตำบลหนองสาหร่าย

ชุมชนแห่งความดีและความสุข

๘๘ เคยได้ยินคนเขาพูดกันว่า ‘ทำดีได้ดีมีที่ไหน’ หรือ ‘ทำดีไม่เห็นจะได้ดีเลย’ เราก็เอามาคิดนะว่า มันต้องไม่ใช่อย่างนั้น ‘ทำดีก็ต้องได้ดี’ ที่นี้เราจึงเอาความดีมาเป็นเครดิตค้าประกันเงินกู้ ใครมีความดีมากก็มีเครดิตมาก สามารถขอกู้เงินได้โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้าประกัน แต่เอาความดีค้าประกัน เพราะฉะนั้น ‘ถ้าเป็นคนดี ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่ากัน’... ๘๘

คือแนวคิดของ**คุณศิวิโรฒ จิตนิยม** ประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้รับรางวัลคุณธรรมแห่งชาติ จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จากการเป็นผู้นำที่เสียสละ ช่วยเหลือคนในชุมชนให้สามารถปลดแอกจากปัญหาหนี้สินที่มีมูลค่ารวมกว่า 100 ล้านบาท โดยใช้ “ความดี” เป็นเครื่องมือของการพัฒนา และมี “ความสุข” เป็นเป้าหมายร่วมกัน

จุดเริ่มต้นสู่เส้นทางแห่งความสุข

หนองสาหร่ายคือแผ่นดินถิ่นเกิดที่คุณศิวิโรฒได้อยู่อาศัยและเติบโตมาตั้งแต่

เล็กจนโต ภาพหนองสาหร่ายในความทรงจำของเขาเต็มไปด้วยความสุข อยู่กันอย่างญาติมิตร ผู้คนมีชีวิตที่เรียบง่าย หายู่หากันกันได้ไม่อึดอัดขัดสน จนกระทั่งเมื่อความเจริญรุกเข้ามาถึงหนองสาหร่าย พร้อมกับค่านิยมที่ต้องเร่งสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน ทำให้วิถีชีวิตของชาวหนองสาหร่ายเปลี่ยนแปลงไป

“เห็นญาติพี่น้องของเราต้องเร่งหาเงินหาทอง จากเคยทำนาปีละหนก็ต้องเพิ่มรอบเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ต้องใส่ปุ๋ยเคมี ใส่ยาฆ่าแมลง มีหนี้มีสินกันแทบทุกคน ไม่มีใครมีความสุขเลย ซึ่งมันต่างจากเมื่อก่อนมาก...

แต่ก่อนตอนยังเล็ก ๆ ก็เคยเป็นเด็กวัด โตขึ้นมาอีกหน่อยก็บวชเณร พออายุครบ 20 ก็บวชพระ เรียกว่าแทบทั้งชีวิตได้อาศัยกินข้าวของชาวบ้าน พอนึกถึงบุญคุณของข้าวที่เขาเอามาทำบุญใส่บาตรก็เกิดความรู้สึกอยากจะทำบุญทดแทนบุญคุณ อยากให้เขามีความสุขเหมือนเมื่อก่อน ก็เลยต้องลุกขึ้นมาทำเรื่องนี้” คุณศิวโรฒเล่า

ในปี 2548 เขาจึงชักชวนคนในตำบลหนองสาหร่ายมาพูดคุยกันอย่างจริงจังว่าจะทำอะไรให้สิ่งดีๆ กลับคืนมา โดยได้ใช้เวทีประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 9 หมู่บ้าน ในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จนนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดของชุมชนมีเป้าหมายคือการพัฒนาคนในตำบลด้วย “ความดี” เพื่อนำไปสู่ “ความสุข” ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคนในตำบล ซึ่งในที่สุดได้พัฒนาออกมาเป็น “23 ความดี 67 ตัวชี้วัด” ได้แก่

- 1.ผู้นำดี/ผู้ตามดี 2.สุขภาพดี 3.อาชีพดี
- 4.กลุ่มองค์กรดี 5.สวัสดิการดี 6.ครอบครัวดี
- 7.สามัคคีดี 8.จิตใจดี 9.มีสัจจะดี 10.เรียนรู้ดี
- 11.มีความกตัญญูดี 12.ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายดี 13.ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมดี

- 14.ประหยัด/อยู่แบบพอเพียง 15.เก็บออมดี
- 16.นิยมไทย ใช้ของไทย 17.วิถีชีวิตประชาธิปไตย 18.มีวินัยดี 19.ตรงเวลา
- 20.ละเว้นสิ่งเสพติดอบายมุข 21.มีมารยาทและวัฒนธรรมไทย 22.มีส่วนร่วมดี 23.สิ่งแวดล้อมดี

ความดี คือต้นทุนแห่งความสุข

ชาวตำบลหนองสาหร่ายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงไม่มีสวัสดิการดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย ชราภาพ พิกัด และเสียชีวิต อีกทั้งปัญหาหนี้สินที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวชุมชนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่ายขึ้น โดยบูรณาการกองทุนต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อจัดสวัสดิการให้ครอบคลุม อาทิ กลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน สถาบันการเงินชุมชน วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น มีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่ายสนับสนุนงบประมาณเข้ากองทุนปีละ 100,000 บาท และให้สมาชิกร่วมออมเงินสมทบเป็นรายปี (ยกเว้นสมาชิกที่พิการและด้อยโอกาสทางสังคม)

นอกจากการจัดสวัสดิการทดแทนตั้งแต่เด็กเกิดใหม่ การแต่งงาน การตั้งครุภรรยา

ทุนการศึกษา กีฬา ทุนการประกอบอาชีพ การเจ็บป่วย ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้สูงอายุ และการเสียชีวิตแล้ว ยังมีการจัดสรรที่ดินทำกิน ครอบครัวละ 2 ไร่ สำหรับผู้ที่ผ่านเกณฑ์เป็น “คนดีศรีสังคม” อีกด้วย

ในการกู้ยืมเงินของสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย สมาชิกสามารถนำความดีทั้ง 23 ความดี 67 ตัวชี้วัด มาเป็นทุนค้ำประกันได้ โดยมีกิจกรรมการส่งเสริมการจดบันทึกความดีในรูปแบบ “ธนาคารความดี” เพื่อสะสมรวบรวมความดีของแต่ละบุคคล ความดีเหล่านี้สามารถใช้เป็นเครดิตในการกู้ยืมเงิน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ เช่น **มีความดี 4 ข้อ** กู้เงินได้ไม่เกิน 20,000 บาท

มีความดี 11 ข้อ กู้เงินได้ไม่เกิน 80,000 บาท โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

มีความดี 15 ข้อ กู้เงินได้ไม่เกิน 100,000 บาท โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันและถ้าวางเงินกู้ไม่เกิน 10,000 บาท ไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย

มีความดี 23 ข้อ และตัวชี้วัดรวม 67 ข้อ กู้เงินได้ไม่เกิน 300,000 บาท โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันและถ้าวางเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท ไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย

จากการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการตำบลหนองสาหร่ายร่วมกับสถาบันการเงินชุมชน และธนาคารความดี ส่งผลให้เกิดการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ชุมชนร่วมกันกำหนดไว้ คือ “ชุมชนอยู่เย็น เป็นสุข” ซึ่งเป็นรูปธรรมเด่นชัด คือสามารถนำไปสู่การปลดหนี้นอกระบบได้ถึง 19,300,000 บาท และสามารถสร้างระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งและมั่นคงตั้งแต่เกิดจนตาย

นอกจากนี้ชุมชนยังเกิดการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรผสมผสานปลูกผักไว้กินเองไม่น้อยกว่า 7 ชนิด สามารถลดรายจ่ายของตำบลได้ปีละประมาณ 5,000,000 บาท มีการปลูกต้นไม้ มุ่งลดการใช้สารเคมีเพื่อฟื้นคืนระบบนิเวศน์ของชุมชนกลับคืนมา มีการคัดแยกขยะ นำมาทำเป็นปุ๋ยชีวภาพไม่เผาตอซังข้าวและอ้อยเพื่อสร้างอากาศที่ดีผลที่เกิดขึ้นทำให้ตำบลมีพื้นที่สีเขียวมากขึ้น มีดินอุดมสมบูรณ์ น้ำในลำคลองสะอาด กุ้งหอยปูปลากลับมา ความสุขของชุมชนก็กลับคืนมาตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ได้วางเอาไว้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

นับเป็นเวลากว่า 20 ปี ในการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวตำบลหนองสาหร่าย ในการพลิกฟื้นวิกฤติของชุมชนที่เต็มไปด้วยความทุกข์ ให้กลับมามีความสุขร่วมกันอีกครั้งบนฐานของการทำคุณงามความดี โดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญอย่างยิ่ง คือการที่ผู้นำมีความเสียสละ มีความเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ ในการแก้ไขปัญหา พร้อมกับการรวบรวมผู้นำที่มีจิตอาสาเป็นสภาผู้นำองค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่ายที่ใช้ชื่อว่า สภา 79 หรือ สภาคุณธรรม

“เป้าหมายของการพัฒนาต้องชัด และต้องเป็นเป้าหมายร่วมกันของทุกคน ซึ่งของหนองสาหร่ายคือการมีความสุขร่วมกัน ที่สำคัญจะต้องมีความสามัคคี มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ สุดท้ายก็ต้องพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด ถึงจะทำให้ชุมชนของเราหลุดจากกับดักต่างๆ ได้

ถึงวันนี้ต้องใช้คำว่า ‘ภูมิใจ’ ที่เกิดมาชาติหนึ่ง สามารถทำได้อย่างนี้ เรา 1 คน 1 ชีวิต สามารถทำได้ เมื่อเราทำได้ก็ยื่นมือไปช่วย ถ้าทุกคนทำแบบนี้คนไทย 70 กว่าล้านคน จะมีความสุขไปพร้อมๆ กัน” คุณศิโรตม์ กล่าวทิ้งท้าย

บ้านควนกุฎ

ความสุขที่ร่วมกันออกแบบ

วิถีชีวิตที่งดงามของชาวบ้านบ้านควนกุฎ ตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ยังอยู่ในความทรงจำของผู้ใหญ่สมศักดิ์ ทองใส ผู้ใหญ่บ้านนักพัฒนา รางวัลแทนทองคำปี 2550 และคนดีศรีเมืองลุงปี 2553 อยู่เสมอมา และเป็นแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้เขาอยากสร้างชุมชนเล็กๆแห่งนี้ให้มีความสุข ผู้คนใช้ชีวิตอย่างมีคุณธรรม เหมือนครั้งอดีต

แรงบันดาลใจจากชีวิตในวันเก่าของผู้ใหญ่สมศักดิ์ ที่อยากจะเห็นคนในชุมชนใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีความเอื้อเพื่อแบ่งปัน ไม่ตกอยู่ภายใต้ค่านิยมของสังคมทุนนิยมจะเป็นจริงได้ไหม เราลัดเลาะไปหาคำตอบยังบ้านควนกุฎ แดนดินถิ่นสะท้อนกันเลย

ผู้นำที่ต้อง “ทำให้ดู อยู่ให้เห็น”

ก่อนหน้าที่บ้านควนกุฎจะเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมกับศูนย์คุณธรรม ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งมาแต่เดิม จากการที่มีผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่สมศักดิ์ มีความคิดอ่านก้าวไกล เมื่อสนใจสิ่งใดก็จะลงมือทำด้วยตัวเอง ลองผิดลองถูก ฝ่าวงล้อมของความไม่เชื่อมั่นของลูกบ้าน จนสามารถพูดได้ว่า เคล็ดลับความสำเร็จที่สำคัญของการริเริ่มทำเรื่องใหม่ๆ คือ “การทำให้ดู อยู่ให้เห็น” นั่นเอง

ความจริงแล้ว ผู้ใหญ่สมศักดิ์ก็เหมือนลูกหลานชาวนาทั่วไป ที่พ่อแม่แบ่งมรดกเป็นที่ดิน 4 ไร่ไว้ให้ทำกิน นอกจากสร้างบ้านในที่ดินผืนนี้แล้ว เขาก็ใช้ผืนดินที่เหลือทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัว แต่จุดเปลี่ยนสำคัญก็เกิดขึ้น เมื่อมีโอกาสรับรู้

“สมัยก่อนเราอยู่กันแบบพี่น้องถ้อยทีถ้อยอาศัย มีงานศพงานแต่งงานเราก็ไปช่วยกัน ไม่ได้ช่วยแรงอย่างเดียว มีข้าวสารเราก็ใส่หม้อไปช่วยงาน มีมะพร้าวเราก็หิ้วไปให้แม่ครัวทำแกง หลังจากนั้นก็ต้องมีใครมาบอกว่าต้องทำอะไร ใครถนัดผ้าพันเค็ดพริก ปอกหอมกระเทียม ตำเครื่องแกง ล้างถ้วยล้างชามก็ปลีกตัวไปทำตามความถนัดของตัวเอง โดยที่เจ้าภาพไม่ต้องจ้าง ไม่ต้องใช้เงิน แต่ปัจจุบันนี้ภาพแบบนี้กำลังหายไป ผมจึงอยากเห็นสังคมที่มีความสุขแบบนี้กลับมาอีกครั้ง”

รับฟังเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจาก
ทางราชการ

“ได้ยินเขาคุยกันในหน่วยงานราชการ
เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แต่คนที่พูดเรื่องนี้
ไม่ได้ลงมือทำ เราไม่มีตัวอย่างของคนที่ทำจริง
ผมเองก็คิดว่า ถ้าเราจะเริ่มทำอะไรใหม่ๆ
คงต้องใช้เงินทุน จึงพับความคิดนี้ไป จนวัน
หนึ่งได้อ่านหนังสือ แล้วพบพระบรมราโชวาท
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
ที่ตรัสว่า

‘การทำงานอย่าหนีบเอาความ
ขาดแคลนเป็นข้ออ้าง จงทำงานท่ามกลาง

**ความขาดแคลนให้บรรลุผล ทำด้วยความ
เต็มใจและซื่อสัตย์’**

เป็นข้อความที่เปลี่ยนแปลงชีวิตของ
ผมก็ว่าได้ ทำให้มีแรงฮึดกล้าที่จะลุกขึ้นมาทำ
สิ่งใหม่ๆ ไปศึกษาดูงานเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
แล้วนำมาทำที่บ้านด้วยการปรับที่นา 2 ไร่ไว้
ทำนา ทำบ่อขนาดเล็ก 2 บ่อ ขอบบ่อปลูก
มะม่วง มะนาว มะพร้าว ไม้ ช่างๆ บ่อทำ
คอกหมู คอกเป็ด คอกวัว ทำโรงเรียนปศุ
หมักชีวภาพ”

เมื่อลงมือทำงานอย่างจริงจัง ไม่รอคอย
ความช่วยเหลือ และไม่นำความขาดแคลนมา
เป็นเงื่อนไข ที่สุดผู้ใหญ่สมศักดิ์กับที่ดินแค่ 4 ไร่
ก็กลายเป็นตัวอย่างของการใช้ชีวิตแบบ
เศรษฐกิจพอเพียงที่ทำให้ลูกบ้านหันกลับมา
เรียนรู้ดูงานและนำไปทำที่บ้านของตัวเอง
ได้อย่างมั่นใจ ที่สำคัญทำให้คนในชุมชนเกิด
ความหวังที่จะทำสิ่งดีๆ ตามมาอีกด้วย

เมื่อเชื่อมั่น ความร่วมมือก็ตามมา

อาจกล่าวได้ว่าอุปสรรคในการทำงาน
ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ใหญ่
สมศักดิ์ คือ ความเชื่อมั่น ทั้งความเชื่อมั่นใน
ตนเองเมื่อลงมือทำครั้งแรก และความเชื่อมั่น
ของชาวบ้านที่มีต่อตัวของเขา แต่เมื่อลงมือ
ทำจนสำเร็จ ความเชื่อมั่นทั้งต่อตัวเองและ
ของชาวบ้านก็กลับมา ดังนั้นการที่จะชวน
ชาวบ้านมาร่วมกันสร้างความพอเพียงด้วยวิถี
เกษตรอินทรีย์ ไม่ใช่สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง
จึงมีความเป็นไปได้

“การจะทำเกษตรอินทรีย์ที่ไม่ใช้
ยาฆ่าแมลงต้องทำด้วยกันทั้งชุมชน ไม่ใช่คนใด
คนหนึ่งทำ จึงต้องเอามติเรื่องสังคมมาแก้ด้วย
วิธีการของผมคือ ชวนคนทั้งชุมชนมาร่วมทำ

โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนทั้งชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีความรู้ ปรับทัศนคติ เพิ่มทักษะ เพื่อเป้าหมายให้คนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากใช้ยา ใช้สารเคมี มาทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง

เรามีเป้าหมายใหญ่ร่วมกันคือ การเป็นชุมชนเกษตรยั่งยืน เราสร้างความยั่งยืนในสิ่งที่ทำด้วยการคิดทำไปในแนวทางที่ถูก ถ่ายทอดความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้แกกัน ส่งต่อความรู้ไปสู่คนรุ่นลูกหลาน ผมเชื่อมั่นว่าการเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ในทุกด้าน คือหัวใจของการพัฒนา โดยชุมชนจะต้องมีแผนพัฒนาชุมชน มีกิจกรรมที่เป็นแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย ตามความต้องการของชุมชน”

ผู้ใหญ่สมศักดิ์ยังได้อธิบายขยายความกับชาวบ้านอีกว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ไม่ใช่การทำเกษตรอินทรีย์แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาทในการใช้จ่าย การมีกินมีใช้ไม่เป็นหนี้ อีกด้วย นี่จึงนำไปสู่การวางแผนในระดับครอบครัวต่อไป

เริ่มแก้ที่หนี้สิน...แล้วยังแก้ได้อีกหลายเรื่อง

วิธีการแก้ปัญหาหนี้สินของชาวบ้าน ซึ่งมีแทบทุกครัวเรือนในตอนนั้น คือ ตั้งเป้าหมาย และรวมกลุ่มพูดคุย ทำความเข้าใจ และเก็บข้อมูลของครัวเรือนมาวิเคราะห์ทั้งรายรับ รายจ่าย หนี้สิน แล้วนำมาร่วมกันออกแบบการเก็บออม

เริ่มจากการเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน แล้วนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาเหตุของการเป็นหนี้ ชี้ให้เห็นปัญหา รุ้รั่วของเงิน แล้วทำให้ชาวบ้านอยากแก้ปัญหาหนี้ด้วยตัวเอง พร้อมเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ มาช่วยกันชี้แนะแนวทาง

เมื่อได้แนวทางแล้ว ก็ให้ความรู้กับชุมชนด้วยการพูดคุยที่หอกระจายข่าว ใช้เสียงตามสายเป็นกระบอกเสียงเพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจตรงกัน พร้อมทั้งจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนระดับครอบครัว แผนระดับชุมชน และแผนระดับเครือข่ายองค์กร และนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

สำหรับแผนระดับครอบครัว มีการลดรายจ่าย ด้วยการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงปลา เลี้ยงหมู ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ทำนํ้ายาล้างจาน สบู่ไว้ใช้เอง มีการเพิ่มรายได้ด้วยการทำไข่เค็ม สมุนไพร ด้านการออม คนในชุมชนสามารถสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้าน เป็นการออมของตนเองและครอบครัวคนละ 30-2,000 บาทต่อเดือน มีเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิก และนำไปสู่การสร้างสวัสดิการให้คนในชุมชน ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เจริญเติบโต จนมีกลุ่มจิตอาสาเกิดขึ้นหลายกลุ่ม เพื่อคอยช่วยเหลือกันในชุมชน

ส่วนแผนระดับชุมชนของที่นี่เรียกได้ว่าสร้างความยั่งยืนในการทำงาน เพราะเมื่อคนในชุมชนเห็นผลดีของการเดินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ก็นำไปสู่การตั้งกลุ่มทำนาอินทรีย์ กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในชุมชน โรงสีชุมชน และกลุ่มต่างๆ อีกมากมาย เมื่อคนรุ่นใหม่รุ่นลูกหลานที่มาช่วยงานเกษตรของพ่อแม่เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดี ก็รับมาสานต่อ ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มมีความยั่งยืน เพราะเป็นการรวมกลุ่มที่ไม่ได้มีหน่วยงานไหนมาจัดตั้ง แต่เกิดจากความคิด และการลงมือทำของคนในชุมชนเอง

ส่วนแผนระดับเครือข่ายองค์กร ผู้ใหญ่สมศักดิ์ได้ทำงานขับเคลื่อนทั้งภายในและภายนอก ทั้งเป็นวิทยากรในศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงบ้านควนกฎ และเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ ซึ่งช่วยประสานทั้งความรู้และความร่วมมือ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สร้างเป็นเครือข่ายที่แตกกระจายไปหลายชุมชน หลายจังหวัด

เคล็ดลับความสำเร็จ

เคล็ดลับความสำเร็จที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การคิดอย่างเป็นระบบ และขับเคลื่อนแผนงานร่วมไปกับชุมชน การบริหารเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ที่สำคัญจากการทำงานกลุ่มเล็กๆ ก็สามารถสร้างผลสะท้อนไปสู่สังคมในวงกว้าง เพราะการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ช่วยสร้างครอบครัวที่อบอุ่น เมื่อสังคมในหน่วยย่อยที่สุดมีความสุข ก็ช่วยต่อจิ๊กซอว์ความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคมให้เชื่อมต่อกันมากขึ้น

ถึงวันนี้ ชุมชนบ้านควนกฎ คือชุมชนที่ออกแบบความสุขได้ด้วยตัวเอง เพราะความร่วมมือแรงร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ และสามารถส่งต่อความสุขนี้ให้คนในสังคมต่อไป

บ้านนาอีสาน

หัวใจรักธรรมชาติ นำสู่ความพอเพียง

พระศรีวสุนธรา หรือที่เรียกขานกันในนาม “พระแม่ธรณี” เป็นที่เคารพนับถือว่าเป็นเทพแห่งพื้นแผ่นดิน มีปรากฏในตำนานทั้งศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และพุทธ โดยเชื่อว่าแผ่นดินเป็นจุดก่อเกิดสรรพสิ่งทั้งปวงในโลก จึงเปรียบเสมือน “มารดา” ผู้หล่อเลี้ยงโลก และยกย่องเป็นเทพผู้ค้ำจุนโลก เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์

พ่อเลี่ยม บุตรจันทา เกษตรกรต้นแบบของความพอเพียง แห่งบ้านนาอีสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ยึดเอาความศรัทธาที่มีต่อธรรมชาติ โดยเฉพาะพระแม่ธรณีมาปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของตัวเองด้วยจิตใจที่ดีงาม ไม่อยากใช้ชีวิตทำร้ายแม่พระธรณีทำให้ชาวไร่ผู้เคยทำไร่ใช้สารเคมี เปลี่ยนมาเป็นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปลูกต้นไม้เน้นบรื้อยเน้นหมั่นต้นลงบนที่ดินของตัวเอง เท่านั้นยังไม่พอ ยังเผื่อแผ่ความรู้ของตัวเองให้เพื่อนบ้าน รวมถึงผู้ที่สนใจไปในวงกว้าง

พ่อเลี่ยมบอกว่าคุณธรรมความดี ความพอเพียง เกิดขึ้นเมื่อจิตเราคิดจะให้

โดยเฉพาะการให้กับแผ่นดิน “ไม่เคยคิดมาก่อนว่าการทำความดีกับพระแม่ธรณีจะทำให้ชีวิตดีขึ้น แรกๆ ที่ทำเกษตรแบบพอเพียง แบบไม่ทำร้ายธรรมชาติ ก็คิดไม่ออกว่าจะนำเงินที่ไหนมาใช้หนี้ แต่พอทำจริงๆ แล้ว เงินก็มาเอง หนี้ที่เคยเป็นก็ปลดได้ แถมยังทำให้ชีวิตครอบครัวมีความสุข สังคมที่เราอยู่มีความสุขไปด้วย”

อดีต...บทเรียนแห่งความผิดพลาด

พ่อเลี่ยมและภรรยาเป็นชาวบุรีรัมย์ที่จำเป็นต้องขายที่ดินมรดกของพ่อแม่เพื่อมาตั้งหลักใหม่ที่ฉะเชิงเทราในปี 2530 เพราะพ่อเลี่ยมใช้ชีวิตผิดพลาดทั้งกินเหล้า เล่นหวย เล่นโป

หลังขายที่ได้แล้วก็มีเงินติดตัวมา 1 แสนบาท จึงซื้อที่ดินที่บ้านนาอีสานจำนวน 50 ไร่ ราว 8 หมื่นบาท ส่วนเงินที่เหลือก็ใช้ตั้งตัวทำไร่ข้าวโพด ไร่ถั่วเหลือง แต่ทำได้ราว 8-9 ปี ปัญหาเดิมก็เกิดอีก เป็นหนี้เป็นสินจากการทำไร่ ทั้งจ้างคนงาน จ้างรถแทรกเตอร์ รายได้ไม่พอรายจ่าย ด้วยความเครียด พ่อเลี่ยมก็หันไปหาเหล้ายาเหมือนเดิม ทำให้ทะเลาะกับภรรยาทุกวัน ที่สุดภรรยาทนไม่ไหว เลยยื่นข้อเสนอว่ามี 2 ทางให้เลือก คือเลือกภรรยาและลูก หรือจะเลือกเหล้า พ่อเลี่ยมเห็นว่าถ้าเลือกเหล้า ชีวิตตัวเองพังสลายแน่ๆ จึงตัดสินใจเลิกเหล้าอย่างเด็ดขาด และหันสู่ชีวิตวิถีใหม่ ด้วยพ่อเลี่ยมเป็นคนรักการเรียนรู้ แม้จะจบป.4 แต่ความคิดความอ่านนั้นก้าวหน้ากว่าคนอื่นฯ ประกอบกับได้มีโอกาสไปอบรมหาความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับ**ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข็มเฉลิม** ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน ผู้บุกเบิกการทำสวนวนเกษตรที่จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการไปอบรมครั้งนั้น คำพูดหนึ่งของผู้ใหญ่วิบูลย์ที่ว่า “เกษตรกรไม่รู้จักรักตัวเอง” ทำทลายความคิดของพ่อเลี่ยมเป็นอย่างมาก

พ่อเลี่ยมกลับมาขบคิด พร้อมกับนำ การทำบัญชีครัวเรือนมาใช้กับครอบครัวอย่างจริงจัง ทำให้เห็นว่าเงินส่วนใหญ่ในแต่ละปี

หมดไปกับเหล้าถึงหลักหมื่น ส่วนภรรยาก็หมดเงินไปกับพืชผักสวนครัวที่สามารถปลูกเองได้ พ่อเลี่ยมจึงตระหนักได้ว่า ความไม่รู้จักรักตัวเองที่ผู้ใหญ่วิบูลย์พูดคืออะไร ประกอบกับได้ไปศึกษาดูงานที่โรงเรียนผู้นำของพลตรีจำลอง ศรีเมือง จึงทำให้เกิดกำลังใจในการมุ่งสู่เส้นทางแห่งกิจกรรมธรรมชาติ ดังนั้นราวปี 2540 พ่อเลี่ยมจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตครั้งใหญ่

จากพื้นที่ 50 ไร่ พ่อเลี่ยมก็แบ่งที่ดินให้น้องๆ จนเหลือที่ดินทำกินของตัวเอง 13 ไร่ ตั้งใจจะไม่ปลูกพืชเพื่อขายอีกต่อไป แต่จะปลูกเพื่อกินแบบวนเกษตร คือ ทำการเกษตรเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งการใช้พื้นที่ตามภูมิทัศน์ คือที่ตอนปลูกผัก ที่ลุ่มทำนาข้าว พร้อมขุดบ่อเลี้ยงปลา ที่เหลือก็ปลูกเป็นสวนป่า ปลูกต้นไม้หลายพันธุ์ผสมกันไป ให้เติบโตอย่างเป็นธรรมชาติ รวมถึงเลิกใช้ปุ๋ยเคมี เลิกใช้ยาฆ่าแมลงที่ทำลายดิน

ราคาผลผลิตจะขึ้นหรือจะลง พ่อเลี่ยมก็ไม่ต้องทุกข์ใจอีกต่อไป เพราะถึงอย่างไรตัวเองและครอบครัวไม่มีวันอดตาย มีอาหารกิน 3 มื้ออย่างแน่นอน พ่อเลี่ยมพบว่าเกษตรแบบผสมผสานทำให้ครอบครัวมีความสุขอีกครั้ง พ่อแม่ลูกได้มาถอนหญ้า พรวนดิน รดน้ำต้นไม้ด้วยกัน สุขุขที่เกิดขึ้นทำให้พ่อเลี่ยมตั้งชื่อสวนของตนเองว่า

เพราะทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ทั้งหมดนี้พ่อเลี่ยมบอกว่า ทำให้เรารู้สึกอิสระ ไม่เป็นทาสของเงินอีกต่อไป

“ออนซอน” ใครไปใครมาก็ชื่นชม ประทับใจสมชื่อ

ที่จริง ตอนทำเกษตรแบบวนเกษตรแรกๆ หนี้ของพ่อเลี่ยมยังไม่ได้หมดไป ต้องเข้าโครงการพักชำระหนี้ของ ธกส.พร้อมกันเป็นเกษตรกรต้นแบบที่คอยให้ความรู้กับเกษตรกรคนอื่นๆ แต่เพียง 3 ปีหลังจากนั้นหนี้สินที่มีนับแสนก็ค่อยๆ หมดไป ทั้งนี้จากการไม่สร้างหนี้เพิ่ม การลดรายจ่าย รวมถึงรายได้ที่มาจากการทำการเกษตร

“คนคิดว่าทำเกษตรพอเพียง แสดงว่าต้องจน ต้องไม่มีเงินใช้หนี้ แต่ถ้าลองทำจริงจะรู้ว่า เราไม่ต้องหมดเงินกับสารเคมี กับการจ้างคน ผมปลูกข้าว ชายข้าว 5 ไร่ ได้เงินปีละแสนกว่าบาท เพราะทำเป็นข้าวกล้องอกขายข้าวเปลือก 10 กิโล ทำเป็นข้าวกล้องอกได้ 8 กิโล กิโลละ 60 บาท โรงสีผมก็ทำเอง เป็นโรงสีมือหมุนที่ประกอบเอง”

สิ่งสำคัญของการทำเกษตรพอเพียงของพ่อเลี่ยมคือการพึ่งตนเองใน 5 อย่างคือ 1.ไม่ต้องซื้อข้าวกิน 2.มีกับข้าวพร้อมทั้งผักปลา 3.ของใช้ในบ้านทั้งแชมพู สบู่ น้ำยาล้างจานทำใช้เองได้ 4.มียาใช้จากพืชสมุนไพรที่ปลูกไว้ หนักหนาจริง ๆ จึงจะพึ่งยาโรงพยาบาล 5.ไม่ต้องซื้อปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง

ความรู้บันทึกันได้ ด้วย “การทำไม้ทวนให้ทำ”

เมื่อสิ่งที่ทำสามารถเป็นต้นแบบให้คนอื่นได้ พ่อเลี่ยมจึงกระจายความรู้ด้วยการเป็นวิทยากร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีต่างๆ นำความรู้จากการได้ไปศึกษาดูงานที่เกาหลีใต้ และที่ภูฏานมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย มีการใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของกลุ่ม ออมทรัพย์ ธนาคารข้าว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชุมชน โดยที่นี้ประสบความสำเร็จในการทำป่าชุมชนจนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว เมื่อมีการรวมกลุ่มพ่อเลี่ยมก็ได้อธิบายและนำความรู้ด้านเกษตรพอเพียงกับชาวบ้านไปด้วย

รวมถึงช่วยกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนรอบข้าง โดยพื้นที่ 13 ไร่ของพ่อเลี่ยมเป็นเหมือนโชว์รูมให้ผู้มาเยือนได้เห็นว่าการเศรษฐกิจพอเพียงต้องทำอะไรแล้ว บางคนก็อยากได้พืชพันธุ์ไปปลูกที่บ้าน ทำให้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงเพาะต้นไม้ไว้ขายผู้มาเยือนในลักษณะ “ร่วมกันคิด แยกกันทำ ร่วมกันขาย” ใครมาศึกษาดูงานที่บ้านพ่อเลี่ยมแล้ว อยากได้

ต้นไม้พันธุ์อะไร ถ้าที่บ้านไม่มีหรือมีไม่พอ ก็
จะแนะนำให้ไปซื้อที่สมาคมในกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานเผยแพร่
ความรู้ แม้พ่อเลี่ยมอยากให้นำไปทำตาม
แต่มีแค่เพียง 10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่ได้ทำจริง
อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งพ่อเลี่ยมคิดว่า
มาจากการที่ชาวบ้านยังไม่ได้เปลี่ยนความคิด
โดยเฉพาะวิธีคิดในการพึ่งตนเอง ทำให้เกิด
ความแตกสลายของการรวมกลุ่มได้ง่าย
ดังนั้นการให้ความรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องนำ
ปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมด้วย

สำหรับพ่อเลี่ยมความสำเร็จที่ได้รับ
นอกจากความสุขของครอบครัวที่มาจาก
ลูกคนโตเรียนจบด้านเกษตร คนเล็กเรียนจบ
แพทย์แล้ว ยังมีความสุขจากการทำให้สังคม
รอบข้าง ทั้งชุมชนและสังคมโดยรวมมีความ
อยู่เย็นเป็นสุข ทำให้ธรรมชาติได้ฟื้นกลับมา
อีกครั้ง ในสวนป่าของพ่อเลี่ยมมีต้นไม้กว่า
500 สายพันธุ์ เมื่อเข้าสู่ฤดูฝน มีทั้งหมดไม้ เห็ด
สารพัดชนิดที่พ่อเลี่ยมไม่เคยหวง ชาวบ้าน
ทุกคนสามารถมาเก็บหาไปกินได้

ตอนนี้ลูกๆ ทั้งสองได้มาช่วยพ่อเลี่ยม
ทำสวน ครอบครัวได้อยู่กันพร้อมหน้า
อีกทั้งยังได้ร่วมกันทำดีเผยแพร่แบ่งปัน
ความรู้ให้แก่ผู้อื่น พ่อเลี่ยมบอกว่า สิ่งเหล่านี้
จะเป็นประจักษ์พยานที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน
คนจะรู้จะเห็นว่าการทำเกษตรแบบนี้สร้าง
ความสุขได้อย่างไร

พ่อเลี่ยมบอกว่าทุกวันนี้ มีคนหลาย
กลุ่มที่เริ่มสนใจวิถีทางนี้ แต่การจะทำให้
สำเร็จได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ความสำเร็จของเรา
อาจง่ายกว่าสำเร็จของชุมชน สังคม ดังนั้น
สำหรับพ่อเลี่ยมความสำเร็จจึงมาจากการที่
คนในครอบครัวเห็นร่วมกันในการใช้ชีวิตแบบ

พอเพียง ส่วนความสำเร็จของชุมชนก็มาจากการที่คนในชุมชนนำไปปฏิบัติ เกิดเป็นการรวมกลุ่ม และเห็นผลดีร่วมกันนั่นเอง

ปัจจุบันมีกิจกรรมตามฤดูกาลภายในสวนออนซอน จากการเปิดให้บุคคลทั่วไปเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอนตั้งแต่ 1 คนเป็นต้นไป เป็นกิจกรรมตามฤดูกาล เช่น ฤดูฝนสอนทำนา ปลูกต้นไม้ ขยายพันธุ์พืช ฤดูแล้ง สอนตัดแต่งกิ่งไม้ในสวน เผาถ่าน ทำน้ำตาลอ้อย

อีกประมาณ 4-5 ปีข้างหน้า ที่นี้จะทำบ้านพักแนวธรรมชาติจากไม้ที่ปลูกไว้ในสวนออนซอนเอง ขนาดพักได้ 1-2 คน/หลัง รองรับแขกกลุ่มละ 10 คนต่อเดือน เพื่อให้เห็นภาพการพึ่งตนเองภายในพื้นที่ในเรื่องของที่อยู่อาศัย สอนปลูกผัก และอื่นๆ ตามความสนใจ

นี่คือภาพของความสุขภายในสวนแห่งนี้ ที่รอผู้สนใจไปเรียนรู้ร่วมกัน

บ้านบุงเข้

ต้นแบบความสุขบนความพอเพียง

หากเราขับรถจากตัวเมืองนครนายก ไปเชื่อมขุนด่านปราการชล ประมาณ 16 กิโลเมตร ถึงสี่แยกประชาเกษม เลี้ยวขวามาทางวัดศรีวัน จะเห็นบ้านบุงเข้โฮมสเตย์ อยู่ทางด้านขวามือของถนน ที่นี่ไม่เพียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ และต้นแบบของความพอเพียงอีกด้วย

ผู้ใหญ่วิชาญ วัฒนวิเชียร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 8 บ้านบุงเข้ ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก บอกว่าความตั้งใจในการเป็นผู้ใหญ่บ้านของที่นี่ มาจากความคิดที่ว่า “อยากสร้างเด็กหลังเขา ให้มานั่งแถวหน้า”

บ้านบุงเข้ในอดีตห่างไกลความเจริญ เป็นหมู่บ้านหลังเขา เพราะอยู่หลังตีนเขาใหญ่ เส้นทางคมนาคมในอดีตเป็นดินลูกรัง มีรถประจำทางวิ่งแค่สายเดียว ส่วนตัวผู้ใหญ่วิชาญ แม้จะเป็นคนในพื้นที่ แต่ก็ออกจากบ้านไปทำงานกรุงเทพฯ ตั้งแต่ยังเด็ก จนตอนหลังมีกิจการทำเบาะหนังรถยนต์ส่งไปประกอบที่ประเทศมาเลเซีย เมื่อสามารถล้มตาอ้าปากได้

ผู้ใหญ่วิชาญก็คิดถึงเด็กๆ ในหมู่บ้านที่ขาดโอกาสทางการศึกษา จึงตั้งกองทุนด้วยเงินส่วนตัวเพื่อสนับสนุนการศึกษาของเด็กๆ ในหมู่บ้านมาตั้งแต่ปี 2538 ก่อนที่จะมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ภายใน 5 เดือนหลังจากที่เข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านแห่งนี้ก็ได้รับโล่พระราชทานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็นเป็นสุข ในปี 2557 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปี 2558 ได้รับรางวัลเศรษฐกิจพอเพียง 30 ครีวเรือนต้นแบบ จากกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย และในปี 2559 ได้รับรางวัลบ้านสวยเมืองสุข ระดับภาค จากกรม

3 วัน 2 คืนที่นั่น ทำให้ผู้ใหญ่ได้ทั้งแนวคิดและวิถีปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่างที่เขานำมาปรับใช้ในชุมชนซึ่งเป็นพื้นที่ป่ากว่า 90 ไร่ ที่มีการขุดแก้มลิง ทำให้เหลือพื้นที่ป่า 70 กว่าไร่ ซึ่งล่าสุดมีการทำความเข้าใจข้อตกลงร่วมกันกับชาวบ้าน ให้ที่นี้เป็นป่าท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์และศึกษาพันธุ์ไม้สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกคนช่วยกันดูแล และเพื่อเป็นการป้องกันการลักลอบตัดไม้หวงห้าม อย่างเช่น ไม้พะยุงออกไปจากพื้นที่

ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ที่ชาวบ้านตำบลหนองแสงช่วยกันปลูกในพื้นที่ป่า มีทั้งไม้ยืนต้นอย่างยางนา ไม้กินผลอย่างทุเรียน และไม้กินใบอย่างพืชผักสวนครัว ใครอยากได้ผักทำกับข้าว ก็สามารถไปเก็บมาใช้ได้ ส่วนหน่อไม้ไผ่ตงเปิดให้ชาวบ้านเข้าไปหาได้ปีละครั้ง

เปลี่ยนความคิด...ด้วยตัวอย่าง

อย่างไรก็ตาม การนำวิถีเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชนที่ใช้สารเคมีในการทำการเกษตรนั้นถือเป็นเรื่องยาก แต่ผู้ใหญ่ก็มีวิธีการเฉพาะตัว ด้วยการนำตัวอย่างของคนที่ใช้สารเคมีจนส่งผลต่อสุขภาพมาเล่าให้ลูกบ้านฟังถึงผลกระทบที่ตามมา เช่น ลูกบ้านคนหนึ่ง เมื่อทำที่เป็นแผลสัมผัสสน้ำและดินในที่นาของตัวเอง ปรากฏว่าจากแผลเล็ก ๆ กลายเป็นแผลติดเชื้อ และต้องตัดขาในที่สุด

ผู้ใหญ่บอกว่าปัญหาสำคัญของแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงคือ มีคนอยากทำ แต่ไม่มีคนนำ โชคดีที่ทุกวันนี้ในตำบลหนองแสงซึ่งมีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน มีโครงการบัณฑิตคืนถิ่น ทำให้มีคนรุ่นใหม่กลับมาใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บางคนทำโครงการขยะแลกปุ๋ย (อินทรีย์) บางคนนำแพะมาเลี้ยง ซึ่งนอกจากเป็นตัวอย่างให้คนในชุมชนได้แล้ว ยังช่วยส่งเสริมเรื่องการท่องเที่ยววิถีเกษตรอินทรีย์ได้อีกด้วย

เคล็ดลับความสำเร็จในการทำงานอีกอย่างของที่นี่ คือ หากคิดจะทำอะไรแล้ว ผู้นำต้องพูดคุยให้ชาวบ้านเข้าใจและเห็นด้วย การทำเรื่องความพอเพียงก็เช่นเดียวกัน นอกจากชาวบ้านจะเข้าใจแล้ว ต้องนำไปปฏิบัติ อย่างเช่น เรื่องการใช้เงิน แม้ว่ารัฐบาลจะมีเงินกองทุนหมู่บ้าน หมู่ละ 5 ล้านบาท แต่ที่นี่ก็ใช้เงินที่ได้มาอย่างมีหลักการ คือ หากชาวบ้านไม่ได้ออมเงินในกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ก็จะไม่สามารถกู้ยืมเงินก้อนนี้ได้ นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบัญชีครัวเรือนด้วย

นอกจากความพอเพียงแล้ว ชาวบ้านที่นี่ยังใส่ใจกับความมีวินัย ด้วยมองว่าจะช่วยให้การทำงานต่างๆ ประสบความสำเร็จ

“เวลามีประชุม ทุกคนจะรู้หน้าที่ของตัวเอง ประกาศบอกกล่าวไปแล้ว ก็มาประชุมโดยไม่ต้องไปตามถึงบ้าน หรือเรื่องการค้าแยกขยะ ทุกคนก็ช่วยกันทำอย่างจริงจัง เมื่อเห็นคุณค่าของขยะ บางคนก็จะมีถุงใส่หน้า

รถจักรยานเจอบขยที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ก็จะเก็บไปขาย ชุมชนของเราที่สะอาด ใครมาเที่ยวก็ชื่นชม

นอกจากนั้นเราคิดถึงอนาคตว่า หากไม่มีคนรุ่นพ่อแม่แล้ว คนรุ่นหลังควรได้เรียนรู้สิ่งที่คนรุ่นก่อนทำ เราจึงสนับสนุนให้พ่อแม่ นำลูกหลานมาเข้าร่วมประชุมด้วย เพราะต่อไปพวกเขาก็จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน ผมคิดว่าวิธีการนี้จะสร้างความยั่งยืนให้กับแนวทางที่เราวางไว้ได้”

ต้นแบบ...ธรรมนูญความสุขชุมชน

เมื่อพูดถึงโฮมสเตย์บ้านบุงเข้ พบว่ามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเพราะมีเครือข่ายการทำงานเป็นระบบ นอกจากบ้านบุงเข้แล้ว โฮมสเตย์ของที่นี่ยังขยายตัวไปยังหมู่บ้านต่างๆ โดยจัดทำเป็นโครงการ เช่น “มาวันเดียวเที่ยว 9 วัด” ซึ่งเป็นวัดในตำบลหนองแสง ทั้ง 9 หมู่บ้าน เช่น วัดโพธิ์ศรี ซึ่งโบสถ์หลังแรกก่อสร้างสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช วัดหนองแสงที่เป็นจุดพักทัพ มีอาวุธที่ใช้ในการออกศึก โดยผู้ใหญ่มองว่าการจัดการท่องเที่ยวนี้ จะทำให้เกิดการกระจายรายได้ชาวบ้านทั้ง 9 หมู่บ้านสามารถนำของดีของตนมาจำหน่าย เช่น ไม้กวาดดอกหญ้า ขนมคาบหมู ขนมคาดไฟซึ่งเป็นขนมของ

ชาวไทพวน หรือการทำขนมปัง คุกกี้ หรือการจัดทำอาหารพื้นบ้านปลอดสารพิษไว้รองรับนักท่องเที่ยว

ทุกวันนี้ ชุมชนแห่งนี้ได้จัดทำธรรมนูญความสุขชุมชนขึ้น โดยการส่งเสริมของมูลนิธิหัวใจอาสา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และศูนย์คุณธรรม เป็นหลักปฏิบัติที่เกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเกิดความอยู่เย็นเป็นสุข เช่น เป็นตำบลที่รักษาภูมิปัญญา วัฒนธรรม ภาษา ประเพณี และวิถีชีวิตที่ดีงามให้คงอยู่ เด็กและเยาวชนเป็นคนดี รักษาประเพณีตามวิถีไทยพวน

อย่างไรก็ตาม หลายครั้งที่การทำงานมีอุปสรรคปัญหา แต่ผู้ใหญ่บ้านกลับมองเห็นเป็นโอกาส เช่น ที่นี่มีการขุดดินลูกรังไปขายจนกลายเป็นบ่อลึกขนาดใหญ่ สูงกว่า 20 เมตร ผู้ใหญ่ก็ใช้จุดนี้ทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว สร้างแพทางเดินให้นักท่องเที่ยวได้ชม “แกรนด์แคนยอน” แบบบ้านๆ ที่มีน้ำใสชวนมอง พร้อมหาเสื้อชูชีพที่ชาวบ้านที่นี่เย็บเองมาไว้ให้บริการเพื่อความปลอดภัยอีกด้วย

วันนี้นอกจากบ้านบุงเข้ไม่ใช้หมู่บ้านหลังเขาที่ล้าหลังแล้ว ยังเป็นชุมชนตัวอย่างที่มีคุณค่าน่าศึกษาเรียนรู้อีกด้วย

บ้านหนองกลางดง

ชุมชนพึ่งตนเองและการสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก

๑๑ สภาพหมู่บ้านตอนนั้น เรียกง่าย ๆ ว่า ‘ละแอะ’ ต่างคนต่างอยู่ มีทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาการพนันเต็มหมู่บ้านไปหมด และที่ส่งผลกระทบก็คือ โจรขโมย ข้าวของหายไม่เว้นแต่ละวัน... รู้สึกว่า ‘บ้านเราไม่น่าอยู่’ มันเป็นวิกฤตที่ทำให้คิดว่า ‘จะต้องออกจากตรงนี้ให้ได้’... ๑๑

หลังจากได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้านในปี 2539 นายโชคชัย ลิ้มประดิษฐ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านหนองกลางดง ต.ศิลาลอย อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ก็เริ่มต้นกระบวนการแก้ไขวิกฤติชุมชนด้วยการรวบรวมชาวบ้าน เปิดเวทีประชุมเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน รวมทั้งมีการเปลี่ยนแนวความคิดของชาวบ้าน ให้คิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนนั้นเป็นปัญหาของทุกคน ไม่ใช่ปัญหาของผู้ใดเพียงคนเดียว นำไปสู่จุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาชุมชนโดยชุมชนเอง

“ในการประชุมก็ชวนคนในหมู่บ้านคุยถึงปัญหาที่มี ว่าสาเหตุเกิดจากอะไร สาเหตุจริงๆ แล้วก็คนในหมู่บ้านเรานี่แหละที่ทำตัวให้มีปัญหา ก็เลยเกิดการกำหนดกฎเกณฑ์ ตั้งกติกาในการแก้ไขปัญหาเรื่องต่างๆ ก็เป็นการ

เริ่มต้นการรวมกลุ่มเกิดขึ้นครับ” ผู้ใหญ่โชคชัยเล่า

เริ่มจากปัญหายาเสพติดที่ชาวบ้านได้จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการแก้ปัญหา มีการจัดเวรยาม และออกตรวจตราร่วมกันอย่างจริงจัง รวมถึงช่วยกันแจ้งเบาะแส และดูแลบ้านใกล้เคียงที่อยู่ติดกัน ในที่สุดก็สามารถแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ภายในระยะเวลาเพียง 3 ปี ซึ่งความสำเร็จในการร่วมกับชาวบ้านปราบปรามยาเสพติดให้หมดไปนี้ ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาในการทำงานของผู้ใหญ่โชคชัยมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจใน “กระบวนการมีส่วนร่วม” ของชุมชนมากขึ้น

เป็นประชาธิปไตยในชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกคน

การได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานที่ชุมชนไม้เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช โดยมีนายประยงค์ รัตนรงค์ หรือนายงค์ ปราชัญญา ชาวบ้านและผู้นำอาวุโส ที่รู้จักกันดีในแวดวงงานพัฒนา เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้นั้น ทำให้ผู้ใหญ่โชคชัยเกิดแนวความคิดในการจัดตั้ง “สภาผู้นำชุมชน” ขึ้น โดยมีตัวแทนจากกลุ่มอาชีพ 14 อาชีพ ในหมู่บ้าน เช่น ผู้ใช้แรงงาน เกษตรกร พ่อค้า ฯลฯ แต่ละกลุ่มคัดเลือกตัวแทนกลุ่มละ 4 คน รวมเป็น 56 คน และมีผู้นำที่เป็นทางการ 3 คน คือ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. 2 คน รวมทั้งหมด 59 คน จึงเรียกสั้นๆ ว่า “สภา 59”

หน้าที่หลักของสภา 59 คือการเตรียมข้อมูลของชุมชนทั้งเรื่องปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นเรื่องที่ชาวบ้านอยากรู้เกี่ยวข้องกับปากท้องความเป็นอยู่ และจัดทำร่างการประชุม เพื่อไว้เป็นข้อมูลในการประชุมประจำเดือนของชาวบ้าน หรือเรียกว่า “สภาประชาชน” โดยที่ผู้นำมีหน้าที่รับฟังปัญหา และเปิดโอกาสให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน

ผู้ใหญ่โชคชัยเล่าว่า “ก่อนการประชุมทุกๆ เดือนของชาวบ้าน จะมีการประชุม

สภาผู้นำก่อน เพื่อกำหนดวาระการประชุมของชาวบ้าน ทบทวนว่ารอบเดือนที่ผ่านมา มีปัญหาอะไร มีการวางกฎเกณฑ์กติกาในการแก้ไขอะไรบ้าง ใช้สภาผู้นำเป็นผู้กำหนดเปรียบง่ายๆ ก็เหมือนรัฐบาลหมู่บ้าน เราร่างกฎระเบียบข้อบังคับ เสร็จแล้วก็ต้องนำไปผ่านสภาประชาชน ก็คือการประชุมชาวบ้านทั้งหมดอีกครึ่งหนึ่ง ว่ากฎเกณฑ์ที่เรากำหนด ชาวบ้านเห็นด้วยมั้ย สิ่งที่เราเห็นด้วยก็เอามาใช้ สิ่งที่ไม่เห็นด้วยก็มีการปรับแก้จนเป็นที่พอใจร่วมกัน

ผมมองว่านี่แหละครับที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยชุมชนเกิด คนมีความรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมที่ทำให้ชุมชนเกิดความสุข ตรงนี้เป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลงเลย คือการมีส่วนร่วมของคนทั้งหมู่บ้าน เหมือนกับที่

อาจารย์ประเวศ วะสี เคยพูดไว้บ่อยๆ ว่า การสร้างพระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน เราต้องสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากของชุมชนจริงๆ นั่นก็คือ ชาวบ้าน นั่นเอง”

ทุกครั้งที่มีการประชุมสภาประชาชนจะมีการถ่ายทอดสดผ่านเสียงตามสาย ทำให้ผู้ที่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมสามารถรับทราบข้อมูลต่างๆ โดยถ่วงหน้ากัน ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2539 จนถึงปัจจุบัน มีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องทุกเดือนไม่เคยขาด เปิดโอกาสให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น ใช้ข้อมูลและเหตุผลในการพูดคุยกัน ถือเป็น การสร้างวัฒนธรรมการรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งจะนำไปสู่การเคารพและยอมรับความแตกต่างของกันและกันได้

ใช้ข้อมูลชุมชนเป็นเครื่องมือแก้ปัญหา

จากเวทีประชุมพูดคุยของชาวบ้านหนองกลางดงที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ทำให้ผู้ใหญ่โชคชัยพบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนา และการแก้ปัญหาที่ตรงจุด จึงนำไปสู่การใช้แบบสอบถามในการเก็บ “ข้อมูลชุมชน”

โดยใช้สภาผู้นำชุมชนเป็นกลไกหลักในการทำงาน ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นจะบอกได้ว่าปัญหาของตนเองคืออะไร และศักยภาพของชุมชนอยู่ตรงไหน

เริ่มจากชวนชาวบ้านมาร่วมกัน ออกแบบสอบถาม คำถามคือชาวบ้านอยากรู้ อะไร จากนั้นก็ลงมือเก็บข้อมูลโดยมีการทำความเข้าใจกับชาวบ้าน เพราะชาวบ้านกังวลว่าจะได้รับผลร้ายจากการให้ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลแล้วก็รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูล โดยมีคนภายนอกมาช่วยทำแผนที่ข้อมูล และแผนที่ความคิด จัดระบบข้อมูลให้ง่ายต่อความเข้าใจ ขั้นตอนสุดท้ายคือการวิเคราะห์และรับรู้ข้อมูล โดยเชิญหัวหน้าครอบครัวทุกบ้านมาร่วมประชุม และร่วมวิพากษ์วิจารณ์หาจุดอ่อนจุดแข็งของชุมชน

แบบชุมชนพึ่งตนเองบ้านหนองกลางดง

ผลจากการเก็บข้อมูลชุมชนครั้งนี้ทำให้เกิด “แผนชุมชนพึ่งตนเอง” ของชาวบ้านหนองกลางดงขึ้น ซึ่งความต้องการหลักของชาวบ้าน คือการแก้ปัญหาหนี้สินที่มีรวมกันถึง 13.8 ล้านบาท จึงมีการระดมความคิด และร่วมกันหาทางออกได้ 4 แนวทาง คือ

1. การลดต้นทุนการผลิต โดยการลดใช้สารเคมี แล้วเปลี่ยนเป็นไปใช้ปุ๋ยชีวภาพแทน

2. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต โดยการแปรรูปสับปะรด จากเดิมในพื้นที่ปลูกสับปะรด 631 ไร่ แต่ผลผลิตลูกเล็กขายไม่ได้ราคา จึงของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อสร้างโรงกวนสับปะรดจนสามารถเพิ่มมูลค่าได้ 1 - 2 ล้านบาทต่อปี

3. การประหยัดรายจ่าย ตั้งร้านค้าชุมชนและปั้มน้ำมันชุมชนขึ้น เป็นการชะลอเงินไหลออกจากชุมชนอย่างได้ผล

4. การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และเป็นทุนสวัสดิการให้กับชาวบ้าน

จากการแก้ปัญหาที่นี้สินร่วมกันอย่างจริงจัง ทำให้เห็นผลของความเปลี่ยนแปลงคือ คนในชุมชนมีรายรับเพิ่มขึ้น มีหนี้สินลดลง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

“แผนที่เกิดขึ้นนี้ มันเหมือนเป็นแผนแม่บทของชุมชน ซึ่งครอบคลุมไปทุกเรื่อง ตั้งแต่เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย ทุกเรื่องเลย ส่วนกิจกรรมสนองแผน

ก็เป็นการระดมคนในหมู่บ้านมาออกแบบร่วมกันว่าแผนที่มียู่เนี่ย เราจะทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างไร เราจะทำอะไรได้บ้างสรุปก็คือ เราพัฒนาคนก่อน แล้วใช้คนมาพัฒนาแผน...

ความสำเร็จเหล่านี้ถ้านับเป็นรางวัล ก็กว่า 30 รางวัล ในเวลากว่า 20 ปี เกิดเป็นการรับรู้จากคนภายนอกเข้ามาเรียนรู้ในชุมชนเลยตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ขึ้นมา นับถึงวันนี้ผมรับแขกมากกว่า 4,000 คนะได้แล้วครับทำให้คนในหมู่บ้านเราเองมีความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่เราทำมันแก้ทุกข์ของตัวเองได้จริง และเกิดความภาคภูมิใจที่ที่คนภายนอกมาเรียนรู้ด้วย” ผู้ใหญ่โชคชัยเล่าเสริม

แม้ทุกวันนี้ ผู้ใหญ่โชคชัยจะเกษียณอายุราชการจากการเป็นผู้ใหญ่บ้านหนองกลางดงมา 4 ปีแล้ว แต่กระบวนการทำงานต่างๆ ของชุมชนยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความยั่งยืนในการพัฒนาบนฐานรากอันมั่นคง และทุนความดีที่ชาวบ้านหนองกลางดงร่วมกันสร้างสมเพื่อส่งต่อให้กับลูกหลานต่อไป

โรงเรียนปุทะเลยมหาวิชชาลัยมาบเอื้อง

(ศูนย์การเรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง)

โรงเรียนวิถีพุทธภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการเรียนรู้เพื่อความเป็นไท

๘๘ ในบทพระราชพิธีเรื่องพระมหาชนก ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงกล่าวถึง ต้นมะม่วงก็ให้ผลประโยชน์มากมาย แต่ชาวเมืองมีกิลากลับพากันรุมกิ่งทำลาย ทั้งๆ ที่ชอบกินผลของมัน นั่นเพราะพวกเขาขาดความรู้ ขาดปัญญาในการดูแลรักษา เปรียบเหมือนประเทศไทยของเราก็มีพร้อมทุกอย่าง ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ อากาศ ที่บริสุทธิ์ แต่เราเองกลับไม่รู้คุณค่าและไม่ทำร้ายธรรมชาติ... ๘๘

“ในเรื่องพระมหาชนก พระองค์ปรารถนา ก่อตั้งปุทะเลยมหาวิชชาลัยเพื่ออบรม สั่งสอนชาวเมืองมิถิลาให้มีความรู้ มีปัญญา มีคุณธรรม เช่นเดียวกับประเทศไทย หากเราจะฟื้นฟูประเทศขึ้นมาใหม่ เราจะต้อง สร้างคนรุ่นใหม่ๆ ด้วยการศึกษาที่มีความ เป็นไท ไม่ใช่การศึกษาที่สอนให้เราไปเป็น ทาสทุนนิยมเห็นเงินเป็นพระเจ้า ซึ่งหลักสูตร ที่ดีที่สุดและยิ่งใหญ่ที่สุด ก็คือหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงในรัชกาล ที่ 9 จึงเป็นที่มาของการก่อตั้ง โรงเรียน ปุทะเลยมหาวิชชาลัยมาบเอื้อง หรือ ศูนย์การเรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เพื่อสนองพระราชปณิธานของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อเป็นการ กอบกู้ประเทศไทยด้วยการเผยแพร่ความรู้ เหล่านี้สู่อนุชนรุ่นหลังต่อไป...”

หลวงพ่อสังคม ธนปัญญา เล่าถึงแรงบันดาลใจในการก่อตั้งโรงเรียนพุทธเลิศหล้านภาลัยมาบเอื้อง (ศูนย์การเรียนรู้กลีกรมธรรมชาติมาบเอื้อง) โดยมี ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร หรืออาจารย์ยักษ์ ผู้ก่อตั้งมูลนิธิกลีกรมธรรมชาติ เป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดนี้ และได้นิมนต์หลวงพ่อสังคมซึ่งมีองค์ความรู้ในการจัดการศึกษา ทางเลือกมาร่วมก่อตั้งโรงเรียนพุทธเลิศหล้านภาลัยขึ้น ที่อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาทางเลือกให้แก่นักเรียนและเยาวชน ผ่านการเรียนรู้และลงมือทำจริงตามศาสตร์พระราชา

โรงเรียนวิถีพุทธกายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เป็นเวลากว่า 5 ปีแล้ว ที่โรงเรียนได้เปิดทำการเรียนการสอน โดยน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 มาเป็นปรัชญาและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญ 4 ประการคือ 1.เป็นคนดี มีวินัย 2.สามารถพึ่งตนเองได้ 3.มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจนเป็นที่พึ่งให้กับผู้อื่นได้ และ 4.มีความกตัญญูกตเวทิต่อบิดามารดา ผู้มีพระคุณ และแผ่นดิน

แนวทางการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีภาคทฤษฎีคือวิชาในหลวงของเรา และภาคปฏิบัติคือวิชาฐานงานกลีกรมธรรมชาติ ซึ่งทั้งสองวิชาสามารถถอดออกเป็นองค์ความรู้ต่างๆ ได้ครบทั้ง 8 สารการเรียนรู้ โดยผ่านวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มและการทำโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้และทักษะได้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้เกิดการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเกิดการช่วยเหลือพึ่งพากันในกลุ่ม จนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างเกื้อกูลอีกด้วย

หลวงพ่อสังคม ธนปัญญา (ขุนศิริ) ประธานฝ่ายสงฆ์ของโรงเรียนพุทธเลิศหล้านภาลัย เล่าว่า “โรงเรียนของเรามีเด็กนักเรียนตั้งแต่ระดับประถม มัธยม ไปจนถึงอุดมศึกษา มีนศ.ระดับปริญญาจากภูฏาน 4 คน มัธยมจากลาว 1 คน รวมแล้วประมาณ 70 คน ซึ่งเด็กๆ และนศ.มีทั้งอยู่ประจำและไปๆมาๆ ที่อยู่ประจำกับเราจะได้ฝึกฝนเป็นอย่างมาก พวกเขาต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 มานั่งสมาธิตอนตี 5 พอ 6 โมงเช้าก็เดินตามหลวงพ่อบิณฑบาต เรียกว่าได้ทำบุญกริยาวัตร 10 ตั้งแต่เช้าจนค่ำ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะฝึกให้

เด็กๆ เป็นคนดีมีวินัย เพราะเป้าหมายแรกของเรา เด็กต้องเป็นคนดีมีวินัยก่อนสิ่งอื่นใด

ที่นี้เราจึงเน้นเรื่องคุณธรรมนำความรู้ เด็กต้องเป็นคนดี มีความรู้ อยู่เป็นสุข ที่สำคัญพวกเขาจะต้องพึ่งตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ด้านต่างๆ ที่นี้เราจึงสอนให้พวกเขารู้จักการปลูกกิน ปลูกอยู่ ปลูกใช้ ทำนาได้ ทำปุ๋ยเองได้ ทำน้ำยาอเนกประสงค์ใช้ เผาถ่านเป็น สร้างบ้านดินเป็นบ้านที่อยู่อาศัยเองได้ ซึ่งเด็กๆ จะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ เหล่านี้ด้วยการลงมือทำจริง ด้วยตัวของเขาเองโดยการแนะนำของครู ผู้รู้ หรือผู้ปกครองให้คำปรึกษา จนเขามองเห็นหนทางที่เขาชอบจริงๆ ก็จะมุ่งมั่นเชี่ยวชาญไปทางนั้น”

ครูจิตอาสาวิชาชีวิต

บนพื้นที่ราว 46 ไร่ ในศูนย์เรียนรู้กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง คือห้องเรียนธรรมชาติที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นทุกวัน (ยกเว้นวันโกนและวันพระ ซึ่งเป็นวันหยุดของนักเรียนที่นี่ เขาจะพักผ่อนวันโกนเต็มทีและเตรียมตัว ปฏิบัติวิปัสสนาวันพระโดยแต่งชุดขาวตลอดทั้งวันที่วัด) โดยมีเหล่านักเรียน “ลูกปุนน้อย” ที่คอยเดินตาม “พ่อปู แม่ปู” ซึ่งนอกจากจะมีคณะครูที่อยู่ประจำแล้ว ส่วนหนึ่งยังมีครูอาสาจากวิชาชีพต่างๆ ที่สละเวลาแรงกาย แรงใจ เข้ามาแบ่งปันความรู้และ

ประสบการณ์ชีวิตให้กับเด็กๆ พร้อมกับเป็นพี่เลี้ยงคอยพาทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน

บทบาทที่สำคัญของครู นอกจากจะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ แล้ว ยังคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ ทำให้เด็กๆ สามารถต่อยอดทางความคิด รู้จักตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ และพยายามเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะทักษะในการใช้ชีวิตที่เน้นความเรียบง่าย เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เปิดใจยอมรับความแตกต่างของสิ่งรอบข้าง และสร้างประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และเป็นคนดีของสังคม

การเรียนรู้เพื่อความเป็น “ไท”

การจัดองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมในรูปแบบ “บวร” ยังหล่อหลอมให้เด็กๆ ได้เติบโตขึ้นท่ามกลางบรรยากาศแห่งการเกื้อกูลระหว่าง “บ้าน วัด โรงเรียน” ซึ่งเป็นวิถีชุมชนแบบดั้งเดิมของสังคมไทยที่มีมาช้านาน เด็กๆ จึงได้เรียนรู้ระบบความสัมพันธ์แบบชุมชนเครือญาติที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ไม่ตัดช่องน้อยแต่พอตัว หรือเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง

หลวงพ่อสังคมได้กล่าวถึงเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงความเป็น “ไทย” ของ

โรงเรียนปุทะเลยมหาวิทยาลัยว่า “การศึกษาสมัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในแนวทางตะวันตกที่สอนให้คนหลงใหลในวัตถุนิยม เรียนจบออกมาพากันไปอยู่ในเมือง ทั้งพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด แต่ของเราเป้าหมายที่สำคัญข้อหนึ่งก็คือ เมื่อเด็กๆ เรียนจบแล้ว เขาจะต้องกลับไปปรับใช้บ้านเกิดของเขา ด้วยวิชาความรู้และทักษะต่างๆ ที่เขามี

ดังนั้นถ้าสิ่งไหนเป็นสิ่งที่เขาชอบ หรือเขารักที่จะทำ เราก็จะส่งเสริมให้เขาได้เรียนรู้อย่างลงลึกจนเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น บางคนชอบการทำนา มีความฝันว่าอยากปลูกข้าวอินทรีย์ให้ได้ผลผลิตมากๆ เท่ากับข้าวที่ปลูกด้วยปุ๋ยเคมี เขาก็จะต้องศึกษาให้ลึกในเรื่องนี้ว่าต้องใช้ข้าวพันธุ์อะไร ปลูกแบบไหน จนเขากลายเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องข้าวไปเลย บางคนพ่อแม่เป็นครูหากเขาอยากเป็นครูแน่นอน เขาย่อมเป็นครูที่ดีได้

หากเขาอยากเก่งเรื่องใดเรื่องหนึ่งเรา จะส่งเสริมให้เขาไปให้ไกลที่สุดในสาขานั้นๆ โดยไม่ทิ้งความสามารถในการทำเรื่องพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือจิตใจที่มีศีลธรรมและสามารถพึ่งตนเองด้วยการปลูกกินปลูกอยู่ปลูกใช้ พึ่งตัวเองให้ได้มากที่สุดก่อน นี่แหละที่เราคาดหวัง และเมื่อเขามีความรู้ในเรื่องที่เขาเชี่ยวชาญแล้ว เขาจะต้องเอาความรู้กลับไปช่วยเหลือผู้อื่น กลับไปปรับใช้บ้านเกิด

ของเขา เขาจะต้องรู้จักกตัญญูทเวที่ต่อพ่อแม่ ต่อผู้มีพระคุณ ต่อชาติบ้านเมือง และกตัญญูต่อโลกต่อแผ่นดินไทยในที่สุด

ความคาดหวังของเราคือ เด็กๆ เหล่านี้จะเติบโตขึ้นเป็นปัญญาชนที่เปี่ยมไปด้วยสัมมาทิฐิ มีหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงสว่างนำทางชีวิต เป็นคนที่เข้มแข็งที่ลุกขึ้นมาปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปกป้องชุมชนของเขาด้วยความรู้ความสามารถที่เขามี และที่สำคัญคือเป็นคนที่มีหัวใจให้ เช่นเดียวกับในหลวง รัชกาลที่ 9 ของเรา ที่ทรงเป็นแบบอย่างของการให้ตลอดทั้งพระชนม์ชีพของพระองค์ ข้อแรกสุดของทศพิธราชธรรมก็คือ ทาน หมายถึง การให้ หลักการทรงงานของพระองค์ท่าน Our loss is our gain ขาดทุน คือ กำไร นั่นก็คือ การให้ และการเสียสละ นั่นเอง

ดังนั้น สิ่งที่เราพยายามทำอยู่ในตอนนี้ก็คือ การขยายโรงเรียนปุทะเลยมหาวิทยาลัยไปยังจังหวัดอื่นๆ ให้มีโรงเรียนแบบนี้เกิดขึ้นอีกหลายๆ แห่งในประเทศไทยของเรา หรือแม้แต่ต่างประเทศ อันจะเป็นการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปพัฒนา ‘คน’ ให้ถึงที่สุดของความสุขและความเป็นอิสราภาพอย่างแท้จริง สมดังที่พระองค์ได้รับรางวัลสูงสุดจาก UN ด้านการพัฒนามนุษยชนนั่นเอง”

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย

“งอกงามด้วยปัญญาบนฐานคิดชุมชน”

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) ซึ่งมีฐานะเทียบเท่าคณะวิชา ถือเป็นวิทยาลัยที่มีชื่อเรียกว่า โพธิวิชชาลัย เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย และมีสถานที่ตั้งในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจาก 18 คณะที่มีอยู่ใน มศว โดยมีพื้นที่จัดการศึกษาอยู่ในพื้นที่ภูมิรัฐศาสตร์ 4 จังหวัดชายแดนที่ติดกับ 4 ประเทศเพื่อนบ้าน โดยขณะนี้เปิดทำการอยู่ 2 แห่ง คือ หลักสูตรการจัดการภูมิสังคมจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว สระแก้ว ติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา (พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ) ที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัยแม่สอด มศว ตาก ติดเมียนมาร์ (พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ)

นอกจากที่ วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ยังมีพื้นที่จัดการศึกษาภาคบังคับอยู่ที่ โรงเรียนสาธิตชุมชนการเรียนรู้ สมเด็จพระเจ้า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว แม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ โดยโรงเรียนสาธิตแห่งนี้ ถือเป็น โรงเรียนสาธิตต้นแบบ ในการจัดการศึกษา เพื่อเด็กชาติพันธุ์ที่มาจากพื้นที่ห่างไกล บนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตาม พระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทร บรมราชชนนีและสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาส ราชนครินทร์

รองศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย ได้ให้ข้อมูลว่าชื่อโพธิวิชชาลัย ได้รับแรงบันดาลใจมาจากพระราชนิพนธ์ หนังสือ “พระมหาชนก” ซึ่งคณะกรรมการโครงการ ก่อตั้ง ได้นำชื่อ “พุทธเลิศมหาวิชชาลัย” กับ “โพธิyalัยมหาวิชชาลัย” จากหนังสือ พระมหาชนก นำเสนอต่อคณะกรรมการ บริหารยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยพิจารณา โดย ในที่สุดที่ประชุมยุทธศาสตร์ มศว ก็เสนอชื่อ ในการจัดตั้งเป็น “วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ซึ่งนอกจาก

ชื่อแล้ว ยังได้นำสาระสำคัญเรื่องความอดทน ความมานะบากบั่น ความเพียรพยายาม ความไม่ยอมพ่ายแพ้ต่ออุปสรรคมาเป็น ข้อเตือนใจในการจัดตั้งโพธิวิซชาลัย เพื่อให้ บรรลุจุดหมายการจัดตั้งสถานศึกษาบนฐาน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาสีเขียว

มศว เห็นคุณค่าและความสำคัญในการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในฐานะที่เป็นปรัชญาที่เน้นการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นปรัชญาของเศรษฐกิจที่ยึดโยงกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จริยธรรมความดีงามการจัดการชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นสัมมาชีพ ตั้งแต่เศรษฐกิจพอเพียงแบบพึ่งตน จนถึงเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า โดยแม้จะเป็นเกษตรอุตสาหกรรม ก็เป็นเกษตรอุตสาหกรรมสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ร่วมกับชุมชนสังคมได้อย่างสันติสุข

การขับเคลื่อนแนวความคิดการจัดการศึกษาสีเขียว หรือสร้างคนบนฐานคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ผ่านกระบวนการความร่วมมือแบบภาคเครือข่าย หรือองค์กรเบญจภาคีในปี 2549-2551 ที่จังหวัดสระแก้ว ซึ่งประกอบด้วย ภาคีภาควิชาการ เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การศึกษานอกกระบบ (กศน.) ภาคีภาคราชการและความมั่นคง

เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ภาคีภาคเอกชน เช่น บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) (KSL) ภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ เช่น NGO ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ และสื่อมวลชนในพื้นที่ และภาคีภาคประชาชน เช่น ชาวบ้าน และปราชญ์ในชุมชน

ทั้งนี้ โพธิวิซชาลัย มีเป้าหมายจัดตั้งในพื้นที่ภูมิรัฐศาสตร์จังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเปิดวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มศว สระแก้ว เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2551 ก่อนดำเนินการรับนิสิตรุ่นแรก ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 และวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดตาก ดำเนินการรับนิสิตตั้งแต่การศึกษา 2554 เป็นต้นมา และในอนาคตมีแผนที่จะไปจัดตั้งในพื้นที่จังหวัดสตูล น่าน และอุดรดิตถ์ รวมถึงมีแผนจะ

เปิดรับนิสิตในหลักสูตรผลิตครูชาติพันธุ์
คืนถิ่นการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนในปีการ
ศึกษา 2561 อีกด้วย

หลักสูตรการเรียนการสอนของโพธิ
วิชชาลัย ปัจจุบันมี 2 สาขาวิชา คือ สาขา
วิชา การจัดการภูมิสังคม และสาขาวิชา
การจัดการภูมิวัฒนธรรม สำหรับการเรียน
การสอน นิสิตชั้นปีที่ 1 และ 2 เรียนที่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์
และนิสิตชั้นปีที่ 3 และ 4 ศึกษาในพื้นที่
จัดตั้ง ซึ่งทุกสาขามุ่งเน้นกระบวนการเพื่อ
ผลิตบัณฑิตคืนถิ่น อันเป็นการสนับสนุนการ
ปฏิรูปประเทศไทยสู่การพัฒนาชุมชนแบบ
ยั่งยืน

โดยหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการทาง
ภูมิสังคม เป็นการศึกษาที่คำนึงถึงสภาพ
ภูมิประเทศ และสังคมวิทยาเกี่ยวกับนิสัย
ใจคอของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี
ของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ส่วน
สาขาวิชา การจัดการภูมิวัฒนธรรม เป็นสาขา
ที่สร้างนิสิตเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม
และศิลปะ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ
ป่าต้นน้ำในพื้นที่ต่างๆ สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เรียกได้ว่านิสิตที่เรียนจบจากโพธิวิชชาลัย
จะได้ทำกิจกรรมต่างๆ มากมาย ทั้งศึกษา
ภูมิสารสนเทศทั้งเรียนรู้ศาสตร์ 6 มิติ เลี้ยง
ควาย ทำนา ขึ้นเขาลงห้วย ทำแผนที่
เรียนภาษาประเทศเพื่อนบ้าน เรียนวิชา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนได้รับการ
ขนานนามว่า **"บัณฑิตเดินตามรอยศาสตร์
พระราชอา"**

ลงพื้นที่ศึกษาปัญหาที่แท้จริงของชุมชน

อย่างไรก็ตาม เมื่อเริ่มต้นจัดการศึกษาที่
เรียกได้ว่าแปลกใหม่ในสังคม อุปสรรคปัญหา
ย่อมมีมากเป็นธรรมดา แต่รองศาสตราจารย์
อำนาจ เย็นสบาย และทีมงานไม่ได้มองว่า
เป็นปัญหาแต่อย่างไร กลับยึดหลักความเพียร
ในการทำงานให้สำเร็จเป็นที่ตั้ง

“ตอนแรกเราจะไปตั้งวิทยาลัยโพธิ
วิชชาลัยที่จังหวัดอุดรดิตถ์ แต่พบปัญหา
เรื่องแนวความคิดความไม่เข้าใจของภาคี
ต่างๆ ว่าการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงมาเป็นหลักสูตรในการเรียน
การสอนจะเกิดขึ้นได้อย่างไร จะสำเร็จได้
หรือไม่ เมื่อที่นั่นทำไม่ได้เราก็ไม่ล้มเลิก
ความตั้งใจ เพราะนี่เป็นยุทธศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ต้องการ
จัดการความรู้เพื่อชุมชน เพื่อคนในสังคม
ที่สุดเราจึงผลักดันให้เกิดขึ้นได้ที่จังหวัด
สระแก้ว

ต่อมาเรื่องทำอย่างไรหลักสูตรจึงจะ
เป็นที่ยอมรับ เราก็เริ่มจากการเรียนรู้ปัญหา
ที่แท้จริงของชุมชนเพื่อนำมาเป็นหลักสูตร
เราเริ่มจากการเปิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
กับภาคประชาสังคม ภาคประชาชนซึ่งเป็น

ฐานราก ส่วนเรื่องอาจารย์ที่มาสอน เนื่องจากสาขาที่เราสอนเป็นสิ่งใหม่ อาจจะยังไม่มีอาจารย์ที่จบด้านนี้โดยตรง นอกจากดูเรื่องแนวคิดที่ไปด้วยกันได้แล้ว เราก็ดูเรื่องความเข้าใจและความมานะทุ่มเทเป็นหลัก

เราเปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีปีแรก เมื่อปี 2552 รุ่นแรกนี้เราเปิดโอกาสให้เยาวชนในจังหวัดสระแก้วมาเรียน เพื่อสร้างฐานความรู้ ให้คนในชุมชนที่วิทยาลัยไปก่อตั้ง โดยที่นี้มีทั้งอุทยานแห่งชาติปางสีดา โรงเรียนกาสรกสิวิทย์ จังหวัดสระแก้ว มีเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นฐานในการเรียนการสอนพอปีหลังก็เปิดกว้างให้กับทุกคนที่สนใจผ่านระบบแอดมิชชัน

ส่วนที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดตาก นิสิตส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ ตอนนี้มีนิสิตจบไป 3 รุ่นแล้ว บางส่วนจบไปทำงานในตลาดหลักทรัพย์ ที่เกี่ยวกับการดูแลกิจการเพื่อสังคม บางส่วนทำงานในมูลนิธิ โครงการตามพระราชดำริ หรือทำงานด้านการพัฒนาชุมชน”

บริการสังคม สร้างแรงบันดาลใจให้บัณฑิต

ยิ่งไปกว่านั้น กล่าวได้ว่าสิ่งที่เห็นได้ชัดของโพธิวิชชาลัย คือการทำงานบริการสังคมอย่างเข้มข้น ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบหลากหลายด้าน เช่น การขอความร่วมมือ

หน่วยทหารพัฒนา กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ เพื่อขออนุมัติใช้โรงสีข้าวพระราชทาน บ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เป็นฐานการศึกษาเรียนรู้ของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย และให้บริการแก่ชุมชนในหลายมิติ เช่น การเป็นสถานที่สีข้าวบริการแก่ประชาชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านโครงการสัมมนา การฝึกปฏิบัติ

ที่สำคัญโพธิวิชชาลัย ยังกลายเป็นสถานที่หล่อหลอมสร้างแรงบันดาลใจให้นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 19 คณะ ให้เป็นผู้มีใจรักในการทำงานเพื่อสังคมผ่านการเข้าค่าย 4 วัน 3 คืนที่นี้อีกด้วย

รองศาสตราจารย์อำนาจกล่าวว่าโพธิวิชชาลัยสอนให้คนปลูกข้าวเป็นก็จริง แต่แท้ที่จริงแล้วกำลังปลูกคน สร้างคนที่มีความรู้และคุณธรรมเพื่อนำพาตนเอง ชุมชน และสังคมให้ฝ่าวิกฤติสังคมไปได้ การจัดการศึกษารูปแบบนี้ไม่อาจวัดจุดคุ้มทุนที่กำไร แต่วัดจากการสร้างคนดีให้เพิ่มขึ้นในสังคม เพราะนี่คือต้นทุนมนุษย์ที่สำคัญ

ศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติบ้านจำรุง

สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อ

ยั่งยืนบนความพอเพียง

๑๑ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พวกเราเริ่มที่ตัวเอง ทำด้วย ตัวเองกันก่อน ต่อมาได้พากันรวมกลุ่มเพื่อความแข็งแรง และได้เชื่อมโยง ร้อยเรียงกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้เกิดพลังของการทำงาน ๑๑

คุณชาติชาย เหลืองเจริญ ประธาน สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อ เล่าแนวคิด การทำงานกว่า ๒๐ ปีในการน้อมนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในตำบล เนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ด้วยน้ำ เสียมั่นคงและมั่นคงถึงสิ่งที่ได้พิสูจน์แล้วด้วย การปฏิบัติจริง

นี่เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ของพี่น้องประชาชน ที่มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ได้พากันการรวมตัวทำงาน ตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จนทำให้เกิดสังคม ที่อยู่เย็นเป็นสุข ชีวิตที่มั่นคง พึ่งพาตนเอง บนความพอเพียง และอยากส่งต่อความสุขนี้ ให้กับทุกคนที่มาเยือนที่มหาวิทยาลัยบ้าน นอก บ้านจำรุง ด้วยโค้ดลับสั้นๆว่า “ไม่รวย แต่มั่นคง”

จุดเริ่มต้นของความพอเพียง

ปัจจุบันศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติ บ้านจำรุง เป็นที่ตั้งของศูนย์ประสานงานสภา องค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อ แต่กว่าจะหลาย เป็นสภาองค์กรชุมชน ฯ ได้นั้น ชุมชนแห่ง นี้มีการรวมตัวและร่วมทำงานกันมาอย่าง ยาวนาน

แนวคิดเริ่มต้น มาจากความต้องการ เงินทุนเพื่อใช้เป็นกองกลางในการพัฒนา ชุมชน โดยเป็นกองทุนของชุมชนเอง เพื่อ การบริหารชุมชนแบบพึ่งตนเอง จึงเกิดการ ระดมหุ้นขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี 2529 โดยขอ ความร่วมมือจากชาวบ้านในการซื้อหุ้น ได้เงิน ทั้งสิ้น 30,000 บาท โดยนำเงินที่ได้ไปตั้ง ร้านค้าชุมชน จำหน่ายสินค้าแปรรูปของชุมชน

จนกระทั่ง ปี 2543 ได้มีกระบวนการ สำรวจข้อมูลครัวเรือนอย่างจริงจัง ทำให้พบ

ปัญหาสำคัญ คือ เกษตรกรในชุมชนใช้สารเคมีกันมาก จนส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเกิดสารพิษตกค้างในผลผลิต ปัญหาดังกล่าวทำให้ชาวบ้านเป็นโรคมะเร็ง มีสุขภาพแยลง ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น จึงเกิดการทบทวนตัวเองและคิดแก้ไขปัญหา นำไปสู่การรณรงค์ให้ชาวบ้านตระหนักถึงความสำคัญของการลดใช้สารเคมี จัดตั้ง “กลุ่มเกษตรกรพื้นบ้าน” ทำโครงการเกษตรอินทรีย์ และก่อตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติบ้านจำรุง” ขึ้นมา

ต่อมาปี 2548 เกิด “เครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านจำรุง” เพื่อเชื่อมโยงการทำงานกับกลุ่มกิจกรรมอื่นๆ ได้อย่างครบถ้วนมากขึ้น โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาขยายแนวทางการทำงานไปยังกลุ่มคนในหมู่บ้านอื่นของตำบลเนินฆ้อและพื้นที่ใกล้เคียง มีเวทีเชื่อมประสานงานกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ทุกวันที่ 15 ของเดือน โดยกำหนดประเด็นในการพัฒนา 4 เรื่อง คือ คน ดิน น้ำ ป่า ซึ่งได้ใช้เวลาในการเรียนรู้และสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ด้วย

การปรับเปลี่ยนวิถีคิด การรวมกลุ่ม การสร้างห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจฐานราก ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองมากขึ้นเรื่อยๆ

“มหาวิทยาลัยบ้านนอก” ชุมชนแห่งการเรียนรู้

จนกระทั่งปี 2551 ได้ยกระดับการทำงานจากเครือข่ายสู่การจัดตั้ง “สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินฆ้อ” หรือที่เรียกกันติดปากทั่วไปว่า “มหาวิทยาลัยบ้านนอก” มีกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลายถึง 40 กลุ่ม เช่น **กลุ่มธนาคารชุมชน** ชักชวนคนที่มีเงินไม่มากนักออมเงินทุกวันศุกร์ ทำให้คนตัวเล็กที่ไม่มีพลังทางสังคม มีความมั่นคงมากขึ้นด้วยฐานการออม และระบบเงินกู้ดอกเบียดำ **กลุ่มเกษตรกรพื้นบ้าน** ลด ละ เลิกใช้สารเคมีอย่างจริงจัง มีผักพื้นบ้าน และผลไม้อินทรีย์กินตลอดทั้งปี **กลุ่มสวัสดิการเครือข่ายชุมชน** ที่ปัจจุบันดูแลกันเองตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย ทำให้การใช้ชีวิตมีความมั่นคงอย่างแท้จริง รวมไปถึง **กลุ่มธนาคารต้นไม้** ชักชวนสมาชิกมาสร้างความมั่นคงให้กับตนเองด้วยการปลูกต้นไม้ 3 อย่าง ไม้กินได้ ไม้โตเร็ว และไม้เศรษฐกิจในสวนผลไม้และสวนยางพารา นอกจากนี้ยังมี กลุ่มเลี้ยงตะพาบน้ำ กลุ่มตลาดสีเขียว กลุ่มรวมซื้อรวมขายยางพารา กลุ่มงาน ฌ ผู้เฒ่ากับเตาเผาถ่าน กลุ่มมหาลัยบ้านนอกโฮมสเตย์ บ้านจำรุง(มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย) ฯลฯ

กล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยบ้านนอก เป็นโลกแห่งการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด โดยเฉพาะชุดความรู้เรื่องการพึ่งพาตนเอง โดยใช้ขบวนการองค์กรชุมชนเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงาน “ในวันข้างหน้าเราอยากเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมที่เรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด อยากเป็นแหล่งเรียนรู้ของทุกคนที่สนใจ เป็นแหล่งศึกษาดูงาน เป็นที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เท่ารู้ทัน และมีขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริงในทุกๆด้าน” ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินซ้อกล่าว

5 ท่วงโซ่ 3 ระดับ

“สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินซ้อ” มีแนวทางและกระบวนการในการจัดการตนเองอย่างเป็นระบบโดยสภาจะทำหน้าที่เชื่อมโยงให้ชาวบ้านในตำบลเนินซ้อเข้าสู่ห่วงโซ่การรวมกลุ่มทั้งหมด 5 ท่วงโซ่

เริ่มจาก **ห่วงโซ่แรก** ห่วงโซ่การผลิต เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา เลี้ยงหอยนางรม ฯลฯ **ห่วงโซ่ที่สอง** เป็นระบบการแปรรูปผลผลิต เช่น กลุ่มชาวบ้านที่ทำกะปิ น้ำปลา ผลไม้แปรรูป ทุเรียนทอด ขนุน ผลไม้อื่น ๆ ฯลฯ **ห่วงโซ่ที่สาม** เป็นกลไกตลาด เปิดตลาดเพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันอย่างสม่ำเสมอที่ตลาดสีเขียว ภายในศูนย์การเรียนรู้เกษตร

ธรรมชาติบ้านจำรุง ในเนื้อที่กว่า 10 ไร่ **ห่วงโซ่ที่สี่** เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกลุ่มโฮมสเตย์บ้านจำรุง (มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย) เป็นกลุ่มกิจกรรมหลักในการเชื่อมโยงเรื่องของการท่องเที่ยวและห่วงโซ่ที่ห้า กลุ่มสื่อชุมชนทำหน้าที่สื่อสารกับสังคมอย่างต่อเนื่อง

สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินซ้อให้ความสำคัญกับการสื่อสาร บอกต่อเรื่องราวดี ๆ ของตนเองให้สังคมภายนอกรับรู้ ช่วงแรกๆ มีการกระจายข่าวผ่านวิทยุชุมชน การถ่ายทำเรื่องราวต่างๆ กันเอง ต่อมาเมื่อมีผู้ผลิตสื่อเดินทางมายังชุมชนนี้มากขึ้น ทำให้เกิดการสื่อสารที่เป็นระบบมากขึ้นและช่วยเป็นกระบอกเสียงให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี

คุณชาติชาย เหลืองเจริญ เล่าว่า จุดเด่นที่ทำให้การเชื่อมโยงเครือข่ายของที่นี่ประสบความสำเร็จ มาจากการที่ชาวบ้านมีโอกาสพูดคุยกันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ 1.ระดับที่พบปะพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการในทุกครั้ง ทุกเวลาที่พบกัน 2.ระดับกลุ่มต่างๆ ที่นัดพบปะกันเสมอ และ 3.ระดับองค์กรชุมชน ที่มีตัวแทนมาร่วมพูดคุย ณ “เวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินซ้อ” ในทุกวันวันที่ 15 ของเดือนเป็นเวลาราว 2 ชั่วโมง ซึ่งชาวบ้านที่นี่มีเป้าหมายร่วมกันในการทำงานคือ หนึ่ง อยากรสร้างสังคมเป็นสุข ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน สอง อยากรมีชีวิตที่มี

ความมั่นคง สาม อยากพึ่งพาตนเองได้ และสี่
อยากเผยแพร่เรื่องราวของปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงให้คนในชาติและคนทั่วโลกได้รับรู้
ว่าเป็นแนวทางที่พระเจ้าแผ่นดินมอบให้กับ
สังคมไทยและสังคมโลก “ไม่รวย แต่มั่นคง
อย่างยั่งยืน” แม้ว่าต้องใช้เวลา แต่ทุกคน ทุก
อาชีพสามารถนำไปปรับใช้ได้จริง

สังคมอุดมคติที่ทุกคนร่วมสร้าง

หากถามถึงปัญหาอุปสรรคของการรวม
กลุ่ม เราพบคำตอบว่า “ไม่มี” อย่างหนักแน่น
ทั้งที่ความจริงไม่น่าเป็นไปได้ แต่คุณชาติชาย
เหลือใจเจริญได้ขยายความให้ฟังว่า ด้วยการ
ดำเนินงานที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้
การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะมีวิธิตัด
ในการทำงานที่ชัดเจน เริ่มจากตนเอง ทำจาก
เล็กไปหาใหญ่ ง่ายไปยาก คุยกันไปทำกันไป
ใครสะดวกก็มาช่วยกัน ใครไม่สะดวกก็ไม่ว่า
กัน และที่สำคัญการรวมกลุ่มของที่นี่มีความ
ยั่งยืน ไม่ได้ทำงานในนามบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
แต่ขับเคลื่อนด้วยขบวนการองค์กรชุมชน การ
รวมกลุ่ม ซึ่งทุกคนถือว่าตัวเองเป็นผู้มีส่วน
ร่วม และมีหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม
ให้เกิดขึ้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ย้อนกลับไปในอดีต ผู้เฒ่าผู้แก่ของที่นี่
เล่าว่า ตำบลเนินฆ้อมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม
มีน้ำไหลตลอดทั้งปี ลักษณะเช่นนี้จึงเหมาะ

แก่การทำนา ทำสวนผลไม้ สวนยางพารา ที่
ลุ่มต่ำในทุ่งนามีดินเหนียวสีดำ ทำนาได้ผลดี
ที่ตอนบนเนินมีดินสีแดงมันปู เหมาะแก่การ
ปลูกผลไม้และยางพารา ดังนั้นเมื่อเปลี่ยน
ป่าให้เป็นบ้าน เปลี่ยนบึงให้เป็นเรือสวนไร่
นา บนเนินเป็นสวนผลไม้และสวนยางพารา
สังคมเกษตรกรรมเล็ก ๆ จึงผุดขึ้นที่นี่

มาถึงวันนี้ ข้อมูลเชิงประจักษ์ของการ
น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้
แสดงผลชัดเจนที่องค์กรชุมชนแห่งนี้ และ
ทำให้เห็นว่าความพอเพียงส่งผลต่อคุณธรรม
ด้านอื่นๆ ของชีวิต เช่น การทำเกษตร
อินทรีย์ทำให้เราไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่
ทำลายสุขภาพของคนอื่น การเห็นคุณค่าของ
มิตรภาพ การอยู่อาศัยแบบพึ่งพิงกันมากกว่า
การให้ค่าของเงิน ทำให้ทุกคนในชุมชนให้
ความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี การโอบอ้อม
อารียินดีแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้
คนอื่นๆ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ผู้มาเยือน
ได้ทั้งความรู้และความอบอุ่น อบอุ่นไปด้วย
มิตรภาพ

สังคมอุดมคติที่หลายคนใฝ่ฝันเกิดขึ้น
แล้วที่นี่ ที่ตำบลเนินฆ้อ ตำบลที่อุ้นหนาฝาคั่ง
ไปด้วยผู้คน ที่คิดทำเพื่อส่วนรวม พูดภาษา
เดียวกัน และมีหัวใจเดียวกัน

ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

ภูมิปัญญาสร้างจิตอาสาสู่ความพอเพียง

เพราะตระหนักดีว่า โรงเรียนเป็นสถาบันของสังคม ชุมชนที่มีหน้าที่หลักในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนเพื่อให้พวกเขาเป็นสมาชิกที่ดี มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กๆ ควรได้เรียนรู้นั้นมีใช้อยู่แต่เฉพาะในโรงเรียน หากแต่ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับลูกหลานของพวกเขาด้วย

ด้วยเหตุนี้เอง โรงเรียนบ้านจับไม้ อ.เฝ้าไร่ จ.หนองคาย จึงหยิบยกทุนความดีของชุมชนมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อหล่อหลอมให้พวกเขาเป็นผู้ที่มีจิตอาสา และรู้จักการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันบนความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

ชุมชนวิถีพุทธ– โรงเรียนวิถีพุทธ

บ้านจับไม้ นับเป็นชุมชนวิถีพุทธที่คนในชุมชนมีจารีตปฏิบัติค่อนข้างเคร่งครัดในด้านคุณธรรม เช่น ทุกวันพระมีการทำบุญถือศีล ละเว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอย่างเด็ดขาด แม้แต่การใช้แรงงานสัตว์ในกิจกรรมการเกษตร โดยเฉพาะวัว ควาย ก็งดเว้น เป็นต้น สอดคล้องกับโรงเรียนบ้านจับไม้ที่ได้เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนวิถิพุทธ ตามนโยบายโรงเรียนนำร่องของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและทักษะการใช้ชีวิต โดยนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา คือ ศิล สมาธิ ปัญญา และมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็นเด็กดี มีคุณภาพ ยิ้มง่าย ใจสวย เปี่ยมด้วยจิตอาสา

อีกทั้ง โรงเรียนบ้านจับไม้ยังได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) โดยเริ่มจากการเข้าร่วมอบรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตว่าด้วยแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ณ สถาบันฝึกรบมผู้นำ จังหวัดกาญจนบุรี ในปี 2549 และเข้าร่วมศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน ในปี 2550

อาจารย์ไกรสร พิมพ์ประชา อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ริเริ่มการนำองค์กรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับศูนย์คุณธรรม

เล่าว่า “ประสบการณ์ที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมเหล่านี้จุดประกายให้เราเห็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมที่ต่างไปจากเดิม ซึ่งเมื่อก่อนเราคิดว่าการพัฒนาคุณธรรมก็คือการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียว แต่จริงๆ แล้วการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนดี มีความขยัน ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ อีกทั้งจิตอาสา เขาสามารถเรียนรู้ได้จากทุกๆ เรื่องรอบตัว โดยเฉพาะวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งชุมชนบ้านจับไม้เป็นชุมชนวิถิพุทธ ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตร ทำนา ทำสวน ทำไร่ ดังนั้นเราจึงน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่ระบบโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จะหล่อหลอมให้พวกเขาเกิดคุณธรรมความพอเพียง”

ก้าวสู่โรงเรียนวิถิ “ความพอเพียง”

เมื่อนำทุนความดีของชุมชนเชื่อมโยงเข้ากับจุดมุ่งหมายของโรงเรียนในการทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณธรรมในตัวนักเรียน จึงเกิดความร่วมมือจากชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่ เห็นได้จากกิจกรรม “การสร้างเสริมวิถีชีวิตพอเพียง” ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และการเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาปรุงเป็นอาหารกลางวัน โดยมีครูภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กๆ

ซึ่งนอกจากจะช่วยให้พวกเขาได้เรียนรู้การพึ่งพาตนเองด้านอาหาร และเป็นการฝึกฝนทักษะชีวิตแล้ว กิจกรรมเหล่านี้ยังช่วยบ่มเพาะคุณธรรมความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และอุปนิสัย “ความพอเพียง” ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอีกด้วย

นอกจากพืชผักสวนครัวที่ปลูกหมุนเวียนตามฤดูกาลอย่างผักบุ้ง คะน้า กวางตุ้งแล้ว ปัจจุบันโรงเรียนยังต่อยอดการทำโครงการอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ นำของ **อาจารย์ ชุตติกาญจน์ ผาสุก ผู้อำนวยการโรงเรียนคนปัจจุบัน** ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อเพิ่มพูนทักษะและสะสมประสบการณ์ให้กับชีวิต เช่น การปลูกมะนาวในวงบ่อซีเมนต์ และการผลิตก้อนเชื้อเห็ด อีกทั้งยังส่งเสริมให้เด็กๆ ได้เรียนรู้การแปรรูปผลผลิต เช่น การนำกล้วยที่ปลูกอยู่ตามริมรั้วมาทำขนมกล้วยฉาบ เป็นต้น

โรงเรียนส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น

ความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างโรงเรียนและชุมชนซึ่งเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันมานาน นับตั้งแต่การก่อสร้างโรงเรียนที่ชาวบ้านระดมแรงช่วยกันด้วยจิตอาสา เป็นต้นทุนทางสังคมที่โรงเรียนนำมาขับเคลื่อนโครงการ “โรงเรียนส่งเสริมครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง แหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม” เป้าหมายเพื่อให้เกิดกิจกรรมการทำความดี

โดยใช้การจักสานและทอเสื่อเป็นเครื่องมือสร้างความอบอุ่นในครอบครัว

การสานกระติบใส่ข้าวเหนียวและการทอเสื่อ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน อีกทั้งยังเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้เป็นอย่างดีให้กับชุมชนโรงเรียนบ้านจับไม้จึงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการจักสานกระติบข้าวเหนียวและการทอเสื่อ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนแบบครบวงจร จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นปู่ย่า ตายาย ในชุมชนทำให้เกิดทักษะอาชีพติดตัว สามารถสร้างรายได้โดยใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และยังเป็นการสร้างคุณธรรมพื้นฐานให้กับนักเรียน ทั้งความมานะเพียรพยายาม ความอดทน ความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ การที่เด็กๆ ซึ่งเป็นเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้จากคนเฒ่าคนแก่ จะช่วยลดช่องว่างระหว่างวัย ทำให้เกิดความอบอุ่นใกล้ชิด เกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งมากขึ้นในครอบครัวและชุมชน อีกทั้งครูภูมิปัญญาเหล่านี้ ยังเป็นต้นแบบที่ดีในการเป็นจิตอาสา เสียสละแรงกายและเวลาเพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับเด็กๆ อีกด้วย

ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรม และ การขยายเครือข่าย

ในปี 2552 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อ

ปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรม” สำหรับกลุ่มคณะต่างๆ ที่มาศึกษาดูงาน ซึ่งภายในอาคารได้จัดแสดงองค์ความรู้ต่างๆ อันเกิดจากการถอดบทเรียนในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนบ้านจับไม้ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยใช้การจักสานและการทอเสื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตอาสาสู่วิถีความพอเพียง

ปี 2555 โรงเรียนบ้านจับไม้ได้ขยายเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น ด้วยการเชิญชวนให้โรงเรียนลูกข่าย ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองยาง และโรงเรียนบ้านหนองวัวซุม นำรูปแบบและวิธีการของหลักสูตรท้องถิ่นการสานกระติบข้าวเหนียวและการทอเสื่อไปใช้ ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

การทำงานมาอย่างต่อเนื่องยาวนานในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนบ้านจับไม้ พบทั้งปัญหาอุปสรรคต่างๆ มากมาย แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการประสบผลสำเร็จ คือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน ครู นักเรียน และหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่พร้อมจะก้าวเดินและพัฒนาไปด้วยกัน จนกลายเป็นโรงเรียนต้นแบบที่มีเครือข่ายต่างๆ มาเรียนรู้ ต่อยอดขยายเป็นเครือข่ายคุณธรรมในการบ่มเพาะความดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

ปี 2556 ได้เข้าร่วมกับศูนย์คุณธรรมขยายผลโรงเรียนคุณธรรมในเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอ โดยรวมโรงเรียนแกนนำในระดับจังหวัดหนองคาย และจังหวัดบึงกาฬ จัดขึ้นที่จังหวัดบึงกาฬ ขณะเดียวกันก็มีโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนคุณธรรมของศูนย์คุณธรรมจากภาคกลาง คือโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง ภาคใต้ คือโรงเรียนต้นบก และโรงเรียนต้นแบบในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจับไม้ โรงเรียนหนองแวงวิทยา จังหวัดมุกดาหาร โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนหนองหล่มหนองเหล่า โรงเรียนบ้านกาบิน จังหวัดอุบลราชธานี เข้าร่วมเป็นโรงเรียนที่จะขยายผลให้แก่โรงเรียนต่าง ๆ

ปี 2557 ได้นำโรงเรียนบ้านจับไม้ และโรงเรียนเครือข่าย เข้าร่วมงานสมัชชาคุณธรรม ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรมสู่สาธารณชน

จากนั้นเดือนตุลาคม ปี 2557 นายไกรสร พิมพ์ประชา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจับไม้ จึงได้ย้ายไปเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแวง จึงได้นำโรงเรียนบ้านแวงเข้าเป็นโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม ต่อจากโรงเรียนบ้านจับไม้ จนถึงปัจจุบัน

ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง

“วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม”

เมื่อปี 2548 พระครูสุพรหมธรรมาภิกขุวัฒน์ หรือพระสรยุทธ ชยปัญโญ เจ้าอาวาส วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม ได้นำชาวบ้านขึ้นมาฟื้นฟูบูรณะคดยพาสัม ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุ ในเขตพื้นที่รอยต่อตำบลแม่สาบและตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัด เชียงใหม่ นำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจช่วยกันพัฒนาเป็นกระบวนใหญ่ จนกระทั่งกลายเป็น “วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม” ศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านที่เปี่ยมไปด้วยความสงบและ งดงามในปัจจุบัน ทั้งยังนำไปสู่การจุดคบไฟส่องนำทางสว่างให้กับชาวบ้านที่กำลัง “หลงผิด” ให้พบทางออกของทุกขจากการทำมาหากินอีกด้วย

ก้าวสู่ “ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุคดยพาสัม”

การออกบิณฑบาตทุกเช้า ทำให้ พระสรยุทธ ชยปัญโญ และพระสังกม ธนปัญโญ ซึ่งช่วยกันบุกเบิกและพัฒนา วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม ได้แลกเปลี่ยน พุดคุยกับชาวบ้านที่ทำบุญตักบาตร ทำให้ ได้รู้ความทุกข์อันเกิดจากการทำมาหากิน เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เนื่องจากชาวบ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นิยม

ปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างสตรอว์เบอร์รี ดอก เก๊กฮวย และพืชเมืองหนาว ซึ่งต้องใช้สาร เคมีในปริมาณที่สูง อีกทั้งต้นทุนการผลิตก็ สูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำลง รายได้จึงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่งผลทำให้เกิดปัญหาหนี้สินและโรคภัย ไข้เจ็บรุมเร้า

พระสรยุทธจึงน้อมนำแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช เรื่อง “บวร” ซึ่งหมายถึง บ้าน วัด โรงเรียน มาใช้เป็นหลักในการฟื้นฟูและ

พัฒนาชาวบ้าน โดยอาศัยแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก นำไปสู่การจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุ ดอยผาส้ม” เน้นการทำกิจกรรมหลัก 4 ด้าน คือ 1.การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 2.การพึ่งพาตนเองในด้านเกษตรอินทรีย์ 3.การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และ4.การจัดการศึกษารูปแบบใหม่

พลังภาคีทุนเสริม ขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ปี 2551 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ให้การสนับสนุนวัดพระบรมธาตุ ดอยผาส้มในการทำโครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างเสริมคุณธรรมนำวิถีชีวิตชุมชน และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายคนดี โดยมีการสร้างฐานเรียนรู้ให้ชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียง 5 ตำบล และเยาวชนใน 9 โรงเรียน ได้มาเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในฐานการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่

ฐานรักษ้ำป่า การจัดทำธนาคารต้นไม้ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน

ฐานรักษ้ำน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ไม่ให้เกิดการพังทลายของหน้าดิน ลดการเกิดน้ำท่วมจากน้ำป่า

ฐานรักษ้ำแม่ เรียนรู้การทำน้ำหมักชีวภาพและการทำเกษตรอินทรีย์

ฐานคนมีน้ำยา เรียนรู้การทำน้ำยาอเนกประสงค์ต่างๆ เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ฐานคนเอาถ่าน เรียนรู้การเผาถ่านและเก็บผลผลิตเป็นน้ำส้มควันไม้

ฐานพออยู่พอกิน เรียนรู้การปลูกพืชแบบผสมผสาน ร่วมกับการปลูกพืชอินทรีย์

ฐานคนเลี้ยงสัตว์ กิจกรรมเลี้ยงหมูหลุม ซึ่งเป็นการเลี้ยงหมูแบบประหยัด

ฐานคนมีไฟ เรียนรู้การทำไบโอดีเซลจากน้ำมันที่ใช้แล้วในครัวเรือน และนำมูลสัตว์มาทำเป็นไบโอแก๊สใช้แทนก๊าซหุงต้ม

ฐานนาอินทรีย์ เรียนรู้การปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อช่วยให้คนในชุมชนได้รับโภชนาอย่างปลอดภัย

วัดพระบรมธาตุ ดอยผาส้มได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากศูนย์คุณธรรม ในการขยายองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากวัดสู่ชุมชน และยังเชื่อมโยงชุมชนต่างๆ ให้ร่วมกันเป็นเครือข่ายพหุชุมชน เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นก้าวหน้าให้กับชาวบ้านแต่ละชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย ให้เกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน “เศรษฐกิจชุมชน” มีการสนับสนุนให้ชาวบ้านแต่ละชุมชนผลิตของใช้ที่จำเป็น ส่วนที่เหลือนำไปขายในราคาไม่แพงให้กับชุมชนอื่นๆ ที่ไม่ได้

ผลิตใช้เอง เพื่อช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยชุมชนจะนำรายได้จากการขายสินค้ามาใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ

“ขบวนบุญ” ดูแลคน ดูแลธรรมชาติ

ขบวนบุญเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนทางสังคมที่เน้นการสร้างสังคมคนบุญ บนฐานความเชื่อที่ว่า “ยิ่งให้อิ่งได้รับ” ด้วยการเชิญชวนให้คนในเมือง ทำบุญด้วยการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ จากฝีมือชาวบ้านที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ เช่น ข้าวกล้อง ผักปลอดสารพิษ ปุยอินทรียี่สิบห้าปี น้ำยาอเนกประสงค์ กล้วยทอด ฯลฯ ซึ่งเป็นสินค้าที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะขายในราคาทุน ทำให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าคุณภาพในราคาประหยัด และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าจะนำไปใช้ในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ ทำแนวป้องกันไฟฟ้า เป็นต้น

ขบวนบุญนั้นไม่เน้นที่การตลาด ยอดขาย สินค้าหรือผลผลิตในเชิงปริมาณ แนวคิดหลักของขบวนบุญคือการทำให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด ใช้และกินในสิ่งที่สามารถทำได้เอง ไม่ต้องพึ่งพาภายนอก

และก่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน ดังนั้นผลกำไรที่ได้จึงนำมาใช้เป็นกองทุนสาธารณประโยชน์ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชุมชนกว่า 20 ชุมชนในเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม เช่น เกิดการพัฒนาและแปรรูปสินค้าชุมชนที่หลากหลาย จากวัตถุดิบพื้นบ้าน เกิดการสร้างงานในชุมชน เกิดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดกลุ่มแม่บ้านทอผ้าปาเกะญอที่เข้มแข็ง เกิดการรวมตัวของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์ข้าวท้องถิ่น ฯลฯ โดยมีนักเรียน Home School วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม เป็นหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง

การจัดการศึกษาอย่างพอเพียง : Home School วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม

โจทย์ปัญหาข้อหนึ่งที่สร้างความทุกข์ให้กับชาวบ้านอย่างมาก ก็คือค่าใช้จ่ายที่สูงในการส่งลูกหลานเข้าไปเรียนหนังสือในตัวเมือง แต่เมื่อจบการศึกษาแล้วพวกเขากลับละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด เข้าไปเป็นแรงงานรับจ้างในเมืองใหญ่ ละทิ้งอาชีพดั้งเดิมของพ่อแม่และรากเหง้าของตนเอง สุดท้ายก็หนีไม่พ้นวงจรแห่งความทุกข์ จึงเป็นที่มาของการจัดการ

ศึกษาในรูปแบบของ Home School ขึ้น โดยมีฐานการเรียนรู้อยู่ที่ชุมชน ซึ่งนักเรียนต้องค้นหาความรู้จากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองสนใจ เป้าหมายคือการนำความรู้มาพัฒนาตนเอง และท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองได้ และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

พระสรวุฑได้ให้สัมภาษณ์ในรายการสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยชื่อตรงว่า “แรกๆ เด็กก็งงว่าทำไมไม่มีชุดนักเรียน ทำไมไม่เหมือนเด็กคนอื่นๆ เขา ไปๆ มาๆ ก็เข้าใจว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม การเรียนรู้อยู่ในคอกหมู ในนา ในป่า เรียนรู้ได้ทั้งนั้น สำคัญอยู่ที่วิธีคิด เพราะการเรียนหนังสือทั่วไป เขาไม่ได้ฝึกอุดมการณ์วิธีคิด ว่าจบมาแล้วเอาความรู้ไปทำอะไร แต่เราปลูกฝังอุดมการณ์ ปลูกฝังวิธีคิดว่าคุณมาเรียนเพื่ออะไร เพื่อปกป้องผืนแผ่นดิน ดูแลป่า ดูแลน้ำของชุมชน เพราะถ้าพวกเขาไม่อยู่ดูแล แล้วใครจะดูแล...”

Home School วัดพระบรมธาตุศอยผาส้ม เปิดสอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยมีพระ ครูจิตอาสา และชาวบ้าน เป็นผู้ให้ความรู้และพาทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงพาเด็กๆ ไปศึกษาดูงานในสถาบันและองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น โครงการพิเศษสวนเกษตรเมื่องาย ดูการเพาะเห็ด ทำปุ๋ยเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานรวมไปถึงการแปรรูป หรือการเข้าอบรมการเลี้ยงแพะ หมูหลุม ไบโอดีท การทำเกษตรปลอดสารพิษ ที่คณะเกษตรศาสตร์ โรงเรียนชานาจังหวัดเชียงราย เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ

กิจกรรมโครงการต่างๆ ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุศอยผาส้ม ได้ดำเนินการมาตลอดระยะเวลากว่า 10 ปี นั้น เกิดผลสำเร็จที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือชาวบ้านแกนนำในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่ม หนี้สินลดลง มีสุขภาพที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เกิดความร่วมมือและสามัคคีกันของคนในชุมชนในการร่วมกันทำกิจกรรมส่วนรวม

ทุกวันนี้ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุศอยผาส้มได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ ของการสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาสังคมโดยใช้หลักอริยสัจสี่ “ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค” เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อหาทางดับทุกข์และสร้างสุขอย่างยั่งยืน ตามแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก่อเกิดพลังคุณธรรม ความรัก ความสุข ความสามัคคี และการสร้างสำนึกสาธารณะร่วมกันของคนในชุมชน ท้องถิ่น ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า เพื่อสร้างรากฐานชีวิตให้มั่นคงต่อไป

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อคำเตื่อง ภาชี

วิถีเกษตรกรรมธรรมชาติสู่ชีวิตพอเพียง

๑๑ บ้านผมจะเป็นอาณาจักรสีเขียว همینปี ผมจะสร้างดาวดวงใหม่บนโลกใบเดิม ๑๑

พ่อคำเตื่อง ภาชี ปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ประกาศก้องด้วยแววตามุ่งมั่นมากกว่า 50 ปีที่จะเดินตามฝันของตัวเอง พลิกฟื้นผืนดินกว่า 200 ไร่ ให้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้พันธุ์หมื่นต้นที่เติบโตอย่างมั่นคงในวิถีเกษตรกรรมธรรมชาติ

พ่อคำเตื่องไม่ได้เรียนจบดอกเตอร์ไม่ได้หล่อเหลาขนาดซูเปอร์สตาร์ แต่ความที่เป็นคนคิดชอบ พูดชอบ ทำชอบ เป็นคนช่างสังเกตและช่างทดลอง รวมถึงความเอาใจจริงเอาใจในการลงมือทำ ทำให้ปราชญ์สายเลือดอีสานท่านนี้กลายเป็นไอดอลของคนยุคเดียวกันและคนรุ่นใหม่อีกมากมาย

ความพอเพียงที่พ่อคำเตื่องสร้างผ่านวิถีชีวิตของตัวเองได้แพร่กระจายไปยังคนในชุมชนทั้งใกล้และไกล เกิดเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่มีความพอเพียงอย่างเป็นระบบ ในนามเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านที่มีทั้งคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการขับเคลื่อน เพื่อเป้าหมายที่สำคัญคือ การนำพาบุรีรัมย์ไปสู่เมืองที่น่าอยู่ที่สุดในโลก และเพื่อสร้างประเทศไทยให้กลายเป็นพื้นที่ที่มีความอยู่เย็นเป็นสุข ดินดำน้ำชุ่ม และสามารถส่งต่อทรัพยากรนี้ไปยังคนรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

แผนการสร้างอาณาจักรสีเขียว همینปีเกิดขึ้นได้อย่างไร และทำให้คนในชุมชนและคนในประเทศไทยรู้จักความพอเพียงได้เพียงใด สามารถเรียนรู้ได้ที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านพ่อคำเตื่อง ภาชี บ้านโนนเขวา ตำบลหัวฝาย กิ่งอำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์

วิถีคนกล้า...เริ่มจากพี่บ้าแล้วกลายเป็นแบบอย่าง

เส้นทางไปยังบ้านของพ่อคำเตื่องค่อนข้างสลับซับซ้อนสำหรับคนต่างถิ่น แต่โชคดีมีเจ้าหน้าที่จากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็นผู้นำทาง สถานศึกษาแห่งนี้ทำหน้าที่เก็บข้อมูลของปราชญ์ชาวบ้านทั่วบุรีรัมย์ ทำให้รู้จักมักคุ้นกับพื้นที่เป็นอย่างดี

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นเมืองแห่งปราสาท เพราะนอกจากจะมีคนเก่งเป็นจำนวนมากแล้ว ยังยึดโยงกันเป็นเครือข่ายขับเคลื่อนชุมชนและสังคมไปด้วยกันอีกด้วย

หนึ่งในปราชญ์คนสำคัญ คือ พ่อคำเตื่อง ซึ่งมีผลงานปรากฏในสื่อมากมาย ก่อนจะกลายเป็นปราชญ์อย่างเช่นทุกวันนี้ ชาวบ้านที่ไม่เข้าใจวิธีคิด เรียกพ่อคำเตื่องว่าผีบ้า เพียงเพราะสิ่งที่ทำแตกต่างและสวนกระแสสังคม

เมื่อหลายสิบปีก่อน พ่อคำเตื่องเป็นเหมือนเกษตรกรทั่วไปที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างปอ มันสำปะหลัง ถั่วลิสง อ้อย ยาสูบ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ยิ่งทำมากเท่าไรยิ่งเป็นหนี้เป็นสินมากขึ้นเท่านั้น เมื่อหนี้สินพอกพูนก็หันหน้าไปหาเหล่ายาจนชีวิตเกือบจะล้มไม่เป็นท่า โชคดีได้สติยังคิดว่านี่ไม่ใช่ทางออกของปัญหา เมื่อสัมผัสทฤษฎี หรือความคิดชอบเกิดขึ้น สิ่งอื่นๆ ในชีวิตก็เปลี่ยนแปลงไปจากหน้ามือเป็นหลังมือ

พ่อคำเตื่องใช้แรงบันดาลใจจากชีวิตตัวเองมาเป็นกำลังใจในการผลักดัน โดยใช้วิถีเกษตรกรรมธรรมชาติ ที่นอกจากจะเป็นการทำเกษตรแบบไม่ไถพรวนดิน ไม่ใช่ปุ๋ยเคมี ไม่กำจัดวัชพืช ไม่ใช่ยาฆ่าแมลงแล้วยังเน้นถึงการเข้าใจความหลากหลายของพืชพรรณ ความหลากหลายของดิน น้ำ สายลม แสงแดด และยึดหลักพุทธศาสนา ในการเชื่อมโยงธรรมชาติและชีวิตเข้าด้วยกัน

ยิ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมเมื่อ 5 ปีก่อน พ่อคำเตื่องก็ยิ่งประจักษ์ชัดว่างานที่ตนเองทำสอดคล้องกับหลักคุณธรรมในเรื่องความพอเพียงอย่างแท้จริง ท่านสะท้อนให้เห็นถึงที่มาของความตั้งใจในการทำงานว่า “สิ่งแวดล้อมกับหลักคุณธรรมเป็นเรื่องที่ไปด้วยกัน คนต้องมีคุณธรรมความเอื้ออาทรต่อโลก ต้องมีเมตตาต่อโลกนี้ ต้องลดกิเลสความอยากได้ใคร่มีลง แล้วรู้จักการให้ให้มากขึ้น ไม่ได้ให้แต่เฉพาะกับคน แต่ต้องเป็นผู้ให้กับโลกด้วย เราจึงจะสามารถส่งต่อสังคมที่ร่มเย็นเป็นสุขให้

ลูกหลานต่อไปได้ อาณาจักรเขียวหมื่นปีไม่ใช่
อะไรเลย ก็คือการให้กับโลกนี้ที่ผลสะท้อน
กลับคือความสุขของคนนั่นเอง”

หลักสูตรของคนไร่กุกย ที่สุขด้วย พอเพียง

เมื่อคิดที่จะสร้างอาณาจักรแห่ง
ความสุขให้เกิดขึ้น พ่อค้าต้องเริ่มต้นจากจุด
เล็กๆ คือ เริ่มที่ตัวเอง ด้วยการทดลองสร้าง
ที่นาให้เป็นเมืองที่ป้องกันตนให้ปลอดภัยจาก
ศัตรู โดยใช้แนวคิดที่ว่า

“ผมปลูกแนวไม้เป็นรั้วรอบเชิงเทิน
เวลาศัตรูบุกมาเช่น ลมพัดมาแรงๆ ก็จะไม่เจอ
แนวไม้ปะทะไว้ ถัดเข้ามาจะเป็นร่องน้ำซึ่งมี
หอย กุ้ง ปลา อยู่เต็มไปหมด เปรียบเสมือน
อาวุธยุทธโศปกรณ์ ถัดเข้ามาจะมีทหารเกณฑ์
เรียกมารบได้เร็ว เช่น กล้วย ถัดเข้ามามีนายสิบ
เช่น ฝรั่ง น้อยหน้า ถัดเข้ามาจะเจอนายร้อย
เช่น มะม่วง กระจ้อน ต่อมาจะเจอนายพัน
เช่น มะพร้าว โดยมีนายพล เช่น ยางนา
ตะเคียนทอง ต้นตาล ห้อมล้อมจอมพล คือ
ครอบครัวเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้บัญชาการ”

เมื่อผลดีเกิดขึ้นในผืนดินของตนเอง
จากการใช้วิถีเกษตรธรรมชาติจนทำให้ดินดำ
น้ำชุ่ม ปลอดภัยให้ตัวเองได้ จนเกิดความ
สุขทางกาย ทางใจ ทางสังคม และทางจิต
วิญญาณ ทำให้พ่อค้าต้องไม่สามารถตัด
ช่องน้อยแต่พอตัวเสพสุขแต่เพียงลำพัง
และครอบครัว แต่ได้ขยายเครือข่ายใน
กิ่งอำเภอแคนดงอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้าน
เกษตรกรรมพึ่งพาตนเอง เกิดกองทุนหมู
กองทุนเลี้ยงกบ เลี้ยงปลา กลุ่มออมทรัพย์
กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเพาะเห็ด กลุ่มเยาวชน

มีแกนนำสำคัญๆ เกิดขึ้นมา เช่น พ่อบุญมี
ทองหล่อ นายพิทักษ์ แม่สวย ฯลฯ
ความมั่นใจในการขยายเครือข่ายร่วมกับ
พ่อผาย สร้อยสระกลาง และพ่อสุทินันท์
ปรัชญพฤทธิ์ ประชาญ์สามใบเถาแห่งจังหวัด
บุรีรัมย์ ในรูปแบบของโรงเรียนชุมชนอีสาน
กลายเป็นก้าวทางการต่อยอดที่สำคัญของ
เครือข่ายการเรียนรู้สู่การพึ่งพากันเอง
หนึ่งล้านครอบครัวในภาคอีสาน พร้อมกับ
เกิดโครงการเติร์กถักถัก 1 ล้านคน กระจายเต็ม
อีสาน โดยมีหลักสูตร วปอ. (ภาคประชาชน)
เป็นตัวขับเคลื่อนส่งต่อความยั่งยืนจากคน
รุ่นพ่อรุ่นแม่ไปสู่คนรุ่นลูกหลานต่อไป

พ่อค้าต้องเล่าว่า วปอ.(ภาคประชาชน)
ย่อมาจาก “วิทยากรกระบวนการเพื่อการ
เปลี่ยนแปลงสู่การพึ่งพาตนเอง และพึ่งพา
กันเองภาคประชาชน” เป็นหลักสูตรอบรม
สำหรับเกษตรกรผู้ที่มีรายรับไม่สมดุลกับราย
จ่าย ผู้ที่ต้องการปลดหนี้ ผู้ที่ประสบปัญหา
จากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ผู้ที่ขาดทุนความสุข
ผู้ที่ยากเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองจากที่
“อยู่ร้อนนอนทุกข์” มาเป็น “อยู่เย็นเป็นสุข”
ด้วยหลักการง่ายๆ นั่นคือ “ความพอเพียง”

หลักสูตรนี้จะมีเกษตรกรต้นแบบ หรือเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากการทำเกษตรประณีต 1 ไร่ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ต่างๆในการทำเกษตรประณีต รวมทั้งช่วยปรับเปลี่ยนความคิดของเกษตรกรเป้าหมาย (ผู้เข้าอบรม) ให้มุ่งไปสู่วิถีแห่งการพึ่งพาตนเอง และให้เข้าใจว่าทุนชีวิตไม่ได้มาจากเงิน แต่มาจากทุนทางสังคม ทุนทางความคิด ที่สำคัญมาจากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ดังเช่นสุภาพจิตโบราณที่กล่าวไว้ว่า "ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ"

ในการทำงานนี้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเพื่อให้คำแนะนำ และคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อทำโครงการต่างๆ และทำหน้าที่ให้กำลังใจเกษตรกรที่เพิ่งเริ่มต้นปรับเปลี่ยนตัวเอง และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทุกปีจะมีการจัดงาน “เยือนถิ่น แผ่นดินปราชญ์” มีการตั้งหัวข้อเสวนาในปีนั้นๆ ให้นำสนใจเช่นขานนามมีค่ากว่าทองคำไม่คู่โลก ฯลฯ มีการเปรียบเทียบภาพถ่ายดาวเทียมว่าเมื่อคนในบุรีรัมย์ร่วมใจกันปลูกต้นไม้ นับล้านๆ ต้น พื้นที่สีเขียวจะเพิ่มมากขึ้นเพียงใด นอกจากนั้นยังพูดคุยถึงวิธีการปลดหนี้จาก

การใช้ชีวิตแบบพอเพียงอีกด้วย กล่าวได้ว่าความสำเร็จของการขยายผลเรื่องความพอเพียงในจังหวัดบุรีรัมย์เกิดขึ้นได้เพราะความขยันขันแข็งของปราชญ์ชาวบ้านที่ยึดโยงกันทำงาน รวมทั้งแบบอย่างที่ดีที่ก่อให้เกิดกระแสแห่งการคิดดี คิดถูกที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้คนรุ่นใหม่อีกหลายคนที่สนใจกลับมาพลิกฟื้นแผ่นดินถิ่นเกิดอีกด้วย

ส่วนอุปสรรคสำคัญในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนชีวิตพอเพียง พ่อค้าเตือนแล้วว่า คือนโยบายของรัฐที่บางครั้งเป็นการสนับสนุนให้คน “ไม่รู้จักพึ่งตนเอง”

“โครงการที่เราทำ ต้องการให้คนเรียนรู้ความอดทน แต่สักพักโครงการของรัฐก็มาแจกเงิน มาบอกว่าให้ใช้ปุ๋ยเคมี มาบอกว่าให้พึ่งรัฐแทนที่จะคิดพึ่งตัวเอง เราต้องพยายามแก้ไขปรับความคิดความเชื่อชาวบ้านกันใหม่ให้เห็นไปในทางที่ถูก”

ทุกวันนี้บุรีรัมย์ ได้รับการจดจำว่าเป็นเมืองแห่งปราชญ์ เมืองที่ไม่ยอมจำนนต่อปัญหา เมืองของคนมีปัญญาที่จะนำพาชีวิตไปสู่ความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป

ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมน

หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามรอยเท้าพ่อหลวง

๘๘ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงงานโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยเพื่อประชาชนชาวไทย พระองค์เคยมีกระแสพระราชดำรัสว่า พระองค์จะมีความสุขได้ ก็ต่อเมื่อคนไทยมีความสุข ดังนั้นเป้าหมายที่เราตั้งไว้ก็คือ การสร้างความสุขอย่างยั่งยืนในชุมชน... ๘๘

กว่า 15 ปี ที่ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมน อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ดำเนินงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความมุ่งมั่น จนสามารถเปลี่ยนแปลงหมู่บ้านหนองกระโดนมน ชุมชนที่เคยเต็มไปด้วยปัญหา ให้พลิกฟื้นกลับมาอยู่เย็นเป็นสุขได้ ด้วยการ “เดินตามรอยเท้าพ่อหลวง”

คุณเกษมชัย แสงสว่าง ฝ่ายประสานงานและประชาสัมพันธ์ ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมน เล่าให้ฟังถึงจุดเริ่มต้นของการเข้าสู่กระบวนการพัฒนาว่า จากการจัดทำแผนแม่บทชุมชนในปี 2544

ทำให้ชาวบ้านหนองกระโดนมนค้นพบปัญหาร่วมกัน คือหนี้สินจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวที่ต้องพึ่งพาปุ๋ยและยาเคมี ทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง หนี้ซ้ำยังเกิดปัญหาสุขภาพตามมา

“เราเคยตรวจสอบสารเคมีในเลือดของชาวบ้าน 97 คน มีถึง 90 คน ที่ตรวจพบสารเคมี ทำให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักร่วมกันว่าจะต้องลด ละ เลิก ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง แล้วหันมาทำเกษตรกรรมยั่งยืนแทน”

เปลี่ยน “ปัญหา” ให้เป็น “ปัญญา”

กำนันแมน ภูผา ผู้นำชุมชนในสมัยนั้น เป็นผู้ริเริ่มน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาปรับใช้กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนงบประมาณที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ อย่างกองทุนเพื่อสังคม และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จึงนำไปสู่การแสวงหา “องค์ความรู้” ด้านอาชีพเกษตรกรรม เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชุมชนสามารถต่อสู้กับปัญหาได้

กลุ่มแกนนำชุมชนได้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ที่ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง โดยมีอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และจุดประกายความคิดในการเปลี่ยนแปลงจากเกษตรเคมีมาสู่การทำเกษตรแบบพึ่งพาตนเองตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เกิดแรงบันดาลใจในการก่อตั้งศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมนขึ้น เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้เหล่านี้ให้ชาวบ้านได้นำไปปรับใช้ เปลี่ยนปัญหาด้วยปัญญาที่เกิดจากการลงมือทำ

คุณเกษมชัยเล่าว่า “เป้าหมายแรกของเรา ก็คือคนในหมู่บ้าน ถ้าเราสามารถสร้างความเข้าใจให้กับคนในหมู่บ้านของเราได้ ทุกคนได้รับรู้ปัญหาและแนวทางในการแก้ไขร่วมกัน การทำงานมันจะเคลื่อนไปในทางเดียวกัน

หลังจากที่คนในหมู่บ้านเข้าร่วมอบรมแล้ว ก็มีหน่วยงานต่างๆ ติดต่อเข้ามามากมาย ต้องการให้เราเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับชาวบ้านจากที่ต่างๆ ซึ่งที่ศูนย์เรียนรู้ฯ ได้ออกแบบหลักสูตรไว้หลากหลาย ตามความต้องการของแต่ละกลุ่ม อย่างการอบรมต้นกล้าอาชีพ ก็เป็นหลักสูตรตัวเข้ม 8 วัน 7 คืน หรือ 5 วัน 4 คืน แต่ถ้ากลุ่มไหนมีเวลาจำกัด ก็มีหลักสูตร 1 วัน หรือครึ่งวันไว้รองรับ”

ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชน... ตามรอยพ่อ

พื้นที่โดยรอบของศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมนเต็มไปด้วยฐานการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ฐานคนมีน้ำยา - เรียนรู้การทำน้ำยาอเนกประสงค์ใช้เองเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ฐานคนเอาถ่าน - เรียนรู้วิธีการเผาถ่านด้วยเตาเผาประสิทธิภาพสูง, ฐานเกษตรอินทรีย์ คนมีฮอร์โมน - เรียนรู้การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ สารไล่แมลงจากสมุนไพร ฮอร์โมนจากผักผลไม้, ฐานการคัดแยกขยะ - เรียนรู้วิธีการคัดแยกขยะเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด เพิ่มมูลค่าจากขยะให้เป็นทองคำ, ฐานหมูลุม - เรียนรู้การใช้ประโยชน์จากมูลหมู และการดำเนินงานของกลุ่มเลี้ยงหมูขุนที่ประสบความสำเร็จ

จนสามารถจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มของตนเองได้ ซึ่งแต่ละฐานจะมีวิทยากรชาวบ้านคอยให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้เข้าร่วมอบรม

นอกจากนี้ยังมีฐาน 1 ไร่แก๊จน ที่ผู้เข้าร่วมอบรมจะได้เห็นรูปธรรมของการนำความรู้มาสู่การปฏิบัติจริงในแปลงเกษตรผสมผสาน ทั้งการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ รวมถึงการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชาวบ้านหนองกระโดนมน ซึ่งมีหลายครอบครัวที่สามารถเป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้

คุณเกษมชัยเล่าว่า “หลังจากที่ชาวบ้านลด ละ เลิกการใช้ปุ๋ยและยาเคมี ประมาณ 2 ปีแรก ผลผลิตจะลดต่ำลง คนที่เขาก่อนได้ข้าวไร่ละเกวียน (100 ถัง) เราทำได้ไร่ละ 50-60 ถัง แต่ได้เงินพอๆ กัน เพราะต้นทุนเราถูกกว่า เราไม่ต้องซื้อปุ๋ยซื้อยา แถมยังขายข้าว

ได้ราคาดีกว่าอีกต่างหาก เพราะข้าวของเราเป็นข้าวปลอดสารพิษ พอเข้าปีที่ 3 จุลินทรีย์ที่เราใส่ลงไปดินเริ่มมากขึ้น ทำให้ดินดีขึ้น ความอุดมสมบูรณ์ก็กลับมา มีบางคนทำนา 21 ไร่ ได้ข้าวถึง 27 เกวียน ก็เป็นตัวอย่างที่ทำให้ชาวบ้านที่ยังลังเล ไม่แน่ใจ หันมาในแนวทางนี้กันหลายคน”

ปัจจุบันนี้บ้านหนองกระโดนมนมีโรงสีข้าวชุมชนที่รองรับข้าวจากกลุ่มนาข้าวปลอดสารพิษ ซึ่งมีสมาชิกกว่า 50 ครอบครัวในแต่ละปีมียอดสั่งซื้อเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ภาระหนี้สินลดลง และมีสุขภาพที่ดีขึ้น

ก้าวต่อไปเพื่อความยั่งยืน

การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ ถือเป็นความท้าทายอย่างหนึ่งในการดำเนินงานของคุณย์เรีนรู่ฯ อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ต่างๆ เช่น ปัญหาภัยแล้ง วิกฤตเศรษฐกิจ ฯลฯ ทำให้ชุมชนเกิดความอ่อนไหวและเปราะบางไปจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นการดำเนินงานของคุณย์เรีนรู่ฯ จึงต้องทำ

อย่างต่อเนื่อง และต้องศึกษาหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อรองรับปัญหาใหม่ๆ ที่เข้ามา และสามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนได้อย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยความสำเร็จสำคัญที่ทำให้ศูนย์เรียนรู้ฯ สามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น โดยได้น้อมนำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นหลักในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” คือ “ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” บนเงื่อนไข “ความรู้” และ “คุณธรรม”

“ก้าวต่อไปของชุมชนก็คือการเชื่อมต่อกับตลาดให้มากขึ้น เพื่อรองรับผลผลิตของกลุ่มที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยศูนย์เรียนรู้ฯ จะทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ดังนั้นการผลิตจะต้องมีคุณภาพ และต้องไม่หลอกหลวง ไม่คดโกง หรือเอาเปรียบผู้บริโภค ยึดมั่นในหลักการผลิต

อย่างมีคุณธรรม เพราะสิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดความยั่งยืน...” คุณเกษมชัยกล่าวทิ้งท้าย

ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมนนับเป็นองค์กรเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับศูนย์คุณธรรมมาอย่างต่อเนื่อง จนหมู่บ้านหนองกระโดนมนได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นหมู่บ้านคุณธรรมตัวอย่างด้านการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมถึงการลด ละ เลิกอบายมุขจากการเข้าร่วมโครงการวัดปลอดเหล้า รณรงค์ให้ชุมชนร่วมมือกันจัดงานกฐิน ผ้าป่า และงานประเพณีปลอดเหล้าจนประสบผลสำเร็จ กลายเป็นวิถีปฏิบัติของชุมชนที่สร้างความอยู่เย็นเป็นสุข สมดังเป้าหมายที่ตั้งไว้...

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนคุณธรรมบ้านคอยดิน

แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังคมเป็นสุข

๑๑ ต่อไปนี้ ถ้าเราไม่เริ่มต้นแก้ปัญหาน้ำในห้วยทับไต้เน่าเสีย เราก็จะอยู่กับ
ไม่ได้แล้วนะ ไม่มีใครช่วยเราได้ ถ้าเราไม่ช่วยตัวเอง ๑๑

คุณสมชาย หลวงละ หัวหน้าศูนย์เรียนรู้ชุมชนคุณธรรมบ้านคอยดิน พูดประโยคนี้ในวันที่ยักชวนชาวบ้านกว่า 200 คน มาประชุมร่วมกันที่บ้านของเขา ซึ่งก็คือ **ศูนย์เรียนรู้ชุมชนคุณธรรมบ้านคอยดิน** ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

สถานการณ์สร้างจิตอาสา

คุณสมชายไม่ใช่ผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ แต่มีความเป็นผู้นำชุมชนเพราะสถานการณ์บังคับ หลายปีที่ผ่านมาชาวบ้านใน 5 ตำบล คือ ตำบลน้ำพุ ตำบลอ่างหิน ตำบลห้วยไผ่ ตำบลคอนแร่ และ

ตำบลอ่างทอง จังหวัดราชบุรี ต้องประสบกับปัญหาน้ำในห้วยทับไต้เน่าเสียจนไม่สามารถนำมาใช้ในการเกษตรได้ มีหน้าข้าวบ้านที่เลี้ยงปลาอยู่ใกล้ลำห้วย ก็ประสบปัญหาปลาที่เลี้ยงไว้ตาย สาเหตุเพราะฟาร์มเลี้ยงสุกรและโรงงานปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำห้วย

แรกที่เดียวชาวบ้านต่างทยอยกันไปร้องเรียนทั้งกับหน่วยงานราชการ ทั้งเจ้าของกิจการ รวมถึงร้องเรียนผ่านสื่อ แต่ผลที่ได้รับกลับเป็นความเฉยเมย เมื่อเป็นเช่นนี้ชาวบ้านก็สุดจะหาทางออก ปล่อยให้ปัญหานี้เรื้อรังมาเป็นเวลา 3-4 ปี

จนกระทั่งวันหนึ่งมีพระภิกษุรูปหนึ่ง มาয়งหมู่บ้านดอยดิน เพื่อสร้างสถานที่ปฏิบัติธรรม เมื่อเดินไปที่ลำห้วยใกล้ๆ ก็พบว่าน้ำ เป็นสีดำ ส่งกลิ่นเหม็นและมีปลาตาย ท่าน จึงเอ่ยปากกับคุณสมชายว่า “ให้รวมตัวกับ ชาวบ้าน ช่วยชีวิตปลาพวกนี้ด้วย”

ความจริงแล้วคุณสมชายเป็นเกษตรกร ทำสวนปลูกมะม่วงอยู่ที่บ้านดอยดิน ตำบล ห้วยไผ่ ความรู้ในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ยังไม่กระจ่างมากนัก มีแต่จิตอาสาที่อยาก ทำเพื่อส่วนรวม เพราะคิดว่าถ้าไม่ลุกขึ้นมา ทำอะไร วันหนึ่งข้างหน้าผลกระทบจะส่งต่อ รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

โชคที่ได้คุณสยาม จิตรบวร ผู้ ประสานงานเครือข่ายภาคประชาชนมาช่วย ประสานงานและเป็นที่ปรึกษาในการสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้กับชาวบ้านในการ ทำงานร่วมกัน

เรียกได้ว่าปัญหาน้ำในห้วยทับไผ่เน่าเสีย เป็นปัญหาที่ไม่สามารถให้ใครเพียงคนเดียวคน หนึ่งเป็นพระเอกเพื่อแก้ปัญหา แต่ต้องอาศัย จิตอาสาและความพอเพียงของชาวบ้านใน การร่วมแรงร่วมใจกันจัดการปัญหานี้ แล้ว ชาวบ้านจะใช้วิธีไหน เพื่อจะได้ไม่เกิดความ

ขัดแย้งอย่างรุนแรง เราไปดูการแก้ไขปัญหานี้ อย่างสันติวิธีกัน

จัดการปัญหาด้วยข้อมูล... ไม่ใช่อารมณ์

เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น หากใช้อารมณ์ใน การตัดสินใจ ปัญหาหมักจะบานปลาย เกิดการ ทะเลาะเบาะแว้ง คุณสยามแนะนำว่า หาก จะแก้ปัญหาก็กต้องนำข้อมูลข้อเท็จจริงมาพูด แสดง ชี้แจง จึงจะเกิดผลดีในการเรียกร้อง

นี่จึงเป็นที่มาให้มีการนำกระบวนการ แก้ไขปัญหาโดยยึดหลักไม่ให้เกิดความขัดแย้ง โดยเริ่มจากการเปิดเวทีสะท้อนปัญหา ให้ ชาวบ้านที่ประสบปัญหาทั้ง 5 ตำบล มานั่ง พูดคุยเพื่อสำรวจข้อมูลความเดือดร้อน ว่า สาเหตุของปัญหามาจากจุดใด และที่ผ่านมามีการต่อสู้เรียกร้องอย่างไรบ้าง

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2558 ผลจากการ ประชุมสำรวจพบว่า ชาวบ้านบางส่วนได้ ทำหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานราชการ บางส่วนไปคุยกับเจ้าของกิจการ แต่ปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข และยังค้นพบว่าการใช้ อารมณ์ในการเจรจาโดยขาดข้อมูลไม่ส่งผล ดีแม้แต่หน่อย ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าว คุณสมชาย มีโอกาสเข้าร่วมเวทีและร่วม

กิจกรรมกับศูนย์คุณธรรม จึงได้นำแนวคิดที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาผสมผสานกลายเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคือ **ต้องแก้ไขปัญหโดยยึดหลักไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และอยู่ร่วมกันได้ ทีมงานที่ร่วมกันแก้ไขปัญหาคือต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์ใดๆ แขนงนำแก้ไขปัญหาคือไม่นำการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง และต้องใช้ข้อมูลและเหตุผลในการแก้ไขปัญห**

จากนั้นได้ตั้งคณะทำงานคนรักน้ำ ห้วยทับใต้ขึ้น แบ่งบทบาท ใช้คนให้ถูกกับงาน ตามความถนัดของแต่ละคน จัดตั้งศูนย์ประสานงาน โดยใช้สถานที่บ้านดอยดินเป็นศูนย์ฯ ในการรวบรวมข้อมูล วางแผนจัดประชุม ประสานงานหน่วยงาน เพื่อให้เป็นคนกลางในการเจรจา จัดทำบันทึกการประชุม มติการประชุมไว้ทุกครั้ง และได้กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดขึ้นมา ดังนี้

เป้าหมาย 1 ปี คือ “ดินดี น้ำดี ผักดี” ตัวชี้วัดความสำเร็จ ดูได้จากถ้าดินดีต้องมีไส้เดือนกลับมาอยู่อาศัย ถ้า น้ำดี น้ำในลำห้วย ต้องใสสะอาด ใช้ในการอุปโภค และการเกษตรได้ถ้าผักดี พืชผักที่ปลูกต้องให้ผลผลิตดี และลดการใช้สารเคมีลง ส่วนเป้าหมายในอนาคต คือการที่ลำห้วยแห่งนี้มีความบริสุทธิ์สะอาดและสามารถชี้แจงถึง

ค่าความบริสุทธิ์สะอาดให้ชาวบ้านรับทราบได้ โดยทางชุมชนได้ขอความร่วมมือไปยังกรมทรัพยากรน้ำและกรมบาดาลในการส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบ

ราวเดือนกุมภาพันธ์ 2559 จากการสำรวจ ชาวบ้านพบว่าน้ำในลำห้วยทับใต้กลับมาใสสะอาดใช้ในการอุปโภคใช้รดน้ำพืชผักได้ น้ำเสียในสวนสาธารณะได้รับการบำบัด ดินเริ่มมีไส้เดือนมาอาศัย แมลงต่างๆ ที่แต่ก่อนไม่เคยมี เช่น หิ่งห้อย และผีเสื้อบางชนิดเริ่มกลับมา ผักให้ผลผลิตดีไม่เสียหาย

นอกจากนี้ ยังเกิดการรวมกลุ่มทำน้ายาอเนกประสงค์ชีวภาพ เกิดกลุ่มทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักจากผักตบชวา ฯลฯ ที่สำคัญคือ ชุมชนและฟาร์มฯอยู่ร่วมกันได้ กลับมาพูดคุยกันหาทางออกร่วมกัน ช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน และกรอบแนวคิดนี้ ตำบลชุมชนอื่นที่ประสบปัญหาแบบเดียวกันได้นำไปปรับใช้ในชุมชนตำบลตนเองต่อไป

เรียนรู้จิตอาสา พอเพียง ผ่านปัญหา

คุณสมชายเล่าว่า จุดเด่นสำคัญที่ทำให้ชุมชนจัดการปัญหาได้สำเร็จมาจากการที่ชุมชนแห่งนี้เข้าใจถึงปัญหาร่วมกัน และใช้วิธีการจัดการปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง เมื่อ

ชาวบ้านตระหนักว่าแกนนำตั้งใจมาทำงานโดยไม่หวังผลประโยชน์ใดๆ จึงให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ที่สำคัญเมื่อผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงเข้ามาช่วยเหลือประสานงาน ปัญหาที่ว่ายากก็ค่อยๆ คลี่คลายลงได้

สำหรับงานจิตอาสาที่ชาวบ้านร่วมกันทำ นอกจากการระดมวิธีการแก้ปัญหาแล้ว ยังช่วยกันขุดลอกผักตบชวาในลำห้วย แล้วนำผักตบชวามาทำเป็นปุ๋ยหมัก โดยมีกรมพัฒนาที่ดินมาให้ความรู้ ผลดีที่เกิดขึ้นนอกจากชาวบ้านที่นี่จะมีความเข้มแข็งรักชุมชนของตนเองแล้ว ยังทำหน้าที่สอดส่องเป็นหูเป็นตาในการดูแลลำห้วย หากช่วงไหนมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำน้ำ

ชาวบ้านก็จะแจ่มมายังศูนย์ฯ ให้รับทราบทันทีที่ผ่านมาหากฟาร์มหรือโรงงานไหนปล่อยน้ำเสียลงสู่ลำห้วย ก็จะต้องรับผิดชอบเยียวยา ค่าเสียหายให้กับชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนอีกด้วย

ส่วนเรื่องความพอเพียง ชาวบ้านที่นี่ได้เรียนรู้ว่าความละโมภ การทำธุรกิจโดยไม่ใส่ใจกับสภาพแวดล้อมจะส่งผลเสียตามมา แต่การทำเกษตรอินทรีย์ที่คำนึงถึงดิน น้ำ จะช่วยฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับคืนมาอีกครั้ง

คุณสมชายบอกว่าอุปสรรคปัญหาสำคัญในการแก้ไขปัญหาคือ การที่บางภาคส่วนของรัฐไม่ให้ความร่วมมือ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นปัญหานี้ก็หมดไป หากชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันต่อสู้ ไม่นิ่งเฉยต่อปัญหา

ชุมชนทั้ง 5 ตำบล ได้ร่วมกันจัดงาน “บวชลำห้วย” ร่วมกันในเดือนสิงหาคม 2560 เพื่อยืนยันว่า พวกเขาจะไม่ทิ้งลำห้วย ทั้บไตให้ต้องเผชิญกับวิกฤติอีกต่อไป และเพื่อบอกต่อคนรุ่นลูกหลานว่าลำน้ำแห่งนี้จะเป็นตัวแทนของความร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านสืบต่อไปอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา

ปัญหาที่มาจากความพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

นี่คือปรัชญาที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงชี้แนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่ปวงชนชาวไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน แต่ทั้งหมดทั้งปวงจะเป็นแค่เพียงการท่องจำ หากไม่นำไปสู่การปฏิบัติ

คุณฉัตรชัย ธนิกกุล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา

จังหวัดราชบุรี เล่าว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงแท้ที่จริงคือ หลักธรรมะเพื่อการใช้ชีวิตทางโลกอย่างมีความสุข ไม่ว่าจะเป็นศาสนาไหนก็สามารถนำไปปฏิบัติได้

ด้วยอยากเห็นชาวชุมชนบ้านคาอยู่ดีมีสุข นายก อบต.สองสมัยคนนี้จึงทำหน้าที่ประสานให้เกิดความร่วมมือแรงร่วมใจกันของ

เจ้าหน้าที่ อบต. ชาวบ้าน หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชน เพื่อร่วมกันสร้างสังคมที่อุดมไปด้วยการแบ่งปัน ทั้งแบ่งปันความรู้ แบ่งปันความคิด แบ่งปันแรงกายแรงใจ โดยยืนอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และจิตอาสา

คนไร้ใบ (ปัญญา) ต้นแบบของ คนคุณธรรม

นายก อบต.บ้านคา เล่าถึงแนวคิดในการสร้างสังคมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในชุมชนว่า ต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดขึ้นในใจคน การเรียนการสอนต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนให้ยึดหลักเหตุผล หลักปัญญา แต่ทุกวันนี้กลับพบว่าการเรียนการสอนในระบบ สอนให้คนเป็นคนเก่งมากกว่าเป็นคนดี เราจึงพบเห็นปัญหาสังคมมากมาย

แต่จากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ กลับค้นพบว่าทำให้ชุมชนมีความสุข คนในชุมชนมีงานทำ ปัญหาสังคมลดลง ครอบครัวมีความอบอุ่นและพอเพียง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายได้อยู่กันพร้อมหน้า จากแต่ก่อนที่เคยเห็นว่าคนเรียนดีเป็นเรื่องน่ายกย่อง ตอนนี้เป็นคนดีกลับน่ายกย่องยิ่งกว่า เพราะการเป็นคนดี มาพร้อมกับการเป็นคนมีจิตสำนึก เมื่อมีจิตสำนึกก็จะคิดถึงคนอื่น คิดถึงการให้ทั้งกับผู้คน และสิ่งแวดล้อม

“ผมได้พบเจอหลายคนที่เรียนจบแค่ ป.4 หรือ ป.6 แต่เป็นคนดี แบ่งปันความรู้ให้คนอื่น ๆ ทำให้เริ่มสังเกตว่าบางครั้งใบปริญญาก็ไม่ได้มีความหมายอย่างเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในโรงเรียนควาย ของจังหวัดราชบุรี แม้จะจบแค่ ป.6 แต่กระบวนการคิดและการทำงานของเขา ผมคิดว่ามีค่า เป็นปัญญาที่เกิดจากการทำงานจริง และผมอยากจะนำแนวคิดการทำงานแบบนี้ไปสู่วิทยาลัยให้เด็ก ๆ ได้เรียนรู้ ค้นพบความชอบในการทำอาชีพจากการได้ลงมือปฏิบัติจริง”

พอเพียง...ต้องมาจากจิตสำนึก

นอกจากวิธีคิดที่ว่า ใบปริญญาไม่ได้สะท้อนความรู้ที่แท้จริงของคนเราแล้ว นายก อบต.ยังนำแนวคิดที่สำคัญในการทำงาน เพื่อมุ่งให้คนในองค์กรและชาวบ้านเข้าใจและปฏิบัติตัวสู่ความพอเพียงไปพร้อมๆ กัน

“เรื่องความพอเพียงอาศัยแต่การพูดอย่างเดียวไม่ได้ แรกเริ่มเราต้องทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกด้วยตัวของเขาเอง ซึ่งผมคิดว่านี่คือหัวใจใหญ่ของการสร้างความยั่งยืนในการทำงาน เช่น จะทำอะไรดีๆ สักอย่าง เราก็อาจจะไม่ต้องรองบประมาณ หรือรอให้คนเห็นพร้อมกันทั้ง 10 คน มี 2-3 คนเห็นด้วยก็เริ่มทำก่อน พอคนอื่นเห็นว่าดี เขาก็จะมาช่วยกันทำเอง เช่น การพัฒนาหมู่บ้านในช่วงวันพ่อและวันแม่ที่เราทำ 10 กว่าปีมานี้ ชาวบ้านจะรู้กันว่าสิ่งที่เราทำเราทำได้ ดังนั้นแทบไม่ต้องบอกว่าใครต้องทำอะไร ผู้หญิงทำกับข้าว ผู้ชายก็เตรียมจอบพรวนไปตัดหญ้า กำจัดผักตบชวา ทำเสร็จก็กินข้าวปลาอาหารด้วยกัน ได้พูดคุยปรึกษาหารือกัน”

หากใครเคยไปเยือน อบต.บ้านคาคงจะเห็นว่า อบต.แห่งนี้ไม่ได้หรูหรา ใหญ่โต โอ้อ่า ส่วนหนึ่งเพราะนายก อบต.ที่นั่นเห็นว่า ในเมื่อยังมีชาวบ้านที่ยากจน เดือดร้อน การมีที่ทำงานใหญ่โตก็มีแต่สิ้นเปลืองงบประมาณ ที่สำคัญงานส่วนใหญ่ของ อบต.คือการออกไปพบปะรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน ไม่ใช่งานนั่งโต๊ะแต่อย่างใด แม้แต่ห้องทำงานของนายก อบต.ของที่นี่ก็ไม่ได้แยกเป็นสัดส่วนโอโถง แต่กลับนั่งรวมกับปลัด อบต. และเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ เพื่อสะดวกในการพูดคุยปรึกษางาน ใครไปใครมาก็แนะนำให้รู้จักได้อย่างเป็นกันเอง ยิ่งไปกว่านั้นก็ไม่ต้องกลัวว่าจะมีผู้รับเหมามาปิดประตูคุยเรื่องเงินได้โต๊ะ โครงการนั้น โครงการนี้แต่อย่างใด

ทั้งหมดนี้ คือการที่คนเป็นหัวหน้าทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง รวมไปถึงการใช้ข้าวของเครื่องใช้รถราของทางราชการที่นายก อบต.บอกว่า ถ้าเรามีจิตสำนึกของความพอเพียงก็ จะทำให้ช่วยกันดูแลเสมือนเป็นของตน

“ผมมักจะสอดแทรกเรื่องความพอเพียงให้คนในองค์กร ด้วยการยกตัวอย่างคนที่ประสบความสำเร็จ แต่ไม่ได้ใช้ชีวิตหรูหราฟุ่มเฟือยว่าเขามีความสุขอย่างไร ส่วนใหญ่เราคุยกันแบบพี่น้อง ไม่ได้สั่งการ

แบบเจ้านายลูกน้อง มีอะไรเราก็จะบอกเล่า เพื่อให้เขาได้ซึมซับความคิดเกี่ยวกับความพอเพียง ซึ่งความจริงส่วนใหญ่รู้จักกันดี เพราะต้องทำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่บ่อยๆ เราก็จะชี้แจงให้เขาฟังว่าการใช้ชีวิตที่ไม่ประมาทก็คือ การต้องรู้จักตัวเองว่าควรทำอะไรแค่ไหน มีเงินเท่านี้ก็ต้องนึกถึงอนาคตที่ต้องส่งลูกเรียน นึกถึงวันที่เจ็บป่วยด้วย”

ชาวบ้านต้อง “เห็นภาพชัด” เพื่อเป้าหมายเดียวกัน

นอกจากอบต.แห่งนี้จะเห็นว่าคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดแล้ว จุดเด่นที่สำคัญของที่นี่คือ การให้เวทีกับคนที่อยากจะทำดีเพื่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น อย่างเช่น การที่เจ้าหน้าที่ อบต.เห็นร่วมกันในการพัฒนาวัดป่าพระธาตุเขาน้อย ซึ่งเป็นวัดที่มีเจดีย์บรรจุอัฐิธาตุหลวงปู่เทศก์ เทศรังสี มีต้นไม้ที่ในหลวงทรงปลูก เป็นวัดใหญ่ที่มีพระน้อย ทาง อบต.ก็เปิดโอกาสให้จัดทำโครงการ พร้อมชักชวนชาวบ้านมาร่วมด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นชุมชนแห่งนี้ยังให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก เพราะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ เริ่มจากการสังเกตพบว่าน้ำในลำห้วยมักจะแห้งขอดในหน้าแล้ง ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ไม่มีต้นไม้และพืชคลุมดินช่วยซับน้ำในดิน

“เราทำให้ชาวบ้านเห็นภาพร่วมกันอย่างชัดเจนว่า สิ่งแวดล้อมทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลกระทบต่อชีวิตของเรา เพื่อทุกคนจะได้เดินไปยังเป้าหมายเดียวกัน ชาวบ้านที่นี่ส่วนใหญ่ทำการเกษตร

ทั้งปลูกสับปะรด พืชไร่ มัน ยางพารา ไม้ผล และพืชผักกริมน้ำ พอถึงหน้าแล้งน้ำก็ไม่เพียงพอในการทำการเกษตร เราก็ชักชวนชาวบ้านมาปลูกต้นไม้ริมห้วย เช่น ไม้ แฝก สะเดา ชี้เหล็ก มะม่วง ฯลฯ เพราะหากมีต้นไม้ ก็จะช่วยเพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน เราพาชาวบ้านปลูกที่ริมห้วยมะหาด ริมห้วยน้ำขาว ปลูกแบบผสมผสานกันไปหลากหลายชนิด เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันของธรรมชาติในระบบนิเวศ”

นายก อบต.เสริมว่า หัวใจสำคัญที่จะทำให้งานที่คิดทำประสบความสำเร็จ ต้องมาจากการรู้จักคิดวิเคราะห์สถานการณ์รอบด้านเพื่อจะได้รับการทราบปัญหา หลังจากนั้นก็ร่วมกันประเมินว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ ก็ต้องรอจังหวะเวลา ต้องประเมินศักยภาพของตัวเอง และเครื่องมือ เพราะถ้าหากคิดไม่รอบด้านก็จะขาดแรงขับเคลื่อน ที่สำคัญต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไปจากเล็กไปหาใหญ่ และต้องรู้จักหาคนที่จะมาร่วมคิดร่วมทำ หรือบางครั้งก็เป็นการร่วมทุนเพื่อให้โครงการที่ตั้งใจไว้เดินหน้าไปได้

เช่นที่ผ่านมา อบต.เคยจัดงาน เดิน-วิ่ง การกุศลเพื่อหาเงินให้โรงพยาบาลบ้านคาแต่เนื่องจากไม่มีเงินทุน ทาง อบต.จึงขอความ

สนับสนุนจากโรงงานสับปะรดที่อยู่ในพื้นที่ ด้วยการยืมเงินทุนจำนวน 1 แสนบาทเพื่อใช้ในการผลิตสื่อ 1,000 ตัว หลังจากเสร็จสิ้นงานก็นำเงินไปคืน และนำกำไรที่ได้ไปพัฒนาโรงพยาบาลต่อไป

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคใช้ว่าจะไม่มี แต่มีแล้ว “ไม่ได้เป็นปัญหา” เช่น คนที่เห็นต่าง มองว่าสิ่งที่ทำไม่ได้ประโยชน์ นายก อบต.ก็จะเปิดโอกาสให้ช่วยคิดทางออกอื่นๆ แทนที่จะคิดว่าคนเห็นต่างเป็นศัตรู ก็กลายเป็นได้มิตร ได้มีคนช่วยคิดแก้ปัญหาแทน

“ผมจะบอกเขาว่าผมก็โง่ ผมไม่ทราบจะทำอย่างไร แต่ผมปล่อยให้มันเป็นแบบนี้ไม่ได้ คุณมีวิธีการอื่นที่ดีกว่านี้ไหม บอกผมมาได้เลย ผมโยนคำถามกลับไปแบบนี้ คนไหนมีวิธีการที่ดีกว่าผมก็รับฟัง”

ทั้งหมดนี้ที่เกิดขึ้นที่ตำบลบ้านคา ทำให้เราเห็นว่าการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้มีโอกาสพูดและทำงานร่วมกันแบบพี่น้อง โดยใช้ชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง และจิตอาสาสามารถสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างแท้จริง

วินัย

๑๑ การยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเอง
ในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตาม
จรรยาบรรณ จรรยาบรรณ และเคารพต่อกฎหมาย ๑๑

ชุมชนบ้านดอนโพ

บทเรียนชีวิต : การจัดการหนี้สินชุมชนบ้านดอนโพ

“การไม่มีหนี้ เป็นลาภอันประเสริฐ” ยังคงเป็นคำกล่าวที่ใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย และให้ความหมายตรงกับความเป็นจริงเสมอมา เพราะปัญหาหนี้สินเป็นสาเหตุอันดับต้นๆ ที่ทำให้ผู้คนเกิดความเครียด จนนำไปสู่ความทุกข์ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นหนี้ที่ไม่ได้ก่อเองทั้งหมด...

การต่อสู้อันยาวนานกว่า 20 ปี ของชาวบ้านดอนโพ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโศกร จังหวัดตราด ในการจัดการปัญหาหนี้สินของชุมชน อันเกิดจากการบริหารจัดการที่ผิดพลาดของหน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชน ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จึงเป็นบทเรียนอันมีค่าและเป็นตัวอย่างของการใช้กระบวนการพัฒนาคุณธรรมในการแก้ไขปัญหาชุมชน

ที่มาของหนี้สินชุมชนบ้านดอนโพ

ย้อนกลับไปกว่า 30 ปีก่อน ในช่วงปี 2528-2530 รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการผลิตทางการเกษตรภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 โดยมุ่งเน้นการผลิตตามความต้องการของตลาด

ผลผลิตทางการเกษตรจำพวกผักผลไม้ ซึ่งเป็นที่ต้องการของต่างประเทศ ยังมีปริมาณการส่งออกน้อยกว่าที่ตลาดต้องการ เพราะคุณภาพยังต่ำกว่ามาตรฐาน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้เห็นถึงปัญหานี้มาตลอด จึงคิดที่จะส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรเพื่อส่งออกพร้อมกับภาคเอกชน โดยเชื่อมโยงการให้สินเชื่อกับการวางแผนการผลิต ตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการจำหน่ายอย่างครบวงจร ธ.ก.ส. จึงร่วมกับบริษัทนิวเจนเนอร์เรชั่น ฟาร์มโปรดิวส์ จำกัด จัดทำ “โครงการนิคมเกษตรกรรมเพื่อการส่งออกร่วมกับภาคเอกชน” ขึ้น โดยเริ่มต้นโครงการในภาคตะวันตกเป็นแห่งแรกที่ทุ่งดอนโพ

ในตอนนั้นคนรุ่นหนุ่มสาวราว 80 ชีวิตที่เพิ่งจบการศึกษาทางด้านเกษตรจากทั่วประเทศ และผ่านการคัดเลือกจากโครงการได้พากันเดินทางมาที่นิคมเกษตรกรรมแห่งนี้ด้วยความหวังที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่ ซึ่งในขณะนั้นมีการโฆษณาว่าผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกของโครงการจะได้รับการจัดสรรที่ดิน พร้อมบ้านหนึ่งหลัง แปลงที่ดินทำกินเป็นพื้นที่พัฒนาแล้ว มีการชลประทานตลอดปี มีดินดี การคมนาคมสะดวก ซึ่งบริษัทเอกชนนั้นจะมีศูนย์ปฏิบัติการ และมีพนักงานประจำในพื้นที่เพื่อประสานงานด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ควบคุมการตัดคุณภาพของผลผลิต จัดการเรื่องการบรรจุหีบห่อ และการขนส่งไปยังจุดหมายปลายทาง รวมทั้งให้บริการเครื่องจักรอุปกรณ์การเกษตรที่มีขนาดใหญ่ เช่น รถไถ เครื่องพ่นยา เครื่องรดน้ำ ฯลฯ

ทั้งนี้เกษตรกรทุกคนจะต้องสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนบ้านสิงห์ และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งกลุ่มเกษตรกรจะเป็นผู้ซื้อที่ดินแปลงเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยพร้อมบ้านพัก โดย ธ.ก.ส. จะเป็นผู้ให้สินเชื่อทั้งหมด ในวงเงินกู้จำนวน 27,329,000 บาท โดยคิดอัตราดอกเบี้ยและกำหนดการชำระคืน ซึ่งเกษตรกรจะต้องให้จำนองที่ดินที่ตั้งโครงการ และให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั้งหมดค้ำประกันหนี้

เมื่อสิ่งที่ดีหวังไม่ได้เป็นไปอย่างตั้งใจ

เมื่อสมาชิกทุกคนเข้ามาอยู่ในโครงการในเดือนมีนาคม 2531 ปรากฏว่า นอกจากวิถีความเป็นอยู่มีความยากลำบากเนื่องจากความไม่พร้อมของระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ทั้งไฟฟ้า น้ำประปา และถนนหนทางแล้ว ที่มากกว่านั้นคือปัญหาปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพดินเป็นกรดมาก ทำให้ไม่ผลที่ปลูกแคะแกระแกร็น ระบบการชลประทานที่ยังไม่พร้อม น้ำที่ใช้เพาะปลูกเป็นน้ำกระด้าง ทำให้ได้ผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ ทางกลุ่มเกษตรกรจึงได้กู้เงินทั้งระยะสั้นและระยะยาวจาก ธ.ก.ส. มาลงทุนปรับปรุงสภาพดินและมีการปรับปรุงวิธีการผลิตใหม่ แต่ก็ยังเกิดปัญหาขึ้นซ้ำซาก เกษตรกรได้เพียรพยายามในการปลูกพืชผักต่างๆ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ต่อมาบริษัทเอกชนก็ละทิ้งโครงการไป เนื่องจากความผิดพลาดในการบริหารจัดการโครงการ อีกทั้ง ธ.ก.ส. มิได้ดำเนินการในการหาตลาดรองรับสินค้าทางการเกษตรให้กับกลุ่มเกษตรกร และละทิ้งโครงการไปเช่นเดียวกัน ทำให้เกษตรกรซึ่งประสบกับปัญหาการผลิตมาโดยตลอดจึงมีรายได้ไม่เพียงพอ เริ่มทยอยลาออกจากโครงการ บางคนละทิ้งแปลงดินรนไปหาอาชีพเสริมจากข้างนอกโครงการ เพราะการผลิตในโครงการไม่สามารถสร้างรายได้ได้เลย

หนี้สินที่กู้จาก ธ.ก.ส. นับตั้งแต่เริ่มต้นโครงการและกู้เพิ่มเรื่อยๆ อีกทั้งดอกเบี้ยที่เพิ่มขึ้นทุกๆ วัน รวมเป็นเงิน 137,516,532 บาท ได้สร้างความทุกข์อย่างใหญ่หลวงให้กับกลุ่มเกษตรกร นำไปสู่การเจรจา

ปรับปรุงโครงสร้างนี้กับ ธ.ก.ส. หลายครั้ง ด้วยระยะเวลาที่ยืดเยื้อยาวนานหลายปี ซึ่งเกิดการฟ้องร้องดำเนินคดีในที่สุด

กระบวนการทำความเข้าใจ และการมีส่วนร่วม

ปี 2549 ได้มีโอกาสร่วมทำงานวิจัย โครงการเรียนรู้ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนบ้านดอนโพ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งมี **คุณพิมพ์วิมล บุญดีเพิ่มสุขเจริญ** หนึ่งในสมาชิกกลุ่มเกษตรกรบ้านสิงห์เป็นหัวหน้าโครงการ ชักชวนเด็กและเยาวชนบ้านดอนโพเรียนรู้ชุมชนของตัวเองผ่านการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้เด็กและเยาวชนได้รู้ประวัติ การเกิดของหมู่บ้าน ได้รู้ที่มาขององค์กร ภายในชุมชน รวมถึงปัญหาต่างๆ ในชุมชน จากนั้นจึงเกิดการตั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนบ้านดอนโพขึ้น โดยมีการทำกิจกรรม สร้างสรรค์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น เก็บขยะ ในชุมชน โครงการที่สอนน้อง โครงการปฏิบัติธรรมนั่งสมาธิ เกิดธนาคารเด็กดอนโพ เกิดกิจกรรมทำนาร่วมกับผู้ใหญ่ใจดี เป็นต้น ซึ่งหลังจากจบงานวิจัยในโครงการแรกก็ต่อเนื่อง ด้วยงานวิจัยโครงการแนวทางการแก้ปัญหา **หนี้สินของชุมชนบ้านดอนโพ** ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของคนในชุมชน และการเรียนรู้ในการเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมการกินการอยู่ของชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ชุมชนเกิดองค์ความรู้ที่สำคัญคือชุดข้อมูลของชุมชนดอนโพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นจากความล้มเหลวของโครงการ ซึ่งต่อมาข้อมูลเหล่านี้ได้ใช้ประโยชน์อย่างมากในขั้นตอนของการขึ้นศาล โดยมีมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคให้ความช่วยเหลือในเรื่องคดีและการเจรจาหาข้อยุติ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาทางออก ร่วมกับเครือข่ายประชาคมสภาพลเมืองจังหวัดราชบุรี รวมถึงองค์กรภาคีต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

กระบวนการเรียกร้องต่อสู้ของเกษตรกรบ้านดอนโพในการจัดการปัญหาหนี้สินของชุมชนกินเวลายาวนานกว่า 20 ปี ซึ่งในที่สุดปี 2556 ธ.ก.ส. ได้ถอนฟ้องเกษตรกรทั้งหมดรวม 19 คดี และปรับโครงสร้างหนี้จากจำนวนเกือบ 2 ล้านบาทต่อราย เหลือเพียงรายละ 130,000 บาท

บทเรียนจากการเรียนรู้ชุมชนและการแก้ปัญหาหนี้สินของชุมชนบ้านดอนโพ ทำให้ได้ข้อสรุปร่วมกันในแนวทางการจัดการหนี้สินคือ 1.การสร้างแหล่งอาหารภายในชุมชนเพื่อบริโภคเอง มีไข่เพื่อขายอย่างเดียว 2.การจัดระบบการออมเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนเองในการชำระหนี้ 3.การสร้างรายได้จากอาชีพเกษตรในรูปแบบการผลิตที่เหมาะสมของบ้านดอนโพ 4.การสร้างจิตสำนึกทัศนคติ และความตระหนักของลูกหลานในเรื่องการกินการอยู่ด้วยความพอเพียง

ทุกวันนี้ชุมชนเริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบจากการผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว มาสู่การผลิตเพื่อบริโภค เน้นการปลูกทุกอย่างที่กินกินทุกอย่างที่ปลูก เปลี่ยนจากใช้สารเคมีหันมาทำเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ โดยมีหลายครอบครัวได้ทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง และมีหลายคนประกาศเลิกสูบบุหรี่และเลิกดื่มเหล้าตลอดชีวิต เพราะข้อมูลที่รับรู้จากการทำบัญชีครัวเรือน

คุณพิมพ์วิมลเล่าว่า “สามีที่เป็นคนหนึ่งที่เลิกเหล้า เพราะเขาเห็นตัวเลขว่าเดือนหนึ่งปีหนึ่ง เขาเสียเงินไปเท่าไร แล้วมันเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย ก็เลยตัดสินใจเลิก เหมือนได้สามีใหม่เลย (หัวเราะ) ชีวิตความเป็นอยู่ก็ดีขึ้นตั้งแต่เปลี่ยนระบบการผลิตจากเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตรผสมผสาน สุขภาพดีขึ้นเพราะไม่ใช้สารเคมี เกิดกลุ่มผลิตผักและผลไม้ปลอดภัยขึ้นมา และกำลังจะขยายเป็นอินทรีย์อย่างที่บ้านก็ปลูกพืชที่หลากหลาย มีกล้วย มะพร้าว ฝรั่ง เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ไข่ ทำนาด้วย ผลผลิตที่กลุ่มผลิตได้ก็จะส่งให้กับโรงพยาบาลโพธาราม เพื่อเอาไปทำอาหารให้ผู้ป่วย ความคิดก็คืออยากแบ่งปันสิ่งที่ดีๆ ให้กับคนอื่น และทำด้วยความซื่อสัตย์ต่อกันของคนในกลุ่ม”

สร้างภูมิคุ้มกันด้วย “วินัย” ทางการเงิน

แนวทางที่สำคัญข้อหนึ่งในการจัดการหนี้สินคือ การจัดระบบการออมเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนของชุมชนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอก ทำให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เครดิตยูเนียนบ้านดอนโพขึ้น โดยมีจุดประสงค์ในการระดมเงินออมเพื่อใช้สำหรับเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบ

อาชีพแก่สมาชิกในรูปแบบของสินเชื่อ ซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม และผลกำไรที่ได้จะถูกจัดสรรเป็นสวัสดิการต่างๆ ให้แก่สมาชิก

“ทุกวันที่ 12 ของเดือน จะเป็นวันออมของกลุ่มออมทรัพย์ฯ และวันนั้นเราจะมากินข้าวด้วยกัน แต่ละคนจะเอาผลผลิตจากสวนของตัวเองมาด้วย พวกส้มโอ กล้วย ฝรั่ง หรือพืชผักสวนครัว มะกรูด มะนาว พริก กะเพรา โหระพา ใส่ถุงวางไว้ ใครอยากได้อะไรก็หยิบไป เหมือนเป็นธนาคารอาหาร เอาอาหารมาแลกกัน แบ่งปันกัน การช่วยเหลือกันแบบนี้จะทำให้ชุมชนของเราเข้มแข็งและสามัคคีกันมากขึ้น” คุณพิมพ์วิมลเล่า

นอกจากจะเป็นการพึ่งตนเองในระดับชุมชนแล้ว ยังเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในกลุ่มสมาชิก ก่อให้เกิดความรักและความสามัคคีกันมากขึ้น ที่สำคัญยังเป็นการ “ปลูกฝังวินัยทางการเงิน” สร้างนิสัยรักการออมสมาชิกจะต้องมีการออมเงินอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมถึงการใช้จ่ายอย่างประหยัดด้วย ซึ่งวินัยทางการเงินนี้เองจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากปลูกฝังให้เกิดขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน ดังนั้นจึงมีการจัดตั้ง “ธนาคารเด็กดอนโพ” ขึ้น และมีการเปิดให้เด็กและเยาวชนบ้านดอนโพได้ออมเงินกันเป็นประจำทุกเดือน นับเป็นเวลาถึง 10 ปีมาแล้ว

บุรีรัมย์

สังคมสันติสุข...ดอกผลจากธรรมนูญ 9 ดี

ในช่วงที่ผ่านมา ศูนย์คุณธรรมได้วางเป้าหมายขับเคลื่อนสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม โดยผ่านกลไกจังหวัดคุณธรรม ซึ่งเริ่มนำร่องใน 4 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ ราชบุรี พิจิตร และพัทลุง

ส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์ **คุณเสรี ศรีหะไตร** ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ ได้นำขบวนทัพเริ่มจากการให้หน่วยงานราชการต่างๆ และชาวบ้านเรียนรู้ร่วมกัน วิเคราะห์สถานการณ์ด้านคุณธรรมในพื้นที่ วางเป้าหมายการฟื้นฟูและดำเนินการเชื่อมโยง ครอบครัว ชุมชน หมู่บ้าน โรงพยาบาล โรงเรียน โรงพัก ขยายระดับสู่ตำบล อำเภอ เขต จากนั้นจึงขยายพื้นที่สู่ภาคจังหวัด เพื่อผลักดันให้จังหวัดบุรีรัมย์เป็นสังคมคุณธรรมเต็มรูปแบบ ผู้คนมีวิถีชีวิตที่พอเพียง พึ่งพาตนเองได้

ใช้สังกัดศักดิ์สิทธิ์ยึดเหนี่ยวใจ “ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี”

โดยเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557 ผู้ว่าราชการจังหวัดบุรีรัมย์ พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการ นายอำเภอ ประธานชมรมกำนัน

ผู้ใหญ่บ้านทุกอำเภอ และประชาชน ได้ประกอบพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตน พร้อมนำธรรมนูญหมู่บ้าน 9 ดี จำนวน 2,546 หมู่บ้าน 38 ชุมชน เข้าทำพิธีเจริญพระพุทธรูปเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ต่อหน้าพระเจ้าใหญ่ อายุเก่าแก่กว่า 300 ปีที่วัดหอสส์บ้านศีระแสด ตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่เลื่องชื่อความศักดิ์สิทธิ์เรื่องสาบาน ก่อนที่ทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชนจะนำกลับไปใช้เป็นแนวทางการดูแลกันเองในหมู่บ้านชุมชน

ที่ผ่านมา จากการทำงานประสานกันทุกฝ่าย ทำให้เกิดโมเดลที่สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองผ่านโมเดลการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์รายกรณี หรือบี-ซีเอ็ม โมเดล (Buriram Case Management Model B-CM Model) จนเกิดเป็น “ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี” คือ

1.เป็นคนดี ด้วยการส่งเสริมให้เคารพ กฎกติกา

2.ปัญญาดี ด้วยการอาศัยความร่วมมือ ยึดหลักบ้าน วัด และหน่วยงานราชการ

3.รายได้สมดุล ชุมชนสามารถพึ่งพา ตนเองด้วยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาใช้

4.สุขภาพแข็งแรงดี ด้วยการร่วมมือ จากหน่วยงานราชการและโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล

5.สิ่งแวดล้อมดี ด้วยการทำชุมชนให้ สะอาด จัดการเรื่องแยกขยะ ตัดหญ้าตาม ถนนหนทาง

6.สังคมอบอุ่น ทุกคนในหมู่บ้านได้ดูแล ลูกหลานอย่างใกล้ชิด

7.หลุดพ้นอาชญากรรม จัดให้มี เเวรยามหมู่บ้าน คอยออกตรวจพื้นที่

8.การจัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง ให้ทุกคนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมใน กองทุน เวลามีกิจกรรมก็นำเงินของกองทุน มาพัฒนาชุมชน

และดีข้อสุดท้าย คือ 9.การสร้าง ความเข้มแข็งของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยงานในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยให้ชาวบ้านได้รับ ประโยชน์สูงสุดทุกกลุ่มอาชีพ ทั้งหมดนี้ถือ

เป็นคัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน อีกทั้ง เป็นเครื่องมือและแนวทางสร้างสันติสุขความ เจริญอย่างมั่นคง ยั่งยืนในทุกหมู่บ้าน และ ชุมชนเมือง

“ทำอย่างไรจะทำให้ฐานรากเข้มแข็ง เรื่องนี้สำคัญที่สุด เมื่อเกิดอะไรขึ้นหาก ฐานไม่แน่น ก็เหมือนโดนพายุโคลงเคลง ประเทศไทยต้องการสันติสุข หน้าที่ผมคือ ปูฐานสังคมให้แน่น” ผู้ว่าบุรีรัมย์กล่าว

โดยกุญแจสำคัญของความสำเร็จ คือ กฎหมู่บ้าน ซึ่งเกิดจากการระดมสมองร่วมกัน สิ่งที่ได้มาทั้งหมดคือ ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี ซึ่งไม่ใช่กฎหมาย แต่เป็นจารีตประเพณี ที่ทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติตาม ภายใต้ การนำของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และ คณะกรรมการชุมชนเมือง (กชช.) เป็นกลไก ขับเคลื่อนสร้างบุรีรัมย์สันติสุข โดยผู้ว่า บุรีรัมย์อธิบายว่า

ดีที่ 1 คือ เป็นคนดี ซึ่งเป็นเหมือน กระจกเงาแรก เน้นการกลัวบาป วิธีทำคือ เอาความศรัทธาดีศีลธรรมมาเป็นตัวช่วยการประชม จะต้องปฏิญาณสาบาน 12 ข้อก่อนทุกครั้ง ฉะนั้นทุกอย่างต้องเริ่มนับหนึ่งและเห็นชอบ ร่วมกันที่หมู่บ้าน

สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ ก็จะอยู่ ในดีที่ 3 (รายได้สมดุล) ต้องยึด 2 ขา คือ

เศรษฐกิจพื้นฐานให้เน้นไปที่พืชอาหาร ขยายไม่ได้แต่ก็ไม่อดตาย เพราะมีข้าวกิน เสมือนมีตู้เย็นข้างบ้าน เอทีเอ็มข้างกาย แต่ต้องปลูก 2 อย่าง ทั้งเพื่อกินกับเพื่อขาย เช่น ต้องทำข้าวออร์แกนิก ซึ่งตอนนี้กำลังขับเคลื่อนทำนาแปลงใหญ่คู่กับธรรมณูญ 9 ดี ที่อำเภอ กะสัง ปลูกในเชิงอุตสาหกรรมพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 5 พันไร่ ซึ่งปลูกเพื่อขายเมล็ดพันธุ์ด้วย คำถามก็คือนอกจากปลูกข้าวแล้วจะทำอะไรต่อดังนั้นต้องมีรายได้เสริมเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นผ้าไหม หรือโอท็อปต้องพัฒนาให้ต่อเนื่องรวมทั้งต้องพึ่งพาตนเองก่อน ซึ่งก็คือ ดีที่ 8 การจัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง ต้องหางบฯกันเอง เช่น การรับมือภัยแล้ง โดยชาวบ้านทอดผ้าป่า ลงขันกันซื้อน้ำมัน เพื่อใช้สูบน้ำจากลำน้ำมาเก็บกักไว้ใช้ในช่วงหน้าแล้ง

ขณะเดียวกันยังได้เสนอให้จดทะเบียน “ข้าวภูอัครนิบุรีรัมย์” เป็นข้าวจีไอ (GI) หรือข้าวที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพราะเป็นข้าวหอมมะลิที่ปลูกจากดินภูเขาไฟมีสารอาหารครบถ้วน นอกจากนั้น ยังเน้นเรื่องความปลอดภัย เพราะบุรีรัมย์เป็นเมืองกีฬา มีนักท่องเที่ยวนำมาเยอะ ตอนนี้อยู่ระหว่างการผลักดันให้เปิดด่านถาวรช่องสายตะกู และยกระดับเป็นสนามบินนานาชาติด้วย

“สิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้นจากธรรมณูญ 9 ดี เช่น งานศพ งานวัด หรือการจัดงานที่บ้าน จะไม่มีการกินเหล้า เล่นการพนัน ไม่มีการ

ทะเลาะวิวาท คดีต่าง ๆ แทบจะไม่เกิดขึ้นเลย คดีอาชญากรรมลดลง ไม่มีเด็กแว้น หรือมอเตอร์ไซด์ซิ่ง เงินโครงการตำบลละ 5 ล้าน ก็ให้ทำแหล่งน้ำเพื่อแก้ภัยแล้ง ส่วนโครงการตำบลละ 1 ล้านของกระทรวงเกษตรฯ ก็ผ่านกรรมการหมู่บ้าน ประเมินความโปร่งใสได้สูงถึง 98 เปอร์เซ็นต์”

ต้นแบบธรรมณูญ 9 ดี ตำบลสี่เหลี่ยม

ในการขับเคลื่อนธรรมณูญ 9 ดีของจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าที่ตำบลสี่เหลี่ยม อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีด้วยกัน 8 หมู่บ้าน เป็นต้นแบบของการขับเคลื่อนที่ทำงานอย่างเหนียวแน่นในทุกภาคส่วน ทำให้เกิดผลดีอย่างชัดเจน

โดยธรรมณูญแต่ละข้อ หน่วยงานต่าง ๆ ก็จะแบ่งกันรับผิดชอบแตกต่างกันไป เช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้านก็เน้นไปที่ธรรมณูญข้อที่ 7 และ 9 เรื่องอาชญากรรม กับสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน พัฒนาการเน้นไปที่ธรรมณูญข้อที่ 3 สร้างรายได้ที่สมดุล โรงพยาบาลเน้นไปที่ธรรมณูญข้อที่ 4 สุขภาพดี

กำนันพลกฤต เพ็งประโคน กำนันตำบลสี่เหลี่ยม ซึ่งอาศัยอยู่ในหมู่ที่ 8 บ้านโคกเพชรเล่าว่า กระบวนการทำงานที่สำคัญในการนำธรรมณูญ 9 ดีไปใช้คือการพูดคุย ทำความเข้าใจร่วมกัน ในภาพรวมของอำเภอประโคนชัย เราจะช่วยกันทุก ๆ หน่วยงาน อย่างเช่น โรงพยาบาลส่งเสริม

สุขภาพตำบล เราจะแบ่งเป็นโซนๆ ถ้าโซนไหน มีงานเราก็จะไปช่วยกัน สำนักงานพัฒนา ชุมชนก็เช่นเดียวกัน พัฒนาการรับผิดชอบ ส่วนนี้ มีงานอะไรที่ให้อำเภอในตำบลร่วม พัฒนาการอีกตำบลก็จะมาช่วยดูแลร่วมมือกัน นอกจากนั้น ปัญหาหนึ่งที่เราแก้ไขได้ดี คือ ทุกเย็นวันศุกร์เรามีการตั้งจุดตรวจ เพื่อลด ปัญหาวัยรุ่นแข่งรถประลองความเร็ว

ทั้งนี้ในธรรมนูญ 9 ดินนั้น หมู่บ้านแต่ละ แห่งก็เน้นไปในแต่ละด้านแตกต่างกัน ตาม ศักยภาพ เช่น หมู่ที่ 3 เน้นธรรมนูญข้อที่ 1 คน ดี ด้วยการทำความดี ปฏิบัติตามหลักศาสนา ลดละเลิกเหล้า บุหรี่ และอาชญากรรม ด้วย กิจกรรมต่างๆ เช่นสวดมนต์ข้ามปี

หมู่ที่ 1 เน้นธรรมนูญข้อที่ 3 เรื่องรายได้สมดุล เนื่องจากหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง มีการออมเงินและดูแล กันเอง สามารถเป็นต้นแบบให้หมู่อื่นๆ ได้อีกด้วย

หมู่ที่ 8 เน้นธรรมนูญข้อที่ 5 เรื่อง สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ มีการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอย คัดแยกขยะ อนุรักษ์ธรรมชาติ ห้ามบุกรุกทำลายป่าสาธารณะ ห้ามผู้ใด ก่อมลพิษทั้งทางเสียง ทางอากาศ ทางน้ำ

หมู่ที่ 4 เน้นธรรมนูญข้อที่ 6 สังคม อ่อน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านมีการ ประชุมกันทุกเดือน เพื่อหาแนวทางในการ อยู่ร่วมกัน ชาวบ้านมีปัญหาอะไรก็ร่วมแก้ไข

มีการคัดกรองสุขภาพให้ประชาชน ให้ความรู้ เกี่ยวกับยาเสพติด มีการจัดฝึกอบรมอาชีพ เพื่อจะได้มีความเป็นอยู่ที่ดี ครอบครัวจะได้ เข้มแข็ง

จากการทำงานที่ผ่านมา กำนันพลกฤต เล่าว่า อุปสรรคปัญหาแทบจะไม่มี หากจะ มีบ้างก็เป็นเรื่องของการทำงานเข้าใจกับ ชาวบ้านเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน แต่ อาศัยการพูดคุยสม่ำเสมอผ่านเวทีต่างๆ ทั้ง เวทีระดับหมู่บ้านไปจนถึงระดับตำบล ทำให้ ไม่มีปัญหาใดๆ ที่สำคัญชาวบ้านเห็นผลดีของ การนำธรรมนูญ 9 ดิมาใช้ จึงทำให้เกิดความ ร่วมมือที่ดีมาโดยตลอด

กล่าวได้ว่าปัจจัยความสำเร็จของ การนำธรรมนูญ 9 ดิมาใช้ของที่นี่ คือการให้ ความร่วมมือของทุกภาคส่วน มีการประสาน งานกัน และสามารถเชื่อมโยงความร่วมมือ จากในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ไปจนถึง ระดับจังหวัดได้ โดยมีหัวหน้างานทุกหน่วย ทุกฝ่ายทำงานประสานกัน ทำให้กิจกรรม ที่ทำ มีการร่วมคิด ร่วมทำกันมาตั้งแต่ต้น ก่อให้เกิดความยั่งยืนในการนำไปปฏิบัติ

ทั้งหมดนี้ คือตัวอย่างแนวคิดที่นำ มาใช้กับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดที่ สอดรับกันอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นผลดี ที่จังหวัดต่างๆ น่าจะนำไปเป็นแบบอย่างได้ เช่นเดียวกัน

บ้านโนนศิลา จังหวัดบุรีรัมย์

ธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี คัมภีร์สร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลาน

ปี 2557 ธรรมนูญ 9 ดี ได้ถูกนำไปขยายผลในหลายหมู่บ้านของจังหวัดบุรีรัมย์ แต่ไม่ใช่ทุกหมู่บ้านที่นำไปปฏิบัติจริงจนเกิดผลดี แต่ที่บ้านโนนศิลา ตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ กลับสามารถฝ่าวงล้อมของคำว่าอุปสรรคปัญหา นำธรรมนูญ 9 ดีไปใช้ จนประสบความสำเร็จ สร้างสุขให้กับชุมชนจนทุกวันนี้

ภาพอดีต...ก็ต่างจากปัจจุบัน

ชาวบ้านโนนศิลาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ไถ่ ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ชาวบ้านบางส่วนจึงไปทำงานในกรุงเทพฯ เงินที่ได้มาจากการทำงานส่วนหนึ่งก็หมดไปกับการกินเหล้าเมายา คนในหมู่บ้านไม่เคารพกฎระเบียบใดๆ ในงานศพงานประเพณีต่างๆ มีการเล่นการพนัน มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง เด็กวัยรุ่นเปิดเพลงเสียงดัง ขับรถเร็ว เมื่อมีการตักเตือนก็จะขว้างปาสิ่งของใส่บ้านผู้นำชุมชน มีหน้าซำลูกบ้านก็แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย เวลาขอความร่วมมืออะไรก็ขาดความร่วมมือร่วมใจ มีแต่ขัดแย้งขัดขาน หาเรื่องมาบ้านทอนกำลังใจในการทำงานซึ่งกันและกัน

กำนันหญิงคนเก่ง สมพงษ์ สิบบุญ ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านโนนศิลา และเป็นกำนันของตำบลยายแยมวัฒนา เล่าให้เห็นภาพในอดีตของหมู่บ้านแห่งนี้ ที่ไม่ต่างจากอีกหลายชุมชนที่มีปัญหาเรื้อรัง ดูแล้วเหมือนหมดหนทางแก้ไข แต่แล้วทุกอย่างก็เปลี่ยนไปเมื่อมีการนำธรรมนูญ 9 ดี มาปรับใช้ในหมู่บ้านอย่างจริงจัง โดยกำนันสมพงษ์เล่าว่าการนำธรรมนูญ 9 ดีมาใช้ได้อย่างได้ผล ต้องใช้ทั้งพระเดชและพระคุณมาเป็นกุศโลบายในการทำงาน

“เราใช้วิธีโน้มน้าวใจให้ชาวบ้านปฏิบัติตามธรรมนูญ 9 ดี ใช้พระเดชมากแล้วอ้างว่าในสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน เราต้อง

ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงานราชการ เพื่อให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุข รวมถึงต้องใช้พระคุณ จากในอดีตที่เราพูดคุยปรึกษาให้ความช่วยเหลือชาวบ้านมาตลอด ทำให้ชาวบ้านเกิดความเคารพเกรงใจ หลังจากนั้นเราต้องพูดคุยทำความเข้าใจ และทำให้ชาวบ้านเห็นถึงข้อดีต่างๆ ของธรรมนูญ 9 ดี ซึ่งมีข้อปฏิบัติ 99 ข้อ”

ส่วนกระบวนการในการนำธรรมนูญ 9 ดี มาปฏิบัติในหมู่บ้านแห่งนี้ เริ่มจากเมื่อกำนันสมพงษ์ได้รับทราบเกี่ยวกับธรรมนูญ 9 ดี ก็ทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ แล้วจึงนำมาสู่เวทีประชาคมของหมู่บ้าน เรียกลูกบ้านทุกคนมาร่วมประชุม แจ้งให้ชาวบ้านทราบว่าจะมีการนำหลักคิดนี้มาใช้

“เราอ่านธรรมนูญ 9 ดี และกฎระเบียบ 99 ข้อ ให้ชาวบ้านฟัง แล้วให้ชาวบ้านยกมือรับรอง เมื่อรับรองเสร็จมีการพิมพ์ลายนิ้วมือทุกคนร่วมกัน รวมถึงมีการสาบานตนว่าจะถือศีล 5 ทำดี ละชั่ว กลัวบาปที่วัด นอกจากนั้น เพื่อให้การทำงานได้ผล เราก็ได้จัดตั้งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกันเป็น ‘คุ้มบ้าน’ ในหมู่บ้านมีทั้งหมด 4 คุ้ม คุ้มละ 20-25 ครัวเรือน โดยแต่ละคุ้มมีประธานคุ้มละ 1 คน และมีคณะทำงานอีก 6 คน ช่วยทำงานในฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายสื่อสาร

วัฒนธรรม ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย ข้อดีของการตั้งเป็นคุ้ม คือ เราจะได้รับทราบปัญหาที่แท้จริงของชาวบ้าน และก่อนที่ปัญหาจะมาถึงเวทีประชาคมหมู่บ้านที่มีเดือนละครั้ง ประธานคุ้มและคณะทำงานก็สามารถช่วยแก้ไขปัญหาล่วงหน้านั้นก่อนได้”

วัฒนธรรมการอยู่อาศัยของชาวบ้านในแถบอีสาน ที่อยู่อาศัยกันเป็นคุ้ม มีการตั้งบ้านเรือนรวมกันอยู่หลายๆ หลังเป็นหมู่อยู่ในละแวกเดียวกัน ช่วยให้สามารถนำธรรมนูญ 9 ดี ไปปฏิบัติอย่างได้ผล ชาวบ้านมีการเลือกผู้นำคุ้มกันเอง ซึ่งเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธา ส่วนคณะทำงานของคุ้มก็มาจากชาวบ้านที่มีจิตอาสาอยากทำงานเพื่อส่วนรวม เมื่อแต่ละคุ้มมีความเข้มแข็ง การรวมตัวกันทำงานเพื่อหมู่บ้าน หรือการเคารพกฎกติกาเดียวกันจึงไม่ใช่เรื่องยาก

แต่อุปสรรคปัญหาของที่นี่ ใช่ว่าจะไม่มีเสียทีเดียว ปัญหาใหญ่คือ ความแตกแยกที่มีมาแต่เดิมจากการเล่นพรรคเล่นพวก แต่ถือว่าเป็นส่วนน้อย เมื่อคนหมู่มากปฏิบัติตาม คนส่วนน้อยนี้ก็ได้ส่งผลมากนัก รวมถึงวัยรุ่นบางส่วนที่ไม่ได้มารับทราบข้อปฏิบัติ ทำให้มีการฝ่าฝืน หากพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนตักเตือนแล้วไม่ได้ผล

ก็จะแจ้งหน่วยงานราชการ เช่น ตำรวจ มาช่วยจัดการ

ธรรมนูญ 9 ดี สุภาพปฏิบัติ

กำนันสมพงษ์เล่าว่า เมื่อทุกคน รับทราบ และทำความเข้าใจร่วมกันที่จะนำ ธรรมนูญ 9 ดี มาใช้ในชุมชน คราวนี้ก็ได้เวลา ลงมือปฏิบัติ เริ่มจาก

ดีข้อที่ 1 เป็นคนดี ชาวบ้านอธิษฐาน จิตทำดี ข้อนี้เมื่อปฏิบัติแล้ว สิ่งที่ได้เห็นได้ชัด คือ คนที่ติดเหล้าก็เลิกเหล้ามาเมา ตอนนี่ เรียกได้ว่าตำบลยายแยมวัฒนาปลอดการ พนันทั้งตำบล การพนันในงานศพไม่มี เพราะ ที่นี้ทำเรื่องนี้อย่างจริงจัง งานไหนยังเล่น ก็มีการตักเตือน หากยังไม่เชื่อฟังก็มีการ บูรณาการการทำงานกับหน่วยงานอื่นๆ ทั้ง อำเภอบึงสามพัน ตำรวจเข้ามาจับกุมลงโทษ ทำให้ ปัญหาเล่นการพนันในงานศพหมดไป

ดีข้อที่ 2 มีปัญญาดี เมื่อเป็นคนดีแล้ว ต้องมีปัญญาด้วย จึงจะทำให้ชีวิตมีความสุข ต้องหมั่นหาความรู้ หน่วยงานราชการมา ส่งเสริมหรือไปดูงานที่ไหนก็รู้จักนำมาปรับใช้ เช่น ไปเรียนรู้เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงแล้วก็นำมาปรับใช้กับตัวเอง นำมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองในหมู่บ้านหรือใน ตำบลใกล้เคียง

ดีข้อที่ 3 รายได้สมดุล นอกจากอาชีพ หลักแล้ว ชาวบ้านที่นี่ยังทำเกษตรผสมผสาน ปลูกผักสวนครัว รู้จักเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย

ทำให้มีเงินเก็บมากขึ้น อย่างที่กำนันสมพงษ์ เรียกว่า มี “ตู้เย็นข้างบ้าน เอทีเอ็มข้างกาย”

ดีข้อที่ 4 สุขภาพแข็งแรง ส่วนใหญ่ ชาวบ้านที่นี่เป็นโรคเบาหวาน ความดัน โลหิตสูง ไช้มันในเลือดสูง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ การให้ความรู้กับชาวบ้านในการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันโรค เช่น การประชาสัมพันธ์ เสี่ยงตามสายของหมู่บ้าน ให้เห็นข้อดี ของการรับประทานข้าวกล้อง ชักชวนให้ ออกกำลังกาย แต่ปัญหาที่พบคือ หาก ออกกำลังกายคนเดียวที่บ้าน บางคนก็อาย หรือไม่มีแรงจูงใจในการทำ ล่าสุดมีการ ทำเรื่องขอทำลานออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้มาออกกำลังกายร่วมกัน

ดีข้อที่ 5 สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ ที่ หมู่บ้านแห่งนี้ สนับสนุนให้ชาวบ้านทุกคน ปลูกต้นไม้ให้ได้อย่างน้อยปีละ 1 ต้น ทั้งปลูก ภายในบ้าน หรือตามท้องไร่ท้องนา ส่วนเรื่อง ขยะ ชาวบ้านก็จะช่วยกันกำจัด โดยไม่ต้องรอ รถเทศบาล ขยะอันตรายก็จะนำไปรวมกันที่ ศาลาให้เทศบาลมาเก็บ ส่วนขยะชิ้นใหญ่เก็บ แยกจำหน่ายได้ก็จะแยก

ดีข้อที่ 6 สังคมอบอุ่น คือการสร้างสังคม แห่งการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะคนด้อยโอกาสในชุมชน เช่น ผู้สูงอายุ ที่ไม่มีลูกหลานดูแล หรือหากมีใครเจ็บป่วยก็ จะมีการเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ นอกจากนั้น ใน ทุกวันที่ 11 ของเดือน ชาวบ้านทั้ง 4 คุ่ม จะมา ประชุมร่วมกัน ใครมีปัญหาอะไรก็นำมาเล่าสู่ กันฟัง เพื่อหาทางแก้ไข เช่น ปัญหาวัยรุ่นกับ ยาเสพติด ที่ต้องช่วยกันทั้งผู้ปกครอง คนใน ชุมชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดีข้อที่ 7 หลุดพ้นจากอาชญากรรม ที่นี้มีการดูแลรักษาความสงบของหมู่บ้าน

มีกฎระเบียบ และมีชาวบ้านที่อาสาเข้ามาทำหน้าที่เป็นเวรยามหรือที่เรียกว่า ชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชคบ.) หากใครฝ่าฝืนกฎก็จะมีบทลงโทษอย่างชัดเจน ตั้งแต่ระดับกฎทางสังคม เช่น การไม่ให้ความช่วยเหลือคนที่ละเมิดกฎ ไม่ให้กู้ยืมเงินกองทุนในหมู่บ้าน ในกรณีทะเลาะวิวาท หลังจากมีการไกล่เกลี่ยระดับหมู่บ้าน คู่กรณีต้องเสียค่าปรับคนละ 500 บาท ในกรณีทะเลาะวิวาทในงานมหรสพ ต้องรับผิดชอบด้วยการเสียค่าใช้จ่ายการจ้างมหรสพทั้งหมด

ดีที่ 8 มีกองทุนพึ่งพาตนเอง ที่หมู่บ้านโนนศิลา มีกองทุนต่างๆ หลากหลาย ทั้งเพื่อนำมาช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อนและนำมาใช้เพื่อกิจกรรมสาธารณประโยชน์ มีทั้งกองทุนให้กู้ยืมเงินและออมเงินไปในเวลาเดียวกัน กองทุนที่มีในหมู่บ้านนี้คือ กองทุนเงินล้าน กองทุนกลางหมู่บ้าน กองทุนแม่บ้านเกษตรกร (พอเพียง) กองทุนกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนพัฒนาสตรี กองทุนเมียสาวา

ทุกกองทุนมีการทำงานที่โปร่งใส และมีระบบการตรวจสอบที่ดี เช่น กองทุนกลางของหมู่บ้าน ในการนำเงินมาใช้ต้องมีการประชุมประชาคม ทำบันทึกว่าจะนำไปใช้จ่ายเรื่องอะไร จำนวนเท่าไร มีการตั้งคณะกรรมการทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ มีวาระการทำงาน 4 ปี

ส่วนกองทุนเงินล้าน เป็นกองทุนให้กู้ยืมในแต่ละปีกองทุนจะได้กำไร 7-8 หมื่นบาท มีการหักกำไร 5 เปอร์เซ็นต์เข้ากองทุน นำเงินที่ได้ไปบำรุงวัด ซ่อมแซมประปาของหมู่บ้าน โดยไม่ต้องพึ่งพาเทศบาล ช่วยเหลืองานศพ เยี่ยมคนป่วย สร้างบ้านให้ผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ ส่วนการระดมทุนของกองทุนมีหลายรูปแบบ เช่น การขายบัตรเพื่อให้ชาวบ้านจับปลาในบ่อสาธารณะ การซื้อแม่พันธุ์หมูให้ชาวบ้านเลี้ยงแบ่งผลประโยชน์ให้ชาวบ้านที่เลี้ยงและนำกำไรเข้ากองทุน

ดีที่ 9 คณะกรรมการเข้มแข็ง คณะกรรมการหมู่บ้านที่นี้จะนัดประชุมทุกวันที่ 6 ของเดือน เพื่อรับทราบรับฟังปัญหาาร่วมกันทุกคนที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการมีจิตอาสาอยากทำงานเพื่อส่วนรวม มีการให้กำลังใจและยกย่องคนที่ทำความดี เพื่อเป็นแรงเสริมในการทำงาน

กล่าวได้ว่าการทำงานอย่างเป็นระบบนี้ ทำให้เกิดความเข้มแข็งและสันติสุขอย่างยั่งยืน และธรรมนูญ 9 ดีของที่นี่คือแบบอย่างความสำเร็จในการทำงานประสานร่วมกัน ทั้งหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน โดยมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และนำพาชุมชนไปสู่สังคมแห่งความร่มเย็นเป็นสุข

โรงพยาบาลบางแก้ว

คนบางแก้วสุขภาพดี ขับขี่ปลอดภัย

อำเภอบางแก้วเป็นอำเภอเล็กๆ ในจังหวัดพัทลุง มีประชากร 26,000 คน ในท้องที่อำเภอบางแก้ว ประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลท่ามะเดื่อ เทศบาลตำบลบางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลนาปะขอ และองค์การบริหารส่วนตำบลโคกสัก

ทั้งหมดนี้คือพื้นที่ จำนวนประชากรที่โรงพยาบาลบางแก้ว ต้องดูแลในฐานะโรงพยาบาลประจำอำเภอและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ “คนบางแก้วสุขภาพดี ขับขี่ปลอดภัย” โครงการซึ่งนำเอาคุณธรรมด้านความมีวินัย มาใช้แก้ไขปัญหการจราจรจนประสบผลสำเร็จ

มองทางแก้แบบ 360 องศา

คุณสุนทร อรุณโณ นักจัดการงานทั่วไป ระดับชำนาญการ หรือที่คนทั่วไปเรียกว่า “พ่อบ้าน” ของโรงพยาบาลบางแก้ว เล่าว่า “กว่า 4 ปีที่ทำโครงการ คนบางแก้ว

สุขภาพดี ขับขี่ปลอดภัย แม้ในเชิงสถิติจะไม่ได้ลดจำนวนอุบัติเหตุลงอย่างเด่นชัด แต่ผลลัพธ์ที่ดีที่สามารถพูดได้อย่างเต็มปากคือ ลดความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุลงอย่างเห็นได้ชัด จากที่ผู้ประสบอุบัติเหตุต้องนอนโรงพยาบาล ก็เหลือแค่ทำแผลแล้วกลับบ้าน ที่สำคัญชาวบ้านมีการทำ พ.ร.บ. รถยนต์และมอเตอร์ไซค์มากขึ้น ช่วยลดปัญหาต่างๆ ในการให้บริการได้มาก

ความจริงแล้ว สิ่งที่เราเน้นเป็นหลักในการดูแลสุขภาพ และต้องมาก่อนคือคนบางแก้วสุขภาพดี เราเห็นความสำคัญในแง่ที่ว่าหากชาวบ้านสุขภาพดี จะทำงาน ขับรถ ไปไหนมาไหนก็ปลอดภัย ส่วนการจะขับขี่ปลอดภัยได้นั้นก็ต้องมีวินัย และเคารพในกฎระเบียบ ใช้ชีวิตไม่ประมาท ยุทธศาสตร์ที่เราวางไว้คือ การนำพื้นที่เป็นตัวตั้ง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหากเป็นคนบางแก้วเราจะดูแลให้ดีที่สุด ไม่คิดแยกส่วนและคิดเชื่อมโยงในการแก้ปัญหา ใช้มุมมองแบบ 360 องศาในการขับเคลื่อนงาน มองให้ออกว่าทุกส่วนกระทบกันอย่างไร เชื่อมโยงกันอย่างไร แล้วเราก็ทำหน้าที่ประสานกันให้ได้ ในแบบเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

นี่คือแนวคิดของผู้บริหารที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผล ด้วยการใช้หลัก 5 ดี ที่ทีมงานทุกคนพร้อมใจทำไปด้วยกันคือ คิดดี พูดดี ทำดี คบคนดี และไปสถานที่ดี โดย 5 ข้อนี้จะทำให้ปัญหาต่างๆ ลดลง

ในการดำเนินโครงการ “คนบางแก้ว สูงภาพดี จับชีพลอดภัย” ด้วยการเพิ่มวินัยจราจร ทางโรงพยาบาลบางแก้วได้มีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมทั้งโครงการนี้ ยังอยู่ในแผนงานโครงการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม ของศูนย์คุณธรรม เพื่อนำไปสู่ “เมืองลุง เมืองบายใจ” ปี 2559 ในสโลแกนที่ว่า “เมืองลุง เมืองบายใจ มีวินัย บนความพอเพียง” โดยเน้นการสร้างวินัย 3 เรื่อง ได้แก่ วินัยการจราจร วินัยการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) และวินัยความพอเพียง เรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ใส่ผ้าไทย ในทุกโอกาส

แก้ปัญหาด้วยความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

เหตุที่โรงพยาบาลบางแก้วต้องการสร้างวินัยจราจร ลดปัญหาอุบัติเหตุลง เนื่องจาก จากการเก็บสถิติของโรงพยาบาล ในแต่ละเดือน พบว่าอำเภอบางแก้วมีปัญหาเรื่องอุบัติเหตุบนท้องถนนสูง เป็นผลมาจากการขาดวินัยในการขับขี่ ที่สำคัญยังมีความไม่เข้าใจเรื่องการต่อ พ.ร.บ.รถยนต์และจักรยานยนต์

“ชาวบ้านมองว่าการต่อ พ.ร.บ.รถยนต์ และมอเตอร์ไซค์ เป็นเรื่องยุ่งยากลำบาก ความจริงจ่ายเงินแค่ 300 บาท แต่ถ้าเกิดอุบัติเหตุขึ้นมาต้องจ่ายค่าปรับมากกว่านี้หลายเท่า เราต้องชี้แจงให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญตรงนี้ โดยการให้ผู้นำในหมู่บ้านช่วยชี้แจง รวมถึงให้กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้น เช่น ไม่ต่อ พ.ร.บ. แล้วเกิดอุบัติเหตุ ให้เป็นอุทธาหรณ์เตือนใจคนอื่นๆ แบบปากต่อปาก และประกาศเสียงตามสายของวิฑูรุษชุมชน”

อีกทั้งในการทำงานขับเคลื่อน แทนการประชุมหัวหน้าส่วนราชการที่อำเภอ ก็เปลี่ยนมาเป็นที่โรงพยาบาลบางแก้ว นอกจาก

เจ้าหน้าที่ที่มาประชุมจะได้วัดความดัน ชั่งน้ำหนักแล้ว ยังมีโอกาสได้เยี่ยมเยียน ชาวบ้านในพื้นที่ที่เจ็บป่วยอีกด้วย ซึ่งเป็นการ สานสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐกับ ชาวบ้านไปในตัว

ด้วยสัมพันธภาพที่ดี เข้าถึงใจชาวบ้าน ช่วยให้ที่ผ่านมามีโรงพยาบาลจะมีงบประมาณ ในการทำกิจกรรมน้อย แต่กลับไม่เป็น อุปสรรคของการทำงาน

“เมื่อเราขอแรงสนับสนุน ชาวบ้านยินดี ช่วยเกินกว่าที่เราต้องการด้วยซ้ำ หรือทาง โรงพยาบาลต้องการเงินทุนทำอะไร ชาวบ้าน ก็จะเข้ามาสอบถามว่าจะจัดทอดผ้าป่าระดม ทุนเมื่อไหร่ ยินดีช่วย ทั้งหมดนี้มาจากการทำงานที่ ชาวบ้านเห็นว่าเราตั้งใจจริงในการทำงาน”

5 แยกปัญญา ลดอุบัติเหตุ

หลักการในการณรงค์เพื่อลดอุบัติเหตุ ของที่นี้ คือ “5 แยกปัญญา” ก่อนสตาร์ทรถ ต้องตั้งสติ โดยมี 5 ทางเลือกของชีวิต ได้แก่ บ้าน-กลับถึงที่หมายโดยปลอดภัย โรงพยาบาล-เกิดการบาดเจ็บ สถานีตำรวจ-ต้องขึ้นโรงพักเป็นเรื่องเป็นราว หมอพื้นบ้าน- ต้องไปหาหมอกระดูกให้بيبนวตรักษา และ วัด-เสียชีวิตจนต้องมาเผาที่วัด

ในการทำงานมีการนำข้อมูลเชิงสถิติ ตั้งแต่ปี 2555 จนถึงปัจจุบันมาเปรียบเทียบกัน และนำปัญหาย้อนเข้าสู่ในระดับอำเภอ เสนอ กับนายอำเภอ และใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งโดยให้ โรงพยาบาลบางแก้วเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน

“ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ช่วยกันรณรงค์เรื่องวินัยจราจร เพราะเมื่อเกิด อุบัติเหตุ มีค่าใช้จ่ายต่อหัวสูง เช่น รถล้มโดย ไม่สวมหมวกกันน็อค ทำให้ศีรษะกระแทก พื้น หากสามารถช่วยกันลดอุบัติเหตุได้ ก็จะสามารถจะลดค่าใช้จ่ายลงอีกด้วย” พ่อบ้าน โรงพยาบาลบางแก้วกล่าว

การระดมความช่วยเหลือจาก หน่วยงานต่างๆ เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันที่จะทำให้อำเภอ บางแก้วเป็นอำเภอที่มีความสุข ไม่ว่าจะ เป็น **บริษัทจำหน่ายรถ** ที่สนับสนุนโดยการให้ พ.ร.บ.พรีกับลูกค้าที่มาซื้อรถ สนับสนุนเรื่อง การถ่ายน้ำมันเครื่องและการซ่อมแซมรถ เล็กๆน้อยๆ **พรี บริษัทประกันภัย** แจกหมวก กันน็อคให้กับชาวบ้าน

เทศบาลตำบลบางแก้ว และเทศบาล ตำบลท่ามะเตี๋ ช่วยสนับสนุนการลด อุบัติเหตุ ด้วยการทำป้ายแสดงจุดแยก จุด อันตราย มีการฝึกซ้อมแผนอุบัติเหตุหมู่อย่าง

ต่อเนื่อง การอบรมทีมกู้ชีพโดยการสนับสนุนของโรงพยาบาล ให้ความรู้คนในชุมชนเรื่อง พ.ร.บ. รวมทั้งการดูแลเบื้องต้น ตัดป้ายจราจร และป้ายธรรงค์เรื่องการสวมหมวกกันน็อค ช่วยปรับภูมิทัศน์ที่มีผลกับอุบัติเหตุทางการจราจร เช่น การปรับลดความสูงของเกาะกลางถนน การซ่อมแซมถนน

ส่วนวิทยาลัยการอาชีพบางแก้ว ช่วยสร้างวินัยให้นักศึกษาด้านการจราจร เช่น การสวมหมวกกันน็อค อีกทั้งสร้างแรงจูงใจด้วยนโยบายให้คะแนนด้านกิจกรรมเพิ่ม หากนักศึกษามีใบขับขี่ รวมทั้งให้นักศึกษาจิตอาสาตั้งจุดบริการประชาชนในช่วงเทศกาล ตรวจเช็คสภาพความพร้อมของรถก่อนใช้

ในส่วนของสถานีตำรวจภูธรบางแก้ว ได้ให้ความสนับสนุนในการตั้งด่านเพื่อลดอุบัติเหตุ ส่วนโรงเรียนระดับประถมและมัธยมในอำเภอบางแก้ว ต่างก็ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ สร้างลักษณะนิสัยให้นักเรียนขับขีมีวินัยและปลอดภัย นอกจากนี้ วัดบางแก้วผดุงธรรม ก็มีบทบาทสำคัญในการให้หลักธรรมและสติเพื่อการขับขีปลอดภัยในช่วงเทศกาลและวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการทำงาน ย่อมมีผู้ที่ไม่เห็นด้วยอยู่บ้าง หากแต่คุณสุนทรเห็นว่า

ไม่ใช่อุปสรรค เพราะการทำงานที่นี้ยึดหลักคิดดี ไม่จับผิดใคร ใครไม่ให้ความร่วมมือก็จะให้หัวหน้ในส่วนนั้นๆ ช่วยพูดคุยชี้ให้เห็นถึงข้อดี

ส่วนปัจจัยความสำเร็จในการทำงานนั้นมาจากการทำงานเป็นทีม ที่ร่วมคิดร่วมทำ และร่วมรับผล ซึ่งการทำงานบนฐานคิดนี้ คือคุณแจสำคัญในการทำให้โครงการนี้เกิดความยั่งยืนต่อไป

“ที่ผ่านมาในการทำงาน หากเกิดปัญหาตรงไหน เราก็นำส่วนนั้นมาคุยในที่ประชุม ใครคือเจ้าภาพรับผิดชอบ ปัญหาที่เกิดจากอะไร และต่อไปเราจะช่วยกันจัดการอย่างไร”

ล่าสุด ทางโรงพยาบาลบางแก้วยังคงคิดโครงการใหม่ๆ มากมาย เพื่อสามารถให้บริการประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรอบด้าน เช่น โครงการรถตรวจสุขภาพประจำปีเคลื่อนที่ เพื่อตรวจคัดกรองคนที่มีแนวโน้มจะเจ็บป่วย ให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพตั้งแต่เนิ่นๆ จะได้ลดความเสี่ยงในการรักษาพยาบาล และลดค่าใช้จ่ายในการดูแลอีกด้วย

ทั้งหมดนี้ สามารถตอบได้ว่าหากโรงพยาบาลใช้แนวทางเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ผลที่ได้นั้นคุ้มค่าและน่าจะเป็นคำตอบของอีกหลายหน่วยงานได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนกันตังพิทยากร

คุณธรรมกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อำเภอกันตัง ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอันงดงามแห่งหนึ่งของภาคใต้ และยังเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดตรัง ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเข้ามาเยี่ยมชมอำเภอกันตังเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อำนวยการยูภา พรเศรษฐี ผู้อำนวยการโรงเรียนกันตังพิทยากร นำพาคณะครูและนักเรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมไปกับการบำเพ็ญคุณธรรมในตัวนักเรียนให้จงกาม

“ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนที่มีเยอะขึ้นเรื่อยๆ นั้น ทำให้ทัศนียภาพที่สวยงามของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอของเรา มันกลายเป็นไม่น่าดู เลยมีความคิดว่าอยากจะปลูกฝังจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับเด็กๆ โดยเริ่มจากโรงเรียนก่อน แล้วขยายไปในชุมชน พอดีมีโครงการ ‘ลดเมืองร้อน ด้วยมือเรา’ เข้ามา ก็เลยเข้าร่วมกิจกรรม เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลง...” ผู้อำนวยการยูภาเล่า

กันตังพิทยากร ลดเมืองร้อนด้วยมือเรา

โครงการลดเมืองร้อน ด้วยมือเรา เป็นกิจกรรมที่บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องมานับตั้งแต่ปี 2548 เพื่อสร้างความตระหนักต่อปัญหาโลกร้อน และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและเยาวชน ในการร่วมดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและร่วมรักษาสภาพภูมิอากาศเพื่อคนรุ่นปัจจุบันและรุ่นต่อไป

ในปีที่ 12 ของการจัดโครงการ โรงเรียน กันตั้งพิทยากรได้รับรางวัลชนะเลิศประเภท โรงเรียน โดยมีการบริหารจัดการการอนุรักษ์ พลังงานและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การลดภาวะโลกร้อนอย่างเป็น รูปธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ การลดขยะ, การลดใช้ไฟฟ้าและพลังงาน, การเดินทางอย่างยั่งยืน, การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการอนุรักษ์น้ำ

ลดเมืองร้อนด้วยการลดขยะ

ทุกๆ เช้า ก่อนเข้าแถวเคารพธงชาตินักเรียนทุกชั้นเรียนทั้ง 46 ห้อง และครูที่ปรึกษาแต่ละห้อง จะเข้าประจำพื้นที่ที่แบ่งไว้ 46 โซน เพื่อช่วยกันเก็บขยะ ทำความสะอาด และมีการจัดการขยะอย่างครบวงจร โดยใช้หลัก 3Rs คือ

Reduce หรือการลดการใช้ มีการรณรงค์ให้ปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารในโรงอาหาร จากเดิมที่เป็นถุงพลาสติกก็เปลี่ยนมาใช้จานแทน และยังรณรงค์ให้นักเรียนรับประทานอาหารให้หมดเพื่อลดปริมาณเศษอาหารเหลือทิ้ง ในกิจกรรม “กินอาหารให้หมด ลดโลกร้อน” อีกทั้งยังนำระบบสำนักงานอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Office มาใช้ในการรับส่งเอกสารทางราชการ เพื่อลดปริมาณการใช้กระดาษอีกด้วย

ส่วนกระดาษหน้าเดียวที่ใช้แล้วจะเข้าสู่กระบวนการ **Reuse** หรือการใช้ซ้ำ เพื่อนำไปใช้ให้ครบทั้งสองหน้า มีการนำเศษภาชนะมาใช้ปลูกต้นไม้ และการประดิษฐ์ชุดนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากเศษวัสดุ รวมถึงกิจกรรมประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ เช่น ดอกไม้จากหลอด ดอกไม้จากกระดาษ ดอกไม้จากถุงน้ำยาปรับผ้านุ่ม กรอบรูปจากกระดาษแข็งจากเศษกระดาษ กระเป๋ากจากไวโนลที่ใช้แล้ว เป็นต้น

สำหรับขยะประเภทเศษใบไม้และเศษอาหารที่ย่อยสลายได้ เด็กๆ จะนำไปเข้ากระบวนการ **Recycle** หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยนำไปหมักเป็นปุ๋ยชีวภาพใช้บำรุงต้นไม้และผักสวนครัวในโรงเรียน ส่วนกระดาษที่ใช้แล้วทั้งสองหน้าก็นำไปสร้างสรรค์งานศิลปะ เปเปอร์มาเช่ เป็นต้น

นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการลดขยะในโรงเรียนแล้วยังขยายออกสู่ชุมชนรอบโรงเรียน ผู้อำนวยการยุภา เล่าว่า “เด็กๆ พวกกันไปสำรวจในชุมชนรอบๆ โรงเรียนด้วย ซึ่งในชุมชนเรามีต้นจากขึ้นอยู่เยอะมาก ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะตัดยอดจากเอาไปใช้ประโยชน์ แต่จะมีส่วนใบที่เหลือทิ้งเป็นขยะ เด็กๆ ก็เกิดไอเดียขึ้นมาว่าน่าจะเอามารีไซเคิลได้เลยทำเป็นกระดาสาจากใบจาก แล้วก็เอามาประดิษฐ์เป็นดอกไม้ต่างๆ ซึ่งเด็กๆ ก็ทำกันได้สวยงามเวลามีแขกมาเยี่ยมชมโรงเรียน เราก็จะเอาดอกไม้เหล่านี้มาประดับตกแต่ง ไม่ต้องซื้อดอกไม้สดเลย และเรายังนำมาทำเป็นดอกไม้จันทน์ เพื่อใช้ในพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพในหลวงรัชกาลที่ 9 อีกด้วย

เป้าหมายของเราก็คือ เด็กๆ เขาได้เรียนรู้ แล้วนำไปขยายต่อให้กับชุมชนนอกจากจะทำให้ชุมชนเราสะอาดแล้ว ยังเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนด้วย ซึ่งทุกๆ เรื่องที่เราปลูกฝังให้กับเด็กๆ ในโรงเรียนก็จะให้เขานำกลับไปใช้ที่บ้าน อย่างการรณรงค์ให้ประหยัดพลังงานไฟฟ้า นักเรียนทำสติกเกอร์รณรงค์ลดการใช้ไฟฟ้าไปติดไว้ตามห้องเรียน มีมาตรการการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าร่วมกัน เช่น ถอดปลั๊กทันทีเมื่อเลิกใช้ มีเวลาที่เปิด-ปิดเครื่องปรับอากาศ พอทุกคนปฏิบัติตามก็

เห็นผล ค่าไฟของโรงเรียนลดลง จากนั้นเด็กๆ ก็เอาวิธีการเหล่านี้ไปใช้ที่บ้าน เขาจะแข่งกันกันว่าบ้านของใครจะสามารถลดค่าไฟได้มากกว่ากัน เอาบิลล์ค่าไฟมาดูกันเลยอย่างนี้เป็นต้น”

ปลูกฝังคุณธรรมผ่านกิจกรรมการอนุรักษ์

ความสำเร็จของโครงการกันตังพิทยากรลดเมืองร้อนด้วยมือเรา เกิดจากการผลักดันและให้ความสำคัญของคณะผู้บริหาร มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน คณะครูและนักเรียน รวมถึงบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อีกทั้งมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเห็นถึงความ

สำคัญและให้ความร่วมมือ เข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

ความร่วมมือร่วมใจของคณะครูและ
นักเรียนโรงเรียนกันตังพิทยากรที่เกิดขึ้นนั้น
เป็นเพราะทุกคนได้เล็งเห็นคุณค่าและความ
สำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง
ซึ่งนอกจากจะเกิดความตระหนักและสำนึก
รักในแผ่นดินถิ่นเกิดแล้ว การทำกิจกรรม
การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ
ยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรมขั้นพื้นฐานให้กับ
เด็กนักเรียนอีกด้วย

“คุณธรรมที่เราเน้นในโครงการนี้ ซึ่ง
เด็กๆ จะได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำด้วยตัวเอง
มีอย่างน้อย 6 ประการ คือ **ซื่อสัตย์ มีวินัย
จิตอาสา พอเพียง รับผิดชอบ และสามัคคี**
ยกตัวอย่างเรื่องการแบ่งโซนทำความสะอาด
ในโรงเรียน เด็กๆ เขาจะได้ฝึกความรับผิดชอบต่อ
ความมีวินัย และความสามัคคี ทุกคนจะต้อง
ช่วยกันทำ หรืออย่างการลดขยะโดยใช้หลัก
Reduce Reuse Recycle ก็เป็นการฝึก
ความพอเพียงอย่างชัดเจน การปลูกต้นไม้เพิ่ม
พื้นที่สีเขียวทั้งในโรงเรียนและในชุมชน ซึ่งเรา

ทำกันเป็นประจำ เช่น การพากันไปปลูกป่า
ชายเลน ปลูกหญ้าทะเล ก็เป็นการฝึก
จิตอาสาให้กับนักเรียน

ความเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนที่
เห็นได้ชัดก็คือ พวกเขามีความรับผิดชอบต่อ
หน้าที่ มีวินัย โดยเฉพาะเรื่องของการรักษา
ความสะอาด เรียกได้ว่าในโรงเรียนแทบไม่มี
ขยะเลย ที่สำคัญคือมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม เวลาที่เรามอบหมายให้พวกเขา
ทำกิจกรรมอะไรก็ตาม เขาจะคิดก่อนว่าจะ
ใช้วัสดุอะไรที่ไม่ทำร้ายธรรมชาติและไม่สิ้น
เปลือง นั่นหมายความว่าเรามีความพอเพียง
และมีจิตใจที่นึกถึงส่วนรวม นึกถึงผู้อื่น”
ผู้อำนวยการยุภากล่าว

การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับ
เด็กและเยาวชนผ่านการอนุรักษ์ธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนกันตังพิทยากร
เปรียบเสมือนการบ่มเพาะต้นกล้าที่มีหัวใจ
อันงดงาม เพื่อวันหนึ่งข้างหน้าต้นกล้าเหล่านี้
นี้จะเติบโตเป็นต้นไม้ใหญ่ที่ให้ร่มเงา เป็นที่
พึ่งพิงให้กับชุมชนและโลกใบนี้...

โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา

ครอบครัวกันตังรัชฎาศึกษา พัฒนาคุณธรรมบนฐานครอบครัวในโรงเรียน

“ครูเป็นดั่งพ่อแม่คนที่สองของศิษย์”

คำกล่าวนี้ไม่ต่างไกลจากความจริงเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูโรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา อ.กันตัง จ.ตรัง ที่นอกจากจะประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์แล้วยังคอยอบรมสั่งสอน ดูแลเอาใจใส่ และให้ความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด เสมือนพ่อแม่ดูแลลูกแท้ๆ ของตนเอง

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ ต้องดิ้นรนในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว บ้างทำสวนยางพารา ทำการประมงขนาดเล็ก และรับจ้างทั่วไป ซึ่งมีรายได้ไม่มั่นคงแน่นอน ทำให้ผู้ปกครองต้องดิ้นรนออกไปทำงานนอกพื้นที่ บ่อยครั้งก็อยู่เพียงลำพังกับปู่ย่าตายาย เด็กๆ จึงเกิดความหวาดหวั่น ขาดความอบอุ่น ขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดจากพ่อแม่ และสับสนเสี่ยงที่จะเกิดพฤติกรรมอันไม่เหมาะสม

จึงเป็นที่มาของ “ครอบครัวกันตังรัชฎาศึกษา” กระบวนการพัฒนาคุณธรรมในตัวนักเรียนบนฐานความรักความอบอุ่นของครอบครัวในโรงเรียน

ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวกันตังรัชฎาศึกษา

ย้อนกลับไปก่อนปี 2553 อาจารย์มนตรีพิศาล ผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะนั้น ได้คิดริเริ่มโครงการ “ครอบครัวกันตังรัชฎาศึกษา พัฒนาเยาวชนคนดีรับผิดชอบ รู้หน้าที่ มีวินัย” ขึ้น โดยได้รับการเสริมหนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการแก้ปัญหาการขาดความรักความอบอุ่นของนักเรียน ซึ่งมีมากกว่าร้อยละ 50 ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ที่แท้จริง ดังนั้นครูจึงต้องทำหน้าที่เสมือนพ่อแม่ให้กับเด็กๆ โดยสร้างครอบครัวขึ้นในโรงเรียน

ในแต่ละครอบครัว จะประกอบด้วยครู 1 คน ทำหน้าที่เป็นพ่อครูหรือแม่ครู คอยดูแล

ให้คำปรึกษาอื่นๆ เฉลี่ยครอบครัวละ 18 คน มีตั้งแต่น้อง ม.1 จนถึงพี่ ม.6 ซึ่งทุกสัปดาห์ แต่ละครอบครัวจะมาเจอกัน 1 ครั้ง เพื่อพบปะ พูดคุยถามไถ่สารทุกข์สุกดิบซึ่งกันและกัน และช่วยเติมเต็มความรักความอบอุ่นที่ขาดหายไป ก่อเกิดเป็นความผูกพันระหว่างครู กับศิษย์ และเกิดความสามัคคีกลมเกลียว ระหว่างพี่กับน้องในโรงเรียนอีกด้วย

พัฒนาคุณธรรมจากการทำงาน บนฐานครอบครัว

นอกจากการพบปะพูดคุยแล้ว สิ่งสำคัญที่พ่อครู แม่ครู ต้องปลูกฝังให้กับลูกๆ คือทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของลูกๆ นักเรียนในอนาคต ดังนั้น แต่ละครอบครัว จะเลือกกิจกรรมที่คนในครอบครัวสนใจ เพื่อเรียนรู้และฝึกปฏิบัติร่วมกันในคาบเรียน ครอบครัวอบอุ่น เช่น การประดิษฐ์ดอกไม้ จากวัสดุต่างๆ การทำขนม การเลี้ยงนก กระจก การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปู ฯลฯ โดยมีพ่อครู แม่ครู คอยให้คำปรึกษาและฝึกฝน ลูกๆ นักเรียนทุกคน

การทำกิจกรรมต่างๆ บนฐานความสัมพันธ์ของครอบครัว นอกจากจะเกิดความรักใคร่สามัคคีแล้ว เด็กๆ ยังได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันที่ต้องใช้ความอดทนอดกลั้น มีวินัย และรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการ “ครอบครัววิถีเขา หุ่น เล”

ที่ฝึกให้เด็กๆ ได้เรียนรู้อาชีพการเลี้ยงนก กระจก การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปูดำ พร้อมกับยังส่งเสริมให้นักเรียนนำทักษะอาชีพต่างๆ กลับไปสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกด้วย

การดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกันเป็น ครอบครัว ทำให้ทุกคนมีความรัก ความ อบอุ่น และความสุขในครอบครัวแห่งนี้ ส่งผลให้ ระยะเวลาต่อมาได้มีโครงการและ กิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรม ครอบครัวนันทนาการ ครอบครัวศาสนิก สัมพันธ์ โครงการอนุรักษ์พลังงานและ สิ่งแวดล้อม โครงการนวัตกรรมโรงเรียน ต้นแบบการอนุรักษ์พลังงาน เป็นต้น การ ดำเนินโครงการต่างๆ เหล่านี้ ครอบครัว กันตั้งรับศึกษาได้ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ลูกนักเรียน ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียน ทุกท่านได้สนับสนุนเป็นอย่างดี จนกระทั่ง ถึงปัจจุบัน

ครอบครัว ก.ร.ศ. พอเพียง พาะเลี้ยง พลเมืองคุณธรรม

หลังเข้ารับตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียนกันตังรัชศึกษาในปี 2559 อาจารย์โชติ จิตขาว ได้สานต่อและสนับสนุน การดำเนินกิจกรรมครอบครัวกันตังรัชศึกษาด้วยแรงศรัทธาแห่งความมุ่งมั่นและ เจตนารมย์ที่เกิดขึ้นจากรากฐานของชีวิต โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรม “ความ พอเพียง” เพื่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานของ

สามารถนำมาตกแต่งสถานที่ภายในโรงเรียนของเรา ปัจจุบัน กระจ่างผักสวนครัวได้ประดับตกแต่งอยู่ตามอาคารต่างๆ ซึ่งมีความสวยงามพร้อมกับสามารถรับประทานได้ด้วย” อาจารย์โชติกล่าว

นอกจากนี้ อาจารย์สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว ครูผู้ดูแลโครงการได้กล่าวเสริมว่า “ในอนาคต โรงเรียนกำลังมีแผนโครงการที่จัดสรรพื้นที่ภายในโรงเรียน เพื่อขยายกิจกรรมปลูกผักสวนครัวไปสู่การดำเนินกิจกรรมในรูปแบบไร่นาสวนผสมตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งจะทำให้โครงการครอบครัว ก.ร.ศ.พอเพียง ดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ทุกคนในครอบครัวกันตั้งรักษาศึกษา ทั้งผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และลูกนักเรียน ได้เรียนรู้คุณค่าคุณธรรมในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ทั้งระบบ ทั้งการปลูกพืชผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงปลา และทำนาข้าว นอกจากนี้ โรงเรียนยังสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ให้แก่ทุกคนในครอบครัวกันตั้งรักษาศึกษาและชุมชนรอบโรงเรียนมากขึ้นด้วยในอนาคต”

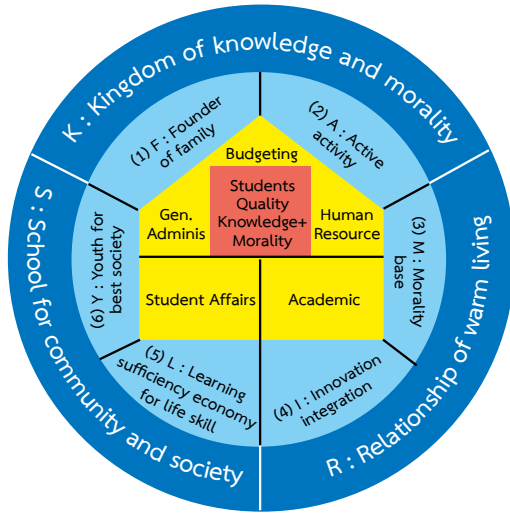
การดำเนินชีวิตที่จะนำไปสู่การเกิดคุณธรรมด้านอื่นๆ ทำให้ลูกนักเรียนในครอบครัวกันตั้งรักษาศึกษาเป็นเยาวชนที่มีความรู้คู่คุณธรรมเป็นคนดี มีประโยชน์ต่อสังคมหลังจบการศึกษา ภายใต้โครงการที่ชื่อว่า “ครอบครัว ก.ร.ศ. พอเพียง เพาะเลี้ยงพลเมืองคุณธรรม (K.R.S: Sufficiency Family - Cultivating Moral citizen) ”

“นักเรียนที่นี้ส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน โรงเรียนก็อยากจะปลูกฝังให้เขาได้รู้จักความพอเพียง จึงริเริ่มด้วยกิจกรรมง่ายๆ ด้วยการปลูกผักสวนครัว ตอนนี้อยู่ครอบครัวแต่ละครอบครัวมีการปลูกผักสวนครัวชนิดต่างๆ ในกระถาง อาทิ พริกชี้ฟ้า กะเพรา โหระพา ตะไคร้ และอื่นๆ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ จะเป็นกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมสำหรับการดำเนินชีวิตของลูกนักเรียนของเรา นอกจากนี้ ผักสวนครัวในกระถางเหล่านี้ยัง

ก.ร.ศ. ครอบครัวคุณธรรม

จากวิสัยทัศน์ของโรงเรียนกันตั้งรักษาศึกษา (ก.ร.ศ.) ที่ว่า “โรงเรียนกันตั้งรักษาศึกษาจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากลทุกคนมีคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โรงเรียนกันตั้งรักษา

K.R.S. Family School

ศึกษาภายใต้การบริหารสถานศึกษาของผู้อำนวยการโชติ จิตชาว ได้ริเริ่มรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ชื่อว่า “K.R.S. Family School” ซึ่งเป็นเสมือนยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนแห่งนี้ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาทุกคนในครอบครัวกันตั้งรับวิชาศึกษาให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีสัมพันธภาพการอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น และทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนเพื่อชุมชนและสังคมต่อไป

องค์ประกอบของ “K.R.S. Family School” ต่างๆ เหล่านี้ มุ่งเป้าหมายสำคัญไปสู่คุณภาพของผู้เรียนในครอบครัวกันตั้งรับวิชาศึกษาที่ต้องมีความรู้คู่คุณธรรมเมื่อจบการศึกษาออกไป “ต้องยอมรับว่าลูกนักเรียน ก.ร.ศ.ของเรา ไม่ใช่เด็กเกรด A ในเรื่องของวิชาการ เราไม่ได้คาดหวังให้พวกเขาเป็นแพทย์ วิศวกร เราต้องการเพียงเห็นลูกนักเรียนของเรามีอาชีพที่ดี และที่สำคัญต้องเป็นคนดีของสังคม มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งนี้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนและครอบครัวกันตั้งรับวิชาศึกษาที่ต้องปลูกฝังทักษะชีวิตและคุณธรรมให้แก่พวกเขา ซึ่งพวกเราจะต้องทำให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้...” อาจารย์โชติกล่าวทิ้งท้าย

K : Kingdom of knowledge and morality

อาณาจักรแห่งความรู้คู่คุณธรรม

R : Relationship of warm living

สัมพันธภาพของการอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น

S : School for community and society

โรงเรียนเพื่อชุมชนและสังคม

F : Founder of family

ต้นแบบครอบครัว

A : Active activity

การดำเนินกิจกรรมเชิงรุก

M : Morality base

ใช้คุณธรรมเป็นฐาน

I : Innovation integration

การบูรณาการเชิงนวัตกรรม

L : Learning sufficiency economy for life skill

เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อทักษะชีวิต

Y : Youth for best society

เยาวชนเพื่อสังคมที่ดี

โรงเรียนต้นบากราชบุรีบำรุง

โรงเรียนต้นแบบเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย

ทุกครั้งก่อนเข้าห้องเรียน เด็กๆ จะค่อยๆ ถอดรองเท้าแล้วนำมาวางเรียงกันเป็นแถวยาวอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นภาพที่เห็นจนเจนตาในโรงเรียนต้นบากราชบุรีบำรุง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งนับเป็นเวลาสิบปีมาแล้วที่โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง “ความมีวินัย” ลงในหัวใจของเด็กนักเรียน

ความเป็นมาของการเข้าสู่กระบวนการพัฒนา

นับตั้งแต่ อาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ ย้ายมาเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน เมื่อปี 2550 และได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำองค์กรเครือข่ายคุณธรรมด้านจิตอาสา โดยคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้อาจารย์สุรพลได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาดูงาน ณ มูลนิธิพุทธฉือจี้ ประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นองค์กรต้นแบบในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมหลากหลายด้าน อาจารย์สุรพลได้ตกผลึกทางความคิดมองเห็นว่า “วินัยและความรับผิดชอบ” คือ

คุณธรรมขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างมาก และเป็นสิ่งที่นักเรียนโรงเรียนต้นบากรายังไม่ค่อยได้รับการฝึกฝน

อาจารย์สุรพลเล่าว่า “แรงบันดาลใจส่วนหนึ่งก็คือเสียงจากผู้ปกครอง หลายคนบอกว่าลูกๆ ของเขาขาดความรับผิดชอบ ขาดความมีวินัยในตนเอง ครูเองก็สะท้อนว่าเด็กๆ มักจะมาโรงเรียนสาย การเข้าแถวก็ไม่ค่อยเป็นระเบียบเรียบร้อย ต้องคอยว่ากล่าวกันเป็นประจำ ตอนไปดูงานที่ฉือจี้ ก็ได้เห็นความแตกต่างของเด็กนักเรียนไต้หวันกับเด็กของเรา แค่เรื่องเล็กๆ อย่างการถอดรองเท้า ก็สะท้อนให้เห็นความมีวินัยและความรับผิดชอบต่อที่แตกต่างกันแล้ว”

วินัยเริ่มต้นที่ “รองเท้า”

หลังจากที่อาจารย์สุรพลได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธมือจีให้กับบุคลากรครูในโรงเรียน ทุกคนต่างเห็นชอบร่วมกันว่าจะใช้ “รองเท้า” มาเป็นเครื่องมือในการสร้างคุณธรรมให้กับเด็กนักเรียน

จากที่เคยถอดรองเท้าวางระเกะระกะ ไม่เรียบร้อย อีกทั้งยังเหยียบรองเท้าของเพื่อน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทางโรงเรียนจึงออกกฎระเบียบใหม่ เมื่อนักเรียนถอดรองเท้าแล้ว ให้หยิบรองเท้ามาวางเรียงกันเป็นแถว โดยวางส้นรองเท้าให้ชิดกับผนังห้องเรียน และเมื่อต้องการสวมรองเท้า จะต้องหยิบรองเท้ามานั่ง แล้วสวมให้เรียบร้อยเสียก่อน

แม้จะดูเป็นเรื่องเล็กๆ แต่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหญ่ได้ เพราะเมื่อเด็กๆ ได้รับการฝึกฝนทุกวันก็เกิดความเคยชิน และเห็นประโยชน์ของการเรียงรองเท้าวางอย่างเป็นระเบียบ คือนอกจากจะดูสวยงามแล้ว เวลาใส่รองเท้ายังเกิดความสะดวกสบายและหาง่ายมากขึ้น ดังนั้นจากที่เด็กๆ ต้องทำ เพราะเป็นกฎระเบียบข้อบังคับ ก็เปลี่ยนมา

ทำด้วยความเต็มใจ เกิดเป็นพฤติกรรมใหม่ที่ติดตัวจนกลายเป็นนิสัย และเป็นวินัยที่ค่อยๆ เติบโตขึ้นในตัวเด็ก

วินัยที่ทำได้ใจ คือวินัยที่ถาวรและยั่งยืน

นอกจาก “วินัยรองเท้า” ที่เด็กนักเรียนต้นบักๆ ได้ฝึกฝนจนกลายเป็นวิถีชีวิตแล้วยังมี “วินัยการเข้าแถว” จากแต่ก่อน เวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ เด็กๆ จะวางมือที่ไหล่ของเพื่อนเพื่อจัดแถวให้เป็นแนวตรง ก็ยกเลิกการวางมือที่ไหล่ แต่ให้ใช้สายตาระยะและเล็งให้ตรง วิธีนี้จะทำให้เด็กๆ เกิดความใส่ใจในการเข้าแถวมากขึ้น

เมื่อถึงเวลาอาหารกลางวัน นักเรียนก็จะได้ฝึก “วินัยการรับประทานอาหาร” เมื่อรับประทานอาหารมาแล้ว เด็กๆ จะมานั่งรอเพื่อนที่โต๊ะจนกว่าจะครบ 10 คน จึงจะลงมือรับประทานอาหารได้ เป็นการฝึกความอดทนในการรอ และฝึกความตรงต่อเวลาไม่มาสาย เพราะจะทำให้เพื่อนรอนาน ขณะรับประทานอาหารจะต้องไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทำอาหารหกจากจาน และต้องรับประทานอาหารไม่ให้เหลือ เป็นการฝึกให้รู้จักความพอประมาณ ตักอาหารมาแต่พอดี และเมื่อรับประทานอาหาร

อาหารเสร็จแล้ว เด็กๆ ก็จะล้างจานเอง นำไปวางเรียงอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองและการพึ่งตนเอง

“วินัยการรักษาสธารณสมบัติ”

เป็นการฝึกความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินส่วนรวมของโรงเรียน คือการช่วยกันปิดน้ำ ปิดไฟ ปิดพัดลม ปิดโทรทัศน์ ปิดคอมพิวเตอร์ และเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิดก่อนออกจากห้องเรียน แล้วยังช่วยลดค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าให้กับโรงเรียนได้อีกด้วย

“วินัยที่ฝึกฝนบ่อยๆ ซ้ำๆ จนกลายเป็นนิสัย จะเป็นวินัยที่ยั่งยืนและถาวร แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องทำด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่ทำเพราะถูกบังคับ หรือทำเพื่อให้ผ่านไป ดังนั้นที่โรงเรียนนี้ ทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน ไม่เฉพาะเด็กนักเรียน ผู้อำนวยการก็ต้องทำให้เป็นแบบอย่าง ครูก็ต้องทำให้เด็กๆ เห็น เด็กก็จะทำตามด้วยความเต็มใจ อยากทำเพราะทำแล้วเห็นผลว่ามันดีต่อตนเองและผู้อื่น

อย่างผมเอง ก่อนออกจากห้องต้องสำรวจความเรียบร้อย ปิดไฟ ปิดพัดลมหรือยัง จากนั้นก็จะปิดห้องเอง รับผิดชอบห้องของตัวเอง นักการภารโรงไม่ต้องเสียเวลามาคอยปิดให้... ถ้าเด็กๆ เขาฝึกความรับผิดชอบต่อ

ต่อตนเองด้วยวินัยต่างๆ เหล่านี้ ฝึกบ่อยๆ ซ้ำๆ วินัยจะกลายเป็นวิถีชีวิตของพวกเขา” อาจารย์สุรพลกล่าว

จากโรงเรียนขยายผลสู่ชุมชน

การพัฒนาคุณธรรมในตัวเด็กจะทำให้เฉพาะแค่ในโรงเรียนไม่ได้ เพราะเวลาส่วนใหญ่ของเด็กๆ นั้นอยู่ที่บ้าน ดังนั้นเป้าหมายของโรงเรียนต้นบึกๆ คือการขยายผลไปสู่ครอบครัวของนักเรียน โดยให้ผู้ปกครองมอบหมายงานบ้านให้กับนักเรียนทุกคน เพื่อให้เด็กๆ ได้ฝึกความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

“วิถีชีวิตของผู้ปกครองที่นี่ เขาต้องออกจากบ้านไปกรีดยางตั้งแต่ตีสอง กว่าจะกลับบ้านก็สาย ดังนั้นก่อนที่เด็กๆ จะออกจากบ้านเพื่อมาโรงเรียน อย่างน้อยเขาจะต้องรับผิดชอบเรื่องการปิดไฟ ปิดน้ำ ช่วยผู้ปกครองประหยัด ช่วยทำงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ก็เป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ถ้าครอบครัวไหนไม่มีงานบ้านให้ลูกทำจริงๆ ก็ให้ซื้อต้นกุหลาบให้เขาลักต้นหนึ่ง ให้เขาดูแลรดน้ำทุกๆ วัน จะช่วยปลูกฝังให้เด็กเกิดความรับผิดชอบต่อ เกิดวินัยในครอบครัวขึ้น”

โรงเรียนต้นแบบเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย

จากประสบการณ์การทำโครงการต่างๆ ร่วมกับศูนย์คุณธรรมตลอดระยะเวลา 10 ปี ที่ผ่านมาจนถึงวันนี้ โรงเรียนต้นบากราชภัฏ บำรุงได้ยกระดับการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม มาสู่การเป็น “ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบด้านการเสริมสร้างเด็กดีมีวินัย” ให้กับโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน รวมถึงเป็นที่เลี้ยงให้กับโรงเรียนเครือข่าย ซึ่งปัจจุบันมีโรงเรียนเครือข่ายมากถึง 30 โรงเรียนในจังหวัดตรัง ทั้งนี้ปัจจัย

ความสำเร็จที่สำคัญก็คือ การมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำในการลงมือทำ โดยยึดหลัก “รู้ รัก สามัคคี”

“ทุกคนในโรงเรียนจะต้องมีเป้าหมายร่วมกัน รู้ว่าเรากำลังทำอะไร และรักในสิ่งที่เราทำ เพราะทำแล้วเกิดประโยชน์ สุดท้ายต้องสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน นี่คือศาสตร์ของพระราชาที่โรงเรียนเราน้อมนำมาใช้จนเกิดความสำเร็จ” อาจารย์สุรพล กล่าวทิ้งท้าย

ทุกวันนี้อาจารย์สุรพลและคณาจารย์โรงเรียนต้นบากราชภัฏบำรุง ยังคงมุ่งมั่นทุ่มเทในการหล่อหลอมลูกศิษย์รุ่นแล้วรุ่นเล่าให้เป็นเด็กดีมีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรมด้านต่างๆ เพื่อเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่อยากเห็น คือการเติบโตไปเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า และอยู่ดีมีสุขในอนาคต

โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี

มีวินัย ใฝ่อาสา เพาะต้นกล้าคุณธรรม

๑๑ ความเป็นไปในปัจจุบัน ทำให้เราไม่สามารถสอนเด็กๆ แค่เรื่องวิชาการ อย่างเดียวได้อีกต่อไป เพราะไม่สามารถตอบโจทย์ปัญหาของสังคม สังคมทุกวันนี้ ต้องการ ผู้ใหญ่ที่มีความรู้และมีคุณธรรม ถ้าเด็กคิดถึงแต่ตัวเอง ไม่คิดถึงพ่อแม่ คนรอบข้าง หรือ สังคม เขาก็จะรักแต่ตัวเอง ทำให้ขาดความเป็นมนุษย์ที่แท้ ๑๑

อาจารย์มาณวิกา สงวนวงศ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี

นี่คือแรงบันดาลใจสำคัญ ที่ทำให้ อาจารย์มาณวิกา สงวนวงศ์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี โรงเรียนเอกชน ที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับเตรียม อนุบาล ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อยาก ปรับเปลี่ยนและสร้างเสริมคุณลักษณะของ นักเรียนในโรงเรียนเอกชนแห่งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นเด็กที่ครอบครัวมีความพร้อม ให้สามารถ เป็นคนดีเพื่อช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป

ด้วยความที่อาจารย์มาณวิกาเคยศึกษา ที่โรงเรียนมาแตร์เดอี ซึ่งสอนให้รักเพื่อน มนุษย์ตามความเชื่อทางศาสนาคริสต์นิกาย คาทอลิก บวกกับความเป็นนักกิจกรรม มาตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัย ทำให้เธอ เล็งเห็นว่าการจะสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ให้นักเรียนวัยประถม ไม่น่าจะใช่การเข้าวัด ฟังธรรม นั่งสมาธิ แต่น่าจะเป็นการแปร เปลี่ยน “กิจกรรม” ทุกอย่างในชีวิตประจำวัน ของเด็ก ให้กลายเป็นการฝึกฝนเรื่องคุณธรรม ผ่านการปฏิบัติ โดยมีคุณครู พ่อแม่ ชุมชน คอยให้กำลังใจและเสริมแรงด้านบวก โดย คุณธรรมพื้นฐานที่จะช่วยสร้างเด็กให้เป็นคน ดีของที่นี่ คือความมีวินัย และจิตอาสาแน่นอน

๑๑ เมื่อเป็นคนดีแล้ว
การเป็นคนเก่ง
จึงไม่ใช่เรื่องยาก ๑๑

แอป “กิจกรรม” ใต้กลายเป็นคุณธรรม

โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี มีปณิธานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาบนหลักคุณธรรม (Intellectual Development on the basis of Morality) มาตั้งแต่ต้น กระบวนการที่สำคัญของโรงเรียนนี้ คือ การบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมในระบบการเรียนการสอนปกติ รวมถึงการเข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า **“ตัวอย่างที่ดีมีค่ากว่าคำสอน”**

ก้าวแรก เริ่มจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของเยาวชนไทย มีการทำกิจกรรมปิวาจา เพื่อแก้ไขปัญหาลูกเด็กพูดไม่มีหางเสียง พูดไม่ไพเราะติดแบบอย่างภาษาจากการ์ตูนญี่ปุ่น ตัดภาพยนตร์เกาหลี โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

กระบวนการเรียนรู้ เกิดขึ้นโดยครูร่วมกันคิดกับนักเรียนตั้งเป็นชมรม และเลือกครูเป็นที่ปรึกษา ส่วนกิจกรรมและการรณรงค์ให้เด็กๆ ร่วมกันคิดและลงมือด้วยตนเอง ซึ่งได้ออกมาเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์หลายกิจกรรม เช่น การเขียนบัตรคำคำที่

ไพเราะเป็นที่คั่นหนังสือ เพื่อเดินแจกเพื่อนในโรงเรียนให้เกิดความใส่ใจในการใช้คำพูด หรือการทำละครเชิงคุณธรรมมานำเสนอในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ปรับพฤติกรรมผ่านการดูละคร สำหรับกิจกรรมที่เน้นเรื่องความมีวินัยอย่างชัดเจน คือ **“ข้าวหมดจานหนูทำได้”** ทำให้เด็กสามารถรับผิดชอบการรับประทานอาหารของตนเองโดยไม่เหลือเป็นเศษอาหาร เป็นการสร้างความรับผิดชอบ ความมีวินัยต่อตนเอง และการคิดถึงผู้อื่น

รวมถึงโครงการ **“ธงเขียวเชิดชูวินัย”** ที่มีกระบวนการในการจัดทำเริ่มจากคุณครูในฝ่ายปกครองช่วยกันออกแบบวิธีการ และการให้คะแนน เพื่อปรับปรุงการมาโรงเรียนสาย การไม่ส่งงาน รวมถึงวินัยในการเข้าแถว โดยทางโรงเรียนจะมอบธงเขียวให้กับห้องเรียนที่มีระเบียบวินัยมากที่สุด

โครงการนี้ประสบความสำเร็จ และกลายเป็นโครงการที่มีความยั่งยืน เพราะกระตุ้นให้เด็กสนุกที่จะทำ ทุกวันจันทร์ต้นเดือน เด็กๆ จะรอลุ้นว่าห้องของตัวเองจะได้ธงเขียวหรือไม่ และการจะได้ธงเขียวนั้นหมายถึงทุกคนในห้องต้องร่วมแรงร่วมใจกันทำ เป็นการสร้างพลังสามัคคีได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงการจะดีและน่าสนใจมากแค่ไหน แต่หากทำเป็นประจำนานๆ เข้า เด็กๆ ก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

ดังนั้นคุณครูจึงต้องหากกลยุทธ์ในการสร้างความน่าสนใจในกิจกรรมต่างๆ เช่น แทนที่จะให้สติกเกอร์รูปดาวเป็นรางวัล ก็อาจเปลี่ยนเป็นรูปดอกไม้ หรือตัวการ์ตูนต่างๆ หรืออาจเปลี่ยนรางวัลเป็นสิ่งอื่นๆ แทน

“เขียน เขียน เขียน...สร้างคุณธรรม นำชีวิต”

แรกเริ่ม เมื่อตั้งต้นจะทำโครงการที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณธรรม โรงเรียนเอกชนแห่งนี้ ได้รับโอกาสที่ดีจากศูนย์คุณธรรมให้ไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ได้วัน หลังจากนั้นก็ทีมคุณครูก็ร่วมเวิร์คชอปกับศูนย์คุณธรรมเพื่อคิดโครงการ

ความน่าสนใจของโรงเรียนนฤมลทินธนบุรี คือ เมื่อส่งตัวแทนไปศึกษาดูงานที่ไหนหรือรับฟังคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ทีมครู นักเรียนจะช่วยกันคิดโครงการใหม่ๆ สะท้อนถึงการเอาใจใส่ ตั้งใจอย่างเต็มที่ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ อยากให้เด็กๆ เป็นคนที่มีวินัยและใช้การมีวินัยในการพัฒนาตนเองให้เป็นคนเก่ง คนดีที่มีจิตอาสาอยากช่วยเหลือสังคมตามศักยภาพของตัวเองต่อไป

“เราไปดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้มา ก็ได้ไอเดียมาคิดโครงการ และได้ฟังอาจารย์นราทิพย์ พุ่มทรัพย์ (ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรมในขณะนั้น) เเล่ให้ฟังว่าเด็ก

เวียดนามมีการบ้าน 5 ข้อ ที่ใส่ใจกับผู้คนรอบข้าง เรื่องราวรอบตัว เรื่องราวรอบโลก เราก็ได้แรงบันดาลใจ คิดเป็นโครงการสปา (SPA: Student & Parent Assignment) ขึ้นมา เป็นโครงการที่ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทำการบ้านร่วมกัน โดยสอนให้เด็กอ่านข่าว เลือกข่าวที่น่าสนใจ แล้วเขียนมาส่งคุณครูในวันจันทร์ SPA ของใครน่าสนใจเราก็คัดเลือกมาให้เด็กอ่านหน้าเสาธง เด็กๆ ก็จะมีวาทะหรือร้อยอยากมาเขียนอ่าน ก็จะตั้งใจเขียนกิจกรรมนี้นอกจากเด็กๆ จะได้ฝึกการเขียนฝึกจับใจความสำคัญ ยังทำให้เป็นคนรู้จักวางรู้ออบ รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร คิดวิเคราะห์เป็นอีกด้วย” ผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าว

กิจกรรมการเขียนยังไม่หมดเท่านั้น เพราะนักเรียนที่นี้ทุกคนจะมีสมุดสมุดมาร์ทคิดส์ (Smart Kids) เป็นของตัวเอง ซึ่งปลูกฝังเรื่องจิตอาสาอย่างเหนียวแน่น รวมถึงคุณธรรมด้านอื่นๆ เช่น ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง รักและรับใช้อันเป็นคุณธรรมหลักของโรงเรียนแห่งนี้ และการฝึกทักษะการเขียนบันทึกยังช่วยตอบโจทย์ปัญหาเด็กไทยเขียนภาษาไทยไม่ถูกต้อง เพราะติดการใช้ภาษาในโลกออนไลน์ได้อีกด้วย

ใน 1 ปีการศึกษา นักเรียนโรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี ต้องบันทึกกิจกรรมต่างๆ

ที่ทำลงในสมุดเล่มนี้ โดยมีพ่อแม่ลงนามเพื่อรับทราบทุกกิจกรรม และทุกครั้งที่ทำงานต่างๆ เด็กๆ ต้องมานั่งสรุปหรือไตร่ตรอง(Reflection) ว่าได้อะไร เห็นอะไร เรียนรู้อะไร เป็นการสอนถอดองค์ความรู้ในสิ่งที่ทำตั้งแต่ยังเล็ก

กิจกรรมที่บันทึก เช่น การจดบันทึก มอร์นิงทอล์ค (Morning Talk) ของผู้อำนวยการทุกวันจันทร์ หรือหากไปเข้าค่าย ลูกเสือ เนตรนารี ก็ต้องระบุว่าเข้าร่วมที่ฐานฐานอะไรบ้าง และได้เรียนรู้เรื่องอะไร การแสดงออกถึงความกตัญญูที่ที่บ้านเป็นเรื่องอะไร อะไรที่อยากทำบ้าง ทำไมจึงอยากทำ โดยสมุดสมาร์ทคิดส์นี้จะสามารถเป็นสมุดที่คุณครูใช้สำหรับประเมินความใฝ่รู้ของนักเรียน รวมถึงยังสามารถเห็นพัฒนาการด้านการเขียนอีกด้วย

อีกกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นการทำความดีคือ ให้นักเรียนแต่ละคนรับสติ๊กเกอร์ความดีที่เป็นรางวัลเมื่อทำดีบางอย่างแล้วแปะสติ๊กเกอร์บนบอร์ดขนาดใหญ่ภายในห้องเรียน ทุกคนในชั้นเรียนจะได้เห็นว่าเพื่อนทำความดีอะไรบ้าง ทำให้ทุกคนอยากทำความดีให้เหมือนกับเพื่อนๆ ที่สำคัญคนที่ทำความดีได้รอบด้าน และทำคะแนนได้สูงสุดในแต่ละชั้นปีก็จะได้รับเสื้อเด็กดี (เสื้อสีฟ้า) ใส่มาโรงเรียน นับเป็นกลวิธีในการเผยแพร่ความดีและชื่นชมคนดีที่เรียบง่ายและได้ผลดี

อุปสรรคและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคปัญหาที่สำคัญระหว่างการทำโครงการด้านคุณธรรม คือ ความไม่คุ้นเคย ไม่เคยทำ ต้องลองผิดลองถูกของครูบาอาจารย์และบุคลากร ซึ่งมีการแก้ปัญหาด้วยการนำวิทยากรมาให้ความรู้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และมาช่วยสร้างแรงบันดาลใจ

กว่า 10 ปีของการทำโครงการคุณธรรม ทุกวันนี้นอกจากนักเรียนนฤมลทิน จะมีระเบียบวินัย มีจิตอาสาที่มาจากใจแล้ว ผลการเรียนยังดีขึ้น สามารถสอบโอเน็ตได้คะแนนในระดับที่สูง ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า เมื่อเป็นคนดีแล้ว การเป็นคนเก่งจึงไม่ใช่เรื่องยาก

นับว่าปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนเอกชนแห่งนี้ เริ่มมาจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองที่ร่วมใจทำงานเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งหากจะว่าไปแล้วก็มีผลกระทบกันเป็นลูกโซ่ เพราะหากนักเรียนมีวินัย มีจิตอาสา คุณครูก็จะได้เด็กที่ตั้งใจเรียน ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการสอน พ่อแม่ผู้ปกครองก็ได้ลูกหลานที่ทั้งเรียนเก่งและมีอุปนิสัยที่ดี ส่วนโรงเรียนเองก็ได้รับชื่อเสียง ผู้ปกครองส่งลูกหลานมาเรียน ทั้งหมดนี้คือคุณค่าที่หากทุกฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันบ่มสร้างให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนของชาติ เราก็จะได้คนคุณภาพที่มาช่วยพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองต่อไปอย่างแน่นอน

พึงประสงค์ ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ อย่างการแต่งกาย ไม่เรียบริ้วๆ พุดจาไม่ไพเราะ ไม่มีระเบียบ วินัย ไปจนถึงขั้นร้ายแรงคือการใช้ยาเสพติด

โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยาซึ่งรับรู้สภาพ ปัญหาเหล่านี้มาโดยตลอด จึงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหา โดยสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ “วิชาเศรษฐกิจพอเพียง” บ่มเพาะคุณธรรม ความดีควบคู่ไปกับการฝึกทักษะชีวิตให้กับ เด็กนักเรียนตามความหมายของความพอเพียง ซึ่งประกอบไปด้วยความพอประมาณ ความ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้ เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนิน กิจกรรมที่ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรม

เพาะเห็ดในโรงเรือน ฐานการเลี้ยงไก่ไข่ ฐาน การเลี้ยงปลาตก ฐานการทำพรมเช็ดเท้าจาก เศษผ้า เป็นต้น ซึ่งแต่ละฐานจะใช้เวลาเรียน ประมาณ 4-5 สัปดาห์ เมื่อครบตามหน่วย การเรียนรู้แล้วก็จะหมุนเวียนไปเรียนฐานอื่น ต่อไป ดังนั้นใน 1 ปีการศึกษา นักเรียนแต่ละ ห้องจะได้เรียนรู้กิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตร วิชาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกัน 8 ฐาน และ เมื่อครบ 3 ปี นักเรียนทุกคนก็จะได้เรียนครบ ทั้ง 24 ฐาน

อาจารย์เอกชัย จันมนตรี ครูผู้ดูแล ฐานกิจกรรมการเรียนรู้วิชาเศรษฐกิจพอเพียง เล่าว่า “ชุมชนนี้ เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ทำ

ฐานการเรียนรู้เพื่อชีวิต วิชาเศรษฐกิจพอเพียง

ในคาบเรียนสุดท้ายของวันพฤหัสบดี นักเรียนโรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา ตั้งแต่ชั้น ม.1 - ม.6 รวม 24 ห้องเรียน จะแยกย้ายกันไปเรียนรู้ที่ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 24 ฐาน ซึ่งแต่ละฐานจะมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างหลากหลายกันไป เช่น ฐานธนาคารขยะ ฐานการปลูกมะนาวในท่อซีเมนต์ ฐานปุ๋ยและน้ำหมักชีวภาพ ฐานการ

อาชีพเกษตร แต่ปัญหาใหญ่ของชุมชนก็คือ ที่ดินทำกินมีไม่เพียงพอ โรงเรียนจึงมีแนวคิด ว่า ในเมื่อเรามีที่ดินจำกัด ทำอย่างไรเราจึงจะมีรายได้ไม่จำกัด เลยนำรูปแบบของเกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่มาทดลองทำ ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเป็นตัวอย่างให้กับชาวบ้าน ในการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีอยู่น้อยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้หลักการของเรา คือ กินอิ่ม นอนอุ่น ทุนมี หนี้หมด...”

เก็บเกี่ยวผลผลิต และเมื่อเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนาแล้วก็จะปลูกพืชอื่นๆ ทดแทน เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง หมุนเวียนไปเรื่อยๆ

นอกจากนี้ยังมีกล้วย มะละกอ ชะอม ที่ปลูกไว้ตามริมรั้ว ซึ่งให้ผลผลิตตลอดทั้งปี มีมะนาวที่ปลูกไว้ในท่อซีเมนต์ สามารถบังคับให้ออกผลในฤดูแล้งซึ่งเป็นฤดูที่มะนาวมีราคาแพงได้ อีกทั้งยังมีการเลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ไข่ เป็ดไข่ กบ หมูป่า ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้การหารายได้ให้ได้ตลอดทั้งปี ซึ่งแม้จะมีพื้นที่เพียง 1 ไร่ ก็สามารถมีรายได้นับแสน หากรู้จักการบริหารจัดการพื้นที่ขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพนั่นเอง

“เป้าหมายหลักก็คือการเปลี่ยนความคิด เปลี่ยนทัศนคติ ให้เขาเห็นประโยชน์ของพื้นที่ที่เขาได้อยู่ แม้จะมีน้อยแต่สามารถทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนได้ ทำให้เขาเกิดความรักพื้นที่ของตนเอง และไม่ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด ซึ่งตรงนี้โรงเรียนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้ ซึ่งตอนนี้ก็มีโครงการขยายผลสู่ชุมชน มีการจัดอบรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการทำเกษตรผสมผสานให้กับผู้ปกครองที่สนใจ และมีหลายรายที่นำไปใช้จริง สามารถหารายได้เลี้ยงครอบครัวโดยไม่ต้องอพยพไปเป็นแรงงานรับจ้างที่อื่น” อาจารย์เอกชัย กล่าวเสริม

“ทั้ง 24 ฐานที่เด็กๆ ได้เรียนรู้ เป็นทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งหมด โดยเฉพาะอาชีพเกษตรมีทั้งการปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำนา ซึ่งในฐานกิจกรรม ‘นา 1 ไร่ รายได้ 1 แสน’ จะเป็นการนำองค์ความรู้ต่างๆ ที่เด็กๆ ได้เรียนรู้มาปฏิบัติจริงในพื้นที่ของโรงเรียน ดังนั้นฐานนี้จึงเป็นฐานกิจกรรมหลักที่เด็กทุกคนจะต้องผ่านไปให้ได้”

นา 1 ไร่ รายได้ 1 แสน

พื้นที่ส่วนหนึ่งของโรงเรียนถูกปรับเปลี่ยนเป็นแปลงเกษตรผสมผสานที่เต็มไปด้วยกิจกรรมอันหลากหลาย โดยเฉพาะการปลูกข้าวนาปีสำหรับเด็กๆ จะได้เรียนรู้จนครบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การหว่านดำไปจนกระทั่ง

เรียนรู้คุณธรรมจากการทำงาน

นอกจากการฝึกทักษะอาชีพและทักษะชีวิตให้กับนักเรียนแล้ว จุดประสงค์สำคัญของการพัฒนาคุณธรรมความดีผ่านกิจกรรมการเรียนรู้วิถีเศรษฐกิจพอเพียง คือการปลูกฝัง

คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ อันได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเด็กๆ ให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข สุขภาพ เป็นพลเมืองดีของสังคมอย่างมีคุณภาพ ตามนโยบายค่านิยมไทย 12 ประการ

อาจารย์สมพรเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่า “เด็กๆ มีความสุข สนุกสนาน เวลาที่เขทำงานร่วมกันเขาจะเกิดความสามัคคี เวลาที่เขาเหนื่อย เขาจะเห็นอกเห็นใจกัน จากเด็กที่เคยทะเลาะวิวาท ตีกัน ตอนนี้ไม่มีเลย นอกจากนี้เขายังเกิดความรับผิดชอบมากขึ้น มาโรงเรียนแต่เช้าเพื่อมาเลี้ยงปลา เลี้ยงหมู ดูแลพืชผักของพวกเขา ความขยัน ความซื่อสัตย์ มีวินัย สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากการทำงาน จากการลงมือปฏิบัติจริง

การทำงานทุกอย่างล้วนต้องมีปัญหา อุปสรรคทั้งนั้น ที่สำคัญต้องมุ่งมั่น ไม่ท้อถอย ถ้าเราเห็นคุณค่าของงบประมาณที่ลงไป เราก็จะทำให้ถึงที่สุด ไม่ใช่ทำแบบไฟไหม้ฟาง ในฐานะที่เป็นผู้บริหารผมก็จะมโนนโยบายให้กับคุณครูว่า เวลาที่คิดจะทำอะไรก็แล้วแต่ ให้ทำในเชิงของการพัฒนา ไม่ใช่ทำแบบเดิมๆ ซ้ำๆ อยู่อย่างนั้น ไม่ได้อะไร ถ้าทำแล้วต้องให้เกิดประโยชน์ยาวนาน เกิดการต่อยอดได้ เงินทุกบาททุกสตางค์ที่เขาให้เราเราก็จะคุ้มค่าและมีประโยชน์อย่างแท้จริง”

นับตั้งแต่ปี 2554 ที่โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยาได้มีการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.) เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อม

ทั้งปลูกฝังจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้กับเยาวชนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และในปี 2556 โรงเรียนยังได้รับการต่อยอดการสนับสนุนกิจกรรมจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

จนกระทั่งทุกวันนี้ โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยาได้กลายเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรม มีเครือข่ายต่างๆ ทั้งจากโรงเรียนและชุมชนมาเรียนรู้ดูงานมากมาย นับเป็นอีกหนึ่งแรงหนึ่งในการสานต่อพระราชปณิธาน “ความพอเพียง” และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สุขของสังคมต่อไป

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

บางมูลนากโมเดล : โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร เป็นโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนมายาวนานนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 โดยมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการอันเป็นที่ประจักษ์ จากการที่นักเรียนสามารถสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาและสายอาชีพได้ในระดับที่น่าพอใจ จึงทำให้มีศิษย์เก่าหลายต่อหลายท่านที่สร้างชื่อเสียงอันดีอยู่ในแวดวงวิชาชีพต่างๆ มากมาย

ก่อนวัยอันควรจนนำไปสู่การตั้งครุภรรยาเรียน เป็นต้น

อาจารย์อภิชาต พงษ์ภู รองผู้อำนวยการโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม เล่าว่า “ท่าน

องคมนตรีในฐานะศิษย์เก่ารู้สึกไม่สบายใจเป็นอย่างมาก ก็เลยปรารภกับท่านปราโมทย์ โชติมงคล ซึ่งเป็นศิษย์เก่ารุ่นน้อง และเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินในขณะนั้น จากนั้นท่านปราโมทย์ก็แนะนำคุณณรงค์ธรรม ว่าเป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งขณะนั้นมีอาจารย์นราทิพย์ พุ่มทรัพย์ เป็นผู้อำนวยการ ก็เลยเกิดความตกลงร่วมมือกัน 3 หน่วยงาน คือ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน คุณณรงค์ธรรม และโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ซึ่งอาจารย์เกษม นวมครุฑ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในขณะนั้น”

เป็นที่มาของโครงการพัฒนาโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม ที่มีเป้าหมายสำคัญคือ การส่งเสริมจิตสำนึก

จุดเริ่มต้นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม

ช่วงปี พ.ศ. 2553 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ซึ่งดำรงตำแหน่งองคมนตรี และเป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม ได้รับฟังข้อมูลจากชาวบ้านในตลาดถึงพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมในรุ่นปัจจุบัน โดยมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น พูดจาไม่สุภาพ ไม่ทิ้งขยะลงในถังขยะ ไม่เข้าแถวซื้ออาหาร มาโรงเรียนสาย แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่มีจิตอาสา ทุจริตในการสอบ อีกทั้งยังมีปัญหายาเสพติด สู้บบุหรี่ ดื่มสุรา ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์

ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับข้าราชการครูและนักเรียน จนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบ หรือ โมเดล ในการขยายผลไปยังโรงเรียนต่างๆ ได้

ขับเคลื่อนสู่ “บางมูลนากโมเดล”

กระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคมนั้น เริ่มต้นจากการประชุมหารือผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทั้งฝ่ายบริหาร ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนรอบโรงเรียน เพื่อระดมความคิดความเห็นร่วมกันนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ของโครงการซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ได้แก่ 1.ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู 2.ยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียน 3.ยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อม โดยใช้กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เพื่อให้เกิดการสร้างรูปธรรมของการสร้างคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ 1.การเสริมสร้างระเบียบวินัย 2.การเสริมสร้างความคิด 3.การส่งเสริมความกตัญญูกตเวที 4.การพัฒนาจริยธรรม 5.การส่งเสริมจิตอาสา 6.การพัฒนาโรงเรียนสีเขียว และกำหนดเป้าหมายในการสร้างคุณธรรมจริยธรรมหลักที่จะเกิดขึ้นกับครูและนักเรียน 3 ประการคือ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความพอเพียง โดยเรียกในภาพรวมว่า ระบบ 3-6-3 อันนำไปสู่การขับเคลื่อน “บางมูลนากโมเดล” ภายใต้กิจกรรมเสริมหนุนต่างๆ

นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมครูและแกนนำนักเรียนโดยใช้หลักสูตรการเรียนรู้จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เช่น หลักสูตรการบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักสูตรผู้นำเยาวชนจิตอาสา หลักสูตรโครงการคุณธรรม หลักสูตรส่งเสริมคุณธรรมความดี การพัฒนาการคิดเชิงระบบ รวมถึงการศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้ต้นแบบ อย่างมูลนิธิพุทธรธู่อัจฉริยะประเทศไทย เป็นต้น

โรงเรียนยังได้กำหนดพฤติกรรมที่บ่งชี้ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้านคือ ผู้บริหารและครูต้องไม่เบียดบังเวลาราชการไม่แสวงหาผลประโยชน์จากนักเรียนและโรงเรียน ตรงต่อเวลา รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีจิตอาสา สภาพแวดล้อมของโรงเรียนต้องสะอาด ร่มรื่น สวยงาม รวมทั้งชุมชนผู้ปกครอง ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนด้วย

“ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาครู เราทำ Focus group เพื่อค้นหาปัญหาในกลุ่มของครูและหาทางออกร่วมกัน รวมถึงการขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมการเข้าแถวในตอนเช้า บางที่แดดร้อน ครูก็จะยืนหลบอยู่ตามใต้ต้นไม้บ้าง เราก็ขอความร่วมมือให้ครูมายืนอยู่กับเด็ก รวมถึงผู้บริหารด้วย ทุกคนจะอยู่ในสนามด้วยกันหมด หรือปัญหาครูมาสาย ก็ขอความร่วมมือให้มาเข้าชั้น ซึ่งผู้บริหารจะต้องเป็น

แบบอย่าง ทุกวันนี้ 7 โมงเช้า ผู้บริหารจะต้องมายืนอยู่ที่หน้าโรงเรียนแล้ว และไม่เกิน 7 โมงครึ่ง ครูและนักเรียนทุกคนต้องเข้าโรงเรียนหมดแล้ว” อาจารย์อภิชาฎเล่า

พัฒนานักเรียนด้วย “โครงการคุณธรรม”

“โครงการคุณธรรม” เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนบางมูลนากโมเดล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียน เพราะเป็นกลไกที่ช่วยพัฒนานักเรียนทางด้านการคิด การวางแผนงาน และการทำงานร่วมกันในหัวข้อเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ผ่านกระบวนการกลุ่มที่ลงมือปฏิบัติงานจริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม และก่อให้เกิดคุณธรรมจริยธรรมขึ้นภายในตัวนักเรียนเอง

อาจารย์อภิชาฎเล่าว่า “เริ่มจากให้นักเรียนแต่ละห้องค้นหา ‘ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ’ ห้องละก็โครงการก็ได้ แต่ส่วนใหญ่ก็จะประมาณ 2 โครงการ ตามจำนวนครูที่ปรึกษา แต่เราจะเน้นว่าทุกๆโครงการจะต้องเกิดจากความคิดความสนใจของนักเรียนเอง เป็นเรื่องที่เขาอยากทำจริงๆ ไม่ใช่ทำเพราะครูสั่ง จึงจะเกิดความยั่งยืนและ

มีความสุขในการทำ ดังนั้นบทบาทของครูคือ เป็นคนที่คอยอำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา

แต่ละห้องก็ทำแตกต่างกันไป อย่างเช่น โครงการแซนดวิชจิตอาสา เด็กๆ เขาช่วยกันทำแซนดวิชไปขายที่ตลาดนัด กำไรที่ได้ก็นำไปช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง ซื่ออุปกรณ์การศึกษาให้กับเด็กที่ขาดแคลน หรืออย่างห้อง ม.5/3 โครงการศูนย์บูรณาการสิ่งแวดล้อม ทำเรื่องการค้าแยกขยะ ซึ่งพวกเขาสามารถขายขยะได้เงินเป็นแสนเลยนะ แล้วพอสิ้นปีก็จัดซื้ออุปกรณ์ต่างๆ ให้กับโรงเรียน อย่างโครงการขยะนี้ก็ทำต่อเนื่องมาทุกปี ปีนี้ก็เป็นรุ่นที่ 5-6 แล้ว และในแต่ละปีเราจะมีการจัดตลาดนัดโครงการคุณธรรม รวมกันทั้งโรงเรียนก็มี 100 กว่าโครงการ ซึ่งปีนี้ก็จัดเป็นปีที่ 7 แล้ว”

ความร่วมมือคือปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยที่ทำให้การขับเคลื่อนบางมูลนากโมเดลประสบความสำเร็จนั้น คือกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งฝ่ายบริหาร ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้ประกอบการ ที่เข้ามาร่วมด้วยช่วยกันอย่างแข็งขันกับทางโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน อีกทั้งผู้บริหารและทีมนำยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคณะครู

และนักเรียน โดยครูและนักเรียนเองก็มีความ
มุ่งมั่นตั้งใจจริงในการดำเนินโครงการ

อาจารย์อภิชาฎเล่าว่า “บางโรงเรียน
อาจจะหวงห้ามไม่ให้ผู้ปกครองเข้ามา
ยุ่งย่ามในโรงเรียน แต่โรงเรียนของเราเปิดให้
ผู้ปกครองสามารถเข้ามาได้ตลอดเวลา บางที
พอส่งลูกเสร็จเขาก็จะเข้ามาเดินดู เดินสำรวจ
ตรงโน้นตรงนี้ คือพอเขาเข้ามาบ่อยๆ มา
รับรู้ปัญหาของโรงเรียน เขาก็จะเข้าใจ
โรงเรียนมากขึ้น รู้ว่ามีจุดไหนดี จุดไหนต้อง
แก้ไขปรับปรุง ซึ่งเรามีกลุ่มผู้ปกครองจิตอาสา
ที่คอยเข้ามาดูแลเป็นประจำ อย่างประตูปัง
ก๊อกน้ำเสีย เขาก็จะเข้ามาช่วยเปลี่ยนช่วย
ซ่อมให้ โรงเรียนไม่ต้องจ้างช่างเลย ผู้ปกครอง
เองเขาก็ภูมิใจที่เขาได้ช่วยเหลือโรงเรียน เคย
มีผู้ปกครองขอขึ้นไปพูดที่หน้าเสาธงเลยนะ
ขอร้องนักเรียน ขอร้องลูกๆ ว่าอย่าไปถีบ
ประตู อย่าไปถีบก๊อกน้ำเลย พ่อจะได้อะไร
มาซ่อมบ่อยๆ (หัวเราะ)”

นอกจากนี้โรงเรียนยังได้ทำข้อตกลง
ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการต่างๆ
ในอำเภอบางมูลนาก เพื่อช่วยกันพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น “ทุก
วันนี้พอหลัง 2 ทุ่ม จะเงียบเลย ไม่มีเสียง
รถมอเตอร์ไซด์ของเด็กแว่นให้ได้ยินเลย
เพราะมีตำรวจคอยดูแลให้เรา หรือถ้ามี

ร้านเกมที่เปิดเกินเวลา เราสามารถแจ้ง
ปลัดอำเภอ แจ้งวัฒนธรรมอำเภอ ให้เขาไป
จัดการร้านเกมได้เลย” อาจารย์อภิชาฎเล่า

ถึงวันนี้นับเป็นปีที่ 7 แล้ว ที่โรงเรียน
บางมูลนากภูมิวิทยาคมได้ขับเคลื่อน
“บางมูลนากโมเดล” จนเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้น
อย่างเห็นได้ชัด และเป็นโรงเรียนต้นแบบ
ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับโรงเรียนอื่นๆ
จำนวนมากได้มาศึกษาดูงาน และนำ
บางมูลนากโมเดลไปขยายผลต่อในหลายพื้นที่
“แต่ไม่ใช่ว่าพอเป็นโรงเรียนต้นแบบ
คุณธรรมจริยธรรมแล้ว นักเรียนของเรา
จะไม่มีปัญหาอะไรเลย ไม่ใช่ะ เพราะเด็ก
ม.1 และ ม.4 เข้ามาใหม่ทุกปี ทำให้ปัญหา
ยาเสพติดยังมีอยู่ ทะเลาะวิวาท ชู้สาวยังมีอยู่
เราต้องยอมรับ เพราะการพัฒนาคือการ
ยอมรับความจริง แล้วจากนั้นก็มาดูว่าจะ
แก้ไขอย่างไรมากกว่า...” อาจารย์อภิชาฎ
กล่าวทิ้งท้าย

โรงเรียนบ้านตะโกล่าง

คุณธรรม...จุดเริ่มต้นของความสำเร็จ

เมื่อก่อนเราเชื่อกันว่า คน “เก่งเรียน” น่าจะประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าคนที่เรียนไม่เก่ง แต่ทุกวันนี้เราเริ่มเห็นชัดเจนแล้วว่า ความเก่งไม่สามารถการันตีความสำเร็จในชีวิตได้มากนัก เพราะชีวิตของคนเราประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ มากมาย และความเก่งในทางวิชาการเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เรามีความสุขได้

ความสุขในชีวิตของคนเรา จะเกิดขึ้นได้ด้วยคุณสมบัติใด เราไปตามหาคำตอบที่โรงเรียนบ้านตะโกล่าง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีกันเลย

เด็กมีคุณธรรม สร้างคนดีให้ชุมชน

โรงเรียนบ้านตะโกล่าง ก็เหมือนโรงเรียนในต่างจังหวัดทั่วไป ที่สิ่งอำนวยความสะดวกในด้าน การเรียนการสอนไม่ได้ครบครันอย่างโรงเรียนในเมืองใหญ่ แต่สิ่งที่ต่างออกไปคือ ความใส่ใจของผู้บริหาร และคุณครูที่มีใจจะพัฒนาเด็กของตนให้

มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างยิ่งยวด เพราะตระหนักดีว่า หากจะพัฒนาเด็กให้เก่งกล้าสามารถทางวิชาการนั้นเป็นไปได้ยาก แต่หากพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กตั้งแต่วัยเยาว์แล้ว สิ่งเหล่านี้จะติดตัวกลายเป็นนิสัย พฤติกรรม และทัศนคติที่ดี สำหรับใช้ในการทำงานและดำรงตนในสังคมได้อย่างมีภูมิคุ้มกัน และนำไปสู่ชีวิตที่ดีงามและมีความสุขต่อไป

อาจารย์เฉลียว เกื้อนภา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตะโกกลาง กล่าวว่า ความรู้ทางวิชาการเป็นเรื่องที่สอนกันได้ แต่คุณธรรมจริยธรรมหากไม่สอนตั้งแต่อายุน้อยๆ โตขึ้นเด็กเหล่านั้นก็จะกลายเป็นปัญหาของสังคม

“นักเรียนที่นี่อาจจะไม่เก่งเรื่องวิชาการ แต่เราสอนและลงมือทำเรื่องคุณธรรมอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการมีจิตอาสา

จากประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา เราพบว่าเด็กเก่งแต่ขาดคุณธรรม ไม่มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม เมื่อโตไปก็ทำอะไรไม่ได้ เราจึงเชื่อมั่นว่า หากสร้างเด็กมีคุณธรรมขึ้นมาหนึ่งคน เท่ากับสร้างคนดีให้ชุมชน และยังช่วยสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมอีกด้วย เรามองผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว ทั้งผลดีต่อตัวเด็กชุมชน และสังคม นี่จึงเป็นแรงบันดาลใจให้เราทำสิ่งนี้อย่างต่อเนื่อง”

จากการลงมือลงแรงของครูบาอาจารย์ และผู้บริหารในการปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนที่จบออกไปจากที่นี่เป็นที่ต้องการของสังคมภายนอก ทั้งสถานศึกษาในระดับอาชีวะ และสถานประกอบการที่ต่างเชื่อมั่นว่าเด็กๆ ที่จบจากโรงเรียนบ้านตะโกกลางแห่งนี้ คือ “เด็กดีมีคุณธรรม”

แต่การจะก่อร่างสร้างสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นได้นั้นไม่ใช่เรื่องง่าย อาจารย์เฉลียวเล่าว่า เมื่อเกิดความคิดที่จะพัฒนาเด็กๆ ให้มีคุณธรรมแล้ว คุณครูและผู้บริหารก็เริ่มต้นด้วยการออกเดินทางไปหาแรงบันดาลใจด้วยกันที่โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรม

หลังจากเก็บเกี่ยวความรู้มาได้แล้ว คณะครูและผู้บริหารก็นำระดมความคิดหาอัตลักษณ์ของโรงเรียน ค้นหาปัญหาที่อยากแก้ไข และมองหากิจกรรมที่จะสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

ครูสะท้อนเด็ก...เด็กสะท้อนครู

ที่สุดคณะครูก็เลือกที่จะสร้างให้นักเรียนที่มีภูมิคุ้มกันใน 3 ด้านคือ ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และจิตอาสา โดยนำแนวคิดนี้มาปรึกษากับแกนนำนักเรียน เพื่อช่วยกันคิดกิจกรรมต่างๆ

จุดเด่นของการระดมความคิดของที่นี่คือ “การช่วยกันสะท้อนความคิด” ระหว่างครูและนักเรียน โดยนักเรียนสะท้อนว่าอยากให้ครูทำอะไรอย่างไรบ้างเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของนักเรียน ในขณะที่ด้วยกันครูก็สะท้อนให้นักเรียนเห็นว่า มีเรื่องอะไรที่ทำได้ เพื่อสร้างคุณธรรมจริยธรรม หลังจากหาข้อปฏิบัติร่วมกันได้แล้ว ก็นำไปสู่การคิดรูปแบบกิจกรรม

“ในการคิดกิจกรรม เราเปิดโอกาสให้เด็กได้มองตัวเอง มองครู ครูได้มองตัวเอง และมองเด็ก ต่างก็ช่วยกันมอง ไม่ใช่คำสั่งการจากครูว่าอยากให้เราทำอะไร เพราะในเรื่องการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนไม่เฉพาะเด็กนักเรียนเท่านั้นที่ทำ ครูก็ต้องมีส่วนร่วม” ผู้อำนวยการโรงเรียนกล่าว

โดยกิจกรรมที่คิดขึ้นของโรงเรียนแห่งนี้จะเน้นคุณธรรมครบทั้ง 3 ด้าน เช่น “กิจกรรมสุขาน่าใช้” ที่สะท้อนทั้งความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการให้นักเรียนทำความสะอาดสุขาตามที่ได้รับมอบหมาย ความซื่อสัตย์ ด้วยการรายงานการทำความสะอาดสุขาตามความเป็นจริง ส่วนจิตอาสา วัดผลจากการที่นักเรียนทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาดห้องน้ำ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเวรที่รับผิดชอบ

ส่วนคุณครูมีส่วนช่วยดูแล เมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือต่างๆ เช่น เมื่อพบเจอห้องน้ำชำรุดก็จัดหาอุปกรณ์เพื่อซ่อมแซม หรือหากน้ำยาทำความสะอาดหมด ก็ช่วยจัดหามาให้ เรียกได้ว่า การสร้างคุณธรรมของที่นี่ เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของทั้งครูและนักเรียนนั่นเอง

คุณธรรม...ต้องทำทุกวัน ทุกที่ ทุกเวลา

นอกจากนั้นโรงเรียนแห่งนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมาย เช่น กิจกรรมจิตอาสาพาสะอาด ที่ให้เด็กๆ ช่วยกันเก็บกวาดใบไม้ขยะในโรงเรียน กิจกรรมธนาคารความดี ที่ให้นักเรียนทุกคนมีสมุดบันทึกความดี ใครทำความดีอะไรก็นำมาเล่าหน้าเสาธง ประกาศเสียงตามสาย เพราะที่นี่ยึดแนวคิดที่ว่า “เรื่องดีๆ ต้องขยาย”

กิจกรรมชูชงชูคุณธรรม ใช้ธงเป็นสัญลักษณ์ในการเดิน โดยบูรณาการเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม คนที่ทำหน้าที่ที่ถือธงต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ดี เรื่องจิตอาสาเวลาเจอขยะระหว่างทางต้องช่วยกันเก็บ และเรื่องความซื่อสัตย์ เมื่อเจอของมีค่าต้องนำมามอบให้ครูตามหาเจ้าของ

เด็กๆ ที่นี้สนุกกับการคิดกิจกรรมต่างๆ เช่น ดินสอพอเพียง ที่นำเศษดินสอมาทำ

ดอกไม้ หรือลูกปัดน้อยร้อยคุณธรรม ที่นำ การร้อยลูกปัดมาฝึกสมาธิ รวมถึงล่าสุด ด้วย ความที่โรงเรียนอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว ทาง โรงเรียนจึงตั้งซุ้มหน้าโรงเรียนเพื่อให้เด็กๆ ฝึกขายของ หัดบันทึกกำไร-ขาดทุน รวมถึง สนับสนุนให้เด็กๆ ทำวารสาร “ขายดี” เล่ม ละ 1 บาท เพื่อบอกเล่าความดีของนักเรียน ในโรงเรียนอีกด้วย

อาจารย์เฉลียวเล่าว่า สิ่งใดก็ตาม ถ้า อยากให้เกิดความยั่งยืน ต้องทำบ่อยๆ ให้ เป็นนิสัย การปลูกฝังคุณธรรมก็เช่นเดียวกัน ต้องทำให้เป็นกิจวัตร ต้องทำทุกวัน ทุกที่ ทุกเวลา และที่สำคัญต้องได้รับความร่วมมือ จากทุกฝ่าย ไม่เฉพาะครู และนักเรียนเท่านั้น เพราะการปลูกฝังคุณธรรมของนักเรียนยัง เชื่อมโยงไปถึงผู้ปกครอง และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพราะหากผู้ปกครองไม่เข้าใจ เห็นว่าการเก็บขยะไม่ใช่หน้าที่ของนักเรียน กิจกรรมเสริมคุณธรรมนี้ก็จะเกิดขึ้นไม่ได้ หรือหากเจ้าหน้าที่ อบต.ไม่เข้าใจ ก็จะไม่ได้รับ การสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือตาม ที่โรงเรียนร้องขอ

หากจะถามว่า กว่าโรงเรียนบ้าน ตะโกกลางจะทำโครงการกิจกรรมขึ้นมาได้ นั้นมีอุปสรรคปัญหาอะไรบ้าง คงไล่ได้ตั้งแต่ ขาดคน ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดความรู้ ขาด

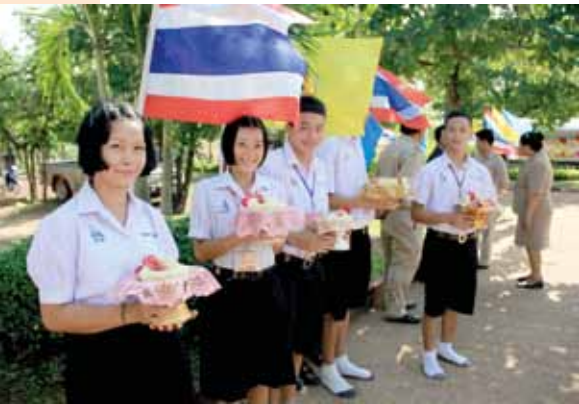

เงินทุน ขาดอาคารสถานที่ ฯลฯ แต่ที่สุดเราก็ได้เห็นว่าในท่ามกลางความ “ขาด” นั้น ได้ ผลักดันให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน หาทางคิดแก้ปัญหาเพื่อสร้างเด็กดีมีคุณธรรม ให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างดีเยี่ยมจนต้อง ขอบคุณความ “ขาด” เพราะสิ่งที่เพิ่มเข้ามา ล้วนได้รับการคัดสรรว่าดีงาม เหมาะสมที่จะ บ่มเพาะปลูกฝังให้เด็กๆ ที่นี้เติบโตเป็นคนดี ของสังคมต่อไป

โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม

สถานศึกษากับความรับผิดชอบต่อสังคม

๑๑ ...หนึ่ง เราจะร่วมกันป้องกันและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ สอง เราจะปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชน สาม เราจะสร้างเครือข่ายความซื่อสัตย์สุจริตระหว่างโรงเรียนและชุมชนให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน... ๑๑

คือเสียงกล่าวปฏิญญา “โรงเรียนสุจริต” ที่ตั้งกึกก้องอย่างพร้อมเพรียงกันในทุกๆ เช้า ของคณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคมทั้ง 1,556 คน ซึ่งยืนเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่ที่หน้าเสาธง เป็นกิจวัตรประจำวันที่ช่วยปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตลงในหัวใจของเด็กๆ

การปลูกฝังคุณธรรมความดีในด้านต่างๆ ถือเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นของโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม อ.บ้านม่วง จ.สกลนคร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “รับผิดชอบ สามัคคี มีวินัย ใส่ใจจิตอาสา” ซึ่งเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การสร้างเด็กและเยาวชนที่มี “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ผ่านกิจกรรมโครงการต่างๆ ซึ่ง

โรงเรียนได้มุ่งเน้นมาโดยตลอด จนกระทั่งก้าวสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมความดีในระดับประเทศ

กิจกรรมแห่งความดี บ่มเพาะ ความรับผิดชอบต่อสังคม

เมื่อเสร็จกิจกรรมหน้าเสาธงแล้วนักเรียนแต่ละห้องจะเดินเรียงแถวกันอย่างเป็นระเบียบ ไปยังพื้นที่ที่แต่ละห้องได้รับมอบหมาย เพื่อทำกิจกรรม 5 ส. เมื่อไปถึงทุกคนจะช่วยกันเก็บกวาดใบไม้และขยะต่างๆ จนสะอาดภายในเวลาไม่เกิน 10 นาที ก่อนเข้าห้องเรียน ซึ่งกิจกรรม 5 ส. ที่นักเรียนช่วยกันทำทุกๆ วันนั้น เป็นการปลูกฝังจิตอาสาและจิตสาธารณะ คือจิตใจที่รู้จักการให้และการเสียสละ มีความร่วมมือร่วมใจ

ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังนั้น การสละแรงกายเพียงเล็กน้อยเพื่อให้โรงเรียน สะอาดสวยงาม จึงเป็นการบ่มเพาะจิตสำนึก ในการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม และไม่นิ่งดูดายต่อปัญหาส่วนรวม

หลังจากทำกิจกรรม 5 ส. แล้ว นักเรียน แต่ละห้องจะเดินเรียงแถวกันอย่างเป็น ระเบียบเพื่อกลับเข้าห้องเรียน ภาพการ เดินแถวเรียงหนึ่งของนักเรียนบ้านม่วง พิตยาคมเป็นภาพที่เห็นจนชินตา เริ่มตั้งแต่ เดินเข้ามาที่โรงเรียนในตอนเช้า การเดิน เปลี่ยนห้องเรียนในระหว่างวัน การต่อแถว ซื้ออาหาร จนกระทั่งเดินออกจากโรงเรียน ในตอนเย็น ซึ่งเป็นกฎระเบียบที่มีร่วมกัน ของโรงเรียนในการฝึกวินัยให้เกิดขึ้นในตัว นักเรียน เช่นเดียวกับการเรียงรองเท้าอย่าง เป็นระเบียบเรียบร้อยที่หน้าห้องเรียน เมื่อ

เด็กๆ ได้รับการฝึกจนเป็นนิสัย วินัยเหล่านี้ ก็ติดตัวพวกเขาไปตลอด

การเข้าร่วมเป็นเครือข่าย “โรงเรียน สุจริต” ซึ่งเป็นโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร่วมกับสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทำให้โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการ **เสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต**ให้กับนักเรียน เกิดค่านิยมในการไม่ลอกข้อสอบ ไม่ลอก การบ้าน และส่งงานทันเวลา รวมถึงการจัด ค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดิน และการสร้าง ความเข้มแข็งคณะกรรมการ ป.ป.ช.สพฐ. ชุมชน และ ป.ป.ช.สพฐ.น้อย เพื่อสร้าง แกนนำในกลุ่มนักเรียน และเป็นต้นแบบ ในการทำความดี ป้องกันการทุจริตทุกรู ปแบบ อีกทั้งยังสอดส่องดูแลพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และประสาน การทำงานร่วมกับโรงเรียนและชุมชนในการ แก้ปัญหาดังกล่าว

อาจารย์สุริเณนทร์ วงศ์ภาคำ รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม เล่าว่า “ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ นักเรียน ไม่ไ้โกงเวลา ต้องมาให้ตรงเวลา เข้าห้องเรียนตรงเวลา ออกจากห้องเรียน ตรงเวลา ซึ่งโรงเรียนเรามีครูฝรั่งมาสอน 5 คน เขาก็ทำเป็นแบบอย่าง”

“ในเรื่องโรงเรียนสุจริต เราจะต้องดูทุกเรื่อง ทั้งเรื่องงบประมาณของโรงเรียน การจัดซื้อจัดจ้างก็ต้องให้มีความสุจริต ไม่มีการสร้างข้อมูล ต้องทำตามความเป็นจริง และมีการวัดความสุจริตของนักเรียนด้วย เช่น มีการเก็บของที่หายแล้วแจ้งให้ครูทราบ เป็นสถิติเท่าไร เป็นต้น”

ต้นแบบแห่งความดี ต้นแบบในการดูแลสังคม

ทุกๆ ปี โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคมได้จัดพิธีไหว้ครู เพื่อให้ศิษย์ได้แสดงออกถึงความเคารพเทิดทูนครูบาอาจารย์ ผู้ถ่ายทอดสรรพวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ด้วยความรัก ความเมตตา และปรารถนาดี รวมถึงพิธีประดับเข็มตราโรงเรียนให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดีและมีความประพฤติที่ดีงาม โดยมี พระเทพญาณวิศิษฎ์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดพุทธวนารามราชวรวิหาร กรุงเทพฯ มาเป็นประธานในพิธีทุกปี

พระเทพญาณวิศิษฎ์ พันเพเป็นชาวอำเภอบ้านม่วง ได้ให้การอุปถัมภ์โรงเรียนในด้านต่างๆ มาโดยตลอด จึงเป็นที่เคารพนับถือและเป็นดั่งศูนย์รวมดวงใจของคณะครูนักเรียน และที่สำคัญยังเป็นต้นแบบในการทำ ความดีด้วยจิตสาธารณะและจิตสำนึก รักบ้านเกิด ดังจะเห็นจากการสนับสนุนในการสร้างอาคารของโรงเรียน และสนับสนุน

กิจกรรมโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณงามความดี และดำเนินชีวิตด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังให้ข้อคิดแนวทางในการน้อมนำหลักคุณธรรมมาเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการมีวินัย ความอดทน และความสามัคคี

นอกจากนี้โรงเรียนยังร่วมกับวัดในพื้นที่จัดกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะทุกๆ ปี ในช่วงต้นปีการศึกษาของนักเรียนชั้น ม.1 และ ม.4 โดยไปฝึกปฏิบัติที่วัดเป็นเวลา 3 วัน เพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมกับพระอาจารย์ และมีรุ่นพี่จิตอาสาที่มีประสบการณ์ในจัดค่ายธรรมะซึ่งจัดตั้งกันในนามกลุ่ม “ปสล. หนุนธรรม นำชีวิต” คอยเป็นที่เลี้ยงให้กับรุ่นน้อง นอกจากนี้ แกนนำกลุ่ม ปสล. หนุนธรรม นำชีวิต ยังได้ร่วมตัวกันจัดกิจกรรมจิตอาสา อบรมค่ายธรรมะให้กับนักเรียนโรงเรียนประถมในกลุ่มขยายโอกาสอีกหลายแห่งในพื้นที่ใกล้เคียง โดยได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนและองค์การบริหารส่วนตำบลอีกด้วย

ต่อยอดความดี ขยายเครือข่าย

ความรับผิดชอบต่อสังคม

ในปี 2554 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงกับ

โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม ในการทำโครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยจะร่วมกันส่งเสริมกระบวนการพัฒนาศักยภาพ สร้างองค์ความรู้ด้านคุณธรรมในกลุ่มผู้บริหาร ครูบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ในการเป็นโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรมความดี มีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา คือ “คุณธรรมทุกพื้นที่ ความดีทั้งโรงเรียน” มีการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม การอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการงานคุณธรรม การอบรมหลักสูตรผู้นำเยาวชนจิตอาสา การบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรมความดี การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม เป็นต้น

การได้รับการเสริมหนุน จากศูนย์คุณธรรม ทำให้เกิดการต่อยอดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญคือการขยายเครือข่ายไปยังโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคมได้เป็นแม่ข่ายในการขยายแนวคิดเรื่องสถานศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ให้กับ 7 โรงเรียน ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อีกทั้งยังขยายไปสู่ชุมชนด้วย

งานด้านการเกษตรจาก พระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อเดือนมีนาคม 2559 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม พระองค์ทรงสนพระทัยป่าไม้หลังโรงเรียน เป็นกรณีพิเศษ เสด็จพระราชดำเนินเข้าไปในป่าไม้ด้วยพระองค์เอง และรับสั่งว่า “ให้รักษาป่าไม้นี้ให้เป็นป่าชุมชน ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน ห้ามตัดไม้ทุกชนิด” ซึ่งป่าไม้นี้เป็นป่าเสื่อมโทรมอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 214 ไร่ กรมป่าไม้และกรมพัฒนาที่ดินได้เข้ามาดูแลบำรุงรักษาฟื้นฟูสภาพป่าไม้เป็นอย่างดี และโรงเรียนยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้สร้างแหล่งน้ำที่มีความจุ 70,000 ลูกบาศก์เมตร พร้อมด้วยระบบประปาเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร ทางโรงเรียนได้สนองงานตามพระราชดำริโดยการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรทั้งเพาะปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์อย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ และเป็นกรณีศึกษาทางอาชีพเกษตรที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้

ถึงวันนี้โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคมยังคงดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างเข้มแข็ง เพื่อบ่มเพาะต้นกล้าที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตอาสา และจิตสาธารณะ คือหน้าที่สำคัญของสถานศึกษาซึ่งโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคมได้ทำอย่างสมภาคภูมิ ในการสร้างพลเมืองที่จะเป็นความหวัง และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติต่อไป

โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์

เก่งบวกดี สร้างพลังไทยพัฒนาชาติ

๑๑ เด็กๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว ยังต้องหัดทำงานและทำความดีด้วย เพราะการทำงานจะช่วยให้มีความสามารถ มีความขยันอดทน พึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้น จะช่วยให้มีความสุข ความเจริญ ทั้งยังป้องกันตนไว้ ไม่ให้ตกต่ำ ๑๑

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชนี้ คือแรงบันดาลใจสำคัญ ที่ทำให้โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ จังหวัดพิจิตร โรงเรียนเอกชนที่เปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึง

มัธยมศึกษาสมบูรณ์...ไม่ได้เก่งอย่างเดียว แต่ต้องดีด้วย

ในสังคมทั่วไปเราอาจพบคนเก่งได้มากมาย แต่คนที่ทั้งเก่งและดีด้วยนั้นอาจมีไม่มากนัก ด้วยเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้ แพทย์หญิง ดร.วณิชชา ภัทรประสิทธิ์ ผู้อำนวยการและผู้จัดการโรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ เข้าร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนแห่งนี้ให้เป็นโรงเรียนคุณธรรม ในปี 2558 ควบคู่กับการเป็นโรงเรียนรักษาศีลห้า จากการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมของ ผู้ว่าราชการจังหวัดนายสุรชัย ชันอาสา ที่ต้องการให้จังหวัดพิจิตรเป็น “พิจิตรเมืองแห่งความสุข บนพื้นฐานแห่งคนดี”

ดร.วณิชชาเล่าว่า เป้าหมายสำคัญในการเข้าร่วมโครงการ ก็ช่วยต้องการพัฒนานักเรียนให้เป็น **มนุษย์ที่สมบูรณ์** พัฒนาครูบุคลากรและนักเรียนโรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ ให้มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ กล้าแสดงออก มีความสามารถทางด้านศิลปะและกีฬา เพื่อให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์และแข็งแรง ควบคู่ไปกับการเป็นคนดี มีคุณธรรม และสามารถใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข โดยคุณธรรมเป้าหมายคือ **สัมมาคารวะ วินัย และรับผิดชอบ**

พญ.ดร.วณิชชา ภัทรประสิทธิ์ ผอ.และผจก.โรงเรียน และ ศ.เกียรติคุณ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี บุคคลต้นแบบของคนพิจิตร

มัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับรางวัลสถานศึกษาพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษา และเป็นต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมมีความมุ่งมั่นในการสร้างคนเก่ง ให้มีความเป็นมนุษย์ที่ถึงพร้อมด้วยความดีงาม

โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์
โรงเรียนคุณธรรมและโรงเรียนรักษาศีลห้า

ร่วมจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ

ปฏิบัติการ 6 ป

เมื่อตั้งใจที่จะให้โครงการแห่งความดีเกิดขึ้นภายในโรงเรียน แนวทางปฏิบัติจึงมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ด้วย 6 ป คือ **ปลูก ประมวล เปลี่ยน แปลง ประกาศ ประเมินผล** ตามแนวทางที่ ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรีได้ให้คำแนะนำไว้

เริ่มจากการ**ปลูก** ที่ทำให้ทุกคนตื่นมารับรู้รับฟังสิ่งดีๆร่วมกัน ด้วยการปลูกความคิดให้ทุกคนเห็นความสำคัญของการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ขั้นตอนนี้มีทั้งการพูดคุยร่วมกัน การบรรยายให้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงการไปดูงาน ณ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร

หลังจากนั้นมีการ **ประมวล**พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ครู นักเรียนและสรวุ่ร่วมกัน แล้วนำมาสู่การ**ปรับเปลี่ยน**พฤติกรรม เพื่อให้เกิดคุณธรรม 3 ข้อ คือ **สัมมาคารวะ วินัย รับผิดชอบ** โดย**แปลง**สู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน เช่น จัดทำเป็นโครงงานคุณธรรม ให้นักเรียน

ร่วมกันคิดปัญหาเล็กๆ ที่อยากแก้ และความดีที่ต้องการทำ

เมื่อชัดเจนกับแนวทางแล้ว ก็มีการ**ประกาศ**ปฏิญาณก่อนลงมือปฏิบัติ ด้วยการที่ทางโรงเรียนจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเห็นพ้องและร่วมดูแลนักเรียนตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน รวมถึงในการทำกิจกรรมตอนเช้าหน้าเสาธง

สัมมาคารวะ: วินัย รับผิดชอบ...หัวใจของการพัฒนาความเป็นมนุษย์

ดร.วณิชชา เล่าว่าจุดเด่นสำคัญที่ทำให้โครงการด้านคุณธรรมของโรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ประสบความสำเร็จ คือ **การขับเคลื่อนทุกภาคส่วนไปพร้อมๆ กัน** ทั้งผู้บริหาร บุคลากร นักเรียน รวมถึงต้องได้รับความเข้าใจจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และภาคีเครือข่าย เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่อยากให้เกิดขึ้น คือ การพัฒนาองค์กรเป็นโรงเรียนคุณภาพ โรงเรียนคุณธรรม โดยน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้ระบบการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล

ร่วมจัดงานสัปดาห์คุณธรรมแห่งชาติ

“ผู้บริหารต้องมีความรู้ มีภาวะผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ ครูเป็นผู้ให้ข้อแนะนำ ดูแลนักเรียนด้านความประพฤติ ปฏิบัติ และการดำเนินการ นักเรียนทำโครงการคุณธรรมในกลุ่มเล็กๆ แล้วขยายผลไปยังนักเรียนกลุ่มอื่นและทั่วทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการคิด ดำเนินงานและกำกับติดตาม ชุมชนตื่นตัวให้การสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เช่น ร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่น”

โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์จัดระดมสมองจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่ายจากปัญหาที่ยากแค้นและความดีที่ยากทำ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เกิดคุณธรรมสำคัญ 3 ประการ คือ **สัมมาคารวะ วินัย รับผิดชอบ** ที่โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ได้แปลงเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และนักเรียน อย่างผสมกลมกลืน

เริ่มจากการมี**สัมมาคารวะ** ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส กล่าวทักทายผู้ปกครอง ครู นักเรียนด้วยมิตรภาพ รับผิดชอบต่อผู้ปกครอง ครู นักเรียนด้วยความเต็มใจ ส่วนครูเป็นแบบอย่างที่ดี โดยยิ้มไหว้สวัสดีผู้บริหาร เพื่อนครูผู้ปกครอง และรับไหว้นักเรียน พร้อมทั้งสอนวิธีการไหว้ ที่ถูกต้องให้แก่นักเรียน นักเรียนยิ้มไหว้สวัสดีครูผู้ปกครอง เพื่อนพี่น้อง รู้จักขอบคุณ ขอโทษ

ค้อมตัวขณะเดินผ่านผู้ใหญ่ และพูดจาไพเราะอ่อนหวาน

ด้านความมีวินัย เริ่มจากผู้บริหารมีความตรงต่อเวลา จัดระเบียบการบริหารงานในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ส่วนครูเข้าสอนตรงเวลา ปฏิบัติตนถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน นักเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการเดินแถวเข้าโรงเรียน ร่วมทำกิจกรรมหน้าเสาธง

ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่ ให้คำปรึกษาและนิเทศก์การทำงานของรองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มสาระ หัวหน้างานครู และบุคลากร ครูมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด เช่น การรับผิดชอบต่อการอยู่เวรตามทีโรงเรียน กำหนด รับผิดชอบต่อในชั้นเรียนของตนเองที่ประจำชั้น นักเรียนรับผิดชอบต่อในงานที่ได้รับมอบหมาย แยกประเภทขยะทิ้งขยะลงในถังขยะ มาโรงเรียนแต่เช้า ทำการบ้านและส่งงานครูตรงเวลา

จากผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรมเพียงหนึ่งภาคเรียนพบว่า เด็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากขึ้น เข้าแถวเป็นระเบียบทิ้งขยะในถังขยะ มีสัมมาคารวะ ยิ้ม ไหว้ ทักทาย สวัสดี ขอโทษ ขอบคุณแก่คุณครู ผู้ปกครองและเพื่อน และรับผิดชอบต่อส่งงานตรงเวลา รู้จักควบคุมเวลาที่ใช้ในการเล่นเกมลดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย รู้จักประหยัดอดออม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์มากขึ้น เช่น การช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านแทนการเล่นสื่อสังคมออนไลน์

ที่สำคัญนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนน O-NET สูงขึ้นในทุกกลุ่ม

โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ โรงเรียนคุณธรรมและโรงเรียนรักษาศิลห้

สาระวิชา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม มีคะแนน O-NET สูงขึ้น 3 จาก 5 กลุ่มสาระวิชา

ฝ่าปัญหาสู่ความยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ระยะแรกในการทำโครงการก็ประสบปัญหาบ้างเล็กน้อย ในการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการเริ่มดำเนินงาน เนื่องจากผู้ปกครองเกรงว่าจะกระทบงานด้านวิชาการ โรงเรียนจึงได้นำข้อมูลของโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนคุณธรรม เช่น โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม มาเป็นตัวอย่างในการทำความเข้าใจ จากนั้นได้เชิญผู้แทนผู้ปกครองไปศึกษาดูงานและอบรมเชิงปฏิบัติการโรงเรียนคุณธรรม ที่โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม และนำมาขยายผลเครือข่ายผู้ปกครองในโรงเรียนพิจิตรอินเตอร์

ส่วนปัจจัยที่จะทำให้โครงการคุณธรรมมีความยั่งยืน ดร.วิชชา กล่าวว่ คือ การพัฒนาองค์กรสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” เป็นการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อเป้าหมายการสร้างคนดีสู่สังคม ให้ความสำคัญกับการสร้าง

ระดมสมองสร้างคุณธรรมโรงเรียน

สมดุลของการพัฒนา เพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของครู บุคลากรและนักเรียน และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป ภายใต้แนวคิดพื้นฐาน “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนายึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ทุกวันนี้โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์ กลายเป็นที่จดจำของคนทั่วไปว่าเป็นโรงเรียนที่สร้างคนดีและคนเก่งให้กับสังคม และทำให้สังคมรอบข้างเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน สามารถพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนวัดธรรมาราม

วินัยนำสู่วิถีคุณธรรม

“วินัย” เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ที่ช่วยทำให้สังคมมีความสุข เราพบว่าหากคนในชาติมีวินัยตั้งแต่ยังเป็นเด็กจะส่งผลให้มีวินัยติดตัวเมื่อเจริญเติบโตขึ้น เช่นเดียวกับที่โรงเรียนวัดธรรมาราม หมู่ที่ 4 ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง ที่ใช้แนวคิดสร้างวินัยให้นักเรียน เป็นจุดเริ่มต้นในการช่วยแก้ไขปัญหาอีกหลายๆ ด้าน

วิถีพุทธ วิถีไทย หัวใจพอเพียง

หากพิจารณาจากบริบทของ โรงเรียนวัดธรรมาราม เราพบว่าเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท สภาพสังคมในชุมชนมีทั้งปัญหา ยาเสพติดและการพนัน ปัญหาครอบครัว และส่งผลถึงพฤติกรรมของนักเรียนทำให้มีนิสัยก้าวร้าว แข็งกระด้าง ขาดวินัยที่สำคัญ การพัฒนาทางด้านความคิดจิตใจ และระเบียบวินัยของนักเรียนในแต่ละช่วงวัย จากอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นไปแบบแยกส่วน ขาดช่วงขาดตอน ทำให้การพัฒนาไม่ได้ผล

ทางคณะครูจึงมีความเห็นพ้องต้องกันว่าการใช้หลักพระพุทธศาสนาจะช่วยกล่อมเกลาความคิดจิตใจของเด็กให้มีความอ่อนโยน

สุภาพ และมีระเบียบวินัยได้ เพราะเชื่อว่าแม้นักเรียนทุกคนจะมีที่มาต่างกัน แต่เมื่อเกิดเป็นคนก็ย่อมสอนได้ **โดยครูและนักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน** สิ่ง que ทุกคนอยากเห็นร่วมกัน คือ การสร้างเด็กให้มีคุณธรรม ด้วยการสอนให้รู้จักมีวินัยในตนเองก่อน โดยปรับรูปแบบการดำเนินการของโรงเรียนเป็น “โรงเรียนวิถีพุทธ” ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา

อาจารย์กฤษ กาหยี ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธรรมาราม เล่าว่าการสร้างเสริมคุณธรรมเริ่มต้นจากการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน โดยบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต ด้วยหลักการที่ว่า **“วิถีพุทธ วิถีไทย หัวใจพอเพียง”** คือ ยึดแนวทางของการพึ่งพาตนเองในด้านต่างๆ ด้วยการสอนให้นักเรียนรู้จักความ

พอเพียง มีความอ่อนน้อมและยึดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ติงงามตามหลักพุทธศาสนา เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย โดยบูรณาการการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งการเรียนการสอนในห้องเรียน และนอกห้องเรียน มาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างวินัยและคุณธรรมอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้คือ ทำให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความสง่างามในตนเอง มีจิตใจอ่อนโยน เป็นที่รักของพ่อแม่ ผู้ปกครอง คุณครู และเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีผลการเรียนดีขึ้น และเป็นคนที่รู้จักใช้ รู้จักออม รู้จักประหยัด ใช้ชีวิตที่มีความพอเพียง

อาจารย์กฤษเล่าว่า ความมีวินัยเป็นเรื่องนามธรรม แต่ที่โรงเรียนวัดธรรมาราม นำมาปรับใช้จนเกิดความสำเร็จได้ก็ด้วยการทำงานประสานกันอย่างกลมกลืนของส่วนต่างๆ ตั้งแต่ผู้อำนวยการโรงเรียน และคุณครู ที่เห็นความสำคัญและเป็นจุดประกายความคิดนี้ไปสู่นักเรียนได้อย่างดี เพราะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับนักเรียนมากที่สุด ส่วนนักเรียนเมื่อครูให้ความรัก ความใส่ใจก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ยิ่งเมื่อเห็นผลดีที่เกิดขึ้นกับตนเองก็ช่วยสร้างความมั่นใจในการทำมาดี

ด้านผู้ปกครองเป็นผู้ที่คอยให้กำลังใจ ทั้งครู และนักเรียน โดยมีความเข้าใจในการ

ดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นแรงผลักดันที่คอยหนุนเสริมให้การดำเนินงานสำเร็จ ส่วนชุมชนนอกจากยอมรับเข้าใจในการดำเนินงานแล้วก็ยังช่วยสะท้อนการทำงานของโรงเรียนอีกด้วย สุดท้ายวัด ซึ่งให้ความอนุเคราะห์หลายด้าน ทั้งสถานที่ในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมต่างๆ มีพระเป็นที่เล็งในการดำเนินงานของครู เป็นศูนย์กลางของการขับเคลื่อนแบบชุมชนปฏิบัติที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการใช้ชีวิตแบบวิถีพุทธอย่างแท้จริง

กระบวนการบูรณาการ “วินัย” สู่วิถีชีวิต

การสร้างวินัยของโรงเรียนวัดธรรมาราม เป็นไปอย่างผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิตของนักเรียน จนทำให้นักเรียนไม่รู้สึกรว่าต้องฝืนทำ หรือเป็นเรื่องลำบากแต่อย่างใด ส่วนหนึ่งเพราะโรงเรียนแห่งนี้มีต้นแบบที่ดีจากการเป็นเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมกับโรงเรียนต้นบากราชภัฏบารุง ตำบลนาพละ อำเภอมือง จังหวัดตรัง ซึ่งได้รับการส่งเสริมการดำเนินงานจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการสร้างเสริมคุณธรรมให้กับนักเรียน เมื่อได้แนวคิดที่ดีแล้ว จึงนำมาผสมผสาน และออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนวัดธรรมาราม

โดยการนำเรื่องวินัยมาเป็นคุณธรรมหลักของโรงเรียน ใช้แนวทางในการทำงานด้วยการ

กำหนดบทบาทหน้าที่คุณครูผู้รับผิดชอบ อย่างชัดเจน กำหนดและจัดกิจกรรมย่อย ให้มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ และที่สำคัญ ให้อยู่ในแผนการเรียนการสอน บูรณาการเรียนรู้อยู่ด้วยกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมที่โรงเรียนนี้ “ทำง่าย แต่ได้ผลมาก” คือการสร้างเสริมวินัยให้กับเด็กด้วยกิจกรรม “วินัยรองเท้า” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เป็นการปลูกฝังความมีวินัยให้เด็ก ด้วยการจัดวางรองเท้าให้สวยงาม เวลาถอดรองเท้า เก็บหันสันรองเท้าเข้าผนัง อย่างเป็นระเบียบ และเวลาใส่ให้หีบออกมาแล้วนั่งใส่ ทำให้ได้ฝึกสมาธิไปพร้อมกัน

ส่วนกิจกรรมกระถางคุณธรรม ช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเด็กนักเรียน ผ่านการปลูกพืชผัก ต้นไม้ เช่น พริก มะเขือ ว่างหางจระเข้ พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในห้องเรียนเรื่องการเจริญเติบโตของพืช นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีที่จะปลูกพืชให้เจริญเติบโตงอกงาม ซึ่งเป็นการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการเรียนรู้อยู่ควบคู่กับการสร้างเสริมคุณธรรมไปพร้อมกัน

ช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ เป็นคนช่างสังเกต และที่สำคัญเป็นคนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อย่างเห็นได้ชัด เพราะในขณะที่รดน้ำต้นไม้ของตน นักเรียนก็จะช่วยรดน้ำต้นไม้ของเพื่อนด้วย เพราะจิตใจที่อยากเห็นต้นไม้ทุกต้นมีความสวยงาม

นอกจากนั้น กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออก และมีจิตใจอ่อนโยน เมื่อพบครู แขกที่มาเยือน นักเรียนจะกล่าวคำทักทายด้วยความสุภาพ จนติดเป็นนิสัย กิจกรรมนี้ผลที่ได้สะท้อนออกมาเป็นคำชมจากพ่อแม่ผู้ปกครองรวมถึงผู้ที่มาเยี่ยมเยียนโรงเรียนเป็นอย่างดี

กิจกรรมทำสมาธิก่อนเข้าเรียน เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีสมาธิและมีสติในการเตรียมพร้อมก่อนเริ่มเรียน ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิจกรรมไปวัดทุกวันพระ เป็นการสืบสานประเพณีของวิถีพุทธ มีการแบ่งสายตามชั้นเรียน เวียนกันไปวัดทุกวันพระ รวมถึงวันสำคัญทางศาสนา โดยให้นักเรียนนำปิ่นโตใส่อาหารไปวัดด้วย เหมือนกับชีวิต

จริงที่ปฏิบัติกับครอบครัว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น นอกจากเป็นการฝึกให้เด็กได้รู้จักทำบุญ รู้จักแบ่งปันแล้ว ยังทำให้เด็กได้ซึมซับความเป็นวิถีพุทธ แบบคนไทย ตามแนวทางของโรงเรียนวัดธรรมาราม ที่ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนทุกคนได้ประพฤติ ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งเป็นต้นทุนเดิมของโรงเรียนที่อยู่กับวัดมาโดยตลอด ส่งผลให้เด็กสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เป็นคนที่มีจิตใจเอื้อเพื่อเอื้อแม่

นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายที่ล้วนแล้วช่วยสร้างความมีวินัย ความรับผิดชอบ และช่วยกล่อมเกลาคิดใจของเด็กๆ ให้มีความอ่อนน้อม เอื้อเพื่อเอื้อแม่ เช่น กิจกรรมออมวันนี้ ดีวันหน้า กิจกรรมเข้าค่ายพุทธบุตร บางครั้งมีกิจกรรมจิตอาสาภายนอก ซึ่งนักเรียนร่วมกันคิดขึ้นมาเอง เช่น รุ่นพี่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความรู้เรื่องไฟฟ้าร่วมกันไปให้การช่วยเหลือตรวจ

เช็คระบบไฟฟ้าให้ผู้สูงอายุในชุมชน ทำให้เกิดการยอมรับของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียนก็มีความภาคภูมิใจ ที่นักเรียนมีจิตอาสาอย่างเห็นได้ชัด

อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าจะไม่มีอุปสรรค ปัญหาของการจัดกิจกรรมต่างๆ ปัญหาใหญ่ของที่นี่คือ การทำความเข้าใจกับทุกภาคส่วน ซึ่งทางโรงเรียนใช้วิธีการพูดคุย อธิบายทำความเข้าใจ เช่น การใช้ช่วงเวลาพักกลางวัน พูดคุยกับทำความเข้าใจอย่างเป็นกันเองกับคุณครู เพื่อให้เกิดการปฏิบัติในทางเดียวกัน

ในอนาคต โรงเรียนแห่งนี้จะยังยืนหยัดทำกิจกรรมดีๆ เหล่านี้ต่อไป พร้อมกับพัฒนา รูปแบบให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่นๆ ในเครือข่ายเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับโรงเรียนของตน

ตอนนี้คุณธรรม ความดี ความมีวินัย ได้ผลิดอกออกผลที่นี่แล้ว และจะกลายเป็นคุณธรรมที่มีความยั่งยืนต่อไป เพราะทั้งโรงเรียน ชุมชน วัด และหน่วยงานอื่นๆ ต่างก็ให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี เพื่อสร้างเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสู่สังคมต่อไป

โรงเรียนวัดสามหลัง

ศูนย์เรียนรู้ยุวเกษตรกรและธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

ความตั้งใจอันแน่วแน่ที่อยากจะพัฒนาโรงเรียนเล็กๆ ที่มีนักเรียนเพียง 48 คน ให้สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในชุมชนโดยไม่ถูกยุบ เพราะเป็นโรงเรียนที่กำลังเข้าขั้นวิกฤต ทำให้อาจารย์ศฤงคาร แป้นกลาง ที่เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามหลัง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ ในปี 2554 ตัดสินใจปฏิรูปร่างแนวความคิดในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่เน้นความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว มาสู่การฝึกทักษะชีวิตและทักษะอาชีพควบคู่กันไปด้วย

“ครอบครัวของเด็กๆ ที่นี่ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ก็เลยเกิดความเป็นห่วงว่า ถ้านักเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่มีโอกาสได้เรียนต่อ พวกเขาจะทำมาหากินกันอย่างไร ครูและผู้ปกครองก็เลยระดมความคิดกันว่า เด็กๆ ควรจะได้รับการฝึกทักษะอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เพราะเป็นบริบทของชุมชนที่นี่ ก็เลยกำหนดอัตลักษณ์ของโรงเรียนใหม่ คือยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม” อาจารย์ศฤงคารเล่าถึงแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาคุณธรรม

ยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม

การเข้าร่วมโครงการ “สร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม” กับกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สนับสนุนโดยศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้โรงเรียนวัดสามหลังได้มีโอกาสไปศึกษาเรียนรู้ที่ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลบ้านหลวง อ.แม่สาย จ.เชียงใหม่ ซึ่งครูและนักเรียนได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ในการทำอาชีพเกษตรกรรม และการทำธุรกิจชุมชน

เชิงคุณธรรมที่ประสบความสำเร็จ หลังจากนั้นก็นำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในโรงเรียน

ทุกวันพุธ ตั้งแต่ 09.00-11.30 น. เป็นเวลาที่เด็กๆ ทั้งโรงเรียนจะได้ฝึกทักษะอาชีพทางด้านเกษตรในกิจกรรมยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เรียนรู้การเพาะถั่วงอก, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เรียนรู้การปลูกผักปลอดสารพิษ, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรียนรู้การเลี้ยงกบในบ่อซีเมนต์, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรียนรู้การผลิตน้ำหมักชีวภาพและการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์, ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรียนรู้การเพาะเห็ดนางฟ้า และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนรู้การปลูกพืชไฮโดรโปนิคส์และการเลี้ยงหมูหลุม

การลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนโดยมีครูคอยเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา ทำให้เด็กๆ สามารถเรียนรู้จนทำได้ ทำเป็นทุกขั้นตอน เกิดผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาประกอบเป็นอาหารกลางวันของโรงเรียนได้ และที่สำคัญไปกว่านั้น พวกเขายังได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจากการทำงานร่วมกันอีกด้วย

อาจารย์ศฤงคารเล่าว่า “ทุกเช้าและทุกเย็น เด็กๆ จะมารดน้ำผักในแปลงของตัวเอง คนที่ดูแลบกก็จะต้องมาให้อาหารกบที่เขาเลี้ยงไว้ไม่อย่างนั้นกบก็จะตาย สิ่งเหล่านี้เป็นการฝึกเด็กให้เกิดวินัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตัวเอง เขาได้ฝึกความขยัน อดทน เพราะถ้าขี้เกียจ และไม่สามารถอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยได้ ก็ทำอาชีพเกษตรไม่ได้ แต่ที่สำคัญเราต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กๆ เขาทำด้วยความสนุกด้วยนะ อย่างเด็กอนุบาลทำเรื่องเพาะถั่วงอก ให้เขาคอยรดน้ำและคอยดูความ

เปลี่ยนแปลงของเมล็ดถั่วงอกขึ้นเรื่อยๆ เขาก็จะตื่นตื่น หรืออย่างเด็กที่เลี้ยงกบก็จะเห็นว่ากบของเขามันตัวโตขึ้นทุกวันๆ เขาจะต้องดูแลเอาใจใส่มันให้ดี อย่างนี้เป็นต้น เป็นการปลูกฝังคุณธรรมจากการทำงาน โดยที่ครูไม่ต้องสอน...”

ธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

ผลผลิตต่างๆ ของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นถั่วงอก เห็ดนางฟ้า ผักปลอดสารพิษตามฤดูกาล เช่น ผักบุ้ง กวางตุ้ง ผักสลัด ฯลฯ ส่วนหนึ่งโรงเรียนจะรับซื้อเพื่อนำไปทำอาหารกลางวันให้กับเด็กๆ ส่วนที่เหลือจะนำมาวางขายที่ร้านค้าเล็กๆ ด้านหน้าโรงเรียน นอกจากนี้ทุกวันพุธที่ 2 และ 4 ของเดือน โรงเรียนยังจัดตลาดนัดเกษตรส่งเสริมสุขภาพขึ้น เพื่อจำหน่ายผลผลิตของนักเรียน ซึ่งมีทั้งผลผลิตทางการเกษตรและอาหารต่างๆ เช่น ข้าวแตน-ขนมพื้นบ้าน

ที่นักเรียนได้เรียนรู้จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น แล้วนำมาทำขายเป็นของฝากประจำโรงเรียน ทั้งยังมีอาหารปรุงสดอย่างส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว ขนมครก ลูกชิ้นทอด ฯลฯ ซึ่งแต่ละร้านค้า จะมีเด็กๆ ช่วยกันทำ ช่วยกันขาย บริหารจัดการกันเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การขาย ไปจนถึงการคิดบัญชีหลังการขาย และผลกำไรที่ได้ก็จะฝากเข้าธนาคารโรงเรียน

นี่คือการเรียนรู้การทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม เพราะนอกจากจะได้ฝึกการเป็นผู้ประกอบการแล้ว เจเนอรัลสำคัญของแต่ละร้านค้าก็คือ “ความซื่อสัตย์” ที่นักเรียนต้องยึดถือ

“เราเน้นให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์อย่างฝักก็ต้องเป็นฝักที่ปลอดสารพิษจริงๆ ไม่ใช่เราเอาฝักที่ใช้สารเคมีมาปลอมปนอีกอย่างคือต้องไม่เอาเปรียบลูกค้า ขายของเกินราคา หรือเอาของที่ไม่มีคุณภาพมาขาย อย่างนี้ก็ได้ ถ้าเราฝึกให้เด็กเขาได้เรียนรู้คุณธรรมในการประกอบอาชีพ เขาก็จะโตไปเป็นพ่อค้า แม่ค้าที่ดี... เพราะเป้าหมายของเราไม่ได้หวังให้เขาทำมาหากินได้เท่านั้น แต่เราอยากให้เขาเป็นมนุษย์ที่มีสมบูรณ์ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” อาจารย์ศฤงคารกล่าว

บูรณาการสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ เชิงคุณธรรมต้นแบบ

จากกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในนักเรียนผ่านโครงการยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรมและการทำธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ทำให้โรงเรียนวัดสามหลังได้รับเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ “เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบจังหวัดเชียงใหม่” ทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานให้กับโรงเรียนต่างๆ ที่สนใจมากมาย

ปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนที่สำคัญ คือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เครือข่ายผู้ประกอบการ ศิษย์เก่า และชุมชน, เครือข่ายศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านกลาง อบต.บ้านกลาง, สำนักงานเกษตรอำเภอสันป่าตอง, สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 6 จังหวัดเชียงใหม่, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาทุ่งเสี้ยว อำเภอสันป่าตอง, และกิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม/ตรวจสอบ ร่วมปรับปรุง/พัฒนา และร่วมชื่นชม

เกิดเป็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ คือรางวัลที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ มากมาย แต่เหนือสิ่งอื่นใด คือความไว้วางใจจากชุมชนในการส่งลูกหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ ทำให้ปัจจุบันมีนักเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่า 100 คนแล้ว

ขยายผลสู่ความยั่งยืน

แม้ในปัจจุบันจะเปลี่ยนผู้อำนวยการโรงเรียนไปแล้ว โดยมี**อาจารย์วีระศักดิ์ ภาอินทร์** เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนคนใหม่ แต่กิจกรรมและการดำเนินการต่างๆ ก็ยังไม่ล้มเลิก ทั้งยังมีการต่อยอดขยายผลในกลุ่มผู้นำชุมชนเกษตรให้ครอบคลุมมากขึ้น

อาจารย์สุกัญญา เชื้อหมั่น ครูผู้ดูแลโครงการยุวชนเกษตรเชิงคุณธรรม เล่าว่า “**อาจารย์วีระศักดิ์ได้ให้นโยบายว่า เด็กๆ จะต้องทำกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น และส่งเสริมให้เด็กๆ ได้เผยแพร่ผลงานของตนเอง**

มากขึ้น ซึ่งตอนนี้เราก็จะฝึกเด็กที่เป็นแกนนำยุวชนเกษตร จากที่เน้นแต่พี่ประถมปลาย คือ ป.4-ป.6 ก็ขยายมาที่กลุ่มน้องๆ ป.1-ป.3 ด้วย เพื่อที่เขาจะได้สานต่องานของพี่ๆ ได้ และจากการสังเกต เวลาแกนนำยุวชนเกษตรประชุมกัน น้องๆ ก็สามารถดำเนินการประชุม หรือนำเสนอแทนรุ่นพี่ๆ ได้”

ทุกวันนี้โรงเรียนวัดสามหลังสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างสมภาคภูมิในฐานะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นต้นแบบศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมในการฝึกนักเรียนให้มีทักษะอาชีพ และหล่อหลอมคุณธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ของสังคม

โรงเรียนวิเชียรมาตุ

พัฒนาคุณธรรมความดี คงศักดิ์ศรี “ลูกแม่แก้ว”

๑๑ คนดี สำคัญมากกว่าคนเก่ง เราต้องสร้างคนให้เป็นคนดีก่อนจึงจะเป็นประโยชน์กับสังคมมากกว่าเป็นคนเก่งแต่ไม่ดี ซึ่งจะสร้างปัญหาให้สังคมส่วนรวม นักเรียนโรงเรียนวิเชียรมาตุจะต้องเก่งและดี มีความรู้คู่คุณธรรม ถ้าเปรียบกับตาชั่งก็คือนั่งสองข้างจะต้องสมดุล เป็นอัตลักษณ์ตั้งแต่ก่อตั้งโรงเรียน ๑๑

ยกย่องเชิดชูเกียรติคนดีคือหนึ่งวิถีสร้างคนดีให้สังคม “กิจกรรมของหายได้คืน”

ดร.มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล ผู้อำนวยการโรงเรียนวิเชียรมาตุ กล่าวถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมในนักเรียนที่นำไปสู่การร่วมเป็นเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม

บ่มคุณธรรมด้วยการลงมือปฏิบัติ

“สิ่งที่เราต้องการที่สุดและได้รับจากศูนย์คุณธรรมเป็นอย่างมาก จากที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม ก็คือองค์ความรู้ในการพัฒนาคุณธรรมในเยาวชนทั้งจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่นๆที่ประสบความสำเร็จ และความรู้ที่ทางศูนย์คุณธรรมได้ทำวิจัย รวบรวม และเผยแพร่ไว้

เมื่อก่อน ในการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน เราจะใช้การอบรมโดยพระสงฆ์เป็นเวลา 2-3 วัน แต่เกิดลักษณะที่ว้ารู้แต่ไม่ทำ

แนวคิดที่เราได้จากศูนย์คุณธรรมที่ชัดเจนมากเลยคือการบ่มเพาะคุณธรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องให้ปฏิบัติ เช่น ถ้าจะสร้างความรับผิดชอบต้องมีโครงการขึ้นมาฝึกให้เขารับผิดชอบ ทำจริงจัง ทำซ้ำๆ จึงจะปลูกฝังให้คุณธรรมเกิดขึ้นได้ การใช้กิจกรรมบ่มเพาะต่อเนื่องกันตลอด จะช่วยให้พฤติกรรมดีขึ้น และใช้หลากหลายกิจกรรมมาเสริมกันก็จะเกิดคุณธรรมครบทุกด้าน”

กิจกรรมทอดผ้าป่า 100 ปี วิเชียรมาตุ

น้องใหม่ในรั้วน้ำเงิน-ขาว

“ส่วนใหญ่เรามักจะทุ่มเวลา ทุ่มงบประมาณไปกับการแก้ปัญหาเด็กเกร ซึ่งที่จริงมีจำนวนน้อย แล้วก็ยังไม่ได้ผล แต่ผมเปลี่ยนเป็นกระตุ้นบรรยากาศในการเรียนรู้ทางวิชาการ ให้ทำกิจกรรมส่งเสริมเด็กดี เปลี่ยนทั้งระบบให้ความสำคัญกับกลุ่มดีมากกว่ากลุ่มเกร ให้ความดีเป็นจุดร่วม และจงเข้าสู่ระบบการเรียน เด็กเกรก็จะปรับตัวเอง การทะเลาะวิวาทลดลง เรื่องยกพวกตีกันนี้ไม่มีเลย”ดร.มนทิพย์ เผยแนวคิดที่ผ่านการพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติตามจนสัมฤทธิ์ผล

กระบวนการคิดและรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมเด็กดีที่ทางโรงเรียนวิเชียรมาตุจัดขึ้น จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

สง่างามอย่าง “ลูกแม่แก้ว”

โรงเรียนวิเชียรมาตุ กำเนิดขึ้นจากพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงมีพระราชปรารภเมื่อครั้งเสด็จประพาสจังหวัดตรัง ว่าตำบลทับเที่ยงมีพื้นที่ภูมิทำเลเหมาะสมดี เห็นที่จะเจริญก้าวหน้าเป็นชุมชนใหญ่ ในอนาคตควรมีสถานศึกษาไว้เพาะปลูกปัญญาแก่กุลบุตร กุลธิดาสืบไป จึงได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อสร้างโรงเรียนและพระราชทานนามว่า

“วิเชียรมาตุ” ซึ่งหมายถึง “พระราชชนนีของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว”

อีกทั้ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ กระทำพิธีเปิดโรงเรียนวิเชียรมาตุ เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2460 หลังจากจังหวัดตรังได้รับโรงเรียนวิเชียรมาตุเข้าในทะเบียนโรงเรียนของจังหวัด ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2459

ทางโรงเรียนจึงถือเอา วันที่ 1 กรกฎาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันพระราชทานกำเนิดโรงเรียน เพื่อให้ครู นักเรียน บุคลากรได้แสดงออกถึงสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวงซึ่งนักเรียนโรงเรียนวิเชียรมาตุ ขนานนามพระองค์ว่า “แม่แก้ว” และเรียกตัวเองว่า “ลูกแม่แก้ว”

อาจารย์วาสนา พลายเพชร อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ เล่าว่า เพื่อให้ลูกแม่แก้วสง่างามทั้งด้านความรู้ และความดี คือ บุคลิกดี มีวินัย สามัคคี มีจิตอาสา กตัญญู ซื่อสัตย์ สุจริต รักสิ่งแวดล้อม สมกับกำเนิดโรงเรียนอันภาคภูมิใจ ทางโรงเรียนจึงบำเพาะคุณธรรมด้วยโครงการสง่างามอย่างลูกแม่แก้ว ในหลากหลายกิจกรรมที่หนุนเสริมต่อเนื่องกันไปตลอดทั้งปีการศึกษา

กิจกรรมปลูกประชาธิปไตยให้แผ่นดินด้วย
ศาสตร์ศิลป์ถิ่นใต้

คณะครู นักเรียนรวมใจเป็นหนึ่ง พัฒนาชุมชน

เริ่มตั้งแต่การเข้ามาเป็นนักเรียนใหม่ชั้น
ม.1 และ ม.4 นักเรียนจะได้เข้า **ค่ายคุณธรรม**
ภายในค่ายนักเรียนจะได้รู้จักเพื่อนใหม่ใน
ชั้นเดียวกัน ความเป็นมาและอัตลักษณ์ของ
โรงเรียน ได้ฝึกถอนสายบัว ถวายบังคม กล่าว
คำปฏิญาณ ปลูกฝังสำนึกรักและภาคภูมิใจ
ในสถาบันตามหลักสูตรวิเชียรมาตุศึกษาและ
สานสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้อง โดยสภา
นักเรียนและพี่ๆ แต่ละช่วงชั้นจะมาต้อนรับ
น้องใหม่ของตน

นอกจากภายในค่ายแล้ว **หลักสูตร
วิเชียรมาตุศึกษา**ยังเป็นวิชาเพิ่มเติมในกลุ่ม
สาระสังคม สำหรับนักเรียนชั้น ม.1 และ
ม. 4 ที่เริ่มขึ้นในปี 2559 กำหนดลงในตาราง
เรียนสัปดาห์ละ 1 คาบ เพื่อความต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ เนื้อหาวิชาจะเน้นให้นักเรียนมี
ความภาคภูมิใจในสถาบันและหล่อหลอม
ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ “สง่างาม
อย่างลูกแม่แก้ว” คือ มีวินัย ใฝ่รู้ รักสามัคคี
มารยาทงาม กตัญญู ซื่อสัตย์ มีจิตอาสา
พัฒนาสังคม ทั้งจากการบรรยายและ
จากการให้นักเรียนทำโครงการ เช่น สสำรวจ
แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น พัฒนาสถานที่

*“เราอยากให้เด็กของเราได้เห็นถึงความ
สำคัญของการเป็นนักเรียนวิเชียรมาตุ มีความ
ภาคภูมิใจและนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์
มาไว้ในวิชาที่ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ*

ให้สมกับที่สังคมซึ่งมีศิษย์เก่าอยู่จำนวนมาก
คาดหวัง และคอยดูแลเป็นหูเป็นตาอยู่”
อ.วาสนา กล่าว

กิจกรรมนักเรียนน่ารัก เป็นการยกย่อง
เชิดชูเกียรติ มอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่
มีจิตอาสา กิริยามารยาทงาม ผลการเรียนรู้ไม่
ต่ำกว่าเกรด 2 โดยให้นักเรียนเขียนบรรยาย
ความดีของตน และครูที่ปรึกษาและเพื่อน
ในห้องเป็นผู้คัดเลือก เทอมละ 1 ครั้ง ปีละ 2
คน/ห้อง ต่อไปจะนำชื่อเขียนของนักเรียนที่
ได้รับรางวัลมาจัดบอร์ดเพื่อให้เป็นแนวทาง
ในการปฏิบัติแก่คนอื่นๆ

โครงการของหายได้คืน เป็นโครงการ
ที่ส่วนประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเป็นผู้จัดทำ
ขึ้น เมื่อนักเรียนเก็บของได้จะนำไปให้ห้อง
ประชาสัมพันธ์ประกาศหาเจ้าของ หากยัง
ไม่มีผู้มารับจะเก็บใส่ตู้ไว้ เมื่อครบปีการศึกษา
หากยังไม่มีผู้มารับจะเอาไปทำบุญ และเข้า
กองทุนของสมเด็จพระศรีฯ ทางโรงเรียน
จะเชิดชูเกียรติผู้ให้นำของมาส่ง เพื่อเป็น
ตัวอย่างที่ให้นักเรียนเห็นว่าสังคมนี้มีคน
ซื่อสัตย์ เป็นโครงการด้านความซื่อตรงที่ได้
รับรางวัลคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2556 ซึ่ง
ศูนย์คุณธรรมร่วมกับเครือข่ายองค์กรภาคี
สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติจัดขึ้น

นอกจากการนำความภาคภูมิใจใน
โรงเรียน การเชิดชูคนดีมาเป็นเป้าหมาย
คุณธรรมให้กับนักเรียนแล้ว ทางโรงเรียน

ยังคิดกิจกรรมทำดีแบบบูรณาการที่ต่อยอดจากต้นทุนที่มีอยู่ ได้อย่างน่าสนใจอีกหลายโครงการ หนึ่งในนั้นคือกิจกรรมสานสัมพันธ์พฤกษา

ต้นไม้..สื่อกลางสานสัมพันธ์สร้างคุณธรรม

จากการที่โรงเรียนมีพื้นที่ถึง 300 ไร่ และมีโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จึงมีต้นไม้มากเป็นทุน ทางโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์พฤกษาขึ้นในปี 2559 ใช้ต้นไม้เป็นสื่อให้รุ่นพี่รุ่นน้องได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยให้นักเรียนในแนวตั้งตั้งแต่ ม.1 ม.2 ม.3 ม.4 ม.5 ม.6 กลุ่มละ 6 คน แบ่งตามเลขที่ดูแลต้นไม้ 1 ต้น ทั้งหมดได้ 400 กว่ากลุ่ม ดูแลต้นไม้ 400 กว่าต้น

ทุกสัปดาห์ จะมีในคาบเรียนที่ให้นักเรียนไปดูแลสวนพฤกษศาสตร์ โดยนักเรียนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบหมุนเวียนกันเอง แต่ละกลุ่ม ศึกษาพันธุ์ไม้ของตนตามแบบฟอร์มของสวนพฤกษศาสตร์ สังเกตลักษณะ การดูแลที่เหมาะสมกับต้นไม้แต่ละต้น

ขณะที่ดูแลต้นไม้ นักเรียน 6 คนในแต่ละปีการศึกษา ยังได้ช่วยดูแลซึ่งกันและกันในลักษณะรักเพื่อน เคารพพี่ ดูแลน้อง ทั้งในเรื่องของการเรียน และความประพฤติ ช่วยให้ปัญหาในเรื่องการปกครอง การทะเลาะวิวาทพลอยลดน้อยลงไปด้วย

จากจุดแข็งของทางโรงเรียนที่ศิษย์เก่ามีความเข้มแข็ง ในอนาคตอันใกล้กิจกรรมนี้จะขยายไปสู่การสานสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ให้ศิษย์เก่ามาร่วมสนับสนุน ปูย สนับสนุนพันธุ์ไม้ ต้นไม้ 1 ต้นก็จะมีคนดูแลเพิ่มขึ้น ทั้งจากรุ่นพี่ที่จบออกไปและ

กิจกรรมสานสัมพันธ์พฤกษา ปูปลูกป่าโกงกางให้กับชุมชน

น้องใหม่ที่เข้ามา ต่อไปต้นไม้ 1 ต้น อาจมีคนดูแลถึง 40 คน

กิจกรรมสานสัมพันธ์พฤกษาจึงเป็นการบ่มเพาะคุณธรรมในเรื่องของความเสียสละ ความสามัคคี ความมีวินัย รักสิ่งแวดล้อม มีจิตอาสา รักสามัคคีในรุ่นพี่รุ่นน้อง และสานสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันไว้ในกิจกรรมเดียว

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

อ.วาสนากล่าวว่า การดำเนินโครงการทุกอย่างแม้จะกระจายความรับผิดชอบแต่ต้องร่วมมือกัน และคณะครูต้องรักเพื่อน เคารพพี่ ดูแลน้อง เช่นเดียวกับนักเรียน ดูแลทุกข์สุขของกันและกัน อีกทั้งผู้นำให้การสนับสนุนด้านนโยบาย และคอยเสริมแรงให้ขวัญกำลังใจ ติดตามความคืบหน้า

ขณะที่ ผอ.มนตรีพิมายมองในภาพกว้างว่า ความสำเร็จเกิดจากความมุ่งมั่นของผู้บริหาร และคณะครู นำจุดเด่นจุดดีของแต่ละคนมาร่วมกัน และพัฒนาส่งเสริมในบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้โอกาสบุคลากรได้ทำงาน และเปิดให้เครือข่ายภายนอก เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า เข้ามามีส่วนร่วมจะช่วยกระตุ้นและ มีผลต่อการดึงความร่วมมือของคนภายใน

ด้วยปัจจัยทั้งหมดนี้จึงทำให้โรงเรียนวิเชียรมาตุ ยังคงพัฒนาคุณธรรมความดี คงศักดิ์ศรี “ลูกแม่แก้ว” ไว้จนทุกวันนี้

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก

ฟื้นฟูวิถีชุมชนลาวเวียงด้วยทุนความดี

ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นตำบลที่ร่ำรวยไปด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรม ด้วยเป็นชุมชนลาวเวียงที่ผู้คนยังสามารถสืบทอดสิ่งดั้งเดิมมาจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน

เล่ากันว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ขณะดำรงพระอิสริยยศตำแหน่งเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ได้เดินทางยกทัพไปตีกรุงเวียงจันทน์ แห่งอาณาจักรล้านช้าง และได้กวาดต้อนชาวเวียงจันทน์ให้มาอาศัยอยู่บริเวณชุมชนแห่งหนึ่ง ต่อมาในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสบริเวณชุมชนแห่งนี้ ชาวชุมชนมีความเก่งในวิชาชีพการเลี้ยงม้า โค กระบือไว้ใช้งานและเป็นเครื่องบรรณาการแก่เจ้านายชั้นสูง พระองค์ทรงเห็นว่าม้าของชุมชนเป็นม้าที่มีลักษณะดี สวยงาม เหมาะสำหรับเป็น

ม้าศึกหรือม้าสำหรับใช้ในราชการงานทั่วไป จึงทรงคัดเลือกม้าจากชุมชนแห่งนี้ และเพื่อเป็นอนุสรณ์ความดีของชุมชน จึงได้มีการขนานนามว่า “ชุมชนบ้านเลือก” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ตำบลบ้านเลือก มี 9 หมู่บ้าน สภาพแวดล้อมของตำบลบ้านเลือกมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และมีคลองชลประทานส่งน้ำ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเลี้ยงโคนม

ท่ามกลางกระแสการพัฒนาในยุคก่อน ชาวชุมชนบ้านเลือกไม่ทราบจุดหมายปลายทางของการพัฒนามากนัก จนกระทั่งเมื่อก่อตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือกขึ้น ชาวบ้านที่นี่ก็เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน รู้ทิศทางและเห็นคุณค่าของรากเหง้าความเป็นลาวเวียงของตน ที่จะนำพาชีวิตไปสู่ความสุข โดยยึดวิถีชีวิตที่มีความพอเพียงและมีวินัยมาเป็นหลักในการทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน

สภาองค์กรชุมชน... สภาที่เชื่อมโยงความสุขคนในชุมชน

อาจารย์วิฑูรย์ ศรีเกษม แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก เล่าถึงประสบการณ์งานพัฒนาของขบวนองค์กรชุมชน ให้ฟังว่า ในตำบลบ้านเลือกได้มีการจัดตั้งองค์กรชุมชนต่างๆ ขึ้นมากมายในแต่ละหมู่บ้านและในจำนวนองค์กรชุมชนต่างๆ เหล่านั้น ก็ได้มีการพัฒนาจากองค์กรชุมชนมาสู่การจัดตั้งเป็นสภาองค์กรชุมชน โดยมีการจัดทำแผนแม่บทชุมชน จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

“เราส่งตัวแทนชุมชนตำบลบ้านเลือกจำนวน 8 คน ไปอบรมการทำแผนแม่บทชุมชนกลับมา ทุกคนต่างเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า แผนแม่บทชุมชนจะสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้กับชุมชนได้ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาความยากจน หรือปัญหาการขาดความสามัคคีภายในชุมชน”

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าตัวแทนชุมชน จะเห็นพ้องต้องกัน แต่กลับพบอุปสรรคปัญหาใหญ่ คือ ชาวบ้านบางส่วนไม่เข้าใจ เพราะเกรงแกนนำชุมชนจะมาหาฐานเสียงทางการเมือง จนเมื่อชาวบ้านพบว่าแกนนำมีการทำงานจริง โดยไม่ได้หวังผลทางการเมือง ปัญหานี้จึงหมดไป

ส่วนการก่อเกิดสภาองค์กรชุมชนบ้านเลือกนั้น มีสาเหตุมาจากการจัดกระบวนการของแผนแม่บทชุมชน ทำให้เห็นถึงปัญหาของคณะทำงานในการเชื่อมโยงงาน การประสานงาน การขับเคลื่อนงานของชุมชนไม่เพียงพอ จึงได้มีแนวคิดในการดึงกลุ่มต่างๆ ที่ผ่านการรับรองสถานภาพองค์กรชุมชนเข้ามาทำงาน เพื่อจะได้ขับเคลื่อนแผนงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีภาคีที่ร่วมกันขับเคลื่อน เช่น เทศบาล อสม. ผู้นำชุมชน โรงเรียน วัด ชุมชน

โดยสภาองค์กรชุมชนบ้านเลือกมีจุดประสงค์หลักในการทำงานเพื่อต้องการให้เกิดความสามัคคีในชุมชน เกิดการรวมกลุ่มแก้ไขปัญหาความยากจน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีงานทำ มีอาชีพเสริม มีการถ่ายทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรมชุมชน เช่น การจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมชุมชนโดยใช้วัดในชุมชนเป็นสถานที่ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่เด็กภายในชุมชน โดยมีพระและผู้เฒ่าผู้แก่ใน

ชุมชนเป็นวิทยากรในเรื่องต่างๆ เช่น การสานกระบุง ตะกร้า การทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การทำของเล่นแบบโบราณ การสานปลาตะเพียน รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การอนุรักษ์ลำตาครูด ไม่ให้มีการทิ้งน้ำเสียลงชุมชน โดยการทำบ่อบำบัดน้ำเสียในชุมชน การผลิตแก๊สหุงต้ม การผลิตปุ๋ยหมักจากมูลโค ต่อมา มีการจัดทำเรื่องการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน เรื่องเยาวชนจิตอาสา และการฟื้นฟูอาชีพของชุมชน โดยมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเข้ามาสนับสนุน

วินัย...จุดเริ่มต้นของการพัฒนา

อาจารย์วิฑูรย์เล่าว่า การทำงานของชาวบ้านที่นี้ยึดหลักสำคัญคือความพอเพียงและความมีวินัย บนฐานของการทำงานเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานของชาวชุมชนบ้านเลือกประสบความสำเร็จ

ความมีวินัยที่ชัดเจนของที่นี่ คือ การเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียง ทำให้ชุมชนสามารถเคลื่อนไหวได้ด้วยกำลังของภาคประชาชนเอง ไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว ประชาชนมีความสมานสามัคคี ประองดองกัน ชุมชนเกิดความสงบสุข เวลาที่มีกิจกรรมประชาชนก็ให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ เพราะการมีสภาองค์กรชุมชนทำให้ประชาชนได้พบปะกันอยู่บ่อยๆ ได้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เมื่อมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ชาวบ้านก็ทำงานด้วยความสมัครใจ ด้วยใจที่เป็นสาธารณะ ที่สำคัญชาวตำบลบ้านเลือกได้มีการกำหนด “ตัวชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนท้องถิ่น” ไว้ 9 ข้อ ซึ่งเป็นดังแผนที่นำทางความสุขให้คนที่นั่นอีกด้วย

ตัวชี้วัดความสุขมวลรวมของชุมชนบ้านเลือก

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก ได้นำแนวทางการจัดทำตัวชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนท้องถิ่น มาจากสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ที่นั่นเรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการจัดทำตัวชี้วัดความดี แต่ตำบลบ้านเลือกเรียกว่า “กระบวนการจัดทำตัวชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนท้องถิ่น” เพื่อเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์และสืบสานปณิธานของท่านอาจารย์ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ปราชญ์คนสำคัญของไทยที่ขับเคลื่อนเรื่องความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness : GNH) โดยพยายามนำแนวคิดและประสบการณ์จากภูฏาน มาประยุกต์ใช้กับสังคมไทยในระดับชุมชนท้องถิ่น

กระบวนการจัดทำตัวชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนท้องถิ่นของสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก เริ่มต้นด้วยสมาชิกสภาฯ ได้มีการสำรวจค้นหาสิ่งที่เป็นความภาคภูมิใจของชุมชน (ทุนทางสังคม) ซึ่งเป็นกระบวนการค้นหาและสร้างการยอมรับความดีของคนและชุมชนด้วยความชื่นชม และสำรวจปัญหาสำคัญของชุมชน จากนั้นจึงมาร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา จนได้ “ตัวชี้วัดความสุขมวลรวมชุมชนท้องถิ่น” 9 ข้อ คือ

1. คนในตำบลมีสุขภาพแข็งแรง กินดี อยู่ดี
2. คนในตำบลมีความสามัคคี
3. คนในตำบลมีอาชีพรายได้ที่มั่นคง และหนี้สินลดลง
4. คนในตำบลมีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านและตำบล
5. เป็นตำบลต่อต้านยาเสพติด และอบายมุข
6. เป็นตำบลที่อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. มีผู้นำซื่อสัตย์ โปร่งใส มีคุณธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ และเสียสละ
8. คนในตำบลมีสวัสดิการชุมชนที่ดี
9. กลุ่มองค์กรในตำบลบ้านเลือกมีความเข้มแข็ง

โดยเฉพาะในด้านของการเป็นตำบลที่อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชาวชุมชนตำบลบ้านเลือกจึงได้ทำกิจกรรม 3 อย่างที่น่าสนใจคือ การจัดกิจกรรมประเพณีพื้นเวียงประจำปีของชุมชน มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนพาเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมสำคัญทางศาสนา รมรงค์เรื่องการแต่งกาย ใช้ภาษาท้องถิ่นจัดเสียงตามสายในชุมชน และตั้ง

กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งหลักสูตรท้องถิ่น "เป็นลาวให้เป็น" เพื่อใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดโบสถ์ เน้นให้เด็ก เยาวชนในตำบลบ้านเลือกได้รู้จักตัวตน รากเหง้า ภาษาและวัฒนธรรมลาวเวียง โดยได้รับการสนับสนุนจากแผนงานขับเคลื่อนสังคมด้วยดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าที่แท้จริง มูลนิธินโยบายสุขภาวะ (มนส.)

รวมถึงมีการก่อตั้ง “หอวัฒนธรรมลาวเวียงศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านเลือก” เพื่อเป็นสถานที่รวบรวมข้าวของเครื่องใช้ของชุมชนและศิลปวัตถุ ที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวเวียงในชุมชนตำบลบ้านเลือก เพื่อถ่ายทอดสู่คนรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) หรือ TK park ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช.

วันนี้ ชุมชนบ้านเลือกมองเห็นทั้งข้อดีและข้อด้อยของตนเองอย่างเด่นชัด จึงนำมาสู่การแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง การดึงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาประสานงานร่วมกัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ทำให้มองเห็นอย่างชัดเจนว่า สิ่งที่เราทำกันทำนั้นจะมีความยั่งยืนมั่นคงต่อไปอย่างแน่นอน

องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง

ชะมวงนำอยู่ ผู้คนปลอดภัย จากวินัยใกล้ตัว

ใครที่เดินทางไปยังตำบลชะมวง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง คงแปลกใจที่ถึงชะมวงซึ่งปกติจะมีให้เห็นทั่วไปตามท้องที่ต่างๆ นั้นหายากเสียเหลือเกิน แต่แทนที่จะมีชะมวงกึ่งเกสรให้เห็น เพราะไม่มีถึงชะมวงรองรับ พื้นที่ตำบลชะมวงกลับมีสภาพที่สะอาดเรียบร้อยเป็นอย่างมาก จนเป็นพื้นที่ตัวอย่างในการจัดการขยะให้ใครๆ ได้ไปศึกษาดูงานกัน ทั้งนี้ทำได้อย่างไรน่าสนใจไม่น้อยเลยทีเดียว

ขานรับ “จังหวัดคุณธรรม”

จากแนวคิดที่ว่า “สังคมคุณธรรมจะเกิดขึ้นได้จริง ต้องทำในระดับพื้นที่” จนเกิดเป็น 4 จังหวัดคุณธรรมนำร่อง ประกอบด้วย พิจิตร บุรีรัมย์ ราชบุรี และพัทลุง และได้เริ่มขับเคลื่อนเมื่อปลายปี 2557 โดยมีศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นผู้ให้การสนับสนุนในด้านองค์ความรู้ การประสานงาน และส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่นๆ

นับจากวันนั้นได้เกิดกระแสความตื่นตัวในวงกว้าง มีอีกหลายจังหวัดที่สนใจเข้าร่วม

เป็นสัญญาณที่ดีที่จะเกิดการเชื่อมโยงและขยายผลไปสู่เครือข่ายระหว่าง โรงเรียน ชุมชน โรงพยาบาล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกันใน 4 จังหวัดคุณธรรมนำร่องก็เกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจน

ดังเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลชะมวง ซึ่งเป็นหนึ่งใน 31 ตำบล 1 โรงพัก ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายองค์กรคุณธรรม ขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของจังหวัดพัทลุง ซึ่งทางอบต.ชะมวงเองมีการดำเนินการและกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชนหลายด้านอยู่เป็น

ทุนเดิม โดยกิจกรรมที่สอดคล้องกับจังหวัดคุณธรรม ได้แก่ เรื่องการส่งเสริมวินัยจราจร และวินัยการจัดการสิ่งแวดล้อม และได้รณรงค์เรื่องการใส่ผ้าไทยผ้าถิ่น ในทุกวันศุกร์เพิ่มเติมขึ้นมา เพื่อบรรลุเป้าหมาย “เมืองลุงเมืองบายใจ มีวินัยบนความพอเพียง” ของจังหวัดพัทลุง

กบขะที่หายไป กับวินัยที่เพิ่มขึ้น

ภายในตำบลชะม่วงมีประชากรเกือบ 9,000 คน ใน 16 หมู่บ้าน และในเรื่องวินัยการจัดการสิ่งแวดล้อม (ขยะ) ถือเป็นผลงานโดดเด่น ผลงานหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลชะม่วง จากเดิมที่มีการแจกถังขยะให้แก่บ้านเรือนในตำบล แต่ก็ประสบปัญหาว่า ขยะยังล้น ซ้ำยังมีคนจากนอกพื้นที่เอาขยะใส่รถกระบะมาฝากทิ้งไว้เพิ่มเติมอีกด้วย

นายกอวิวัฒน์ ขุนทอง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชะม่วง จึงเปลี่ยนไปแก้ปัญหานั้นที่ต้นเหตุ คือลดขยะตั้งแต่ต้นทางจัดโครงการ “บ้านเรือนสะอาด ชะม่วงน่าอยู่ ผู้คนปลอดภัย” พร้อมกับได้รับงบประมาณจัดสรรจากกองทุนสิ่งแวดล้อมตามโครงการ “ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง” จึงได้บูรณาการทั้งสองโครงการร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อม ขึ้น

โดยในปี พ.ศ. 2556 ได้เริ่มโครงการ “บ้านเรือนสะอาด ชะม่วงน่าอยู่ ผู้คนปลอดภัย” อบต.ได้ดำเนินการเรื่องวินัยในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 16 และในปีพ.ศ. 2557 ได้ขยายนำร่องใน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 11 และหมู่ที่ 13 ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 – ปัจจุบันได้ขยายนำร่องครบทั้ง 16 หมู่บ้าน ได้รับงบจัดสรรจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลชะม่วง ส่วนโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ได้รับงบจัดสรรจากกองทุนสิ่งแวดล้อม จำนวน 295,100 บาท โดยนำร่องใน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 10 และหมู่ที่ 11 เพื่อให้เกิดชุมชนต้นแบบในการคัดแยกขยะ คนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการคัดแยกขยะมากขึ้น ทั้งขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณขยะ เพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดทำแผนต่อไป

เริ่มต้นโดยการให้ความรู้กับ อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่สามารถเข้าถึงชาวบ้านได้อย่างทั่วถึง หลังจากนั้นได้ให้ความรู้เรื่องการคัดแยกขยะในครัวเรือนแก่นักเรียนและจัดทำธนาคารขยะในโรงเรียนวัดพิบูลทอง เพื่อสร้างวินัยให้กับเด็ก และขยายผลไปสู่ครอบครัว จากการที่เด็กๆ กลับไปบ้านแล้วไป

พูดคุยให้ผู้ใหญ่ฟัง ทำให้มีการคัดแยกขยะในครัวเรือนมาขายที่โรงเรียนทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ มีการนำเด็กนักเรียนไปศึกษาดูงาน เรื่องการจัดการขยะที่โรงเรียนอนุบาลบางแก้ว และนำมาบูรณาการปรับใช้เป็นคนของตนเอง โดยเริ่มจากการนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่างๆ การทำน้ำหมักชีวภาพจากขยะเปียกหรือขยะอินทรีย์ ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ปริมาณขยะต้นทางลดลง

ขณะเดียวกัน ทาง อบต.ก็มีการจัดเก็บถังขยะกลับคืน เพื่อจัดทำเป็น”ถนนปลอดถังขยะ” โดยมีแนวคิดให้ชาวบ้านนำถุงพลาสติกหรือกระสอบมาใส่ขยะแทนถังขยะ โดยการนำมาวางหน้าบ้านของตนเองตามวันเวลาที่กำหนดในการจัดเก็บขยะของแต่ละหมู่บ้าน เมื่อทำอย่างต่อเนื่องประชาชนก็จะทราบว่าวันไหนที่รถขยะมาเก็บ ก็จะนำขยะที่เก็บไว้ที่บ้านมาวางรอให้เก็บ จึงไม่มีขยะให้เห็นเกลื่อนกลาดอยู่ทุกวัน ทาง อบต.เองก็สามารถลดค่าใช้จ่ายในเรื่องการจัดการขยะ ส่วนขยะที่คัดแยกไว้ก็ให้แต่ละหมู่บ้านบริหารจัดการกันเอง สำหรับหมู่ที่ 10 บริหารจัดการเงินที่ขายขยะรีไซเคิลได้ นำมาเป็นกองกลางในการจัดซื้ออาหารว่างให้กับผู้ที่มาร่วมประชุมประจำเดือน

เมื่อสิ้นสุดโครงการได้สรุปผลการประกวดการจัดการขยะในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ประกวดบ้านผู้นำ และมีการมอบเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติให้ในวันที่ 12 สิงหาคม เพื่อให้ผู้นำทำเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ลูกบ้าน

ผลของโครงการ “บ้านเรือนสะอาด ชะมวงน่าอยู่ ผู้คนปลอดภัย” ทำให้โรคร้ายที่เลือกออกซึ่งเคยมีถึง 100 ราย/ปี ลดลงเหลือ 10 ราย/ปี เป็นตัวอย่างให้หลายหน่วยงาน มาศึกษาดูงาน ได้รับการประเมินเป็นโครงการชีวิตีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ระดับประเทศ จาก กฟผ.(การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย)

เมื่อดูปลายทางของความสำเร็จของโครงการนี้ ดูเหมือนจะไม่ใช่ว่าเรื่องยาก แต่หากเมื่อแรกเริ่มในปี 2558 ที่เริ่มเก็บถังขยะออกจากชุมชนนั้นเกิดการไม่ยอมรับอยู่พอสมควร เนื่องจากเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แต่เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งพร้อมทั้งมีการรณรงค์สร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ก็ทำให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยน

ปัจจุบัน นอกจากปริมาณขยะที่ลดลงยังสามารถลดการใช้โฟมในพื้นที่ของ อบต. ชะมวงลงได้ด้วย และในอนาคตจะลดการใช้ถุงพลาสติกลง โดยรณรงค์ให้ลูกค้าถือปิ่นโตมาใส่อาหารแทนถุงพลาสติก และทาง อบต.มอบรางวัลให้กับร้านอาหารที่ไม่ใช้ถุงพลาสติก

วิสัยธรรมา สร้างความปลอดภัย

จากอุบัติเหตุจราจรในพื้นที่ที่มีมากในช่วงเทศกาล จากการเมาสุรา ขับรถเร็ว และไม่สวมหมวกนิรภัย ทาง อบต.จึงคิดหาทางลดอุบัติเหตุลง โดยจัดตั้งด่านชุมชนของตำบลชะมวงขึ้น เป็นจุดตรวจ เตือน หรือสกัดบนถนนสายรองในพื้นที่ ทั้งหมด 10 ด่าน ได้แก่ ถนนชุมชน/อบต./หมู่บ้าน โดยคนในชุมชนเอง มีการตั้งคณะทำงานแต่ละจุดตรวจ จัดเวรผลัดเปลี่ยนกันไป

ผลพวงที่ตามมาจากการตั้งด่านชุมชน คือ เมื่อดำเนินการแล้วเกิดการขยายไปยังตำบลอื่นๆ ส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่ลดลง

เคล็ดลับสู่ความสำเร็จ

นายกออิวัฒน์ กล่าวว่า สิ่งสำคัญในการดำเนินการเรื่องต่างๆ ในชุมชนนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม หรือการทำด่านชุมชน จะต้องมีการประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานและชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องถึงประโยชน์ที่หน่วยงาน และชุมชนจะได้รับจากการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ ผู้นำเองก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือจากเครือข่าย

“เวลาผมออกชุมชน ไปเยี่ยมบ้าน ผู้สูงอายุ อสม., อปพร.กลุ่มจิตอาสา ก็จะช่วยความร่วมมือ แต่เวลาทำงานเราต้องทำด้วยต้องเดินนำหน้า ไม่ใช่สั่งอย่างเดียว ถ้าผู้นำสั่งให้คนอื่นทำ แต่เราไม่ทำ เขาก็จะไม่ทำ และเมื่อเขาให้ร่วมมือแล้ว เราต้องยกย่องเชิดชูเกียรติเขา จิตอาสาไม่ได้ต้องการอะไรมาก แต่การชื่นชมและกำลังใจ เพราะทุกโครงการจะสำเร็จไม่ได้เลย หากขาดความร่วมมือและจิตอาสาของคนในชุมชน ” นายกออิวัฒน์ กล่าว

โครงการ “บ้านเรือนสะอาด ชะมวง น่าอยู่ ผู้คนปลอดภัย” นอกจากจะส่งผลตามชื่อโครงการแล้ว ยังก่อให้เกิดคุณธรรมด้านความมีวินัยกับคนในพื้นที่ เกิดจิตอาสาและความสามัคคี สามารถเป็นต้นแบบให้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้ต่อไป

ดูแล โดยไม่ได้จับกุมเพียงแต่เน้นการตักเตือน เพื่อดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุทางถนน เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดเมืองลุง เมืองบายใจ มีวินัยบนความพอเพียงด้านวินัยจราจร

เริ่มจากสาธารณสุขมีโครงการป้องกันอุบัติเหตุจากท้องถนน จากนั้นจึงได้เปิดรับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ที่อาสาเข้ามาร่วมดำเนินการ ซึ่งจากความมีจิตอาสาของคนในชุมชน ทำให้มีภาคีจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่ รพ.สต. (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล) อปพร. (อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน) อสม. (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) และชรบ.(ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน) ผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน และกลุ่มอาสาสมัครอื่นๆ อาสาเข้ามาช่วยดำเนินการ

จากนั้นได้มีหนังสือคำสั่งจากนายอำเภอเพื่อดูแลผู้ที่มาช่วยทำงานในด่านชุมชน เมื่อมีการตั้งด่านชุมชน คนในชุมชนเริ่มมีจิตสำนึกด้านวินัยจราจรเพิ่มขึ้น เพราะช่วยเป็นด่านแรกในการให้ความรู้แก่คนในชุมชน โดยมีหลัก 3 ด้านในการตั้งด่านคือเตรียม ตั้ง และติดตาม คือเตรียมคน เตรียมความพร้อมในทุกด้าน ตั้งด่าน จากนั้นจึงติดตามผลจากการตั้งด่านว่าเป็นอย่างไรบ้าง

๘๘ ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัด
ในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรมทั้งปวง
กล่าวปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่น
ที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย 🙏🙏

ชุมชนบ้านแม่กำปอง

บนเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร มีน้อยคนนักที่ไม่รู้จัก “บ้านแม่กำปอง” หมู่บ้านเล็กๆ กลางหุบเขา แวดล้อมไปด้วยทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ของป่าฝนใหญ่ในเขตอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตลอดทั้งปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาเยือนเป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่ปี 2543 ก็ได้เปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจนถึงทุกวันนี้ชุมชนบ้านแม่กำปองยังคงรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและฐานทรัพยากรของตนเองไว้ได้อย่างเหนียวแน่น พร้อมกับความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่นับวันยิ่งเข้มแข็งมากขึ้น

จุดเริ่มต้นของหมู่บ้านแห่งการท่องเที่ยว

ย้อนกลับไปในปี 2539 นายธีรเมศร์ ขจรพัฒนภิรมย์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า “พ่อหลวงพรหมมินทร์” คือผู้นำคนสำคัญที่ชักนำคนในชุมชนแม่กำปองให้รู้จักกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งขณะนั้นยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเช่นในปัจจุบัน

“สมัยนั้นหมู่บ้านแม่กำปองยังมีสิ่งที่จะต้องพัฒนาอีกเยอะมาก โดยเฉพาะ

สาธารณูปโภคต่างๆ ซึ่งชุมชนเราไม่มีงบประมาณของตนเอง ดังนั้นเมื่อผมเข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็คิดว่าจะแก้ไขอย่างไร มัวแต่รอความช่วยเหลือจากภายนอกที่จะเข้ามาก็คงไม่ได้ ก็เลยมาคิดว่าชุมชนเรามีอะไรดี มีจุดเด่นอะไร

เรามีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เพราะเราเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่เขตป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของน้ำตก

แม่กำปอง ชุมชนเรามีวิถีชีวิตที่ต่างจากที่อื่นๆ โดยเฉพาะอาชีพเก็บใบเมี่ยงที่สืบทอดกันมานาน เรามีวัฒนธรรมที่เก่าแก่ นิสัยใจคอของคนในชุมชนก็ค่อนข้างดีอยู่ ก็คิดว่าทุนต่างๆ เหล่านี้ที่เรามี หนีไม่พ้นเรื่องของการท่องเที่ยว แต่ต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่จะไม่ทำลายต้นทุนของเรา”

ชุมชนบ้านแม่กำปองใช้เวลา 4 ปี ในการเตรียมความพร้อม ทั้งการศึกษา แนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จาก ชุมชนต่างๆ เช่น หมู่บ้านศรีวัง จังหวัด นครศรีธรรมราช การทำความเข้าใจกับ คนในชุมชนถึงวัตถุประสงค์ของการเปิดเป็น หมู่บ้านท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างกฎระเบียบ ร่วมกัน จากนั้นจึงได้ทำการเปิดเป็นหมู่บ้าน ท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2543 เป็นต้นมา

บริหารจัดการด้วยหลัก “ธรรมาภิบาล”

นอกจากการเที่ยวชมความงามของ ธรรมชาติแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้ศึกษาวิถี ชีวิตของชุมชน จากการกิน การอยู่อาศัยใน บ้านพักแบบ “โฮมสเตย์” ของชาวบ้าน โดย

มีการปรับปรุงบ้านพักส่วนตัวให้เป็นที่พัก เพื่อรับรองนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักค้าง คืนแบบอยู่ร่วมกับเจ้าของบ้าน และชุมชน ยังมีรายได้เพิ่มจากการประกอบอาหารเลี้ยง นักท่องเที่ยว เป็นไกด์ท้องถิ่น นักดนตรี พื้นบ้าน รวมถึงการเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพ ต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูปกาแฟ หมอนใบชา เครื่องดื่มสมุนไพร นวดแผนโบราณ เป็นต้น

ทั้งนี้รายได้ที่เกิดจากการดำเนินงาน ของกลุ่มต่างๆ เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วจะนำเข้า “สหกรณ์บ้านแม่กำปอง” โดยมีคณะกรรมการ ของสหกรณ์เป็นผู้ดูแลและบริหารจัดการ รายได้ของชุมชน ซึ่งชาวบ้านแม่กำปอง ทั้งหมดต่างเป็นสมาชิกของสหกรณ์ และทุกปี จะมี การแบ่งเงินปันผลคืนให้แก่สมาชิกทุกคน อีกทั้งยังมีการเปิดโอกาสให้กลุ่มอาชีพต่างๆ สามารถยืมเงินโดยไม่คิดดอกเบี้ย เพื่อนำไป พัฒนากิจการของกลุ่ม หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

ทุกๆ เดือน คณะกรรมการจะมีการ ประชุมชี้แจงรายรับ รายจ่าย และการ กระจายผลประโยชน์ของชุมชน รวมทั้ง วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน และเมื่อได้ข้อสรุปแล้วก็ประกาศให้

สมาชิกในชุมชนได้รับทราบ หรือบางกรณีหากเกิดข้อข้องใจสมาชิกก็จะปรึกษาหารือกัน ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนเกิดความไว้วางใจใน “ความโปร่งใส” และการกระจายรายได้ อย่าง “ยุติธรรม” ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดความร่วมมืออันดี

บนเส้นทางท่อกองเกี่ยวอย่างยั่งยืน

เป้าหมายหลักของการดำเนินกิจกรรม ท่อกองเกี่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านแม่กำปอง คือ สมาชิกในชุมชนต้องการอนุรักษ์ฐาน ทรัพยากรของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ได้เปิด เป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว สมาชิกในชุมชนยังเห็นคุณค่าและความ สำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

มากยิ่งขึ้น มีการสร้างกฎระเบียบการอยู่อาศัย ร่วมกันที่ต้องไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การไม่ทิ้งขยะหรือสิ่งสกปรกลงสู่แม่น้ำ ที่ไหลผ่านบ้านแต่ละหลัง มีการแยกขยะ มีการตรวจตราและดูแลนักท่องเที่ยวไม่ให้ รุกล้ำทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการ สร้างที่พักอาศัยที่ต้องสอดคล้องกับระบบ นิเวศ เป็นต้น

สมาชิกในชุมชนเกิดความตระหนัก ในการดูแลและต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วย อหยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านที่ดี มีความซื่อสัตย์ ไม่โกงราคาสินค้าจางินพอดี และมีความ จริ่งใจในการให้บริการ สร้างความประทับใจ ให้กับนักท่องเที่ยวที่ต่างกลับมาเยือนบ้านแม่ กำปองซ้ำแล้วซ้ำอีก

นายประทีป นงคียา ผู้ใหญ่บ้านบ้าน แม่กำปองคนปัจจุบันได้กล่าวว่า “ปัจจัยสำคัญที่ ทำให้หมู่บ้านมีความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยว ในปัจจุบัน คือ เป็นการดำเนินกิจกรรมจาก ความต้องการของคนในชุมชนที่ลุกขึ้นมา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ไม่เหมือนกับที่อื่นๆ ที่เกิดจากการกระตุ้นของภาครัฐทำให้การ ดำเนินกิจกรรมไม่ยั่งยืน และที่สำคัญคือเรา จะต้องทำให้ชุมชนเรามีทรัพยากรธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์และยั่งยืนให้นานที่สุดเพราะ มันคือประโยชน์ของพวกเรา คือรายได้ที่ เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งทุกวันนี้ที่มีกินมีใช้ ก็เพราะการท่องเที่ยว ดังนั้นเราต้องยึด สิ่งเหล่านี้ให้อยู่กับเราให้นานชั่วลูกชั่วหลาน หรือนานที่สุดเท่าที่จะนานได้”

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ความไม่เข้าใจของคนในชุมชน คือ อุปสรรคสำคัญในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการ

ผู้นำชุมชนได้ใช้กระบวนการวิจัยท้องถิ่นเข้ามาสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน โดยได้รับทุนวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) อีกทั้งยังมีศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน มหาวิทยาลัยพายัพ เป็นพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำปรึกษา ทำให้สามารถข้ามผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ จนทุกวันนี้ชุมชนบ้านแม่กำปองได้กลายเป็นแบบอย่างในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเป็นศูนย์เรียนรู้ในด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนบ้านแม่กำปองสามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็งคือ ผู้นำชุมชนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความตระหนักในสถานการณ์ปัญหาของชุมชน สามารถมองเห็นโอกาสในการพัฒนาชุมชนด้วยทุนที่ภายในที่มีอยู่ มีความเสียสละ ซื่อสัตย์และโปร่งใสในการบริหารงาน

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดการขยะมูลฝอย การรักษาภูเขาระเบียบต่างๆ ของชุมชน และการต้อนรับดูแลนักท่องเที่ยว ฯลฯ ความร่วมมือและสามัคคีกันอย่างเข้มแข็งของชาวบ้านแม่กำปอง ทำให้จากหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวน ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีถนน บางครัวเรือนไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง สามารถพลิกวิกฤติเป็นโอกาสจนสามารถพัฒนาพื้นที่ให้เป็นหมู่บ้านตัวอย่างด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ช่วยแก้ไขปัญหการว่างงานและการออกไปหางานทำนอกพื้นที่ในกลุ่มวัยแรงงาน เกิดการพัฒนาด้านอาชีพเสริม เด็กเยาวชนรุ่นใหม่เมื่อสำเร็จการศึกษา เริ่มกลับมาประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้อง

กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนก็ดีขึ้นตามมา

“สิ่งที่ชุมชนเราได้ร่วมสร้าง ร่วมทำกันมากกว่า 20 ปี ทุกวันนี้มีความภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่หมู่บ้านประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลระดับประเทศ ทำให้เรามีกำลังใจที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป สิ่งที่เราภูมิใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ คนในชุมชนแม่กำปองทุกคนมีจิตสำนึกรักบ้านเกิด รู้คุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ เพราะตราบไต่ที่เราสามารถรักษา ‘คุณค่า’ ไว้ได้ ‘มูลค่า’ ก็จะไม่หาย และสิ่งนี้ก็จะหล่อเลี้ยงชาวแม่กำปอง ไปจนชั่วลูกชั่วหลาน...” นายธีรเมศร์ อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านแม่กำปองกล่าวทิ้งท้าย

เทศบาลตำบลบ้านกลาง

เทศบาลธรรมภิบาล ชื่อตรงไปรังไร ตรวจสอบได้

ตำบลบ้านกลาง อ.เมือง จ.ลำพูน นับเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือ เพราะเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทำให้เทศบาลตำบลบ้านกลางซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดเก็บภาษีได้มากที่สุดในระดับจังหวัดลำพูน ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่เทศบาลตำบลบ้านกลางจะถูกพ่วงเลี้ยงในการบริหารจัดการงบประมาณต่างๆ จากองค์กรหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ

รางวัล ป.ป.ช.ต่อเนื่อง 4 ปี

แต่ถึงกระนั้น เทศบาลตำบลบ้านกลางก็สามารถพิสูจน์เจตนาธรรมณ์ที่ยึดมั่นในการทำงานด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อตรงไปรังไร ด้วยรางวัลแห่งเกียรติยศและความภาคภูมิใจอันมากมายนับไม่ถ้วน

ยึดมั่นธรรมภิบาลเพื่อประชาชน

“หลักธรรมภิบาล” หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือมีความถูกต้อง มีความยุติธรรม และมีคุณความดีอย่างยั่งยืน เป็นหลักการเพื่อการอยู่ร่วมกันในบ้านเมือง

และสังคมอย่างมีความสุข เกิดความ
รู้รักสามัคคี โปร่งใส มีส่วนร่วม สามารถ
ประสานประโยชน์ และคลี่คลายปัญหา
ข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี และพัฒนาสังคมให้มี
ความยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่เทศบาล
ตำบลบ้านกลางนำมาใช้ในการบริหารงาน
ตามวิสัยทัศน์การพัฒนาที่ได้วางไว้ คือ
“เมืองอุตสาหกรรมปลอดภัย เศรษฐกิจ
พัฒนา การศึกษาชั้นนำ วัฒนธรรมดีงาม
ธรรมาภิบาลเพื่อประชาชน เปี่ยมล้ำคุณภาพ
ชีวิต”

ดร.ประสิทธิ์ จันทกลาง นายก
เทศมนตรีตำบลบ้านกลาง ซึ่งเป็นผู้นำ
องค์กรที่มีนโยบายอันชัดเจนในการบริหาร
งานด้วยหลักธรรมาภิบาลและความซื่อตรง
โปร่งใส กล่าวว่า “ปัจจุบันปัญหาบ้านเมือง
เรารวบรวมหลายปัญหา เกิดขึ้นจากการปล่อย
ปละละเลยในการตรวจสอบ กลุ่มคนทุจริต
สามารถเข้าถึงอำนาจต่างๆ ได้โดยง่าย และ
สามารถควบคุมการดำเนินงานต่างๆ ได้ จน
ทำให้เกิดปัญหาใหญ่คือการทุจริตคอร์รัปชัน
ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำลายสังคมอย่างรุนแรงและ
ฝังรากลึกมานาน ซึ่งการจะแก้ไขปัญหานี้ได้
อย่างยั่งยืนนั้น คนในสังคมต้องมีค่านิยมใน

การรักความดี และไม่ยอมรับพฤติกรรม
การทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกรูปแบบ

ตัวผมเองคงไม่ได้เป็นนายกฯ ได้
ตลอดกาล ดังนั้นสิ่งที่สำคัญก็คือการปลูก
ฝังจิตสำนึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในตัวเจ้าหน้าที่
ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างประจำของ
เทศบาล ไปจนถึงชาวบ้าน ประชาชน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชน ถือเป็น
หัวใจสำคัญ ดังนั้นการสนับสนุนของ
องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ที่ทำในเรื่องนี้
ก็ควรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

ข้อตรงโปร่งใส ตรวจสอบได้

หลักธรรมาภิบาลที่สำคัญข้อหนึ่งคือ
การบริหารงานด้วยความซื่อตรงโปร่งใส
เทศบาลตำบลบ้านกลางจึงเปิดกว้างให้
ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการ
ตรวจสอบการทำงานขององค์กรได้ ซึ่งการ
ขับเคลื่อนงานของเทศบาลตำบลบ้านกลาง
นั้น ประกอบไปด้วยความร่วมมือระหว่าง
คณะผู้บริหารเทศบาล โดยมีนายกเทศมนตรี
ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ประธานสภา
เทศบาลตำบลบ้านกลางทำหน้าที่ตรวจสอบ
และพิจารณาการทำงาน of เทศบาล

ปลัดเทศบาลทำหน้าที่นำนโยบายของคณะผู้บริหารมาดำเนินการ ภายใต้การตรวจสอบของสภาเทศบาล ซึ่งเป็นการบริหารงานที่ต่างฝ่ายเป็นอิสระ มีหน้าที่ถ่วงดุลและตรวจสอบซึ่งกันและกัน ซึ่งประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานได้ เช่น การใช้จ่ายงบประมาณ รายรับ รายจ่ายประจำปี การจัดซื้อจัดจ้างโครงการต่างๆ เป็นต้น

เทศบาลตำบลบ้านกลางได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งมีแนวทางในการขับเคลื่อนที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการที่ดี และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง **ศูนย์กฎหมายชุมชนเทศบาลตำบลบ้านกลาง** เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์ และแจ้งเหตุการณณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานมิชอบหรือทุจริตต่อหน้าที่ และที่สำคัญมีการสร้าง **เครือข่ายความเชื่อตรงบ้านกลาง** เพื่อขับเคลื่อนความเชื่อตรง โปร่งใส และพอเพียงในพื้นที่ โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่าย **ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)** และประชาชนในพื้นที่ตามแผนพัฒนาความเชื่อตรงแห่งชาติ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา เทศบาลตำบลบ้านกลางไม่เคยถูกกล่าวหาว่าทุจริตคอร์รัปชัน หรือถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการอันมิชอบเลย

ในทางตรงข้ามกลับได้รับความร่วมมืออันดีจากประชาชนในพื้นที่ในการบริหารงานเทศบาล ทำให้เกิดความฉับไว โปร่งใส และเกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ

ผลสำเร็จจากการทำงานในเชิงประจักษ์นี้ ทำให้เทศบาลตำบลบ้านกลางได้รับรางวัลมากมาย อาทิ รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น และเป็นต้นแบบด้านการป้องกันการทุจริต ได้รับโล่เชิดชูเกียรติจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. มาหลายปีติดต่อกัน อีกทั้งได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล รางวัลพระปกเกล้า รางวัลสุดยอดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านสตรีและครอบครัว จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และรางวัลคุณธรรมแห่งชาติประเภทองค์กร ปี พ.ศ. 2556 จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นต้น

โครงการเทศบาลใสสะอาด

ในปี 2554 เทศบาลตำบลบ้านกลางได้ดำเนินโครงการเทศบาลใสสะอาด **คิดดี ทำดี มีคุณธรรม** โดยได้รับการเสริมหนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการ

สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคมควบคู่กับปลูกฝังจิตสำนึกความซื่อตรงแก่ประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยสอดแทรกคุณธรรมความซื่อตรงลงไปเป็นหลักสูตรและกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น กิจกรรมความรู้คู่คุณธรรม ห้องเรียนคุณธรรม หมู่บ้านคุณธรรม

จากนั้นในปี 2555 ได้ต่อยอดขยายผลจนเป็น “โครงการเทศบาลใสสะอาด สร้างความซื่อตรง โปร่งใส ใฝ่คุณธรรม” โดยเทศบาลตำบลบ้านกลางได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ จำนวน 7 กิจกรรมด้วยกัน คือ 1.การจัดอบรมให้ความรู้ผู้นำคุณธรรม 2.การสร้างพนักงานจิตอาสาท้องถิ่นพัฒนาอย่างยั่งยืน 3.ผ้าป่าขยะรีไซเคิล 4.การเสริมสร้างผู้นำคุณธรรม 5.การเสริมสร้างคุณธรรมนำประชาสุขใจ 6.การเสริมสร้างและยกย่องคนดีหรือคนดีศรีบ้านกลาง 7.การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในด้านผู้นำคุณธรรม

เทศบาลตำบลบ้านกลางได้ขยายผลสู่การจัดกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น กิจกรรม “ต้นไม้แห่งความดี” โดยให้เจ้าหน้าที่เขียนความดีของตนเองลงบนใบโพธิ์แห่งความดีแล้วตั้งจิตอธิษฐาน จากนั้นได้รวบรวมใบโพธิ์ไปหล่อเป็นพระพุทธรูปเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจต่อไป

โครงการเชิดชูเกียรติพนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างของเทศบาลตำบลบ้านกลาง ผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการและให้บริการประชาชนดีเด่น

โครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตในตำบล เพื่อสร้างค่านิยม และการเชิดชูคุณธรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติงานร่วมกันของทุกภาคฝ่าย

การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ ส่งเสริมคุณธรรม ความซื่อตรง โปร่งใส และพอเพียง

กิจกรรม “คนดีศรีบ้านกลาง” ส่งเสริมและยกย่องชาวบ้านในชุมชนบ้านกลางซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนว่าเป็นคนดี มีความเสียสละ มีความซื่อตรง เพื่อสร้างบุคคลต้นแบบที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้คนทำความดี บำเพ็ญประโยชน์ และอุทิศตนเพื่อส่วนรวม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมโรงเรียนสีขาว “โตไปไม่โกง” ที่มุ่งบ่มเพาะคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชนเกี่ยวกับคุณค่าแห่งความดี 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ การรักความเป็นธรรม การกระทำอย่างรับผิดชอบ การมีจิตสำนึกรักษาประโยชน์ส่วนรวม และการมีชีวิตความเป็นอยู่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนนั้น เป็นเสมือนการวางรากฐานอันสำคัญที่จะช่วยให้ชุมชนบ้านกลาง สามารถบรรลุเป้าหมายการเป็น “สังคมแห่งคุณธรรม จริยธรรม และความซื่อตรง” ได้ในที่สุด

เทศบาลตำบลหนองบัว

มุ่งสู่องค์กรคุณธรรม

๑๑ ที่นี้ไม่มีเวลาปิด เพราะเปิดทำการตลอด 24 ชั่วโมง โดยในช่วงเย็น 18.00 น. เป็นต้นไป มีเจ้าหน้าที่อยู่เวรยาม 4 คน ที่นี้ไม่มีห้องน้ำของผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ มีแต่ห้องน้ำของประชาชนที่ทุกคนใช้ร่วมกัน ที่นี้ไม่มีที่จอดรถส่วนตัวของนายกฯ, ปลัด, พอ.กอง ฯลฯ เพราะที่จอดรถทุกที่เป็นพื้นที่ของทุกคน และเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา เทศบาลตำบลหนองบัวไม่เคยมีฎีกาเบิกเงินล่วงหน้าสำหรับเจ้าหน้าที่และพนักงานเลย ทั้งที่กลับบ้าน 3 กุ่ม 4 กุ่ม เป็นประจำ... ๑๑

นางสาวสวนา สีนะกุล ปลัดเทศบาล ตำบลหนองบัว เล่าถึงตัวอย่างหนึ่งในหลายๆ เรื่องของวิถีปฏิบัติที่ชาวเทศบาลตำบลหนองบัว อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมายาวนาน หล่อหลอมจนกลายเป็น วัฒนธรรมองค์กรอันเข้มแข็ง และเป็นที่ยิ่ง ของประชาชนอย่างแท้จริง

“วัฒนธรรมองค์กร” ความเข้มแข็งที่ เริ่มต้นจากภายใน

ปี 2542 เทศบาลตำบลหนองบัวได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ดูแล

ประชากรในพื้นที่กว่า 6,000 คน นับเป็นเวลาเกือบ 20 ปี ในการทำงานร่วมทุกข์ ร่วมสุขของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา เจ้าหน้าที่และพนักงานเทศบาล จนก่อเกิด เป็นวิถีวัฒนธรรมขององค์กรในการช่วยกัน ทำงาน ด้วยความเสียสละ พุ่มเททั้งแรงกาย แรงใจ โดยถือประโยชน์ส่วนรวมและความสุข ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

การมีส่วนร่วม และการให้คุณค่า ของคนทำงานอย่างเท่าเทียม ถือเป็นหลักคิด

สำคัญของเทศบาลตำบลหนองบัว ปลัดสวน เล่าว่า “แม้จะแตกต่างกันด้วยตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบ แต่ในการทำงานนั้น ทั้ง 61 ชีวิตของเทศบาลตำบลหนองบัว ไม่ว่าจะ เป็นปลัด หรือคณงาน ถ้าเราทำหน้าที่ของเราอย่างเต็มที่แล้ว ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน เราคิดอย่างนั้นนะคะ และที่นี่เราจะช่วยกันทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นงานส่วนรวมหรืองานที่เกี่ยวกับประชาชน เราจะช่วยกัน อย่างเช่นมีเหตุไฟไหม้ เรา จะออกพื้นที่ไปช่วยกันหมดเลย ทั้งนายกฯ ผู้บริหาร ไม่ใช่ปล่อยให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิง ทำอยู่ฝ่ายเดียว โดยหลักปฏิบัติของพวกเรา คือ งานอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกถือว่าเป็นงานส่วนรวม”

เทศบาลตำบลหนองบัวยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสื่อสารภายในองค์กร มีการพบปะ พูดคุย ประชุมหารือกันเป็นประจำทุกเช้า วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการตามแต่วาระโอกาส ซึ่งจะ เน้นการสื่อสารที่ใช้เวลาเพียงสั้นๆ แต่มีความ ชัดเจนและแม่นยำ ทำให้เกิดความเข้าใจ และส่งผลให้การดำเนินงานต่างๆ ประสบ ความสำเร็จมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาที่ ติดขัด และจัดปรับแผนงานได้อย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ การเสียสละ และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ยังเป็นค่านิยมที่เห็นได้

อย่างเด่นชัด จากการทุ่มเททำงานของ ทุกหน่วย “ได้เวลาเลิกงาน 4 โมงครึ่งแล้ว แต่แทบจะไม่มีใครลุกออกจากโต๊ะเลยถ้างาน ยังไม่เสร็จ บ่อยครั้งที่อยู่กันจนดึก และเป็นทีมบริหารด้วยซ้ำที่กลับเป็นทีมสุดท้าย วันเสาร์ วันอาทิตย์ ก็ไม่ค่อยได้หยุดกัน เพราะ เราจัดกิจกรรมให้กับเด็กๆ แทบทุกอาทิตย์ ซึ่ง เจ้าหน้าที่ของเราก็ตั้งใจมาช่วยกัน เพราะ เราคิดเสมอว่า สิ่งที่เราทำยังเทียบไม่ได้กับ ที่พ่อหลวงรัชกาลที่ 9 ได้เสียสละให้กับ คนไทยเลย

อาหารที่เหลือจากศูนย์เด็กเล็ก ก็เป็นที่รู้กันว่าจะไม่มีใครเอากลับบ้าน ไม่เบียดบัง เอาไปกินเอง แต่เราจะตักใส่ถุงเอาไปให้ คนแก่ คนจน คนยากไร้ในชุมชน และเรายัง เอาผักสวนครัวที่ปลูกไว้หลังสำนักงาน มาทำ อาหาร” ปลัดสวนเล่าเสริม

“ผู้นำองค์กร” แบบอย่างของการทำงาน ด้วยหลักคุณธรรม

ผู้นำหรือผู้บริหาร เปรียบเสมือนแม่แบบ ที่จะช่วยหล่อหลอมคนในองค์กรให้อยู่ใน กรอบแห่งคุณงามความดี การที่ผู้บริหาร ของเทศบาลตำบลหนองบัว นายปัญญา สัตยกาญจน์ นายกเทศมนตรีตำบลหนองบัว มีนโยบายชัดเจนในการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล มุ่งสู่การเป็นองค์กรคุณธรรม ที่มีความซื่อตรง โปร่งใส ทำให้ผู้เกี่ยวข้อง

ทุกฝ่ายมีความเข้าใจในแนวนโยบาย จนเกิดเป็นความร่วมมือของบุคลากรในเทศบาลและประชาชน ในทุกกิจกรรมที่ดำเนินการ

ปลัดสวนกล่าวว่า “หัวใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็คือผู้บริหาร เพราะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทางที่ดี เราโชคดีที่มีผู้บริหารที่มีคุณธรรม ท่านไม่เคยสั่งให้เราทำอะไรที่ผิดระเบียบเลย แถมยังช่วยดูแลให้คำแนะนำ และคอยตักเตือนเราด้วยซ้ำ ในฐานะที่ท่านมีประสบการณ์เป็นนายกฯ มาตลอด 5 สมัย

วิธีคิดหลายๆ อย่างเราถูกบ่มเพาะมาจากท่าน อย่างเช่นในการทำโครงการต่างๆ เราจะคิดถึงคุณค่าของงบประมาณที่ทำลงไป ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด ทำภายใต้กฎหมายรองรับ มีความโปร่งใสยอมรับได้ และทำภายใต้การมีส่วนร่วม ท่านจะบอกเสมอว่าให้พวกเราทำงานด้วยความภาคภูมิใจ เพราะเราเข้ามาได้ด้วยความสามารถและสมอง ไม่ได้ใช้เงินเข้ามา ดังนั้นจึงไม่ต้องถอนทุน ขอให้ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต”

จัดซื้อจัดจ้างอย่างซื่อตรง โปร่งใส

ภารกิจหลักด้านหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการจัดบริการ

สาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ซึ่งในการจัดบริการสาธารณะดังกล่าวจำเป็นต้องทำการ “จัดซื้อจัดจ้าง” เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุต่างๆ เช่น การก่อสร้าง การลอกคลอง สาธารณะ การจัดระบบประปา การส่งเสริมการศึกษา การดูแลสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

แต่ในขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างนั้นกลับพบว่า มีเรื่องร้องเรียนไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เกี่ยวกับการ “ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง” เป็นจำนวนมาก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกมองในแง่ลบ และเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนา

ด้วยเหตุผลนี้เอง ทำให้เทศบาลตำบลหนองบัวได้ริเริ่มแนวคิดในการป้องกันการทุจริตภายในองค์กรเกี่ยวกับงานพัสดุด้าน

การจัดซื้อจัดจ้างขึ้น โดยได้ร่วมกันกำหนดแนวทางมาตรการต่างๆ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ป้องกันมิให้เกิดปัญหาการทุจริตภายในหน่วยงานของเทศบาลตำบลหนองบัว ภายใต้ชื่อ “โครงการส่งเสริมความซื่อตรงโปร่งใส งานพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง”

เทศบาลตำบลหนองบัวได้ คำนึงคตินวัตกรรมป้องกันการทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้าง โดยกำหนดกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันการทุจริต ทำให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน เริ่มจากจัดประชุมบุคลากรและร่วมกันกำหนดแนวคิดในการสร้างนวัตกรรมป้องกันการทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การประทับตราสัญลักษณ์ของเทศบาลกำกับด้านหัวกระดาษในเสนอราคาทุกใบ, จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มาซื้อเอกสารจัดซื้อจัดจ้างเป็นรายตัวเฉพาะราย, ถ่ายภาพกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอนแนบติดฎีกาเบิกเงิน และยังกำหนดให้มีประชาชนเข้าร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน

มาตรการเหล่านี้ส่งผลให้เกิดความโปร่งใส ปลอดทุจริตด้านจัดซื้อจัดจ้าง มีการแข่งขันการเสนอราคาอย่างเป็นธรรมเกิดความคุ้มค่า ประหยัดงบประมาณ เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาล และเกิดงานบริการสาธารณะที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม

โครงการส่งเสริมความซื่อตรง โปร่งใส งานพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี จนได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี ปี 2558 (รางวัลที่ 1 ประเภททั่วไป กลุ่มเทศบาลตำบล) จากสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อีกทั้งเทศบาลตำบลหนองบัวยังได้รับการคัดเลือกให้เป็น **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ด้านการป้องกันการทุจริต** จาก ป.ป.ช. ถึง 3 ปีติดต่อกัน ทำให้มีองค์กรหน่วยงานต่างๆ มาศึกษาดูงานมากกว่า 1,620 องค์กร

นอกจากนี้เทศบาลตำบลหนองบัวยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความสัมพันธ์ของครอบครัวและชุมชน โดยจัดกิจกรรมให้คน 3 วัย คือ เด็กและเยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และปู่ย่าตายาย ได้มีความใกล้ชิดผูกพัน สร้างความอบอุ่นและความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณสมทบบางส่วนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทำให้การดำเนินการมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเปิดพื้นที่ของสำนักงานเทศบาลให้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม เช่น การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำขนมพื้นบ้าน จากปู่ย่าตายายสู่ลูกหลานในชุมชน, การชวนเด็กๆ ทำกิจกรรมจิตอาสาเยี่ยมบ้านผู้ป่วยและคนชรา, กิจกรรมสภาเด็กและเยาวชน, กลุ่มดนตรีไทย เป็นต้น

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

“ดอนแก้ว” ตำบลแห่งความซื่อตรง โปร่งใส และมีสุขภาวะดี

แม้จะมีเป้าหมายสูงสุดของการทำงาน แต่รางวัลแห่งความภาคภูมิใจอันมากมาย นับไม่ถ้วนที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ได้รับจากองค์กร และหน่วยงานต่างๆ เป็นเครื่องหมายการันตีได้อย่างดี ถึงผลสำเร็จของการทำงานด้วยความมุ่งมั่น กุ้มกอบ เพื่อสร้างสุขภาวะของคนในชุมชน และก้าวสู่การเป็นชุมชนคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต

นายพนต ฌ เชียงใหม่ นายกองค้การ บริหารส่วนตำบลดอนแก้ว และ ดร.อุบล ยะไวยัณณะวิชัย ปลัดค้การบริหรส่วน ตำบลดอนแก้ว คืผู้นำการเปลี่นแปลง คนสำคัญที่มีส่วนในการวางรากฐานอันมั่นคง ให้กับองค์กร ด้วยนโยบายที่ชัดเจนและ เอาจริงเอาจังในการป้องกันการทุจริตทุก รูปแบบ ขณะเดียวกันก็ปลุกฝึงคุณธรรม ความซื่อตรง โปร่งใส ความเอื้ออาทร ซื่อสัตย์ สุจริต ให้เกิดขึ้นทั้งในองค์กรและในชุมชน

ปลัดอุบลเล่าถึงแรงบันดาลใจว่า “เรา มักจะได้ยินจากชาวอยู่เสมอว่า องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทุจริตคอร์รัปชัน

มากที่สุด ท้องถิ่นไม่ดี ท้องถิ่นโกง ซึ่งพอได้ยิน อย่างนั้นก็รู้สึกไม่สบายใจ เลยทำให้เกิด แรงบันดาลใจอยากจะทำท้องถิ่นของเราให้ เป็นองค์กรที่สะอาด ปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน อย่างเด็ดขาด ตอนนั้นมันเป็นเหมือนอุดมคติ ทำได้หรือไม่ ไม่รู้ แต่ที่รู้คือต้องเริ่มที่ตัวเอง ก่อน ก็เลยเริ่มต้นจากการดีไซน์องค์กรของเราว่าจะต้องเป็นอย่างไร”

“อบต.สีขาว” ซื่อตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้

อบต.ดอนแก้วเริ่มต้นสร้างความโปร่งใส ในองค์กร ด้วยการแก้ปัญหาความเลื่อมล้ำใน องค์กร โดยเฉพาะด้านการบริหารงาน วาง

หลักเกณฑ์การรับคนเข้าทำงานที่ใช้ระบบคุณธรรม ไม่มีระบบฝาก รับคนพิจารณาคนเข้าทำงาน โดยใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีคุณสมบัติสามารถสมัครเข้ามาเพื่อรับการคัดเลือก หรือสอบคัดเลือกได้

นอกจากนี้ ฝ่ายบริหารและบุคลากรทุกแผนกของ ออบต.ดอนแก้ว ยังได้ปฏิญาณและบันทึกเจตนารมณ์ร่วมกันในการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันว่า **“จะทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ต่อต้าน การทุจริต มีความโปร่งใส และมีส่วนร่วมทุกระดับ”** โดยยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล คือมีความถูกต้องตามกฎระเบียบ มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ โปร่งใส มีส่วนร่วม มีความคุ้มค่าและสร้างสรรค์ อีกทั้งยังน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะหากคนในองค์กรมีความพอเพียงพอประมาณ พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ไม่ฟุ้งเฟ้อ และรู้จักการประหยัดอดออมแล้ว จะเป็นเกราะป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างดี

ทั้งนี้เพื่อมุ่งสู่การเป็น **“อบต.สีขาว”** ที่มีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส ซึ่งไม่เพียง

ปลอดคอร์รัปชัน หากยังเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบการทำงานของ ออบต.ดอนแก้ว โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตประจำตำบลดอนแก้ว ทำหน้าที่เสมือน ป.ช.ตำบลซึ่งเรียกว่า**คณะกรรมการธรรมาภิบาลตำบลดอนแก้ว (กร.ต.ดอนแก้ว)** ซึ่งเป็นอาสาสมัครที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนชุมชนในการสอดส่อง เฝ้าระวัง และรณรงค์สร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันภายในองค์กร และชุมชน

ผู้แทนชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจบริหาร การใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่น การรับรู้งบประมาณรายจ่ายประจำปี และการจัดซื้อจัดจ้างอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ โดยง่ายและสะดวก ผ่านช่องทางสื่อสารต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน และอินเทอร์เน็ต ตามแนวคิด **“อบต.รู้อะไร ประชาชนต้องรู้สิ่งนั้น”** จึงเป็นที่มาของนวัตกรรม **“องค์กรระบบเปิด” (Open System Organization)** เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ทั้งกิจกรรม **“PR 360 องศา”** ซึ่งเป็น

การประชุมสัมมนาข้อมูลข่าวสารทั้งเชิงรุก และเชิงรับ รวมทั้ง "Donkaew GIS" คือการพัฒนากระบวนการข้อมูล GIS ให้ตรงตามความต้องการของประชาชน

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ อบต.สีขานอกจากส่งผลต่อการประหยัดงบประมาณของทางราชการแล้ว ประชาชนยังมีโอกาสเสนอความต้องการ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้โดยตรงต่อนักการเมืองท้องถิ่นด้วย

มุ่งสู่การเป็น “ชุมชนคุณธรรม”

เป้าหมายสำคัญของ อบต.ดอนแก้ว คือ การขยายหลักคุณธรรมความซื่อตรงสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นตั้งแต่เด็กปฐมวัยจนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ เพื่อหล่อหลอมชุมชนแห่งนี้ให้เป็น “ชุมชนคุณธรรม”

“นโยบายของท่านนายกฯ ที่มีความชัดเจน จริงจัง และไม่ปิดกั้นความคิดของคนในชุมชน หน้าที่ยังให้เกียรติชาวบ้าน รับฟังความคิดเห็นของทุกคน ใครมีเหตุผลที่ดีกว่าก็ทำตามนั้น สิ่งเหล่านี้เป็นจุดแข็งที่ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในตัวผู้นำ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

เราค่อยๆ สร้างจิตสำนึกความซื่อตรงให้กับชุมชนผ่านวิธีการหลายอย่าง อย่างเช่น โครงการตลาดสีเขียวที่เปิดให้ชาวบ้านนำผักปลอดสารพิษมาวางขายในโรงพยาบาล

ส่งเสริมสุขภาพตำบลดอนแก้ว ซึ่งเป็นตลาดที่ไม่มีคนขาย มีแต่คนซื้อ ใครอยากซื้ออะไรก็หยิบสินค้าไป มีราคาติดอยู่ มีกระป๋องเงินวางอยู่ จ่ายเงินเอง ทอนเงินเอง ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะค่อยๆ ชัดเวลาเขาให้ความซื่อสัตย์ซื่อตรง อย่างน้อยก็กับตัวเอง เพราะเขาจะรู้อยู่แก่ใจตัวเอง และเรายังนำวิธีการแบบนี้ไปใช้ในร้านค้าในโรงเรียน เพื่อปลูกฝังความซื่อสัตย์ให้กับเด็กๆ ด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นรากฐานสำคัญของการเติบโตเป็นคนดีในสังคมต่อไป” ปลัดอุบลเล่า

“ดอนแก้ว” ตำบลแห่งสุขภาวะ:

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาของ อบต.ดอนแก้ว คือการเป็นตำบลที่มีสุขภาวะดีครบทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่

1. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น
2. สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น
3. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความสามัคคีในชุมชน และมีสันติภาพ เป็นต้น

4. **สภาวะทางปัญญา** หมายถึงความ สุขอันประเสริฐที่เกิดจากมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว หรือประโยชน์ส่วนตน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและชุมชน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีจิตสาธารณะหรือจิตอาสา เพื่อช่วยเหลือชุมชน สังคม รวมถึงประเทศชาติ เป็นต้น

โดย อบต.ดอนแก้ว ร่วมกับสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนักสนับสนุนภาวะชุมชน (สำนัก 3) ร่วมกันเปิดตัว “**มหาวิทยาลัย ดอนแก้วสร้างสุข**” ขึ้น ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ต่อยอดมาจากแนวคิดของศูนย์บูรณาการ การดูแลสุขภาพชุมชน โดยสังเคราะห์ ออกมาเป็นหลักสูตรการจัดการสุขภาพชุมชน เพื่อให้คนในตำบลตลอดจนคนภายนอก ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้

ปลัดอุบลเล่าว่า “การสร้างนวัตกรรม และองค์ความรู้ต่างๆ ทำให้ตำบลของเรามี แหล่งเรียนรู้ขึ้นมากมาย อย่างเช่น การดูแล ผู้ป่วยและคนพิการ การบริหารจัดการ ชยะโดยชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน รวมถึงการเป็นองค์กรธรรมมาภิบาล ชื่อตรง ไปรุ่งใส ดังนั้นเราจึงอยากที่จะขยายการเรียนรู้ ไปสู่ภายนอกให้มากขึ้น โดยการจัดทำเป็น หลักสูตรที่มีความน่าเชื่อถือให้คนที่สนใจ เข้ามาเรียนรู้โดยมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัย

มาช่วยในเรื่องการให้ความรู้ด้านวิชาการ บวกกับประสบการณ์ชุมชนที่เราทำให้ผู้ที่มา เรียนรู้ได้รับประโยชน์กลับไปขยายผลต่อ”

จากการยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล และการป้องกันการทุจริต ทำให้ อบต.ดอนแก้ว ได้รับการคัดเลือกให้เป็นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านการป้องกันการ ทุจริต จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.), รางวัลพระปกเกล้าทองคำและรางวัล เชิดชูเกียรติท้องถิ่นที่เป็นที่สดด้านความ โปรงใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน จากสถาบันพระปกเกล้า, รางวัลคุณธรรม แห่งชาติประเภทองค์กร จากศูนย์คุณธรรม (องค์กรมหาชน) และโครงการ อบต.สีขาว ได้รับรางวัลคุณธรรมแห่งชาติ ประเภท โครงการ, ซึ่ง ดร.อุบล ยะไวยุทธวิชัย ปลัดองค์กรบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว ได้รับรางวัลคุณธรรมแห่งชาติ ประเภทบุคคล รวมถึงรางวัลข้าราชการต้นแบบ “ข้าราชการ ไทยใจสีขาว” จากคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) อีกทั้ง รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มี การบริหารจัดการที่ดีถึง 14 ปีติดต่อกัน จาก กระทรวงมหาดไทย ซึ่งรางวัลแห่งเกียรติยศ และความภาคภูมิใจเหล่านี้ ถือเป็น การันตีได้อย่างดีถึงการเป็น “อบต.ชื่อตรง ไปรุ่งใส” อย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง

เมื่อสุขรিতนำ ชุมชนก็เป็นสุข

พิจิตร เป็นจังหวัดที่อยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง หรือภาคกลางตอนบน มีความหมายว่า “เมืองงาม” ตั้งอยู่ระหว่างจังหวัดนครสวรรค์กับจังหวัดพิษณุโลก มีแม่น้ำน่านและแม่น้ำยมไหลผ่าน ตัวเมืองอยู่ริมฝั่งแม่น้ำน่าน เป็นเมืองเก่าแก่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลวัดขวาง อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ตำบลนี้มีประชากรกว่าห้าพันคน มีประธานสภา อบต. คือ **คุณสนม พงษ์ไทย** นายก อบต. คือ **คุณดิเรก สังข์จันทร์** และ ปลัด อบต.คือ **คุณสายสุณี จงอยู่สุข**

ตำบลวัดขวาง เรียกชื่อตามชื่อวัด ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำพิจิตรเก่า (แม่น้ำน่านเดิม) มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมา บริเวณนี้เป็นโค้งค้ำแม่น้ำน่าน มีเกาะอยู่กลางแม่น้ำ การเดินทางในสมัยก่อนชาวบ้านใช้เรือแพเป็นพาหนะในการสัญจรไปมา ยามน้ำลดเรือแพของชาวบ้านมักจะติดอยู่ในบริเวณนี้ บางครั้งติดอยู่หลายวัน ต้องลงเรือหาที่พักผ่อนหาอาหาร หาพื้น บางคนเห็นเป็นชัยภูมิ

ที่เหมาะสม จึงได้ชักชวนกันตั้งบ้านเรือนจนเกิดชุมชนขึ้นในบริเวณนี้

ครั้งเมื่อมีบ้านเรือนอยู่หนาแน่นเป็นชุมชนใหม่ หลวงพ่อไข่และชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาจึงได้สร้างวัดขึ้นติดบริเวณโค้งค้ำน้ำแห่งนี้ และเนื่องจากบริเวณวัดตั้งอยู่ติดโค้งค้ำน้ำ ชาวบ้านที่ใช้เรือแพเดินทางสัญจรไปมาเมื่อเดินทางใกล้ถึงบริเวณโค้งค้ำน้ำจะเห็นว่าวัดสร้างขวางแม่น้ำอยู่ จึงเรียกชื่อวัดแห่งนี้ว่า วัดขวางน้ำ แต่ต่อมาเรียกกันติดปากสั้น ๆ ว่า "วัดขวาง"

ชาวตำบลวัดขวางในวันนี้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสงบสุข ผู้คนมีเรื่องเดือดร้อนอะไรก็สามารถมาขอความช่วยเหลือจาก อบต. วัดขวางได้แทบจะทุกด้าน เพราะเจ้าหน้าที่

ที่นี่พร้อมเสมอที่จะรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน และทำงานโดยยึดหลักความโปร่งใสและความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลัก

ซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรมนำองค์กร สู่การพัฒนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต (พระราชทานเพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก ปีพุทธศักราช 2531) ความว่า ซื่อสัตย์สุจริตมีความหมายว่า ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ ประพฤติตรง และจริงใจไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกง และไม่หลอกลวง คนจะได้ชื่อว่ามีความสัตย์ ต้องมีความจริง 5 ประการ คือ จริงต่อภาระงาน จริงต่อหน้าที่ จริงต่อวาจา จริงต่อบุคคล และจริงต่อความดี คือมุ่งประพฤติแต่ความดีจนติดเป็นนิสัย มีความละเอียดเกรงกลัวต่อบาป

คุณไชยพัฒน์ยศ พงษ์ไทย รองนายก อบต.วัดขวางเล่าว่า หัวใจสำคัญที่ทำให้การทำงานของอบต.ประสบความสำเร็จมาจากการมีผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมไม่มีความลำเอียง ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่แทรกแซงการทำงาน และพร้อมรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ผลักดันให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

อย่างไรก็ตาม ในการทำงานของ อบต. แน่นนอนว่ามีอุปสรรคปัญหา เช่น เรื่องเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันทั้งแนวคิดและวิธีการทำงาน แต่หากผู้นำบริหารงานด้วยความยุติธรรม คนทำความดีได้รับการเชิดชู ได้เพิ่มเงินเดือน คนทำไม่ดีได้รับการตักเตือน ผลที่ตามมาอย่างชัดเจนของ อบต. วัดขวาง คือการได้รับความร่วมมือจาก

ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงานทุกคนเป็นอย่างดี สามารถจัดปัญหาความไม่เข้าใจต่างๆ ได้

เมื่อข้าราชการเจ้าหน้าที่พนักงานอบต.ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแล้ว การดึงศักยภาพของแต่ละคนมาทำงานเพื่อส่วนรวมก็จะทำได้อย่างราบรื่น หลังจากนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้น ก็จะสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคงยั่งยืน เพราะเป็นการทำงานที่มาจากองค์กรที่เข้มแข็ง

นางสาวสายสุนี จงอยู่สุข ปลัด อบต. วัดขวาง กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญในการทำงานของ อบต.ยึดหลักประสาน ทำงานเป็นระบบ เคารพความคิดเห็น มุ่งเน้นความโปร่งใส ใสใจการพัฒนาคน บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ การใช้ความโปร่งใส ยุติธรรมมาเป็นหลักในการทำงาน สร้างบุคลากรให้มีความร่วมแรงร่วมใจ สร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน นำไปสู่ความอยู่ดีมีสุข และนำพาตำบลไปสู่การเป็นตำบลคุณธรรม นำพาจังหวัดไปสู่การเป็นจังหวัดคุณธรรม และนำพาประเทศให้มีความสงบสุข

ภาคประชาชน มี **“เวทีปรับทุกข์ สร้างสุข เพื่อชาวตำบลวัดขวาง”** ซึ่งเป็นเวทีที่คณะกรรมการแผนพัฒนาที่ยุทธศาสตร์ตำบลวัดขวางกำหนดขึ้น เพื่อเป็นเวทีกลางในการสื่อสารระหว่างชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงานภายในตำบล โดยมี CEO เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง เวทีนี้จัดขึ้นทุกวันที่ 10 ของเดือน โดยแต่ละหมู่บ้านจะหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ทำให้ได้เห็นบริบทของชุมชนทุกหมู่บ้านตลอดจนรับเรื่องราวร้องทุกข์ของประชาชน ผู้นำ

ชุมชน หรือหน่วยงานราชการ แล้วมาช่วยกันวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกันทุกภาคส่วน หรือเป็นเวทีชื่นชมยินดีกับประชาชน ผู้นำชุมชน หน่วยงานราชการในตำบลของเราก็นำมาชื่นชม เล่าสู่กันฟัง เป็นเวทีประสานงานของชุมชนทุกภาคีเครือข่ายในตำบลวัดขวาง

นอกจากนั้นในการประชุมสภาของ อบต.วัดขวาง จะเชิญผู้นำชุมชน หัวหน้าส่วนราชการ แกนนำชุมชน องค์กรต่างๆ เข้าร่วมประชุมสภาของ อบต.วัดขวาง เพื่อรับฟังแนวทางการดำเนินงานของ อบต. วัดขวาง รับฟังระเบียบของทางราชการ รับทราบแนวทางการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ตลอดจนได้เชิญเป็นคณะกรรมการตรวจรับงานจ้าง/โครงการ หรือบางกรณีไม่สามารถใช้เงินงบประมาณของทางราชการได้ ก็จะมีการระดมทุนจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีจิตเป็นกุศล ใจบุญ ชอบช่วยเหลือกันอยู่แล้ว เช่น กิจกรรมแห่เทียนเข้าพรรษา การซ่อมแซมโบราณสถาน โบราณวัตถุในวัดต่างๆ ของตำบล หรือการช่วยเหลือผู้ยากไร้ในตำบล ก็มีกิจกรรมสอยดาวการกุศลเพื่อนำรายได้มาซื้อวัสดุ อุปกรณ์ทางการแพทย์ช่วยเหลือกันเอง ซึ่งระเบียบของทางราชการไม่สามารถจัดซื้อให้ได้ เช่น ที่นอนลม ผ้าอ้อมสำเร็จรูปของผู้ป่วยติดเตียง เป็นต้น ทำให้ชุมชนตำบลวัดขวาง เป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน

สิ่งที่ อบต.วัดขวางให้ความสำคัญ คือ การประสานงานและการมีส่วนร่วม เพื่อ

การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน จากข้อมูลพบว่าชาวบ้านที่นี่ทำการเกษตรเป็นหลัก ส่วนใหญ่ทำนา ทำสวน แต่พบปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ ทาง อบต.คิดแก้ปัญหาด้วยการหาทางช่วยลดต้นทุนการผลิต ด้วยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ มีการสอนการทำปุ๋ยหมักจากผักตบชวา มีการตั้งกลุ่มข้าวปลอดภัย ผลิตข้าวคุณภาพปลอดภัย ทั้งข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมปทุม

นอกจาก อบต.วัดขวางจะมีระบบการสำรวจตรวจสอบโครงการต่างๆ โดยมีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเหมือน อบต.อื่นๆ แล้ว สิ่งที่เป็นจุดเด่นของที่นี่คือ การสื่อสารเมื่อจะทำโครงการใด อบต.ก็จะให้ชาวบ้านทำประชาคม ทำแผน ทำโครงการ แล้วนำความคืบหน้าของการทำงานมาประกาศให้ชาวบ้านทุกคนรับทราบผ่านหอกระจายข่าวของตำบล เช่น ประกาศเรื่องจัดซื้อจัดจ้างทำสัญญาดำเนินการ ที่สำคัญในการตรวจสอบการทำงาน ชาวบ้านก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น โครงการทำถนนคอนกรีต ชาวบ้านช่วยกันดูแลความเรียบร้อย หากทำมาถึงหน้าบ้านของตน แล้วพบว่าไม่สมบูรณ์เรียบร้อย ชาวบ้านก็สามารถแจ้งมายัง อบต. เพื่อดำเนินการแก้ไขได้

อบต.ยุคใหม่ โปร่งใสไม่โกงกิน

อย่างไรก็ตามภาพของ อบต.ที่เห็นผ่านสื่อมักเป็นภาพการโกงกิน ในส่วนนี้รองนายก อบต.บางขวางกล่าวว่า เป็นแรงบันดาลใจสำคัญ ที่ทำให้อยากแก้ไขปฏิรูป โดยต้องเริ่มจากการปรับทัศนคติของคนที่จะมาทำงาน ในด้านนี้ให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

และคิดถึงการใช้เงินงบประมาณซึ่งเป็นภาษี
ของประชาชนอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

ตัวอย่างหนึ่งของการใช้เงินงบประมาณ
อย่างคุ้มค่า คือ การที่ อบต.นำงบประมาณไป
ซื้อพันธุ์ปลาเพื่อปล่อยในบึงสาธารณะ หลัง
จากนั้นมอบหมายให้ชาวบ้านดูแลดำเนินการ
ต่อไป โดยชาวบ้านที่นี่ได้ช่วยกันดูแล ตั้งเวร
ยาม กำหนดการใช้น้ำสำหรับทำการเกษตร
เมื่อถึงเวลา 1 ปี ก็เปิดขายบัตรเพื่อให้
ชาวบ้านสามารถจับปลาได้ และนำเงินที่ได้
ปีละกว่า 2 แสนบาท เข้ากองทุนเพื่อพัฒนา
ชุมชนต่อไป

แม้โครงการนี้จะเป็นโครงการเล็กๆ แต่
สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมอย่าง
แท้จริง ได้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง
เกิดความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ
และได้เรียนรู้วิธีการทำงานที่ต้องอาศัยการ
ทำงานเป็นทีม

นอกจากนั้น ที่นี่ยังมีโครงการดีๆ ที่เน้น
ให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง
อีกหลายโครงการ เช่น โครงการจัดการ
ขยะมูลฝอย โครงการส่งเสริมความสัมพันธ์
สมาชิกครอบครัวทุกช่วงวัย

ในแง่ของการสร้างจิตใจที่มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต ทาง อบต.วัดขวางได้ขอความ
ร่วมมือจากทางฝ่ายศาสนาเข้ามาล้อมเกล้า
สร้างความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปให้กับ
ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ อบต.ด้วยการจัด
ปฏิบัติธรรม ถือนศีล 3 วัน 2 คืน ในช่วงเทศกาล
สำคัญทางศาสนา โดยที่นี่ให้ความสำคัญกับ
เด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ มีการชักชวน
ให้เด็กเข้าวัดปฏิบัติธรรม น้อมนำจิตใจให้
มีคุณธรรมตั้งแต่ยังเล็ก และยังเป็นการ
เชื่อมสัมพันธ์กับคนวัยอื่นๆ อีกด้วย

กล่าวได้ว่า อบต.วัดขวางคือ อบต.
ยุคใหม่ที่ลบภาพเดิมๆ ในแง่ร้ายออกไป
แล้วเติมภาพการทำงานที่โปร่งใส ซื่อสัตย์
ยุติธรรมเข้ามาแทนที่ นอกจากนี้จะถึงการมี
ส่วนร่วมของชาวบ้านมาได้แล้ว การ
ตรวจสอบกันเองของเจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหาร
สภา และพนักงานของที่นี่ก็ทำกันอย่างเข้มข้น
รวมถึงยังดึงให้สภาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการ
จัดทำ **“สภาบริการประชาชน”** ให้สมาชิก
สภาอบต.เข้ามาทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็น
ของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถ
รับรู้ปัญหาของชาวบ้าน และได้เข้าใจการ
ทำงานของอบต.ในส่วนอื่นๆ

ที่ผ่านมา หลังจาก อบต.บางขวางได้
รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมให้เป็น
ตำบลคุณธรรม ก็ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปเรียนรู้
อบรมในด้านต่างๆ ทั้งการไปศึกษาดูงาน
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้เห็นแบบอย่าง
ในการนำแนวพระราชดำริมาปรับใช้กับ
ชุมชน รวมทั้งยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือ
ตัวชี้วัด การประเมินการทำโครงการอย่าง
เป็นระบบ ทำให้เห็นว่าผลที่ได้ของโครงการ
ต่างๆ มีทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
สุขภาพและในด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย และ
เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติงาน ทาง
อบต.ก็จะนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้ในการดำเนินงาน
ต่อไป เพราะพิสูจน์แล้วว่า สามารถนำไป
ใช้ได้จริง

ทั้งหมดนี้ทำให้เราเห็นกระบวนการ
และวิธีการที่ อบต.วัดขวางนำมาให้ สามารถ
เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับ อบต.ทั่วประเทศต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านการป้องกันการทุจริต

“ เวลาใครชวนทำอะไรที่มันไม่ดี โดยเฉพาะเรื่องที่มีแนวโน้มจะเกิดการทุจริต ก็จะนึกอยู่เสมอว่า ‘องค์กรของเราได้รับรางวัลดีเด่นด้านการป้องกันการทุจริตนะ’ ถึงใครไม่รู้แต่ใจเรานี้แหละรู้ กับลูกน้องเองก็เหมือนกัน จะย้ากับพวกเขาเสมอ ‘จะทำอะไรก็ตาม ต้องทำให้ถูกต้อง’ เพราะถ้าเราทำอย่างถูกต้อง โปร่งใสแล้ว ก็จะเกิดความสบายใจ และไม่มีใครมาว่าเราได้... ”

ความถูกต้องและโปร่งใส คือสิ่งที่นางทองม้วน พันธุ์รี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข ยึดมั่นมาตลอดในการทำงานรับใช้ประชาชนชาวสมอแข อ.เมือง จ.พิษณุโลก จนได้รับรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านการป้องกันการทุจริต ประจำปี พ.ศ. 2553 และ 2554 จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) อีกทั้งยังได้รับการยกย่องเชิดชูให้เป็นองค์กรต้นแบบด้านคุณธรรมความซื่อตรงโปร่งใสจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ทั้งในเวทีระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

รางวัลและความภาคภูมิใจต่างๆ เหล่านี้ไม่สามารถสร้างได้เพียงเพราะเป็นนโยบายหรือคำสั่งจากผู้บริหารองค์กรเท่านั้น หากแต่ต้องเกิดจากจิตสำนึกและการลงมือทำอย่างเอาจริงเอาจัง โดยเฉพาะการทำให้เห็นเป็นแบบอย่างของนายกฯทองม้วน ตลอดระยะเวลา 8 ปี ของการทำงาน

ถูกต้องและโปร่งใส...จากนโยบายสู่การปฏิบัติ

จากประสบการณ์การทำงานเป็นข้าราชการการเมืองมาหลายสมัยของนายกฯ ทองม้วน ทำให้มองเห็น “ด้านมืด”

ของวงการการเมืองซึ่งแฝงเร้นไปด้วยผลประโยชน์และการทุจริตจนส่งผลเสียไปถึงประชาชน นายกาทองม้วนจึงเกิดความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่อยากจะเปลี่ยนแปลงการทำงานขององค์กรเสียใหม่ เพื่อเป็นที่พึ่งแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง ดังนั้นเมื่อเข้ารับตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข ในปี 2552 นายกาทองม้วนจึงได้มอบนโยบายสำคัญในการทำงานแก่ผู้ปฏิบัติคือทำงานทุกอย่างด้วยความถูกต้องและโปร่งใส

“เรื่องทุกอย่าง ถ้านายการู้ ปลัดก็ต้องรู้ เราจะไม่มีลับลมคมในกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายข้าราชการ เวลามีปัญหาอะไรจะต้องเอามาคูยกกันทั้งหมดเพื่อแก้ปัญหาไปด้วยกัน ที่สำคัญคือการเปิดกว้าง ให้อิสระกับคนทำงานอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะผอ.กอง หัวหน้าฝ่ายต่างๆ เราจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน อย่างฝ่ายพัสดุ ฝ่ายจัดซื้อจัดจ้าง ก็บอกเสมอว่าทำให้ถูกต้อง ตรงไปตรงมา จะได้เกิดความสบายใจและงานต่างๆ ก็ไม่ติดขัด

การรับคนเข้าทำงานก็ต้องทำอย่างถูกต้องตามระบบระเบียบเป็นขั้นตอนพิจารณาตามความสามารถ ไม่มีการเรียกรับเงิน ไม่ใช่ว่าเด็กคนนี้เป็นญาตินายกฯ แล้วจะต้องได้งานหรือเข้ามาโดยที่ไม่ต้องทำอะไร เพราะที่นี้ไม่มีเด็กนายกฯ ถึงแม้จะเป็นลูกเป็นหลาน

ก็ต้องปฏิบัติเหมือนคนอื่นๆ แล้วเวลาประเมินผลงานก็เอาเนื้องานมาจับจริงๆ ใครมีความผิดก็ว่าไปตามผิด ถ้าเป็นความผิดร้ายแรงก็เอาออกเลย ไม่ต้องเกรงใจใคร เพราะนายกฯ ไม่ได้เอาเงินใครมาสบทบ...”

กล้าทักและเปิดเผย

ทุกๆ เดือนจะมีวงการประชุมที่ อบต. สมอแข เป็นเจ้าภาพจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในชุมชน และเสริมสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน โดยจะเชิญผู้นำท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานต่างๆ เข้าประชุมร่วมกัน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรตำบล อาสาพัฒนาชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โรงเรียน ฯลฯ เพื่อมารับทราบข่าวสารความคืบหน้าในการทำงานด้านต่างๆ ของ อบต. รวมถึงรับฟังปัญหาและเสนอแนะทางแก้ไข ซึ่งหากผู้ร่วมประชุมมีคำถามหรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับโครงการใด เจ้าหน้าที่ที่กองงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถชี้แจงได้ทันที

นายกาทองม้วนเล่าว่า “ในการทำงานเราต้องกล้าที่จะเปิดเผยทุกอย่าง ทุกเรื่องต้องสามารถชี้แจงได้ พุดต่างๆ คือเรามานั่งให้เขาถาม ทำไมโครงการนี้ถึงล่าช้า ใช้งบประมาณไปเท่าไร? ดำเนินการถึงขั้นตอนไหนแล้ว

เจ้าหน้าที่กองช่าง กองคลัง ก็ต้องมาชี้แจงว่า ติดขัดตรงขั้นตอนไหน มีปัญหาอะไร ทำไมถึงยังทำไม่ได้ เรื่องไหนเราทำดี บางทีเขาก็ขมขื่น แต่บางเรื่องเขาก็ถือว่า ซึ่งเราก็ยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็นของเขาด้วยความเต็มใจ

พอทำแบบนี้ก็กลับกลายเป็นว่า ลดเรื่องปัญหาการเรียนไปได้มากเลย โดยเฉพาะเรื่องการทุจริตในองค์กร ไม่มีการร้องเรียนเรื่องนี้ไปที่ศูนย์ดำรงธรรมเลย เพราะทุกคนเข้าใจในสิ่งที่เราทำ แล้วยังเกิดความเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ทั้งหน่วยงานภายในองค์กร และหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำงานร่วมกัน”

องค์กรต้นแบบด้านการป้องกันการทุจริต

นอกจากการแต่งตั้งคณะกรรมการ 5 คน เพื่อเป็นทีมตรวจสอบการทำงานของนายคา โดยเฉพาะแล้ว อบต.สมอแข ยังมีมาตรการ 11 ข้อ ในการป้องกันการทุจริตในองค์กร ซึ่งถือเป็นกฎเหล็กที่ทุกคนต้องทำตาม เช่น ผู้บริหาร สมาชิกสภา และพนักงาน ต้องไม่ใช่อยานพาหนะของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว/ ต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรับผลประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างของ อบต. ทั้งทางตรงและทางอ้อมผู้บริหาร ส่วนสมาชิกสภา และพนักงานส่วนตำบลตั้งแต่ระดับ 6 ขึ้นไป ต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินต่อ

สาธารณชน โดยการปิดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน เป็นต้น

นายคา ทองม้วน เล่าถึงปัจจัยความสำเร็จของการเป็นองค์กรสีขาวว่า “แรกๆ ก็ยากนะที่จะทำให้ทุกคนในองค์กรเห็นด้วยกับความคิดของเรา แต่พอเราทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ทำให้เขาเห็นว่า นายคา ก็ทำ ผู้บริหารทุกคนก็ทำ แล้วทำอย่างเคร่งครัด และเสมอต้นเสมอปลายด้วย เขาก็จะทำตาม แต่ถ้าเราเอียง หรือปากว่าตาขยิบ มันก็จะรวนกันไปหมด ดังนั้นการเป็นต้นแบบของผู้บริหารเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

ทุกเช้าวันจันทร์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และพนักงานทุกคน จะมาเข้าแถวเคารพธงชาติพร้อมกัน เพื่อสร้างจิตสำนึกรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จากนั้นก็จะมีการพูดคุย มอบนโยบายต่างๆ จากผู้บริหาร ทั้งนายคา และ ปลัด เราก็จะใช้เวทีนี้ในการเน้นย้ำพวกเขาอยู่เสมอว่า ‘องค์กรของเราเป็นต้นแบบด้านการป้องกันการทุจริตนะ ทุกเรื่องต้องทำอย่างถูกต้อง’ เมื่อเราย้ำบ่อยๆ เข้า เขาก็จะเข้าใจ และให้ความสำคัญ จนกลายเป็นความร่วมมือร่วมใจในที่สุด”

ผลจากการใช้มาตรการป้องกันการทุจริตในองค์กรอย่างเคร่งครัด นอกจากจะได้รับการยอมรับจากประชาชนในด้านความ

โปร่งใสขององค์กรแล้ว ยังทำให้ อบต.สมอแข ได้รับการประกาศเกียรติคุณการเป็นองค์กรต้นแบบด้านการป้องกันการทุจริต ประจำปี พ.ศ. 2557 จาก ป.ป.ช. ทำให้ปัจจุบันนี้ อบต.สมอแข ได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ หน่วยงานด้านการป้องกันการทุจริตให้กับ องค์การบริหารส่วนตำบลต่างๆ ที่สนใจ และร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช.จังหวัด ในการ ขับเคลื่อนและส่งเสริมให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดพิษณุโลก ตระหนัก และร่วมสร้างองค์กรเครือข่าย ที่มีแนวทาง หรือมีการป้องกันการทุจริต

โครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

ไม่เฉพาะคุณธรรมด้านความซื่อตรง โปร่งใสเท่านั้น อบต.สมอแข ยังส่งเสริม ให้บุคลากรและชาวตำบลสมอแขได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในทุกๆ ด้าน ดังนั้นจึงมีโครงการและกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้น มากมาย เช่น

- การจัดตั้งและขับเคลื่อนธนาคาร ความดี เพื่อให้สมาชิกเกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตนตามหลัก คุณธรรมจริยธรรม
- การจัด “มุมคุณธรรม” สำหรับเด็ก และเยาวชน และประชาชนทั่วไป เพื่อเป็น

แหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของตำบล ทำให้เกิดความตระหนักถึงการทำความดี มีจิตสำนึกที่ดี ไม่ประพฤติกหรือกระทำการ ทุจริต โดยได้รับการสนับสนุนหนังสือเอกสาร สิ่งพิมพ์ CD ด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับ เรียนรู้จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

- การอบรมเด็กนักเรียนให้ถือปฏิบัติ ตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ระเบียบ วินัย ศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรมและความ สามัคคี ตามโครงการค่ายพุทธบุตร
- โครงการฝึกอบรมเพิ่มวิสัยทัศน์และ พัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น เพื่อให้ ผู้บริหาร สมาชิกสภา ผู้นำชุมชน พนักงาน ส่วนตำบลและพนักงานจ้าง ทำงานอย่างมี ความสุขตามหลักพุทธศาสนา เป็นต้น

นายกฯ ทองม้วนได้กล่าวทิ้งท้ายถึง การทำงานบนเส้นทางนี้ว่า “คนทั่วไปมักจะมองภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 7,000 กว่าแห่งทั่วประเทศ ว่าเป็นองค์กรที่ เต็มไปด้วยการคอร์รัปชัน มีการทุจริต และ แฝงเร้นไปด้วยผลประโยชน์ ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ ว่ามีอยู่จริง แต่ก็ไม่ใช่ทุกแห่งที่เป็นอย่างนั้น ถึงแม้ว่าเราจะเป็นส่วนน้อย แต่เราก็อยาก จะเป็นปลาที่ว่ายทวนน้ำ ทำให้เห็นว่ามันเป็น ไปได้ และเราเองเชื่อว่าทุกที่ทำได้ ถ้ามีความ ตั้งใจจริงๆ...”

องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้

ต้นแบบ อบต.สุจริต โปร่งใส

หากติดตามข่าวสารตามสื่อต่างๆ เราจะพบว่าภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ อบต.นั้น มีข่าวในด้านลบออกมาหลากหลายรูปแบบทั้งโกงกิน กุจริตเรียก รับเงิน โกงการสอบ เรียกว่าโกงทุกรูปแบบก็ว่าได้ จนมีคำเรียก อบต.ในเชิงล้อเลียนว่า “อบต.ย่อมาจาก อมทุกบาททุกสตางค์”

คุณกิตติพงษ์ สีเหลือง นายกองดีการ บริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้ 2 สมัย เล่าว่า ในอดีต อบต.เสม็ดใต้ ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลเสม็ดใต้ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มี “ชื่อเสียง” เลื่องลือไปทั้งจังหวัด เพราะการบริหาร จัดการที่ไม่มีธรรมาภิบาล ทำให้มีการฟ้องร้อง ร้องเรียนกันไปมาของเจ้าหน้าที่และชาวบ้าน ทำให้หน่วยงานราชการต่างๆ มาตรวจสอบ อยู่เสมอ เรียกได้ว่าแค่เอ่ยชื่อเสม็ดใต้ ภาพลบก็ปรากฏทันที

ด้วยเป็นคนในพื้นที่ แม่เรียนจบ ม.3 แล้วไปอยู่ที่กรุงเทพฯ เป็น 10 ปี แต่ความรัก บ้านเกิด อยากเห็นชุมชนที่ตัวเองเติบโต

มีความสงบร่มเย็น พึ่งพาอาศัยกันอย่างมี ความสุข นี่จึงเป็นแรงบันดาลใจให้คุณ กิตติพงษ์ ตัดสินใจลงสมัครสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบล เพราะมีใจตั้งต้น จะเป็นผู้ให้กับชุมชนมาตั้งแต่แรก ดังนั้น แนวทางในการทำงานของเขาจึงชัดเจนว่า จะทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล ไม่โกงกิน และจะทำให้ชุมชนเสม็ดใต้เป็นสังคมที่มีความสุขให้ได้

แต่การแก้ไขระบบที่ไม่ดีและเกาะกิน มาอย่างยาวนานไม่ใช่เรื่องง่าย หลายชุมชน ไม่อาจสวนกระแสของความชั่วร้าย แต่ อบต. เสม็ดใต้กลับทำได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ประกาศนโยบายชัดเจน...ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย

คุณกิตติพงศ์กล่าวว่าแรกเริ่มที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายก อบต.เสมีตได้ นโยบายแรกที่ประกาศอย่างชัดเจนคือ อบต.จะทำงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ มีธรรมาภิบาล และเราจะทำงานโดยไม่มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ไม่คิดว่าตัวเองเป็นคนของใคร แต่ต้องคิดว่าเราคือคนของประชาชน

“ผมต้องทำความเข้าใจกับบุคลากรที่ทำงานกับ อบต.ใหม่ทั้งหมด ทั้งข้าราชการ ลูกจ้างว่าคนที่เราต้องดูแลเอาใจใส่คือประชาชน เมื่อทำงานที่นี่ต้องไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ถ้าใครรู้สึกอึดอัดและคิดว่าจะไม่สามารถทำงานได้ เรายินดีทำเรื่องย้าย หากที่ทำงานใหม่ให้ เพราะหากไม่ทำความเข้าใจแบบนี้ตั้งแต่ต้น เราจะไม่สามารถทำงานอื่นๆอีกมากมายร่วมกันได้”

เมื่อประกาศจุดยืนชัดเจน นายก อบต.คนใหม่ก็เริ่มขับเคลื่อนงานด้วยใจเต็มร้อย พร้อมแรงสนับสนุนจากชาวบ้านที่อยากเห็นเสมีตได้กลับมาร่มเย็นเป็นสุขอีกครั้ง ประกอบกับที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) หนุน อบต.ให้จัดทำโครงการ ตำบลสุขภาวะซึ่งเป็นโครงการที่คุณกิตติพงศ์เห็นด้วยเป็นอย่างมากในการนำมาเป็นหลักในการทำงานด้านต่างๆ เพราะตำบลสุขภาวะมีเป้าหมายที่สำคัญคือ เพื่อ

พัฒนาระดับความเข้มแข็งให้กับชุมชนและท้องถิ่น ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทั้งด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นสร้างเครือข่ายการพึ่งตนเอง สร้างสังคมเอื้ออาทรไม่ทอดทิ้งกัน

คุณกิตติพงศ์ในฐานะนายก อบต.เสมีตได้รับเอาแนวคิดนี้มาปรับใช้ในการทำงานทุกด้าน โดยเริ่มจากการสร้างองค์กรที่ทำงานให้เป็นองค์กรที่มีความสุข หรือการสร้างสุขภาวะให้เกิดขึ้นในที่ทำงานก่อน โดยเขาตีความว่า การที่คนทำงานจะมีความสุขก็ต้องรักงานที่ทำ ทำงานด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มาทำงานตรงเวลา และมีความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง

“ตอนแรกทุกคนตีความการทำงานแบบเดิมคือ เข้างานสาย แต่มาลงเวลาการทำงานตรงเวลา ผมเลยบอกว่า ให้ซื่อสัตย์กับตัวเอง เข้างานเวลาไหนก็เขียนเวลานั้น แล้วเรามาดูกัน พอนำข้อมูลการบันทึกการทำงานมาดูร่วมกันทั้งองค์กร เราก็จะเห็นว่าใครโกงเวลา งาน เขาก็รับรู้ว่าจะต้องปรับปรุงตัว เพราะคนที่โกงเวลา งาน แปลว่า ไม่มีความรับผิดชอบ ในหน้าที่ของตัวเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมงาน นอกจากนั้นผมเห็นว่า อบต.คือสถานที่ที่สามารถให้บริการกับชาวบ้านในชุมชนได้ทุกอย่างตลอด 24 ชั่วโมง โดย

วันเสาร์อาทิตย์เราจะจัดเวรกันมาทำงาน ส่วนวันธรรมดา ทุกคนต้องเต็มใจให้บริการประชาชน ยิ้มแย้มแจ่มใสและมีมิตรไมตรี แม้แต่ชาวบ้านที่เราเชิญมาประชุมทุกเดือน แม้บ้านที่ทำหน้าที่ดูแลก็ต้องให้เกียรติและดูแลเป็นอย่างดี”

หัวใจสำคัญ คือ การรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน

เมื่อสร้างหมุดหมายในการทำงานของคนในองค์กรให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้แล้ว นายก อบต.กิตติพงษ์ก็เดินหน้ารับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้ง 6 หมู่บ้านในตำบลเสม็ดใต้ ด้วยการออกทำเวทีประชาคม เพื่อหาความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน

“ในแต่ละปีเราต้องทำแผนพัฒนาให้เสร็จในเดือนมิถุนายน ดังนั้นหลังปีใหม่เป็นต้นมา เราก็ให้เจ้าหน้าที่ของ อบต.ออกทำเวทีประชาคมทุกหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความต้องการที่แท้จริง เพราะเราเชื่อว่าคนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม ต้องให้ข้อมูล เพื่อเราจะได้ทำแผนพัฒนาที่แก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง”

เพราะการทำงานของ อบต.มักมีข้อครหาเรื่องความสุจริต ความโปร่งใส ดังนั้นในการจัดซื้อจัดจ้างของที่นี่ ทาง อบต.จึงขอให้มีตัวแทนประชาคมหรือชาวบ้าน 2 ท่าน มาร่วมในการประมูลงาน และตรวจรับงานต่างๆ ด้วย

เรียกได้ว่า ประเด็นสำคัญที่ อบต.เสม็ดใต้ให้ความสำคัญอย่างสูงสุดคือการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทุกด้าน ทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น หาข้อสรุปในเรื่องต่างๆ วางแนวทางแก้ไข การสำรวจตรวจสอบ ตั้งที่นายกิตติพงษ์ กล่าวว่าการที่เชิญชาวบ้านมาแสดงความคิดเห็นเรื่องใดก็ตาม สิ่งสำคัญคือ ต้องพยายามให้ชาวบ้านได้มีโอกาสพูดมากที่สุด ไม่ใช่ให้ อบต.พูด นอกจากนั้นเมื่อชาวบ้านต้องการเรื่องอะไรต้องรับฟัง แล้วนำมาสู่การหาแนวทางการจัดการปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมทันที นั่นหมายความว่าทุกความคิดเห็นของชาวบ้าน อบต.แห่งนี้ ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ

ความจริงหากจะสำรวจตรวจดูหน่วยงานย่อยใน อบต.เสม็ดใต้ ก็พบว่ามีทั้งสำนักปลัด กองคลัง กองช่าง กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองสวัสดิการสังคม ซึ่งไม่ได้แตกต่างกับ อบต.อื่นๆ

แต่สิ่งที่ต่างออกไป คือ คนทำงานในแต่ละหน่วยงานที่นี้ทำงานด้วยใจและทำงานประสานกันเป็นอย่างดี นายกิตติพิงศ์ บอกว่าเจ้าหน้าที่ที่นี้บางครั้งก็ต้องทำงานล่วงเวลา เช่น การนัดพบปะชาวบ้านเพื่อขอความคิดเห็น ทาง อบต.จะสอบถามเวลาที่ชาวบ้านสะดวก อาจเป็นนอกเวลางาน แต่เจ้าหน้าที่ทุกคนก็เต็มใจให้ความร่วมมือ

ที่สำคัญ นายกิตติพิงศ์ยังบอกว่าการทำงานไม่ได้ใช้ตนเองเป็นที่ตั้ง วันหนึ่งวันใดหากไม่ได้บริหารงานที่นี้แล้ว องค์กรต้องขับเคลื่อนไปอย่างยั่งยืน เพราะได้วางรากฐานที่ดีไว้ ตัวอย่างหนึ่งที่เราเห็นได้ชัด คือ เมื่อใครคนใดคนหนึ่งลาออก งานก็ยังสามารถเดินหน้าต่อไปได้

“ที่ผ่านมามีผู้บริหารกองสวัสดิการสังคมลาออกจากราชการ ผมให้รองปลัดไปรักษาการแทน ปรากฏว่าการทำงานของกองก็ยังเดินหน้าได้เป็นอย่างดี เพราะกลุ่มองค์กรต่างๆ มีความเข้มแข็ง ชาวบ้านสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเอง เมื่อระบบดี ต่อให้วันหนึ่งเราไม่อยู่ทุกอย่างก็ยังทำหน้าที่ต่อไปได้”

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคปัญหาสำคัญที่ อบต.แห่งนี้ประสบคือ เรื่องงบประมาณ เพราะให้ความใส่ใจในหลายด้าน ทั้งด้านสาธารณสุข อาชีพ การศึกษา ฯ งบประมาณที่มีในปัจจุบันจึงต้องเฉลี่ยไปในแต่ละด้านจึงไม่เพียงพอ นอกจากนั้นยังมีปัญหาขาดแคลนบุคลากร ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในช่วงจัดสอบเพื่อรับบุคลากรเพิ่ม

แต่ไม่ว่าอุปสรรคปัญหาจะมากแค่ไหน กระแสสังคมรอบข้างจะเป็นอย่างไร แต่ อบต.เสม็ดใต้ก็ฝ่าวงล้อมของสิ่งไม่ดีมาได้

ด้วยคุณธรรมความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่ อบต. รวมถึงความตื่นตัวของชาวบ้านในการสร้างความเข้มแข็งด้วยตัวเอง จนทำให้ อบต.สามารถส่งเสริมพัฒนากลุ่มองค์กรต่างๆให้ประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลมากมาย เช่น รางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่น รางวัลการพัฒนาระบบเครือข่ายและสมาชิก นวัตกรรมของคนไทยใจอาสา รางวัลองค์กรปกครองท้องถิ่นดีเด่น ด้านการป้องกันการทุจริต, ด้านวัฒนธรรม รางวัลสตรีทำงานภาคเศรษฐกิจ และแรงงานนอกระบบดีเด่น ฯลฯ

ทั้งหมดนี้ จึงอธิบายได้ว่า อะไรที่ทำให้ อบต.เสม็ดใต้ เป็นอบต.ที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และผลของการทำความดีนั้น ที่สุดแล้วก็จะสะท้อนกลับไปสู่สังคมนั่นเอง

ବିକାଶୀ ଶୀ

๑๑ การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสา
ลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีใช้หน้าที่ของตน ด้วยความรัก
ความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม ของประเทศชาติ
โดยมิได้หวังผลตอบแทน ทำความดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคม
ทำอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ๑๑

กลุ่มบริษัทเอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย

ร่วมพัฒนาบ้านเกิด ...จิตอาสาเพื่อสังคมไทยเป็นสุขอย่างยั่งยืน

หลายปีมานี้ คำว่าซีเอสอาร์ (CSR : Corporate Social Responsibility) เป็นคำที่คุ้นหูเรามากขึ้น เราต่างรับรู้่ว่า ซีเอสอาร์ หมายถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร เป็นการดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

แต่ในทางปฏิบัติ มีเพียงไม่กี่องค์กรที่สามารถสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมแบบยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้หนึ่งในนั้นคือ **กลุ่มบริษัทเอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย** ซึ่งเป็นบริษัทในเครือบริษัท อาซาฮิกลาส จำกัด ประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย **บริษัท กระจกไทย อาซาฮิ จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยอาซาฮี เคมีภัณฑ์ จำกัด บริษัท เอจีซี เทคโนโลยี โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท เอจีซี ออโตโมทีฟ (ประเทศไทย) จำกัด**

ที่สร้างการทำงานด้านจิตอาสาได้อย่างต่อเนื่องและติดตามผลอย่างแท้จริงผ่านโครงการชุกตาคความดี เอจีซี (AGC)

กุตความดี AGC เดินตามรอยเท้าพ่อ

“เราไม่ควรให้ปลาแก่เขา แต่ควรจะให้เบ็ดตกปลาและสอนให้รู้จักวิธีตกปลาจะดีกว่า”

พระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 สะท้อนให้เห็นว่า หากเรานำสิ่งของไปให้เขา

เขาก็จะได้เพียงสิ่งของ เมื่อใช้แล้วก็หมดไป แต่ถ้าเราสอนอาชีพให้กับพวกเขา เขาก็จะนำความรู้ไปพึ่งพาตัวเองได้ แล้วยังนำไปถ่ายทอดต่อๆ กัน ทำให้พวกเขาเหล่านั้นพึ่งพาตนเองได้

ด้วยเห็นความสำคัญในแง่นี้ ทำให้กลุ่มบริษัทเอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย จัดทำโครงการ AGC พัฒนาบ้านเกิดอย่างต่อเนื่อง สู่ปีที่ 7 ด้วยการฝึกฝนเด็กๆ ในชนบทให้

ทั้งระดับผู้บริหาร พนักงาน โดยมีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายนอกบริษัท เพื่อให้โครงการที่ตั้งไว้ประสบความสำเร็จ

“ซีเอสอาร์ในวันนี้ เราเห็นแล้วว่าไม่ใช่เรื่องของการให้วัตถุ สร้างอาคาร มอบอุปกรณ์การเรียน แต่คือการช่วยกันพัฒนาไปจนสุดทางเพื่อให้คนหรือองค์กรนั้นช่วยเหลือตัวเองได้ แล้วกลับมาช่วยเหลือสังคมต่อไป เรามองถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งต่อกันไปรุ่น

“เรียนรู้ ทำด้วยรัก ฝึกฝน ปฏิบัติและต่อยอด” ใน 3 โครงการ เพื่อนำไปพัฒนาบ้านเกิดของพวกเขาต่อไป คือ โครงการศิลปะพัฒนาบ้านเกิด โครงการแพทย์แผนไทยพัฒนาบ้านเกิด และโครงการดนตรีเพื่อการพัฒนา

คุณจูน กังวานนวกุล ผู้จัดการฝ่าย CSR ของบริษัท กระจุกไทยอาชาสี จำกัด (มหาชน) เล่าว่า การจะนำพาวงศ์กรไปสู่ความสำเร็จแน่นอนที่สุดว่าคนในองค์กรต้องมีคุณธรรม คุณธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการตระหนักในคุณค่าของการทำความดี เห็นว่าการทำความดีจะทำให้เกิดความสุขขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้การทำ ซีเอสอาร์ของที่นี่จึงเกิดขึ้นด้วยความร่วมแรงร่วมใจของบุคลากร

ต่อรุ่น เราจึงต้องทำงานด้วยใจ ยิ่งได้ไปเห็นความลำบากของคนอื่น ความเสียสละของคุณครูในพื้นที่ เราเลยยังต้องทำโครงการต่างๆ โดยคิดถึงความต่อเนื่องและผลที่จะได้รับจริงๆ”

3 โครงการเพื่อเด็กไทย

จากสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยพบว่าเด็กในชนบทไทยมักขาดโอกาสทั้งในเรื่องการศึกษา การเรียนรู้นอกห้องเรียน การฝึกอาชีพ ด้วยเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาชาติ พัฒนาสังคม บริษัทฯจึงเชื่อมต่อกับคุณครูในชนบทเพื่อค้นหาความต้องการที่แท้จริง จนได้พบว่าเด็กไทยมีความสามารถทางศิลปะ หากมีการ

ส่งเสริมจะช่วยให้เขาสามารถฝึกฝนตนเองจนสร้างรายได้มาแล้วถึงครอบครัวอีกด้วย โดยทางบริษัทฯ เข้าไปทำโครงการใน 3 โรงเรียนหลักๆ คือ ที่โรงเรียนสวนป่าเขาชะอางค์ จังหวัดชลบุรี โรงเรียนวัดวังแก้วเวภาราม และโรงเรียนบ้านห้วยมาลัย จังหวัดกาญจนบุรี

แรกที่เดียวโครงการนี้มีอุปสรรคเนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งมีฐานะยากจนอยากให้ลูกออกมาช่วยทำงานเพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว จนเมื่อทางโครงการและคุณครูทำงานร่วมกันอย่างแข็งขัน จนผู้ปกครองเห็นว่าการเรียนรู้ของเด็กๆ จะนำไปสู่การมีอาชีพ สามารถมีรายได้ในอนาคต จึงยอมให้เด็กๆ มาเรียน

“คุณครูต้องทุ่มเทมาก โครงการนี้จึงเกิดได้ บางครั้งครูก็ช่วยเหลือเด็กๆจนแทบไม่มีกิน อย่างที่บ้านห้วยมาลัย ครูโอ-อรพินทร์ ห้วยหงษ์ทอง เสียสละมากๆ เพราะเด็กๆ ที่บ้านห้วยมาลัยมีฐานะยากจน เป็นกะเหรี่ยง อยู่ชายขอบ นามสกุลก็ไม่มี เราจึงคิดว่าถ้าจะช่วยเหลือก็ต้องช่วยให้เขามีรายได้ พึ่งพาตนเองได้ก่อน แรกๆ เราก็อึดใจกับเด็กๆ พา

พวกเขาไปเที่ยวทะเล ครั้งนั้นเราได้เห็นแววตาของเด็กๆ มีความสุขมาก นี่จึงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญ ที่ทำให้เราอยากช่วยเหลือให้เขาสามารถพึ่งพาตนเองได้”

โครงการศิลปะพัฒนาบ้านเกิด จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 7 แล้ว ส่งผลให้เด็กๆ ในระดับประถม มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย จากพื้นที่ชนบทห่างไกล และชาติพันธุ์ต่างๆ ประมาณ 50 คน ได้มีโอกาส มีอาชีพ สามารถสร้างรายได้ เป็นทุนศึกษาเล่าเรียน ทำให้ตนเองและครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ในกระบวนการทำงาน กลุ่มบริษัทเอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย ได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่าย สนับสนุนอุปกรณ์ในการวาดภาพ จัดหาศิลปินไปฝึกสอน พาไปดูงานและนิทรรศการศิลปะเพื่อเปิดโลกทัศน์ พร้อมทั้งจัดหาช่องทางและส่งเสริมการจำหน่ายผลงานของเด็กๆ และด้วยความมานะ ฝึกฝนวาดภาพของเด็กๆ ทำให้พวกเขาส่งผลงานเข้าร่วมประกวดต่างๆ จนได้รับรางวัลมากมาย เด็กๆ เหล่านี้ปูทางก้าวไปสู่การเป็นศิลปินด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง หลายคนฝันที่จะได้เรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง บางคนก็ต้องการเป็นครูสอนศิลปะ และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ พวกเขาไม่ได้ช่วยเหลือเพียงตัวของเขาเอง แต่เขายังได้นำทักษะเหล่านั้น กลับไปสอนเขียนภาพให้กับรุ่นน้องและเด็กนักเรียนที่บ้านเกิดอีกด้วย

อีกหนึ่งโครงการคือ **โครงการแพทย์แผนไทยพัฒนาบ้านเกิด** ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 โครงการย่อย คือ โครงการนวดแผนไทย และโครงการสวนสมุนไพร

นับเป็นเวลา 4 ปีแล้วที่โครงการวาด
แผนไทยเกิดขึ้น ซึ่งทำให้เห็นพัฒนาการของ
เด็กๆ ในโครงการเป็นอย่างดี จากแรกๆ ที่
วาดไม่เป็น วาดยังไม่ได้น้ำหนัก วันนี้พวกเขา
สามารถกลายเป็นหมอนวดมืออาชีพ ด้วยการ
ฝึกฝนและเพิ่มพูนความรู้โดยแพทย์ผู้ชำนาญ
จากโรงพยาบาลวิชัยยุทธ ทำให้สามารถนวด
บำบัดอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นได้ ทำให้เด็กๆ
ได้ทั้งทักษะการนวด อาชีพเสริมเพิ่มรายได้
และอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย โดยเมื่อมีงานหรือ
กิจกรรมต่างๆ กลุ่มเด็กๆ วาดแผนไทยก็จะไป
ออกร้านให้บริการ ทำให้เป็นที่รู้จักของสังคม
ในวงกว้าง

ส่วนโครงการสวนสมุนไพร ดำเนิน
การมา 3 ปีแล้ว โดยได้รับเกียรติ จาก
รศ.พรพรรณเพ็ญ ฉายปริษา ในการออกแบบ
และควบคุมการดำเนินงาน ให้โรงเรียนใน
โครงการจัดพื้นที่เป็นสวนสมุนไพรแห่งความรู้
เพื่อให้ผู้ที่พบเห็นทราบถึงคุณค่า ได้รับความ
รู้และกระตุ้นความสนใจ นอกจากนี้ ยังได้
จัดให้เด็กๆ ไปเรียนรู้ดูงานที่สวนสมุนไพร
ของปราชญ์ชาวบ้าน เช่น มหาลัยบ้านนอก
แหล่งเรียนรู้นอกตำราที่บ้านจำรุง จังหวัด
ระยอง เพื่อนำมาต่อยอดกิจกรรมที่โรงเรียน
ของตนเอง

ส่วนโครงการที่ 3 คือ**โครงการดนตรี
เพื่อการพัฒนา** กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วม
โครงการนี้เป็นนักเรียนที่มีใจรักดนตรี ทาง
กลุ่มบริษัทเอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย
จึงส่งเสริมให้พวกเขามีทักษะทางดนตรีอย่าง
มืออาชีพ โดยจัดหาครูผู้เชี่ยวชาญ และเครื่อง
ดนตรี เพื่อสนับสนุนกิจกรรมนี้ พัฒนาการ
ของเด็กๆ ในโครงการเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ จาก
เด็กบางคนที่ไม่มีพื้นฐาน ได้รับการฝึกฝนและ

พัฒนาจนสามารถเข้าร่วมประกวดดนตรี จน
ได้รับรางวัลเหรียญทองในงานศิลปหัตถกรรม
นักเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ

จากการทำโครงการทำให้กลุ่มบริษัท
เอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย เล็งเห็นว่า
การพัฒนาโครงการนี้ให้เกิดความยั่งยืน
ควรใช้ฐานความคิด 3 อย่างคือ **หนึ่ง สร้าง
ความฝัน** ทำให้พวกเขามีความฝันอันเต็ม
เปี่ยมจนเกิดแรงบันดาลใจที่อยากจะเล่น
แสดง และฝึกฝนจนเก่ง **สอง เปิดโอกาสให้
เข้าร่วม** เช่น การรับสมัครเด็กใหม่ในโครงการ
ผ่านการอดิชั่น มาเป็นตัวกระตุ้น และ**สาม
พัฒนาองค์กรร่วมสู่มืออาชีพ** ฝึกฝนให้เกิดการ
พัฒนาฝีมือขึ้นไปเรื่อยๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด
ด้วยการฝึกให้มีวินัยจากการฝึกซ้อม เพื่อไป
ถึงเป้าหมายที่ตัวเองตั้งไว้

ทั้งหมดนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นมาอย่าง
ต่อเนื่อง และส่งผลดีต่อสังคมตามมา เพราะ
เมื่อเด็กๆ เหล่านี้เติบโต พวกเขา ก็จะเรียนรู้
เรื่องการให้ ทั้งกับคนใกล้ตัวและคนในชุมชนที่
พวกเขาอยู่ต่อไป นับได้ว่า นี่คือการสำเร็จ
ก้าวหนึ่งของการทำ ซีเอสอาร์ของกลุ่มบริษัท
เอจีซี (AGC Group) ประเทศไทย ที่สะท้อน
ให้เห็นถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป

กลุ่มประติมากรรมดินยืมบ้านป่าตาล

หมู่บ้านดินยืม...คุณธรรมจากก้อนดิน

ตุ๊กตาดินเผารูปร่างต่างๆ มีทั้งเด็กผู้หญิง เด็กผู้ชาย และสัตว์น่ารักๆ อย่าง ช้างน้อย แกะน้อย หมูอ้วน ฯลฯ ต่างมีรอยยิ้มสดใสอยู่บนใบหน้า ทำให้ผู้ที่ได้พบเห็นอดยิ้มตามไปด้วยไม่ได้... นี่คือเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของผลงานเครื่องปั้นดินเผา “กลุ่มประติมากรรมดินยืมบ้านป่าตาล” ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

2537 ได้เกิดแนวคิดในการปรับรูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น โดยหันมาปั้นตุ๊กตารูปร่างต่างๆ สำหรับตกแต่งบ้านและสวน

ต่อมา นายธนพล สายธรรม ได้ริเริ่มเดิมรอยยิ้มให้กับตุ๊กตาน่ารัก มีชีวิตชีวาขึ้น เขาเล่าถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานว่า

“สำหรับผมเอง การปั้นดินเป็นงานที่ทำแล้วเรามีความสุข จึงอยากจะส่งต่อความสุขให้กับคนอื่นๆ ด้วย เลยเดิมรอยยิ้มลงไปในงานปั้นตุ๊กตา เพราะรอยยิ้มเป็นสัญลักษณ์ของมิตรภาพและความจริงใจ เวลาที่เราเห็นใครยิ้มเราก็มักจะยิ้มตาม ดังนั้นคนที่มาเห็นตุ๊กตาของเราอย่างมีความสุข เขาก็จะยิ้มและมีความสุขไปด้วย”

หมู่บ้านดินยืม

ชาวบ้านป่าตาลสืบทอดอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผามานานกว่า 100 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอิฐมอญ คนโท แจกกัน และกระปุกออมสิน ในปี

แนวคิดในการปั้นตุ๊กตาดินยี้มได้แพร่หลายไปในชุมชน จนเกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มประติมากรรมดินยี้มบ้านป่าตาล โดยจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน และกลายเป็น “หมู่บ้านดินยี้ม” ที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

สู่การเป็นธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม

ในปี 2552 กลุ่มประติมากรรมดินยี้มบ้านป่าตาลได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายการเรียนรู้เศรษฐกิจเชิงคุณธรรม 4 จังหวัดภาคเหนือ โดยได้ทำงานร่วมกับ รศ.ดร.วีระศักดิ์ สมยานะ ผู้อำนวยการ กิจวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้ประสานและสร้างความร่วมมือกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมในชุมชน และการสร้างหลักธรรมาภิบาลในการดูแลธุรกิจของชุมชน

จากการทำงานร่วมกันดังกล่าว จึงได้พัฒนาเป็น “ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพที่เคียงคู่คุณธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน

รวมทั้งประชาชนที่สนใจทั่วไป ได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจนสามารถส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม

กระทั่งในปี 2555 มีการยกระดับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม ด้วยการจัดทำ “โครงการพัฒนาศักยภาพเพื่อการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลคู่มายั่งยืนจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน ได้รับคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 4 แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบในการถ่ายทอดความรู้ด้านธุรกิจชุมชนเชิงคุณธรรม โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ มีความซื่อสัตย์ ประหยัด มีวินัยระหว่างสมาชิกในชุมชน มีความสุภาพ สามัคคี และมีวินัยต่อส่วนรวม

เรียนรู้คุณธรรมจากงานปั้น

นอกจากนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ที่มาศึกษาดูงาน ซึ่งสับเปลี่ยนหมุนเวียนมาจากชุมชนต่างๆ แล้ว แต่ละปี ยังมีเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมากที่มาเรียนรู้กับศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน โดยเฉพาะโรงเรียนบ้านป่าตาล อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้บรรจุให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นในการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชน

จากหลักสูตรในโรงเรียนสู่การเป็น มืออาชีพ

ทุกสัปดาห์โรงเรียนจะเชิญพ่อครู แม่ครู ซึ่งเป็นช่างปั้นดินจากศูนย์ฯ มาถ่ายทอดความรู้ในการทำอาชีพปั้นดินให้กับเด็กนักเรียน โดยจะสอนตั้งแต่ความรู้พื้นฐานไปจนสามารถปั้นออกมาเป็นตัวตุ๊กตาได้

นายธนพล หรือครูเอกของเด็กๆ เล่าว่า “พวกเด็กๆ ชอบการปั้นดินให้เป็นรูปเป็นร่างต่างๆ อยู่แล้ว จึงไม่ใช่เรื่องยากที่เราจะสอนเรื่องคุณธรรมให้กับเขา โดยสอดแทรกให้เขาเห็นจากสิ่งที่เขาทำ อย่างขั้นตอนการนวดดิน เป็นขั้นตอนที่ต้องใช้แรงและใช้เวลามากกว่าจะนวดดินให้ได้ที่เราก็จะสอดแทรกไปว่า ขั้นตอนนี้พวกเขาจะต้องใช้ความอดทนและสามัคคีกันทำงาน

พอมาถึงขั้นตอนการปั้น กว่าจะปั้นให้ออกมาเป็นรูปเป็นร่างได้ ต้องมีความอดทน ตั้งใจ มีความขยัน และต้องมีความเพียร ความอดสาหัส ปั้นออกมาแล้วไม่สวยก็ปั้นใหม่ หมั่นฝึกฝนจนกว่าจะปั้นได้ ซึ่งเด็กๆ ส่วนใหญ่ก็สามารถปั้นออกมาเป็นตัวตุ๊กตาได้และเป็นตุ๊กตาที่มีรอยยิ้มด้วย

แต่ก็มีบ้างบางคนที่เป็นมือใหม่ที่ไม่สนใจเรียน เราก็ดูว่าเป็นเพราะอะไร รูปแบบที่ให้ปั้นอาจจะยากไป เราก็ปรับให้ง่ายขึ้น หรือให้เขาได้ลองปั้นตามจินตนาการของเขาเอง เขาก็จะสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น”

หลังจากที่อาจารย์ศฤงคาร แป้นกลาง เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนป่าตาลในปี 2558 ได้สานต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กๆ ให้เข้มข้นขึ้น โดยรวบรวมนักเรียนที่มีใจรักในงานปั้นจำนวน 30 คน ไปเรียนรู้กระบวนการปั้นดินกับครูเอกที่ศูนย์ฯ ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ซึ่งครูเอกได้ถ่ายทอดองค์ความรู้และวิธีการปั้นดินให้กับเด็กๆ อย่างละเอียดทุกขั้นตอน

อาจารย์ศฤงคารเล่าถึงความตั้งใจว่า “เป้าหมายของโรงเรียนก็คือ การสร้างมืออาชีพให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เป็นช่างปั้นตัวน้อยที่สามารถสานต่อภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนได้ ดังนั้นเด็กๆ ที่เราส่งไปเรียนงานปั้นตุ๊กตาดินยืมบ้านป่าตาลกับครูเอกหรือพ่อครูสง่าและคณะจนมีความรู้ในการปั้นอย่างดีแล้ว จะกลับมาถ่ายทอดให้กับเพื่อนๆ และน้องๆ ในโรงเรียน โดยที่ทุกสัปดาห์นักเรียนทั้งโรงเรียน จะได้ฝึกฝนการปั้นดินจนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ของนักเรียนได้ อย่างเรามีเด็กนักเรียน 200 คน แต่ละสัปดาห์เราก็จะมีตุ๊กตาดิน 200 ตัวที่สามารถนำไปจำหน่ายได้”

ทุกวันนี้ สินค้าตุ๊กตาดินปั้นฝีมือนักเรียนโรงเรียนบ้านป่าตาลมีวางจำหน่ายในตลาดถนนคนเดินหลายแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากรายได้ เด็กๆ ยังได้ซึมซับเรื่อง

ความรับผิดชอบในการทำงานตามหน้าที่ของแต่ละคน โดยเฉพาะงานปั่นและงานลงสีตุ๊กตาที่ต้องใช้ความประณีตละเอียดอ่อนและความตั้งใจในการสร้างผลงานให้ออกมาสวยงาม ส่วนนักเรียนที่ดูแลด้านการออกร้านจำหน่ายสินค้าก็ได้เรียนรู้เรื่องความซื่อสัตย์ในการค้าขาย และการบริหารจัดการรายได้ของกลุ่มอย่างโปร่งใสอีกด้วย

“ความเปลี่ยนแปลงในตัวเด็ก จากการที่เด็กๆ ได้รับการพัฒนาคุณธรรมผ่านการทำงานปั่นก็คือ พวกเขามีความสุข มีความขยัน มีสมาธิจดจ่อมากขึ้น เพราะได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนในห้องเรียนของเขาด้วย เมื่อเขาตั้งใจเรียนมากขึ้น ขยัน และมีสมาธิมากขึ้น การเรียนของเขาก็ดีขึ้น

เด็กอีกกลุ่มหนึ่งคือเด็กหลังห้อง เราพบว่าหลายคนมีใจรักในการปั่น เขาอาจจะไม่เก่งทางด้านวิชาการก็จริง แต่เขามีทักษะในการปั่นเป็นอย่างดี บางคนมีฝีมือดีมาก ซึ่งถ้าเราส่งเสริมเขาให้พัฒนาในด้านนี้ มันจะกลายไปเป็นอาชีพของเขาได้ในอนาคต” อาจารย์ศฤงคารกล่าว

ก้าวต่อไปสู่ความยั่งยืน

การทำงานร่วมกับกบวิจจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ทำให้ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ

ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบในพื้นที่อื่นๆ ได้ความรู้และประสบการณ์มาต่อยอดการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของศูนย์ฯ

ขณะเดียวกัน การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย ยังทำให้เกิดการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน นายธนพลเล่าว่า “แต่ละศูนย์ฯ ที่มาเรียนรู้ร่วมกัน เราคุยกันเหมือนพี่เหมือนน้อง พอเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายก็ทำให้เรามีครอบครัวที่ใหญ่ขึ้น อย่างศูนย์การเรียนรู้แม่ใจบ้านดิน อำเภอแม่แตง มีนักท่องเที่ยวยกอยากจะมาดูเรื่องงานปั่นดิน ก็จะประสานมาที่ศูนย์ฯ เรา นักท่องเที่ยวยได้เรียนรู้อย่างครบวงจร เราเองได้เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวมมากขึ้น ชุมชนก็ขายสินค้าได้มากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความเป็นอยู่ดีขึ้น...”

ที่สำคัญ การถ่ายทอดความรู้ในการปั่นตุ๊กตาดินยังมีให้กับกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีใจรัก ยังเป็นการปูทางสู่อนาคตในการสานต่ออาชีพของชุมชน ให้คนรุ่นใหม่ได้สืบทอดภูมิปัญญาอันมีค่าของบรรพบุรุษ พร้อมกับการปลูกฝังคุณธรรมความดีงามให้เกิดขึ้นในสังคมต่อไป

กลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง

สุขทุกข์เราไม่ทิ้งกัน

บ้านทุ่งโม่ง เป็นหมู่บ้านแห่งหนึ่งใน อ.วังทรายพูน จ.พิจิตร ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื้อสายอีสาน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำสวนมะม่วง ทำนา

คำว่าทุ่งโม่ง เป็นคำในภาษาอีสาน หมายถึง ทุ่งนาที่มีแอ่งน้ำเป็นเว้ากว้าง คล้ายหนองน้ำแต่ใหญ่กว่า

คุณวิจิต สำแดงเดช ประธานกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง เล่าว่าสภาพปัญหาเดิมของบ้านทุ่งโม่ง คือ การทำมาหากินขาดเงินทุน จนต้องกู้หนี้ยืมสินมาจากนายทุน และเกิดการตกเขี้ยวข้าว ซึ่งหมายถึง วิธีการที่นายทุนให้เงินแก่ชาวนา หรือชาวไร่กุ่มเมื่อข้าวในนาลัดใบ (ผลิใบออก) โดยตกลงกันว่า ชาวนาชาวไร่จะให้ข้าวเปลือกแก่นายทุนแทนเงินหลังจากนวดข้าวแล้ว

เรียนรู้อจากผู้สำเร็จ

ด้วยเห็นถึงปัญหานี้ ทำให้แกนนำในหมู่บ้านรวมตัวกัน ตั้งกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง ในปี 2523 มีการ

ลองผิดลองถูกกันมาตลอดเวลา แต่ทำอย่างไรก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากการพบปะพูดคุยของสมาชิกมีแค่ปีละครั้ง แถมกำหนดเงินปันผลสูง อัตราร้อยละ 24 บาทต่อปี ทำให้สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ที่เข้ามาส่วนใหญ่หวังผลประโยชน์จากเงินปันผลอย่างเดียว

ต่อมาในปี พ.ศ. 2525-2526 มีอาสาสมัครจากองค์กรพัฒนาเอกชนโดยไม่แสวงหาผลกำไร จากโครงการปฏิรูปการเกษตรและพัฒนาชนบท เข้ามาทำงานในหมู่บ้าน ได้ร่วมกันปรึกษาหารือในการแก้ไขปัญหานี้ขึ้น ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างเวทีให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาในชุมชน พาไปศึกษาดูงานกับ **ครูชบ ยอดแก้ว** ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

อีกทั้งยังได้พบกับ **พระอาจารย์สุบิน ปณีโต** “เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต” จังหวัดตราด หนึ่งในต้นแบบกลุ่มการเงินชุมชนที่นับได้ว่าประสบความสำเร็จ มีดำเนินการมายาวนานกว่า 21 ปี และ**พระอาจารย์มนัส ขันติธัมโม** ซึ่งขับเคลื่อนงานออมทรัพย์ที่จังหวัดจันทบุรี

หลังจากศึกษาดูงานอยู่ราว 5 ปี ในที่สุดกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง ก็ได้นำแนวทางที่ไปเรียนรู้มาปรับปรุงพัฒนาการทำงานในชุมชนของตนเอง แก้ไขปัญหาเรื่องสมาชิกขาดคุณธรรมในการรวมกลุ่มโดยดึงเรื่อง “จิตอาสา” เข้ามาใช้ในกระบวนการทำงาน

คุณธรรมนำหน้า สัญญาตามหลัง

ประธานกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่งเล่าว่า แนวคิดหลักในการเกิดขึ้นของกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง มาจากแนวคิดที่จะ “ให้” ไม่ใช่แนวคิดที่จะ “รับ” อันดับแรกของการรับสมาชิกใหม่จึงไม่ใช่เรื่องจำนวนเงินต้องมาก คนต้องสมัครเข้ามาเยอะ แต่เป็นเรื่องการทำความเข้าใจเรื่องคุณธรรม มีสัจจะ มีความซื่อสัตย์ หากชาวบ้านเป็นสมาชิกของกลุ่มอื่นอยู่แล้วก็จะไม่รับ

แม้ที่ผ่านมานในแต่ละปีจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจำนวนน้อย ไม่ถึงปีละ 100 คน แต่คุณวิจิตบอกว่า ขอตัดคุณภาพเป็นหลัก ขอให้คนที่เข้ามา มี “คุณธรรมนำหน้า สัญญา

ตามหลัง” หมายถึง มีจิตใจเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นหลัก การเซ็นสัญญา รับทราบข้อปฏิบัติต่างๆ เป็นเรื่องรอง เพราะสุดท้ายก็ต้องมาดูกันเรื่องน้ำใจจิตน้ำใจอยู่ดี เช่น การกู้เงินตามความเหมาะสมของตัวเอง การมีจิตอาสาเยี่ยมเยียนเพื่อนสมาชิกที่ได้รับความลำบาก การไม่แสวงหาประโยชน์จากการเข้ามาเป็นสมาชิก

สวัสดิการในทุกช่วงชีวิต

หากจะว่าไปแล้วจุดประสงค์หลักของการกลุ่มออมทรัพย์แห่งนี้ ก็ไม่ได้ต่างจากกลุ่มออมทรัพย์อื่นๆ ทั่วไปที่มีรูปแบบคณะกรรมการบริหาร โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อให้สมาชิกมีเงินออม มีกองทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพในพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาการกู้ยืมเงินนอกระบบ เพื่อให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่ม เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อจัดสวัสดิการให้ประชาชน เช่น การเกิด แก่ เจ็บ รวมถึงเสียชีวิต โดยกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง แบ่งสวัสดิการเป็นเงินรับขวัญเด็กแรกเกิด เมื่อสมาชิกคลอดบุตร กลุ่มออมทรัพย์จะมอบเงินให้ 15 เปอร์เซ็นต์ของเงินออมสมาชิก เพื่อเป็นสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้แก่ครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตร

สำหรับผู้สูงอายุ นอกจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับจาก อบต.วังทรายพูนแล้ว สมาชิกยังได้จัดสิ่งของเครื่องใช้ไปมอบให้ เช่น

ข้าวสาร ของใช้จำเป็นอื่นๆ เป็นการปันน้ำใจให้กับผู้สูงอายุ คินความสุขให้ชุมชน ส่วนสมาชิกที่เจ็บป่วย กลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง จะมอบเงินให้ 15 เปอร์เซ็นต์ของเงินออม เพื่อแบ่งเบาภาระในครอบครัวให้กับสมาชิก โดยนำเงินจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มาจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกสุดท้ายเมื่อสมาชิกเสียชีวิต ได้มีการตั้งสวัสดิการเพื่อดูแลสมาชิกเมื่อเสียชีวิต มอบเงินให้กับญาติ จำนวน 40,000 บาท

แต่ยิ่งไปกว่านั้นคือ กลุ่มออมทรัพย์แห่งนี้ ยังเห็นคุณค่าเรื่องการศึกษา จึงจัดแบ่งเงินส่วนหนึ่งเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน

“บ้านเราเป็นบ้านนอก บางครอบครัวมีฐานะยากจน เกิดปัญหาเด็กออกจากโรงเรียน

กลางคืน เด็กไม่อยากเรียน เนื่องจากไม่มีเงิน รวมถึงการกินอยู่ต่อยโภชนาการ ทำให้เด็กเรียนไม่ทัน เรียนไม่รู้เรื่อง เลยไม่เรียนดีกว่าออกมาทำงานตั้งแต่เด็ก หลายคนก็เลือกแต่งงานมีลูกตั้งแต่ยังเป็นเด็กหญิง จริงอยู่ว่าการศึกษาไม่ได้ทำให้คนเป็นคนดี แต่การศึกษาทำให้คนมีความรู้เอาไปประกอบอาชีพต่างๆ การศึกษาฝึกสมองให้คิดแบบมีเหตุผล เป็นระบบมากขึ้น รู้เท่าทันโลก รู้เท่าทันคนมากขึ้น กลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง จึงได้ตั้งเป็นกองทุนเพื่อการศึกษาเด็กยากจน แต่เรียนดี โดยมอบทุนการศึกษาทุนละ 500 บาท ให้กับเด็กที่ด้อยโอกาสในชุมชน” คุณวิจิตกล่าว

ฟ้าอุปสรรคสู่ความยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม ช่วงแรกๆ ของการก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์ฯ มีชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นด้วย คุณวิจิตเล่าว่านี่คืออุปสรรคใหญ่ในตอนนั้นเลยทีเดียว

“เมื่อก่อนคนในชุมชนหวังผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ทำให้บางคนคิดจะมาหาผลประโยชน์ ทำให้คนที่จะสมัครสมาชิกเกิดความไม่มั่นใจ จนเมื่อเราผ่านกระบวนการพูดคุย ทำความเข้าใจ คนที่

ไม่เห็นด้วยตอนแรก ตอนนี่เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่งแล้ว”

อย่างไรก็ตาม ในอนาคตความยั่งยืนของกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่งจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยคนรุ่นหลังสืบทอดเจตนารมณ์นี้ต่อไป ด้วยเหตุนี้ กลุ่มออมทรัพย์แห่งนี้จึงได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมพัฒนาสวัสดิการและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดพิจิตร ร่วมกับวัดทุ่งโม่ง โรงเรียนบ้านทุ่งโม่ง และชาวบ้านทุ่งโม่ง หมู่ที่ 7 พร้อมด้วยบ้านใกล้เคียง จัดกิจกรรมในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เยาวชน และนักเรียน มีคุณธรรม รู้รักสามัคคี และเป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติสืบไป

คุณวิจิตทิ้งท้ายว่า การทำกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่งสำเร็จได้ก็เพราะคณะกรรมการบริหารมีคุณธรรม รับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ยึดถือสัจจะ ที่สำคัญส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ หรือช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกด้วยกัน ทำให้เกิดความรักเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากเรื่องราวของกลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง เราพบคำตอบที่สำคัญแล้วว่า แม้เงินจะสำคัญ แต่ที่สำคัญยิ่งกว่าคือ เรื่องของน้ำใจและคุณธรรม ที่จะทำให้การรวมกลุ่มเกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืนต่อไป

กองทุนเวลาเพื่อสังคม (Time Bank Society)

สะสมเวลาแห่งความดี ด้วยจิตอาสา

“มนุษย์เรามีมากกว่าเงิน เรามีความสามารถ และมีเวลา”

นี่คือคำกล่าวของ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ นักคิด นักเขียน อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่ได้รับเชิญไปบรรยายทั้งในและต่างประเทศทั่วโลกกว่า 2,200 ครั้ง ใน 70 ประเทศ และปัจจุบันเป็นนักวิชาการอาวุโสของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard University)

ทุกคนมีเวลา และเราก็บริหารเวลาได้ แค่ จัดสรรเวลาของตัวเองให้ดี แล้วเราจะมีเวลา เหลือ ไปทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ อีกมาก” ดร.เกรียงศักดิ์ทิ้งท้าย

ชวนมาบริจาคเวลาว่าง เดือนละ 3 ชั่วโมง

ดร.เกรียงศักดิ์เชื่อว่า คนเรามีความสามารถที่แตกต่างกัน และอาจนำความสามารถนั้นมาช่วยเหลือผู้อื่นได้ ผ่านการใช้เวลาว่างในชีวิตประจำวันที่มีอยู่ ซึ่งหากคนจำนวนมากสละเวลาว่างของตัวเองมา คนละนิดละหน่อย ก็จะเกิดเป็น “พลังเวลา” ที่มีคุณค่ามหาศาล หนุนนำให้สังคมของเรา แข็งแกร่งขึ้นมาได้

“หากวันนี้ทุกคนบริจาคเวลาว่างของตนอย่างน้อยเพียงเดือนละ 3 ชั่วโมง แล้วสามารถขยายไปอย่างน้อย 1,000,000 คน กองทุนเวลาเพื่อสังคม จะมีจำนวนเวลารวมถึง 3 ล้านชั่วโมงต่อเดือน และถ้าเป็น 30 ล้านคน เวลาในการทำงานจิตอาสาที่จะเพิ่มเป็น 90 ล้านชั่วโมงต่อเดือน ถือเป็นพลังของเวลาในการทำความดีเพื่อสังคมส่วนรวม ที่มีค่ามหาศาลมาก ซึ่งสามารถทำให้สังคมไทยน่าอยู่ยิ่งขึ้น อดภาระของภาครัฐได้ใน

ดร.เกรียงศักดิ์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถอย่างเอกอุคนหนึ่งของประเทศไทย ท่านสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีด้วยเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง มีปริญญาโทและเอกจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกหลายใบ แต่นอกจากจะมีความรู้ความสามารถเป็นหนึ่งในท่านยังอุทิศทำงานจิตอาสาเพื่อสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องกว่า 30 ปี หนึ่งในนั้นคือการเป็นประธานและผู้ก่อตั้งโครงการกองทุนเวลาเพื่อสังคม (Time Bank Society) ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมร้อยผู้รับและผู้ให้ไว้ด้วยกัน

“คนเรามีเวลา 24 ชั่วโมงเท่าๆ กัน แต่คนไทยจะเคยชินกับการบริจาคเงินไม่เป็นไร ตัวไม่ว่างก็บริจาคเงินแทนได้ แต่จริงๆ แล้ว

ระยะยาวและยังเป็นการแก้ไขปัญหาล้างคมที่ยั่งยืน ทำให้สังคมมีการกลมเกลียวให้เกิดความละมุนขึ้น การกระทบกระทั่งมีน้อยลง สังคมไทยก็จะกลายเป็นสังคมที่มีคุณภาพ”

เมื่อ 30 ปีที่แล้ว การทำงานจิตอาสา ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในสังคมไทยมากนัก อุปสรรคใหญ่นี้ ดร.เกรียงศักดิ์ใช้วิธีการทั้งแนวกว้าง ให้ข้อมูลแนวทางการทำงานของกองทุนฯกระจายออกไปผ่านสื่อต่างๆ และแนวแคบ ด้วยการใช้สื่อบุคคลที่มาทำงานจิตอาสาให้ช่วยบอกต่อกันไปแบบปากต่อปาก

หากแต่ด้วยอุปนิสัยของคนไทย ทำให้อุปสรรคที่แท้จริงของงานจิตอาสาคือ หนึ่งคนไทยไม่วางแผนการใช้เวลาในชีวิต มีเวลาแต่ให้ไม่ได้ สอง สัญญาแล้วไม่ทำ เพราะยึดถือว่ายืดหยุ่นได้ จึงไม่ค่อยทำตามที่สัญญา สาม ไม่มีวินัย สามารถยกเลิกสิ่งที่ตั้งใจได้ง่ายๆ

อย่างไรก็ตาม แม้อุปสรรคปัญหาในการทำงานจิตอาสาจะมีรอบด้าน แต่ด้วยเป้าหมายที่ชัดเจนในการสร้างจิตอาสาให้กลายเป็นแนวทางกระแสหลักในสังคม เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของงาน

จิตอาสา ที่สุดในวันนี้ นอกจากบริษัทต่างๆ จะรวมใจกันทำงานจิตอาสาในลักษณะซีเอสอาร์ (CSR) แล้ว งานของกองทุนเวลาเพื่อสังคมก็พัฒนาตัวเองไปอีกขั้นเช่นเดียวกัน โดยปัจจุบันพัฒนารูปแบบเป็นแอปพลิเคชันให้ผู้ใช้และผู้รับสามารถสื่อสารความต้องการระหว่างกันได้โดยตรง

จัดข้อมูลจิตอาสาเป็นระบบ สื่อกันสมัยผ่านแอปพลิเคชัน

คุณจรรवरรณ ชาญเดช ประธานฝ่ายกิจกรรม กลุ่มจิตอาสาเพื่อเด็กและเยาวชน โครงการกองทุนเวลาเพื่อสังคม ที่รับหน้าที่สานงานต่อจากผู้ก่อตั้งเล่าว่า กองทุนเวลาเพื่อสังคมมีระบบหรือวิธีการ ที่จะให้อาสาสมัครแต่ละคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างสะดวกและเป็นไปตามความสนใจ โดยการใช้ช่องทางเว็บไซต์และออนไลน์แจ้งกิจกรรมที่มีความหลากหลายตามความสนใจของผู้คน ขณะที่กิจกรรมอีกส่วนจะเป็นการนำเสนอจากเหล่าจิตอาสา และผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งล่าสุดได้พัฒนาเป็นการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันสื่อสารระหว่างผู้ใช้และผู้รับ (ขณะนี้อยู่ในระหว่างการพัฒนา)

กองทุนเวลาจะจัดระบบสารสนเทศ เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเวลาและกิจกรรมที่อาสาสมัครแต่ละคนได้ทำงานช่วยเหลือสังคมผ่านกองทุนฯ แล้วทำการคำนวณออกมาเป็นหน่วยคะแนนที่สามารถนับได้ ระดับคะแนนสะสมที่อาสาสมัครแต่ละคนได้รับ จะถูกใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดรางวัลในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อสังคมต่อไป และจูงใจให้คนอื่น ๆ อยากเข้ามา ร่วมทำงานกับกองทุนฯ อย่างต่อเนื่อง

ตลอดจนการทำหน้าที่ในการจัดโครงการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยประสานกับหน่วยงานต่างๆ ที่ต้องการอาสาสมัครไปช่วยงาน เช่น โครงการห้องสมุดสำหรับคนจน โครงการหนังสือมือสอง โครงการอ่านหนังสือลงแผ่นซีดีให้

คนตาบอดฟัง โครงการสอนภาษาอังกฤษให้เด็กในชุมชน การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ และครอบครัว การช่วยซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การสร้างสิ่งของถาวรให้แก่คนในชุมชน

“ช่วงที่ประเทศไทยเกิดสึนามิ น่าจะเป็นช่วงเวลาที่ทำให้คนไทยเข้าใจเรื่องงานจิตอาสามากขึ้น กองทุนเวลาเพื่อสังคมมีอาสาสมัครหลากหลายวัย หลากหลายกลุ่ม เราเชื่อว่าความสามารถฝึกได้ ความรู้เรียนได้ แต่คุณธรรมต้องปลูกฝังตั้งแต่ยังเล็ก ถ้าคนในครอบครัว ในชุมชน มีจิตอาสา รู้จักเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สังคมแทบไม่ต้องอาศัยกฎหมายมาบังคับให้ต้องทำ”

สิ่งสำคัญที่ทางกองทุนเวลาเพื่อสังคมเน้นย้ำเสมอ คือ การลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง เพราะเชื่อว่าการให้ทำให้เกิดความซาบซึ้งและมีความสุข เป็นการให้ที่ต้องทุ่มแรงกายแรงใจของตนเองลงไป ไม่ใช่การให้แค่เงินทองแต่เพียงอย่างเดียว

“หากให้เงินเราจะมีความสุขในระดับหนึ่ง แต่ถ้าเราให้ด้วยการลงมือทำด้วยตัวเอง ความรู้สึกของเราจะลึกซึ้งยิ่งกว่า ช่วงที่เกิดน้ำท่วม เราจัดกิจกรรมบ๊นอีเอ็มบอล ตอนนั้นมีจิตอาสาเยอะมาก เพราะเขาจะมาช่วงเวลาไหนก็ได้ สิ่งที่เห็นคือ ความเป็นครอบครัวเกิดขึ้นได้ในการทำเพื่อสังคม เพราะเขามาร่วมทั้งครอบครัว ได้เห็นความรัก ความผูกพันในครอบครัว พ่อแม่ได้สอนลูกให้เป็นจิตอาสาตั้งแต่เด็ก ได้บอกลูกว่า ไม่ต้องรอให้เขาทำงานมีเงินก่อน แต่วันนี้ก็สามารถทำเพื่อสังคมได้ เด็กๆ ก็ภูมิใจ ฉะนั้นการทำเพื่อสังคมไม่ใช่แค่สังคมที่ได้ แต่ตัวเขาและครอบครัวก็ได้ด้วย”

คุณจรรุวรรณเล่าว่า ตัวอย่างของความคิดสร้างสรรค์ หนึ่งในกรให้ของกองทุนเวลาเพื่อสังคม เช่น การทำ “โครงการปากแห้งเพดานไหว” ช่วยเหลือเด็กๆ ที่เป็นโรคปากแห้งเพดานไหวให้มีชีวิตใหม่ที่มิได้เริ่มจากการเปิดรับบริจาคระดมทุน แต่เป็นการระดมหมอและพยาบาลอาสา รวมถึงจิตอาสาที่จะพามองเข้ามารักษาตัวในกรุงเทพฯ จิตอาสาที่เปิดบ้านให้พัก จิตอาสาที่มารับช่วงต่อพาไปโรงพยาบาล จิตอาสาที่คอยดูแลระหว่างการพักฟื้น ตลอดจนจิตอาสาส่งตัวน้องกลับบ้าน ซึ่งทั้งหมดนี้ไม่ต้องใช้เงินมากมาย ใครมีอะไรก็มาช่วย ที่สำคัญไม่ต้องเป็นลักษณะที่หนึ่งคนแบกทุกอย่างหมด แต่ทุกคนมีส่วนมาช่วยกันได้

เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการทำกิจกรรม กองทุนเวลาเพื่อสังคมเห็นถึงความสำคัญในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของอาสาสมัคร นั้นหมายความว่า บางงานอาจใช้ใจอย่างเดียวมิได้ แต่ต้องอาศัยความรู้ด้วย เช่น การให้ความรู้กับอาสาสมัครก่อนเข้าไปทำกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชนในสถานพินิจ รวมถึงตัวอาสาสมัครเองต้องประเมินศักยภาพ วัย เพศ รวมถึงเวลาของตนเองในการทำกิจกรรม เพื่อที่จะไม่กลายเป็นภาระในการทำกิจกรรมนั้นๆ อีกด้วย

เมื่อสังคมยังมีผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ คุณจรรุวรรณมองว่า กิจกรรมด้านจิตอาสาที่จะยังคงมีอยู่ต่อไปอย่างยาวนาน สิ่งที่ทำให้งานจิตอาสาประสบความสำเร็จ นอกจากการจัดการที่ดี ความจริงใจในการช่วยเหลือไม่หวังเงินทองสิ่งใดแล้ว ปัจจัยสำคัญคือความเข้าใจของคนที่มาทำหน้าที่

จิตอาสา ที่รู้ว่างานจิตอาสาต้องเสียสละ ทั้งร่างกายแรงใจ มิใช่งานสบาย บางครั้งต้องยอมเหนื่อย ยอมหิว ยอมสกปรกเลอะเทอะ เพื่อให้งานสำเร็จ

สำหรับคนที่ไม่กลัวลำบากกาย และอยากได้ความสุข ลองไปค้นหากิจกรรมที่เหมาะสมกับตัวเองได้ที่กองทุนเวลาเพื่อสังคม ไม่น่าว่า 3 ชั่วโมงที่ใช้ไปในเดือนนี้ อาจเปลี่ยนคุณไปทั้งชีวิตก็เป็นได้

ชุมชนขยะ-ตนเองเข้ม

ปลูกจิตอาสาจากการแก้ปัญหาาร่วมกัน

๑๑ ผมเชื่อว่าการทำบุญกับมบุญเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่
ผมให้ที่นี้ชนิดหมดตัว ให้ความ ให้ความคิด ไม่เคยคิดมาหาผลประโยชน์
ความตั้งใจจริงและเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ ๑๑

คุณบรรจง แซ่อึ้ง ชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้จัดการสหกรณ์เคหสถานชุมชนกองขยะหนองแวม จำกัด เล่าให้ฟังถึงการทำงานจิตอาสา กับชุมชนที่ประกอบอาชีพเก็บขยะขาย อยู่อาศัยแบบชุมชนแออัด และไม่มีใครอยากเข้ามายุ่งเกี่ยวกับ เมื่อ 25 ปีที่แล้ว เขาคิดสนุก อยากทำงานอาสาสมัครร่วมกับคนในชุมชนและคนจากภายนอก เพื่อให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนที่นี่ดีขึ้น

“ผมมีอาชีพทำฟาร์มไก่ อาศัยอยู่ในที่ดินฝั่งตรงข้ามกับชุมชน เห็นชุมชนนี้มาตั้งแต่เด็กๆ มีเพื่อนอยู่ในชุมชนนี้ด้วย พอจะรู้จักคนในชุมชน และการที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนมาอาศัยในแผ่นดินไทยก็คิดอยากทำประโยชน์ให้ประเทศ”

จากจุดเริ่มของความตั้งใจนี้เอง นอกจากทำให้คุณบรรจงได้รับการยอมรับ

จากชุมชนแล้ว ยังทำให้คนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มแกนนำ ผู้มีส่วนร่วมในการทำงานด้านต่างๆ ได้เรียนรู้แนวการทำงานจิตอาสา ทั้งการแก้ไขปัญหาของชุมชน การทำงานแบบมีส่วนร่วม การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสามารถ และค้นพบศักยภาพของตนเอง อย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน

จากจิตอาสาของคนคนหนึ่ง แดกหน่อแตกกอ กระจายเป็นสำนึกจิตอาสาให้คนอื่นมากมายได้อย่างไร่น่าสนใจไม่น้อยเลยทีเดียว

กองขยะ: ที่มา กับปัญหาสาเหตุด

แทบไม่น่าเชื่อว่า ชุมชนกองขยะหนองแวม ที่มีแต่ปัญหามากมาย จะถูกเปลี่ยนให้กลายเป็นชุมชนที่น่าอยู่เหมือนเช่นทุกวันนี้

“ตอนนั้นคนในชุมชนจาก 176 ครัวเรือน มีถึง 40 คน ที่ต้องโทษในคดียาเสพติดด้วยความยากจน คนที่ติดคุกก็ไม่มีใครไปเยี่ยม ผมเลยทำโครงการเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำ ได้รับงบสนับสนุนจาก ปปส.(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) นอกจากนั้น ผมยังทำโครงการบ้านหลังที่สอง พาเด็กๆ ในชุมชนไปทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ไปเที่ยวบ่อเลี้ยงปลาของผมที่นครไชยศรี ได้ไปเรียนรู้วิถีชีวิตการทำงาน พาเขาหนีไปจากยาเสพติด รวมถึงได้ทำโครงการกลุ่มผู้พ้นโทษ เพื่ออบรมสร้างงานสร้างอาชีพหลังพ้นโทษ ทำโครงการเครือข่ายแม่ที่มีลูกติดยา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สสส.(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) เราจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับแม่เพื่อพาลูกเลิกยา ให้ลูกยอมรับการบำบัดในที่สุด”

คุณบรรจงเล่าว่า อุปสรรคปัญหาสำคัญของที่นี่คือ ขาดเงินทุน และขาดความรู้ มีแต่แรงงาน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือที่นี่จึงยึดให้ความรู้และพูดคุย ช่วงแรกของการเข้าไปชุมชนแห่งนี้ ชาวบ้านบางส่วนมองว่าคุณบรรจงเข้ามาทำงานเพื่อหาผลประโยชน์ แต่เมื่อเวลาผ่านไป การทำงานที่จริงใจ ปรารถนาจากการคอร์รัปชันอย่างสิ้นเชิง ทำให้คุณบรรจงและกลุ่มแกนนำที่เข้ามาทำงานได้รับความไว้วางใจ

“เราต้องเข้าไปนั่งอยู่กลางใจเขาให้ได้ แล้วถึงจะทำงานได้สำเร็จ” คุณบรรจงบอกว่า นอกจากความร่วมมือของคนในชุมชนแล้ว การแก้ไขปัญหาคือที่นี่ให้ได้ผลดี เราต้องเข้าใจถึงความต้องการของคนในชุมชน ที่สำคัญต้องประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เห็นความสำคัญของปัญหาด้วย

มีบ้าน มีความมั่นคง มีชีวิตที่ดีขึ้น

การดำเนินงานต่อมา คือการแก้ปัญหาถูกไล่ที่ เนื่องจากบริเวณที่ชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่นั้น บุกรุกทั้งที่ดินของทางราชการและของเอกชน คุณบรรจงและศูนย์สังคมพัฒนาได้ติดต่อกับมูลนิธิเกษตรฯ อธิการและเอกชนเจ้าของที่ดิน เพื่อขอเช่าและซื้อที่ดิน ให้คนในชุมชน

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลมีโครงการบ้านมั่นคง ช่วยให้ชาวบ้านมีบ้านเป็นของตัวเอง โดยมีการดำเนินงานตามขั้นตอนต่างๆ คือแกนนำชุมชนเปิดประชุมเวทีชุมชน เพื่อชี้แจงให้คนในชุมชนทราบเกี่ยวกับโครงการบ้านมั่นคง ว่าเป็นโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด โดยมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ โดยส่งเจ้าหน้าที่มาทำงานร่วมกับคนในชุมชน และเป็นแหล่งเงินทุนให้สหกรณ์ฯ กู้เงินเพื่อ

ดำเนินโครงการ จำนวน 33 ล้านบาท ซึ่งสามารถสร้างบ้านได้ 145 หลัง

แกนนำชุมชนได้พาคนในชุมชนไปดูงานโครงการบ้านมั่นคงในชุมชนต่างๆ ต่อจากนั้น มีภาคีเข้ามาร่วมงานกับชุมชน ในด้านการออกแบบผังระบบสาธารณูปโภค บ้านพักอาศัย สนับสนุนข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ เช่น มูลนิธิคุณพุ่ม ภคินีคณะพระธาตุยาคู สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาชุมชน เขตหนองแขม มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ฯลฯ

ที่สำคัญ ยังมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาหนุนเสริมระบบการทำงานของชุมชน เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สอนทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย คริวเรือน เพื่อเป็นการสร้างวินัยในการออมเงิน มหาวิทยาลัยธนบุรี และการศึกษา นอกโรงเรียน (กศน.) ได้ส่งเสริมความรู้เรื่องการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้าน เช่น การซ่อมกระเป๋าคอมพิวเตอร์ ซ่อมรองเท้า ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมถึงมหาวิทยาลัยธนบุรี มาประดิษฐ์และติดตั้งเครื่องซักผ้าพลังงานแสงอาทิตย์ให้ชาวบ้าน สามารถซักผ้าได้ครั้งละ 45 กิโลกรัม

ชาวบ้านที่นี่ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน โดยหลักๆ แบ่งเป็น กรรมการบ้านมั่นคง กับกลุ่มออมทรัพย์ จัดทะเบียนเป็น “สหกรณ์

เคหสถานชุมชนกองขยะหนองแขม จำกัด” มีการสร้างโรงขยะรีไซเคิลเป็นแหล่งรับซื้อขยะจากชาวบ้าน แล้วนำเงินที่ได้ไปเป็นทุนหมุนเวียนอีกด้วย

กล่าวได้ว่าปัจจุบัน ชุมชนแห่งนี้สามารถสร้างความเข้มแข็ง ยั่งยืน ในการจัดการปัญหาาร่วมกัน ด้วยการสร้างระบบการทำงานที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใส รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม ความรับผิดชอบต่อชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มาวันนี้ ชุมชนขยะหนองแขมกลายเป็นองค์กรตัวอย่างที่ใครต่อใครต้องมาเรียนรู้วิธีการทำงาน และยังได้รับการยอมรับจากคนในสังคม ว่าเป็นชุมชนที่มีระบบการทำงานที่ดีจนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย เช่น โล่เกียรตินิยมการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และโล่เกียรตินิยมชุมชนคุณธรรม จากมูลนิธิ ดร.เทียม โชควัฒนา อีกด้วย

ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นได้ด้วยใจอาสา แม้จะตั้งต้นจากคนหนึ่งคน แต่หลังจากนั้นจิตอาสาอีกหลายดวงก็เกิดขึ้น เพื่อให้ชุมชนแห่งนี้มาอยู่ร่วมกัน ทั้งชาวบ้านในชุมชนและคนภายนอกอีกมากมายที่อยากเห็นสังคมนี้มีความร่มเย็น

ชุมชนบางบัว

ชื่อตรง จิตอาสา เพื่อชุมชนมั่นคง

ภาพของชุมชนบางบัว ที่เคยทำนากำไรยังชีพแบบพอเพียง ผูกพันแน่นแฟ้น ฉันทามิตร เมื่อ 70-80 ปีก่อน ค่อยๆ เลือนหายไป กับการขยายและเติบโตของกรุงเทพฯ มีการเวนคืนที่รอบชุมชนเพื่อตัดถนน สร้างอาคารหน่วยงาน พื้นที่ในชุมชนมีขนาดเล็กลง และทยอยร่นไปอยู่ริมคลองบางบัว หลังกองการภาพ กรมทหารสื่อสาร

พร้อมกับที่มีแรงงานย้ายถิ่นเข้ามาเช่าช่วงอยู่อาศัยกันมากขึ้น ผู้คนต่างคนต่างอยู่ บ้านเรือนหนาแน่น บางส่วนปลูกสร้างรुकูล้ำ ลงไปในลำคลอง กีดขวางทางน้ำ น้ำในคลองเน่าเสีย จึงมีกระแสข่าวมาตลอดว่าทางราชการจะทำการรื้อย้ายชุมชนด้วยมองว่าเป็น “ผู้บุกรุก” ที่ดินของกรมธนารักษ์ และสร้างความเสื่อมโทรมให้กับคลองบางบัว

“คนกับคลองต้องอยู่คู่กัน”

ร้อยเอกประสาท แสงประดับ หนึ่งในแกนนำชุมชน เล่าว่า “ครอบครัวแม่ยายผม เกิดที่นี่ ผมเองมาอยู่ที่นี่ได้ 20 กว่าปี ตั้งแต่แรกที่ผมเข้ามาที่ชุมชนบางบัว เห็นเด็กตมกวาว เด็กตีกัน เวลานั้นขึ้น คนในชุมชนก็กระวนกระวายเกรงน้ำจะท่วมบ้าน ต้องย้าย

ข้าวของขึ้นสูง โดนไล่ที่ ชาวบ้านอยู่แบบหวาดกลัว ไม่มีความมั่นคง เห็นแล้วผมก็เห็นใจ และคิดว่าถ้าเราไม่ลุกกรรมตัวกันขึ้นมา รุน่ลูกหลานก็ต้องมาเจอสภาพแบบนี้อีก”

แทนการอยู่ด้วยความหวาดผวาคือการถูกขับไล่ จึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชน เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าชุมชนสามารถอยู่ได้โดยสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วย

เดิมที่บ้านในชุมชนบางบัวแต่ละหลังไม่มีบ้านเลขที่ ต้องอาศัยต่อฟุ้งมิเตอร์ไฟฟ้า น้ำประปาในราคาแพง เมื่อทาง กทม. มีนโยบายให้ทำผังชุมชน จัดแจ้ง และจัดตั้งชุมชน เพื่อออกเลขที่บ้านชั่วคราว ให้ไปขอมิเตอร์น้ำประปา ไฟฟ้า จึงเกิดการรวมตัวและเกิดแกนนำชุมชนตามธรรมชาติขึ้น ในนาม “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย

ชุมชนบางบัว” เลือกลงคณะกรรมการออมทรัพย์ เพื่อนำไป ดำเนินการให้คนที่อยู่ในชุมชน ออมทรัพย์เดือนละ 100 บาท/ครอบครัว จนสามารถติดตั้งไฟฟ้า ประปาได้

ต่อมากลุ่มออมทรัพย์นี้ ได้ทำหน้าที่ ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการที่ดิน แก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยของคน ในชุมชนให้เกิดความมั่นคง ควบคู่ไปกับการ พัฒนาสิ่งแวดล้อม

ชุมชนบางบัวและชุมชนแนวคลอง บางบัวทั้ง 12 ชุมชน รวมตัวกันจัดตั้งเป็น “เครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว” มีองค์กรเอกชน DANCED และมูลนิธิชุมชนไท ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ เพื่อฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมและน้ำในคลองบางบัวให้มีสภาพ ที่ดีขึ้น โดยเก็บขยะขึ้นจากคลอง ทอดผ้าป่า ขยะ บำบัดน้ำเสียในครัวเรือนก่อนทิ้งลง ลำคลอง ทำน้ำหมักชีวภาพ ปลูกผักบุงเพื่อ ดักขยะในลำคลอง

นอกจากนี้ ยังเชื่อมโยงการดำเนินงาน เข้ากับเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนระดับเขต บางเขน จำนวน 16 ชุมชน ขับเคลื่อนการ จัดการสิ่งแวดล้อมในระดับเมืองร่วมกัน

บ้านมั่นคง ชุมชนบางบัว

โครงการบ้านมั่นคง เป็นนโยบายของ รัฐบาลในช่วงปี 2546 เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย ของคนจนเมืองและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ไทย ให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง ถูกต้อง ตามกฎหมาย โดยการสนับสนุนของสถาบัน พัฒนาการองค์กรชุมชน (พอช.)

โครงการบ้านมั่นคง ชุมชนบางบัว เริ่มจากจัดเวทีประชาคมสร้างความเข้าใจ โครงการ เลือกตั้งคณะกรรมการ และกำหนด

ระเบียบข้อบังคับของ “กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่ อยู่อาศัยชุมชนบางบัว” เพื่อจัดการให้สมาชิก เข้าถึงแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการก่อสร้าง บ้านและสาธารณูปโภคพื้นฐาน สสำรวจข้อมูล ชุมชน กำหนดคุณสมบัติและจัดสรรสิทธิ อยู่อาศัย

ขั้นตอนนี้ทำให้พบว่า ชุมชนบางบัวมี พื้นที่ใหญ่พอสำหรับจัดสรรที่ดินให้กับทุกคน รวมถึงมีพื้นที่สาธารณะได้อย่างเหมาะสม จึงเลือกการจัดการที่ดินด้วยการรื้อสร้าง ใหม่บนที่ดินเดิม จัดทำผังชุมชนใหม่ และ ออกแบบบ้านตามความต้องการของคนใน ชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ทำให้เกิด “การยกคนขึ้นบก” มีการ เสียสละแบ่งปันที่ดินของตนให้กับผู้ที่มีบ้าน รุกล้ำแนวคลอง เพื่อให้ทุกคนได้อาศัยอยู่ ในชุมชนร่วมกัน จากนั้นได้ประชุมยืนยันสิทธิ เพื่อเลือกแปลงที่ดินในผังชุมชนใหม่ตามความ สมัครงใจ ขณะเดียวกันทางชุมชนได้เจรจา ขอเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ โดยได้รับการ สนับสนุนจากสำนักงานเขตบางเขนในการ ประสานงาน ได้เป็นผลสำเร็จ

ในการถอดแบบบ้าน และหาวัสดุ ก่อสร้าง คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก และช่างชุมชน ได้ร่วมกันสำรวจ เปรียบเทียบ ราคาวัสดุก่อสร้าง และสืบหาร้านค้าที่

จำหน่ายสินค้าในราคาถูก เพื่อจัดทำราคา กลางของกลุ่มฯ แจ้างให้สมาชิกทราบโดย ทัวกัน โดยสมาชิกสามารถซื้อวัสดุเองหรือ ซื้อผ่านตัวแทนกลุ่มออมทรัพย์ แต่ต้องไม่ เกินราคากลางที่กลุ่มจัดทำขึ้น ทั้งนี้คณะ กรรมการกลุ่มออมทรัพย์เป็นผู้รับผิดชอบ ส่งจ่ายเงินให้ตามระเบียบของกลุ่ม

ในขั้นตอนของการรื้อย้ายและก่อสร้าง นับเป็นความเสียสละ และความเป็นผู้นำที่ ถือประโยชน์ของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อบ้าน ที่รื้อย้ายหลังแรกในชุมชนบางบัวคือบ้าน ของเครือข่ายผู้นำชุมชนที่ขนาดใหญ่และมี กิจการห้องเช่าจำนวนมาก นับเป็นจุด เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงที่สร้างความมั่นใจ ให้กับสมาชิกชุมชน ทำให้โครงการบ้านมั่นคง ดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งได้รับการ สนับสนุนรถขยะขนย้ายวัสดุก่อสร้าง จากสำนักงานเขตบางเขน การวางระบบ ระบายน้ำจากสำนักงานระบายน้ำ การติดตั้ง ไฟฟ้าและประปาทั้งหมดในชุมชน จากการ ไฟฟ้าและการประปา

ปัจจุบัน ชุมชนบางบัวได้ดำเนินการ ก่อสร้างบ้านเสร็จสมบูรณ์ทุกหลังคาเรือน และมีระบบสาธารณสุขปลอดภัยขั้นพื้นฐาน ของชุมชนอย่างครบถ้วน ด้วยการ บริหาร จัดการของกลุ่มออมทรัพย์ฯ ที่สร้างความ เชื่อมั่นให้คนในชุมชนเข้าร่วมโครงการได้ครบ ทุกหลังคาเรือน และเริ่มดำเนินการก่อสร้าง

จนเสร็จสิ้นตามแผนโครงการได้ภายในระยะ เพียงไม่กี่ปี ถือเป็นตัวแบบความสำเร็จใน “การพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัด ด้วย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและจัดการ ตนเองของชุมชน” ที่มีความโดดเด่นและได้ รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากหน่วยงาน ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เห็นได้ จากการได้รับเชิญจากสถาบันสมิธโซเนียน (Smithsonian Institution) ให้ชุมชน บางบัว (หลังกองการภาพ) เข้าร่วมจัดแสดง นิทรรศการด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยของ ชุมชนแออัด ในงานวันที่อยู่อาศัยโลก ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2550 ตลอดจนหน่วยงาน สถาบัน วิชาการ และเครือข่ายชุมชน ที่มีความสนใจ เกี่ยวกับการพัฒนาที่อยู่อาศัย มาศึกษาดูงาน อย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ใน ชุมชนบางบัวมาจนถึงในปัจจุบัน

แต่กว่าจะมาถึงวันนี้ รอ.ประภาส เล่าว่า “แกนนำบางคนถูกเด็กขายยามาไล่พัน ที่บ้านเพราะตัดช่องทางทำมาหากิน โดน ทำร้าย รถโดนขูดขีด โจมตีว่าคณะกรรมการ ออมทรัพย์เอาเงินไปใช้จนหมด จึงแก้ปัญหา ด้วยการปรับโครงสร้าง ใช้กระบวนการ กลุ่มย่อย ขยายแนวร่วม เกาะติดลูกบ้านเป็น กลุ่มย่อยๆ การออกแบบผัง การจัดกิจกรรม ก็จะใช้กลุ่มย่อย สร้างความรู้สึกร่วมเป็น เจ้าของโครงการ แทนที่จะเป็นเพียงคณะ กรรมการ 10 กว่าคน”

แม้จะไม่มีค่าตอบแทนเป็นตัวเงิน แต่ เมื่อถามถึงสิ่งที่คณะกรรมการได้รับจาก การทุ่มเททำด้วยจิตอาสา และความซื่อตรง รอ.ประภาส ตอบทันทีว่า “ผมภูมิใจที่ได้เห็น เด็กชวนครุมาบ้าน ไม่คิดเหมือนกันว่าจะมี

วันนี้ได้ เมื่อก่อนเด็กๆ ในชุมชนไม่ยกพาเพื่อน หรือให้ครูมาเยี่ยมบ้าน เพราะว่าเขาอายุแต่เดี๋ยวนี้เขาภูมิใจ ไม่มีใครกล้าเรียกเราว่าพวกสลัมแล้ว เรามีศักดิ์ศรี ที่สำคัญการมีภาระหนี้จากการก่อสร้างบ้านก็ทำให้คนในชุมชนกระตือรือร้น หนี้นอกระบบอื่นๆ ก็ลดลง”

ปัจจุบัน เมื่อการก่อสร้างบ้านดำเนินการเสร็จสิ้น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยชุมชนบางบัวจึงเปลี่ยนบทบาทไปเป็นแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ (4%ต่อปี โดย 1%ของดอกเบี้ยจำนวนนี้จะนำไปสมทบในกองทุนสวัสดิการชุมชนบางบัว) สำหรับผู้ที่ยังคงรักษาสถานภาพสมาชิกด้วยการออมเดือนละ 100 บาท/ครอบครัว เช่นเดิม

ส่วนด้านที่อยู่อาศัยทางชุมชนได้จัดตั้งสหกรณ์เคหสถานเพื่อที่อยู่อาศัยคลองบางบัว ให้สมาชิกได้ถือหุ้นร่วมกัน 50 บาท/หุ้น และสมทบค่าเช่าที่ดินเดือนละ 50 บาท/หลังคาเรือน ทำหน้าที่ดูแลในเรื่องสินเชื่อที่กู้มาสร้างบ้าน และค่าเช่าที่ดินเป็นหลัก

กองทุนสวัสดิการชุมชนบางบัว

อีกหนึ่งความเอื้ออาทรที่คนในชุมชนบางบัวมีให้แก่กัน คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนบางบัว โดยสมาชิกในชุมชนออมคนละ 30 บาท/เดือน บวกกับเงินสมทบ 1% จากดอกเบี้ยเงินกู้กลุ่มออมทรัพย์ฯ เพื่อเป็น

สวัสดิการตั้งแต่แรกเกิดจนเสียชีวิต ไม่ว่าจะแต่งงาน บวช คลอดบุตร เจ็บป่วย/นอนโรงพยาบาล หรือตกงาน ตลอดจนร่วมเป็นเจ้าของภาพในการฉาปนกิจศพ แม้จำนวนเงินจะไม่มากนัก แต่สามารถช่วยบรรเทาในเบื้องต้น และเป็นการช่วยเหลือกันภายในชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการ

ที่สำคัญ การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ฯ และกลุ่มสวัสดิการชุมชน ได้ก่อให้เกิดวินัยการออมแก่สมาชิก ผ่านการทำบัญชีครัวเรือน และฝึกความรับผิดชอบในการผ่อนชำระสินเชื่อในการสร้างบ้าน มีการจ้างงานกับผู้รับเหมาก่อสร้างและช่างในชุมชน ซึ่งพัฒนาเป็นกลุ่ม Home Service Center รับก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ทั้งในและนอกชุมชน บริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการและกลุ่มสมาชิก

วันนี้แม้ชุมชนบางบัวจะพ้นจากคำว่า “ผู้บุกรุก” สู “ผู้บุกเบิก” แล้ว แต่ชุมชนยังคงไม่หยุดที่จะพัฒนา “เป้าหมายที่มากกว่าที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และสวัสดิการทางสังคม คือ การพัฒนาคนที่จะลุกขึ้นมาพัฒนาชุมชน ตอนนี้พยายามประสานหน่วยงานภาคีเข้ามา เช่น สกว.(สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย) มาทำวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนหรือให้คนในชุมชนไปเรียนรู้ภายนอก เช่น พาผู้สูงอายุไปไหว้พระ พาเยาวชนไปปลูกป่า อยากให้คนในชุมชนเปิดรับและไปเรียนรู้จากภายนอก เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพและสภาพแวดล้อมในชุมชน ขณะเดียวกันคนในชุมชนมีความสามัคคี เอื้ออาทรต่อกัน อยู่ดีมีสุข ทำให้ชุมชนและสังคมดีขึ้น ผมตั้งใจว่าต้องสำเร็จสักวัน” รอ.ประภาส กล่าวอย่างมุ่งมั่น

ชุมชนราชทรัพย์

ต้นแบบชุมชนเมืองसानสามัคคี

วันนี้เมื่อเอ่ยถึงชุมชนราชทรัพย์ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เป็นที่รับรู้กันว่าเป็นชุมชนที่ผู้คนมีความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลอย่างแข็งขัน ทั้งในแง่เศรษฐกิจ และการร่วมกันสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน จากความร่วมมือนี้ทำให้ชุมชนราชทรัพย์ ได้รับรางวัลชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ของเขตบางซื่อ และได้รับรางวัลชุมชนเข้มแข็งสร้างกรุงเทพฯ ยั่งยืน (ภาคกรุงเทพฯ เหนือ) รวมทั้งมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสุขของผู้คนในพื้นที่ ด้วยการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ภายในครัวเรือน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่อาคารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรระหว่างกันของคนในชุมชน จนเป็นความสุขที่เกิดจากชุมชนอย่างแท้จริง

แม้การรวมตัวกันของคนในชุมชนเมืองไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะต่างมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ แต่ชุมชนราชทรัพย์ทำให้เราเห็นว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการสร้างชุมชนที่สงบสุข เพราะผู้นำและชาวบ้านที่นี่ยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต และน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชุมชนของตน จนสามารถแปรเปลี่ยนชุมชนที่เคยเสื่อมโทรมให้เป็นสวรรค์บนดินก็ว่าได้

พลิกฟื้นชุมชนด้วยแรงสามัคคี

คุณรุจิรัตน์ หาญรวีกุลนันท์ ประธานชุมชนราชทรัพย์ เล่าว่า พื้นที่ของชุมชนแห่งนี้ เป็นของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนช่วงแรกเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ แบ่งตามพื้นที่ในซอย เป็นต้นซอย กลางซอย ท้ายซอย

ในปี 2539 ชาวชุมชนราชทรัพย์เตรียมกระบวนการจัดตั้งชุมชนอย่างเป็นทางการ เพื่อเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ โดยตั้งต้นจากการทำแผนที่ชุมชน จนกระทั่งได้รับการจัดตั้งเป็นชุมชนในปี 2542 ในอดีตมีเหตุการณ์น้ำท่วมและไฟไหม้ทำให้ชาวชุมชนราชทรัพย์เกิดความร่วมแรงร่วมใจในการปกป้องดูแลชุมชนของตัวเอง ด้วยการทำสะพานไม้ใช้เดินทางในชุมชน และร่วมกันทำแนวกันน้ำจากแม่น้ำ

“ชุมชนราชทรัพย์ตั้งอยู่ย่านบางโพ เป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างกรุงเทพฯ และนนทบุรี ทิศเหนือติดคลองบางโพธิ์ขวาง ทิศใต้ติด

วัดบางโพโอบมาวาส ทิศตะวันออกติดถนน
ประชากรราษฎร์สาย 1 ส่วนทิศตะวันตกติด
แม่น้ำเจ้าพระยา ผู้คนที่มาอาศัยที่นี่มีครบ
ทุกภาค รวมถึงมีแรงงานต่างชาติที่มาเช่าบ้าน
อยู่ที่นี่ด้วย เราก็ดูแลพวกเขาตั้งแต่การเกิด
การเรียนของลูกๆ การรักษาพยาบาลต่างๆ”
ประธานชุมชนอธิบายให้เห็นความแตกต่าง
หลากหลายของคนในชุมชน

แรงบันดาลใจจากภายนอก

ข้อดีของชุมชนแห่งนี้ นอกจากจะมี
ผู้นำที่เข้มแข็ง ชาวบ้านมีความมุ่งมั่นที่จะ
พัฒนาชีวิตของตนเอง ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ
และสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังได้ภาคีสถิตสนับสนุนเข้า
มาช่วยเหลือมากมายหลายหน่วยงาน เช่น วัด
โรงเรียน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
กศน. โดยเฉพาะสำนักงานทรัพย์สินส่วน
พระมหากษัตริย์ที่เข้ามาพัฒนาชุมชน เริ่ม
ทำโครงการบ้านมั่นคงและกลุ่มออมทรัพย์
สำนักงานเขตบางซื่อที่มาช่วยเหลือแนะนำ
วิธีคิดแยกขยะ ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อม
นำต้นเฟื่องฟ้ามาสร้างทัศนียภาพที่สวยงาม
ริมคลอง ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้
ชุมชนแห่งนี้เกิดความสะอาด สวยงาม

“เมื่อก่อน ชุมชนราษฎร์สกปรก
มาก มีถังขยะใบใหญ่ๆ วางหน้าบ้าน 38 ใบ
การมีถังขยะมากๆ นี้ไม่ใช่เรื่องดีนะคะ นั่น
หมายความว่าคนในชุมชนนั้นไม่รู้จัดการคัด
แยกขยะ ที่สำคัญมีถังขยะมาก ก็สกปรกมาก
มีของเสียนกลิ่นเหม็นมากตามไปด้วย เมื่อ
ดิฉันได้รับเลือกเป็นประธานชุมชนในปี 2551
ก็ได้ขอคำแนะนำจากสำนักงานเขตบางซื่อ
ในการจัดการปัญหานี้ ต้องบอกว่าสำนักงาน
เขตแห่งนี้ทำงานอย่างแข็งขันมาก ได้มาสอน
การคัดแยกขยะให้คนในชุมชน สอนให้เห็น
คุณค่าของขยะ เทำนั้นยังไม่พอยังมารับแลก
ขยะรีไซเคิลถึงในชุมชน เป็นแรงจูงใจสำคัญที่
ทำให้ชาวบ้านอยากคัดแยกขยะ

นอกจากนั้น ด้วยความที่ชุมชนของ
เราอยู่ติดคลองบางโพขวาง ซึ่งเป็นคลองที่
มีความยาวขนานไปกับพื้นที่ของชุมชน ทาง
สำนักงานเขตก็จัดหาต้นเฟื่องฟ้ามาปลูกใน
กระถาง เรียงเป็นแถวยาว แต่ตรงนี้ก็ทำให้
เราได้เรียนรู้เรื่องการรับฟังความคิดเห็นของ
ชาวบ้าน เพราะหลังจากสำนักงานเขตนำต้น
เฟื่องฟ้ามาปลูกได้ไม่นาน ชาวบ้านเริ่มคิด
ว่าแทนที่จะเป็นไม้ดอก ก็อยากจะปลูกพืช
ผักสวนครัวในกระถางแทน ดังนั้นทุกวันนี้

ภาพของชุมชนราชทรัพย์จึงกลายเป็นชุมชนสีเขียวมีทั้งมะกรูด ตะไคร้ มะนาว กะเพรา พริก แตงกวา สารพัดผักที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เหนียวแน่น ยิ่งกว่าเดิม จากที่ไม่ค่อยได้คุยกัน ก็ได้คุยกันมากขึ้นเพราะได้แบ่งปันผักสวนครัวระหว่างกัน” ประธานชุมชน หญิงเก่งที่อุทิศตัวทำงานเพื่อสังคม เล่าด้วยท่าที่เป็นกันเอง

พร้อมขยายความให้ฟังถึงเรื่องปัญหาปากท้องของคนในชุมชนที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ไม่เพียงพอจบรายจ่าย ด้วยเหตุนี้ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์จึงได้พยายามช่วยเหลือส่งเสริมให้ไปศึกษาดูงาน เพื่อนำกลับมาเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในชุมชน

“ปกติประธานชุมชนจะได้รับคัดเลือกไปดูงาน แต่ของเรา เราเลือกคนในชุมชนที่มีใจอยากเรียนรู้อยากพัฒนาตนเองไปด้วย เพราะเมื่อไปแล้วเขาก็จะนำมาทำจริงและสอนคนอื่นได้ด้วย เราไปมาหลายที่มากโดยเฉพาะศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จนที่สุดก็เริ่มคิดกันว่าเราจะซื้อก้อนเชื้อเห็ดมาเพาะขาย จึงมีการรวมตัวกันราว 7-8 คน โดยใช้เงินตั้งต้นจากเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มีเงินหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมได้ โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 0.33 บาทต่อปี กำหนดคืนปีครึ่ง” ประธานชุมชนเล่าถึงจุดเริ่มต้นของการสร้างรายได้เพิ่มให้กับคนในชุมชน พร้อมอธิบายกระบวนการทำงานว่า

เมื่อได้เงินทุนมาแล้ว ก็เริ่มต้นด้วยการสร้างโรงเพาะเห็ด โดยอาศัยไม้เหลือใช้จากโรงไม้ใกล้บ้าน ส่วนการก่อสร้างก็อาศัยผู้ชายในชุมชนช่วยกันสร้าง หลังจากนั้นก็แบ่งหน้าที่กันทำงาน ทั้งคนรดน้ำ คนเก็บเห็ดที่ต้องใช้ความชำนาญ รวมถึงคนนำไปขาย ที่ช่วงแรกๆ เป็นการนำไปขายหน้าโรงเรียนวัดบางโพธิ์อามาวาส

หลังจากนั้น ชุมชนแห่งนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้ชุมชนมีรายได้ที่ยั่งยืน จึงมีการปรับปรุงโรงเพาะเห็ด ส่งชาวบ้านไปเรียนรู้การแปรรูปเห็ดกับสมาคมเซฟกระทะเหล็ก สอนการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การทำการตลาด รวมไปถึงวิธีการติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์สินค้า ทำให้สินค้าของที่นี้ได้รับความสนใจ เช่น ข้าวเกรียบเห็ด บัณเฑาะเห็ด ถูทอง น้ำพริกเห็ด เฉาก๊วยเห็ด ฯลฯ รวมถึงสินค้าอื่นๆ เช่น น้ำยาล้างจาน กระเป๋าสาน จนทุกวันนี้มีชาวบ้านเป็นสมาชิกเข้าร่วมถึง 25 ราย สร้างรายได้หมุนเวียนให้ชุมชนนับหมื่นบาท

นอกจากนี้ ชุมชนยังเกิดความภาคภูมิใจจากรางวัลสุขภาพะของ กทม.ที่ทุกคนมีส่วนร่วม ทำให้มีโครงหลังคาคลุมกันฝนบังแดด สามารถทำกิจกรรมและรองรับคนได้ถึง 100 คน ถือเป็นชุมชนเดียวใน 50 เขต ที่ทำการก่อสร้างได้

ความสำเร็จ มาจากจิตอาสาของคนในชุมชน

ประธานชุมชนแห่งนี้เล่าว่า ก่อนที่ชุมชนราชทรัพย์ จะประสบความสำเร็จอย่างทุกวันนี้ใช้เรื่องง่าย ความแตกต่างหลากหลายของคนที่ใช้ชีวิตในสังคมเมือง ทำให้การรวมกลุ่มทำได้ยาก แต่เหตุที่สิ่งดีๆ เกิดขึ้นได้ก็เพราะชาวบ้านเห็นร่วมกัน ว่าเราต้องลุกขึ้นมาทำด้วยตัวเอง หลังจากนั้นเมื่อมีหน่วยงานต่างๆ มาสนับสนุนจึงเป็นแรงผลักดันให้เกิดขึ้นได้ แม้ว่าจะมีจุดอ่อนที่สำคัญคือ คนที่มาร่วมมักเป็นผู้สูงอายุและเยาวชน เพราะคนในวัยทำงานไม่มีเวลา แต่อย่างน้อยก็ยังมีตัวเชื่อมให้แต่ละครอบครัวได้เข้าใจในสิ่งที่ชุมชนทำ

“อุปสรรคของเราคือ การที่จะหลอมรวมคนในชุมชนให้มาทำกิจกรรมด้วยกัน แต่เราค่อยๆ ให้ชาวบ้านรับรู้ว่าจะทำอะไร เมื่อมีประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนอย่างไร เมื่อมีโครงการอะไร หรือต้องใช้เงินเรื่องใด เราจะติดประกาศ มีเสียงตามสายบอกกล่าวเป็นอาทิด้วย ส่วนหนึ่งเราอยากทำให้เกิดความโปร่งใส สองเราอยากให้เกิดความร่วมมืออีกอย่างเราอยากให้เกิดความยั่งยืนในสิ่งที่ทำ

นอกจากคนในวัยสูงอายุแล้ว เราก็ชักชวนคนรุ่นหลังมารับรู้รับทราบการทำงาน

ด้วย โดยพยายามเสาะหาคนที่มีจิตอาสา มีความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติมาร่วมกันคิด เพราะต่อไปพวกเขาต้องเป็นกำลังสำคัญในการดูแลชุมชน เรามีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งตั้งอยู่ใจกลางชุมชน มีพื้นที่ 108 ตารางวา มีลานที่เราทำเป็นลานประชุม มีอาคาร 2 ชั้น เป็นที่ทำการชุมชน และเป็นที่ตั้งของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการวันละบาท เมื่อจะคิดทำอะไรเราก็มารวมกลุ่มกันที่นี่”

ประธานชุมชนราชทรัพย์เล่าว่า การทำงานเพื่อชุมชนทั้งผู้นำและชาวบ้านต้องมีใจอาสาเป็นตัวตั้ง และพร้อมจะเรียนรู้เพื่อพัฒนาเปลี่ยนแปลง ที่สำคัญต้องยึดถือคุณธรรม ทำงานอย่างสุจริต เพราะความมีคุณธรรมจะทำให้ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอะไรก็สามารถประสบความสำเร็จได้

ในอนาคตอันใกล้เมื่อรถไฟฟ้าสายสีน้ำเงินมาถึง ซึ่งจะอยู่ห่างจากชุมชนแค่เพียง 300 เมตรเท่านั้น ชาวบ้านที่นี้มองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในชุมชนในหลากหลายด้าน ทั้งในด้านที่เป็นข้อดี ทำให้การเดินทางสัญจรสะดวกมากขึ้น และข้อด้อยที่อาจมาพร้อมกับความพลุกพล่านจอแจของสังคมเมือง

แต่อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านที่นี้ก็พร้อมรับมือกับสิ่งต่างๆ เพราะที่ผ่านมามพวกเขาได้ผ่านบททดสอบมาหลากหลายรูปแบบ และพร้อมจับมือแก้ปัญหาไปด้วยกัน

ธนาคารความดีตำบลห้วยงัม

ธนาคารสะสมทุนความดีของชุมชน

๘๘ ธนาคารความดีตำบลห้วยงัมนั้น เกิดขึ้นจากความสับสนและคำถามก้ำกาย ในการร่วมทำดีของคนตำบลห้วยงัม ได้แก่ ความดีคืออะไร ความดีมีจริงหรือไม่ ทำได้แล้วได้ อะไร ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นด้วยการทำให้ความดีที่มีอยู่แล้วในตัวของคน ซึ่งเป็นการยอมรับให้เป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ ใช้ได้ กั้นได้ และมีจุดหมายให้ทุกคนทำความดี เพื่อความดี ทำความดีเพื่อความสุขที่เกิดจากใจที่เป็นสุขตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ซึ่งก็คือนามธรรมอีกครั้งหนึ่ง ๘๘

พระครูสุจิตนัลญาณธรรม เจ้าอาวาส วัดศรีเมืองมูล อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ได้กล่าวถึงแรงบันดาลใจในฐานะผู้ริเริ่มแนวคิด การก่อตั้ง “ธนาคารความดีตำบลห้วยงัม” ขึ้น ซึ่งกลุ่มแกนนำชุมชนตำบลห้วยงัมต่างเห็นด้วย เนื่องจากขณะนั้นชุมชนกำลังเผชิญปัญหา การแพร่ระบาดของอบายมุขในรูปแบบต่างๆ ทั้งเหล้า บุหรี่ และการพนัน ดังนั้นแกนนำ ชุมชน นำโดยนายวินัย เครื่องไชย นายก องค์กรบริหารส่วนตำบลห้วยงัม จึงสานต่อ

แนวความคิดจนสามารถก่อตั้งธนาคารความ ดีตำบลห้วยงัม ในวันที่ 28 ธันวาคม 2550

นับเป็นเวลาร่วมสิบปีที่ธนาคารความดี ตำบลห้วยงัมได้เปิดทำการ เพื่อรับฝากความดี ของคนในชุมชน โดยมีหลักการสำคัญ คือ “ทำความดีสร้างค่าความเป็นคน ยามขัดสน เราให้แลกเป็นสิ่งของ”

เมื่อทำดียอมได้ดี

รูปแบบการดำเนินงานของธนาคาร

ความดีประยุกต์มาจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป คือมีการเปิดบัญชีสะสมความดี ให้สมาชิก “ฝากความดี” โดยจะตีค่าการทำ ความดี ต่างๆ เป็นคะแนนความดี เช่น การร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้านได้ครั้งละ 15 ความดี, งดซื้อหวยได้งวดละ 30 ความดี, งดเหล้าเข้า พรรษาได้ 300 ความดี เป็นต้น

สมาชิกสามารถนำความดีไปฝากได้ที่ สำนักงานใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลห้วยงิ้ว และที่สาขาย่อยของแต่ละ หมู่บ้าน โดยที่สำนักงานใหญ่จะมีเจ้าหน้าที่ ประจำคอยรับฝากความดี และที่สาขาย่อย จะมีผู้จัดการสาขา คอยทำหน้าที่จัดบันทึก และรับฝากความดี เช่น ทำความสะอาด ชุมชน ช่วยเหลือผู้สูงอายุ หรือร่วมบริจาค ในกิจกรรมการกุศล ปัจจุบันธนาคารแห่งนี้มี สมาชิกจำนวน 2,740 คนแล้ว

คะแนนความดีที่สะสมไว้นั้น สมาชิก สามารถ “ถอนความดี” ได้ โดยเป็นสิ่งของ ต่างๆ ที่ได้รับบริจาคเข้าร่วมโครงการ ซึ่งมี ข้อแม้ว่าสมาชิกจะต้องมีความดีสะสมอย่าง น้อย 250 ความดี แต่ต้องเหลือคะแนนความ ดีไว้ในบัญชีอย่างน้อย 100 ความดี ทั้งนี้

การแลกเปลี่ยนของต่างๆ ด้วยความดีเป็น กุศโลบายที่ทำให้คนในชุมชนหันมาประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีบนพื้นฐานความเชื่อว่า “ทำดียอมได้” หรือ “ความดีเป็นสิ่งจับต้องได้” นั้นเอง

จิตติกาญจน์ เครื่องไชย เจ้าหน้าที่ ธนาคารความดีตำบลห้วยงิ้ว เล่าว่า “สิ่งของ ต่างๆ ที่ธนาคารเราให้ชาวบ้านนำความดี มาแลก หรือว่ามาถอนความดี ส่วนใหญ่จะ ได้รับบริจาคจากวัด เป็นพวกเครื่องสังฆทาน ต่างๆ ได้แก่ สบู่ ผงซักฟอก น้ำยาล้างจาน บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปลากระป๋อง นมกล่อง หรือเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ซึ่งช่วงแรกๆ ชาวบ้านก็จะนิยมมาถอนความดีกัน แต่เดี๋ยวนี้ แทบไม่ค่อยมีใครมาถอนเลย หลายคนบอกว่า ที่ไม่ยอมถอนเพราะเสียดายยอดความดี อยากสะสมไว้เยอะๆ เป็นความภูมิใจของเขา ทำให้เราเห็นว่าชาวบ้านเขาไม่ได้ทำดีเพื่อหวังสิ่งของตอบแทน อันนี้ก็เป็นการ ความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในชุมชน”

ทุกวันนี้ ชาวบ้านมักจะนำคะแนนความดี มาแลกเป็นผ้าไตรและผ้าบังสุกุล เพื่อนำไป ใช้ในพิธีบำเพ็ญกุศลศพและพิธีฌาปนกิจ ซึ่ง เมื่อเสร็จจากพิธีดังกล่าวแล้ว ทางวัดจะนำ ผ้าไตรและผ้าบังสุกุลที่ชาวบ้านถวาย มา บริจาคให้กับธนาคารความดี เพื่อใช้หมุนเวียน กันในชุมชน ช่วยให้ชาวบ้านประหยัดค่าใช้จ่าย ไปได้มาก

ขับเคลื่อนชุมชนด้วย “ความดี”

ในการดำเนินกิจกรรมธนาคารความดี ของตำบลห้วยงิ้ว ได้ยึดหลัก “บวร” คือ บ้าน วัด ราชการ โดยที่ทุกภาคส่วนได้ทำงาน ประสานกัน และขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ โดยใช้ธนาคารความดีเป็นฐาน

นายพันธุ์ดี พรหมเทศ รองนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยมุ่น เล่าว่า
“ธนาคารความดีเปรียบเสมือนเป็นก้ำนร่วม
คือเป็นฐานที่สามารถเชื่อมต่อทุกกิจกรรม
ของหน่วยงานต่างๆ อย่างงานด้าน
สาธารณสุขที่ปกติมีการรณรงค์ให้คนเลิก
เหล้า เลิกบุหรี่ ลดความอ้วน ลดเบาหวาน
ความดัน เขาก็เอาตรงนี้มาเป็นคะแนนความดี
ใครทำได้ ก็ได้คะแนนความดีไป อย่างนี้
เป็นต้น ซึ่งตอนนี้เราบูรณาการแทบทุกเรื่อง
โดยใช้ธนาคารความดีเป็นตัวขับเคลื่อน”

นอกจากนี้ ธนาคารความดียังมีการ
“คืนกำไรให้ชุมชน” โดยการนำสิ่งของและ
เงินที่ได้รับบริจาคเข้าโครงการ มอบให้กับ
ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุในชุมชน เป็น
จำนวน 5 รายต่อเดือน โดยจะหมุนเวียนไปใน
13 หมู่บ้าน อีกทั้งยังมอบทุนการศึกษาให้กับ
เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์
เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน
ด้วยกันเอง ขณะเดียวกันก็สามารถแก้ไข
ปัญหาของชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

ผลกำไรที่งอกงามของ “ธนาคารความดี”

จากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องกว่า
10 ปีของธนาคารความดี ทำให้เกิดการขยาย
พื้นที่และกลุ่มเป้าหมายไปยังสถานศึกษา
ด้วยการตั้ง “ธนาคารความดี” ในโรงเรียน
ครอบคลุมทั้ง 3 แห่งในพื้นที่ เพื่อปลูกฝังให้
เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ

คิดดี ทำดี ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาคนที่มี
คุณภาพในอนาคต

นอกจากนี้ยังเกิดความเปลี่ยนแปลง
มากมายในตำบลห้วยมุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น
ของคนในชุมชน เช่น การให้ความร่วมมือ
หรือเข้าร่วมกิจกรรมส่วนรวมมากขึ้น ปัญหา
ความขัดแย้งหรือการทะเลาะเบาะแว้ง
ลดน้อยลง เพราะมีการลด ละ เลิกอบายมุขกัน
มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดการบริโภค
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งปัจจุบันในงานบุญ
ต่างๆ และงานศพที่จัดขึ้นในตำบลห้วยมุ่นจะ
ไม่มีการเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งยังมี
ชาวบ้านที่ตั้งสัจจะอธิษฐานในการเลิกบุหรี่
และเลิกเหล้าตลอดชีวิตเป็นจำนวนมากขึ้น
ส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชนคือ ผู้นำชุมชนที่
เข้าใจและเห็นความสำคัญในปัญหาความ
เป็นอยู่ของประชาชน จนนำไปสู่การร่วมมือ
กันแก้ไขปัญหอย่างจริงจังและสม่าเสมอ
ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งอยู่
บนฐานของความเชื่อและความศรัทธาใน
คุณงามความดี ทำให้ธนาคารความดีตำบล
ห้วยมุ่นสามารถดำเนินกิจการมาได้อย่าง
เข้มแข็ง จนเป็นต้นแบบในศึกษาดูงาน
เกิดการนำไปพัฒนาต่อยอดขยายผล
สร้างธนาคารความดีให้เกิดขึ้นในหลายพื้นที่
ทั่วประเทศ

3 “เมนูความดี” ที่ธนาคารฯได้กำหนดไว้ในการแลกคะแนนความดี ทำให้เห็นการขับเคลื่อนงานด้านต่างๆ ในชุมชนที่บูรณาการเข้าด้วยกันบนฐานของธนาคารความดี

เมนูที่ 1 “ทำดีถวายในหลวง”	
ปลูกต้นไม้ถวายในหลวง	ต้นละ 10 ความดี
ลดการใช้ถุงพลาสติก	วันละ 1 ความดี
พบกันวันพระ (วันเข้าพรรษา)	วันละ 10 ความดี
สวดมนต์ก่อนนอน	ครั้งละ 3 ความดี
บริจาคทรัพย์กับโครงการ 1 วัน 1 บาท 5 บาท	ต่อ 1 ความดี
งดทานเนื้อสัตว์	วันละ 10 ความดี
งดซื้อหวย (ลอตเตอรี่)	งวดละ 30 ความดี

เมนูที่ 2 “คนดี คิดดี ทำดี สุขภาพดี”	
“คนดีไม่มีพุง” ลดพุง 1 นิ้ว	รับ 50 ความดี
“งดเหล้าเข้าพรรษา” ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	รับ 300 ความดี
ลด ละ เลิก บุหรี่ เข้าพรรษา	รับ 500 ความดี
ให้เลือด ให้ชีวิต บริจาคโลหิตทุก 1 ซีซี	รับ 1 ความดี
ทำดีเพื่อลูก เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างน้อย 6 เดือน	รับ 300 ความดี
ผู้ป่วยโรคเบาหวานควบคุมน้ำตาลได้ไม่เกิน 130 ติดต่อกัน 6 เดือน	รับ 300 ความดี
ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ควบคุมระดับความดันได้ไม่เกิน 120/80 ติดต่อกัน 6 เดือน	รับ 300 ความดี

เมนูที่ 3 “คนดี มีส่วนร่วม สร้างความโปร่งใส ไร้ทุจริต”	
ร่วมประชุม	ครั้งละ 15 ความดี
<ul style="list-style-type: none"> ประชุมประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล รับฟังการประชุมสภา อบต.หัวงัม การประชุมอื่นที่ อบต.หัวงัม จัดขึ้น 	
ร่วมกิจกรรม	ครั้งละ 15 ความดี
<ul style="list-style-type: none"> กิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ที่จัดโดย อบต.หัวงัม การฝึกอบรม/สัมมนา ที่จัดโดย อบต.หัวงัม งานรัฐพิธี/ประเพณี ที่จัดโดย อบต.หัวงัม 	
ร่วมเป็นคณะกรรมการ	คนละ 30 ความดี
<ul style="list-style-type: none"> คณะกรรมการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง คณะกรรมการจัดทำและติดตามแผนพัฒนาสามปี คณะกรรมการอื่นที่แต่งตั้งโดย อบต.หัวงัม 	
ร่วมตรวจสอบ	ครั้งละ 50 ความดี
<ul style="list-style-type: none"> ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง แจ้งเบาะแส ข่าวสารการทุจริต 	

บริษัท ริกิ การ์เมนท์ จำกัด

บริษัทที่ใช้วัฒนธรรม “ความสุข” ในการบริหารงาน

ทุกเช้า ก่อนเข้าสู่อาคารโรงงาน พนักงานจะได้รับการทักทายจากหัวหน้างานที่ตั้งแถวรอต้อนรับ ก่อนที่จะศึกษากับออกกายบริหารร่วมกัน และหลังจากทำงานมาเกือบตลอดทั้งวัน ในช่วง 15.00 น. พนักงานจะได้ผ่อนคลายกับกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ที่ทางบริษัทจัดสลับสับเปลี่ยนกันไป เช่น กิจกรรมทำสมาธิ กิจกรรมสันทนาการ ฯลฯ

เป็นตัวอย่างของกิจกรรมเล็กๆ ที่ทางบริษัท ริกิ การ์เมนท์ จำกัด คิดสรรมาเพื่อสร้างสุขให้กับพนักงานทุกคนในทุกวัน และยังมียุทธศาสตร์ที่นำสนใจมาศึกษา ซึ่งนำมาทั้งความสุขของคนทำงานและความสำเร็จขององค์กร

จุดเริ่มของการสร้างสุขในองค์กร

บริษัท ริกิ การ์เมนท์ จำกัด ตั้งอยู่ที่นิคมอุตสาหกรรมราชบุรี ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นบริษัทสัญชาติญี่ปุ่นที่ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ดำเนินธุรกิจสิ่งทอ ตัดเย็บชุดชั้นในชาย/หญิง ชุดออกกำลังกาย เสื้อยืด เสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น อเมริกา และประเทศ

ในแถบยุโรป ด้วยจำนวนพนักงานเกือบ 600 คน และ 1 ใน 3 เป็นแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน

แม้ภายในบริษัทจะมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ แต่ริกิ การ์เมนท์ ก็มีวัฒนธรรมเดียวในการบริหารองค์กรคือ ใช้ “ความสุข” เป็นตัวขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นให้พนักงานมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ และมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการทำงาน สร้างสุขในองค์กร

จุดเริ่มต้นของการสร้างสุขในบริษัทเกิดจากบริษัทมีอัตราการลาออกของพนักงานสูง สาเหตุส่วนหนึ่งจากการกระทบกระทั่งระหว่างเพื่อนร่วมงาน ทำให้พนักงานไม่มีความสุขในการทำงาน จนส่งผลไปถึงผลประกอบการของบริษัท

ในปี 2552 คณะทำงานจึงหาทางแก้ปัญหาดังกล่าว และเล็งเห็นว่ากระบวนการสร้างสุขในองค์กรจะช่วยสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับพนักงาน จึงจัดตั้ง “คณะกรรมการสร้างสุข” ซึ่งต่อมาเรียกว่า “ทีมสร้างสุข” ขึ้น

เดินหน้า สร้างสุข

เริ่มแรกทางทีมได้มีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งขององค์กร พบว่าจุดอ่อนของ

องค์กรเกิดจากการทำงานที่รีบเร่งตามยอด
สั่งซื้อ ทำให้พนักงานปิดกั้นที่จะบอก
ความรู้สึกภายใน แต่จุดแข็งคือพนักงานให้
ความร่วมมือในกิจกรรมที่บริษัทจัดขึ้นเป็น
อย่างดี ทางทีมจึงมุ่งไปที่การสร้างสุขให้
กับพนักงานด้วยกิจกรรม โดยคิดกิจกรรม
สร้างสุขที่มีความหลากหลาย ครอบคลุม
และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของพนักงาน เช่น
กิจกรรมหน้ากากยิ้ม เพียงเพิ่มการสกรีน
รอยยิ้มไว้บนหน้ากาก อุปกรณ์สำคัญที่
พนักงานในโรงงานสิ่งทอทุกคนจะต้องสวม
เพื่อป้องกันฝุ่นละออง ก็กลับช่วยสร้าง
รอยยิ้มให้กับพนักงานในเวลาเครียดได้อีก
ทางหนึ่ง **กิจกรรมลด ละ เลิก อบายมุข**
รณรงค์ให้พนักงานลดเหล้าและบุหรี่

กิจกรรมแบ่งฉันทันเธอ จัดขึ้นเป็น
ประจำทุก 3 เดือน โดยบริษัทจัดพื้นที่ให้
พนักงานได้นำสิ่งของมาให้เพื่อนพนักงาน
ได้จับจ่ายในราคาถูกมเยา จนในระยะหลัง
เมื่อความสัมพันธ์ของพนักงานดีขึ้น จากการ
ซื้อขายก็แปรเปลี่ยนเป็นการแลกเปลี่ยนกัน
ไปโดยปริยาย

กิจกรรมคนดีศรีริกิ เป็นกิจกรรมที่
ให้เขียนเรื่องเล่าความดีของเพื่อนพนักงาน
ส่งมาที่ทีมสร้างสุข ผู้ที่เขียนจะได้รับรางวัล
เป็นเสื้อยืดคนดีศรีริกิ ส่วนเพื่อนที่ทำความดี
จะได้รับพระพุทธรูปไปบูชา และได้รับการ
เผยแพร่ความดีผ่านทางคลิปวิดีโอ กิจกรรมนี้

ทำให้พนักงานได้สังเกตและเห็นความดีของ
คนอื่น แม้ความดีเล็กๆ เช่น ความประทับใจ
ที่เพื่อนแกะของขนมให้ ที่สำคัญคือเกิดความ
สัมพันธ์อันดีในหมู่พนักงาน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมสร้างสุข
ในริกิ การเน้นส์ ประสบความสำเร็จ คือทีม
สร้างสุขได้สื่อสารกับพนักงานถึงประโยชน์
ในการร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ทีมสร้างสุข
ยังให้ความสำคัญคือการประเมินผลกิจกรรม
โดยจะประเมินความสุขเบื้องต้นของพนักงาน
ก่อนเริ่มกิจกรรม และหลังจากร่วมกิจกรรม
ในทุกกิจกรรม เพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรมให้
ตอบสนองความต้องการของพนักงาน และ
บูรณาการเข้ากับการเพิ่มประสิทธิภาพการ
ทำงาน

วัดความดี ด้วยความสุข

หากพิจารณาให้ละเอียดจะพบว่า
กิจกรรมสร้างสุขของบริษัท ริกิ การเน้นส์
ไม่ใช่การให้สิ่งของ รางวัล หรือความบันเทิง
เป็นสำคัญ หากแต่เป็นการสร้างสุขจากการ
ทำดี

“คนเราโดยพื้นฐานเป็นคนดีอยู่แล้ว
เพียงแต่อาจจะดีไม่ทุกวัน หรืออาจจะดีไม่
สมบูรณ์ เหมือนคำกล่าวที่ว่า Nobody is
perfect แต่เมื่อไหร่ก็ตามที่ได้ทำความดี เรา
จะเกิดปิติขึ้นในใจ ซึ่งนั่นก็คือความสุข หรือ
หากเราทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เราก็จะ

“ไม่มีความทุกข์จากสิ่งที่เราต้องปกปิดไว้ เรื่องเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในใจเรา คนอื่นไม่รู้ แต่ตัวเราเองก็รู้”

คุณจรรยา ศิริสรณ์ กรรมการบริหาร บริษัท ริค การ์เม้นส์ จำกัด กล่าวถึงแนวคิดในการวัดความดีด้วยความสุข ซึ่งคุณจรรยาได้นำดัชนีสุขภาวะองค์กรมาปรับเป็นแบบประเมินความสุขที่เรียกสั้นๆ ว่า HMI (Happy Moral Index) เป็นอีกหนึ่งตัวช่วยให้พนักงานได้สำรวจและประเมินตนเองในแต่ละเดือน นอกเหนือไปจากการประเมินเมื่อร่วมกิจกรรม

แบบประเมินความสุขจากการทำดี จะประเมินใน 7 มิติ คือ ดีต่อตนเอง ดีต่อครอบครัว ดีต่อเพื่อนบ้าน ดีต่อเพื่อนร่วมงาน ดีต่อผู้บังคับบัญชา ดีต่อองค์กร ดีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

แต่ละมิติจะมีประเด็นในการประเมิน 6-9 ข้อ เพื่อประเมินทั้งในด้านการพฤติกรรม และทำดี รวมทั้งหมด 56 ข้อ ให้เราประเมินแล้วให้คะแนนตนเอง 1-5 ตามว่าแต่ละ

ประเด็นในการประเมินนั้น เราทำบ่อยเพียงใด โดย 1 = น้อย (ไม่เคย) และ 5 = มาก (บ่อย)

มิติดีต่อตนเอง มีตัวอย่างประเด็นในการประเมิน เช่น 1.เตือนตนเองให้มีสติ 2.อ่อนน้อมถ่อมตน

มิติดีต่อครอบครัว ประเด็นในการประเมิน เช่น 1.พาสมาชิกในครอบครัวไปกินข้าวนอกบ้านหรือทำบุญร่วมกัน 2.มีน้ำใจช่วยเหลืองานบ้าน

มิติดีต่อเพื่อนบ้าน ประเด็นในการประเมิน เช่น 1.ยิ้มและทักทายเมื่อพบเจอกัน 2.เคารพสิทธิส่วนบุคคล ไม่รบกวนอาณาเขต

มิติดีต่อเพื่อนร่วมงาน ประเด็นในการประเมิน เช่น 1.ยิ้มแย้มแจ่มใส รู้จักโอบอ้อมอารีย์ 2.ช่วยแนะหรือสอนงานที่เรามีความชำนาญให้

มิติดีต่อผู้บังคับบัญชา ประเด็นในการประเมิน เช่น 1.ให้ความเคารพอย่างจริงจัง ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2.ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มใจ

มิติดีต่อองค์กร ประเด็นในการประเมิน เช่น 1.รักษาเวลา ทำงานด้วยความขยันขันแข็ง 2.ให้บริการหรือพูดจากับผู้มาติดต่องานอย่างสุภาพ

มิติดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประเด็นในการประเมิน เช่น 1.เสียสละหรืออุทิศเวลาเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมช่วยเหลือสังคม 2.เคารพสิทธิของผู้อื่น

แบบประเมินนี้ไม่มีผลต่อการประเมินผลงานของพนักงานแต่อย่างใด แต่เมื่อได้มีการตรวจสอบตัวเอง ทำให้พนักงานหลายคนถูกคิดขึ้นได้ว่าตนเองยังละเลยหรือหลงลืมในเรื่องใดก็จะปรับปรุง หรือปฏิบัติ เช่น เดือนนี้ยังไม่ได้พาสมาชิกในครอบครัวไปรับประทานอาหารร่วมกัน ก็จะพาไป เป็นต้น

ดอกผลของความสุ

หลังจากการจัดกิจกรรมสร้างสุขในองค์กร ความสัมพันธ์ของพนักงานในแผนกต่างๆ ดีขึ้น พูดคุยกันมากขึ้นแม้จะอยู่คนละแผนก ปัญหาการกระทบกระทั่งลดน้อยลง เมื่อพนักงานมีความสุขก็ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นตามไปด้วย

“มนุษย์มีความสามารถที่ไร้ขีดจำกัด หากมีความสุขในการทำงาน มีความสุขในการดำเนินชีวิต เขาก็จะสามารถใช้ศักยภาพของเขาได้อย่างเต็มที่ในการทำงาน” คุณจรรยา กล่าว

นอกจากประสิทธิภาพการทำงานแล้วพนักงานยังมีจิตอาสามากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังตัวอย่างการอาสาเข้าร่วมทีมสร้างสุข ร่วม

สร้างสรรค์กิจกรรมสร้างสุขให้เพื่อนพนักงาน หรือร่วมกิจกรรมของบริษัทอย่างแข็งขัน ในการปลูกดอกดาวเรือง ร่วมในพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพเพื่อระลึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ทั้งความสุขที่เกิดขึ้นในตัวพนักงานเอง ยังส่งผ่านจากองค์กรไปสู่ในระดับชุมชน ดังที่ได้ออกไปร่วมขุดลอกผักตบชวาในชุมชน หรือนำความรู้ความชำนาญในเรื่องการมัตย้อมที่มีไปแลกเปลี่ยนกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ขณะเดียวกัน เมื่อบริษัทใช้วัฒนธรรม “ความสุข” ในการขับเคลื่อนองค์กร จนเกิดวัฒนธรรมแห่งการให้ ให้เกียรติให้คุณค่ากับพนักงานทุกคนในทุกระดับ ผลสะท้อนสู่บริษัทจึงเป็นทั้งด้านผลประกอบการ และการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็น 1 ในเครือข่ายคุณธรรมในจังหวัดราชบุรี

บริษัทไลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด

อาณาภาพแห่งความดีสร้างสังคมเป็นสุข

บริษัทไลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด เดิมมีชื่อว่า บริษัท เดอะ ไลอ้อน แพกแอนด์ ออย (ประเทศไทย) จำกัด ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยเป็นการร่วมทุนระหว่าง บริษัท สหพัฒน์เบปูล จำกัด และบริษัท เดอะ ไลอ้อน แพกแอนด์ออย จำกัด ประเทศญี่ปุ่น เพื่อผลิตผงซักฟอกและแชมพูในประเทศไทยทดแทนการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบัน บริษัทได้ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคครัวเรือนมากมายหลายอย่าง ทั้งผงซักฟอก ยาสีฟัน น้ำยาปรับผ้านุ่ม ครีมหาบน้ำ น้ำยาล้างจาน ฯลฯ

นั่งสมาธิ ณ ห้องพระโพธิสัตว์

50 ปีความดีไม่เสื่อมคลาย

50 ปีที่ผ่านมา บริษัทไลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด ได้ยึดถือแนวทางในการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของ ดร.เทียม โชควัฒนา ผู้ก่อตั้งและวางรากฐานกิจการในเครือสหพัฒน์ คือ ความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส เป็นธรรม โดยตระหนักถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม ตามค่านิยมหลักขององค์กรคือ **“ธุรกิจคู่คุณธรรม”** โดยบริษัทได้เข้าร่วมลงนามประกาศเจตนารมณ์ในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้กรรมการ ผู้บริหารและพนักงานทุกคนของบริษัทยึดถือเป็นบรรทัดฐานในการทำงาน โดยได้ประกาศต่อสาธารณชน

ว่าจะร่วมกันปกป้ององค์กรคนดีให้ "ปลอดคอร์รัปชัน" ไม่สนับสนุน ไม่ส่งเสริม ไม่ยินดีในการกระทำใดๆ อันไม่ซื่อสัตย์สุจริต ร่วมสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติ ให้มีความเจริญรุ่งเรือง มีความสงบสุข

โดยเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2549 อันเป็นวันขึ้นครองราชสมบัติครบรอบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ผู้บริหารและพนักงานได้ร่วมใจกันปฏิญาณต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ว่าจะเป็นคนดี คิดดี พูดดี ทำดี รู้รักสามัคคี มีความซื่อสัตย์สุจริต จะทำดีเพื่อประโยชน์ตน เพื่อประโยชน์

ท่าน เพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงของสังคม และประเทศชาติ

เพื่อปฏิบัติตามปณิธานดังกล่าว บริษัท จึงได้ร่วมกันจัดตั้ง “องค์กรคนดี” ขึ้น โดยผู้บริหารและพนักงานของที่นี่ได้ร่วมกันทำ กิจกรรมความดีต่างๆ มากมาย รวมทั้ง ได้สัมผัสถึงคุณค่าของการยึดเอาคุณธรรม เป็นหัวใจในการทำธุรกิจว่า นอกจากจะเกิด ความสุขใจในการทำความดีแล้ว อารมณ์ของ ความดีก็ยังเสริมสร้างสมรรถภาพของ การทำงานให้เพิ่มพูนอย่างไม่เคยมีมาก่อน โดยเห็นจากอัตราการเติบโตของธุรกิจ สูงกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของประเทศทุกปี สิ่งนี้ยังตอกย้ำความมั่นใจ ในภารกิจอันแน่วแน่ที่จะผลิตสินค้า และ บริการเพื่อสุขภาวะที่ดีต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อมเติบโตไปอย่างมั่นคง

กุณความดี...ก็ขึ้นมาแต่เริ่มต้น

คุณวรรณ ธรรมรมดี ผู้จัดการบริหาร สำนักกรรมการผู้จัดการ บริษัทโลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด เล่าว่า ที่ผ่านมามีบริษัท ยึดมั่นในค่านิยมหลักขององค์กรคือ “ธุรกิจ คู่คุณธรรม” ด้วยเหตุนี้วิสัยทัศน์ พันธสัญญา และวัฒนธรรมองค์กรจึงมุ่งไปในทิศทาง เดียวกัน

ก่อนหน้านี้ในปี 2532-2540 บริษัทมี “ชมรมธารบุญ” ซึ่งก่อตั้งขึ้น เพื่อให้พนักงาน ได้ร่วมกันทำบุญในรูปแบบต่างๆ เช่น ทอด ผ้าป่า ทอดกฐิน ทำหนังสือธรรมะ

จนปี 2545-2548 บริษัทได้พัฒนาเป็น โครงการคนดี พร้อมกับการปรับองค์กรใช้ หลักการบริหารองค์กรคนดี (Humanized Organization) โดยให้ “พนักงานเป็น

ตักบาตร

ศูนย์กลาง” ของการพัฒนาและดำเนินงาน ทุกอย่าง ถึงปี 2549 บริษัทจึงได้ร่วมกัน จัดตั้ง “องค์กรคนดี” ขึ้นมา

“คุณธรรมเป็นแก่นที่สำคัญ เราพบว่า มีหลายองค์กรล้มหายตายจากไปเพราะขาด คุณธรรม มีงานวิจัยค้นพบว่า บริษัทที่ก่อตั้ง มายาวนานที่สุดในโลก คือ 1,400 ปี เป็น บริษัทในประเทศญี่ปุ่นที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการ บูรณะวัด มีหลักสำคัญในการบริหารธุรกิจ คือ ความมีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง”

4 กิจกรรม กำดีตามต้องการ

ด้วยเหตุที่เห็นคุณค่าของคุณธรรมเป็น อย่างมาก บริษัทโลอ้อน จึงดำเนินกิจกรรม ต่างๆ ในบริษัทอย่างมีหลักการ โดยยึดความ ต้องการที่แท้จริงของพนักงานเป็นที่ตั้ง โดยมีการตั้งคณะทำงานขึ้นมา 4 กลุ่มกิจกรรม มี หัวหน้ากลุ่มเป็นพนักงานในฝ่ายต่างๆ ที่อาสา มาทำงาน

กลุ่มที่หนึ่ง คือกลุ่มคุณธรรม จริยธรรม ทำกิจกรรมตักบาตรทุกวันจันทร์ (สำนักงาน กทม.) และทุกวันศุกร์ (โรงงานที่ศรีราชา) โดยทางบริษัทจะนิมนต์พระภิกษุสงฆ์มา บิณฑบาต นอกจากนั้น ที่บริษัทยังมีห้อง สวดมนต์สำหรับพนักงาน เพื่อทำใจให้สงบ นิ่งทั้งก่อนและหลังเลิกงาน รวมถึงช่วงบ่าย 2 ของทุกวัน จะเป็นช่วงพักใจ 5 นาที โดย

(บน) เยี่ยมและช่วยเหลือเพื่อนพนักงาน (ล่าง) ชยะทองคำ

(บน) แปลงผักอินทรีย์ (ล่าง) สถานที่ออกกำลังกาย

บริษัทจะปิดไฟ ให้พนักงานนั่งทำสมาธินิ่งๆ ที่โต๊ะทำงาน และก่อนประชุมก็จะมีการทำสมาธิร่วมกันอีกด้วย ทั้งนี้บริษัทยังสนับสนุนให้พนักงานไปปฏิบัติธรรม โดยไม่นับเป็นวันลาอีกด้วย

กลุ่มที่สอง คือ **กลุ่มพระโพธิสัตว์** เน้นปลูกฝังคุณธรรมในการเป็นผู้ให้ ได้แรงบันดาลใจมาจากมูลนิธิพุทธมอญี่ องค์การกุศลที่ใหญ่ที่สุดในไต้หวัน ซึ่งทำกิจกรรมจิตอาสาโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ใดๆ ทางบริษัทให้ออนไลน์ได้จัดกองทุนพระโพธิสัตว์ขึ้น โดยพนักงานระดมทุนจากการเปิดท้ายขายของ และเงินที่ได้จากโครงการชยะทองคำ ที่พนักงานช่วยกันคิดแยกชยะเพื่อนำไปขาย เพื่อนำเงินที่ได้ไว้ช่วยเหลือเพื่อนพนักงาน หรือคนที่เจ็บป่วย โดยเฉพาะที่โรงงานศรีราชา พนักงานนำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งเป็นชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณชุมชนใกล้เคียง

กลุ่มที่สาม คือ **กลุ่มแฮปปี้ เอท (Happy 8)** โดยได้แรงบันดาลใจมาจากคู่มือความสุข 8 ประการในที่ทำงานของสำนักงาน

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นำมาสร้างกิจกรรมเสริมสร้างความสุขกายใจ จิตวิญญาณ และสังคม ได้แก่ 3 อ (อาหาร ออกกำลังกาย อารมณ์) เพื่อลด 3 ส (คอเลสเตอรอลสูง ความดันโลหิตสูง น้ำตาลในเลือดสูง) ด้วยการทำโครงการส่งเสริมให้พนักงานกินข้าวอินทรีย์ โดยบริษัทไปหาแหล่งปลูกข้าวอินทรีย์มาจากต่างจังหวัด

นอกจากนั้น ยังส่งเสริมให้โรงอาหารในบริษัทใช้ข้าวกล้องอินทรีย์เป็นทางเลือกให้พนักงาน โดยเฉพาะที่โรงงานศรีราชา มีการส่งเสริมให้ปลูกผักอินทรีย์โดยเปลี่ยนสนามหญ้าของออฟฟิศเป็นแปลงผัก และต่อไปจะพัฒนาที่นี่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ของชุมชนต่อไป ส่วนสำนักงานที่กรุงเทพฯ บริษัทสนับสนุนให้เกษตรกรที่ปลูกพืชผักอินทรีย์ที่คลองจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมมาจำหน่ายผักผลไม้ในบริษัท

ในส่วนของการออกกำลังกาย ทางบริษัทมีกีฬาหลากหลายประเภทให้พนักงานเลือกตามความชอบ เช่น วิ่ง ฟุตบอล แบดมินตัน เต้นซุมบ้า โยคะ แอโรบิก โดย

ดูแลสุขภาพช่องปากเด็กและผู้สูงอายุ

เฉพาะโรงงานที่ศรีราชา บริษัทได้สร้างโรงยิมขนาดใหญ่ไว้สำหรับการออกกำลังกาย เพื่อสร้างสุขภาพที่ดีให้พนักงาน

กลุ่มที่สี่ คือ **กลุ่มชุมชนคนดี** บริษัทและพนักงานเห็นความสำคัญของชุมชนที่อยู่รายรอบ ด้วยเห็นว่าบริษัททำธุรกิจเกี่ยวกับยาสีฟัน แปรงสีฟัน จึงทำโครงการเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากให้เด็กนักเรียนและผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด เช่น ตราด สุรินทร์ ยะลา มีทั้งการสอนแปรงฟันอย่างถูกวิธีและให้บริการในการอุดหินปูนและอุดฟัน

นอกจากนั้น จากการสังเกตของพนักงาน พบว่าพระภิกษุสงฆ์ที่มาบิณฑบาตที่บริษัทมีปัญหาเรื่องน้ำหนักตัวมาก จึงเกิดโครงการตรวจสุขภาพให้พระภิกษุสงฆ์ รวมถึงอธิบายให้ท่านทราบถึงประโยชน์ของการเลือกฉันทาอาหารที่เป็นพืชผัก รวมทั้งสนับสนุนให้มีการปลูกผักที่วัดพระประธานพร และวัดจุกกะเมือ ที่อยู่ใกล้โรงงานในอำเภอศรีราชา เพื่อให้ญาติโยมได้นำไปประกอบอาหารถวายพระภิกษุสงฆ์

เคล็ด (ไม่) ลับ ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

คุณวรรณเล่าว่า ทั้ง 4 กลุ่มกิจกรรมได้ทำโครงการอีกมากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่เกิดมาจากความคิด ความต้องการของพนักงาน ไม่ใช่สิ่งที่บริษัทสั่งให้ทำ พนักงานแต่ละคนสามารถเลือกทำกิจกรรมต่างๆ ที่ถูกจริตของตัวเองได้ นี่จึงเป็นเหตุผลสำคัญ

ที่ทำให้โครงการต่างๆ มีความยั่งยืน และในอนาคตเมื่อมีพนักงานรุ่นใหม่เข้ามา ก็จะช่วยกันสืบต่อสิ่งดีงามเหล่านี้ให้คงอยู่ต่อไป

อย่างไรก็ตามในแง่ของอุปสรรคปัญหา คุณวรรณบอกว่า ไม่มีเลยก็ว่าได้ เพราะวิธีการทำงานที่เริ่มจากเรื่องเล็กๆ ในชีวิตประจำวัน ไม่ต้องใช้งบประมาณสูงๆ มีกิจกรรมที่หลากหลายให้เลือกทำ

ส่วนปัจจัยที่ทำให้สำเร็จ มาจากมีผู้ช่วยจุดประกาย เช่น องค์กรภายนอกทั้งหลาย ทั้งศูนย์คุณธรรม มูลนิธิพุทธฉือจี้ ฯลฯ ที่สำคัญคือ ความตั้งใจของผู้บริหารระดับสูงที่ “ให้โอกาส” พนักงานได้เลือกทำกิจกรรมตามความชอบ “สร้างบรรยากาศ” ด้วยการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมดีๆ ต่างๆ รวมถึงยังมีลานธรรม มีต้นไม้พุดได้ที่แขวนป้ายธรรมะสั้นๆ ไว้อบๆ บริษัทเพื่อเตือนใจพนักงาน และ “สร้างต้นแบบที่ดี” ยกย่องคนดี ส่งเสริมคนเก่ง ประกาศเป็นบุคคลตัวอย่างในด้านต่างๆ ทำให้คนต้ออยากทำความดียิ่งขึ้น ส่วนคนอื่น ๆ ก็ให้เห็นเป็นแบบอย่างว่า คนที่ทำความดีได้รับผลดีตอบแทน รวมถึงการตั้งคณะกรรมการของกลุ่มต่างๆ ขึ้นมาทำงาน ทำให้เห็นแนวทางที่ชัดเจน

ทั้งหมดนี้ รวมเป็นความสำเร็จ และความยั่งยืนของโครงการ ที่จะนำพาบริษัท ชุมชน และสังคมให้มีความสุขต่อไป

บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)

จิตอาสา...เชื่อมโยงสู่ชุมชน

จิตอาสาหรือ จิตสาธารณะ: หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม จิตของคนที่รู้จักความเสียสละ: ความร่วมมือ ร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

โดยทั่วไปบริษัทเอกชน ก่อตั้งขึ้นก็เพื่อหวังกำไร แต่ในปัจจุบันพบว่าความกระตือรือร้นในสิทธิต่างๆของผู้บริโภค ทำให้บริษัทเห็นความสำคัญของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อบริษัทมากยิ่งขึ้น ที่ผ่านมามีบริษัทเอกชนมากมายทำโครงการเพื่อช่วยเหลือชุมชนมากขึ้น

บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) หรือ เอสเอสไอ (SSI) บริษัทผลิตเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดม้วน รายใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยกำลังการผลิต

4 ล้านตันต่อปี รองรับอุตสาหกรรมยานยนต์ พลังงาน การขนส่ง และการก่อสร้าง

โดยโรงงานทั้งหมดของกลุ่มเอสเอสไอ ตั้งอยู่บนชายฝั่งด้านตะวันตกของอ่าวไทย ณ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีชุมชนรายรอบ ทางบริษัทฯ จึงเล็งเห็นถึงความเจริญเติบโตของบริษัทต้องเดินควบคู่ไปกับการร่วมมือเป็นสุขของคนในสังคม

บริษัทเอสเอสไอ คำนึงถึงผลกระทบที่อาจมีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงชุมชน จึงให้ความสำคัญ

ช่วยเหลือและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์สังคมและชุมชน ดูแลและรักษาพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาในการดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรม ตามแนวคิด “สร้างสรรค์ ความแข็งแกร่ง” โดยมีพันธกิจคือ “สร้างสรรค์นวัตกรรมผลิตเหล็กและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มกับลูกค้า สร้างคุณค่าร่วม และความเชื่อมั่นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย”

ถึงวันนี้ กิจกรรมเพื่อสังคมที่บริษัท เอสเอสไอลงมือทำในนาม “เอสเอสไอ อาสา” สามารถสร้างความยั่งยืนสงบสุขให้สังคมได้ อย่างไรนั้น เรามีเรื่องราวดีๆ มาเล่าให้ฟัง

เอสเอสไออาสา...เชื่อมโยงใจสู่ชุมชน

คุณผดุงศักดิ์ ปราณอุดมรัตน์ ผู้จัดการทั่วไป สำนักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสื่อสาร กลุ่มบริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน) หรือ เอสเอสไอ (SSI) เล่าถึง

แนวคิดในการทำงานเพื่อสังคมว่า จิตอาสา เป็นการตระหนักรู้ว่าเราจะทำอะไรเพื่อเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และจิตอาสา มีหลายระดับตั้งแต่บุคคล ครอบครัว องค์กร หรือในระดับประเทศ คนไทยมีน้ำใจหรือจิตอาสา มาช้านาน ความช่วยเหลือที่ให้แก่มาจากใจ ถือเป็นกิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงจิตใจของคนในชุมชนไว้ด้วยกัน

“เอสเอสไอ เราดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลา 25 ปีแล้ว โดยตั้งรกรากที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ งานจิตอาสาของเราในช่วงแรกเป็นในลักษณะของการคิดและทำ โดยที่ชุมชนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม อย่างไรก็ตาม เมื่อ 9 ปีที่แล้ว เราได้พัฒนาระบบงานกิจกรรมอาสาสมัครรับ ด้วยแนวคิด ‘ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมระดมทรัพยากร’ จากชุมชนและพนักงาน

เรามีการสร้างงานให้คนในพื้นที่ บางสะพานและใกล้เคียง พนักงานกว่า 75 เปอร์เซนต์เป็นคนในพื้นที่ ที่ช่วยเชื่อมร้อยกิจกรรมอาสา ระหว่างองค์กรและชุมชนซึ่งเป็นถิ่นอาศัยดั้งเดิมของตน ทำให้รู้ความต้องการที่แท้จริงของชุมชนนั้นๆ” คุณผดุงศักดิ์กล่าว

ทั้งนี้ นับตั้งแต่ปี 2550 เอสเอสไอ ได้ดำเนินกิจกรรม เอสเอสไออาสาใน 2

โครงการใหญ่ คือ “โครงการ 100 ความดี พันดวงใจ เอสเอสไออาสา” ซึ่งจบ 100 โครงการในปี 2555 และดำเนินงานต่อเนื่อง ใน “โครงการ 25 ปี เอสเอสไอ 250 ความดี พันดวงใจอาสา” ระยะดำเนินงาน 10 ปี โดยปัจจุบันดำเนินงานไปแล้ว 163 โครงการ

โครงการที่เอสเอสไอดำเนินการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ คือ ด้านศาสนา เช่น เอสเอสไออาสาช่วยซ่อมแซมวัด ด้านการศึกษา เช่น อาสาก่อสร้างอาคารเรียนเด็กเล็ก ทาสีกำแพงโรงเรียน ด้านความปลอดภัยชุมชน เช่น การปรับปรุงระบบไฟฟ้าของโรงอาหารในโรงเรียน ด้านสาธารณประโยชน์ เช่น อาสาพัฒนาแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ป่า และด้านสุขภาพและกีฬา เช่น อาสาสร้างหลังคาพื้นที่ออกกำลังกายประจำหมู่บ้าน และอาสาสร้างเวทีลานแอโรบิก

กระบวนการทำงานที่ทำให้เอสเอสไออาสา สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องมั่นคง คือ การดึงการมีส่วนร่วมของชุมชน เข้ามาเป็นบทบาทที่สำคัญ มีการสื่อสารให้ประชาชนทราบถึงช่องทางการดำเนินกิจกรรม คนในชุมชนสามารถหารือกับพนักงานของบริษัทที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งจะนำเสนอปัญหาต่างๆ ผ่านมายังเวทีการทำงานของอนุทำงานกิจกรรมอาสาของบริษัท

อนุทำงานกิจกรรมอาสาของบริษัท เป็นตัวแทนของพนักงานฝ่ายงานต่างๆ ในการร่วมกันพิจารณาตามแนวทางที่กำหนด ทั้งรูปแบบกิจกรรม ประเภทของทรัพยากรที่ต้องใช้ การมีส่วนร่วมของชุมชน ทีมสนับสนุนในงานต่างๆ เพื่อความไม่ทับซ้อน และการกระจายประโยชน์ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการประเมินงาน โครงการที่ผ่านคณะอนุทำงานนี้จะส่งให้ผู้บริหารพิจารณาอนุมัติสนับสนุนการดำเนินการต่อไป โดยมุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ในเขต 7 ตำบล ของอำเภอบางสะพานและอำเภอใกล้เคียง

ที่สำคัญ ทีมอาสาที่ยังมีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบแบบเรียลไทม์ แสดงจำนวนโครงการที่ดำเนินการแล้ว เทียบกับเป้าหมาย พร้อมมูลค่าที่มอบให้กับชุมชน

นอกจากนั้น ที่ผ่านมามีอาสาพบว่าการทำงานร่วมกับชุมชนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี เมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ชุมชนก็แสดงน้ำใจด้วยการดูแลเรื่องข้าวปลาอาหารอย่างเต็มที่ รวมถึงพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้พนักงานที่ไปทำงานจิตอาสาเกิดความประทับใจและมีกำลังใจในการทำความคิด

ภารกิจจิตอาสา...ก็มาจากใจพนักงาน

อย่างไรก็ตาม อุปสรรคสำคัญในการทำงานจิตอาสาของที่นี่ คือ การมีทรัพยากร

อันจำกัด ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาหรือช่วยเหลือชุมชนได้ทั้งหมด จึงต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วน รวมถึงบางโครงการ พนักงานจิตอาสาที่ไปช่วยเหลืออาจไม่มีความรู้ความชำนาญ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เพื่อให้โครงการนั้นๆ สำเร็จ

ที่เอสเอสไอ เราพบว่าที่นี่ให้ความสำคัญกับงานจิตอาสาอย่างยิ่งยวด โดยนำภารกิจเพื่อประโยชน์ของสังคมมาเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลงานของพนักงานด้วย อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่พนักงานทำงานอาสาด้วยใจมากกว่าจะคิดถึงประโยชน์ส่วนตน ทำให้การทำกิจกรรมต่างๆ ของที่นี่ประสบความสำเร็จ

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ทั้งผู้บริหาร ลูกค้า คู่ค้า ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ นับตั้งแต่กระบวนการคิด การนำเสนอโครงการ การระดมทรัพยากร การลงมือปฏิบัติ และติดตามผลของการดำเนินงานว่าได้รับผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้กิจกรรมอาสาของที่นี่ประสบความสำเร็จ

สุดท้ายคุณผดุงศักดิ์ย้ำว่า เอสเอสไอไม่ได้มองงานจิตอาสาเป็นเพียงแพชชั่น เพราะหากเป็นเช่นนั้นทุกอย่างที่ทำไปก็ไร้ความหมายและขาดความต่อเนื่อง

“คำตอบของเราคือ ต้องสร้างให้เป็นวัฒนธรรมองค์กรและทำงานอย่างเป็นระบบ สร้างกระบวนการให้ชัดเจนจึงจะเกิดความยั่งยืนได้ ปัจจุบันพนักงานของเราสามารถริเริ่ม ให้คำแนะนำ จับไม้จับมือ รวมทั้งสื่อสารกับชุมชนให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการพัฒนากิจกรรมจิตอาสา ซึ่งส่งผลให้กิจการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมมากมาย

เราไม่ได้หยุดเพียงเท่านั้น เอสเอสไอมีการขยายเครือข่ายอาสาไปยังผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องมากมาย เช่น กิจการในกลุ่มเหล็กสหวิริยา คู่ค้า หน่วยงานภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชน จนทำให้ปัจจุบันบริษัทในกลุ่มเหล็ก สามารถดำเนินงานจิตอาสาได้อย่างต่อเนื่องทุกปี”

จิตอาสาสำหรับที่นี่ ไม่ใช่การทำงานแบบผักชีโรยหน้า ไม่ใช่การให้ความช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ใช่การทำงานเพื่อให้มีภาพออกสื่อ แต่เป็นจิตอาสาที่สร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ผลที่ได้รับกลับมานั้น ไม่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเงิน แต่เป็นความยั่งยืนมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ และความยั่งยืนของสังคม ที่ส่งผลกระทบกันเป็นลูกโซ่ เมื่อชุมชนมีความสงบร่วมเย็น สังคมก็มีความสุขตามมานั่นเอง

บ้านนาท่อม

ปั่นจักรยานฝึกจิตอาสา

ตำบลนาท่อม เป็นตำบลเล็กๆ อยู่ในเขตชนบทชนเมือง ของอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้นกว่า 4 พันคน

พื้นที่ของตำบลนี้ทอดยาวไปตามถนนเพชรเกษม เส้นทางพัทลุง-ตรัง ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตร ชีวิตของคนในชนบทดูเหมือนจะเรียบง่ายสงบ แต่ความจริงแล้วกำลังถูกรุกคืบด้วยความเป็นโลกาภิวัตน์ คนในวัยทำงานทิ้งถิ่นฐานไปทำงานในเมืองใหญ่ ทิ้งลูกหลานวัยเรียนให้อยู่กับปู่ย่าตายาย สังคมในหมู่บ้านเป็นแบบต่างคนต่างอยู่ ขาดการร่วมกันคิดร่วมกันทำมากขึ้นๆ ทุกวันสัมผัสสภาพของคนในครอบครัว และชุมชนอ่อนแอ เด็กๆ ในหมู่บ้านไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ แม้กระทั่งชื่อของผู้ใหญ่บ้านก็กลายเป็นเรื่องยาก

ด้วยเห็นถึงปัญหานี้อย่างชัดเจน ทำให้ **คุณถาวร คงศรี** หัวหน้าศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลนาท่อมเกิดแนวคิดที่จะสร้างครอบครัว

ให้มีความเข้มแข็ง เพื่อผลักดันให้เยาวชนเป็นผู้มีคุณลักษณะของพลเมืองไทยที่มีจิตอาสา กล้าแสดงออก มีความสุข สามารถแบ่งปันความช่วยเหลือให้แก่คนอื่น ๆ ในสังคมได้

จิตอาสาของที่นี่ไม่เหมือนที่ไหน เพราะเกิดขึ้นได้ด้วยการปั่น ปั่น และปั่นจักรยานผ่านแม่น้ำลำคลอง ผ่านสวนยางที่ร่มรื่นไปยังสถานที่ที่พ่อแม่ลูก รวมถึงคนในชุมชนที่มีใจอาสาพากันไปทำกิจกรรมด้วยกัน

นาท่อม...สามพันสี่ “ชุมชนบายใจ”

แรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้คุณถาวร ชักชวนคณะทำงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลนาท่อม (ศพค.) ให้ทำ **โครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์** โครงการที่ชักชวนคนในตำบลนาท่อมให้มาปั่นจักรยาน

ไปทำกิจกรรมจิตอาสาด้วยกันในเช้าวันอาทิตย์ เกิดมาจากการเห็นปัญหาทางสังคมที่เด่นชัดมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งเรื่องแหล่งน้ำ และปัญหาขยะ ปัญหาคนในชุมชนขาดจิตสำนึก และคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน ชุมชนขาดกติกา ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมามากมาย

เมื่อคิดจะแก้ปัญหายุ่งยากระดับนี้ การจะให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งแก้ไขนั้นทำได้ยาก ประกอบกับคุณถาวรทำงานเกี่ยวกับด้านเด็กและครอบครัว จึงเล็งเห็นว่าหากเด็กๆ ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวสนใจ ทำกิจกรรมใด ก็จะเป็นสื่อกลางที่ช่วยดึงสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวให้เข้ามาร่วมได้ไม่ยาก ด้วยเหตุนี้ ทางคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยชาวบ้านหลากหลายอาชีพ ทั้งผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่เทศบาล เจ้าหน้าที่อสม. คุณครูโรงเรียนวัดนาท่อม และโรงเรียนวัดโคกแย้ม และหลายภาคส่วนจึงร่วมกันระดมความคิดจนเกิดเป็น**โครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์**

กระบวนการเกิดขึ้นของโครงการดีๆ ของที่นี่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก นอกจากทุกคนจะร่วมกันคิด และร่วมกันทำแล้ว

การสร้างบรรยากาศการประชุมที่เป็นกันเอง เป็นสิ่งที่สำคัญไม่น้อย หลายครั้งที่การประชุมอย่างไม่เป็นทางการเกิดขึ้นในร้านน้ำชาประจำหมู่บ้าน บางครั้งหมุนเวียนพลัดเปลี่ยนไปยังห้องประชุมกลางทุ่งนาของชุมชนต่างๆ ไม่น่าเชื่อว่า เมื่อบรรยากาศมีความผ่อนคลาย เรื่องดีๆ มากมายก็พุ่งพรั่งออกมาจากสมาชิกในหมู่บ้าน

แรงสนับสนุนที่สำคัญของชุมชนนาท่อม นอกจากศูนย์พัฒนาครอบครัวที่จัดกิจกรรมเพื่อยึดโยงคนในชุมชนแห่งนี้อยู่เป็นประจำแล้ว ยังมีองค์กรหน่วยงานต่างๆ ใ้ทั้งงบประมาณสนับสนุนอยู่เป็นประจำ การทำกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านที่นี้จึงคุ้นเคยและร่วมมือกับการระดมความคิดเห็นเป็นอย่างดี

ต้นปี 2558 จังหวัดพัทลุงเข้าร่วมขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมกับศูนย์คุณธรรม กระทั่งเกิดเป็น**“เมืองลุง เมืองบายใจ”** ร่วมกันวางแผนและหาคำตอบจากโจทย์ จะทำอย่างไรให้คนสบายใจ โครงการของชุมชนนาท่อม จึงเป็นอีกหนึ่งโครงการที่ได้รับแรงสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม

โดยชุมชนเลือกที่จะใช้เรื่องของจิตอาสาเป็นตัวนำ เพราะมองว่าหากคนในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่หากมีจิตอาสาแล้ว การคิดทำเรื่องดูแลสิ่งแวดล้อม หรือช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้านอื่นๆ ก็จะสามารถได้ไม่ยากนัก

ส่วนเป้าหมายสำคัญของการทำโครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์ก็คือ การนำพาชุมชนบ้านนาท่อมให้กลายเป็น “ชุมชนบายใจ” สังคมในอุดมคติที่ทุกคนอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีความสุข เอื้ออาทรกัน ช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีปัญหาอะไรก็รู้จักให้อภัยกัน ไม่ใช่ความรุนแรง

แต่ก่อนที่บ้านนาท่อมจะเป็นชุมชนบายใจได้นั้น คนในชุมชนมองว่าสิ่งสำคัญที่น่าจะเกิดขึ้นคือ คนในชุมชนควรได้รู้จักมักคุ้น และร่วมกันทำสิ่งดีๆ ด้วยกัน นั่นจึงเป็นที่มาให้เกิดการปั่นจักรยาน ที่ได้ทั้งการออกกำลังกาย และการไปทำสิ่งดีๆ ร่วมกัน

ปั่น ปั่น จักรยานไปทำจิตอาสาด้วยกัน

ก่อนที่จะมีโครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์ ทางศูนย์พัฒนาครอบครัวเคหะทำโครงการครอบครัวสัมพันธ์เพื่อให้ครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกันอย่างมีคุณภาพ มีการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสถานการณ์ครอบครัวโดยให้ช่วยกันคิดว่าปัจจุบันสถานการณ์ครอบครัวในชุมชนเป็นอย่างไร เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คนในครอบครัว

พ่อแม่ลูกหรือผู้ปกครองได้พูดคุยกันถึงการกระทำที่ดีและไม่ดีที่เกิดในครอบครัว ให้ช่วยกันหาแนวทางแก้ไข ผลที่ได้รับจากค่ายครอบครัวสัมพันธ์ คือ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึกร่วมกัน ชุมชนมีความตื่นตัวในการทำงานด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ซึ่งเป็นต้นทุนที่ดีต่อการทำโครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์ในเวลาต่อมา

โครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์เริ่มด้วยการชักชวนกันปั่นจักรยานเพื่อออกกำลังกาย ซึ่งทำให้ได้พบปะพูดคุยระหว่างกันของคนในชุมชน เมื่อทำเป็นโครงการครอบครัวสานฝันวันอาทิตย์ แทนที่จะปั่นจักรยานอย่างเดียวก็ชวนคนหลากหลายวัยที่สนใจมาทำกิจกรรมจิตอาสา ทำให้เด็กๆ มีโอกาสได้รู้จักพูดคุยกับผู้ใหญ่เกิดความสัมพันธ์ที่ดี

หลังจากพูดคุยทำความเข้าใจถึงเป้าหมายร่วมกันแล้ว ทางกลุ่มได้กำหนดเส้นทางจักรยานที่จะผ่านแต่ละหมู่บ้าน มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวทางรายการวิทยุที่รู้จักกันดีในจังหวัดพัทลุง คือ รายการหนูนุ้ยคุยข่าว เวลา 6.00 น จุดเริ่มต้นคือ ที่เชิงสะพานหน้าวัดหุยาน พร้อมกติกาว่าแกนนำในแต่ละวันจะบอกจุดหมาย และจะต้องดูแลเรื่องความปลอดภัยในการปั่นด้วย

คุณถาวรเล่าว่า กิจกรรมปั่นจักรยานในวันอาทิตย์จะไม่ค่อยซ้ำกัน แต่จุดหมายหลักคือการสร้างสำนึกจิตอาสาให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชน ทำให้กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในสิ่งดีๆ กิจกรรมที่ว่านี้ เช่น ปั่นเยี่ยมชมสถานที่ วัด โรงเรียน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ ปั่นชมสถานที่แหล่งเรียนรู้ต่างๆ และที่ขาดไม่ได้คือ การปั่นจักรยานรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมของตำบลนาท่อม

“ครอบครัวจักรยานจะร่วมกันเก็บขยะริมถนนสาธารณะ เพื่อสื่อสารให้รู้ว่าคนตำบลนาท่อมมีความรับผิดชอบ มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกของผู้ใช้เส้นทางไม่ทิ้งขยะริมถนนสาธารณะในตำบลนาท่อม จนปัจจุบันทางเทศบาลจัดทำป้ายประกาศเป็นเขตอภัยทานขยะทุกหมู่บ้าน คณะทำงานของครอบครัวจักรยานฯ ประกอบไปด้วย กำนันช่าง ป้าเน่ง ป้าปู ป้าเยาว์ และลุงถาวร ใน 4 คนนี้แต่ละวันต้องมาอย่างน้อยหนึ่งคนถ้าใครจะหยุดต้องฝากคนอื่นไว้ ขาดพร้อมกันไม่ได้ เด็กจะไม่มีใครเชื่อมั่นในการนำทีม เพราะการนำทีมบางครั้งคณะทำงานต้องประสานเจ้าภาพในพื้นที่ก่อนล่วงหน้า”

จากการปั่นจักรยานรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม ได้สร้างความสนใจให้เด็กๆ ในชุมชนคิดทำละครหุ่นเงา เรื่อง “สี่ขะตาคลองนาท่อม” ซึ่งเป็นเรื่องราวล้อเลียนผู้ใหญ่

ที่สอนให้เด็กมีจิตสำนึกเรื่องการไม่ทิ้งขยะ สามารถเรียกเสียงหัวเราะ และสร้างความประทับใจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการที่มาร่วมกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

คุณถาวรกล่าวว่า โครงการคุณธรรมที่ทำนี้ มีความยั่งยืนได้ก็ด้วยความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ คุณค่าของคนในชุมชน มีการเผยแพร่สิ่งที่ทำผ่านการถ่ายทำวิดีโอ แผ่นพับต่างๆ เป็นการ “คืนข้อมูล” กลับสู่ชุมชน ซึ่งส่งผลให้มีการสนับสนุนให้ลูกหลานทำกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันอุปสรรคปัญหาที่สำคัญคือ การที่เยาวชนเริ่มเติบโตและไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้ขาดแกนนำเยาวชนที่จะทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงต้องแก้ไขปัญหานี้ด้วยการสร้างเยาวชนต้นแบบอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่รุ่นเล็กๆ และต้องทำอย่างต่อเนื่องต่อไป

วันนี้ ความฝันของชุมชนนาท่อม ที่จะเป็นชุมชนบายใจ ใกล้ความจริงเข้ามาทุกที ใครที่ได้ไปเยือนที่นี่ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า ที่นี่คือชุมชนที่ร่มเย็นเป็นสุข ผู้คนมีอัธยาศัยไมตรี เด็กๆ ในชุมชนมีความคิดกล้าแสดงออก สะท้อนภาพในอนาคตของชุมชนนาท่อม ว่าจะสามารถเป็นชุมชนในฝันได้เลยทีเดียว

มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวันในประเทศไทย

“มูลนิธิพุทธฉือจี้” องค์กรจิตอาสาต้นแบบ

“...การเสียสละทำให้เราสัมผัสได้ถึงการใช้ร่างกายของเราให้เป็นประโยชน์

ใจก็จะเปิดกว้างและห่างไกลความทุกข์...”

“...ตาต้องสอดสายคิดว่าใครต้องการความช่วยเหลือ

ใบหน้าต้องยิ้มแย้ม และปากต้องพูดแต่สิ่งดีๆ...”

วาทะธรรมท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน

การได้พบเห็นความยากลำบากของผู้ยากไร้ที่ไม่มีเงินจ่ายค่ารักษาพยาบาล จนต้องเสียชีวิตลงอย่างน่ารันทด ทำให้ท่านธรรมาจารย์เจิ้งเหยียน ภิกษุณีชาวไต้หวัน เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการก่อตั้งองค์กรการกุศลขึ้นเพื่อช่วยเหลือสังเคราะห์คนยากไร้เหล่านี้ ในนาม “มูลนิธิพุทธฉือจี้”

มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวัน องค์กรจิตอาสาต้นแบบ

มูลนิธิพุทธฉือจี้ นับเป็นองค์กรการกุศลใหญ่ที่สุดในประเทศไต้หวัน มีสมาชิกกว่า

6 ล้านคน (เกือบ 1 ใน 4 ของประชากรไต้หวัน) และมีสาขาใน 47 ประเทศ มีสมาชิกประมาณ 10 ล้านคน และอาสาสมัครอีกราว 1 ล้านคนที่กระจายอยู่ทั่วโลก

เป็นเวลากว่า 50 ปีมาแล้ว ที่ฉือจี้ได้ดำเนินกิจกรรมการกุศลและสาธารณประโยชน์มากมาย ดังเช่น

- ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติทั้งในประเทศไต้หวันและประเทศอื่นๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ
- ให้การช่วยเหลือดูแลผู้ยากไร้และออกเยี่ยมเยียนถึงที่บ้าน
- ก่อตั้งโรงพยาบาลฉือจี้ คลินิก

เคลื่อนที่ เครื่องช่วยงานด้านการแพทย์ และ หน่วยแพทย์อาสา เพื่อให้บริการแก่ผู้ยากไร้ แม้อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ

- ก่อตั้งโรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงมหาวิทยาลัย โดยเน้นการปลูกจิตสำนึก แห่งความรักและความเมตตา

นอกจากนี้ยังก่อตั้งสถานิโทรทัศน์ ต่าอ้าย เพื่อผลิตสื่อและรายการส่งเสริม คุณธรรม โดยใช้เงินสนับสนุนที่ได้จากการ บริจาค และรายได้จากขยะรีไซเคิล ซึ่งเป็น ภารกิจด้านหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

กิจกรรมต่างๆ ของฉือจี้ ล้วนขับเคลื่อน ไปได้ด้วยพลังของอาสาสมัคร ซึ่งมีหลักการ ทำงานสำคัญคือ มุ่งเน้นการทำความดีด้วย การลงไปช่วยเหลือผู้คน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา เป็นการช่วยเหลือโดยไม่หวัง สิ่งตอบแทนใดๆ โดยยึดมั่นในหลักพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

หลายปีที่ผ่านมา มีคณะศึกษาดูงาน จากประเทศไทย ซึ่งมาจากหลากหลาย วงการวิชาชีพมากมายหลายคณะ ได้เดิน ทางไปศึกษาดูงาน เรียนรู้การทำงานด้าน จิตอาสาที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ประเทศไทย โดย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงาน หนึ่งที่ทำให้การสนับสนุน อีกทั้งยังลงนามความ ร่วมมือกับมูลนิธิพุทธฉือจี้ เพื่อจัดทำหลักสูตร

การบริหารจัดการโครงการส่งเสริมคุณธรรม ความดีร่วมกัน โดยมีการศึกษาแลกเปลี่ยน วิธีการส่งเสริมความดีของมูลนิธิพุทธฉือจี้และ ศูนย์คุณธรรมให้มากยิ่งขึ้น

มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวันในประเทศไทย

มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวันในประเทศไทย ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2538 จัดทะเบียนเป็นมูลนิธิ เมื่อปี พ.ศ. 2541 มีหลักการเหมือนกับ มูลนิธิพุทธฉือจี้ที่ประเทศไต้หวัน โดยมุ่ง เจริญรอยตามแนวทางของท่านธรรมอาจารย์ เจิ้งเหยียน มีปณิธานยึดหลักการให้เกียรติ ต่อสรรพชีวิตและมวลมนุษยย์ มุ่งการ สังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้อื่นตามหลัก มนุษยธรรม โดยไม่ยุ่งเกี่ยวทางการเมือง ไม่แบ่งแยกเผ่าพันธุ์ ศาสนา ถิ่นฐาน และ วัฒนธรรม

คุณสุชน แข่งเฮง กรรมการมูลนิธิพุทธ ฉือจี้ไต้หวันในประเทศไทย เล่าว่า “ฉือจี้ เป็นองค์กรพุทธที่ไม่ใช่แค่นั่งหลับตาทำสมาธิ อย่างเดียว แต่เป็นองค์กรพุทธภาคปฏิบัติ พาทำ คือพาไปเห็น พาไปทำ พาไปเห็นคนที่ ตกทุกข์ได้ยาก และพากันทำความดีโดยการ ช่วยเหลือคนเหล่านี้

การสอนของฉือจี้มี 3 ขั้นตอนคือ 1.พูดให้เข้าใจ 2.ทำให้เข้าถึง 3.ปลูกฝังให้อยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาสาสมัครฉือจี้

ทุกคนจะถูกปลุกฝังว่า คนที่ตกทุกข์ได้ยาก เป็นผู้ที่มีพระคุณกับเรา เราต้องให้ความเคารพนอบน้อม เพราะการที่เราได้ช่วยเหลือคนอื่นเหล่านี้ เป็นโอกาสที่เราได้ทำความดี ได้พัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ในตัวเรา ดังนั้นเขาจึงเป็นผู้ที่มีพระคุณกับเรา”

ภารกิจ 4 ด้านของมูลนิธิพุทธรธิดา

กว่า 20 ปีของการทำงานในฐานะองค์กรการกุศล มูลนิธิพุทธรธิดาได้หวั่นในประเทศไทย ซึ่งมีอาสาสมัครราว 200 คน ได้ดำเนินงานตามภารกิจหลัก 4 ด้าน ดังนี้

ภารกิจการกุศล - ปัจจุบันอาสาสมัครธิดาได้ให้การดูแลครอบครัวผู้ยากไร้ หรือครอบครัวบุญคุณ กว่า 500 ครอบครัว ใน 7 จังหวัด โดยทีมอาสาสมัครจะออกไปเยี่ยมเยียนครอบครัวเหล่านี้เดือนละ 1 ครั้ง คุณสุขนเล่าว่า “เราต้องดูด้วยว่าครอบครัวไหนต้องการอะไร บางครอบครัวทำอาหารเองได้ เราก็นำข้าวสารไปให้เขา บางครอบครัวไม่ได้ทำอาหารเอง ก็นำเงินไปให้เขา เป็นค่าอาหาร ค่าเช่าบ้าน หรือบางคนร่างกายไม่แข็งแรง ต้องไปหาหมอเป็นประจำ เราก็นำเงินไปให้เขาเป็นค่ารถไปหาหมอ คือให้ในสิ่งที่จำเป็นสำหรับเขา

เวลาที่เราไปเยี่ยมเขา เราไปดูแลปรนนิบัติเขาด้วย บางคนอายุมากแล้ว เป็นปู่ย่าตายาย ช่วยเหลือตัวเองไม่ค่อยได้ อาสาสมัครก็ไปบีบไปนวด ไปช่วยป้อนข้าว ช่วยทำความสะอาดบ้านให้ เราถือว่า 500 ครอบครัวนี้ เป็นโรงเรียนสอนชีวิตให้กับเรา โดยเฉพาะอาสาสมัครที่เป็นเด็กรุ่นใหม่ เขาจะได้เรียนรู้เรื่องความกตัญญูและการตอบแทนบุญคุณ...”

ภารกิจการรักษาพยาบาล - มูลนิธิพุทธรธิดามีเครือข่ายแพทย์จิตอาสา ครอบคลุมทั่วโลก มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และอาสาสมัครที่ให้การดูแลสุขภาพให้แก่ผู้ป่วยที่ขาดแคลนค่าใช้จ่าย ซึ่งมูลนิธิพุทธรธิดาได้หวั่นในประเทศไทยได้จัดโครงการบริการชุมชนเป็นประจำทุกเดือน โดยเปิดให้มีการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งคลินิกทันตกรรม คลินิกโรคตา คลินิกโรคทั่วไป คลินิกแพทย์แผนจีน คลินิกจิตเวช และมีบริการตัดผมฟรีอีกด้วย

“ไม่ว่าใครที่เข้ามาหาเรา จะยากดีมีจนอย่างไร แพทย์ พยาบาล และอาสาสมัคร

จะดูแลเหมือนกันหมด เพราะศาสนาพุทธ
ถือว่าทุกชีวิตทัดเทียมกัน ดังนั้นผู้ป่วยที่มา
หาเรา บางครั้งเป็นชาวต่างชาติที่ลี้ภัยเข้ามา
อยู่ในประเทศไทยก็มี ซึ่งบางเดือนมีผู้มารับ
บริการมากกว่า 700 คน แพทย์พยาบาล และ
อาสาสมัครทำงานกันหนักมาก แต่ทุกคนก็ทำ
ด้วยความเต็มใจ” คุณสุชนเล่า

ภารกิจการศึกษา – มูลนิธิพุทธรธฉือจี้
ให้ความสำคัญกับการสอนคนรุ่นใหม่
ให้เป็นคนที่มีคุณธรรมความเมตตาและมี
ความสุขในการเสียสละเพื่อผู้อื่น จึงสร้าง
โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่ว
ประเทศได้ทั่ว และในส่วนของประเทศไทย
โรงเรียนฉือจี้เชียงใหม่ อ.ฝาง จ.เชียงใหม่
ได้ถูกสร้างภายใต้แนวคิดนี้โดยเปิดทำการ
เรียนการสอนตั้งแต่ พ.ศ.2548 เป็นต้นมา
ยึดหลัก “พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา
มุทิตา อุเบกขา” เป็นปรัชญาของโรงเรียน
ปัจจุบันมีนักเรียนตั้งแต่ ป.1-ม.6 จำนวน
กว่า 1,000 คน ซึ่งไม่เพียงเน้นการศึกษา
ด้านวิชาการความรู้ ยังเน้นจริยธรรมเป็น
ธงนำ ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
ให้กับนักเรียน และหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้
อย่างมีความสุข

ภารกิจวัฒนธรรมอันดีงาม –
“มารยาท” เป็นหลักพื้นฐานของการเป็น
มนุษย์ ไม่เพียงช่วยขัดเกลาชีวิตให้งดงาม
แต่ยังช่วยจุดประกายเมล็ดพันธุ์แห่งความ
ดีงามในจิตใจ ดังนั้นมูลนิธิพุทธรธฉือจี้จึงเน้น
การรักษามารยาทซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงาม
ทั้งการยืน นั่ง เดิน นอน การแต่งกายที่สุภาพ
เรียบร้อย การพูดจาไพเราะ และการยิ้มแย้ม
จากหัวใจอยู่เสมอ

นอกจากนี้มูลนิธิพุทธรธฉือจี้ได้หวนใน
ประเทศไทยยังมีกิจกรรมสอนศิลปะการจัด
ดอกไม้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจอยากจะได้เรียนรู้
ซึ่งสุนทรีย์แห่งความงามและศิลปะการจัด
ดอกไม้จะช่วยขัดเกลาจิตใจให้อ่อนโยน ดีงาม
และเข้าใจถึงแก่นแท้ของชีวิต

มูลนิธิพุทธรธฉือจี้ถือเป็นตัวอย่างของการ
ปฏิบัติอันดีงามที่สามารถนำมาปรับประยุกต์
ใช้ในกระบวนการพัฒนาคุณธรรมได้หลาก
หลายรูปแบบ ซึ่งทุกวันนี้อาสาสมัครมูลนิธิ
พุทธรธฉือจี้ทั่วโลกยังคงปฏิบัติภารกิจด้าน
ต่างๆ อย่างมุ่งมั่นเพื่อให้ความช่วยเหลือเพื่อน
ผู้ทุกข์ยากด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และ
ถักทอเป็นพลังแห่งความดีที่ขับเคลื่อนโลกใบนี้
ให้งดงามต่อไป

มูลนิธิหัวใจอาสา

ทุนสร้างการมีหัวใจอาสาและการแบ่งปันในสังคม

“เราควรทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน เป็นสังคมที่มองเห็นความทุกข์และความสุขของคนอื่นร่วมกัน มีความเอื้ออาทร ไม่นิ่งดูดายเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ ร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน...”

นี่คือคำกล่าวของอาจารย์ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ผู้ก่อตั้งมูลนิธิหัวใจอาสา อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่แม้ท่านจะจากไปแล้วกว่า 5 ปี แต่แนวคิดในการทำความดีเพื่อสังคมของท่านก็ยังดำรงอยู่ผ่านคู่มือชีวิตคุณหญิงขงา วัฒนศิริธรรม ประธานกรรมการ และคุณกรรชิต สุขใจมิตร ผู้อำนวยการ

มูลนิธิหัวใจอาสา ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 28 เมษายน 2551 โดยประธานคณะกรรมการก่อตั้งคือ อาจารย์ไพบูลย์ พร้อมกับผู้ร่วมอุดมการณ์ที่อยากเห็นสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความสุข มีเจตจำนงเพื่อให้คำปรึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมหรือดำเนินการเกี่ยวกับการ

จัดการเชิงระบบและอย่างเป็นขบวนการ ในงานพัฒนาสังคม ที่รวมถึงการพัฒนา งานอาสาสมัคร การส่งเสริมการทำความดี การสร้างเสริมสุขภาพ การพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น การพัฒนาประชาสังคมและอื่นๆ มีการจัดสรรงบประมาณจากรายได้และการ บริจาค สนับสนุนเป็นกองทุนแต่ละแผนงาน โดยมีแผนงานสำคัญ 5 แผนงานหลัก

หนึ่งในแผนงานของมูลนิธิฯ ซึ่งสร้าง หัวใจอาสาให้เกิดขึ้นในสังคม คือแผนงาน ส่งเสริมการมีหัวใจอาสาและการให้และการแบ่งปันในสังคม มี “กองทุนส่งเสริม การมีหัวใจอาสาและการแบ่งปันในสังคม” รองรับ มีโครงการสำคัญคือ โครงการเสริม สร้างเครือข่ายจิตอาสา เพื่อการพัฒนา องค์กรและสังคมอย่างยั่งยืน (HAPPY HEART TO HAPPY SOCIETY) เน้นการ เสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาศักยภาพ เครือข่ายองค์กรแห่งการให้เพื่อสังคมใน ภาคธุรกิจ โดยมีองค์กรแห่งการให้ที่เข้าร่วม โครงการกว่า 400 องค์กร

มูลนิธิหัวใจอาสาทำงานขับเคลื่อน จิตอาสาให้เกิดขึ้นในรูปแบบใด ทำไมหลาย องค์กรจึงสนใจเข้าร่วมโครงการเราไปหา คำตอบนี้ด้วยกัน

ชวนกันมาคิดมาคุย...แล้วขับเคลื่อน สังคมไปด้วยกัน

คุณกรรชิต ผู้อำนวยการมูลนิธิหัวใจอาสาเล่าว่าบทบาทหลักของมูลนิธิฯ คือการกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนประเด็นต่างๆ ในสังคมอย่างลุ่มลึก มีการขยายผล และมีการนำกลยุทธ์ต่างๆ มาปรับใช้อย่างเหมาะสม

“เราชวนคนในองค์กรต่างๆ มาคิดมาคุยมาขับเคลื่อนสังคมในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน กระตุ้นให้เกิดการลงมือทำ และส่งเสริมให้สิ่งที่ดีนี้แผ่ขยายไปในสังคม จนกลายเป็นกระแสแห่งความดี” คุณกรรชิตกล่าว

หากจะว่าไปแล้ว แรงแบบดาลใจสำคัญที่ทำให้มูลนิธิฯ ทำงานสนับสนุนในเรื่อง “จิตอาสา” มาจากแนวคิดในการสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็ง อยู่เย็นเป็นสุข โดยต้องค่อยๆ ทำไปทีละนิดๆ และขับเคลื่อนไปด้วยกันเป็นเครือข่าย แม้ไม่เห็นผลในระยะสั้น แต่มูลนิธิฯ เชื่อว่าในอนาคต ผลที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นกระแสที่ดีในสังคม

เริ่มต้นมูลนิธิฯ ได้ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ขับเคลื่อน เรื่อง “องค์กรแห่งความสุข” ที่เป็นกระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมี

เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้คนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง นำพาท้องค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ การสร้างหัวใจอาสา หัวใจแห่งการให้ของบุคลากรภายในองค์กรออกไปสู่สังคม (Happy Heart to Happy Society) โดยทางมูลนิธิฯ มีบทบาทในการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงเครือข่าย ถอดองค์ความรู้ พัฒนาและส่งเสริมสังคมแห่งการให้

เมื่อคนมีความสุข สังคมก็ต้องสุขด้วย

จากจุดนี้ มูลนิธิฯ มองว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการต่อยอดในการเสริมสร้างเครือข่ายจิตอาสา เพื่อการพัฒนาองค์กรและสังคมอย่างยั่งยืน (Happy Heart to Happy Society) เพราะเมื่อคนมีความสุขแล้ว ต้องรู้จักให้กับสังคมด้วย

“เมื่อเป็นองค์กรแห่งความสุขแล้ว เราน่าจะขับเคลื่อนองค์กรคุณธรรมแห่งความดีด้วย โดยมูลนิธิฯ จะเข้าไปสนับสนุนในเรื่อง ‘การให้’ อย่างมีกลยุทธ์ ชวนกันขับเคลื่อนในประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ตอบโจทย์ของสังคมอย่างแท้จริง ที่ผ่านมามีการพบปะองค์กรต่างๆ มีการทำ Corporate Social

เข้าใจกิจกรรมต่างๆ ซึ่งตัวแทนส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายบุคคลขององค์กรนั้นๆ หลังจากนั้นจะมีการอบรม พาไปศึกษาดูงาน แล้วนำมาถอดองค์ความรู้ เพื่อนำมาสร้างเป็นกิจกรรมในองค์กรของตัวเอง เมื่อทำมาได้สักระยะแต่ละองค์กรก็มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ถ้าประเด็นไหนทางสังคมน่าสนใจ องค์กรต่างๆสามารถร่วมทำกันได้ ทางมูลนิธิก็จะประสานให้เกิดการร่วมมือ

Responsibility (CSR) แต่มักจะเห็นแต่ ‘กิจกรรม’ มากกว่า ‘ผล’ที่เกิดขึ้น เช่น การปลูกป่าชายเลน หรือการยิงเมล็ดพันธุ์พืชพนักงานในองค์กรได้ทำกิจกรรมดีๆ ร่วมกัน แต่ผลที่ได้รับอาจไม่ด้อยอย่างที่คาดคิด ต้นไม้ที่ปลูกหรือยิงเข้าไปในป่าเจริญเติบโตน้อย เราจึงชวนองค์กรต่างๆมาทำในเรื่องการให้ อย่างมีกลยุทธ์ คือ เป็นการให้ที่สร้างสังคมน่าอยู่ สร้างสังคมเข้มแข็งได้ เราทำหน้าที่ในการขายไอเดีย กระตุ้นส่งเสริมให้สถานประกอบการ องค์กรต่างๆทำกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสังคม รวมถึงเชื่อมโยงองค์กรต่างๆ เป็นเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดองค์ความรู้ระหว่างกันอีกด้วย”

กระบวนการทำงานของมูลนิธิฯ เริ่มจากการเป็นตัวกลางในการพูดคุยทำความเข้าใจ

จิตอาสา...ก่อนการดีเพื่อสังคม

ที่ผ่านมากิจกรรมหนึ่งที่ทางมูลนิธิฯ สนับสนุนคือ การที่องค์กรเอกชนเข้าไปทำกิจกรรมกับเด็กๆ ในสถานพินิจ ซึ่งเป็นโครงการที่มีความยั่งยืน มีกระบวนการเป็นขั้นตอน เริ่มจากการไปเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกในการใช้ชีวิต มีการฝึกอบรมอาชีพ และสุดท้ายมีการรับเข้าทำงานในสถานประกอบการ

นอกจากนั้น ยังมีโครงการที่ให้องค์กรต่างๆ ชักชวนพนักงานให้นำเสื้อผ้าข้าวของเครื่องใช้ที่อยู่ในสภาพดี มาบริจาคที่ร้านปันกัน ของมูลนิธิยุวพัฒน์ เพื่อที่ทางร้านจะนำไปจำหน่ายและนำเงินที่ได้ไปใช้ในโครงการทุนการศึกษา “ส่งน้องเรียน สร้าง

เด็กดี” ที่สร้างโอกาสทางการศึกษาและช่วยเหลือเยาวชนผู้ขาดโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รวมถึงโครงการพัฒนาเยาวชน และโครงการพัฒนาครู

รวมถึงโครงการห้องสมุด 4 มิติ ที่จะทำให้เด็กด้อยโอกาสในชนบทได้พัฒนาทักษะต่างๆ ที่แบ่งออกเป็น **มุมดู** ประกอบด้วย ทีวี สื่อมัลติมีเดีย สำหรับเด็ก เช่น ซีดี วีซีดี (เช่น สารคดี เพลงเรียนภาษาอังกฤษ) **มุมอ่าน** รวบรวมหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ตามคำแนะนำของหน่วยงานวิชาการ เช่น หนังสือนิทาน ภาพประกอบวรรณกรรมเยาวชน **มุมเขียน** ทำให้เด็กฯ ปลอดภัยจินตนาการสู่กระดาษด้วยการวาดภาพระบายสี ส่วน **มุมเล่น** มีของเล่นเสริมสร้างพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยของเล่นที่เสริมสร้างการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น เกม crossword ตัวต่อพญานาค

คุณกรรชิตเล่าว่า ความยั่งยืนของการทำโครงการต่างๆ เกิดขึ้นได้ก็ด้วยการสื่อสารที่ดี ในองค์กร มีการเปิดเป็นเวทีมาเล่าถึงความสุข สิ่งที่ได้เรียนรู้ของพนักงาน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมต่อไปอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญ เมื่อคนทำงานมีความสุข และมีคุณธรรม องค์กรได้รับเสียงชื่นชมจากคนภายนอก ผลประกอบการที่ดีขึ้น ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อสังคมตามมาในที่สุด

อย่างไรก็ตาม โครงการทุกอย่างที่เกิดขึ้นไม่อาจสำเร็จได้หากขาดความร่วมมือร่วมใจของคนในองค์กร สิ่งสำคัญคือ ความตระหนักว่าตัวเองสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม

ได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมอย่างแท้จริง ที่ผ่านมามีอุปสรรคปัญหาบ้าง เช่น ผู้บริหารในบางองค์กรไม่เห็นความสำคัญ ทางมูลนิธิฯ มองหาทางแนวทางในการแก้ไขปัญหา ด้วยการจัดเสวนาพูดคุยกับผู้บริหารโดยเฉพาะเพื่อทำความเข้าใจมากขึ้น

มูลนิธิหัวใจอาสา พยายามนำปัญหาทางสังคม มาเป็นตัวตั้ง แล้วชักชวนองค์กรน้อยใหญ่มาร่วมแรงร่วมใจกันคิดหากลยุทธ์ในการเป็นผู้ให้ เพื่อตอบโจทย์ทางสังคมอย่างแท้จริง และวันนี้ความสำเร็จก็เกิดขึ้นอย่างชัดเจนแล้วในหลายองค์กร ซึ่งสะท้อนเป็นผลดีต่อสังคมนั่นเอง

โรงพยาบาลบางมูลนาก

โรงพยาบาลคุณภาพสู่โรงพยาบาลคุณธรรม

กระเป๋ใส่สายอาหาร ที่เจ้าหน้าที่ห่อหุ้มด้วยทaping ร่วมกับคิวดประติษฐ์ขึ้น เพื่อให้สายอาหารไม่เลื่อนหลุดจากตำแหน่งขณะพลิกตะแคงตัว ช่วยให้ผู้ป่วยไม่ต้องเจ็บตัวซ้ำจากการใส่สายอาหารใหม่

เครื่องนอน มุ้งครอบกันยุง ที่ทางห้องคลอดจัดเตรียมไว้ให้ญาติที่มาฝากคลอดลูกเงิน หรือญาติผู้ป่วยแผนกอื่นได้ยืมใช้

เครื่องต้ม ขนมห ที่ทางห้องฉุกเฉินจัดเตรียมไว้ให้ผู้รับบริการรับประทานรองท้องโดยไม่คิดมูลค่า เมื่อเห็นว่าโรงพยาบาลอยู่ไกลจากตลาด หาซื้ออาหารรับประทานไม่สะดวก หรือแม้กระทั่งเสื้อผ้ารองเท้าที่รับบริจาคมาจัดเตรียมไว้ให้ใส่กลับบ้าน หากเครื่องแต่งกายของผู้ป่วยและญาติขาดหรือเปื้อนเลือดจากอุบัติเหตุ

เป็นตัวอย่งการบริการด้วยหัวใจจากบุคลากรโรงพยาบาลบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ในโครงการ “โรงพยาบาลคุณธรรม” ที่สร้างสุขให้กับผู้รับและผู้ให้บริการจนงอกงามเป็นคุณธรรมทุกพื้นที่ ความดี

ทั้งโรงพยาบาลและกำลังแม่ข่ายความดีที่สร้างสุขนี้ออกสู่สังคมวงกว้าง

คุณภาพที่มากับความเครียด

โรงพยาบาลบางมูลนาก เป็นโรงพยาบาลขนาด 90 เตียง ผ่านการรับรองเป็นโรงพยาบาลคุณภาพแห่งแรกของจังหวัดพิจิตรและภาคเหนือตอนล่าง และผ่านการประเมินซ้ำเพื่อรับรองคุณภาพ (Re-Accreditation) ถึง 3 ครั้ง ทั้งยังพยายามสนองต่อนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายสุขภาพระดับอำเภอ (DHS : District Health System) หลอมรวมพลังเครือข่ายทุกฝ่ายในการดูแลคนพิการและผู้ป่วยเรื้อรัง และนโยบายการให้บริการด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์ ของกระทรวงสาธารณสุข

พร้อมไปกับคุณภาพของการให้บริการ สิ่งหนึ่งที่ผู้บริหารโรงพยาบาลไม่เคยละเลยก็คือความสุขของบุคลากร เมื่อเห็นว่าการประเมินคุณภาพด้วยตัวชี้วัดในทุกเรื่องอยู่ตลอดเวลา ได้สร้างความกดดันให้บุคลากรจนเกิดความเครียด จึงได้พยายามนำกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมรื่นเริงมาช่วยให้บุคลากรผ่อนคลายขึ้น แต่ก็ยังคงมีความเครียดอยู่ ทั้งนี้ด้วยสัดส่วนของผู้ให้ต่อผู้รับบริการ และธรรมชาติของงานบริการสาธารณสุขที่มีความกดดันสูง ที่สุดจึงมาพบคำตอบของทุกโจทย์ความต้องการในการดำเนินงาน “โรงพยาบาลคุณธรรม”

สู่การเปลี่ยนแปลง

ในการประชุม HA National Forum 2556 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ได้นำเสนอผลสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิद्याคม เป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ และเสนอแนวคิดให้คณะแพทย์พัฒนา “โรงพยาบาลคุณธรรม” ขึ้น

ทพ.ไพรัช กาวประเสริฐทันตแพทย์ชำนาญการ โรงพยาบาลบางมูลนาก ซึ่งเป็นคนพิชิตโดยกำเนิด ได้ทราบถึงความสำเร็จของโรงเรียนคุณธรรม และรับรู้ถึงพลังสังคมในการพัฒนาคุณธรรมความดีของคนอำเภอบางมูลนาก จึงเกิดแนวคิดร่วมกับทีมงานจัดทำโครงการ “โรงพยาบาลคุณธรรม” ขึ้น โดยมีนพ.ดิเรก ขำแป้น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลในขณะนั้นและศิษย์เก่าโรงเรียน

บางมูลนากภูมิวิद्याคม ให้การสนับสนุนต่อมา นพ.วิศิษฐ์ อภิสิทธิ์วิद्या ผู้อำนวยการโรงพยาบาลคนปัจจุบัน ได้บันทึกข้อตกลงร่วมกับศูนย์คุณธรรม ในการส่งเสริมองค์กรคุณธรรมสู่สังคมคุณธรรม และสานต่อโครงการจนสัมฤทธิ์ผล

เครื่องมือสำคัญ “5 เมล็ดพันธุ์ความดี”

จากการไปถอดบทเรียนโรงเรียนคุณธรรมที่โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิद्याคม พบว่าแม้จะเป็นองค์กรที่ต่างกัน แต่สามารถประสบความสำเร็จ สู่การเป็นองค์กรคุณธรรมได้ หากดำเนินตาม 5 เมล็ดพันธุ์ความดี คือ

1. ร่วมกันหาอัตลักษณ์หรือคุณธรรมหลักขององค์กรที่จะยึดถือร่วมกัน โดยให้เจ้าหน้าที่ทุกคน ทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น จากคุณธรรมที่แต่ละคนอยากทำ ร่วมกันเป็นอัตลักษณ์ของหน่วยงานหลายๆ หน่วยงานเป็นอัตลักษณ์ขององค์กร ทำให้ได้อัตลักษณ์ของโรงพยาบาลบางมูลนาก คือ เมตตา เสียสละ รับผิดชอบ จากนั้นบุคลากรแต่ละระดับได้แก่ กรรมการบริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน และบุคลากร กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณธรรมนั้นๆ กันขึ้นเองภายในกลุ่ม และประกาศให้สาธารณชนรับรู้อย่างเป็นทางการ เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติได้ตามพฤติกรรมบ่งชี้

2. สร้างแกนนำที่มีความเข้าใจและมีพลังในการขับเคลื่อนโครงการจนประสบผลสำเร็จ ในกรณีของโรงพยาบาลบางมูลนากมี

แกนนำ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร หัวหน้างาน และเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ทั้ง 3 กลุ่ม ยังมีกลุ่มย่อยที่รวมตัวกันตามความสมัครใจ และกลุ่มตามหน่วยงานอีกด้วย

3. สร้างโครงการคุณธรรม ที่มาจาก **“ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ”** ดำเนินการจนเกิดผล และถอดบทเรียนมาเป็นคุณธรรมที่ต้องการ โดยโครงการจาก **ปัญหาที่อยากแก้** จะเป็นการแก้ไขปัญหาในหน้าที่ความรับผิดชอบ เช่น ในหน่วยงานมีปัญหาที่ต้องแก้ไขหลายปัญหา ก็นำ 1 ปัญหา มาทำเป็นโครงการ ส่วนปัญหาที่เหลือก็ทำตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามปกติ

ยกตัวอย่าง กลุ่มงานกายภาพบำบัด ทำโครงการศูนย์ 3 วัยใกล้ใจ ใกล้บ้าน จัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูขึ้นในโรงพยาบาลระดับตำบล เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยระยะฟื้นฟู กระตุ้นพัฒนาการเด็กพิการ และพัฒนาการล่าช้า ช่วยให้เข้าถึงบริการ โดยไม่ต้องเสียเงินค่าเดินทางไปโรงพยาบาลอำเภอ

ส่วน **โครงการจากความดีที่อยากทำ** คือโครงการทำความดีอะไรก็ได้ ตามความสนใจอย่างกลุ่มงานบริหารจัดการทำเหรียญโปรยทาน และพานดอกไม้ สำหรับให้ญาติที่มารับศพผู้ป่วยเสียชีวิตฉุกเฉิน

หรือบางหน่วยงานอาจทำโครงการทั้ง 2 ลักษณะ เช่น ห้องคลอดทำโครงการถุงดวงเลือด ที่ทำได้ง่ายและประหยัด ช่วยให้

ประเมินภาวะตกเลือดหลังคลอดได้สะดวก เพื่อช่วยเหลือได้ทันเวลาที่ เป็นโครงการจากปัญหาที่อยากแก้ และทำโครงการมุ้งเื้ออาหาร ให้ญาติผู้ป่วยยืม เป็นโครงการความดีที่อยากทำ ก็ได้เช่นกัน

4. จัดตลาดนัดคุณธรรม เพื่อเผยแพร่กิจกรรม แบ่งปันความรู้ และแลกเปลี่ยนพัฒนาแนวทางการสร้างคุณธรรมที่ปรารถนาตามแนวคิด **“ทำดีต้องมีแฮร์” “ทำดีมีที่ยืน” และ “ทำดีก็อปปีได้”** โดยทางโรงพยาบาลจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในช่วงปลายกันยายน

5. มีกัลยาณมิตร ที่สนับสนุนและให้กำลังใจในการทำมาความดีอย่างต่อเนื่อง ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

คุณธรรม...คุณภาพที่ภาพพร้อมความสุข

คุณปานทิพย์ บุญประเสริฐ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ หนึ่งในแกนนำโครงการโรงพยาบาลคุณธรรมของโรงพยาบาลบางมูลนาก เล่าว่า **“โครงการคุณธรรมของโรงพยาบาลบางมูลนากเป็นการนำงานประจำมาทำให้มีคุณภาพขึ้น และเพิ่มการใส่ใจจิตใจลงไป จึงไม่เป็นการเพิ่มภาระงาน อีกทั้งโครงการในปีก่อนๆ ก็จะเป็นงานประจำในปีต่อมา จึงมีโครงการเกิดขึ้นใหม่ทุกปี เรานำโครงการที่เห็นว่าดีไปต่อยอดกันได้**

ทั้งยังเป็นโครงการที่มีทั้งคุณภาพและคุณธรรม เพราะมีคุณภาพเหมือนโครงการโดยทั่วไป คือ PDCA (Plan-

Do-Check-Action) แต่เพิ่มคุณธรรมด้วยการหาคำตอบของ 2 คำถาม คือ 1.ใช้คุณธรรมอะไรจึงจะทำให้โครงการนี้สำเร็จได้ (เมตตา เสียสละ หรือรับผิดชอบ) และ 2.ทำโครงการนี้แล้วมีความรู้สึก สุข ทุกข์ อื่นๆ อย่างไร”

อีกทั้ง การดำเนินงานโรงพยาบาลคุณธรรม เป็นการประเมินผลตนเองตามพฤติกรรมบ่งชี้ที่บุคลากรแต่ละระดับได้ตกลงร่วมกัน และประกาศออกไปเพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการปฏิบัติตาม หากไม่ได้ตามเกณฑ์ก็มีการแจ้งผลการประเมินให้ทราบ เพื่อแก้ไขตามความสมัครใจ จึงไม่สร้างความกดดันและความเครียดเหมือนการประเมินคุณภาพแบบเดิมๆ แต่ผลกลับออกมาอย่างน่ายินดี นพ.วิศิษฎ์ กล่าว

“ในปี 2558 โรงพยาบาลบางมูลนากสามารถเป็นต้นแบบโรงพยาบาลคุณธรรมได้อย่างแท้จริง มีกัลยาณมิตรที่มาเยี่ยมชมศึกษาดูงาน เชิญผู้อำนวยการและบุคลากรไปเป็นวิทยากรทั้งในและนอกพื้นที่ทั่วประเทศมากกว่า 20 หน่วยงาน และจากการเรียนรู้ภายในองค์กรเอง เราสัมผัสได้ว่าโรงพยาบาลของเรามีต้นทุนคุณธรรมสูงขึ้นไปทุกระดับ คนภายในองค์กรพูดคุยกันมากขึ้น มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานและผู้รับบริการมากขึ้น ข้อร้องเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด นึกถึงองค์กรรวมในการให้บริการมากขึ้น การประชุมที่เคยเถียงกันอย่างเอาเป็นเอาตาย

ตอนนี้เราเบรกก้นคำเดียวว่า “เมตตา” พวกเราก้ข้าเฮกันได้ทั้งห้อง บรรยากาศผ่อนคลายลงทันที เราชื่นชมกันด้วยความจริงใจมากขึ้น มีจิตอาสาที่เสียสละตนเองทำงานเพื่อองค์กรส่วนรวมโดยไม่ต้องร้องขอ เรามีการต่อยอดความคิดกันโดยไม่หวง”

ในวันนี้ ที่โรงพยาบาลบางมูลนาก เราจึงได้เห็นโครงการคุณธรรมจากที่เคยทำเพื่อผู้ป่วยและญาติ เริ่มแผ่ขยายสู่องค์กรและเพื่อนร่วมงาน ดังเช่น การสอนแปรงฟันอย่างถูกวิธีให้กับเจ้าหน้าที่แผนกอื่นๆ ของแผนกทันตกรรม เมื่อสังเกตเห็นว่าเจ้าหน้าที่แผนกอื่นมีปัญหาเรื่องสุขภาพปากและฟัน หรือกลุ่มยุทธศาสตร์ที่ทำโครงการคืนความสุขให้โรบอต อาสาทำความสะอาดอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ร่วมกัน เพื่อลดการติดเชื้อ

“โรงพยาบาลคุณธรรม หมายถึงโรงพยาบาลที่มีกระบวนการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ ในการใช้หลักคุณธรรมมาแปลงเป็นพฤติกรรมและกิจกรรมทั้งหมดในโรงพยาบาล ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของทั้งโรงพยาบาล

โรงพยาบาลคุณธรรมจึงไม่ใช้การนุ่งขาวห่มขาว ทำสมาธิกันทั้งวัน แต่เป็นการปลูกความดีที่มีอยู่ในแต่ละคนออกมาเป็นคุณธรรมหลักขององค์กร เป็นจุดเริ่มต้นในการทำความดี เพื่อขยายผลไปสู่คุณธรรมอื่นๆ ในการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข” นพ.วิศิษฎ์ กล่าวสรุป

โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง

ต้นแบบการพัฒนา “จิตอาสาเพื่อสังคม”

๑๑ อยากให้นักเรียนของเรามีจิตอาสาเป็นพื้นฐานของชีวิต ไม่เห็นแก่ตัว มองเห็นผู้อื่นก่อนที่จะมองเห็นตัวเอง และได้รับความสุขจากการให้ นั่นคือการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ถ้าเด็กๆ เขาได้ซึมซับสิ่งเหล่านี้ไปเรื่อยๆ จนโตเป็นผู้ใหญ่ พวกเขาจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสุข และสังคมนั้นก็จะเป็นสังคมแห่งความสุข ๑๑

เป็นเวลากว่าสิบปีที่ชาวชุมชนบ้านหนองตาบ่ง นำโดยอาจารย์วรธรรม วรรณศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมแห่ง “การให้” จนกลายเป็นสังคมแห่ง “ความสุข” อย่างที่ทุกคนปรารถนา ด้วยเครื่องมือสำคัญคือ “จิตอาสาเพื่อสังคม”

เส้นทางสู่การพัฒนาจิตอาสาเพื่อสังคม

เมื่อปี 2550 โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาดูงานที่มูลนิธิพุทธฉือจี้ องค์กร

การกุศลที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยได้วัน ซึ่งมีอาสาสมัครกว่า 2 แสนคน อุทิศตนช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ด้วยจิตอาสา

จากการศึกษาดูงานครั้งนั้นได้สร้างแรงบันดาลใจในการคิดโครงการสร้างเสริมคุณธรรมผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยมีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ให้การสนับสนุน ซึ่งโรงเรียนได้เลือกใช้กระบวนการ “จิตอาสาเพื่อสังคม” ในการปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กนักเรียน และขยายผลต่อไปยังชุมชน

“การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทำได้หลายวิธี แต่เราเลือกใช้วิธีจิตอาสา เพราะกิจกรรมจิตอาสาจะช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้อ่อนโยน รู้จักการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งชุมชนบ้านหนองตาบ่งมีต้นทุนทางด้านนี้อยู่แล้ว สังเกตได้จากเวลาขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้มาร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ อย่างการพัฒนาชุมชน หรือช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย พวกเขาจะมาช่วยกันด้วยความเต็มใจ และจากที่ได้ไปดูงานที่ฉือจี้ เรื่องอาสาสมัครที่ทำงานต่างๆ ด้วยจิตอาสา ก็เกิดความประทับใจ เลยนำมาปรับใช้ในบริบทของบ้านหนองตาบ่ง” อาจารย์วิวรรธน์กล่าว

กิจกรรมสร้างสรรค์ จิตอาสาเพื่อสังคม

เดิมทีโรงเรียนบ้านหนองตาบ่งมีกิจกรรม “ครูอาสา” เพื่อแก้ปัญหาเด็กติดเกมอยู่ก่อนแล้ว โดยกลุ่มครูอาสาคอยดูแลส่งเสริมให้นักเรียนหันมาอ่านหนังสือแทนการเล่นเกมส์ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน

โรงเรียนจึงเริ่มต้นจากการต่อยอดทุนดีที่มีอยู่ ด้วยการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมครูอาสาที่หลากหลายมากขึ้น โดยการจัดกลุ่มครูที่มีความถนัดในแต่ละเรื่อง เช่น ครูที่มีความสามารถในการวาดภาพ จัดดอกไม้สด ร้อยมาลัย ทำดอกไม้แห้ง สอนทำอาหาร ฯลฯ มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ซึ่งนอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผลจากกิจกรรมครูอาสายังเป็นการเรียกศรัทธาของคนในชุมชน จึงเกิดการร่วมกันบริจาคข้าวของต่างๆ ให้กับโรงเรียน อีกทั้งยังมีผู้ปกครองที่อาสาเข้ามาเป็นครู ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กๆ อีกด้วย

พลังจิตอาสาที่ส่งต่อจากครูสู่ลูกศิษย์ทำให้เกิดกิจกรรม “ยุวชนจิตอาสา” ขึ้น โดยมีเด็กนักเรียนเป็นแกนนำในการบำเพ็ญประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น การช่วยกันเก็บขยะในที่สาธารณะ ทำให้ขยะในชุมชนลดลงอย่างเห็นได้ชัด หรือในช่วงที่วัดมีงานบุญ เช่น งานทอดกฐิน ฟ้าป่า เด็กๆ จะรวมตัวกันไปช่วยทำความสะอาดวัด และบ่อเลี้ยงที่มิงงานบำเพ็ญกุศลศพเกิดขึ้นในชุมชน เด็กๆ ก็จะไปช่วยกันบริการน้ำดื่มและอาหารว่างให้กับแขกที่มาร่วมงาน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้นระหว่างโรงเรียน วัด และชุมชน

นอกจากนี้ เด็กๆ และผู้ปกครองยังช่วยกันทำอาหารไปเลี้ยงผู้สูงอายุและผู้ป่วยที่เป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต ซึ่งอยู่ในการดูแลของวัดวังขนายทายิการาม โดยเด็กๆ จะปฏิบัติเหมือนเป็นลูกหลาน ช่วยป้อนอาหารให้กับผู้ป่วย พุดคุยเพื่อคลายความเหงาและความกังวลใจให้กับผู้ป่วย ทำให้พวกเขาเกิด

การเรียนรู้ในการช่วยเหลือดูแลผู้อื่น ที่สำคัญคือสร้างความตระหนักเรื่องความกตัญญู กตเวที มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีจิตใจอ่อนโยน

การจัดกิจกรรมด้านจิตอาสาเหล่านี้ทำให้เด็กๆ ได้สัมผัสกับของจริง และลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อได้ฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยหล่อหลอมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น เช่น ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมากขึ้น กล้าแสดงออก รู้จักการแบ่งปันและเสียสละ เป็นต้น

การสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมของโรงเรียนบ้านหนองตาบ่งได้ขยายผลไปสู่ชุมชน เกิดเป็นพลัง “ชุมชนจิตอาสา” ของกลุ่มชาวบ้านหนองตาบ่งที่อุทิศตนเข้ามาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นประจำ อย่าง “โครงการพลังจิตอาสาพาครอบครัวอบอุ่น” ที่เกิดขึ้นเพื่อเติมเต็มความรักความอบอุ่นให้กับเด็กนักเรียนที่ขาดผู้ปกครองคอยดูแล มีชาวบ้านอาสาเข้ามาเป็นพ่อแม่อุปถัมภ์ให้กับเด็กๆ กลุ่มนี้ โดยโรงเรียนจะคัดกรองเด็กที่มีปัญหาครอบครัว แล้วจับคู่กับพ่อแม่อุปถัมภ์ที่มีคุณสมบัติตรงกัน เช่น เด็กที่เล่นฟุตบอลเก่งจะจับคู่กับพ่อแม่อุปถัมภ์ที่มี

ความถนัดด้านกีฬา เป็นต้น ซึ่งพ่อแม่อุปถัมภ์ จะให้การช่วยเหลือโดยให้ “ความรักและเวลา” เข้ามาดูแล พุดคุยให้กำลังใจ และให้คำแนะนำปรึกษาในการดำเนินชีวิต

ศูนย์การเรียนรู้ “โรงเรียนจิตอาสา”

ผลสำเร็จจากกระบวนการหล่อหลอม “จิตอาสาเพื่อสังคม” จนเกิดครูจิตอาสา เยาวชนจิตอาสา และชุมชนจิตอาสา ทำให้โรงเรียนบ้านหนองตาบ่งกลายเป็นตัวอย่างของการปลูกฝังคุณธรรมด้านจิตอาสา และยกระดับเป็น “ศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนจิตอาสา” มีโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ มาศึกษาดูงานโดยเฉลี่ยปีละกว่า 20 คณะ และยังเป็นสถานที่จัดค่ายกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรมในตัวนักเรียน

นอกจากนี้ ยังสามารถขยายเครือข่ายจิตอาสาไปยังโรงเรียนบ้านหนองหวาย ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายในจังหวัดกาญจนบุรี ที่เดิมที่เด็กในโรงเรียนมีกิจกรรมารายาทที่ค่อนข้างแข็งกระด้าง แต่เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมค่ายปลูกต้นกล้าจิตอาสา และกลับไปทำกิจกรรมจิตอาสาในพื้นที่ของตนเองเป็นเวลา 1 ปี เช่น การทำความสะอาดวัด เขียมบ้าน ผู้สูงอายุ นวดและป้อนข้าวให้กับผู้สูงอายุที่

“ไม่มีญาติพี่น้องคอยดูแล ฯลฯ ทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กๆ เปลี่ยนไปเป็นเด็กที่มีความอ่อนโยนและนอบน้อมมากขึ้น

การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 4 ตำบลวังขนาย ซึ่งไม่มีวัด และไม่มีศาลาอเนกประสงค์ของหมู่บ้าน โรงเรียนจึงเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ทำให้มีการพบปะกันระหว่างโรงเรียนและกลุ่มแกนนำชุมชนบ่อยครั้งจนเกิดสายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น เมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ก็มักจะได้รับความร่วมมือร่วมแรงจากชุมชนเป็นอย่างมาก ดังนั้น “การมีส่วนร่วม” ของภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินโครงการจิตอาสาเพื่อสังคมประสบความสำเร็จ

อาจารย์วิวรรธน์เล่าว่า “ความยั่งยืนของโครงการขึ้นอยู่กับชุมชน หากชุมชนมองว่าเรื่องจิตอาสาเป็นเรื่องสำคัญก็จะเกิดการสานต่อด้วยตัวของเขาเอง และในที่สุดก็จะเกิดความยั่งยืน อย่างทุกวันนี้ในกลุ่มแกนนำจะมีการประชุมปรึกษาหารือกันทุกเดือน ใครมีปัญหาอะไรก็จะเอามาพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน

ให้ทุกคนได้รู้เท่าๆ กัน เพราะทุกคนต่างเป็นเจ้าของโครงการเหมือนกัน หรือเวลาที่มีคนมาดูงานด้านจิตอาสา ชาวบ้านจะมาช่วยกันเยอะมาก เพราะเขาถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน ไม่ใช่หน้าที่ของโรงเรียนหรือของใครคนใดคนหนึ่ง อันนี้ผมถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ”

ทุกวันนี้โรงเรียนและชาวชุมชนบ้านหนองตาบ่ง ยังคงดำเนินกิจกรรมด้านจิตอาสาต่างๆ อย่างแข็งขัน เพื่อสานต่อปณิธานในการสร้างจิตอาสาให้เต็มพื้นที่ พร้อมไปกับปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กและเยาวชนบ้านหนองตาบ่ง บ่มเพาะ “ต้นกล้าจิตอาสาเพื่อสังคม” เพื่อวันหนึ่งข้างหน้า พวกเขาจะเติบโตเป็นไม้ใหญ่แห่งการให้ โดยไม่หวังผลตอบแทน...

โรงเรียนศรีสังวาลย์

เด็กดีมีจริยธรรม โรงเรียนสร้างได้

๑๑ คนเราทุกคนฝึกฝนได้ ความพิการไม่ใช่อุปสรรคในการฝึกฝนตนเองให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ ๑๑

คำกล่าวนี้ของครูโป้-ทิพย์ภาพร เนตรแก้ว ครูผู้สอน และปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคลและกิจการนักเรียน โรงเรียนศรีสังวาลย์ สะท้อน

ให้เห็นถึงแนวคิดในการฝึกฝนพัฒนานักเรียนของที่นี่ โดยยึดหลักความเท่าเทียมกันในสิทธิของความเป็นมนุษย์ ที่มองว่าคนทุกคนฝึกฝนได้ แม้จะมีความพร้อมของสภาพร่างกายแตกต่างกันก็ตาม

โรงเรียนศรีสังวาลย์ เป็นโรงเรียนในมูลนิธิธิดานุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ตั้งอยู่ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ให้การศึกษาสำหรับคนพิการระดับก่อนวัยเรียน และวัยเรียนทั้งระบบประจำ และไปกลับ

เมื่อคนที่มีแขนขาร่างกายปกติ สามารถบ่มเพาะจริยธรรมที่งดงามให้เกิดขึ้นทั้งทางกาย วาจา ใจได้ แล้ว ทำไมคนที่มีความพิการจะฝึกฝนตนเองไม่ได้...นี่คือโจทย์ตั้งต้นที่โรงเรียนแห่งนี้ใช้ความพากเพียร และความเอาใจใส่ของครูบาอาจารย์ สร้างนักเรียนผู้มีความพิการ ให้มีความสุขภาพ อ่อนโยน พุดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใสที่ออกมาจากใจได้สำเร็จ

เริ่มต้นที่...เราสามารถรักกันได้

“เพราะความพิการหรือเปล่านั้นที่ทำให้เด็กๆ ไม่ทำความเคารพคุณครู หรือเป็นเพราะ ‘ใจ’ ของเขาที่ไม่อยากแสดงความ

เคารพ” ความคิดนี้แวบเข้ามาในความคิดของ ครูโป้ เมื่อมองไปยังเด็กนักเรียนของโรงเรียน ศรีสังวาลย์ แล้วพบว่าเด็กที่นี้เวลาเจอ ครูบาอาจารย์ก็จะก้มหน้างู้ๆ เมื่อมีแขก มาเยี่ยมก็ไม่มีนักเรียนคนไหนยกมือไหว้ หรือพูดจาทักทายด้วยสีหน้าแววตาที่แจ่มใส

หลังจากคิดทบทวนแล้วยังไม่พบ คำตอบที่พอใจ ครูโป้ก็ขอความร่วมมือร่วมใจ จากครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนมาร่วมทำวิจัยแบบ ไม่เป็นทางการด้วยกัน เพื่อค้นหาว่าสาเหตุ

ผลจากการระดมสมอง พบว่า ร่างกาย ที่พิการไม่ได้เป็นอุปสรรคในการแสดงความ อ่อนน้อมถ่อมตนของนักเรียนเลย เพราะ บางคนแม้จะมีความพิการ เช่น มือเกร็ง แต่ ก็ยังสามารถพูดคุยกทักทายได้ ดังนั้น สาเหตุ ที่เด็กๆ ไม่แสดงความเคารพหรือทักทาย คนอื่น น่าจะมาจากกรณีที่โรงเรียนไม่ได้อบรม บ่มสอนในสิ่งที่ถูกที่ควรมากกว่า

นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา คุณครูทั้ง โรงเรียนจึงร่วมมือร่วมใจกันเป็นแบบอย่าง ที่ดีให้นักเรียนด้วยการพูดจาทักทายและ สวัสดีกัน รวมถึงยังสอนให้นักเรียนทุกคน พูดจาทักทาย และสวัสดิคุณครูทุกครั้งที่ได้

พบเจอกัน เมื่อนักเรียนรุ่นน้องเจอหน้ารุ่นพี่ ก็ต้องทักทาย และไหว้อย่างสวยงาม ส่วน รุ่นพี่ก็ต้องยกมือรับไหว้และทักทายรุ่นน้อง เช่นเดียวกัน จนที่สุดเมื่อสิ่งๆ ที่ทำนี้กลายเป็น ธรรมชาติ และกิจวัตรประจำวันของคนทั้ง โรงเรียน เมื่อมีใครมาเยี่ยม เด็กๆ ในโรงเรียน ศรีสังวาลย์ก็จะเข้าไปพูดคุยทักทายด้วย สีหน้าแววตาที่ยิ้มออกมาจากใจอย่างแท้จริง

ทั้งหมดนี้ จึงเป็นบทสรุปที่ดีของคุณครู ในโรงเรียนว่า คนเป็นครูต้องเป็นตัวอย่างที่ ดีของนักเรียน คนเป็นครูต้องทวนซ้ำย้ำคิด เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นในใจนักเรียน และ ทำให้เห็นว่าแม้จะเป็นคนพิการก็สามารถ พัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ของตัวเอง ให้เป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีกิริยา มารยาทที่งดงามน่าชมได้

ปลูกคุณธรรม เท่ากับสร้างคนดีสู่สังคม

หลังจากเห็นผลดีของการอบรมสั่งสอน ให้นักเรียนมีคุณธรรมแล้ว เมื่อทางโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรมให้ทำ โครงการโรงเรียนต้นแบบแหล่งเรียนรู้เชิง คุณธรรม ครูในโรงเรียนก็ช่วยกันคิดโครงการ เพื่อนำมาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กๆ ในโรงเรียน โดยมีแนวคิดหลักว่า “ทำอย่างไร โรงเรียนศรีสังวาลย์จึงจะสามารถสร้างคนดี สู่สังคม”

นี่จึงเป็นแรงบันดาลใจให้โรงเรียนทำ โครงการต่อมาคือ “ศรีสังวาลย์สร้างคนดี สู่สังคม :นิทานสนามหญ้า” ที่มาจากปัญหา ที่ว่า เด็กที่มีความพิการมักไม่กล้าแสดงออก ไม่กล้าพูด กล้าสบตา ทางโรงเรียนจึงคิด กิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกฝนตนเอง ด้วยการ “เล่านิทาน” โดยเริ่มจากการให้

นักเรียนที่เป็นกรรมการนักเรียนมาช่วยกันเขียนพล็อตเรื่อง วาดรูป เขียนการ์ตูน โดยมี **พี่เอ๊ะ-ผดุง ไกรศรี** นักวาดการ์ตูนผู้สร้างสรรค์หุ่นยนต์อินเตอร์ให้เป็นที่รู้จัก ช่วยเหลือให้นิทานหลายๆ เรื่องที่เด็กๆ ช่วยกันคิด กลายเป็นซีรี่ย์ที่มีความสนุกสนาน เมื่อเขียนเรื่องเสร็จแล้ว นักเรียนต้นแบบก็จะนำไปฝึกแสดง พอถึงเช้าวันศุกร์ พี่ๆ จะมาแสดงให้น้องๆ ดูที่สนามหญ้าเดือนละครั้งหรือสองครั้ง ส่วนน้องๆ ก็จะตั้งหน้าตั้งตารอคอยช่วงเวลานี้มาก

ส่วนใหญ่เรื่องราวที่เด็กๆ นำมาเล่าเป็นนิทาน คือ เรื่องราวใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน เช่นเรื่อง "ของหายได้คืน" ดังนั้นนอกจากเด็กๆ จะได้รับความสนุกสนานแล้ว

ยังได้ซึมซับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมไปด้วย ปรียาย เมื่อแสดงที่โรงเรียนจนเกิดความมั่นใจแล้ว คุณครูก็ชักชวนเด็กๆ ให้ไปแสดงยังโรงเรียนด้อยโอกาสอื่นๆ แรกๆ เด็กๆ ไม่มั่นใจว่าตัวเองจะทำได้ เพราะโดยปกติเด็กที่มีความพิการจะมีความอาย ไม่กล้าแสดงออกอยู่มากกว่าเด็กทั่วไป แต่เมื่อได้ยินเสียงปรบมือ คำชื่นชม เสียงหัวเราะจากคนดูก็กลายเป็นพลังผลักดันให้พวกเขากล้าแสดงออก โดยไม่มีคำว่า "ความพิการ" มาลดทอนกำลังใจอีกต่อไป

จากจุดเริ่มต้นที่อยากสร้างวินัยให้เด็กๆ ด้วยการไหว้ มาวันนี้โรงเรียนศรีสังวาลย์สามารถสร้างเด็กให้กล้าแสดงออก โดยมองข้ามความพิการของตัวเองได้ โดยมีครูเป็นต้นแบบร่วมคิดร่วมทำ มีการสร้างนักเรียนต้นแบบ ขยายเครือข่ายจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นอื่นๆ แผลขยายกลายเป็นโรงเรียนที่คิดเห็น และทำไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากนั้น ด้วยความพิเศษของโรงเรียนแห่งนี้ ที่ผู้คนมักจะนำของมาบริจาคอยู่เนืองๆ ทำให้เด็กๆ มีข้าวของเครื่องใช้เกินความจำเป็น เพราะด้วยความพิการบางอย่างทำให้ เด็กๆ ไม่สามารถใช้สิ่งของบางอย่างที่ได้รับบริจาคมาได้ เช่น ดินสอสีแท่งสั้นที่เด็กจับไม่ถนัดมือ หรือของบางอย่างเก่าเกินไป เด็กๆ ก็ไม่ยอมได้ คุณครูจึงคิดโครงการ **"ธนาคารจิตประภัสสร"** ขึ้น เพื่อเป็นธนาคารรับฝากสิ่งของที่ไม่ใช้ของนักเรียน เมื่อรวบรวมได้มากพอก็จะชักชวนนักเรียนไปบริจาคให้เด็กๆ ในโรงเรียนด้อยโอกาสอื่นๆ ทำให้เขาเห็นว่าของที่เขาไม่ใช้ สามารถเป็นประโยชน์กับคนอื่นได้ และทำให้เด็กๆ เห็นคุณค่าของสิ่งของ และรู้จักการแบ่งปัน

ความพิการไม่ใช่ “ปัญหา”

ความตั้งใจของคุณครูในโรงเรียนศรีสังวาลย์นอกจากอยากจะทำสิ่งดีๆ ให้มีวินัยแล้ว ยังอยากให้นักเรียนที่มีความพิการรักและเอาใจใส่ร่างกายของตนเอง สร้างบุคลิกภาพที่ดีให้เกิดขึ้น โดยไม่นำความพิการมาเป็นข้อจำกัดของชีวิต ดังนั้นเด็กๆ ที่นี่นอกจากจะมีมารยาทสุภาพเรียบร้อย ยิ้มแย้มแล้ว การแต่งตัวก็ต้องสะอาดสะอ้าน

อย่างไรก็ตาม ความยากลำบากหนึ่งในการทำโครงการครั้งนี้ คือ ความพิการของนักเรียนนั่นเอง เพราะนักเรียนที่นี้บางคน “เรียนไป ผ่าตัดไป” ต้องเข้ารับการรักษาเป็นระยะ บางคนต้องรับการผ่าตัดเพื่อแก้ไขความผิดปกติของร่างกายปีละ 3-4 ครั้ง แต่ละครึ่งที่เด็กๆ กลับมาจากการรักษา คุณครูต้องช่วยกันฟื้นฟูระดับสติปัญญา กันใหม่ ทำให้สิ่งนี้กลายเป็นอุปสรรคบ้าง แต่ก็ไม่เกินกำลังความสามารถของคุณครู นอกจากนั้น บางครั้งที่มีการรับคุณครูใหม่เข้ามา กว่าที่จะปรับความคิดทัศนคติให้เป็นไปในทางเดียวกันก็ต้องใช้เวลา

หากจะบอกว่าความสำเร็จของโรงเรียนศรีสังวาลย์เกิดมาจากอะไร สิ่งที่ได้เห็นได้อย่างชัดเจนคือความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งคณะผู้บริหาร คุณครู รวมถึงผู้ปกครองที่บางส่วนก็พักอาศัยอยู่ในบริเวณโรงเรียนที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กๆ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม

ทุกวันนี้โรงเรียนศรีสังวาลย์ ได้พิสูจน์ให้คนภายนอกเห็นแล้วว่า “เด็กพิการทุกคนมีศักยภาพที่จะเป็นคนดีได้ไม่ต่างจากคนทั่วไป” อยู่ที่ว่าคุณครูและทุกคนที่รายล้อมพวกเขาจะช่วยกันสร้างสิ่งดีๆ นี้ให้เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดเป็นสำคัญ

โรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม

สร้างสรรค์สังคมจิตอาสา “หนองแขวง LOVE MODEL”

สภาพปัญหาของนักเรียนโรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ไม่ต่างจากโรงเรียนในชุมชนชนบททั่วไปที่ส่วนใหญ่ครอบครัวมีฐานะยากจน พ่อแม่จึงต้องไปทำงานต่างจังหวัดเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว บ้างก็แตกแยกหย่าร้าง เป็นสาเหตุให้นักเรียนขาดความรัก ความอบอุ่น และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ เช่น การมาโรงเรียนสาย และการยกพวกตีกันของนักเรียนต่างหมู่บ้าน

ปัญหาเหล่านี้กลายเป็นแรงกระตุ้นสำคัญที่ทำให้ อาจารย์ธนิต ทองอาจ ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม ได้ริเริ่มโครงการ “สานสายใยร่วมใจ สร้างสรรค์สังคมจิตอาสา หนองแขวง LOVE MODEL” ขึ้นในปี 2554 และเป็นจุดเริ่มต้นของศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการเสริมสร้างเด็กดีมีจิตอาสา พร้อมกับการสร้างเสริมความรัก ความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในชุมชน

หนองแขวง LOVE MODEL - รูปแบบการเสริมสร้างเด็กดีมีจิตอาสา

อาจารย์ธนิตได้เล่าถึงแรงบันดาลใจในการทำโครงการว่า “ได้อ่านหนังสืออยู่

เล่มหนึ่งของมูลนิธิพุทธฉือจี้ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับจิตอาสา อ่านแล้วรู้สึกได้แรงบันดาลใจ และเห็นช่องทางที่เราจะสามารถแก้ปัญหาของเด็กๆ ได้ ก็เลยเอามาปรึกษากับครูในโรงเรียน ครูก็เห็นดีด้วย เพราะการปลูกจิตอาสาให้กับนักเรียน จะทำให้พวกเขารู้จักเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม มีน้ำใจ มีความเข้าใจ เห็นใจ เป็นผู้ให้ และรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชนเกิดความรัก ความอบอุ่น ตัวเด็กนักเรียนเองก็เกิดภาคภูมิใจในการทำสิ่งดีๆ”

โรงเรียนได้ออกแบบให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ใน

โรงเรียน หรือครอบครัวสัมพันธ์ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4 ครอบครัว แต่ละครอบครัวประกอบไปด้วยพ่อครู แม่ครู และสมาชิกในครอบครัว คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยมีนักเรียนแกนนำทำหน้าที่เป็นพี่ใหญ่คอยดูแลน้องๆ ในครอบครัว

จากนั้นแต่ละครอบครัวจะช่วยกันคิดหาโจทย์ปัญหาที่อยากแก้หรือความดีที่อยากทำ ทั้งในบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน โดยจะทำในรูปแบบโครงการคุณธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักตั้งคำถาม อีกทั้งยังฝึกภาวะความเป็นผู้นำ และความกล้าแสดงออกอีกด้วย

กิจกรรมเด็กดีมีจิตอาสา

ทุกครอบครัวจะกำหนดแผนการทำกิจกรรมของตนเอง ซึ่งครอบคลุมทั้ง 4 พื้นที่ คือ บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน เพื่อปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมให้กับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้เป็นผู้มีจิตสาธารณะ รู้จักเป็นผู้ให้ เสียสละกำลังแรงกายในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ดังเช่น

กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสาในโรงเรียน ทุกๆ เช้า เมื่อครูและนักเรียนโรงเรียนหนองแวงวิทยาคมมาถึงโรงเรียน พวกเขาจะเข้าประจำการในเขตพื้นที่ จากนั้นก็ช่วยกันเก็บกวาดทำความสะอาดจนเป็นระเบียบเรียบร้อย

กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสาในวัด
หลายครอบครัวพากันไปทำความสะอาด เก็บกวาดใบไม้ และจัดข้าวของต่างๆ ในวัดให้เป็นระเบียบ นอกจากนี้ ยังช่วยกันเขียนป้ายเตือนใจ รณรงค์ให้รักษาสິงแวดล้อม แล้วนำไปติดไว้ที่ต้นไม้ในวัด

กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสาในชุมชน
เด็กๆ ชวนกันปั่นจักรยานออกไปเยี่ยมผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งมีหลายคนที่อยู่เพียงลำพังเพราะลูกหลานต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่ พวกเขาจึงเข้าไปชวนพูดคุยเพื่อให้คลายเหงา และช่วยบิบนวดให้ผู้สูงอายุเหล่านี้รู้สึกผ่อนคลาย การทำกิจกรรมแผนที่ความดีค้นหาคนดีในชุมชน

กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสาในบ้าน
นักเรียนทุกคนจะต้องช่วยเหลืองานบ้านอย่างน้อย 1 อย่าง นอกจากจะช่วยเหลือแรงให้กับพ่อ แม่ ผู้ปกครองแล้ว ยังเป็นการฝึกความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย อีกด้วย

กิจกรรมเด็กดีมีจิตอาสาที่แต่ละครอบครัวได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ส่งผลให้นักเรียนหลายคนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อาจารย์บุญยาพร ผิวขำ ผู้รับผิดชอบโครงการเล่าว่า *“เด็กๆ ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ และมีความสุขในการทำกิจกรรมต่างๆ เพราะเป็นสิ่งที่พวกเขาคิดเอง ทำเอง ไม่ได้ถูกบังคับ ซึ่งต่างจากเมื่อก่อนที่ต้องคอยทำตามคำสั่งของครู*

เขาจึงไม่มีความใส่ใจในการทำ แต่นี่เขาเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรม เพราะเขาออกแบบของเขาเอง ความตั้งใจหรือความเอาใจใส่ก็เลยมีมากขึ้น”

อาจารย์ธนิศ เล่าเสริมว่า “พฤติกรรมเชิงบวกของนักเรียนมีมากขึ้น ปัญหานักเรียนมาโรงเรียนสายค่อยๆ ดีขึ้นทุกปี ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งยกพวกตีกันของนักเรียนจากปี 2554 ซึ่งปีนี้ไม่มีให้เห็นเลย เพราะการที่เด็กๆ ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้พวกเขาเกิดความเห็นอกเห็นใจ และเกิดความสามัคคีกันมากขึ้น ผู้ปกครองหลายคนก็ภาคภูมิใจที่ลูกๆ ช่วยงานบ้าน โรงเรียนเล็กก็รีบกลับมาทำงานบ้าน มีรับผิดชอบ ชุมชนเองก็มีความไว้วางใจให้โรงเรียนเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ เพราะเขาเห็นแล้วว่าเรามีอุดมการณ์ที่ชัดเจน”

ยุทธศาสตร์ 3 ด้าน สู่การสร้างสรรคสังคมจิตอาสา

จากปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการดำเนินโครงการในช่วงแรก คือ “ความไม่เข้าใจ” ของครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จึงเป็นที่มาของการประชุมชี้แจงกันบ่อยครั้งเพื่อทำความเข้าใจถึงจุดประสงค์ของการทำโครงการ จนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการร่วมกัน และนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่ เพื่อให้เกิดผลดีต่อลูกหลานในชุมชน ทั้งนี้โรงเรียน

ได้มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาครู ผ่าน (5 ร) คือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมเป็นแบบอย่าง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนานักเรียน (3 พลังรัก Power of love) คือ รักตัวเอง (คิดดี พูดดี ทำดี) รักผู้อื่น (รักพ่อแม่ เพื่อนครู) รักส่วนรวม (รักโรงเรียน รักชุมชน รักวัฒนธรรมไทย)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาลี้กแวดล้อม “คุณธรรมทุกพื้นที่ ความดีทั้งโรงเรียน” ให้เป็นสังคมจิตอาสา โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งนอกจากนักเรียนจะได้รับการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสาแล้ว พื้นที่เป้าหมายเหล่านี้ยังได้รับการดูแลเอาใจใส่และพัฒนา เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานเป็นภาคีที่เข้มแข็งในการสร้างสรรค์สังคมจิตอาสา

นอกจากนี้ โรงเรียนยังยึดแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีด้วยกัน 6 ด้าน หรือ 6 สายใยรัก ได้แก่ 1. สร้างเสริมจิตอาสา 2. พัฒนาระเบียบวินัย 3. ใส่ใจคุณงามความดี 4. มากมีความกตัญญู 5. เชิดชูจริยธรรม จรรยา 6. พัฒนาคอบครัวคุณธรรมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ นักเรียนเป็นผู้ที่มีจิตอาสา มีความซื่อสัตย์ มีวินัย และรักความเป็นไทย

รูปแบบการเสริมสร้างเด็กดีมีจิตอาสา “หนองแขวง LOVE MODEL”

3 ยุทธศาสตร์	6 สายใยรัก	3 คุณธรรม
<p>ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู ผ่าน (5 ร) คือ ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ ปัญหา ร่วมเป็นแบบอย่าง</p> <p>ยุทธศาสตร์พัฒนานักเรียน (3 พลังรัก Power of love) คือ รักตัวเอง (คิดดี พูดดี ทำดี) รักผู้อื่น (รักพ่อแม่ เพื่อน ครู) รักส่วนรวม (รักโรงเรียน รักชุมชน รักวัฒนธรรมไทย)</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาลี้ngแวดล้อม “คุณธรรมทุกพื้นที่ ความดีทั้งโรงเรียน”</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) สร้างเสริมจิตอาสา 2) พัฒนาระเบียบวินัย 3) ใส่ใจคุณงามความดี 4) มากมีความกตัญญู 5) เชิดชูจริยธรรม จรรยา 6) พัฒนาครอบครัวคุณธรรม อย่างยั่งยืน 	<p>ซื่อสัตย์</p> <p>มีวินัย</p> <p>รักความเป็นไทย</p>

เชื่อมโยงเครือข่ายขยายสังคมจิตอาสา “หนองแขวง LOVE MODEL”

ก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 แล้ว ที่โรงเรียนหนองแขวง วิทยาคมได้ทำโครงการสร้างสรรค์สังคมจิตอาสา โดยได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เรื่อยมาทุกๆ ปี ซึ่งแต่ละปีจะมีการต่อยอดกิจกรรมจิตอาสาเพิ่มมากขึ้น เช่น กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสาสู่แผนที่ความดี กิจกรรมสร้างสรรค์จิตอาสา นำพาธุรกิจคุณธรรม กิจกรรมค่ายเด็กดีวิถีพอเพียง รวมถึงการเข้าร่วมงานสมัชชาเครือข่ายคุณธรรมภาคอีสาน เป็นต้น

การทำกิจกรรมด้านจิตอาสาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ทำให้โรงเรียนหนองแขวง วิทยาคมได้กลายเป็นต้นแบบการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสา มีโรงเรียนต่างๆ มากมายมาศึกษาเรียนรู้ และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเพื่อขยายสังคมจิตอาสาให้กว้างขึ้น โดยมีโรงเรียนลูกข่ายในความรับผิดชอบ 8 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนในจังหวัดมุกดาหาร 6 โรงเรียน และโรงเรียนในจังหวัดนครพนม 2 โรงเรียน ที่นำ “หนองแขวง

LOVE MODEL” ไปเป็นแบบอย่างการปฏิบัติ ในการพัฒนาคุณธรรมด้านจิตอาสาให้กับนักเรียน

อาจารย์ธนิตได้กล่าวถึงทักทายถึงความรู้สึกที่ได้ดำเนินโครงการมาจนถึงปัจจุบันว่า “ผมมีภาคภูมิใจมากครับ ทุกวันนี้ผมมาโรงเรียนด้วยความสุข ครูและเด็กๆ ก็เช่นกัน ทุกๆ คนช่วยกันทำให้บรรยากาศในโรงเรียนเต็มไปด้วยความรัก ความอบอุ่น ความเอื้ออาทร ซึ่งไม่เพียงแต่ในโรงเรียนเท่านั้น ความรู้สึกเช่นนี้ยังขยายไปทั่วชุมชน ทำให้ชุมชนของเราเต็มไปด้วยความรักและความสุขที่เกิดจากการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน การให้ด้วยจิตอาสา สมกับคำว่าหนองแขวง LOVE MODEL ครับ”

วัดลานชะ

จิตอาสาจากสายใยศรัทธา

วัดลานชะ ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ราว 30 ไร่ มองจากภายนอกวัดแห่งนี้ดูไม่แตกต่างจากวัดทั่วไปที่เราพบเห็น หากแต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่วัดแห่งนี้ต่างหากที่ทำให้วัดลานชะมีชื่อเสียงขจรขยายไปไกล

พระครูศาสนกิจจาทร (ชอบ โชติปาโล) หรือหลวงพ่อชอบ เจ้าอาวาสวัดลานชะ พระนักพัฒนาผู้ไม่เคยหยุดนิ่งในการสร้างสิ่งดีๆ ให้กับสังคม กล่าวว่า “ทำงานหุ้จ้ตาลายแหละ แต่หลงไม่เก่ง” ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าท่านมีความมุ่งมั่นในการทำงาน และถนัดทำมากกว่าพูด คุณงามความดีอะไรที่เคยทำ เมื่อทำงานสำเร็จแล้วก็ไม่ได้จดจำ เพราะคิดว่ายังมีงานอีกมากมายที่รออยู่

ส่วนหนึ่งที่ทำให้วัดลานชะ เป็นที่รู้จักก็เพราะที่นี่สื่อสารธรรมะผ่านสถานีวิทยุ พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทางคลื่นความถี่ 88.50 เมกะเฮิร์ตซ์ และทางคลื่นความถี่ 102 เมกะเฮิร์ตซ์ แต่ที่มากกว่านั้นคือ วัดแห่งนี้ยัง

ได้ชื่อว่าทำงานด้านจิตอาสาอย่างเข้มข้น โดยไม่ได้ยึดเอาตัวเงินเป็นที่ตั้ง หากแต่สามารถดึงดูดผู้คนที่ทั้งใกล้และไกลมาช่วยเหลือกิจการงานของวัดด้วยความศรัทธา

ศรัทธาที่ว่านี้ เป็นความศรัทธาด้วยเหตุใด เราตามไปค้นหาความจริงด้วยกัน

เริ่มต้นที่...เกิดมาชาตินี้ต้องไม่เปล่าตาย

หลวงพ่อชอบ เจ้าอาวาสของวัดลานชะ คือตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมศูนย์รวมใจของคนในพื้นที่ และสร้างศรัทธาจากญาติโยมที่มาทำบุญที่วัด ท่านเล่าว่าชีวิตวัยเด็กไม่ได้ลำบาก แต่ตัวท่านชอบทำให้ตัวเองลำบากด้วยการไปทำงานช่วยเหลือ

คนอื่น โดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ ที่สำคัญยังชอบไปอยู่วัดมาตั้งแต่เด็กๆ เมื่อบวชเป็นพระภิกษุ จิตใจที่ชอบช่วยเหลือทำงานจิตอาสาทำให้ท่านมองทุกอย่างว่าเป็นสิ่งที่ “เราทำได้ ช่วยได้ เราต้องทำ” นี่คือนิเวศน์บาลใจสำคัญที่ขับเคลื่อนให้คนคนหนึ่งกลายเป็นพระนักพัฒนาในที่สุด

เกือบ 30 ปีที่บวชเป็นพระภิกษุ ท่านตั้งเป้าหมายไว้ว่าอยากทำให้ญาติโยมที่มาร่วมรู้จักรการ “ปล่อยวาง” และเรียนรู้ว่าแท้ที่จริงไม่มีอะไรเป็นของของเราเลยทั้งลูก เมีย ญาติมิตร ทรัพย์สินสิ่งมีค่า สิ่งนี้อาจจะเป็นของเรามากหน่อยก็คือ ความสุข ความทุกข์ และสุขภาพของตัวเราเท่านั้น นอกนั้นเป็นเรื่องนอกตัว ตายไปก็นำไปไม่ได้ ท่านจึงอยากให้ญาติโยมใช้ชีวิตนี้อย่างไม่เปล่าตาย แต่ทั้งความดีไว้ให้กับโลกใบนี้แทนตัวของมีค่าที่คนเราไฝหา

โครงการแรกๆ ที่เกิดขึ้นที่วัดแห่งนี้ จึงไม่ใช่การสร้างถาวรวัตถุอันใด แต่หลวงพ่อก็ใช้โอกาสจากการที่ญาติโยมนิมนต์ไปบรรยายธรรมะให้นักเรียนฟัง เชิญชวนให้ครูนำนักเรียนในโรงเรียนมาเข้าค่ายปฏิบัติธรรมที่วัด เพราะท่านเล็งเห็นว่า ยิ่งนับวันคนรุ่นใหม่อีกยิ่งห่างจากพ่อจากแม่ ห่างจากพระธรรมคำสอน อย่างน้อยๆ ท่านอยากจะ

ชี้ชวนให้เด็กๆ รู้จักว่าวัดมีหน้าตาเป็นอย่างไร กุฏิพระเป็นแบบไหน โบสถ์ใช้ทำอะไรบ้างเท่านั้น

เมื่อตั้งใจจะทำโครงการ หลวงพ่อก็มีการบริหารจัดการโดยมีสถานีวิทย์เป็นสื่อ รวมทั้งมีผู้ช่วยที่อาสาช่วยกันทำงานที่นี้หลายคน หลายกลุ่ม กลุ่มแรกคือพระที่มาร่วมบวชที่วัดแห่งนี้ ซึ่งทราบเป็นอย่างดีว่าถ้ามาบวชที่นี้ทุกรูปต้องทำงาน กลุ่มที่สองคือญาติโยมที่มาปฏิบัติธรรมที่วัดและพักอาศัยอยู่ที่นี่ กลุ่มที่สามคือ เด็กวัด ที่ทางวัดส่งให้เรียนจนจบปริญญาตรีและหลวงพ่อก็ชวนให้มาทำงานควบคุมดูแลสถานีวิทย์ กลุ่มที่สี่ คือญาติโยมที่อาสาช่วยงานเป็นครั้งคราวไป ทั้งหมดนี้คือจิตอาสาที่มาช่วยทำงานให้วัดด้วยจิตศรัทธา ศรัทธาว่าหากทำในสิ่งที่ดี สิ่งดีๆ ก็จะเกิดตามมานั่นเอง

ในแต่ละปีจะมีเด็กๆ มาปฏิบัติธรรมที่นี้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ราว 8,000-10,000 คน รุ่นละราว 200-300 คน เมื่อถามหลวงพ่อก็ว่าเงินค่าใช้จ่าย อย่างค่าน้ำค่าไฟ ค่ากินอยู่ที่ท่านบอกกว่าราว 40,000 บาทต่อเดือน ไม่รวมค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการอื่นๆ ซึ่งรวมแล้วราว 100,000 บาทต่อเดือนนั้นได้จัดหาอย่างไร ท่านตอบอย่างอารมณ์ดีว่ามาจากความศรัทธาของชาวบ้าน

ที่วัดแห่งนี้ “ตั้งใจ” ให้มีกล่องรับบริจาคแต่เพียงน้อย แต่กลับได้รับเงินบริจาคในแต่ละเดือนเป็นจำนวนมาก นั่นเป็นเพราะส่วนหนึ่งเมื่อผู้คนได้รับทราบข่าวคราวของโครงการต่างๆ ผ่านสถานีวิทยุ หากมีจิตศรัทธาก็จะเดินทางมาทำบุญที่วัดเพื่อสนับสนุนการทำงานของวัดโดยไม่ต้องร้องขอ

บำบัตกาย บำบัตใจ...เฮ็ญมาที่วัด

“เวลาทำอะไรเราอย่าไปคิดเรื่องเงิน แต่ให้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ผลออกมา ก็จะเป็นธรรมชาติ” หลวงพ่อพูดถึงกิจการงานต่างๆ ที่ชักชวนชาวบ้านมาร่วมกันทำว่า จะเกิดผลดีเมื่อไม่มีเงินมาเป็นที่ตั้ง ก่อนจะ

ร่วมเป็นองค์กรคุณธรรมกับศูนย์คุณธรรมเมื่อ 4 ปีก่อน ท่านเล่าว่าวัดแห่งนี้ได้ทำงานโดยยึดคุณธรรมด้านจิตอาสามาตั้งแต่ต้น โดยตั้งใจให้วัดแห่งนี้เป็นที่บำบัตกายบำบัตใจของชาวบ้าน

บำบัตกายก็ด้วยการใช้อาคารที่โรงพยาบาลควนขนุนมาสร้างไว้ในวัด ซึ่งในอดีตใช้เป็นสถานที่สอนนวด มาใช้เป็นคลินิกสมุนไพรสำหรับครอบครัว เปิดบริการทั้งนวดสมุนไพร และอบตัวด้วยสมุนไพรเพื่อรักษาโรค โดยทางวัดได้แบ่งพื้นที่สำหรับปลูกสมุนไพรเพื่อใช้ในคลินิกอีกด้วย คลินิกสมุนไพรฯ แห่งนี้เปิดโอกาสให้ชาวบ้านที่มีความรู้มาให้บริการนวดและสอนให้กับเพื่อนที่อยากมีอาชีพนี้ไปด้วย เป็นการสร้างรายได้และสร้างความสุขในการเป็นผู้ให้ไปในเวลาเดียวกัน

ส่วนบำบัตใจก็ด้วยการที่ทางวัดจะจัดพระภิกษุทั่วทั้งจังหวัดพัทลุง มาจัดรายการธรรมะให้ญาติโยมฟังทางสถานีวิทยุ โดยหลวงพ่อก็จะตื่นตั้งแต่ตี 4 มาจัดรายการทำวัตรเช้า ระหว่างวันก็จะมีพระภิกษุมาบรรยายธรรมะสลับกันไป และปิดรายการตอน 4 ทุ่ม ท่านบอกว่าความตั้งใจในการทำรายการวิทยุ ก็ด้วยนึกถึงคนที่ไม่มีความพร้อมในการมาวัด เช่น คนเฒ่าคนแก่ที่ชราภาพ ผู้พิการทั้งหลาย ท่านว่า **เหมือนยกวัดไปไว้ที่บ้าน** ส่วนผลตอบแทนที่ได้นั้นก็เกินคาด นอกจากจะเป็นการบอกกล่าวกิจกรรมต่างๆ ของวัดแล้ว ยังก่อให้เกิดความสบายใจกับคนที่ไม่มีโอกาสไปวัด หลวงพ่อบอกว่า คนไข้ติดเตียงคนหนึ่งบอกกับท่านว่า **“ได้ฟังรายการธรรมะแล้วสบายใจเหมือนได้ขึ้นสวรรค์”** เรียกได้ว่ารายการธรรมะของที่วัดลานสะเนนี้

เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในหมู่ผู้ฟังชาวพุทธ
เลยทีเดียว

นอกจากนี้ หลวงพ่อยังได้เตรียมการไว้
เพื่อให้เกิดความยั่งยืน แม้ในเวลาที่ท่านไม่อยู่
แล้ว ไม่ว่าจะป็นทายาททางธรรม หรือระบบ
การบริหารจัดการซึ่งมีการแบ่งหน้าที่ในการ
รับผิดชอบอย่างชัดเจน

หากถามหลวงพ่อกว่า อะไรคือ
กระบวนการในการชักชวนชาวบ้านมาทำงาน
จิตอาสา ท่านว่าสิ่งแรกคือการทำ ความเข้าใจ
และทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งที่
จะทำว่ามีประโยชน์ต่อพวกเขาหรือชุมชน และ
ที่สุดจะส่งผลต่อสังคมที่เราอยู่ได้อย่างไร หลัง
จากนั้นพระต้องทำเป็นแบบอย่าง ถ้าอยาก
ให้วัดสะอาด พระทุกรูปก็ต้องจับไม้กวาด
มากวาดลานวัด อยากให้เกิดอะไรก็ต้องทำให้
เห็น ไม่ใช่การพูดแต่เพียงอย่างเดียว เมื่อ
พุทธศาสนิกชนเห็นว่าทำจริง ก็เกิดความ
ศรัทธาให้ความร่วมมือในที่สุด

อย่างไรก็ตาม หลวงพ่อกว่าว่าไม่ใช่
ทุกคนจะเห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านทำ บางครั้งอาจ
มีเสียงตำหนิตีเดียวน รวมถึงบางครั้งก็มีการ
แสดงให้เห็นถึงความอิจฉาริษยาตามธรรมดา
ของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมใหญ่ แต่หลวง
พ่อบอกว่า “มารไม่มี บารมีไม่เกิด” ถ้าคิด
ว่าสิ่งนั้นดี จงทำต่อไปและใช้สิ่งนี้กระตุ้นให้
เราทำสิ่งที่ตั้งใจไว้ให้สำเร็จ สำหรับหลวงพ่อบ
อุปสรรคปัญหาจึงเป็นเหมือนแรงกระตุ้นใน
การทำงาน ยิ่งเมื่อผลตีประจักษ์ คนที่ไม่เห็น
ด้วยก็จะเข้าใจ โดยไม่ต้องอธิบาย

เมื่อไปที่วัดแห่งนี้ เราจะสังเกตได้ว่าทุก
คนช่วยกันทำงาน พระช่วยกันกวาดลานวัด
เด็กวัดช่วยงานทั้งในห้องบันทึกเสียง และ
รอบๆ วัด อุบาสกอุบาสิกาไม่มีใครนั่งปล่อย

เวลาไปเปล่าประโยชน์ สมกับที่หลวงพ่อบ
บอกว่า “ทุกคนต้องทำงาน ไม่มีใครได้อะไร
มาฟรีๆ

ที่นี่เราเน้นอยู่ด้วยกันด้วยความรัก
ความเข้าใจเหมือนคนในครอบครัว เด็กวัดที่
เราส่งเรียน เราให้ความรักความอบอุ่น ทุกคน
รู้หน้าที่ช่วยกันทำงาน เมื่อเรียนจบแล้ว

บางส่วนเราก็ชักชวนมาช่วยงาน มาเป็นกำลัง
หลักของวัดต่อไป”

ทั้งหมดนี้ คงเป็นคำตอบได้ดีว่าทำไม
วัดแห่งนี้จึงมีความสำเร็จในการสร้างพลัง
ศรัทธาให้คนหลากหลายวัย หลากหลายเพศ
มาร่วมด้วยช่วยกันเพื่อสรรค์สร้างสิ่งดีๆ ให้
เกิดขึ้นที่นี่

คำตอบที่ได้... ไม่ได้มาจากพระรูปใด
รูปหนึ่ง แต่เป็นเพราะผลดีที่ทุกคนรู้ว่าทำไป
เพื่ออะไรนั่นเอง

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

ต้นแบบอาชีพะเพื่อสังคม

ภาพของนักศึกษาอาชีพะผ่านสื่อที่เราเห็นจนชินตา คือภาพของการตีรับฟันแท่ง ทะเลาะวิวาทเสียเลือดเสียเนื้อ จนกลายเป็นภาพจำที่ทำให้พ่อแม่หลายคนไม่ยอมส่งลูกเรียน ด้านนี้ ทั้งก็ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ที่มีทักษะด้านงานช่างเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ถึงขนาดขาดแคลนก็ว่าได้

วันนี้ วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม ได้แปรเปลี่ยนพลังของคนหนุ่มสาวในรั้วอาชีพะ ให้กลายเป็นพลังบวก พลังความดี ด้วยกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม ทำให้นักศึกษา

ที่นี่มีคุณลักษณะเด่นชัดคือ มีวินัย มีความพอเพียง และมีจิตอาสา อย่างแท้จริง

วิทยาลัยแห่งนี้ สามารถปลูกเมล็ดพันธุ์ที่ดิงามในใจคนรุ่นใหม่ได้อย่างไร เราไปฟังคำตอบนั้นกันเลย

พระพุทธรูปเป็นแรงบันดาลใจ

วิทยาลัยเทคนิคโพธารามมีนักศึกษาถึง 1,500 คน ซึ่งแตกต่างหลากหลายทั้งด้านความพร้อมของครอบครัว รวมถึงตัวนักเรียน ผู้ปกครองส่วนมากมีฐานะยากจน ให้ความสำคัญกับการศึกษาไม่มากเท่าที่ควรและ

เกิดปัญหาการหย่าร้าง ส่งผลต่อการเรียน การสอนและนักศึกษาออกกลางคัน บางส่วน วางตัวไม่เหมาะสม ขาดความเป็นระเบียบ เรียบร้อย สัมมาคารวะ ความพร้อมในการ เรียนรู้ จิตอาสา และความอดทน

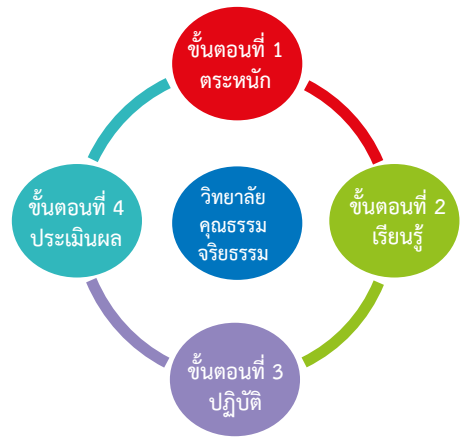
การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเมื่อวิทยาลัย เทคโนโลยีพระอาราม ได้รับคัดเลือกเป็นสถาน ศึกษาเข้าร่วมโครงการกองทุนการศึกษา โครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ สนับสนุนช่วยเหลือทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร และโรงเรียน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นต้นแบบ สร้างคนดีคืนสู่สังคม และช่วยให้นักเรียน จำนวนมากได้รับโอกาสเข้าศึกษาต่อระดับ ปวช.ที่วิทยาลัยแห่งนี้

อาจารย์สามารถ ค้วนเครือ หัวหน้า งานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา หัวหน้างาน ปกครอง หัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการขับเคลื่อน เรื่องคุณธรรมในสถานศึกษาแห่งนี้ กล่าวว่ พระมหากษัตริย์คุณอันล้นพ้นของพระองค์ นี้เอง ที่เป็นแรงบันดาลใจให้วิทยาลัยทำ โครงการคุณธรรม สร้างคนดีให้บ้านเมืองให้ สมกับที่พระองค์ทรงสละทรัพย์สินส่วนพระองค์ เป็นทุนการศึกษา รวมทั้งยังอยากให้นักศึกษา เดินตามแบบอย่างคนดีที่ทำงานเพื่อชาติ บ้านเมืองอย่าง ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย องคมนตรี ซึ่ง

คอยให้คำชี้แนะที่ดีในการทำโครงการ คุณธรรมมาโดยตลอดอีกด้วย

ร่วมคิด ร่วมทำ สู่จุดหมายเดียวกัน

การดำเนินโครงการวิทยาลัยคุณธรรม เริ่มจากการศึกษาดูงานโครงการคุณธรรม ของโรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัด พิษณุโลก อบรมเชิงปฏิบัติโครงการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม การเขียนแผนการเรียนรู้คุณธรรม จริยธรรมแก่คณะครู อบรม นักเรียนแกนนำ

วิทยาลัยคุณธรรมเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ขึ้นเมื่อคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน และ นักศึกษา ประชุมปรึกษาหารือ วิเคราะห์ ถึง “ปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ” จนสรุปออกมาเป็นอัตลักษณ์ของวิทยาลัย เทคโนโลยีพระอาราม คือ “วินัย พอเพียง จิตอาสา” โดยมีตัวบ่งชี้ของผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา เป็นเป้าหมายในการดำเนินวิทยาลัยคุณธรรม อย่างชัดเจน

อาจารย์ชุตักดิ์ นายะสุนทรกุล ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีพระอาราม กล่าว ว่า กิจกรรมด้านคุณธรรม ล้วนเกิดมาจาก

เราอยากทำเรื่องนี้ให้เกิดความยั่งยืน ทำให้เป็นปัจจุบันตลอดไป ไม่ใช่ทำเฉพาะกิจ ทำให้เหมือนเป็นสิ่งที่ต้องทำในชีวิตประจำวัน ดังนั้นในการวางแผนทำกิจกรรมคุณธรรม เรามีการทำ ความเข้าใจกับทั้งครู นักศึกษา นักการภารโรง ชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะ ผู้ปกครองเรามีการพูดคุยเพื่อรับทราบตั้งแต่วันทามอบตัวนักศึกษา เช่น ใน 1 เดือน หากนักศึกษามาสายเกิน 5 วัน ทางเราจะเรียกผู้ปกครองมารับทราบทุกอย่าง ทุกส่วน ต้องเดินไปตามเป้าหมายเดียวกัน” อาจารย์ ชูศักดิ์กล่าว

การร่วมกันระดมสมองของนักศึกษา และครู อาจารย์ เพื่อปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรม ของนักศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่ดี

ที่ผ่านมา นักศึกษาคิดกิจกรรมโครงการ ณาการโรงเรียน โครงการชยะคุณธรรม โครงการแปลงเกษตรคุณธรรม โครงการห้องครัวคุณธรรม โครงการของหายได้คืน โครงการจอตลอดให้เป็นระเบียบ โครงการ ยืนเคารพธงชาติอย่างเป็นระเบียบ โครงการ รักษาห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะ ฯลฯ โดย กิจกรรมทั้งหลายที่วันนี้ได้หลอมรวมนักศึกษา ที่นี่ให้มีบุคลิกภาพของผู้มีคุณธรรมจริยธรรม อย่างเด่นชัด

ส่วนครูบาอาจารย์ก็ทำกิจกรรมด้าน คุณธรรมเช่นเดียวกัน เช่น ลดการมาสายเพื่อ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักศึกษา

“เหตุที่เราให้ทั้งครูและนักศึกษาทำ โครงการที่เกี่ยวกับคุณธรรมไปพร้อมๆ กัน เพราะเรามองว่าพฤติกรรมที่ดีที่เราอยาก ให้เกิดขึ้น จะให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิบัติแต่ เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ ในเมื่อเราทำให้ที่นี่เป็น ‘สถานศึกษาคุณธรรม’ ดังนั้นทุกคนในองค์กร ก็ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมเช่นเดียวกัน

วินัย พอเพียง จิตอาสา...พลังอาชีว: รุ่นใหม่

แรกเริ่ม เมื่อนักศึกษาและอาจารย์ตกลง ร่วมกันที่จะสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ด้วยคำว่า “วินัย” สิ่งที่มาคือ การปฏิบัติที่ สอดคล้องในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การไม่มา เรียนสาย การแต่งกายที่เรียบร้อย ทรงผมที่ ถูกระเบียบ ที่สำคัญเมื่อผ่านประตูโรงเรียน เข้ามา ก็จะมีคุณครูรอรับเพื่อทักทายและ ตรวจสอบความเรียบร้อยถึง 4 จุดด้วยกัน

“วินัยของเราไม่ใช่เรื่องไกลตัว เริ่มจาก สิ่งที่ทำในชีวิตประจำวัน นักศึกษาเดิน เข้ามาภายในวิทยาลัยเจอครูที่ไหนต้องไหว้ เมื่อไหว้บ่อยๆ ก็คิดเป็นนิสัย การมีสัมมา คารวะจะติดตัวเขาไปข้างนอก เมื่อไปใช้ชีวิต เมื่อไปทำงาน คนที่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนจะมี แต่คนเอ็นดูเมตตา” อาจารย์สามารถกล่าวถึง จุดอ่อนของนักศึกษา ที่เมื่อได้ปรับแก้แล้ว ได้ รับเสียงชื่นชมสะท้อนกลับมาอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนั้น “วินัย” ของที่นี่ยังได้รับ การตีความเป็นความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ในการถอดรองเท้าก่อนเข้าชั้นเรียนอีกด้วย
มองดูเหมือนเป็นเรื่องง่าย แต่ในความเป็นจริง
แล้วต้องงดกลยุทธมาใช้เลยทีเดียว

“เราเริ่มจากการให้ครูและนักศึกษาที่
ศึกษาวิชาชีพถอดรองเท้าก่อนตีก่อน เพราะ
นักศึกษาสาขานี้จะมีความเป็นระเบียบ
เรียบร้อยอยู่แล้ว สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้
กับสาขาอื่นๆ ได้ ส่วนนักศึกษาที่เรียนด้านช่าง
ซึ่งมีการใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่างๆ เรา
ก็ไม่ได้ให้ถอดรองเท้า เพราะต้องระมัดระวัง
เรื่องความปลอดภัย” อาจารย์สามารถกล่าว

ส่วนโครงการด้าน “จิตอาสา” นั้นเกิดขึ้น
สอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษาที่นี่
เพราะมีชมรมวิชาชีพ ที่ออกไปให้บริการกับ
สังคมอยู่แล้ว เมื่อจะฝึกนักศึกษาในด้านนี้ จึง
มีโจทย์ใหม่ให้ชมรมอื่นๆ กว่า 20 ชมรมว่า
ต้องทำโครงการจิตอาสาด้วย สำหรับโครงการ
จิตอาสาซึ่งเป็นที่กล่าวถึงในวงกว้างถือเป็น
โครงการที่นักศึกษามีการทำงานกับชุมชน
อย่างเด่นชัด คือ โครงการช่วยเหลือซ่อมแซม
บ้านเรือนและอาคารเรียนที่ได้รับผลกระทบ
จากวาตภัยหลายร้อยหลังคาเรือน

โครงการนี้นอกจากจะได้รับเสียงชื่นชม
จากคนในชุมชนแล้ว นักศึกษาอาชีวะที่เคย
ถูกมองในด้านลบ ก็กลับรู้สึกภาคภูมิใจ เห็น
คุณค่าของตัวเอง และเป็นแรงเสริมด้านบวก
ที่อยากจะทำความดีในสังคมต่อไป

ส่วนโครงการด้าน “ความพอเพียง” ที่
ให้ผลดีที่สุด และทำให้เกิด “กระแสความดี”
ในวิทยาลัยแห่งนี้คือ โครงการของหายได้คืน
ซึ่งนักศึกษาต่างช่วยกันนำของหายมามอบ
ให้ครูเพื่อหาเจ้าของกว่า 100 รายการ โดย
แรงจูงใจที่สำคัญ คือ การได้รับคำชมหน้า
เสาธง และการได้รับการยอมรับจากเพื่อนฝูง
ครูบาอาจารย์

การรู้จักพอเพียงในแง่นี้ จึงเป็นความ
รู้จักพอ ไม่ละโมภะอยากได้ของคนอื่นมาเป็น
ของของตน รู้จักระงับจิตใจไม่ทำในสิ่งที่ไม่ดี
และเมื่อรู้จักพอ เราจะรู้จักให้นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ช่วงแรกของการทำ
โครงการด้านคุณธรรม อุปสรรคปัญหาที่
สำคัญคือความไม่เข้าใจ และไม่เห็นด้วย
ของบุคลากรบางส่วน แต่เมื่อคนส่วนใหญ่
เห็นด้วยและร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน จน
เห็นผลดีที่เกิดกับองค์กรและนักศึกษา คนที่
ไม่ร่วมทำก็หันมาให้ความร่วมมือ

ทุกวันนี้ วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม
กลายเป็นแหล่งศึกษาต้นแบบในระดับอาชีวะ
ที่มีผู้มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ยิ่งทำให้
นักศึกษาที่นี่เห็นว่า การประพฤติตนเป็น
แบบอย่างที่ดี เป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยกย่อง และ
อยากจะส่งต่อความดีนี้ให้รุ่นน้องสืบต่อไป

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค)

ต้นแบบสุขภาพชนคนอาชีพะ

๑๑ เราอยากสร้างคนต้นแบบ ก็ไม่ต้องเป็นผู้วิเศษ แต่เป็น
คนธรรมดาที่สามารถเป็นคนดีได้ ๑๑

รศ.ดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช ผู้อำนวยการ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค) กล่าวถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการสร้างเยาวชนของชาติในรั้วอาชีพะให้เป็นคนต้นแบบที่มีจิตอาสา โดยไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษแต่อย่างใด เพราะคนธรรมดาๆ ทุกคนสามารถเป็นคนดีได้ หากตั้งใจจริงและมีกระบวนการในการหล่อหลอม

จากวิกฤติสู่จิตอาสาบริการชุมชน

มหาอุทกภัยในปี 2554 ส่งผลให้ชุมชนส่วนใหญ่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ข้าวของเครื่องใช้เสียหาย ขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคและบริโภค ขณะนั้นทางวิทยาลัยเองก็เป็นหนึ่งในผู้ประสบภัย แต่คณาจารย์และนักศึกษากลุ่มหนึ่งที่มีจิตอาสาเห็นร่วมกัน ว่านักศึกษาเป็นผู้มีกำลัง มีความสามารถ มีทักษะช่วยเหลือ

สังคมได้ จึงร่วมกันจัดทำโครงการ “อาชีพะจิตอาสาบริการชุมชนสู่สังคม” หรือที่เรียกว่าอาชีพะจิตอาสา “D-Club” ออกพื้นที่ช่วยเหลือและบริการประชาชนในชุมชนเขตธนบุรี โดยแบ่งหน้าที่ตามความสามารถ เช่น นักศึกษาแผนกบัญชีทำในเรื่องหาการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ การโรงแรมทำอาหารไปช่วยเหลือ นักศึกษาช่างไฟฟ้าช่วยตรวจซ่อมไฟฟ้า เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ แผนกช่างยนต์ไปซ่อมรถยนต์ รถจักรยานยนต์ที่น้ำท่วม

จิตอาสาในครั้งนั้นก่อให้เกิดการเพิ่มจำนวนของอาสาสมัคร การทำงานอย่างเป็นระบบ และความสุขของผู้เกี่ยวข้อง ที่สำคัญจุดประกายให้เกิดการสร้างสุขภาพชนคนอาชีพะ หรืออาชีพะสายพันธุ์ใหม่ในเวลาต่อมา

“ปี 54 สังเกตได้ว่าทุกคนมีจิตสำนึกที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่น เช่นเดียวกับวิสัย

คนไทยส่วนใหญ่ที่พร้อมจะช่วยเหลือผู้อื่น อยู่ตลอดเวลา แต่ทำอย่างไรให้เขามีความกล้า มีความเป็นผู้นำที่จะออกมาช่วยเหลือผู้อื่น การพัฒนาเยาวชนไทยให้พร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่ผมคิดว่า ทำทนายและจำเป็น และผมเชื่อว่าสังคมยังต้องการคนที่มีจิตใจดีและพร้อมที่จะก้าวสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงแบบนี้อีกเป็นจำนวนมาก” รศ.ดร.จอมพงศ์ กล่าว

W (Work-related Competency) สมรรถนะทางวิชาชีพ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการต้องผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน มาตรฐานอาชีพ สามารถนำความรู้ความสามารถทักษะอาชีพของตนไปใช้ช่วยเหลือสังคมชุมชนได้

I (Information Technology) ทักษะด้านสารสนเทศ สามารถหาความรู้ พัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา

สภาพชนกอาชีวะ:

บุคลากรสายอาชีวะนับเป็นกำลังสำคัญของประเทศกำลังพัฒนา แต่ไทยกลับประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรสายอาชีพ ในจำนวนหลักหลายแสนคนต่อปี เนื่องจากการทะเลาะวิวาทและการใช้ความรุนแรงของนักศึกษาอาชีวะส่วนน้อยที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของนักศึกษาอาชีวะโดยรวม

จากสถานการณ์ดังกล่าวผนวกกับเห็นความสำคัญของจิตอาสา ทางวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามจึงคิดจะเปลี่ยนภาพลักษณ์ของนักศึกษาอาชีวะ สร้างสุภาพชนคนอาชีวะ โดยคัดเลือกและพัฒนานักศึกษาในเรื่องจิตอาสาและปรับบุคลิกภาพ ให้พร้อมที่จะออกไปช่วยเหลือสังคม พัฒนาตนเองเป็นผู้นำอาชีวะหรือผู้นำสังคม โดยสุภาพชนคนอาชีวะจะต้องมี 4 สมรรถนะ ตาม W-I-S-E Medel คือ

S (Social Service and Discipline) เป็นสมรรถนะด้านคุณธรรม วินัย และการบริการ พร้อมที่จะไปช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากและพร้อมจะบริการทุกภาคส่วน

E (English and Language Skill) ทักษะในการสื่อสารที่ดี พร้อมที่จะใช้ภาษาต่างประเทศและภาษาไทยอย่างคล่องแคล่ว สามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้นำได้

กระบวนการในการสร้างสุภาพชนคนอาชีวะ เริ่มจากการคัดเลือกนักศึกษา ปวส. ปี 1 โดยประชาสัมพันธ์เชิญชวน และอาจารย์เป็นแมวมองไปหา เพื่อเป็นแกนนำชักชวนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทำความดีในสถาบัน ออกบริการซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า รถยนต์ จักรยานยนต์ให้แก่ชุมชนโดยรอบ

“ช่วงแรกอยากทำเพื่อให้นักศึกษาเป็นผู้ให้ และมีประสบการณ์จริงในการทำงาน เมื่อซ่อมได้สำเร็จก็เป็นความภาคภูมิใจ และ

เป็นการพัฒนาให้เขาออกไปทำงานได้จริง แต่สิ่งที่ได้กลับมามากกว่าที่คิด ทั้งการทำงาน เป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกันระหว่างนักศึกษาต่างแผนก เกิดการ ยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดภาวะผู้นำจากการ ต้องตัดสินใจเมื่อเจอสถานการณ์ สิ่งเหล่านี้คือ โลกแห่งความเป็นจริง ในการที่จะฝ่าฟันเป็น ผู้นำของกลุ่ม และเป็นທີ່คาดหวังของสังคม ได้” รศ.ดร.จอมพงศ์ กล่าวถึงผลที่ชวนชื่นใจ

จิตอาสาที่งอกเงยและยั่งยืน

ยิ่งเมื่อได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ คุณธรรม วิทยาลัยแห่งนี้ก็ปรับเปลี่ยนมุมมองด้วยการคิดโครงการที่จะทำให้การสร้าง คุณธรรมมีความยั่งยืน เกิดความร่วมมือร่วมใจ ระหว่างวิทยาลัย นักศึกษา และชุมชนอย่าง แท้จริง จึงเป็นที่มาให้เกิดเครือข่ายอาสาชิวะ จิตอาสาดี-คลับ (D-Club) ขึ้น ขยายสู่ โรงเรียนมัธยมเครือข่าย 12 โรงเรียน ในระแวกเดียวกัน เพื่อให้สะดวกแก่ การทำงาน ได้แก่ โรงเรียนวัดราชพิศ โรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ใน พระราชูปถัมภ์ โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม โรงเรียนฤทธิณรงค์รอน โรงเรียนวัดพุทธบูชา โรงเรียนวัดอินทาราม โรงเรียนจันทร์ประดิษ ฐารามวิทยาคม โรงเรียนกสิณธรอนุสรณ์ โรงเรียนสวนอนันต์ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ และโรงเรียนราชวินิต บางแคปานข้า

โดยทางวิทยาลัยจะมีสัญญาพันธกิจ กับโรงเรียนเครือข่ายทั้ง 12 แห่ง ที่เข้าร่วม โครงการที่สอนน้อง สอบถามความต้องการ ของชุมชน และเจรจากับทางโรงเรียนว่า ต้องการพัฒนาทักษะวิชาชีพด้านใดเพื่อ ช่วยเหลือสังคม จากนั้นอาจารย์และพี่อาสา ชิวะ ร่วมกันพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการสอนน้อง มัธยม และประเมินผลจากการลงชุมชน ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งหลายครั้งไปลงพื้นที่ใน ต่างจังหวัดเพื่อได้สัมผัส มีปฏิสัมพันธ์และ เรียนรู้ชุมชนในอีกด้านหนึ่ง และเมื่อโรงเรียน ใดมีความพร้อมก็ให้จัดตั้งเป็นชมรมความดี หรือ D-Club ขยายผลสู่โรงเรียนอื่นต่อไป

จุดเด่นของกลุ่ม “D-Club” คือ กระบวนการทำงานที่มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอน โดยเฉพาะในการลงพื้นที่เพื่อ ทำกิจกรรม มีคณะทำงานของกลุ่ม D-Club ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองผู้ที่จะลงพื้นที่ โดยพิจารณาจากพฤติกรรม ความตั้งใจ และความขยันในการทำกิจกรรม ไม่เอาर्ड เอาเปรียบคนอื่น รวมทั้งพิจารณาจำนวน อาสาสมัครให้เหมาะสมกับปริมาณงาน ที่สำคัญ นักศึกษามีความถนัดด้านช่างที่ ต่างกัน จึงต้องพิจารณามอบหมายงานตาม ความถนัดของแต่ละคน

ผลสะท้อนกลับจากการทำงานด้าน จิตอาสาเห็นได้ชัดจากชุมชนพื้นที่ให้ความ ร่วมมือ ทำอาหารมาเลี้ยง คอยอำนวยความสะดวก ชุมชนเกิดความผูกพันกับนักศึกษา

อาชีวะ และนักศึกษาเกิดความรู้สึกที่ดีกับชุมชน รวมถึงได้พัฒนาตนเองจากการลงมือปฏิบัติงานจริง

ปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรค

อย่างไรก็ตาม ปัญหาอุปสรรคในการทำความดีนั้นมีอยู่บ้าง เช่น วิทยาลัยต้องระมัดระวังความปลอดภัยในระหว่างนำนักศึกษาออกทำกิจกรรมในพื้นที่ ความเข้าใจผิดของโรงเรียนในเครือข่ายที่เข้าใจว่าวิทยาลัยต้องการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เด็กนักเรียนไปศึกษาต่อที่วิทยาลัย ทางกลุ่มจึงสอนน้องๆ ในชั้นอื่นๆ ยกเว้น ม.3 และ ม.6

รศ.ดร.จอมพงศ์ กล่าวว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำโครงการคุณธรรมมีความสำเร็จนั้นมาจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ซึ่งหมายถึง ศูนย์คุณธรรม กระทรวงวัฒนธรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ภาคชุมชนและโรงเรียนเครือข่ายต่างๆ ทำให้นักศึกษามี

ความตื่นตัว จนสามารถสร้างเครือข่ายไปยังโรงเรียนอื่นๆ ที่สุดจึงมีการจัดตั้งศูนย์ D-Club เพื่อการพัฒนาเครือข่ายจิตอาสาตามมา

กล่าวได้ว่า แรงจูงใจสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมคุณธรรม มาจากความรู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองและภาคภูมิใจในวิทยาลัย เห็นคุณค่าของตัวเองว่าสามารถทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นได้ รวมทั้งครูอาจารย์ในวิทยาลัยก็เกิดความภาคภูมิใจในตัวของนักศึกษาที่เป็นคนมีจิตอาสา และเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการทำงานสามารถแก้ไขปัญหาให้ผู้อื่นได้

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน คือ วิทยาลัยแห่งนี้มีความมุ่งมั่นอันแรงกล้าในการสร้างคนดีสู่สังคม ยิ่งเมื่อได้แรงสนับสนุนก็ยิ่งก่อเกิดการเรียนรู้ กลายเป็นองค์ความรู้ที่สถานศึกษาอื่นๆ นำไปต่อยอดได้ โดยประยุกต์ให้เข้ากับบริบทพื้นที่และนักศึกษาของตนต่อไป

แผนภาพแสดงกระบวนการดำเนินกิจกรรมของวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

ศูนย์ธรรมชาตินำวิถีธรรมชาติ โรงพยาบาลโพธาราม

จิตอาสาออกรีวิวโรงพยาบาล

โรงพยาบาลส่วนใหญ่มัก “ตั้งรับ” กับความเจ็บป่วยของประชาชน แต่สำหรับโรงพยาบาลโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่นี้ทำงาน “เชิงรุก” เพื่อแบ่งปันความรู้ในการดูแลสุขภาพในแนวทางการแพทย์ผสมผสานให้กับชาวบ้านในพื้นที่ และจังหวัดใกล้เคียง รวมไปถึงเดินทางไปให้ความช่วยเหลือในพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติอีกด้วย

จุดตั้งต้นของ “จิตอาสา” ที่นี้มาจากเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ทั้งแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ และยังขยายผลของความดี ทำให้ชาวบ้านคนธรรมดาๆ ในหลากหลายอาชีพที่สนใจการแพทย์แบบผสมผสานเข้ามาเป็นจิตอาสาอีกด้วย

ความเป็นมาจิตอาสาออกรีวิวโรงพยาบาล และสิ่งที่ทำให้งานจิตอาสาในครั้งนี้ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่น่าสนใจทีเดียว

จุดตั้งต้น ของจิตอาสา

คุณภานุ นาคงาม พยาบาลวิชาชีพ เล่าว่าจุดตั้งต้นของความดี เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 ได้มีกลุ่มคนในโรงพยาบาลลุกขึ้นตอบคำถามของกลุ่มที่ว่า “การที่เราปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในเขตตำบลโพธาราม

โดยวิธีการทางการสาธารณสุขนั้น ไม่ได้ตอบโจทย์ปัญหาชีวิต ความเป็นอยู่ สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม กับบุคคลเหล่านั้นได้” ด้วยการชวนกันออกไปช่วยเหลือชาวบ้าน โดยการนำของ **คุณธนวรรณ สีนประเสริฐ** พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ แผนกจักษุวิทยา พร้อมด้วยสมาชิกแพทย์ พยาบาล เภสัชกร สมาชิกในโรงพยาบาลหลายแผนก รวม 20 คน เริ่มออกให้บริการในวันหยุดราชการในพื้นที่ใกล้เคียงโรงพยาบาลเพื่อตรวจรักษา ส่งเสริมป้องกัน ให้ความรู้ด้านสุขภาพกับชาวบ้าน

หลังจากออกพื้นที่บ่อยครั้งอย่างต่อเนื่อง ก็ช่วยกระตุ้นจิตสำนึกของสมาชิกในโรงพยาบาลให้มีจิตอาสาเพิ่มขึ้น เครือข่ายเริ่มเติบโตขึ้นมาเป็นประมาณ 40-50 คน ทีมกลุ่มจิตอาสาเริ่มทำกิจกรรมเป็นมาตรฐานและมีระบบมากขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน รวมทั้งตั้งเป็น “**ชมรมอาสาอุ้มรักษ์**”

จน พ.ศ. 2549 ปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 60 ปี อาสาสมัครจิตอาสาในทีมชมรมอาสาอุ้มรักษ์ ได้ออกช่วยเหลือดูแล

ด้านสุขภาพประชาชนที่บริเวณพระบรมรูปทรงม้า หลังเสร็จงาน ทุกคนมีความสุข อิ่มเอมใจ และจับมือปฏิญาณตนขอเป็นส่วนหนึ่งของจิตอาสาหน่วยนิคมของประเทศไทย จะช่วยเหลือผู้อื่นทุกครั้ง เท่าที่จะทำได้อย่างเต็มความสามารถ ในทุกพื้นที่ “ขอเป็นข้าราชการบาททุกชาติไป”

หลังจากเหตุการณ์นั้น กลุ่มมีการออกช่วยเหลือเหตุการณ์ภัยพิบัติทั่วประเทศไทย เช่น จังหวัดอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ เป็นต้น และยังคงออกช่วยเหลือในพื้นที่ ตามงานสำคัญต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ โดยปฏิบัติการณ์นอกเวลาราชการและวันหยุดราชการเช่นเดิม

กำเนิด “ศูนย์ธรรมชาตินำบัดวิธีธรรม”

ต่อมา นายแพทย์วัชระ ก้อนแก้ว นายแพทย์ชำนาญการด้านโรคหัวใจ ได้มีโอกาสไปศึกษา “การแพทย์วิถีธรรม” ตามแนวทางของหมอเขียว-ใจเพชร กล้าจน ซึ่งนำกระบวนการทางพระพุทธศาสนา มาผนวกกับการแพทย์ผสมผสานแบบพึ่งตนเอง ตามแนวทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 นายแพทย์วัชระจึงนำมาปรับใช้ในพื้นที่อำเภอโพธาราม ผลจากการดำเนินโครงการพบว่าเป็นที่น่าพึงพอใจอย่างมาก จากการ

วิจัยเก็บข้อมูลของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลโพธาราม พบว่ามีการลดการใช้ยาแผนปัจจุบัน และชาวบ้านมีสุขภาพที่ดีขึ้น

จนปี 2555 นายแพทย์สุภักดิ์ ปิติภากร ได้ย้ายจากจังหวัดเชียงราย มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงพยาบาลโพธาราม ท่านมีความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา และมีความสนใจในแนวทางการแพทย์วิถีธรรม ที่นายแพทย์วัชระนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำงาน ประกอบกับลุงละอองและป้ามาลี ชาวโพธาราม มีจิตศรัทธาน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินจำนวน 38 ไร่ แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเทพรัตนฯ ทรงรับพื้นที่ และพระราชทานให้โรงพยาบาลโพธารามดูแลเพื่อความยั่งยืน ในที่สุดนายแพทย์สุภักดิ์จึงนำพื้นที่นั้นมาจัดสร้างอาคาร “ศูนย์ธรรมชาตินำบัดวิธีธรรม โรงพยาบาลโพธาราม” โดยใช้งบประมาณจากผู้มีจิตอาสาเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์

แนวทางการทำงานของจิตอาสา

คุณภาณุเล่าว่า กระบวนการทำงานของจิตอาสา “ศูนย์ธรรมชาติบำบัดวิถีธรรม โรงพยาบาลโพธาราม” เป็นไปอย่างสมัครใจ และทำงานบนพื้นฐานของความสุขในการเป็นผู้ให้ แรกเริ่มของการทำกิจกรรมมีอุปสรรคปัญหาที่สำคัญคือเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแพทย์วิถีธรรมที่อาสาสมัครแต่ละคนอาจจะมีความรู้ไม่มากนัก แต่เมื่อค่อยๆ สังคมจากการเรียนรู้ร่วมกันจากการไปลงมือปฏิบัติ ปัญหานี้ก็หมดไป

โดยปกติทั่วไป การออกไปให้ความรู้แก่ชาวบ้านของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมักเป็นลักษณะการนำความรู้ไปให้ชาวบ้าน แต่การทำงานของอาสาสมัครของศูนย์ธรรมชาติบำบัดวิถีธรรม เป็นไปในลักษณะของการแบ่งปันความรู้ และพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับชาวบ้าน และใช้การสังเกตว่าชาวบ้านในแต่ละพื้นที่สนใจเรื่องใด ก็จะขยายความรู้เรื่องนั้น ส่วนรูปแบบการทำงานจะยึดหลัก **“ที่ไหนมีการรวมกลุ่มก็ไปที่นั่น”** เช่น หากมีการประชุมของหมู่บ้านหรือตามงานบุญ งานวัด อาสาสมัครของศูนย์ฯ ก็จะขอร่วมกลุ่มพูดคุยในวันนั้นด้วย และแบ่งปันความรู้ของตนเองเกี่ยวกับการแพทย์บำบัดวิถีธรรม แนะนำชักชวนให้หัน

มาดูแลสุขภาพก่อนการเจ็บป่วย ตั้งแต่การปลูกผักปลอดสารพิษ การดูแลสุขภาพตามแนวทางของหมอเขียว เช่น การปรับสมดุลร้อนเย็นของร่างกาย ด้วยการรับประทานอาหารและน้ำสมุนไพร วิธีกัวชาชุดสารพิษ การพอกสมุนไพรดูดสารพิษ สนับสนุนให้ชาวบ้านปลูกสมุนไพรที่ช่วยปรับสมดุลร่างกาย เช่น ต้นย่านาง อ่อมแซบ หญ้าหวาน ใบเตย ฯลฯ

ขณะเดียวกัน การที่อาสาสมัครของศูนย์ฯ เปิดรับฟังความรู้ความคิดเห็นของชาวบ้าน ขณะที่ไปให้ความรู้ ก็ทำให้อาสาสมัครได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพแบบพื้นบ้านจากชาวบ้านกลับมาด้วย

คุณภาณุเล่าว่าการออกเผยแพร่ความรู้ในชุมชนต่างๆ นอกจากอาสาสมัครซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลแล้ว ก็ยังมี

อาสาสมัครที่เป็นชาวบ้านทั่วไปที่มีความสนใจมาร่วมด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อมีการถ่ายทอดความรู้ให้แล้ว ชาวบ้านที่มีความสนใจยิ่งกลายเป็นผู้รู้หรือวิทยากรของชุมชนนั้นๆ ทำให้เกิดความยั่งยืนในการนำไปปฏิบัติ ยิ่งเมื่อเห็นผลดีต่อสุขภาพก็ยิ่งเชื่อมั่นในแนวทางที่ว่า “ทุกคนคือหมอรักษาตัวเองที่ดีที่สุด” ทำให้เวลาเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่น เป็นหวัด แทนที่จะต้องไปหาหมอ ก็สามารถนำสมุนไพรที่อยู่ใกล้ตัวมาใช้ ที่สำคัญการนำแนวทางแพทย์วิถีธรรมของหมอเขียวมาใช้ เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลได้ทำงานวิจัยไปพร้อมๆ กัน เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของสมุนไพรที่นำไปใช้ และเพื่อยืนยันถึงความปลอดภัยอีกด้วย

ทางกลุ่มไม่เพียงเข้าไปเป็นจิตอาสาเฉพาะในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ยังเข้าไปในโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียงด้วย เพราะส่วนใหญ่คนที่ทำงานลักษณะนี้มักมีความเสี่ยงด้านสุขภาพ ทางอาสาสมัครก็จะเข้าไปแนะนำเกี่ยวกับการดูแลตนเองตามแนวแพทย์วิถีธรรม เพื่อเป็นการช่วยป้องกันความเจ็บป่วยจากสารพิษต่างๆ

นอกจากนี้ ทีมอาสาสมัครของศูนย์ฯ ยังออกช่วยเหลือในยามเกิดภัยพิบัติ เช่น ในช่วง

ที่ผ่านมา เกิดน้ำท่วมที่จังหวัดสกลนคร ก็ได้เดินทางไปให้ความช่วยเหลือ นำน้ำมันเขียวไปมอบให้ชาวบ้านเพื่อใช้ในการดูแลสุขภาพ สอนวิธีการนวดกดจุดแก้อาการปวดเข่า และแนะนำเกี่ยวกับการปลูกพืชสมุนไพรต่างๆ เพื่อใช้บำบัดอาการป่วย

ทีมอาสาสมัครทุกคนทราบดีว่า การเกิดขึ้นของศูนย์ฯ และการทำงานที่สำเร็จราบรื่นนั้นมาจากความร่วมมือร่วมใจของคนทุกฝ่าย ทั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาลโพธารามทุกๆ ท่าน นับจากอดีตจนปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล หน่วยงานต่างๆ ในอำเภอโพธาราม รวมถึงชาวโพธารามทุกคนที่มีจิตอาสา เห็นความสำคัญของการสร้างสังคมที่มีความสุขร่วมกัน โดยยึดแนวทางการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่มีความเสียสละเพื่อผู้อื่นเป็นที่ตั้ง

วันนี้ แม้ศูนย์ธรรมชาติบำบัดวิถีธรรมโรงพยาบาลโพธารามจะไม่ได้มีอาคารที่โอ้อ่า เครื่องอำนวยความสะดวกครบสมบูรณ์ แต่การทำงานของเหล่าอาสาสมัครที่ซบเคื่อนด้วยใจ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์มาโดยตลอดได้แผ่ชื่อเสียงขจรขยายไปไกล เหมือนกลิ่นหอมของความดี ที่ผู้คนต่างก็ยกย่องชื่นชมนั่นเอง

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง

เปิดพื้นที่สร้างสรรค์เยาวชน...สร้างความสุขให้ชุมชน

ภาพของลูกชายวัยซนกำลังนั่งปั้นดินเหนียวอยู่กับเพื่อนรุ่นเดียวกันหน้าบ้านโดบ้านเด็กๆ พวกเขาส่งเสียงหัวเราะคิกคักสนุกสนาน แม้น้ำตาจะค่อมมแต่ก็เปี่ยมไปด้วยรอยยิ้มแห่งความสุข... เป็นภาพที่สร้างแรงบันดาลใจสำคัญที่ทำให้ คุณเตือนใจ ชูอักษรหันมาปรับสภาพแวดล้อมในบ้านของตัวเองให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กๆ และยิ่งขยายไปสู่กลุ่มเด็กในชุมชน จนกระทั่งทุกวันนี้กลายเป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะกัง” ที่ซึ่งหล่อหลอมให้เด็กๆ หลายต่อหลายคนได้เติบโตขึ้นมาด้วยความรักและความสุข

ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน

บ้านไม้ใต้ถุนสูง ท่ามกลางสวนยางพาราเล็กๆ ในพื้นที่บ้านเกาะกัง ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มเด็กๆ ละแวกนั้นว่า นอกจากจะเป็นบ้านของคุณเตือนใจ หรือ “ป้าป้อม” ของพวกเขาแล้ว ที่นี่ยังเป็นห้องสมุดที่มีหนังสือดีๆ มากมายให้เลือกอ่าน “ถอดหัวใจของคนเป็นแม่ออกมาคิดนะว่า เราอยากสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีๆ ให้กับลูก อยากให้ลูกได้ทำกิจกรรมดีๆ กับเรา แต่เราคงจะตามลูกไปข้างนอกไม่ได้ทุกที ถ้าอย่างนั้นก็ทำที่บ้านเถอะ เลยปรับใต้ถุนบ้าน

ให้เป็นมุมหนังสือเล็กๆ เพราะลูกทั้ง 2 คนชอบอ่านหนังสือ ไปไหนมาไหนก็มักจะซื้อหนังสือกลับมาฝากลูก เวลาได้ก็มาเล่นที่บ้าน ทุกคนก็จะมาเปิดหนังสือของน้องปราว (ลูกชาย) ครั้งหนึ่งเราถามเด็กๆ ว่าเคยซื้อหนังสือกันบ้างไหม คำตอบคือ ‘ไม่’ เลยมีความคิดว่า อยากส่งเสริมให้ได้ๆ รักการอ่านพยายามคิดว่ามีที่ไหนบ้างที่สนใจเรื่องนี้บ้างก็นึกถึง ‘ศูนย์คุณธรรม’”

จากที่เคยร่วมงานกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) นับตั้งแต่ปี 2549 ผ่านกิจกรรม “สืบค้นคนทำดี แผนที่คนดี” และ

งานด้านศาสนาสัมพันธ์ เชื่อมโยงคน 3 วัย 3 ศาสนา โดยได้รับการสนับสนุนจาก สสส. ซึ่งทุกโครงการมุ่งเน้นที่การพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นสำคัญ ทำให้นอกจากเกิดผลลัพธ์อันดีจากการทำโครงการต่างๆ แล้ว ยังเกิดความสัมพันธ์อันเหนียวแน่น ระหว่างคุณเดือนใจ และกลุ่มเด็กๆ ในพื้นที่อีกด้วย ดังนั้นเมื่อเกิดแนวคิดในการสร้างห้องสมุดเพื่อรองรับกลุ่มเด็กที่มาทำกิจกรรมที่บ้าน คุณเดือนใจ จึงประสานงานและหารือกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จนกระทั่งเกิดโครงการ “ห้องสมุดใต้ถุนบ้าน” ขึ้นในปี 2553 – 2554 ที่ห้องสมุดใต้ถุนบ้านแห่งนี้ หนังสือมากมายหลายร้อยเล่มจัดเรียงไว้บนชั้นอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย แยกตามหมวดหมู่หรือประเภทของหนังสืออย่างชัดเจน เด็กๆ ทุกคนจึงมีหนังสืออ่านอย่างเพียงพอและสามารถเลือกอ่านได้ตามความต้องการ ซึ่งหนังสือทุกเล่มได้ผ่านการคัดสรรในด้านเนื้อหาที่ต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับช่วงวัยของเด็กๆ

นอกจากนี้ยังเกิด “ห้องสมุดเคลื่อนที่” ที่ออกไปให้บริการในชุมชนอีกด้วย โดยในช่วงวันหยุด เด็กๆ ที่มีจิตอาสาจะรวมกลุ่มกันไปอ่านหนังสือให้ผู้สูงอายุฟัง บางคนสายตาฝ้าฟางไม่สามารถอ่านหนังสือได้ บางคนเป็นผู้ป่วยติดเตียง บางคนเป็นคนด้อยโอกาสที่อยู่ติดบ้าน ดังนั้นเมื่อเด็กๆ เข้าไปอ่าน

หนังสือให้ฟัง จึงช่วยให้ผู้สูงอายุเหล่านี้คลายความเหงา เกิดความเพลิดเพลิน สร้างรอยยิ้มและความสุข ทั้งยังเป็นการสานสายใยความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแก่แม่เฒ่าและลูกหลานให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

อ่าน เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข

นอกจากกิจกรรมการอ่านแล้ว ที่บ้านของคุณเดือนใจยังเต็มไปด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์มากมายที่เปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์ และยังส่งเสริมให้พวกเขาได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านการ “อ่าน เรียน กิน เล่น” ซึ่งเป็นการสร้างความสุขให้กับเด็กๆ

เช่น “หมากหลุม” ซึ่งเป็นการเล่นเกมพื้นบ้านทางภาคใต้, การทำ “พวงมโหตร” เครื่องแขวนโบราณทำจากกระดาษสี นำมาพับและตัดเป็นรูปต่างๆ ใช้ในงานมงคล, การทำขนมและอาหารพื้นบ้าน, การร้อยลูกปัด เป็นต้น

คุณเตือนใจเล่าว่า “ความรู้มีอยู่รอบตัว รอบบ้าน มีทั่วชุมชนของเรา เราอยากได้อะไรก็รู้เรื่องอะไรก็เดินไปหา ไปคุยไปแลกเปลี่ยนได้ เช่น เราอยากรู้เรื่องสมุนไพร ก็ไปหาปราชญ์ชุมชนที่ทำเรื่องสมุนไพร อยากรู้เรื่องมโนราห์ก็สื่อพื้นบ้านก็ไปหาศิลปินที่อยู่ ในชุมชน อยากรู้เรื่องอาหารสุขภาพก็ชวนกันมาทดลองทำเลย ความรู้ก็เกิดขึ้นในระหว่างที่เราทำ...”

“ห้องสมุดใต้ถุนบ้านนั้นกลายเป็นพื้นที่ เสรีที่เด็กๆ อยากจะทำกิจกรรมอะไรก็มาใช้พื้นที่นี้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการวาดรูป การอ่านหนังสือ การเล่นเกม หรืออาหาร

การกินต่างๆ ที่นี้ก็มีให้ จุดศูนย์รวมของเด็กใน ตำบลนาโหนดคือ ‘บ้านป่าป้อม’ ผู้ปกครองเอง ถ้าเขารู้ว่าลูกๆ มาที่บ้านป่าป้อม เขาก็สบายใจเพราะเขาไว้ใจเรา ดังนั้นสิ่งสำคัญที่เราต้องรักษาไว้ให้ได้ก็คือ ‘ภาพลักษณ์ที่ดี’ เราต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ไม่ก้าวร้าว มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซึ่งเด็กๆ เองก็ต้องมีสิ่งเหล่านี้ด้วย เขาจะค่อยๆ ซึมซับจากเรา จากการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ดังนั้นเด็กๆ ที่มาที่นี่ ไม่ใช่มาเล่นสนุกอย่างเดียว แต่เขามาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในตัวของเขาเอง”

ขยายพื้นที่สร้างสรรค์... บ่มเพาะเด็กดี มีคุณธรรม

การส่งเสริมให้เด็ก ๆ มีอิสระในการคิด เปิดโอกาสให้ลงมือทำ และได้แสดงออกตามความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสม โดยมีคุณเตือนใจคอยดูแล ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำปรึกษา ทำให้เกิด “กลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่” ซึ่งเป็นกำลังหลักในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ

ในปี 2555 หลังจากที่คุณย์เรียนรู้ สวนสร้างสุขบ้านเกาะทังเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของภาคีพื้นที่สร้างสรรค์ หรือที่เรียกกันว่า “พื้นที่นี้...ดีจัง” โดยสถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ภายใต้การสนับสนุนของ

สสส. คุณเตือนใจและกลุ่มแกนนำเด็กและเยาวชนก็ขยายแนวคิดการสร้างพื้นที่กิจกรรมสร้างสรรค์สู่ระดับอำเภอ และจังหวัด รวมถึงจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งได้นำรูปแบบของกิจกรรม “อ่าน เรียน กิน เล่น เป็นการสร้างสุข” มาเป็นต้นแบบในการจัดงาน จนสามารถสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น โดยในปี 2560 มีเครือข่ายรวมกันมากถึง 30 เครือข่าย

“มีเด็กที่ได้ประโยชน์จากโครงการนี้ถึง 4,200 คน และเราสามารถสร้างแกนนำเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่างๆ ได้มากถึง 1,100 คน ซึ่งเด็กๆ เหล่านี้เขาได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ในการทำงาน การวางแผน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เขารู้บทบาทของตัวเอง และสามารถประเมินตัวเองได้ ที่สำคัญคือได้เรียนรู้ความเป็น ‘พลเมือง’ มีจิตสาธารณะ มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคม เป็นพลเมือง

ที่สามารถสร้าง ‘ความเปลี่ยนแปลง’ ที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชนของพวกเขาได้ นี่เป้าหมายที่อยากเห็น” คุณเตือนใจกล่าว

ปัจจุบันในจังหวัดพัทลุงกำลังเกิดกระแส “คนเมืองลุง นุ่งผ้าถุงไทย” เนื่องจากเด็กเยาวชนที่มาร่วมกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์ได้ใช้ผ้าถุงเป็นสื่อ เป็นเครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว จากย่า ยาย แม่ สู่ลูกสู่หลาน ผ้าถุงจึงมีค่ามากกว่าผ้าถุง ที่สร้างแรงบันดาลใจให้คนในจังหวัดพัทลุงเล็กๆ วิयरุ่นไปจนถึงวัยผู้ใหญ่หันกลับมา นุ่งผ้าถุงกันมากขึ้น ไม่เพียงนุ่งอยู่ที่บ้านเท่านั้น แต่นุ่งออกไปไหนมาไหนด้วยความภาคภูมิใจ นับเป็นตัวอย่างหนึ่งของ “ความเปลี่ยนแปลง” เล็กๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากความคิดและการทำของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ที่ช่วยกันรณรงค์ให้คนในสังคมเห็นคุณค่าและอนุรักษ์ความเป็นไทย

“ถ้าเราเปิดพื้นที่ให้เด็กๆ เหล่านี้ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์และเป็นอิสระ เราก็จะค้นพบสิ่งดีๆ มากมายในตัวของพวกเขา ขอเพียงไวใจเขาและให้โอกาสเขา แล้วเขาก็จะเป็นคนที่สังคมเราพึ่งพาได้ในอนาคต...” คุณเตือนใจกล่าวทิ้งท้าย

ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ)

เสียดส: พอเพียง นำสุขสู่ชุมชน

“ศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ” วาทะของท่านพุทธทาสภิกขุที่ดึกดำบรรพ์นี้ เป็นความจริงแท้มาโดยตลอด ถึงวันนี้ เราต่างเห็นแล้วว่าหากโลก ประเทศ ชุมชน ขาดคุณธรรม ทุกความดีงามที่ก่อเกิดมาในโลกก็ดับวันแต่จะเสื่อมถอยลง

เสียดส: และพอเพียงคือทางรอด

สภาพทั่วไปของบ้านดอนนุด ตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นพื้นที่ราบสูงมีลักษณะเป็นดอน มีต้นไม้เลื้อย ซึ่งเป็นสมุนไพรหลายชนิด มีน้ำท่าเหมาะในการทำการเกษตร ชาวบ้านที่นี้ส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำนา โดยมีที่ดินทำกินไม่เกิน 10 ไร่ต่อครัวเรือน

ที่ผ่านมาเมื่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชาวบ้านดอนนุดที่เคยมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กลับต่างคนต่างอยู่ “ต่อกันติดได้ยาก” เมื่อคิดจะทำอะไรก็ไม่มีใครให้ความร่วมมือ งานบุญงานกุศลก็มีแต่คนเฒ่าคนแก่ คนหนุ่มสาววัยแรงงานไม่ได้เข้าร่วม นานวันเข้าก็เริ่มทำให้ห่างเหินกันไป

โดยไม่รู้ตัว ทำให้พูดคุยได้ยาก เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้าน ก็ทำให้เกิดรอยร้าวได้ง่าย

ด้วยลักษณะทางกายภาพ อาชีพของชาวบ้าน และสภาพสังคมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ **ผู้ใหญ่วิรุณ สุขนวล** หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า ตาจรุณ หรือ ผู้เฒ่ารุณ ซึ่งปัจจุบัน อายุกว่า 70 ปี ท่านเป็นนักพัฒนาที่ทำงานมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน คนทั้งจังหวัดรู้จักท่านเป็นอย่างดี ถือเป็นผู้นำตามธรรมชาติคนสำคัญในบ้านดอนนุด มองว่า “เราต้องอยู่กันแบบช่วยเหลือกันอย่างไรที่อย่างน้องยึดหลักความเสียดส และเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เราจึงจะสามารถอยู่รอด และรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชนไว้ได้”

ผู้ใหญ่วิรุณจึงเริ่มลงมือผลักดันกิจกรรมต่างๆ แบบสู้ไม่ถอย เมื่อแกนนำหมู่บ้านเห็นถึงความตั้งใจจริงในการนำความเจริญมาสู่หมู่บ้าน และต่างเห็นตรงกันว่าหากไม่ลงมือแก้ไข ชุมชนก็คงจะแย่ลงทุกวัน จึงมีการพูดคุยสนทนากันแบบไม่เป็นทางการตามร้านน้ำชา ชักชวนชาวบ้านให้ทำในสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ร่วมกันก่อน เพื่อสร้างความสามัคคีจากจุดเล็กๆ คือ การร่วมกันสร้างถนนหนทาง สร้างสาธารณประโยชน์ต่างๆ ขึ้น ที่สุดเมื่อชาวบ้านเห็นความเอาจริง

เอาใจในการพัฒนาชุมชนของผู้ใหญ่วิรุณ และแกนนำ จึงเลือกผู้ใหญ่วิรุณเป็นผู้ใหญ่บ้าน และให้ความร่วมมือช่วยเหลือ โดยช่วงแรกเป็นการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่อาศัยความช่วยเหลือจากภายนอก

เมื่อความสามัคคีเริ่มฟื้นกลับคืนมา โครงการอื่นๆที่คิดทำร่วมกันก็ค่อยๆ เกิดขึ้น จนทำให้ชาวบ้านดอนนุดและหมู่บ้านใกล้เคียงที่เคยต่างคนต่างอยู่ กลับมามีจิตอาสา ร่วมกันทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน โดยมี ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ) เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมและเป็นตั้งศูนย์รวมใจก็ได้ จนในภายหลังเมื่อมีโครงการต่างๆ เข้ามา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเสริมความเข้มแข็ง ผสมกับความร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านที่นี่ จึงทำให้โครงการต่างๆ สำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี

ผูกใจให้ยึดมั่นในคุณค่าของความดี

หากสืบสาวไปในอดีต จะพบว่าชุมชนบ้านดอนนุด เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่มีครูบาอาจารย์พระภิกษุที่มีชื่อเสียงมาสร้างความเจริญไว้ คือ หลวงปู่ทวดปะขาว ซึ่งมีอิทธิพลแก่กล้าและเป็นที่เคารพศรัทธาของคนในแถบนี้ แต่มายุคนี้ ชื่อเสียงของท่านเริ่มเลือนหาย ชุมชนแห่งนี้จึงช่วยกันรื้อฟื้น

ความดีงามที่อยู่คู่ชุมชนให้คืนมาอีกครั้ง ด้วยการดำเนินการให้มีการปั้นรูปหลวงปู่ทวดปะขาวประดิษฐานไว้ที่ศาลา เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของความดีมีคุณธรรม ให้ชาวบ้านได้ระลึกถึงต่อไป

แต่ก่อนที่จะเกิดรูปปั้นหลวงปู่ปะขาวชาวบ้านที่นี่ได้เชิญชวนบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ทั้งพระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ที่เป็นแกนนำต่างๆ มาร่วมหารือกัน เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมเก่าแก่ที่เป็นความรู้ และส่งเสริมคุณธรรมไว้ให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นการร่วมคิดร่วมสร้าง เพื่อตระหนักถึงคุณค่าของดีที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน

ในวิกฤติมีโอกาส...การก่อเกิดศูนย์เรียนรู้

หากกล่าวถึงที่มาของศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร(โรงเรียนร่มเงาบุญ) คงต้องเริ่มในปี 2540 เมื่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสุวรรณชัย กำลังจะปิดตัวลง เพราะมีเด็กเล็ก เพียง 5 คน และครูพี่เลี้ยงเพียง 2 คนเท่านั้น คุณสมชาย ชุมพาทิ พัฒนาการอำเภอคอนคาญสนสมัยนั้น ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมปรึกษาหารือหาแนวทางในการดำเนินการรับมือกับวิกฤตินี้ โดยเชิญทั้งผู้ใหญ่บ้าน กำนันตำบลคอนคาญ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน สุดท้ายผลจากการหา

แนวทางร่วมกันนี้ผู้ใหญ่จึงได้ตัดสินใจมอบที่ดินเพื่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 ไร่ และต่อมามีการสร้างศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านดอนนูดขึ้น

ภายหลังเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการมากขึ้น ตามแนวคิดท้องถิ่นจัดการตนเอง ชุมชนพึ่งตนเอง จึงได้มีการรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดอนนูด กับศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านดอนนูดเข้าด้วยกัน เพื่อขยายโอกาสในการเรียนรู้โอกาสในการพัฒนาและพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน พร้อมเปลี่ยนแปลงชื่อใหม่เป็น “ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียนร่มเงาบุญ)”

หลังจากนั้นเป็นต้นมา กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่นี่ก็มีความหลากหลาย แต่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือเพื่อสร้างสังคมที่เป็นสุข เช่น กิจกรรมคน 3 วัย ที่มาจากสภาพชีวิตในปัจจุบันที่ผู้สูงวัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เด็กรุ่นใหม่ก็ค่อยๆ มีระยะห่างออกไป ส่วนคนในวัยทำงานก็มุ่งมั่นกับการทำงาน จนไม่มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน จึงมีการจัดกิจกรรมนำเด็กไหว้พระสวดมนต์ทุกวันศุกร์ เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเล่านิทานให้เด็กฟังก่อนเที่ยงวัน รวมทั้งเชิญปราชญ์ชาวบ้าน คือ คุณยายทับ เกิดดำ บ้านดอนศาลา คุณยายมิตร มากแสง บ้านโคกวา มาร้องเพลงขับกล่อมเด็กนอนก่อนนอนกลางวันในทุกวันศุกร์ และได้ขยายผลต่อให้

ยั่งยืน ด้วยการบันทึกเสียงในรูปแบบแผ่นซีดีไว้เปิดขับกล่อมเด็กทุกวัน

ด้วยเห็นความสำคัญของคนดีที่จะพัฒนาชุมชน ชาวบ้านที่นี่ยังได้ช่วยกันสำรวจ “คนดีศรีดอนนูด” ซึ่งเป็นแบบอย่างคนดีมีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรม “คนดีศรีดอนนูดเทิดไท้องค์ราชัน” 5 ธันวาคม จุดเทียนชัยถวายพระพร มอบประกาศเกียรติคุณให้คนดีศรีดอนนูดเหล่านั้น ซึ่งได้ดำเนินการคัดเลือกมาแล้วทั้งสิ้น 36 คน

ปลูกจิตสำนึกเยาวชน ขยายผลสู่ชุมชนใกล้เคียง

นอกจากนั้น ทางศูนย์เรียนรู้ฯ ยังได้ใช้งบประมาณจากกองทุนสวัสดิการชุมชน ชักชวนโรงเรียนใกล้เคียงร่วมดำเนินโครงการดูแลแหล่งน้ำลำคลองและสิ่งแวดล้อม มีการจัดตั้งธนาคารขยะชุมชน ให้ความรู้เรื่องประโยชน์ และพิษภัยของขยะมูลฝอย ปัจจุบันคุณศฤงคารีย์ ชูศรี ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านดอนนูด ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตป่าพะยอม (พัทลุง) ร่วมทำโครงการพืชสมุนไพรใกล้น้ำเพื่อสุขภาพ

และโครงการตรวจคุณภาพน้ำคลองท่า
แนะ และคลองป่าพะยอม ทั้งสองโครงการ
เป็นการสร้างจิตสำนึก และกระตุ้นให้เด็ก
และเยาวชน พร้อมผู้นำรุ่นใหม่ พัฒนาการ
เรียนรู้ร่วมกัน และขยายผลไปสู่ชุมชนใกล้เคียง
นอกจากในตำบลควนขนุนคือ ตำบล
ปันเต และตำบลมะกอกเหนือ โดยได้รับการ
สนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุน
การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี 2551-
2553

สิ่งที่น่ายินดีของศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ คือ
การได้รับแรงสนับสนุนจากหลายๆ ด้าน
เช่น การได้รับการสนับสนุนจากกองทุน
สวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลหนองพ้อ
รวมถึงโรงเรียนวัดดอนศาลา โรงเรียน
วัดควนพลี โรงเรียนบ้านโคกวา โรงเรียน
ดอนศาลานำวิทยา ได้มอบทุนการศึกษา
ให้กับเด็กในศูนย์เด็กเล็กทุกคน ในแต่ละปี
เป็นเงินกว่า 80,000 - 100,000 บาท เพื่อนำ
มาใช้ในการดำเนินงานต่อไป

หากจะกล่าวถึงความสำเร็จของ “ศูนย์
เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร (โรงเรียน
ร่มเงาบุญ)” สิ่งที่ค้นพบคือการทำงานที่สอด
ประสานกันเป็นอย่างดีของคนในชุมชนที่มี
จุดหมายเดียวกัน ที่อยากเห็นคุณธรรมความดี

ที่คนรุ่นเก่าได้สร้างไว้ ตกทอดถึงรุ่นลูก
รุ่นหลาน การมีผู้นำที่เข้มแข็งเอาจริงเอาจัง
กับการสร้างเสริมคุณธรรม มีวิสัยทัศน์และ
นำพาชุมชนไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้จนได้รับการ
ยอมรับด้วยดีจากสังคม และยังคงทำงาน
เพื่อชุมชนแม้ในวันนี้จะเป็นอย่างดีผู้ใหญ่บ้าน
แล้วก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีการขยายผล
การดำเนินงานออกไปสู่ชุมชนรอบข้าง
สร้างเครือข่ายการทำงาน พร้อมร่วมมือกัน
ขับเคลื่อนการทำงานเชิงบูรณาการ

เมื่อได้ขึ้นชื่อว่าเป็นชุมชนหมู่บ้าน
เราค้นพบว่าไม่สามารถให้ใครเพียงคนเดียว
เป็นฮีโร่ ทำงานพัฒนาหมู่บ้านให้เกิดความ
สงบสุขได้ แต่ต้องอาศัยพลังจากชาวบ้าน
ทุกคนในการสร้างสังคมที่ผาสุกร่วมกัน

องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา

จากตำบลบริหารจัดการตนเอง สู่ตำบลคุณธรรม

ตำบลลำประดา ตั้งอยู่ในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ประชากรจาก 688 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การทำนาที่มีพื้นที่ 20,000 กว่าไร่ และเลี้ยงสัตว์ ในฤดูฝนพื้นที่บางแห่งเกิดภาวะน้ำท่วม ส่วนในฤดูแล้ง มีปัญหาขาดแคลนน้ำ

ชาวบ้านที่นี้ส่วนใหญ่อพยพมาจาก จังหวัดสระบุรี ในอดีตอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีน้ำใจ แต่ด้วยภาวะของสังคมเมืองที่แผ่เข้ามา ทำให้เกิดการสะสมเงินทองในระบบทุนนิยม เกิดการแข่งขัน ผลิตพิชเชิงเดี่ยวเพื่อขายข้าวที่เคยทำพอมีพอกินก็ทำเพื่อขายในปริมาณมากๆ เน้นใช้สารเคมี ทำให้คนในชุมชนเจ็บป่วย

ตำบลลำประดาห่างจากตัวอำเภอแค่ 17 กิโลเมตร แต่ด้วยในอดีตถนนหนทางเป็นดินลูกรังเมื่อเข้าหน้าฝนทางเฉอะแฉะ ทำให้คนภายนอกไปมาหาสู่ลำบาก ต้องใช้เวลาเดินทางเป็นครึ่งวัน มาทุกวันนี้เปลี่ยนเป็นถนนลาดยาง ความเจริญต่างๆ ก็เข้าถึงได้ง่าย คนหนุ่มสาวในหมู่บ้านออกไปทำงานในเมือง ทั้งเด็กและคนชราไว้กับบ้าน

ทั้งหมดนี้ เกิดขึ้นในตำบลลำประดา และตำบลอื่นๆ อีกมากมาย เหมือนหนังม้วนเดิม ปัญหาเดิมๆ ที่บางคนบอก ว่าหมดหนทางแก้ไข แต่คนตำบลลำประดา ไม่คิดเช่นนั้น หากกลับพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า **“ปัญหาของคนลำประดา คนลำประดา ก็ต้องแก้ไขเอง”**

นี่จึงสะท้อนให้เห็นวิถีคิดของคนที่นี่ ที่ไม่รอความช่วยเหลือจากหน่วยงานข้างนอก แต่กลับมองว่า หากมีปัญหาใดเกิดขึ้น คนลำประดาอย่าอมรู้ทางแก้ที่ดีที่สุด สิ่งสำคัญคือ คนลำประดาต้องรู้จัก **“คิดพึ่งตนเอง”** และ **“ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ”** นั่นเอง

คนลำประดา มีวิธีบริหารจัดการตนเองอย่างไร และขยายผลเป็นตำบลคุณธรรมได้ เพราะเหตุใด ลองไปฟังแนวทางขององค์กรต้นแบบนี้ดูด้วยกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ “หัวใจ” สำคัญ

หากมีคนเห็นต่างหรือเห็นขัดแย้งกับสิ่งที่คนส่วนใหญ่คิด ผู้นำองค์กรบางคนอาจคิดว่าไม่จำเป็นต้อง “ใส่ใจ” แต่ไม่ใช่สำหรับผู้นำอย่างคุณสมบัติ ประโยชน์ดี นายองค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา อย่างแน่นอน ในการทำงานหากเจออุปสรรคปัญหาคือ ความเห็นต่าง นายสมบัติ จะใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็นนั้น และใส่ใจกับความต้องการที่แท้จริงของคนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งคนที่เห็นด้วยและคนที่เห็นต่าง

กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในตำบลลำประดาที่ทำอย่างเข้มข้นและจริงจังมาตลอด ปรากฏชัดเป็นความเข้มแข็งของคนในชุมชน ที่หากต้องทำกิจกรรมต่างๆ ก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยหน่วยงานข้างนอก หรือบมาสนับสนุนมากนัก เพราะเมื่อประชาชนเกิดความเข้าใจ เห็นประโยชน์ร่วมกัน อย่างแท้จริง การงานต่างๆ ก็อาศัยแรงกายแรงใจของคนในชุมชนทำให้สำเร็จขึ้นมานั่นเอง

นายสมบัติเล่าว่า ทุกคนในชุมชน “มีสิทธิ์มีเสียงเท่ากัน” โดยตำบลลำประดามียุทธศาสตร์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนด้วยธรรมนูญตำบล 4 ด้านคือ หนึ่ง-เศรษฐกิจ

สอง-สังคม สาม-สิ่งแวดล้อม และสี่-สุขภาพ โดยแต่ละส่วนจะมีคณะกรรมการทำงาน เพื่อผลักดันกิจกรรมและเชื่อมโยงทุกภาคส่วนให้เดินไปในมิติเดียวกัน

“เราบ่มเพาะความคิดในการทำงานในกระบวนการแบบมีส่วนร่วมมาเป็น 10 ปี แต่ละเดือนมีทั้งเวที่ย่อยและเวที่กลาง เวที่ย่อยคือการประชุมของมิติต่างๆ ใน 4 ด้าน ส่วนเวที่กลางเป็นเวที่ ‘วาระประชาชนคนลำประดา’ ที่ในแต่ละครั้งจะมีผู้ตติเข้ามาที่ประชุมใช้เวที่นี้ในการแก้ปัญหาอย่างตรงจุดที่สุด เป็นการแก้ปัญหาโดยคนในชุมชน เราเห็นปัญหาร่วมกัน แก้ด้วยกัน ตรงไหนใช้บ อบต.ช่วยได้เราก็จัดการทันที”

จุดสำคัญในการประชุมของที่นี่คือ “การให้ชาวบ้านทุกคนได้แสดงความคิดเห็น” โดยมีกติกาสำคัญในการพูดคุยว่า ผู้ดำเนินการประชุมต้องพยายามให้คนที่ไม่ได้พูด “มีโอกาสพูด” และพูดได้คนละไม่เกิน 2 นาที ดังนั้น แม้ว่าจะพูดเก่งหรือไม่เก่งก็พูดได้ในเวลาเท่าเทียมกัน

โดยธรรมนูญใน 4 ด้านที่ว่านี้ มีการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาย่างตรงจุด คือ

ในด้านเศรษฐกิจ เมื่อชาวบ้านกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อบต. สำนักงาน

เกษตรกร เห็นร่วมกันว่าปัญหาเศรษฐกิจของ คนที่นี้เป็นเรื่องของหนี้สิน ความยากจน การปลูกพืชผลการเกษตรที่รายได้ไม่พอ รายจ่าย และค้นพบว่าการลงทุนทางการ เกษตรด้วยการใช้สารเคมี ทำให้ต้นทุนสูง และส่งผลต่อสุขภาพ จึงมีการนำความรู้เรื่อง การทำเกษตรอินทรีย์ ด้วยการทำปุ๋ยชีวภาพ ไว้ใช้กันเอง เช่น การทำปุ๋ยหมักฟางข้าว รวมถึงการทำลานตากข้าว การคัดเมล็ด พันธุ์ข้าว ทำเครื่องสีข้าว การจัดหาน้ำทำการ เกษตร ทำให้เกษตรกรลดต้นทุน มีรายได้ เพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ชุมชนและภัยแล้ง ด้วยหลักเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้คนในชุมชน ปลูกต้นไม้ ทำเกษตรสวนครัวเพื่อลดรายจ่าย

ในด้านสังคม มีการสร้างบรรยากาศ ของสังคมที่เกื้อกูลกัน ให้ความช่วยเหลือคน ที่เจ็บป่วย และผู้สูงอายุ มีการออมวันละบาท นำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือญาติของผู้ที่เสียชีวิต เวลาใครเจ็บป่วยก็ไปเยี่ยมเยียนให้กำลังใจกัน

ในด้านสิ่งแวดล้อม ชาวบ้านที่นี่ช่วยกัน ดูแลลำน้ำคูคลองให้ใสสะอาด มีการเก็บขยะ ริมนกน เพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่สะอาดสวยงาม ให้ชุมชน

ในด้านสุขภาพ ชาวบ้านที่นี่มีการรวม กลุ่มออกกำลังกาย ทางหน่วยงานสาธารณสุข มีการตรวจคัดกรองโรคต่างๆ เพราะเห็น ร่วมกันว่าการป้องกันดีกว่าการรักษา

จากชุมชนเข้มแข็ง สู่ชุมชนคุณธรรม

นายกสมบัติเล่าว่า ชุมชนที่นี่มีความ เข้มแข็งได้ก็เพราะมีการพูดคุยกันอย่าง สม่ำเสมอ มีปัญหาอะไรก็นำเข้าสู่เวที อย่งไร ก็ตาม ในอนาคต ต่อให้ตนไม่ได้เป็นนายก อบต.หรือจะมีข้าราชการหน่วยงานไหน โยกย้ายมาทำงานที่นี่ ชาวลำประดาก็ยัง สามารถช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา แก้ไขปัญหา ของตนเองได้ เพราะได้เรียนรู้ที่จะทำงาน ร่วมกันมาแล้ว นี่จึงเป็นการพึ่งตนเองอย่าง เข้มแข็ง ที่จะช่วยให้ลำประดายืนได้อย่าง มั่นคงต่อไป

โดยที่ผ่านมา กิจกรรมต่างๆ ที่เกิด จากการประชุมหารือ สร้างกระบวนการ มีส่วนร่วมของที่นี่ เช่น การเห็นร่วมกันที่ จะแก้ปัญหาศัตรูของนาข้าว คือ หนู ด้วย วิถีธรรมชาติ แทนที่จะใช้สารเคมี จึงมีการ ประกาศให้ประชาชนรับทราบ ว่า ห้ามจับงูสิง และนกต่างๆ ที่จะช่วยกำจัดหนู ผลปรากฏว่า ผ่านไปราว 2 ปี จำนวนของหนูก็ลดลง

นอกจากนี้ ที่นี่ยังห้ามเล่นการพนันในวัด แม้ทุกวันนี้จะทำได้ไม่เต็มร้อย แต่ก็ลดลงเป็นจำนวนมาก รวมถึงห้ามทะเลาะวิวาทในงานพิธีต่างๆ หากเกิดการทะเลาะวิวาทขึ้น ก็ตั้งกติการ่วมกันว่าคู่กรณีต้องจ่ายค่าปรับค่าเสียหาย

ที่สำคัญที่นี่ยังมีการบริหารจัดการภัยแล้งด้วยการระดมกันหาแหล่งน้ำ ดึงเข้าสวนเข้านาของตนเองและคนอื่น ๆ โดยในสวนนี้ อบรมให้การสนับสนุนค่าน้ำมันรถของคนที่มีจิตอาสา ที่ช่วยเดินทางไปหาแหล่งน้ำในจุดต่างๆ

จากการทำงานแบบมีส่วนร่วมนี้ ส่งผลให้คนในตำบลลำประดา เกิดการทำงานร่วมกัน ชาวบ้านปรับค่านิยมจากที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเอง มาเป็นการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ผู้คนเริ่มเห็นว่าการมีคุณธรรมจะทำให้สังคมมีความสุข จากชุมชนที่พึ่งตนเอง ชุมชนแห่งนี้เริ่มพัฒนาตนเองเป็นชุมชนแห่งคุณธรรมไปพร้อมๆ กัน เกิดเป็น “ชมรมจิตอาสาพัฒนาตำบล” ที่มีการทำกิจกรรมร่วมกันในด้านอื่นๆ ตามมา เช่น การระดมคนในชุมชนเพื่อปรับปรุงถนนหนทาง พื้นที่สาธารณะโดยไม่ต้องอาศัยงบประมาณของรัฐ

กล่าวได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชุมชนแห่งนี้ประสบความสำเร็จในการจัดการตนเอง มาจากการมีผู้นำที่ดี เห็นคุณค่าของการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างจริงจัง หน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมือสนับสนุน และเดินหน้าจับมือกันไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนคนลำประดาเอง ได้ใช้ฐานของจิตใจที่เอื้อเพื่อแผ่มาพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาตนเองให้มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักไปพร้อมๆ กัน

ทุกวันนี้ คนลำประดา มีความสุข และกลายเป็นชุมชนต้นแบบที่ได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย และยังคงไม่หยุดยั้งที่จะสร้างความดีให้คงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

สถานที่ติดต่อ

องค์กรคุณธรรมด้านพอเพียง

กองทุนสวัสดิการชาวบ้านตำบลคลองตัน

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตัน อ.บ้านแพ้ว
จ.สมุทรสาคร 74120

คุณสุรนุช บุญจันทร์ รองนายก อบต.คลองตัน
โทร.09-2886-3693

e-mail : b.nuan2556@gmail.com

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพญาขัน

251 หมู่บ้านเขาแดง ม.5 ต.พญาขัน อ.เมืองพัทลุง
จ.พัทลุง 93000

คุณถนอม จันทร์ผลึก

ประธานคณะกรรมการกองทุนฯ
โทร.08-6287-3698

คุณพรณี สงแสง เลขานุการกองทุน

โทร.08-929-34129

คุณถาวร คงศรี

หัวหน้าศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลนาท่อม
โทร.09-8017-8131

e-mail : thawonr_15634@yahoo.co.th

เครือข่ายคุณค่าข้าวคุณธรรม

20 ม.2 ต.นาโสี อ.กุดชุม จ.ยโสธร 35140

พ่อวิจิตร บุญสูง โทร.08-7872-1672

ชุมชนคลองลัดมะยม

30 ม.15 ถนนบางระมาด แขวงบางระมาด
เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10700

ลุงชวน ชูจันทร์

ประธานประชาคมตลาดน้ำคลองลัดมะยม
โทร.08-9215-2659

e-mail : latmayom@hotmail.com

ชุมชนบ้านหัวนา

วัดจำปา บ้านหัวนา ต.หนองแก้ว อ.กันทรารมย์

จ.ศรีสะเกษ 33310

พระสมุห์เอกนรินทร์ นรินโท

วัดจำปา โทร.08-7986-5990

e-mail : aeknarin2122@msn.com

FB : วัดจำปา บ้านหัวนา

ตำบลแสงภา

กำนันสมบัติ ชิตทิต

ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอนาแห้ว

65 ม.1 ต.แสงภา อ.นาแห้ว จ.เลย 42170

โทร.08-4789-3162, 04-207-9414

บ้านนาอีสาน

สวนออนซอน

411 บ้านนาอีสาน ม.16 ต.ท่ากระดาน อ.สนามชัยเขต

จ.ฉะเชิงเทรา 24160

พ่อเสียม บุตรจันทา โทร.08-4711-6099

บ้านบุงเข้

120 ม.8 ต.หนองแสง อ.ปากพลี

จ.นครนายก 26130

ผู้ใหญ่วิชาญ วัฒนวิเชียร โทร.08-0792-1122

บ้านหนองกลางดง

คุณโชคชัย ล้อมประดิษฐ์ อดีตผู้ใหญ่บ้าน ม.7

100 ม.7 บ้านหนองกลางดง

ต.ศิลาลอย อ.สามร้อยยอด

จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77180 โทร.08-1763-8507

โรงเรียนพุทธเลิศหล้ามหาวิชาลัย

(ศูนย์การเรียนรู้กลีกรมมรดกชาติมาบเอื้อง)

114/1 ม.1 ต.หนองบอนแดง อ.บ้านบึง

จ.ชลบุรี 20170

FB : โรงเรียนพุทธเลิศหล้ามหาวิชาลัยมาบเอื้อง

พระอาจารย์สังคม ธนปัญญา (ขุนศิริ)

ผู้ร่วมก่อตั้ง/ประธานฝ่ายสงฆ์ (บวร.มาบเอื้อง)

โทร.08-9574-2528

e-mail : thanapanyo@gmail.com

ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร (อาจารย์ยักษ์)

ผู้รับใบอนุญาตก่อตั้งโรงเรียน โทร.08-1735-1430

วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา

กรุงเทพฯ 10110

รองศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย

คณบดีวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย โทร.08-1170-2063

ศูนย์การเรียนรู้เกษตรธรรมชาติบ้านจำรุง

(มหาวิทยาลัยบ้านนอก)

สภาองค์กรชุมชนตำบลเนินซ้อ

70 ม.7 ต.เนินซ้อ อ.แกลง จ.ระยอง 21110

คุณชาติชาย เหลืองเจริญ

ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลเนินซ้อ

โทร.08-7817-8030

e-mail : chartchai04@gmail.com

ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมโรงเรียนบ้านจับไม้

ม.3 บ้านจับไม้ ต.เฝ้าไร่ อ.เฝ้าไร่ จ.หนองคาย 43120

อาจารย์ไกรสร พิมพ์ประชา

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแบง โทร.08-1964-4026

e-mail :kaison_ppcha@hotmail.com

ครูเกษร พลเรืองเดช ครูโรงเรียนบ้านจับไม้

โทร.08-2835-5277

e-mail : kesorn3806@gmail.com

ครูพิสมัย กองธรรม ครูโรงเรียนบ้านจับไม้

โทร.08-061-2662

e-mail : Phissamai_k@hotmail.com

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

บ้านพ่อคำเตื่อง ภาษี

40 ม.8 ต.หัวฝาย กิ่ง อ.แคนดง จ.บุรีรัมย์ 31150

พ่อคำเตื่อง ภาษี โทร.08-1876-5906

ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์วิถีชุมชนหนองกระโดนมน

56 ม.11 ต.หนองโพธิ์ อ.หนองหญ้าไซ

จ.สุพรรณบุรี 72240

คุณเกษมชัย แสงสว่าง

(ฝ่ายประสานงานและประชาสัมพันธ์)

โทร.09-8256-9188

ศูนย์เรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง

วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม

บ้านอมลอง ต.ยังเมีน อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ 50250

พระครูสุพรหมธรรมภาวิวัฒน์ (พระสรยุทธ ชยปัญญา)

เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม

โทร.08-9926-3877

e-mail : doiphasom@gmail.com

FB : วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม Doi Pha Som

ศูนย์เรียนรู้ตามแนวพระราชดำริบ้านดอยดิน

178 ม.2 ต.ห้วยไผ่ อ.เมือง จ.ราชบุรี 70000

คุณสมชาย หลวงละ หัวหน้าศูนย์เรียนรู้ฯ

โทร.08-9508-5770, 08-5701-2805

e-mail : namoil2805@gmail.com

ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านควนกุฎ

ม.15 ต.ควนมะพร้าว อ.เมือง จ.พัทลุง 93000

ผู้ใหญ่สมศักดิ์ ทองใส โทร.08-1608-9416

สถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย

ต.หนองสาหร่าย อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี 71140

คุณศิวิโรฒ จิตนิยม

ประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย

โทร.08-1763-7341

e-mail : sjitniyom@gmail.com

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา

200 ม.1 ต.บ้านคา อ.บ้านคา จ.ราชบุรี 70180

คุณฉัตรชัย ธนิกกุล นายก อบต.บ้านคา

โทร.0-3272-1008

e-mail : bankha@bankha.go.th

องค์กรคุณธรรมด้านวินัย

ชุมชนบ้านดอนโพ

คุณพิมพ์วิมล บุญดีเพิ่มสุขเจริญ

เกษตรกรบ้านดอนโพ

65 ม.11 ต.บ้านสิงห์ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

โทร.08-5425-7479

บ้านโคกเพชร

ม.8 บ้านโคกเพชร ต.สามเหลี่ยม อ.ประโคนชัย
จ.บุรีรัมย์ 31140

กำนันพลกฤต เพ็งประโคน โทร.08-6250-0548

บ้านโนนศิลา

ม.8 ต.ยายแยมวัฒนา อ.เฉลิมพระเกียรติ
จ.บุรีรัมย์ 31170

กำนันสมพงษ์ สืบบุญ โทร.08-1878-9249

โรงพยาบาลบางแก้ว

ม.1 ต.ท่ามะเดื่อ อ.บางแก้ว จ.พัทลุง 93140

คุณสุนทร อรุณโณ

นักจัดการงานทั่วไป ระดับชำนาญการ

โทร.08-1275-0940

e-mail : montada2524@outlook.com

โรงเรียนกันตังพิทยากร

282 ถ.ตรังคภูมิ ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง 92110

อาจารย์ยุภา พรเศรษฐ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร. 08-6741-4241, 0-7525-1100

โรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา

ม.9 ต.บ่อน้ำร้อน อ.กันตัง จ.ตรัง 92110

โทร.07-529-2058

อาจารย์โชติ จิตขาว ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร.09-5256-3995

อาจารย์สุพจน์ตรศักดิ์ หนูขาว

โทร. 09-3139-2917

โรงเรียนต้นบากราชภัฏบุรีรัมย์

ม.7 ถ.ตรัง-น้ำพุ ต.นาพละ อ.เมือง จ.ตรัง 92000

อาจารย์สุรพล มุสิกพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร. 0-7557-4406, 08-9042-4908

e-mail : surapon2501@gmail.com

โรงเรียนนฤมลทิน ธนบุรี

107/6 ถ.เจริญสนิทวงศ์ 25 แขวงบางขุนศรี

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

อาจารย์มาณวิกา สวงวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร.0-2411-1573 , 08-1348- 6911

โรงเรียนน้ำเกลี้ยงวิทยา

ต.น้ำเกลี้ยง อ.น้ำเกลี้ยง จ.ศรีสะเกษ 33130

อาจารย์สมพร อาษา ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร. 08-9844-7209

e-mail : somporn.ars@gmail.com

ครูเอกชัย จันมนตรี โทร 08-1725-4048

e-mail : akachai.jan@gmail.com

โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม

75 ถ.ชูเชิดน่าน ต.บางมูลนาก อ.บางมูลนาก

จ.พิจิตร 66120

อาจารย์อภิภา พงษ์ภู รองผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร.06-4352-6561

โรงเรียนบ้านตะโกล่าง

ม.8 บ้านตะโกล่าง ต.สวนผึ้ง อ.สวนผึ้ง

จ.ราชบุรี 70180 โทร.0-3291-9552

อาจารย์เฉลียว เกื้อนเภา ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร.08-9014-4342

e-mail : tk1.030@hotmail.com

โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม

172 ม.2 ต.ม่วง อ.บ้านม่วง จ.สกลนคร 47140

รอง ผอ.สุริเยนทร์ วงศ์ภักคำ โทร.08-1768-7531

โรงเรียนพิจิตรอินเตอร์

4/324 ถ.สระหลวง ต.ในเมือง อ.เมืองพิจิตร

จ.พิจิตร 66000

พญ.ดร.วณิชชา ภัทรประสิทธิ์

ผู้อำนวยการโรงเรียน โทร. 08-1888-9030

e-mail : wpataraprasit@yahoo.com

โรงเรียนวัดธรรมาราม

96 ม.4 ต.นาข้าวเสีย อ.นาโยง จ.ตรัง 92170

อาจารย์กฤษ กาหยี ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร. 06-2619-2595

อาจารย์ประทีป ชัยเพชร โทร 08-6266-1164

โรงเรียนวัดสามหลัง

ต.บ้านกลาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ 50120

โทร. 0-5348-1017

อาจารย์ศฤงคาร แป้นกลาง

อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามหลัง

201/22 หมู่บ้านเต็มสุข ต.บ้านแหวน อ.หางดง

จ.เชียงใหม่ 50230 โทร. 08-9954-0878

e-mail : Sringkann@hotmail.com

อาจารย์สุกัญญา เชื้อหมั่น

ครูโรงเรียนวัดสามหลัง โทร. 08-2889-3567

โรงเรียนวิเชียรมาตุ

188 ม.12 ต.โคกหล่อ อ.เมืองตรัง จ.ตรัง 92000

โทร. 0-7550-0605

ดร.มนทิพย์ ทรงกิติพิศาล ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร. 08-9724-1216

สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก

ต.บ้านเลือก อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อาจารย์วิฑูรย์ ศรีเกษม

แกนนำสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเลือก

โทร. 09-2939-5404

องค์การบริหารส่วนตำบลชะแมง

ม.1 ต.ชะแมง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง 93110

โทร. 0-7462-2457

คุณอริวัฒน์ ขุนทอง นายก อบต.ชะแมง

โทร. 08-1959-3493

องค์กรคุณธรรมด้านสุจริต

ชุมชนบ้านแม่กำปอง

78/1 ม.3 ต.ห้วยแก้ว อ.แม่ออน จ.เชียงใหม่ 50130

คุณธีรเมศร์ ขจรพัฒนภิรมย์

โทร. 08-5675-4598, 06-2192-9656

e-mail : kampongcoffee@hotmail.com

สำนักงานเทศบาลตำบลบ้านกลาง

201 ม.9 ต.บ้านกลาง อ.เมือง จ.ลำพูน 51000

ดร.ประสิทธิ์ จันทกลาง

นายกเทศมนตรีตำบลบ้านกลาง

โทร. 0-5309-0711

สำนักงานเทศบาลตำบลหนองบัว

ม.1 ต.หนองบัว อ.เมือง จ.กาญจนบุรี 71190

e-mail : nongbua_kan@hotmail.com

คุณสวณา สีนะกุล ปลัดเทศบาลตำบลหนองบัว

โทร.08-1300-0890

สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว

200 ม.4 ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ 50180

ดร.อุบล ยะไวทย์ณะวิชัย ปลัด อบต.ดอนแก้ว

โทร.0-5312-1585, 0-5312-1574

e-mail : donkaewlocal@gmail.com

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดขวาง

9 ม.2 ต.วัดขวาง อ.โพทะเล จ.พิจิตร 66130

คุณยุทธภูมิ วงษ์สำราญ

หัวหน้าสำนักปลัด อบต.วัดขวาง

โทร.08-4753-2425

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอแข

476 ม.3 ถ.พิษณุโลก-อุตรดิตถ์ ต.สมอแข อ.เมือง

จ.พิษณุโลก 65000 โทร.0-5598-7100-1

คุณทองม้วน พันธุ์รี่ นายก อบต.สมอแข

โทร.06-1629-9938

e-mail : netphasom2512@hotmail.co.th

องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดใต้

111 ม.4 ต.เสม็ดใต้ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา 24110

คุณกิตติพงษ์ สีเหลือง นายก อบต.เสม็ดใต้

โทร. 09-8552-5555, 0-3858-4130

องค์กรคุณธรรมด้านจิตอาสา

กลุ่มบริษัทเอจีสซี

บริษัท กระจกไทยอาชาฮี จำกัด (มหาชน)

คุณจูน กังวานนวกุล ผู้จัดการฝ่ายซีเอสอาร์

โทร.08-1565-9292

บริษัท ไทยอาชาฮีเคมีภัณฑ์ จำกัด

คุณกันยา เจียรวัฒนกุล ผู้จัดการฝ่ายบริหาร

โทร.08-4555-4862

บริษัท เอจีสซี โอโตโมทีฟ (ประเทศไทย) จำกัด

คุณวัชรระ พันธิตพงษ์ ผู้ช่วยผู้จัดการกองบริหาร

โทร. 08-4154-8959

บริษัท เอจีสซี เทคโนโลยี โซลูชันส์ (ประเทศไทย) จำกัด

คุณนัยนา พงมานวิมล ผู้จัดการทั่วไปฝ่ายบริหาร

โทร.08-1869-9318

กลุ่มประติมากรรมดินยัมบ้านป่าตาล

ศูนย์การเรียนรู้เชิงคุณธรรมประจำตำบลสันผักหวาน

9/1 ม.4 บ้านป่าตาล ต.สันผักหวาน อ.หางดง

จ.เชียงใหม่ 50230

คุณธนพล สายธรรม โทร.08-2745-6164

e-mail : Sringkann@hotmail.com

อาจารย์ศฤงคาร เป้นกลาง

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าตาล

201/22 หมู่บ้านเต็มสุข ต.บ้านแหวน อ.หางดง

จ.เชียงใหม่ 50230 โทร. 08-9954-0878

e-mail : Sringkann@hotmail.com

กลุ่มออมทรัพย์สวัสดิการบ้านทุ่งโม่ง

บ้านทุ่งโม่ง ม.6 ต.หนองปลาไหล อ.วังทรายพูน

จ.พิจิตร 66180

คุณวิชิต สำแดงเดช โทร.08-9906-4036

คุณวิรารรณ ยกแก้ว โทร.09-8829-8947

e-mail : yokkhaew@hotmail.com

กองทุนเวลาเพื่อสังคม

87/110 อาคารโมเดิร์นทาวน์ ชั้น 14

ถ.สุขุมวิท 63 แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา

กรุงเทพฯ 10110

คุณจารุวรรณ ชาญเดช

ประธานฝ่ายกิจกรรม กลุ่มจิตอาสาเพื่อเด็กและ

เยาวชน โครงการกองทุนเวลาเพื่อสังคม

โทร.06-4050-8674

คุณบุญญาพร ไชยเดช ผู้ประสานงาน

โทร.08-6004-5542

e-mail : K.chaiyadet@gmail.com

ชุมชนกองขยะหนองแขม

ซอยพุทธมณฑลสาย 3 ซอย 5

แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม กรุงเทพฯ 10160

คุณบรรจง แซ่อึ้ง โทร.08-1440-2088

ชุมชนบางบัว

ม.6 ถ.พหลโยธิน ซ.พหลโยธิน 49/2

แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ 10220

ร.ประภาส แสงประดับ

ประธานสหกรณ์เคหสถานเพื่อที่อยู่อาศัย

คลองบางบัว

โทร.08-7503-4658

ชุมชนราชทรัพย์

แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

คุณรุจิรัตน์ หาญวิกุลนันท์

ประธานชุมชนราชทรัพย์ โทร.09-0962-9654

ธนาคารความดีตำบลห้วยม

คุณพันธุ์ดี พรหมเทศ รองนายก อบต.ห้วยม

องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม

345 ม.13 ต.ห้วยม อ.พาน จ.เชียงราย 57120

โทร. 0-5363-5224-5, 09-3259-8733

คุณจิตติกาญจน์ เครื่องไชย

เจ้าหน้าที่ธนาคารความดีตำบลห้วยม

โทร. 08-7542-1262

e-mail : jittikan_pong@hotmail.com

บริษัท ริกิ การ์เมนท์ จำกัด

155/30 ม.4 นิคมอุตสาหกรรมราชบุรี ต.เจ็ดเสมียน

อ.โพธาราม ราชบุรี 70120

คุณจรรยา ศิริสรณ์ กรรมการบริหาร

โทร.08-1944-9303

คุณสุภาพร แต่งสา Safety Officer

ทีมสร้างสุข ฝ่ายติดตาม ประมวล และเก็บข้อมูล

โทร.08-1342-4468

บริษัท ไลออน (ประเทศไทย) จำกัด

666 ถนนพระราม 3 แขวงบางโพงพาง

เขตยานนาวา กรุงเทพฯ 10120

คุณวรรณภา ธรรมรัมย์ดี

ผู้จัดการบริหาร สำนักกรรมการผู้จัดการ

โทร.08-1918-3230 ,09-0880-7961

e-mail : wanna_t@lion.co.th

มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวันในประเทศไทย

316 ถนนเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9

แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพฯ 10250

คุณสุชน แข่งเฮง กรรมการมูลนิธิฯ

โทร. 0-2328-1161, 08-1439-6018

มูลนิธิหัวใจอาสา

2044/23 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เขตห้วยขวาง

กรุงเทพฯ 10310 โทร.0-2318-3959

คุณกรรชิต สุขใจมิตร ผู้อำนวยการมูลนิธิฯ

โรงพยาบาลบางมูลนาก

2 ม. 9 ต.ห่อไกร อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร 66120

โทร.0-5663-1131-2 โทรสาร.0-5663-1131 ต่อ 103

นพ.วิศิษฐ์ อภิลิทธิวิทยา

ผู้อำนวยการโรงพยาบาล โทร.08-6445-6330

คุณปานทิพย์ บุญประเสริฐ

พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ โทร.08-2774-1228

โรงเรียนบ้านหนองตาบ่ง

ม.4 ต.วังขนาย อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี 71110

อาจารย์วิวรรธน์ วรรณศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร.08-9916-2859

e-mail : wiwat06@hotmail.com

โรงเรียนศรีสังวาลย์

มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ของ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

78/11 ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120

โทร.0-2583- 8434

e-mail : swnschool@gmail.com

โรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม

ต.หนองสูงใต้ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร 49160

อาจารย์ธนิศ ทองอาจ ผู้อำนวยการโรงเรียน

โทร. 09-3519-9365

e-mail : 9tanit@gmail.com

อาจารย์ปยุตยาพร ผิวขำ ครูผู้รับผิดชอบโครงการ

โทร.08-1060-3546

e-mail : pun_punyaporn@yahoo.co.th

วัดลานชะ

3 ม.1 ถ.ไสยวงษ์-โรงรม ต.นาขยาด อ.ควนขนุน

จ.พัทลุง 93110

พระครูศาสนกิจจาทร (ชอบ โชติปาโล)

โทร.08-1958-9690 โทรสาร 0-3463-1231

วิทยาลัยเทคนิคโพธาราม

53 ม.3 ต.บ้านซ้อง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

อาจารย์ชูศักดิ์ นายะสุนทรกุล ผู้อำนวยการ

โทร.0-3223-1013

อาจารย์สามารถ ค้วนเครือ

หัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา

หัวหน้างานปกครอง

โทร.08-9743-6622

วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (สยามเทค)

46 ซอยเจริญสนิทวงศ์ 9 แขวงวัดท่าพระ

เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ 10600

รศ.ดร.จอมพงศ์ มงคลวนิช

โทร.0-2878-5000, 0-2864-0358

ศูนย์ธรรมชาติบำบัดวิถีธรรม โรงพยาบาลโพธาราม

(หน้าวัดพระศรีอารย์) ม. 9 ต.บ้านเลือก

อ.โพธาราม จ.ราชบุรี 70120

คุณภาณุ นาคงาม พยาบาลวิชาชีพ

โทร.08-1019-2996

ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลนาท่อม

ม.8 ต.นาท่อม อ.เมืองพัทลุง จ.พัทลุง 93000

คุณถาวร คงศรี โทร.09-8017-8131

e-mail : thawonr_15634@yahoo.co.th

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนสวนสร้างสุขบ้านเกาะทัง

59 หมู่ 5 ต.นาโหนด อ.เมือง จ.พัทลุง 93000

คุณเตือนใจ ชูอักษร โทร. 08-9658-1505

e-mail : pomtuenjai@gmail.com

FB : Tuenjai Chooakson

ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาโรงเรียนใต้ต้นไทร

(โรงเรียนร่มเงาบุญ)

บ้านดอนนุด ม.2 ต.ควนขนุน อ.ควนขนุน

จ.พัทลุง 93110

คุณถาวร คงศรี โทร.09-8017-8131

สำนักการพัฒนาย่างยั่งยืนและสื่อสาร

กลุ่มบริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน)

สำนักงานใหญ่ : 28/1 อาคารประภาวิทย์ ถนน

สุรศักดิ์ แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500

โรงงาน : 9 ม.7 ถ.กลางนา-ยายพลอย ต.แม่รำพึง

อ.บางสะพาน จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77140

คุณศศิธร พิริยกิจ

ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี

จำกัด (มหาชน)

โทร.0-2238-3063 ต่อ 1209, 08-1565-9784

องค์การบริหารส่วนตำบลลำประดา

ม.1 ต.ลำประดา อ.บางมูลนาก จ.พิจิตร 66120

คุณสมบัติ ประโยชน์ดี นายก อบต.ลำประดา

โทร.08-1888-4506

หนังสือองค์ความรู้ชุด องค์กรคุณธรรม สร้างคนดี สังคมดี

ที่ปรึกษา

พลอากาศเอก วีรวิท คงศักดิ์
นายสิน สี่อสวน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ
ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม

คณะทำงาน

นายยงจิรายุ อุปเสน
นายประมวล บุญมา

ผู้จัดการฝ่ายปฏิบัติการ
หัวหน้ากลุ่มสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและ
สัมพันธ์คุณธรรม

นางสาวธัญลักษณ์ ศรีสง่า

หัวหน้ากลุ่มงานนวัตกรรมองค์ความรู้เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม

นางสาวจิระวรรณ บรรเทาทุกข์

นักวิชาการ

นางสาวภัททิรา วิริยะสกุลธรรม

นักวิชาการ

นางสาวอสมมา ปัทมะสังข์

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

นางสาวรติกร มีหมั่น

เจ้าหน้าที่โครงการ

หนังสือองค์ความรู้ชุด องค์กรคุณธรรม สร้างคนดี สังคมดี

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978 - 616-7988-05-4

สิ่งพิมพ์ลำดับที่ 7/2560

จัดพิมพ์ครั้งแรก ตุลาคม 2560

จำนวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

บรรณาธิการ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

ผู้เขียน/เรียบเรียง นางอารีณะ วีระวัฒน์

นางสาวเสาวลักษณ์ ศรีสุวรรณ

นางสาวนิภา ใจเรือน

เจ้าของผลงาน

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เลขที่ 69 อาคารวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (CMMU)
ชั้น 16-17 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2644-9900 โทรสาร 0-2644-4901 www.moralcenter.or.th

FB : moral center, moral spaces

ศิลปกรรม ดำเนินการผลิต

บริษัท คอนแทน ดีไซน์ จำกัด 14/999 ม.13 ต.บางบัวทอง อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

โทรศัพท์ 08-5150-6989, 08-1348-4914 e-mail : areenaw@yahoo.com

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

69/16-17 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0 2644 9900 โทรสาร 0 2644 4901-3

www.moralcenter.or.th

Facebook : moral center, moral spaces